

Victoris Parisiensis abbatem, vel ad Joannem Victorinum quoque abbatem, licet suffragetur ms. codex de quo statim agemus; sed certo ad Absalonem Sprinkirsbachensem abbatem. Vidi enim in bibliotheca Victorina et tertium ms. codicem, ubi isti sermones ita inscribuntur: Sermones venerabilis Absalonis canonici regularis apud S. Victorem ad muros Parisienses et postmodum abbatis in Germania. Et hæc ad cautelam adversus inscriptiones mss. Victorinorum variantes. De illo Aubertus Miræus in Auctuario De scriptoribus ecclesiasticis, cap. 337, p. 242, ubi male eum ad an. 1120 affigit, quo nondum natus erat; Antonius Possevinus parce admodum tom. I Apparatus sacri, p. 3. Joannes a Tolosa in Mss. Antiquitatibus abbatiæ S. Victoris, lib. v, c. 20 fallitur, dum sermones Absalonis Sprinkirbatensis abbatis attribuit Absaloni abbati S. Victoris Parisiensis, qui eodem tempore vivebat; Carolus Dufrenius Du Cange in Indice Scriptorum quem præmisit Glossario mediæ et infimæ latinitatis, col. 79, ubi eundem de Absalonis tempore cum Auberto Miræo errorem admittit.

D. ABSALONIS

ABBATIS SPRINCKIRSBACENSIS

SERMONES FESTIVALES

ET CUM PRIMIS UTILES ET ERUDITI

Jam recens cura D. Danielis Schillinckii, ejusdem cœnobii abbatis, editi.

(Coloniæ, apud Joannem Gymnicum, anno 1534, mense Julio, cum privilegio Cæsareo ad quadriennium, in-fol. parvo.
— Edimus juxta exemplar in bibliotheca publica Duacensi asservatum (fonds de l'abbaye d'Anchin)
quod nobiscum perhumaniter communicavit D. DUTAILLOUX, ejusdem bibliothecæ custos.)

REVERENDO IN CHRISTO PATRI DOMINO

DANIELI SCHILLINCKIO

INCLYTI SPRINCKIRSBACENSIS COENOBII ABBATI MERITISSIMO

JOANNES GYMNICUS TYPOGRAPHUS

S. D.

Si prisca gentilitas adeo grata benignaque exiit, Reverende Pater, ut iis qui vel gemmarum vel frugum, vel herbarum quarundam usum potentiamque primitus mortalibus indicassent, partim divinos honores exhiberet, partim memoriam eorum posteritati consecrando nunquam delendam gloriam conciliaret: quid de te fieri a Christianis par esset quod hunc tam incomparabilem scriptorem paucissimis notum ex bibliothecæ vestræ tenebris situ squaloreque obsitum orbi per typographiam communicaris? Ego sane tanto majore beneficio te sacræ theologiæ vere studiosos devinxisse existinarem, quanto animi bona corporis commoda præcellunt, quantoque caduca et paulo post quantumvis præclara ad interitum tamen vergentia, immortalibus nunquam edacis vetustatis injuriæ opportunitate cedunt. Non satis autem habuisti pro magno singularique de proximo bene merendi studio, hunc authorem ex densissima caligine simpliciter mihi excudendum tradidisse, verum etiam, ne forte ab eo imprimendo cum authoris obscuritate, tum et exemplaris difficultate quæ ex characterum exilitate scripturæque ratione, ut quæ infinitis brevituris intricatisque litteris ceu Gordius quidam nodus constabat, colligebatur, absterreri posse viderer, pecuniam mihi, quo promptius in ipso cum castigando, tum imprimendo operam sumerem, præsto futurum prætulisti. Quo ego vocis tuæ classico excitatus, licet minime a provincia hac suscipienda abhorrerem, ut qui una alteraque libri pagina, accuratius perlecta, tanquam leonem (ut aiunt) ex anguibus agnoscent, me operæ pretium hic facturum indicabat, tamen ita animo confirmatus sum, ut nullius neque sumptus neque sudoris exantlandi laboris ratione deterritis, hoc officium suscipere decreverim, quo et tibi gratificarer, et veterum auctorum studiosis. Duabus autem potissimum de causis id faciendum cogitavi. Una quod testatum orbi foret esse etiamnum hac nostra tempestate abbates quibus idipsum quod M. Antonius imp., cui Philosophi cognomen fuit, de sese in litteras retulit, usu venire egregia cum laude conspicimus. In hunc vero is de se modum scripsit: "Ἄλλοι μὲν ἱππῶν, ἄλλοι δὲ ὀρνέων, ἄλλοι θηρίων, ἱρῶσι. Ἐμοὶ δὲ βιβλίον κτήσεως ἐκ παιδαρίου λευκοῦ ἐντέτυκτο πόθοσ. Quantus autem librorum, et præsertim sacrorum, helluo existas, si hic deprædicare magna verborum pompa perrexero valde metuo ne in adulationis speciem incurram. Illud duntaxat præterire silentio minime possum, si plerique omnes abbates tuum istud exemplum sequi susciperent, ac pro bellie cavallis, pro venatione, pro aucupis, pro alea, pro comessationibus atque id genus, studiis ad orthodoxos Ecclesiæ scriptores nocturna diurnaque manu versandos animum adjicerent, brevi futurum ut si non omni, saltem bona invidiæ, qua non apud solum vulgus laborant, parte se exonerarent:

Ἄλλα ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κίταται.

Altera qua ad hunc scriptorem excudendum adductus sum causa fuit quod non tantum officii nostri est

melioris notæ authores sedulo ab Interitus injuria vindicare..., (3) quisquis librum nostrum succincta etiam evolverit, dubium mihi non est quin Absalonem in eorum albumi nobiscum sit inscripturus: adeo et eruditam pietatem et juxta piam eruditionem præ se fert. Præterquam enim quod divina mysteria pie dilucideque explicat, allegorias et similia felicissime tractat, Scripturarum testimonia sæpe apteque citat, ut vita nostra, professioni respondeat egregie adhortatur, sceleratos atque Dei beneficiis abutentes graviter magnaue severitate perstringit; præter hæc, inquam, ejusmodi elocutionis genere usus est quod doctissimo huic seculo etiam satisfactorum videri queat. Nisi si qui futuri sunt adeo et morosi et laudi, ut ob unam alteramve voculam quam in Ciceroniana officina expositam non arbitrentur, totum solidum librum non dubitent elevare. Quos hoc Martialis disticho facile, ut spero, retundemus:

*Triginta toto mala sunt epigrammata libri
Si totidem bona sunt, Lause, liber bonus est.*

Quinetiam iidem in omni re improbam ac reprehendam esse præteritis melioribus malorum selectionem, vel ipso Cicerone testante, velim cogitent. Jam si vetustas etiam veluti vina scriptores commendat, commendationis gratiam Absaloni non defuturam esse confido: nempe qui ante quadringentos annos floruerit, quo tempore *γρηγοριαν* theologiam nondum a Romani sermonis puritate, ad barbarie castra, ac sophisticas argutationes penitus defecisse, ipse nostri authoris stilus locupletissimus est testis. Quæ cum ita se haberent, Reverende pater, in hoc tuo Absalone cum castigandi, tum imprimendi, labores subire haudquaquam detrectavi. Et quanquam eum sua tum pietate tum eruditione satis laudatum Momorum petulantia defensum iri confidam: tamen quia summis authoribus tam sacris quam profanis in publicum absque tutelari quopiam patrono non satis secure egredi compertum sit, Absalonem etiam simili præsidio muniendum putavi. Nec longe cui id negotii daretur petendus fuit, quum tuam paternitatem qua es erga hunc scriptorem benevolentia haud gravatim id esse facturum, et qua es auctoritate haud difficulter esse præstiturum non ignorem. Quare tibi, observande pater, simul nostros qualescunque labores consecratos habe, simul ipsum Absalonem a calumniis ac sycophantiis tui nominis auctoritate vindicandum suscipe. Sed hoc ne te lateat, esse etiamnum in sermonibus hisce paucos locos qui vitio carere non videantur, quique melioris exemplaris subsidio ad restituendum in integrum opus habeant. Nobis temere aliquid mutare fuit religio. Vale, et ut Absalon tuus amicitie inter nos sit felix auspicium permitte. Coloniae Agrippinæ ex officina nostra Id. Julii. Anno MDXXXIV.

(3) Hic charta in exemplari mutila est.

ABSALONIS ABBATIS SERMONES.

SERMO PRIMUS.

DE ADVENTU DOMINI.

Hodie, fratres dilectissimi, sermo politus et plenus devotionis suave murmuraret in cordibus vestris, qui adventum Salvatoris digna laude attolleret, sed ab hac expectatione persona loquentis vos retrahit, quam neque sensus copia, nec ulla commendat imago sanctitatis. Veruntamen quia solennitas temporis communem nobis præbet materiam gaudiorum, licet incircuncisus verbo et sensu, eo tamen quo possum præconio occurram domino venienti, et gaudiis vestris vel importunum me inseram, quibus specialiter præsentia data est salvatoris. Et quis filios sponsi ab affectu lætitiæ cohibeat, quam diu cum ipsis est sponsus? (*Math. ix.*) Ecce Christus vos invitat ad gaudium, Salomon in dia-

demate quo coronavit eum mater sua, decoratus incedit, Joseph indutus est talarem tunicam, et David in cithara diem festum agit vobis. Psallit, inquam, David noster, Christus videlicet homo factus, in cithara humanitatis assumptæ, de qua scriptum est: Exurge gloria meâ, exurge psalterium et cithara (*Psal. lvi.*): per quam triplicem sonum infundit cordibus nostris, videlicet humilem, suavem, et locundum. Et videntur ad sonum humilem perti-

A nere, vagitus illi infantie, amplexus materni, at-trectationes uberum, crepundia novi partus, et cætera hujusmodi quæ majestas Verbi dignata est in se suscipere. Adhuc tamen sonum magis humilem cithara ista reddidit, et usque adeo humilem, quod nec etiam discipuli eum capere potuerunt, quando judaica eam tangens perfidia, manus et pedes clavis, lancea latus ejus aperuit, quæ ad ultimum: cruci appensa, sonum illum flebilem reddidit: In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum (*Psal. xxx; Luc. xxii.*). De hoc sono per prophetam ex persona salvatoris dicitur: Laboravi clamans rauce factæ sunt fauces meæ, defecerunt oculi mei, dum spero in Deum meum (*Psal. lxxviii.*). Rauce, inquit, factæ sunt fauces meæ, hoc est, inutiles reputatæ sunt voces meæ, usque adeo quod etiam oculi mei, hoc est, discipuli mei, defecerunt dum spero in Deum meum. Suavis autem sonus fuit novitas miraculorum, operatio sanitatum, quando sanavit infirmos, et liberavit omnes oppressos a diabolo: sed adhuc suavior fuit vox illa ejus prædicationis, per quam legem vitæ scripsit in cordibus filiorum hominum, docendo eos vivere: eos inquam, qui immanitate scelerum involuti non sciebant vivere, sed potius vitam confundere. Jocundus

vero sonus in resurrectione est inchoatus, sed in futuro consummabitur, quando filii adoptionis audient vocem Filii Dei dicentis: Venite, benedicti Patris mei (*Math. xxv*). Hujus citharæ sonum voluerunt audire omnes justii, qui expectabant redemptionem Israel. Unde Daniel propheta computat annos et menses usque in id temporis quo consummetur prævaricatio, et deleatur iniquitas, et veniat justitia sempiterna, et ungatur sanctus sanctorum (*Dan. ix*); Balaam quoque seipsum consolatur, in spe Christi nascituro dicens: Videbosed non modo, inuebor sed non prope, orietur stella ex Jacob, et consurget virga de Israel (*Num. xxiv*). Et Esaias præ nimio seipsum non capiens desiderio loquens ad filium dicit: Utinam dirumperes cœlos et venires (*Isa. lxiv*). David quoque longa fractus expectatione vocem clamoris extollens in cœlum, Emitte, inquit, manum tuam de alto (*Psal. cxlvi*), hoc est, filium tuum de paternitatis tuæ gremio. Et ecce desideria prophetarum completa sunt, nobis data est summa gaudiorum, ad quos Christus venit: imo (ut verius dixerim) venit propter nos, propter nos, inquam, ut nostra sanaret vulnera, et peccatum tolleret ipse pretium redemptionis et hostia factus pro peccato. Sed attende, homo qualem te invenit, quam duræ addictum servituti, quam ingratum collatis beneficiis, et vix mirari sufficies, quod tam vilis res, et tam abjecta, talem ac tantum meruit redemptorem. Quis enim tuam considerans perfidiam vel dignum venia te judicaret, qui abjectus Domino tuo, alienæ servituti te subdidisti, et in spontaneam te dejiciens miseriam, collata tibi beneficia abjecisti? Volens enim redemptor tuus te feliciter vivere, tria bona tibi proposuerat:

Primum, innocentiam conditionis. Secundum, locum voluptatis. Tertium, beatitudinem æternitatis. Duo prima contulerat in re, ne aliquo ægens a Deo tuo recederes. Tertium vero contulerat in spe, ut per magnitudinem rei promissæ firmiter ei adhæreres. Sed ecce: Adam ubi es? Domine, inquit, audivi vocem tuam et abscondi me, eo quod nudus essem (*Gen. ii*). Vere nudus, id est, ab illa innocentie veste spoliatus in tantam iniquitatis fecem te immerdisti, ut vix meminisse possis quam benigna circa te extitit liberalitas tui creatoris. Locus quoque voluptatis in exilium commutatus est: quod testantur quotidianæ calamitates, videlicet angustie mentis, corporis infirmitates, pericula foris, pestilentie irruentes desuper, defectus immortalitatis, et ad ultimum expectatio mortis. Post hæc omnia, ipsa beatitudo promissa in supplicium erat commutanda, nisi quia misericordia et veritas obviaverunt sibi, et tempore propitiationis imminente justitia et pax osculatæ sunt (*Psal. lxxxiv*). In natiuitate enim Christi veritate apparente secundum promissum Dei, subsecuta est misericordia deliberationis peccatoris; sicque justitia et pax osculatæ sunt, quando homo per gratiam Dei justificatus,

A sublato pariete inimicitiarum, qui erat inter ipsum et Deum, Deo est reconciliatus (*Ephes. ii*). Veniens ergo redemptor noster infirmitates nostras sanare, tria secum medicinalia detulit, scilicet unguentum, cauterium, et antidotum. Fuit enim quasi unguentum superpositum vulnere verbum unicum nostræ mortalitati.

Attende hujus unguenti artificem, attende apothecam, attende materiam. Artifex enim ejus fuit Spiritus sanctus: apotheca, beata Dei Genitrix: materia vero, flos assumptæ naturæ et adeps divinitatis. Nonne videtur tibi artifex iste in apothecam hanc descendisse, quando dictum est Mariæ ab angelo: Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi (*Luc. i*). Ibi artifex iste hoc unguentum confecit, quando Filius Dei totum suscepit quod erat hominis, et assumptæ naturæ plenitudo divinitatis corporaliter se infudit. Miror ego si non et tu miraris in isto unguento tria hæc, odorem, dulcorem, et liquorem. Olore enim hujus unguenti homines naturalis legis recreati sunt, quia a Christo nascituro adhuc longe positi, sola fidei devotione, quasi odore quodam de longe veniente, ipsum expectabant. Dulcore vero hujus unguenti homines scriptæ legis delectati sunt, qui quasi in limine nascentis Christi positi, suavitatem promissionis in lege et prophetis acceperant, et in sacrificiis Christum figurantibus spiritalem dulcedinem rei significatæ intelligebant. Liquore vero hujus unguenti sanati sunt homines gratiæ, quibus non solum Christus corporaliter est exhibitus, sed etiam sacramentis quæ de latere ejus effluerunt, salubriter perfusi sunt, utpote baptismate ad sanctificationem, cæteris ad confirmationem. Hoc est illud unguentum quod in alabastro repositum mulier peccatrix effudit super caput Jesu recumbentis, et domus impleta est odore unguenti (*Math. xxvi*). Siquidem unguentum in alabastro repositum, Verbum carni unitum fuit. Sed fractio alabastro, id est, Christi humanitate per passionem consummata, mulier peccatrix unguentum super caput Jesu effudit, quando Ecclesia prius peccatorum sordibus fœdata, sed in sanguine Christi mundata, fidem Verbi incarnati Deo Patri obtulit. Caput enim Christi Deus est, sicut dicit Apostolus (*I Cor. ii*). Domus vero Ecclesiæ repleta est ex odore unguenti, quando Christus Deus dona gratiarum filiis Ecclesiæ divisit. Unguentum super omnia necessarium, sine quo nec vulnera nostra curari, nec primæ prævaricationis delictum expiari poterat. Neque enim qualitas morbi qui per primum hominem super nos venerat (*Gen. ii*), aliam viam medicinæ videtur potuisse admittere, quam per Incarnationem Verbi: Quia si debitæ satisfactionis ad culpam fiat collatio, congruum fuisse æstimabitur ab aliquo, ut sicut homo usque ad Deum superbiendo est elatus (voluit enim esse sicut Deus) ita in condigna satisfactione criminis Deus usque ad hominem staret humiliatus. Qui ergo forte

aliter redimere non potuit, potuit tamen liberare aliter, ut solo jussu, vel eo quo voluisset modo captivitatem tolleret, et repelleret invasorem (fuit enim alius modus Deo possibilis, sicut scriptum est (*Math. xix*), sed hæc possibilitas ad potentiam liberationis magis respicit, quam ad æquitatem redemptionis: ut in redemptione intelligas et justam satisfactionem delicti, et pretium captivitatis. Redimere enim est rei alienatæ sub æstimatione æquipollentiæ pretium dare. Sunt adhuc alia duo medicinalia a redemptore nostro nobis exhibita, videlicet cauterium, et antidotum. Cauterium quo nociva ressecantur, amaritudo est tribulationum. Antidotum vero quod contra venena datur, est illud singulare vitiorum remedium, scilicet virtus humilitatis. Ista duo in formam vitæ nobis proposuit, quia non satis erat libertatem reddere, nisi per vitæ sanctitatem custodiretur: sed nec aliunde ad patriam pater reditus, nisi in conversatione humili et patientia tribulationum.

Sed videmus multos Verbum incarnatum fide amplectentes, qui formam vitæ ejus imitari nolunt, quibus si ostendas loca clavorum, si mittant manus in latus ejus, dicunt cum Thoma: Dominus meus et Deus meus (*Joan. xx*): si autem ad passionem eos invitaveris et humilitatem, dicunt Domino Deo: recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus (*Sap. iii*). Comprobant hoc plurimi studentes divitiis et honoribus, sive scientiæ potius quam conscientiæ, non ut abjecti et humiles, sed potius ne tales reputentur: ut honorati videantur esse in seculo, et faciant sibi nomen juxta nomen magnorum qui sunt in terra. Illius rei argumenta sunt labores innumeri, transmetatio terrarum, obsequia principum, studia in longum protelata, et cætera hujusmodi in quibus homines consumunt dies suos. Sed esto, pro voto tibi omnia respondeant, sis affluens divitiis, præclarus scientia, præditus honoribus, in his omnibus quæso quid finaliter vis apprehendere, an salutem? an sublimitatem? Sed salus melius quæritur paupertate quam divitiis, subjectione quam eminentia: et verum est illud Augustini verbum, quia frequenter indocti cælum rapiunt, et verba legis ponderantes cum litteris suis ad inferos descendunt. Forte sublimis et magnus vis apparere, sed in omni labore tuo quo laboras sub sole, hoc assequi non poteris, quia semper meliores et sublimiores supra te aspicias, quorum comparatione quasi nanus inter gigantes reputaberis, et videberis in vanum deduxisse dies tuos, cum tamen nulla jactura gravior sit quam temporis. Ut quid o anima misera captas inanes auras, fumum vaporantem, quem si apprehenderis, vestem habebis infectam, palatum amarum, oculum cæcutientem. Quo enim magis sanctæ conversationis vestis inficitur, quam labore inutili, cum homo totum studium divitiis et honoribus impendit, virtuti autem nihil? Vel quo magis palatum rationis amarescit, quam voluptatibus vitæ, cum nihil sapit rationi nisi quod condivit

A amor seculi? Oculus etiam charitatis cæcutiens efficitur, quando affectus dilectionis, qui Deum contemplari debuerat, crassa quadam nube obducitur avaritiæ et cupiditatis. Tale genus hominum illis Helisei irrisoribus recte comparatur, qui dum ascenderet in domum Domini, calvitium ejus irridebant, unde et ursis ad devorandum traditi sunt (*IV Reg. ii*). Calvitium quippe Helisei, est amaritudo tribulationum, paupertas et humilitas Salvatoris, quæ pueri, hoc est, stulti amatores hujus mundi, irrident, vel quando hoc realiter faciunt, vel quando ea imitari nolunt. Unde et ursis, id est, demonibus ad devorandum traduntur, ut in pœnis agnoscant potentem, quem in terris despexerunt humilem. Vere irrisores sunt, non imitatores. Irriderent enim, ni fallor, retia Petri, scenofactoriam Pauli, zonam pelliceam Joannis Baptistæ, panem subcinericium Helix, nuditatem Martini, sed et insaniam reputarent ipsum asellum Salvatoris. O si familiare nobis decesset exemplum, et nos qui facti sumus rebus pauperes etiam spiritu pauperes essemus et quod suscepit professio executio operis testaretur. Sed frequenter vasa figuli, quibus majorem adhibet diligentiam, in contumeliam prodeunt, et ea quibus minus curæ impenditur, sunt in honorem et in meliores usus. Sic virgulta in desertis locis sita si ad radices habeat humorem, si ramusculi ejus libertatem aeris et caloris assequantur, quandoque arborem speciosam, ramos, baculos, folia condensa, flores vernantes, et fructum utilem ex se producit. E contrario vero novella plantatio in locis amœnis et virentibus posita, si perfundas eam amaritudine, si pungas eam spinis, dum debes apponere copinum stercoris, si ramusculos erumpentes recurvos in terram teneas, si palis undique coarctes eos, ne in libertatem aeris exurgant, æstimo ego quod planta ista cum in robur evaserit, truncum incompositum, ramos retortos, folia rara, flores imperfectos, fructum fatuum producet, et minus suavem ad vescendum. Nonne legisti, quia non gentem propter locum, sed locum propter gentem elegit Dominus? (*II Mach. v.*) Certe mulier in paradiso facta est, vir extra paradisum, tamen citius et amplius peccavit mulier quam vir. Pharisæus quoque superbus plus peccavit in templo, quam Matthæus publicanus in teloneo; et Judas plus in cœna Domini, quam puella saltatrix in convivio Herodis. Quare hoc? Rebus enim necessariis occasiones periculi solent adjacere, et ex his quæ in se bona sunt causis emergentibus contrarii prodeunt eventus. Sic tranquillo mari et ventis flantibus prosperis naturæ malum et antennas erigunt, appendunt vela, cæteraque instaurant per quæ facilius portum consequantur. Sed ventis irruentibus contrariis ipsa vela et cætera navis ornamenta quæ ad portum ducere debuerant, sunt causa naufragii, nisi provida hoc caveat diligentia gubernantis. Eodem modo et qui navem ingrediuntur monasterii suos secum gubernationis apparatus assumunt,

scilicet vilem habitum, victum tenuem, contemptum seculi, formam paupertatis, et cætera disciplinæ instituta assumunt, per quæ facilius attingant portum salutis. Sed memoria pristinæ conversationis redeunte quandoque incipiunt esse amatores seculi, appetere voluptates, honores ambire, contemnere paupertatem: et dum pauperes et despecti cum Christo videri metuunt, viam humilitatis cum Christo, qui est dux viæ, pariter abiciunt. Sic olim Porphyrius infestissimus ille Christianorum persecutor, auditis Christi virtutibus quæsiuit ab illo familiari suo dæmone, si Christus bonus et si dignus esset imitatione? Cui ille: Christus quidem bonus est, sed omnes qui sequuntur eum miseri sunt. Sed miserias impius ille nolens sustinere, ex illa hora capit detestari et jurare quod non novisset hominem. Vera est procul dubio falsarii illius sententia, quia teste Apostolo, omnes qui volunt pie vivere in Christo, persecutiones patiuntur (*II Tim. III*). Quid ergo Porphyrianus vis esse, et affluens omnibus bonis, an Christianus et miseris subiacebis? Melius enim est ad tempus cum Christo miserias et pressuras sustinere: quia tristitia ista vertetur in gaudium, et tale gaudium quod nemo tollet a te (*Joan. XVI*). Itadico si prompta mente particeps fueris tribulationum. Et quis esuriens habuit piscem appositum, et comedit scorpionem? quis portum tenens affectavit naufragium? Affectatum plane naufragium dixerim, si is qui sanctæ conversationis habitu imaginem Christi induit, et quasi uno pede intravit in gaudium Domini sui, respiciens retro, voluptatibus vitæ et curis secularibus velit implicari. In religiosis autem hæc ideo affectata videntur, quia facile hæc cavere possunt: quippe status et habitus et professio his contradicit: et sufficiens rerum temporalium administratio omnem necessitatem talia affectandi excludit. Propterea respice ad cætera malorum genera, videlicet ad ea quæ fiunt per impotentiam et e contrario ad illa quæ fiunt per deliberationem, et videbis quod affectata mala, id est, quæ ex deliberatione fiunt, summam malorum attigerunt. Quæ enim per subreptionem fiunt mala ex hoc leviora sunt, quod subito urgente motu animi præveniunt iudicium rationis: et si motu iracundiæ fratri meo dicam racha sive fatue. Unde ipse inceptor mali diabolus propter velocitatem hujus suggestionis avi comparatur in tali tentatione, ut ibi: Posuerunt morticina servorum tuorum escas volatilibus cæli (*Psal. LXXXVIII*). Ea quoque quæ per indiscretionem fiunt, ex hoc quodammodo excusantur, quod fallunt iudicium rationis; videntur enim esse bona sed non sunt: ut si forte aliquis velit jejunare aliis comedentibus, vel psallere aliis dormientibus et hujusmodi. Unde et propter fraudem suggestionis in talibus vulpi comparatur, ut ibi: Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineam meam (*Cant. II*). Similiter et in his quæ per impotentiam fiunt, aliqua est at-

Annatio culpæ: quia adeo violenta est tentatio, quod non suppetunt vires resistendi: ut forte in edulio lentis, Esau (*Gen. XXV*), et in tentatione mulieris illius fatuæ, quæ apprehenso pallio Joseph dixit: Dormi mecum (*Gen. XXXIX*). Quanto enim major est violentia tentationis, tanto minor est voluntas peccati: et e contrario, quanto minor est tentationis violentia, tanto major est voluntas peccati. Propter violentiam autem tentationis ipse suggestor mali apro comparatur, ut ibi: Exterminavit eam aper de silva, et singularis ferus depastus est eam (*Psal. LXXXIX*). Ergo qui suscepta paupertate et humilitate imaginem Christi induit, quid dicturus est si metallo regis imprimit imaginem Herodis? Hoc iudicium non est servi, sed imperatoris. Unicum ergo superest consilium, reformare in nobis imaginem Christi, restaurare regis pecuniam ut veniens ponere rationem cum servis suis, cum usuris exigit illam. Præveniunt iudicem terribilem plancus pœnitentiæ, misericordiæ opera, munditia vitæ, quæ hebetent aciem gladii illius versatilis, quamdiu suspenditur manus ferientis. Quis enim non timeat ictum illum insanabilem, ubi materia fragilis, gladius penetrabilis, percussor fortis? Obtineant ergo preces et lacrymæ, ut gladius æternæ damnationis convertatur in virgam correctionis, quæ sic in præsentem corripiat fratres, ut in futuro faciat hæredes illius hæreditatis, quam immarcescibilem et incontaminatam sanctis suis conservavit in cælis Jesus Christus Dominus noster, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO II.

DE ADVENTU DOMINI.

Sol stetit in medio cæli, et non festinavit occumbere spatio diei unius (Joan. X). Et si antiqua prodigia ad memoriam revocemus, videlicet magnalia quæ fecit Deus in Ægypto, mirabilia quæ operatus est in terra Cham, terribilia quæ ostendit in mari Rubro (*Psal. CV*), majora tamen præsentis temporis videmus mirabilia. Ecce enim juxta Hieremiæ vaticinium, Novum fecit dominus super terram (*Jer. III*). Quod novum? res mira, res inaudita, factum est in Virgine solstitium. Nec loquor modo solstitium naturale, cum sol iste visibilis gradu reciproco a nobis avertitur, vel ad nos convertitur; non illud solstitium miraculi, quod ad Gabaon factum est, ubi filiis Israel pugnantibus sole defixo in medio cæli, dies duplicata est ut consequerentur victoriam de hostibus. Sed illud loquor solstitium ineffabile, quando Dei Filius, sol justitiæ interminus et incomprehensibilis quo: ammodo se comprehensibilem fecit, et divinitatis suæ majestate quasi in unum globum collecta, in uterum virginis corporaliter se infudit. Et est primum solstitium naturale. Secundum, miraculi. Quod vero factum est in virgine, solstitium est salutis. Congrua autem fortassis similitudine incarnationem Verbi solstitium appellaverim: qua sicut sol iste visibilis

dicitur solstitium facere, quando nobis e vicino positus ad nos amplius accedere non potest, sic Dei Filius sol justitiæ, solstitium fecit, quando nostram naturam assumendo usque a deo sibi conjunxit, quod facta unione Dei et hominis ad ipsam amplius appropinquare non potuit. Quomodo enim amplius appropinquaret, qui et Deum hominem, et hominem Deum fecit? Ista ergo unio Dei et hominis nobis significata est illo verbo Josuæ quod proposui: Sol stetit in medio cœli, etc. Cum cœli nomen in sacra pagina multis modis accipiatur, hoc in loco accipitur pro præsentī Ecclesia, hac similitudine: quia sicut cœlum æthereum fulget et ornatur varia distinctione planetarum et siderum, ita præsens Ecclesia ornatur et fulget diversis virtutibus et meritis sanctorum. Unde in Apocalypsi nomine cœli præsens Ecclesia, nomine stellarum viri sancti designantur, cum dicitur de serpente illo antiquo, videlicet diabolo: quia cauda sua trahebat tertiam partem stellarum cœli in terram (*Apoc. xii*). Et alibi: Factum est silentium in cœlo hora quasi dimidia (*Apoc. viii*). In cœlo, hoc est, in præsentī Ecclesia. Quia enim in ea hora integra id est continue non potest haberi silentium contemplationis propter varias tentationes, quæ animi quietem impediunt. Inde dicitur: Factum silentium in cœlo quasi hora dimidia: quia et si non semper, interdum tamen sancta Ecclesia per cœleste desiderium sursum elevatur. Medium autem hujus cœli fuit beata Virgo Maria, quæ inter legem et gratiam quasi limes quidam medius constituta, solem justitiæ, videlicet Dei filium in se concepit, quia cognitionis suæ radios ad utrumque populum, id est, Judæos et gentiles emitteret. Est igitur sol, Christus: cœlum, præsens Ecclesia: medium cœli, beata virgo Maria: solstitium, Verbum incarnatum. Hujus autem solis justitiæ duo signa solstitialia possumus assignare. Primum Evam: secundum, beatam Virginem Mariam. Eva peccatrix, per quam mors intravit in mundum, quæ fuit janna perditionis, signum fuit solstitii hyemalis: quia per ipsam nocte peccati prolongata, sol justitiæ a nobis longius recessit. Beata Virgo Maria signum fuit solstitii æstivalis: quia in ipsa redivivo quodam calore gratiæ sol justitiæ ad nos appropinquavit. Inter hæc autem duo signa, videlicet Evam et beatam Virginem Mariam, sol justitiæ, quem diximus, per mundi hujus cursum paulatim radios suæ cognitionis effudit, dum aliis per inspirationem, aliis per visiones, aliis per subjectam creaturam, aliis modis aliis seipsum notum facere voluit, quousque homo natus ex Virgine, super terram visus est, et cum hominibus conversatus est (*Baruch. iii*). Sol ergo stetit in medio cœli. Sed quid est quod sequitur: Non festinavit occumbere spatio diei unius. Quod licet ad historiam supra memoratam quantum ad literam, respiciat, ubi ad Gabaon sole defixo in cœlo accrevit spatium diei unius filii Israel

A hostes suos expugnantibus, mystice tamen ad genus humanum pertinet, quod ab inimicis spiritalibus modo violenter, modo fraudulenter, modo occulte, modo aperte impugnabatur. Cujus primus hostis fuit affectus pravæ conscientiæ. Secundus vanitas mundanæ gloriæ. Tertius, timor mortis. Quartus, desperatio salutis. Quintus, spiritalia nequitæ in cœlestibus. Sextus, subitus inhiens infernus. Primus hostis agebat ut tolleretur cordis mundiciam: Secundus, ne aspirarem ad patriam. Tertius minabatur supplicium pœnæ. Quartus negabat spem misericordiæ. Quintus agebat ut a Deo separaret. Sextus, ut captivos incarceraret. Et quis tam fortes adversarios una die expugnaret? accrevit ergo spatium diei unius, ut facilius victoria mora temporis proveniret. Et fuit spatium primæ diei, tempus legis: spatium secundæ diei fuit, tempus gratiæ sive novæ legis. Lex siquidem dies fuit quæ fugatis ignorantæ tenebris cultum unius Dei docuit ostendens quid Deo, quid proximo deberemus: quæ pœna peccatis, quæ remuneratio virtutibus reponebatur. Hæc autem dies non fuit sufficiens ad expugnationem hostium spiritalium: quia lex habebat vocem præcipientem non gratiam adjuvantem. Unde dicit Apostolus: Quia lex neminem ad perfectum produxit (*Hebr. vii*). Et; alibi: Si ex lege justitia, Christus ergo gratis mortuus est (*Galat. ii*). De Judæis quoque in psalmo dicitur: Filii Effrem intendentes et mittentes arcum, conversi sunt in die belli (*Psal. lxxvii*). Quasi diceret, Filii Effrem, hoc est, ipsi Judæi, ut pars pro toto accipiatur, intendentes et mittentes arcum, hoc est, præparationem quandam ad pugnam spiritalem, contra vitia facientes, dicentes: omnia quæ jusserit nobis Dominus, faciemus. Ipsi conversi sunt in die belli, hoc est aversi sunt in tempore tentationis. Sic olim baculus Helisei filium mulieris mortuum suscitare non potuit, quousque in adventu Helisei caro pueri calefacta spiritum vitalem recepit (*IV Reg. iv*). Baculus Helisei, hoc est, lex a Deo propter correctionem transgressorum posita, genus humanum in peccatis mortuum vivificare non potuit, quousque in adventu Helisei id est mediatoris Dei et hominum Jesu Christi, per gratiam adjuvantem inflammatum ad viam salutis rediit. Prima ergo die non sufficiente ad victoriam de hostibus spatium diei duplicatum est, quando ad legem accessit gratia, ut per mediatorem Dei et hominum Jesum Christum hostes humani generis, hoc est, peccata cum suo autore diabolo vinceremus. Ecce, fratres dilectissimi, jam Heliseus venit, jam Christus humanatus nobiscum stat in acie. Si Deus pro nobis, quis contra nos? Ergo o anima fidelis et devota fortiter præliare bella Dei tui. Jam non est quod timeas, non est quod expavescas: non enim solus ad hanc pugnam venit, quin potius stat multo milite comitatus. Nam lectulum ejus id est Incarnationis mysterium, sexaginta fortes ambiunt ex fortissimi-

BR

60

.M4

t.211

AMERICAN

BOOKS

SÆCULUM XIII

STEPHANI

ABBATIS S. GENOVEFÆ PARISIENSIS

TUM

EPISCOPI TORNACENSIS

EPISTOLÆ

QUÆ AUCTIONES, EMENDATIONES ET NOTIS ILLUSTRATÆ DENUO PRODEUNT

ACCEDUNT

ABSALONIS ABBATIS SPRINCKIRSBACENSIS, ADAMI ABBATIS PERSENIÆ, PETRI
PICTAVIENSIS, PARISIENSIS ACADEMIÆ CANCELLARII, GUIBERTI GEMBLA-
CENSIS ABBATIS

SCRIPTA QUÆ SUPERSUNT

ACCURANTE J.-P. MIGNE

BIBLIOTHECÆ CLERI UNIVERSÆ

SIVE

CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE

TOMUS UNICUS

VENIT 8. FRANCIS SALLICIS

EXCUEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM
IN VIA DICTA D'AMBOISE, PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER NOMINATAM
SEU PETIT MONTROUGE

1853

mortis foedere sublato pacem mundo intulit, non qualemcumque dico, sed eam ut (mirabile dictu) habitaret lupus cum agno, et delectaretur infans super foramine aspidis, et manum ablactatus nitteret in cavernam reguli (*Isa. xi*). In illa die tam solemnem tantum expectata erit germen Domini in magnificentia, etc. Quod germen? Illud plane cujus semen Spiritus sanctus ejecit, angelus florem protulit, Maria fructum edidit, mater Ecclesia saporem suscepit. Et recte in angelo floruisse hoc germen dixerim, qui mysterium absconditum a seculis Virgini denunciavit in ipso salutationis verbo monstravit, et quod in arcano divini consilii latuerat, quasi in flore fructum, ita et in salutatione virginis Christum promisit nasciturum. Ave (inquit) Maria gratia plena (*Luc. 1*). Quis in flore tam suavis colloqui germen desperet proventurum, quod dispensavit bonitas, promisit veritas, evangelizavit fortitudo? Sed hoc dignum admiratione videbitur, quia non herbam, non plantam, non ramum denique vel arborem dicit fore in magnificentia, sed germen, quod non solum magnum non esse solet, sed mortui seminis vix crumpens germen modicum futuri fructus indicium. Veruntamen per quantitatem seminis germinis hujus magnificentiam pensare possumus. Quippe sicut in germine Verbi incarnati conceptionem, ita et semen Spiritus sancti operationem recte possumus intelligere. Quid enim magnificentius esse potest illo germine quod perfusum est gratia Spiritus sancti? Unde et de Spiritu sancto conceptus esse dicitur Christus. Sicut enim quod de carne nascitur, caro est: ita quod de Spiritu sancto natus est, totum (dico) spirituale est (*Joan. iii*); totum dico non secundum naturam spirituales tantum: imo etiam secundum naturam carnis. Ut eum dicam quod verum esse credo, Christus secundum affectiones carnis adeo fuit spiritalis quantum Paulus, ea virtutis celsitudine qua non potuit separari a charitate Christi. Propterea germen istud alibi non solum monti, sed coagulato et pingui comparatur, coagulato propter humanitatis et Verbi unionem, pingui propter charismatum plenitudinem. In hoc siquidem germen septiformis gratiae non tanquam gutta modica, sed tanquam fluvius ingens corporaliter descendit, a quo ad viros spirituales tanquam rivulus, et ab illis ad infima Ecclesiae membra tanquam stillicidium emanavit. Quid domum alium significat Salomonis illud solium, cui in universis regnis aliud natura vel artificio non poterat comparari, quam illius germinis magnificentiam? Natura quippe assumpti hominis, in quo summa majestas tanquam in solio resedit, omnibus ceteris fuit supereminens propter puritatem humanitatis, et gratiarum plenitudinem: quasi quoque Spiritus sancti artificio praeter ceteris filiis hominum insignita extitit. Quam etiam donorum plenitudinem figurabat lecythus olei ille, qui replens omnia viduae vasa ipse non est imminutus: quin potius filios illius liberatos a creditoribus de

sui superabundantia sustentavit, Sancta quippe Ecclesia jam olim vidua, utpote in qua Deus per infidelitatem extinctus fuerat Heliseo, hoc est, Deo patre benedictus lecythus oleo plenus (*IV Reg. iv*), Christum videlicet septiformi perfusum gratia suscepit quo distillante gratiam in filios Ecclesiae, eosdem non solum ab exactore diabolo liberavit, sed etiam his qui in Dei filios adoptati fuerant, quo pie viverent de sua plenitudine copiosum gratiae munus infudit. O felix illa anima quae de tanta plenitudine gustavit ad modicum, et in die adventus Christi arram suae visitationis accepit, ne cum populo illo perfido audire crearetur: Cognovit hircundo nidum suum, et ciconia tempus adventus sui, Israel autem me non cognovit (*Jer. viii*). O munda conscientia quae ad praesentiam regis sui adeo est mundata et ornata, ut secunda videat eum in illa sublimitate gloriae, cum tremebunt angeli in conspectu ejus, et virtutes caelorum movebuntur (*Luc. xxi*). Ipsum enim germen quod nunc in magnificentia, in futuro apparebit in gloria.

Quam sublimitatem gloriae propheta prosequitur dicens: *Et erit fructus terrae sublimis*. Quamvis enim sublimitas ista referri possit ad magnalia quae fecit in terra, qualis fuit curatio infirmitatum, suscitatio mortuorum, quod demum ambulavit super mare, et horum similia, aptius tamen ad gloriam resurrectionis respicit, qua exaltatus est super omnia benedictus in secula. Quam sublimitatem alibi propheta loquitur dicens: *Erit radix Jesse quae stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur* (*Isa. xi*). Quomodo enim signum esse potest omnium populorum nisi sit sublime? Quapropter hujus signi sublimitas, gloria est resurrectionis quae praecessit in capite: propterea signum populorum, ut et ipse spe resurrectionis ejusdem gloriae vivant in expectatione quam in autore suo vident praecessisse. Quod signum Propheta sibi imprecatur, cum dicit: *Fac mecum signum in bono* (*Psal. lxxxv*). Sed sibi vult quod ille tam sublimis radix appellatur, cum radix inter omnes ramos arboris magis sit humilis? erit, inquit, radix Jesse et caetera. Sed Christus in hoc radici comparatur, quia sicut radix arborem, ita Christus alios sustentavit, non ab ipsis sustentatus est. Vel potius in radice, Christi humilitas figurata est: quia prius Christus fuit humilis, postea sublimis. Cujus humilitatis manifesta indicia sunt, si recordemur ea quae prophetae, evangelia et caeterae Scripturae de ipso loquuntur. Sed ecce signum nobis est in sublimitate, utinam etiam signum sit in sua humilitate. Omnis enim Christi actio (ut dicit Scriptura) nostra est instructio. Vos, inquit Christus, vocatis me magister et Domine, et benedicitis. Sum etenim (*Joan. xiii*). Certe si ipse magister et vos discipuli sumus, in nostro studio ejus disciplinam debemus imitari.

Attendat ergo quilibet verum qui discipulum ejus se esse dicit, si forte invitatus fuerit ad ejus humilitatem, patientiam, mansuetudinem: ad paupertatem et

Injurias pro nomine ejus sustinendas, nunquid in hac parte erit discipulus hominis istius? Timeo vehementer ne voce illa Petri respondeat: homo nescio quid dicis (*Luc. xx*). Quin potius maledicat ei qui se invitavit dicens: tu discipulus illius sis, ego autem discipulus Moysi (*Joan. ix*). Quomodo enim discipulus ejus sum, cum ipse præcipiat humilitatem, ego sequor superbiam: ille patientiam jubet, ego teneo impatientiam; ille monet injurias sustinere, ego non eolum non sustineo injurias, imo etiam aliis sine causa injurias infero. Audi si placet, Psalmistam qualem oporteat discipulum esse Christi: Myrrha, inquit, et gutta et cassia a vestimentis (*Psal. xlv*), hoc est, a sanctis tuis. In myrrha, quæ amara est, patientia tribulationum: in gutta, quæ dolores lenit et inflaturas sedat, virtus humilitatis: in cassia, quæ in aquis crescit locis et in altum surgit, desideria sanctæ devotionis figurantur. Ista debent manare a domibus eburneis, hoc est, a conscientii virtutibus et castitate dealbatis, ex quibus delectantur filix regum, hoc est animæ bene se regentium in timore tuo.

Certe dicunt scholastici et vehementer id verum est, quoniam in omni studio quatuor sunt necessaria, videlicet mens humilis, vita quieta, exercitata meditatio, et amor mediocritatis. Exigitur mens humilis, ne per superbiam faciat contra mandata magistris, quam habebat ille qui dicebat: Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei, neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me (*Psal. cxxx*). Exigitur etiam vita quieta, ne tumultibus variis in diversa distracta, minus intente prosequatur finem sui studii quod bene inchoavit. Sicut de quibusdam inquietis dicitur: Turbati sunt et moti sunt sicut ebrius, et omnis sapientia eorum devorata est (*Psal. cv*). Tertium est exercitata meditatio quatenus meditetur mens semper in eo quod concepit in studiis, ne forte vacans otio per illicita desideria effluat. Hanc meditationem habebat Propheta cum diceret: Et meditatus sum nocte, id est, in defectu hujus vitæ, cum corde meo, et exercitabor sic meditando super his quæ recta sunt, et scopebam (*Psal. lxxv*): hoc est ab illicitis desideriis purgabam spiritum meum. Quartum vero eorum quæ bona exigant studia, est amor mediocritatis, ne animibus in delicias dissolutus ambitione rerum temporalium a proposito suo desistat. Qua mediocritate contentus erat qui dixit: divitias et paupertates ne dederis mihi, sed tantum victui meo tribue necessaria (*Prov. xxx*). Ista omnia in Christo magistro nostra fuisse scimus, dum legimus eum humilem et quietum (*Matth. xi*), cælo semper meditatione intentum, et non solum mediocritate contentum, sed nec etiam habentem ubi reclinaret caput suum (*Luc. ix*).

Clamat nobis Apostolus: quoniam qui dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare (*I Joan. ii*). Nos quomodo eum imitatur? Sedit populus manducare et bibere, et sur-

rexerunt ludere. Et certe disciplinam Christi, quam summis labiis profitemur, utrum in re ipsa teneamus, ex ipso sine ad quem tendere debemus, potest colligi: habent certe cursoria et pugillatoria finem suum videlicet coronam victoriæ, habent mechanicæ artes suam finem, quæ ad vitæ subsidium finaliter inventæ sunt. Sic oratoris studium finaliter persuadere nititur, quod videatur justum vel utile sive honestum. Nostri autem studii finis Christus esse debet, qui est finis ad justitiam omni credenti (*Rom. x*). Vel saltem mundi philosopho minus non habeamus, cum oratore finaliter quærentes quod justum vel utile vel honestum videatur. Sed quomodo finem utilis consequitur, qui nulli proficit? quomodo finem honesti qui non suam tantum, sed etiam alterius opinionem semper lædit? Neque etiam finem justis habere dicitur, qui præcepta justitiæ contemnit. Finis enim utilis in proventu, finis honesti in opinione bonæ famæ, finis justis in radice charitatis consistit, ut reddatur homini quod hominis est, et quod Dei Deo. Imo (ut expressius loquar) suam injusti te sequi dixerim, et vide quomodo clamat ipse Dominus: Væ homini per quem scandalum venit. (*Matth. xviii*.) Intonat tuba evangelica: Qui scandalizaverit unum de his minimis, expedit ei ut suspendatur mola asinaria ad collum ejus, etc. (*Ibid.*) Vociferatur Apostolus: nulli malum pro malo reddentes, patientes estote ad omnes. (*Rom. xii*.) Quomodo ergo finem justis attingit, qui seipsum prævaricatorem mandatorum Dei non arguit, et in eum qui processioni non interfuit tota mentis commotione insurgit. Væ vobis scribæ et pharisæi culicem colantes et camelum transglutientes. (*Matth. xxv*.) Propter Deum te attestor cum audis nomen scandali quid sonat in auribus tuis? Certe licet scandalizare quandoque pro contristare accipiatur, ut Dominus ait ad Petrum: Vade retro Satana, scandalum tu mihi es (*Matth. xvi*), hoc est contristas me, tamen secundum quod in evangelio prohibetur nomen scandali importat mortem fratris. Est enim scandalizare, dicto vel facto fratri suo occasionem mortalis peccati præstare: et munda conscientia quæ dicto vel opere suo gaudet in sanguine fratris sui. Audit forte aliquis qui libenter scandala facit, et excusationes quaerit in illius Scripturæ testimonio quæ dicit: Si scandalum, pro pigritate nascitur, melius scandalum admittitur, quam veritas relinquatur. Vis ergo audire ubi scandala sunt admittenda et ubi fugienda? Si in malo opere meo scandalizatur frater meus, cessare debeo et pro me et pro illo. Si autem in bono opere meo scandalizatur, est ubi scandalum admittere debeo, est ubi non. Si enim ad bonum quod facio, teneor de mandato Dei, vel de professione ordinis mei, et inde scandalizatur frater meus, non propter hoc cessare debeo: quia hic tatius scandalum admittitur quam veritas relinquatur. Si vero ad bonum quod facio, non teneor de mandato vel voto, quin potius bonum illud voluntarium est, et de libero arbitrio, et inde scandali-

zator frater meus, etiamsi maximum bonum illud sit, utpote jejunare biduanas vel triduanas, secretæ vigiliæ, privatæ orationes, propter scandalum ab illis debeo abstinere. Ego, inquam, qui in congregatione constitutus unaninis debeo habitare in domo, et quantum in me est a scandalo cavere animæ fratris mei. Leo autem dixi, qui in congregatione sum positus, quia aliquis privatam ducens vitam, etiam bona voluntaria non teneturmittere propter scandalum alterius. Unde etiam ad cautelam scandalorum Anselmus Cantuariensis scientia et religione perfectus dicit: Si quis cœnobarum forte propositum aggreditur, expedit ut quodcumque monasterium ingressus fuerit ibi radicibus charitatis radiceatur: nisi forte tale sit monasterium in quo invitus malum facere cogatur, nec aliorum mores, etiam si inutiles videantur, iudicet, dummodo contra præcepta divina non videantur. Hæc est formula discipline Jesu quam ipse tenuit, et nobis mandavit retinendam, ad quam nos invitavit opere, et informavit præceptis, ne alicujus ignorantia nebula culpam nostram possimus palliare. Si ergo discipuli ejus sumus, revereamur eum tanquam magistrum: si filii, amenus tanquam patrem: si servi, tanquam dominum timeamus: ne ejus præsentiam non solum nobis inutilem, verum etiam nobis faciamus damnosam. Quis, inquam, vidit piscem et accepit scorpionem? quis erravit in invio et cognovit viam? quis ambulavit in tenebris et advertit lucem? Ecce lux mundi coram nobis posita est, a cujus radio nemo privatur nisi is, qui oculis clausis ab illa voluerit averti. Ambulemus ergo, fratres charissimi, in hac luce dum tempus habemus, sequentes vestigia humilitatis ejus et patientiæ documenta, quatenus in præsentia vita ad formam ejus humilitatis eruditi, in futuro transferamur ad regnum claritatis ejus, ipso præstante Domino nostro Jesu Christo, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum, Amen.

SERMO IV.

IN ADVENTU DOMINI.

Descendet sicut pluvia in vellus, et sicut stillicidia stillantia super terram (Psal. lxxv): Volebat propheta Dei in spiritu nostræ dejectionis consolationem imminere, consolationem illis qui sedebant in tenebris et umbra mortis, voluit promittere, ne diuturnam captivitas in desperationem mitteret, si spes futuræ liberationis miseriæ cumulum non temperaret. Modum itaque nostræ visitationis aperiens in vocem exultationis et lætitiæ erumpit dicens:

Descendet sicut pluvia in vellus. Primo igitur videamus vellum discrimina quoniam est vellus natiuitatis, et est vellus vetustatis, est etiam et vellus novitatis. Vellus natiuitatis habemus a natura, vellus vetustatis a culpa, et vellus novitatis a gratia. Ubi dictum est: Et rursum circumdabor pelle mea (Job xix) intellige vellus naturæ; et in Hieremia: Vetustam fecit pellem meam et carnem meam

(Thren. iii), intellige vellus culpæ. In Canticis quoque Spiritus sanctus significans vellus novitatis ait: Nigra sum sed formosa, filiæ Jerusalem, sicut tabernacula Cedar (Cant. i), sicut pellis Salomonis. Tabernaculis Cedar se comparat propter nigredinem vitiorum; pellibus Salomonis se comparat propter ornatum virtutum. Descendet, inquit, sicut pluvia in vellus, et sicut stillicidia stillantia super terram. Pluvia in vellere primo lanam irrigat, secundo eam purgat, tertio super naturæ beneficium ipsam dealbat. Descendit igitur Dei Filius sicut pluvia in vellus, quando naturam nostram per gratiam visitans, munit nos a macula vetustatis, et profectu virtutum induit vestimentis novitatis. Descendit, inquit, sicut pluvia in vellus etc. Pluvia aquarum impetu munit, ros matutinus temperat, stillicidium vero quasi guttis intercisit terram humectat. Dei itaque Filius quasi stillicidia stillantia super terram descendit, dum secundum varietatem temporis et modum tentationis mentibus nostris gratiam consolationis infundit. Unde et propheta David incipientium consolationes explicans ait: In stillicidiis ejus lætabitur germinans (Psal. lxxiv). Descendet, inquit, sicut pluvia in vellus.

Quatuor descensus Dei ad hominem principales sacræ Scripturæ testimonio astruere possumus, quorum primus est liberationis, secundus eruditionis, tertius consolationis, quartus examinationis. Primo liberamur ab Ægypto, secundo erudimur in deserto, tertio confortamur in pugna, quarto judicantur uniuscujusque merita. Si sit in nobis, fratres charissimi, qui cor vivum habeat et spiritum Dei non hominis imitari studeat, profecto in his mens provida inveniet unde materiam timoris eliciat, unde etiam spei erecta solatio tempus miserendi et diem visitationis suæ recognoscat. Quis enim advertens Deum ad terras descendere pro salute hominum desperare potuit? Aut quis expectans judicem tam terribilem securus unquam fuit? O quam caute quam curiose ambulandum, ubi unus et idem Dominus fortis propugnator ad salvandum, et tam districtus iudex ad puniendumque opus quale sit discutiendum! Cum igitur liberationem tuarum Domine, quæ a seculo sunt (Psal. xxiv), in meimetipso recorder, dico: Multum adhaere Deo bonum est, ponere in Domino spem nostram (Psal. lxxii). Cum autem ad iudicium respicio, libet abscondi jam in inferno donec pertranseat furor tuus (Job iv). Si tamen constituas mihi tempus in quo mei recorderis, quia tamen misericordia superexaltat iudicium. Fugiamus ad dominum servi, ad redemptorem captivi, ad consolatorem miseri dicentes cum propheta: Recordare, Domine, quid acciderit nobis, intueri et respice opprobrium nostrum (Thren. v), liberasti nos de Ægypto, et murmuravimus dicentes: Utinam mortui essemus in Ægypto cum sedebamus super ollas carnii (Exod. xvi), dedisti nobis legem et diximus: Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolueris

(*Sap. 111*), venis ad nos per gratiam ut solvas a peccatis, sed nos ingrati beneficiis dicimus: Quis est hic qui etiam peccata dimittat? (*Luc. v.*) Nil sine te possumus, et tamen te sequi tecum esse recusamus.

Prosequamur igitur, si placet, quatuor illos descensus Dei ad hominem, quos superius notavimus, et Dei beneficia, et nostras iniquitates in sinu memorie alius reponamus. Videns, inquit, vidi afflictionem populi mei qui est in Ægypto, descendi liberare eum (*Exod. 111*). Si ad moralem intelligentiam velimus recurrere, Ægyptus ista est vita hominum carnalis facientium curam carnis in desideriis. Cum enim corpus quod corrumpitur aggravet animam, et deprimat terrena inhabitatio sensum multa cogitantem (*Sap. 1x*), qui vitiiis et concupiscentiis quamdiam est in hoc mortali corpore superatur, profecto Ægyptiis in luto et latere et palea servire compellitur. Venit enim ex Ægypto bellatrix quædam quæ dicitur carnis concupiscentia et dicit: bonum est frui deliciis et uti bonis. Quis enim unquam nature fuit inimicus? quis unquam carnem suam odio habuit? et respondet anima misera: ecce adsum, recte indicasti. Eia inquit avaritia, congrega argenteas, amplifica oculos, parce vivas, multa possideas, quantum enim habes tantum vales: et respondet infelix anima: Hæc omnia servavi ab adolescentia mea (*Luc. xviii*). Et superbia inquit: Ascende in montem hunc excelsum valde, apprehende arma et scutum, et exurge in adiutorium mihi (*Psal. xxxiv*); studeamus minores contemnere, pares opprimere, majoribus derogare, non advertent simplices, non insurgunt patientes, dissimulant sapientes, non prævalebunt rebelles, et respondens dicit: ecce festino, propero, sequar te quocumque ieris (*Matth. viii*). Ecce quam miserabilis servitus. Veniunt Ægyptii et dicunt anime nostræ, incurvare ut transeamus, et nos exhibentes obedientiam sine mora, contradicere aut nolumus aut non valemus. Forsan istæ sunt tres civitates quas filii Israel ædificaverunt Pharaoni, quarum una dicta est Ramesse, secunda Phitona, tertia vero Heliopolis (*Exod. 1*). Ramesse *commotio tineæ*, Phithona *os sive profundum abyssi*, Heliopolis vero interpretatur *civitas solis*. Per Ramesse igitur avaritiam intellige, quæ prohibetur in illo loco ubi dicitur: nolite vobis thesaurizare thesauros in terra, ubi tinea et erugo demolitur, et fures effodiunt et furantur (*Matth. vi*). Per Phithonam vero, quæ os sive profundum dicitur, carnalia desideria et cæteræ passiones prohibentur, de quibus Scriptura dicit: Quia impius cum venerit in profundum vitiorum contemnit (*Prov. xviii*). Per Heliopolim vero quæ civitas solis dicitur, superbiam accipe, quæ comitante vana gloria vult longe lateque radiare, et detrahendo, commovendo alios incessanter urere. Et quis nos ab hac servitute liberabit? Si filius, inquit, nos liberaverit, tunc vere liberi erimus (*Joan. viii*). Sed induratum est cor Pharaonis (*Exod. vii*),

nec dimittet nos nisi in angelo percutienti, nisi in manu forti. Volens itaque nos eripere de manu pessimorum, mittit angelum suum, qui percutiat primogenita Ægypti, id est timorem, qui accusante conscientia minetur pœnam æterni supplicii. Et quis vestrum (inquit timor) habitare poterit cum flamma devorante? (*Isa. xxx*.) Quis permanebit cum ardoribus sempiternis? (*Isa. xxxiii*.) Dum igitur timor pœnæ æternæ anime peccanti vias suas malas ad memoriam reducit, profecto primogenita, id est prava opera in priori tempore perpetrata, in gladio contritionis occidit. Iste fortassis est angelus qui percusso latere Petri excitavit eum dicens: Surge velociter (*Act. xii*). Ad Petrum namque, qui agnoscens interpretatur, angelus ingreditur, dum quilibet peccata sua recognoscens formidine pœnæ conculitur: quem a latere percutit, dum præteritas delectationes, in quibus sibi quiescere videbatur, relinquere compellit. Surge, inquit, homo, quasi diceret, hora est jam te de somno surgere. Surge qui dormis, ne forte damneris cum iustiis in adventu iudicis.

Quælibet igitur fidei anima angelo percutiente ab Ægypto liberata, secundo descensu Dei opus habet, quo legem Domini immaculatam et convertentem animas in corde ejus scribat, et viam mandatorum Domini ipsum currere doceat, ne per varios circuitus erroris iterum revertatur in Ægyptum, hoc est, in mare et fluctus vitiorum. Unde etiam et Moysi, qui sumptus vel salvatus ex aqua interpretatur, lex Domini data fuisse prohibetur. Ei profecto mandata Dei et disciplina sunt utilia, qui conversus a via sua pessima vitia detestatur, et Pharaoni servire contemnens carnalia desideria in se extinguere conatur. Ut autem lex ista ab iniquitate sit libera, datur non in Ægypto, sed in eremo, id est in claustro, in sanctæ religionis loco, ubi erepti ab hoc seculo psallunt spiritu, psallunt et mente, et scrutantes testimonia ejus (*I Cor. xiv*) in lege Dei meditantur die ac nocte (*Psal. cxviii*). Iste autem descensus Dei ad hominem ubi legem accipit, fit in caligine, in tonitruo, in fulgure, et in igne. In caligine peccatorum recordatio, in tonitruo peccatorum afflictio, in fulgure terror discordiæ et seditionis, in igne vero affectus fraternæ dilectionis. In caligine itaque nos docet ex recordatione peccatorum humiliari; in tonitruo pro eisdem in fame et siti, vigiliis et jejuniis affligi; in fulgure viam religionis et disciplinam in timore et mansuetudine suscipere; in igne vero studio charitatis eadem opere implere. In his profecto quatuor omnibus via religionis continetur: in interiori contritione, in exteriori afflictione, in mansuetudine conversationis, et in vinculo fraternæ charitatis. Hinc est quod Abraham immolaturus filium, fertur secum tulisse ignem et gladium (*Gen. xxii*): per gladium qui incidit ex utraque parte, pœnitentiam interiorem et pœnitentiam exteriorem possumus intelligere. Interior enim pœnitentiæ incidit per contritionem

cordis, exterior per castigationem corporis. Similiter et in igne duo inveniuntur, scilicet splendor et calor. In splendore potest intelligi mansuetudo conversationis, de qua dicitur: Luceat lux vestra coram hominibus (*Math. v*). In calore vero ardor supernæ dilectionis. Qui ergo vult seipsum offerre Deo, sacrificium secum ferat, scilicet ignem et gladium, ut per gladium seipsum corripiat, et per ignem pacem proximi custodiat et nutriat.

Isti sunt custodes super Jerusalem constituti, qui tota die ac nocte non cessant laudare nomen Domini. Huic siquidem nostræ civitati quatuor isti custodes sunt deputati, scilicet dolor in corde, labor in corpore, mansuetudo in conversatione, amor in superiorum dilectione. Custodit igitur dolor fideliter, labor viriliter, mansuetudo suaviter, charitas confidenter.

In hac nostra Jerusalem duæ sunt turres munitissimæ quadris lapidibus ab imis et deinceps ædificatæ, quarum una dicitur turris fortitudinis, reliqua vero domus pacis. Prima est curiosa, secunda pacifica. Primam tenet Martha, secundam Maria. Unde Dominus: Martha, Martha, sollicita es, et turbaris erga plurima (*Luc. x*): Sollicita es labore, turbaris dolore, si ergo custodia hujus turris est Mart hæ, procul dubio custoditur dolore et labore: dolore per contritionem cordis, labore per exhibitionem boni operis. Sed Mariæ non est curæ quod relinquit sororem suam solam ministrare. Audi quid dicat Scriptura: Maria, inquit, domi sedebat, sedebat quieta, sedebat secunda: quieta per virtutem mansuetudinis, secunda per virtutem charitatis. Secunda quidem, quoniam perfecta charitas foras mittit timorem (*I Joan. iv*). Hæc sunt illa quatuor ostiola, de quibus in ingressu templi positus Regum loquitur historia, quæ hoc modo erant disposita (*III Reg. vi*). Ut unum duplex ostium constituerent duo et duo ad se invicem conjuncta, ut si forte placeret ea aperiri quodam modo sese celantia, alterum post alterum posset duplicari. Unum igitur duplex ostium, dolor et labor constituunt, qui adeo connexi sunt, quod vel raro vel nunquam sese derelinquent. Reliquum vero duplex ostium ex charitate et mansuetudine construitur, quæ etiam adeo connexa sunt, ut ex charitate mansuetudo generetur. Illud autem duplex ostium, quod est ex labore et dolore, per vinculum fortitudinis conjungitur: quia nisi adsit fortitudo animi, labor quandoque ab interiori contritione separatur. Reliquum vero quod est ex mansuetudine et charitate, vinculum patientiæ connectit: quia si non adsit patientia, mansuetudo quandoque a charitate recedit. Volvuntur autem ista ostia in cardine humilitatis, clauduntur repagulo discretionis, ut per humilitatem jactantiam caveant, et per discretionem intemperantiam sive stultitiam non admittant. Est igitur ostium istud humilitate volubile, fortitudine durabile, discretionis mensurabile, patientia laudabile, dolore circumscriptum, labore solidum, charitate splendidum,

A mansuetudine levigatum. Fecit enim, inquit, ostia duo de lignis abiegnis: et utrumque duplex erat, et se invicem tenens aperiebatur (*ibid.*). Abies, ut dicitur, arbor est in superficie pulchra, proceritate alta, ramis dilatatis circumquaque diffusa. Hæc igitur ostia debent esse de lignis abiegnis, hoc est, pulchra in spiritus hilaritate, alta longanimitate, lata pietate, sive proximi compassione. Sed jam lege Domini in sancta professione accepta, tertius Dei descensus ad hominem, quem consolationis diximus, est necessarius, cujus eo magis egemus præsidio, quanto fortior est pugna cum adersario. Cum enim novus Christi miles securum esse se credit, et jam in propositi sui via viriliter incedit, ecce ex adverso impetus fortium insurgunt in circuitu ejus, undique fugiendi viam obstruunt et a. utissima tela jaciunt, quæ non solum corpus, verum etiam animam afficiunt. Ingerit se illa nimium amabilis spes sive copia divitiarum, occurrit crebra et vehementer importuna memoria litterarum, seculares illæ et jocundæ recreationes, sed et carnales infestant tentationes. In hoc tempestatis periculo venit ad nos Dei sapientia confortando per gratiam consolationis, et illuminando per cognitionem veritatis. In hoc tempestatis articulo confortat pusillanimum, consolatur desperantem, fatiscentem recreat, proficienti opem fidei ministrat, sicut de eo conscriptum est: Quia calicem quassatum non conteret, et lignum fumigans non extinguet (*Isa. xlii*). Audi ergo tu quia jam segregatus es a sæculo, qui novisti votum Deo Jacob, qui tentationibus in diversum traheris, quem delectat vitæ præteritæ, ut æstimas, felicitas, quem terret sanctæ religionis asperitas, audi, inquam, quid loquatur in te Dominus Deus: quia, ut æstimo, loquetur pacem in plebem suam (*Psal. lxxxiv*). Primum volo te argentum, aurum, ornatum vestium, et cætera quibus delectatur humana curiositas, ante faciem tuam ponere, et oculo intellectuali non carnali diligenter examinare: quod si feceris non consolationes, imo potius maximas desolationes invenire poteris. Quæ enim in eo felicitas esse potest, quod cum labore acquiritur, cum timore possidetur, cum dolore amittitur? Unde quidam irridens talem felicitatem ironice exclamavit dicens: O præclaras opum divitias, quas cum adeptus fueris, securus esse desistis. Memento illius divitis qui in Evangelio amplificare horrea sua præparabat, cui dictum est: Stulte, in hac nocte animam tuam tollent a te, et hæc quæ congregasti cujus erunt? (*Luc. xii*). Et ita factum est. Et propheta David de his qui gloriam hujus mundi dilexerunt, ait: Et dominabuntur eorum justi in matutino, et auxilium eorum veterascet in inferno a gloria eorum (*Psal. xlviii*). Secundum mensuram enim gloriæ, qui usi sunt gloria hujus mundi, jus Dei judicio cum mortuis deputati, suscipient in inferno angustias tormenti. Unde et duo philosophorum peritissimi, cum hujus mundi gloriam et sanctam conversationem, quæ est in Christo Jesu vel-

lent typice figurare, alter eorum inferni ingressu arborem habentem ramum aureum descripsit: alter vero catenam auream de cœlo in terras dependentem somniavit. Quid aliud, quæso, per ramum illum aureum, quam mundi hujus decor et gloria significatur? quæ et in introitu inferni ideo esse dicitur, quia per amorem hujus mundi ejus amatores ad infernum transmittuntur. Timeat ergo omne semen Israel hanc arborem contingere, quia facilis descensus Averni. Sed revocare gradum, superasque evadere ad auras, hic labor, hic gemitus. Sed et alter per catenam auream vitam sanctorum voluit significare, quæ in terris constituta cœlestibus tantum jungitur sancta meditatione, pia devotione, sicut dicit Apostolus: Nostra autem conversatio in cœlis est (*Philipp. III*). Et si enim viri religiosi in terra sint positi, virtutum tamen gradibus et bonis operibus quasi per catenam sunt con-

nexi. Quod si amor litterarum te tentaverit, illud primum recole, quoniam indocti plerunque cœlum rapiunt, et viri periti cum litterarum notitia multoties ad profundum inferni descendunt. Sed ipse qui in te loquitur, a te scire desiderat, an in hoc tuo desiderio finem constituas vanitatis, an cognitionem veritatis? Sed quid si vanitatem tibi finem ponis, erras et te ipsum decipis, cum illis deputandus, qui cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, et ideo sulti facti sunt et defecerunt in vanitatibus suis (*Rom. I*). Si autem per scientiam veritatem investigare conaris, in hoc etiam erras et teipsum decipis, et cum Pilato quærens quid est veritas (*Joan. XVIII*), ipse tamen veritatem deprehendisti. Ego, inquit, sum via, veritas, et vita; via in ditione, veritas in cognitione, vita in fruitione. Via in merito, veritas in promisso, vita in præmio. Ego, inquit, sum via, veritas, et vita. Et Propheta: Beatus quem tu erudieris, Domine, et de lege tua docueris eum (*Joan. XIV*). Ipse enim quippe est qui docet hominem scientiam (*Psal. XLIII*), non per inanem philosophiam aut in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in spiritu Dei (*I Cor. I*), legem divinam scribit in libro cordis. Sed et si veram sapientiam, hoc est, sapientiam sanctam quæris, melius hanc tibi revelabit exercitium orationis quam studium lectionis. Sed delectabit fortassis te facundia Tullii, sapientia Platonis, ingenium Aristotelis, qui sapientes necesse, et stultos peritos reddit. Sed quæ est conventio Christi ad Belial? Auferte ista hinc, et nolite facere domum Patris vestri domum negotiationis (*Joan. II*); non enim regnat spiritus Christi, ubi damnatur spiritus Aristotelis. His et hujusmodi consolationibus confortatos, Christus, qui nos eripuit mundo, non patietur nos supra id quod possumus tentari, ne cum semel miserimus manum ad aratrum, respicientes retro indigni efficiamur regno Dei (*Luc. IX*). Muniti ergo, fratres dilectissimi, per opera justitiæ a dextris et a sinistris præparemus viam Domini, rectas faciamus in hac solitu-

dine semitas Dei nostri, et currentes viam mandatorum ejus, in mansuetudine disciplinæ, et obsequio obedientiæ in anteriora semper extendamus, ingredienti de virtute in virtutem mereamur videre Deum Deorum in Sion (*Psal. LXXXIII*). Non sinus ei ingrati qui liberavit de Ægypto, hoc est, de præsentis seculo, teneamus legem quam nos docuit in deserto, id est in hoc terrestri paradiso, scilicet monasterio. Veneremur adventum nostræ visitationis, ubi in se suscipit nostra infirma, hoc est, consolatur nos in omni tribulatione et angustia nostra, ut illum ultimum adventum examinationis secure possimus expectare, quando filius hominis veniet in virtute magna et majestate (*Matth. XIX*). Quod nobis præstare dignetur idem judex noster creator et redemptor noster Jesus Christus, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO V.

IN ADVENTU DOMINI.

Descendere faciam ad vos imbrem matutinum et serotinum, et reddam vobis annos quos comedit locusta et bruchus, rubigo, et eruca (Joel II). Verbum quod audistis, fratres dilectissimi, promissum tenet nostræ liberationis et affectum paternæ consolationis, utpote transmissum nobis a Deo patre orphanorum, et iudice viduarum.

Pater etenim misericordiarum annum benignitatis, diem remissionis, tempus miserendi annuncians, imbrem matutinum et serotinum promittit in abundantia, ut in stillicidiis ejus fecundata aperiat terra et germinet salvatorem. Descendere, inquit, faciam ad vos imbrem matutinum et serotinum: imbrem intellige non corporalem sed spiritalem, de quo Propheta: Descendet sicut pluvia in vellus (*Psal. LXIV*). Et Isaias: Sicut imber descendit de cœlo et inebriat terram, et infundit eam, sic erit verbum quod egreditur de ore meo (*Isa. LV*). Imbrem Verbum Dei, Filium Virginis significare voluit, qui instar pluvie crimosos lavat, novellas plantationes in domo Dei educat, sitientes justitiam (viros perfectos loquor) potat. Lavat igitur in compunctione, educat in provectione, potat in consummatione. Vis videre hunc imbrem lavantem? Accipe lacrymas Mariæ peccatricis, pœnitentia Pauli persequentis, confessionem Petri negantis, deprecationem latronis supplicantis. Si abluerit, inquit propheta, sordes filiarum Sion, et sanguinem Jerusalem laverit de medio ejus in spiritu iudicii et spiritu ardoris (*Isa. IV*), quasi dicat, tunc sanctus vocabitur omnis qui relictus fuerit in Jerusalem. Attende, si placet, consequenter educantem, et adjuvabit, inquit, eos Dominus, et liberabit eos, et eruet eos, a peccatoribus et salvabit eos, quia speraverunt in eo (*Marc. XIV*). Quos adjuvabit? Eos utique quos segregavit a seculo, et vocavit per gratiam suam, qui cum ipso ferventes spiritu stant in acie dicentes cum Petro: etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo: fortes quidem proposito sanctitatis, infirmi tamen constantia virtutis. Hos, inquam, ad-

juvat Dominus in pugna hostium, liberat a ser-
vitorum, eruit a peccatoribus, hoc est, a scanti-
proximorum : tandem salvabit eos, quia sperave-
runt in eo. O quam suavis est educatio hæc, quæ
ducit a flore primævæ conversationis usque ad fru-
ctum extremæ remunerationis? Vis hunc imbrem
videre potantem? Recordare quantum ad historiam
fontem Agar a facie dominæ suæ fugientis (*Gen.*
xxi), vas aquæ Heliam reficientis (*III Reg. xvii*),
aquas murmurantis populi in deserto (*Exod. xv*),
aut demum nuptias architrictini (*Joan. ii*). Sic certe
spiritualiter alios potat magnitudine revelationum,
alios profunditate Scripturarum, quosdam exercitio
sanctæ meditationis, alios suavitate devotionis. Et
imber quidem talis est, sed ubi est ejus descensus?
Sic enim dictum est : descendere faciam. Parvum
ne descensum existimas Filium Dei pannis involvi,
pendere ad ubera matris, incarnari, demum cruci-
figi? Audi descensum : Similis, inquit, factus sum
pellicano solitudinis, factus sum sicut nycticorax in
domicilio (*Psal. ci*). Pellicanus avis est macilenta,
et corpore tenuis : nycticorax avis est nocturna, et
colore deformis. Et ipse quidem similis factus pel-
licano, quando nostræ naturæ assumpsit maciem :
factus est sicut nycticorax, quando pependit in
cruce non habens speciem nec decorem. Et alibi :
Traditus sum et non egrediebar, oculi mei languer-
unt præ inopia (*Psal. lxxxvii*) : Traditus sum, id
est, expositus passioni, secundum infirmitatem cor-
poris, non egrediebar demonstrando potentiam di-
vinitatis.

Magnus est iste descensus, magna humiliatio,
magna demum dignatio medici intrare infirmariam
ægroti. Et multi quidem infirmi in ea jacebant, ut-
pote socrus Petri (*Luc. iv*), filius reguli (*Joan. iv*),
puer centurionis (*Matth. viii*), sed et multitudo
magna languentium, cæcorum, claudorum, arido-
rum (*Joan. iv*), desiderantium salutaris medici ad-
ventum. An non vere cæcus qui ait : Cor meum
conturbatum est, dereliquit me virtus mea, et lu-
men oculorum meorum, et ipsum non est mecum
(*Psal. xxxvii*) Similiter et aridus qui dixit : Dies
mei sicut umbra declinaverunt, et ego sicut fœnum
arui (*Psal. ci*). Et alibi de claudis dicitur : Filii
alieni mentiti sunt mihi, filii alieni inveterati sunt,
et claudicaverunt a semitis suis (*Psal. xvii*). Et
cæci quidem ignorando Deum, claudi per defectum
honorum operum, aridi sine humore virtutum. In-
travit itaque Dei Filius hanc infirmariam, id est,
nostræ mortalitatis miseriam, quando languores
nostros ipse suscepit, et nostræ naturæ participium
in beata Virgine sibi univit. Unde hujus infirmariæ
januam recte dixerunt beatam virginem Mariam :
ipsa etenim est porta de qua propheta dicit : Porta
hæc clausa erit et non aperietur, et vir non trans-
ibit per eam, quia Dominus exercituum ingressus est
per eam (*Ezech. xliv*). Sed quando, vel ubi introivit
per hanc portam? Interrogemus archangelum Ga-
brielem qui et ingressum diligenter observavit, et

Ab infirmariâ annunciavit : Ave, inquit, Maria, gratia
repleta : Dominus tecum (*Luc. ii*). Dominus tecum per
protectionem, Dominus in te per inhabitacionem,
Dominus ex te per Incarnationem. Ecce ingressus
paulo ante cum patre in cœlis, modo incarnatus in
utero virginis : Ave Maria, inquit, gratia plena,
Dominus tecum. Quid est ave? Forsitan hoc est,
sine væ. Eva mater prævaricationis, væ multiplex
in pœnam inobedienciæ excepit. Et primum quidem
væ : Multiplicabo ærumnas tuas : secundum, in
dolore paries filios : tertium, sub viri potestate
eris (*Gen. ii*). Et quid horum in beata Virgine re-
peries? Neque ærumnam in conceptu, nec dolorem
in partu, sed nec viro subdita perpetuæ virginitatis
obtentu.

Hoc est ergo quod dicit angeus : Ave Maria, hoc
est, sine væ, quæ gratia plena, id est Spiritu sancto
fecunda fuit : Plenam siquidem gratia esse expedi-
vit per quam quasi per carnale quoddam fons di-
vinæ gratiæ ad universitatem humani generis re-
dundavit. Ipsa etenim est terra de qua fons ille
scaturivit, de quo in Genesi scriptum est : Non-
dum enim Dominus pluerat super terram, nec erat
homo qui operaretur terram, sed fons ascendebat
de terra qui irrigavit superficiem terræ (*Gen. ii*).
Fons equidem de terra ascendit, quando splendor
gloriæ et fons vitæ Dei Filius de beata Virgine nasci
voluit. Superficiem terræ irrigavit, quando ipsos
peccatores et abundantes in seculo, tam Judæos
quam gentiles ad fidei gratiam convertit, et non
solum convertit, verum etiam a laqueo mortis re-
demit, sicut scriptum est de ipso : Quia venit filius
hominis querere et salvum facere quod perierat : et
animam suam dare in redemptionem pro multis
(*Luc. xix*). Et fortassis expressius pro omnibus di-
xerim : quia peccaverant omnes et egebant gloria
Dei (*Rom. iii*), ideoque clamaverunt ad Dominum
dum tribularentur, et de necessitatibus eorum libe-
ravit eos (*Psal. cvi*). Quid aliud quæso significant
quatuor versus illi in nocturnis laudibus, primo
responsorio accantati, nisi commune omnium de-
siderium pro comunni liberatione? Primus si-
quidem versus, Quisque terrigenæ et filii hominum,
(*Psal. xviii*) pertinet ad homines terrenos qui fu-
erunt ante legem. Secundus, Qui regis Israel in-
tende (*Psal. lxxix*), ad Israelitas qui legis acceperant
cognitionem. Tertius, Excita potentiam tuam (*ibid.*)
ad homines gratiæ in secundo adventu quærentes
mortalitatis liberationem. Quartus id est Gloria
patri, comunem omnium in æternitate jocundam fe-
licitatem. Et imbrem quidem et ejus descensum jam
charitas vestra audivit, sed quomodo matutinum et
serotinum?

Ut autem ad nostram ædificationem hæc refera-
mus, dies nostra est claritas piæ conversationis, de
qua dicitur : Inceat lux vestra coram hominibus (*Matth.*
v). Mane hujus diei bonæ vitæ inchoatio, sero
ejusdem consummatio. Quid ergo aliud dixerim
imbrem matutinum, nisi quod cum se infundit Deus

peccatori per compunctionem : vel imbrem serotinum, nisi cum bene inchoatum ducit in virum factum consummatione virtutis? Quasi enim imbris tempestivus de terra semen producit, quando cor terrenum et animale per spiritum compunctionis Deus in lacrymas resolvit. Imbrem serotinum effundit, cum jam totus homo conversus in spiritum dolet habitare cum habitantibus Cedar, cupiens dissolvi et esse cum Christo. Vis videre imbrem matutinum? Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam. Et Jeremias : Oculus meus deducens aquam, quia longe factus est a me consolator convertens animam meam (Rom. viii). Audi et imbrem serotinum : Quis me liberabit de corpore mortis hujus? Jam enim desiderio vitæ æternæ perfusus, non corpus mortale, sed mortis appellat. Quia omne id mortem æstimat quiddam a vita æterna, quæ est Christus, retardat vel separat. Hunc imbrem serotinum in anima beati Job distillasse arbitror cum diceret : Elegit suspendium anima mea et mortem ossa mea (Job vii). Suspendium significare volens celsitudinem contemplationis : mortem ossium, mortificationem carnis.

Et certe dulce est suspendium oratione cælum pulsare, sancta meditatione penetrare, mirari angelorum felicitatem, venerari justorum beatitudinem, devotione Deum querere, dilectione apprehendere. Utinam spiritus assumat me cum propheta inter cælum et terram, ut qui assurgere nequeo ad celsitudinem contemplationis, saltem a terra paulisper elevatus, non appropinquem ad portas mortis. Expergiscere, anima mea, et quæ non potes ad alta Dei assurgere, infirma ejus (incarnationem loquor et passionem) virtute qua vales amplectere : quæ ad Dei sublimia cum viris perfectis non potes assurgere, dirige mentis aciem ad fixuram clavatum, ad cicatrices vulnerum, depone de cruce mortuum, quem non potes intueri regnantem super choros angelorum. Vade et tu, peccator, quem accusat testimonium conscientiæ, præpara cor tuum ad imbrem matutinum, ut reddat tibi annos quos comedit locusta, et brucus, rubigo et eruca. Hæc sunt quatuor vitia quæ Jerusalem et Judam ventitant in omnem ventum, quæ nec te nec alium intentatum relinquunt, quæ omnes in via Dei ambulantes quantum valent impediunt. Locusta saltus dans et cito cadens, superbiam signal : brucus qui totus est in gutture, gastrimargiam sive gulam : rubigo, impatientiam ; eruca quæ est vermis fœtidus, luxuriam. Surgit enim primo superbia et dicit intra se : Cum eras in seculo, cingebas te et ambulabas ubi volebas, libere currebas ad exitus viarum, ad conventicula chorearum, et postremo ubi erat impetus spiritus, illic gradiebaris, nec revertebaris cum ambulares. Durum est in statum parvuli reduci, increpationes sustinere, flagellis dorsum exponere, semper portare formam servi, per omnia obedire alienæ voluntati. Sic caro machinatur ca-

Qui A forte in illicitis desideriis : gula sobrietati, in potibus superflue appetendis : impatientia consuetudini, in detractionibus et contumeliis. Sed tu, vir bone, qui vovisti votum Deo Jacob (Psal. cxxxii), ne adquiescas eis. Attende miseriam hujus carceris, brevitatem temporum, quam sit mors repentina, quam sit pœna peccati diutina. An nescis quia fur ille evangelicus quotidie perfodit domum tuam? Frequenter corpus febre corripitur, caput dolore vexatur, caligant oculi, languor se ingerit frequenter incurabilis, mors festinata, sepulchrum in evidenti. Cur ergo non vigilas? Quis paterfamilias videns parietes ruinosos, ligna putrefacta, laquearia diruta, debile fundamentum, tectum undique perforatum, non timeat latrones, non fugiat hostes? Fugiamus ergo, fratres dilectissimi, hostes animæ humanum sanguinem sitiennes, tendentes in insidiis laqueos, plurimos capientes. Fugiamus (dico) orantes secundum consilium Domini, ne fiat fuga nostra hyeme vel Sabbato (Matth. xxiv). In hyeme fuga est laboriosa propter intemperiem frigoris, in Sabbato illicita propter transgressionem legis. Est autem hyems obstinatio mentis : fuga, poenitentia : Sabbatum, requies æternitatis.

Non est differenda poenitentia usque in hyemem, quia tunc obstat peccati dominium : neque in Sabbatum, quia in futuro poenitentia non habet locum. Quomodo ergo fugiendum?

*Principiis obsta, sero medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.*

Occidenda sunt primogenita Egypti, resistendum est in principio illicitæ suggestioni. Percussisti (inquit) caput de domo impii, denudasti fundamentum ejus usque ad collum, maledixisti sceptris ejus (Habac. iii). Caput impii, id est origo impietatis, recordatio est nostræ prævæ conversationis : fundamentum, occultum est illicitæ cogitationis : sceptrum, quod est insigne regni : potestatis, peccati est dominium. Percutiendum ergo est caput de domo impii, ne recordatio prævæ conversationis nos afficiat : denudandum est fundamentum, ut confiteamur occulta cogitationis : maledicendum sceptris, per detestationem prævæ operationis. Ergo, si placet, fugam Heliæ nobis proponamus. Videamus qualiter ipse sugerit, ut et nos ita faciamus. Scriptam est de Heliæ, quia fugit a facie Jezabel in solitudine, ibi projecit se sub umbra juniperi et obdormivit, postmodum refectus pane subcinericio et potu aquæ, in fortitudine cibi illius ambulavit usque ad montem Dei Oreb (III Reg. xix). Jezabel quæ sterquilinum vocatur, Heliæ persequitur, quando quilibet amator castitatis, a carnis concupiscentia impugnatur. Fugiendum est ergo in solitudinem, id est solitariæ vitæ habitaculum, sive in claustralis vitæ conversationem, ubi nec oculus videat quod concupiscat, et ipsa solitudo inanis gloriæ occasionem præcidat. Sed nec ibi tutus eris, nisi projicias te sub umbra juniperi, id est nisi conformeris humilitati et passioni Jesu Christi. Ju-

niperus arbor est humilis, contemptibilis, hispida et infructuosa, et Christum designat. Ipse enim fuit contemptibilis, incarnatus. Unde propheta: Vidimus nec reputavimus eum (*Isa. LIII*). Hispidus, id est spinis coronatus: infructuosus secundum multorum existimationem cruci appensus. Unde dixerunt: Nos autem sperabamus quod ipse esset redempturus Israel (*Luc. XXIV*). Sub umbra hujus juniperi debemus nos projicere, ejus conversationi nos conformare, in laboribus et ærumnis, in vigiliis et oratione. Sed de junipero quid dicit poeta?

Surgamus: solet esse gravis residentibus [cantantibus] umbra

Juniperi.

Umbra juniperi gravis et infirma est corpori, sic certe laboriosum est et grave e vestigio Christum imitari, corpus macerare, orationibus et vigiliis insistere, æquanimiter ferre silentium claustrum, duritiam lectuli, diuturnitatem vigiliarum, tractus et dispendia horarum, et propterea plerique cum Jona fugimus a facie Domini in Tharsis, quod sonat explorationem gaudii. Declinamus ab umbra juniperi, ne gravem feramus corporis laborem. Ideoque terrenas et transitorias consolationes quærimus dicentes: quia bonum est uti delitiis et frui bonis. Hæc tamen est via, hæc est arcta illa semita, quæ ducit ad vitam (*Matth. VII*): quia non nisi per multas tribulationes intratur in regnum cælorum. Quid denique magnum sine labore conquiritur? Sic certe inter pericula navis ad portum dirigitur, æs multis consensionibus in aurichalcum vertitur. Bissus multa attritione in candorem mutatur, et vasa figuli probat fornax, et virum justum probatio tribulationis (*Eccli. XXVII*). Projiciamus ergo nos sub umbra juniperi, reficiamur potu aquæ et subcinericio pane. Panis subcinericius est memoria mortis: vas aquæ, lachrymæ devotæ confessionis. In hujus cibi formidine ambulabimus usque ad montem Dei Oreb, id est usque ad cælestem Jerusalem, propter indeficientem sanctorum charitatem. Memoria etenim mortis custodit nos ne peccemus in via, sicut dicit sapiens: Fili, memorare novissima tua et in æternum non peccabis (*Eccli. VII*). Lachrymæ confessionis ad viam reducunt post delicta. Ergo, fratres dilectissimi, dum tempus habemus, ambulemus hac via, quia brevis est via, et transitoria vita. Supplicemus Mediatori nostro Jesu Christo ut ipse sit dux viæ et largitor gratiæ, donec perveniamus ad montem Dei Oreb, id est ad cælestem Jerusalem, ipso præeunte et conducente Jesu Christo Domino nostro, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum, Amen.

SERMO VI.

IN NATALI DOMINI.

Dum medium silentium tenerent omnia, et nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus, Domine, a regalibus sedibus venit (Sap. XVIII).

Multifarie multisque modis locutus est homini Deus

ab initio, ut familiaritate colloqui creatura Creatorem agnosceret, et omni subtracta silentii occasione nunquam cessaret a laude Dei sui. Tria igitur verba principalia locutus est Deus, quibus homo instrueretur ad vitam. Primum fuit verbum mundi creationis, secundum fuit verbum prophetalis prænuntiationis, tertium fuit verbum humanæ reconciliationis. Primum verbum, id est immensitas creaturarum prædicabat invisibilem Dei virtutem (*Rom. I*), quatenus tam potentem timeret homo offendere per culpam. Secundum verbum, id est vaticinium prophetiæ venturi Salvatoris bonitatem prænuntiabat, ut peccator speraret veniam. Tertium verbum quod caro factum est et habitavit in nobis promittebat homini beatitudinem, ut juste et pie vivendo festinaret ad gloriam.

His tribus verbis tria successerunt silentia. Primum silentium fuit defectus humanæ rationis: medium silentium fuit desiderium adimplendæ promissionis: tertium silentium fuit secretum internæ contemplationis. Post primum enim verbum homo siluit, quia succumbente humana ratione invisibilia Dei per creaturas cognoscere non poterat, et ideo longe projectus est a Deo, non laudans neque invocans nomen ejus. Post secundum verbum similiter homo conticuit, quia accepta repermissione illum solum desiderabat, cujus erat repositum, in quo finem acciperet peccatum et tolleretur prævaricatio, et veniret justitia sempiterna, Christo vero in carne apparente. Tertium subintravit silentium, id est pax et tranquillitas cordis, in quo silentio viri sancti requiescunt a strepitu hujus mundi: qui a vana conversatione sua et operibus mortuis ad Deum conversi sunt: et illi serviunt in jocunditate spiritus et affectu bonæ voluntatis. Dum ergo medium silentium tenerent omnia. Quæ omnia? Certo elementa mundi hujus Christi adventum desiderabant, ut Creatori suo impenderent servitutem. Homo Christi adventum desiderabat, ut captivus acciperet libertatem. Angelus Christi adventum desiderabat, propter angelicæ ruinæ reparationem: et, si diceret, ipse Deus Christi adventum desiderabat, propter adimplendæ promissionis veritatem. Dum ergo medium silentium tenerent omnia, et nox in suo cursu medium iter haberet, nox peccati primum iter in cælo habuit, quando merito suæ superbiæ, dejectus est prævaricator angelus. Medium iter habuit in mundo, quando ante adventum Christi omnia erant conclusa sub peccato, nec erant qui de meritis suis possent gloriari. Tertium iter habuit in inferno, ubi filii Adam ratione delicti pœnali subdebantur supplicio. Vides quantus cursus noctis hujus erat, quæ cucurrit a summo cæli usque ad profundum inferni. Dum ergo nox ista medium iter haberet, omnipotens sermo tuus, Domine, a regalibus sedibus venit. Sedes Christi natura est divina, in qua sedet per stabilitatem æternitatis. Unde dictum est: Sedes tua, Deus, in seculum seculi (*Psal. XLIV*). Sedes Dei sunt et angelici spiritus in quibus sedet

per quietem contemplationis. Unde dictum est : Qui A
sedes super cherubin manifestare (*Psal. LXXIX*).
Sedes Dei sunt animæ justorum in quibus sedet per
gratiam justificationis. Unde dictum est : Anima
justi sedes est Dei (*Sap. VII*). A regalibus ergo se-
dibus venit ad nos Christus, quando præsentiam
suam quam beatis spiritibus exhibebat per divini-
tatem, homini etiam ostendit per assumptæ humani-
tatis dignationem. Dum ergo in medium silentium te-
nerent omnia, per desiderium adimplendæ promissio-
nis, et nox in suo cursu medium iter haberet, id
est dum peccatum omnia suo subdividisset imperio,
omnipotens sermo tuus a regalibus sedibus venit.
Dum Christus angelicis spiritibus cognitus secun-
dum naturam divinam, hominibus se manifestum
præbuit secundum naturam humanam. Sermo autem B
iste ideo omnipotens, quia Dei sermo est. Sermo
autem Dei, Deus est, id est Christus.

Nunc ergo diligenter audi sermonem istum et eum
in corde tuo quasi in libro scribe : quia non in va-
nitate multiloqui, non in verborum sublimitate,
sed in via humilitatis et infirmitatis conscientia, et
paupertatis exemplo docet te viam salutis. Proponit
tibi sermo iste Christi humilitatem, ut cum ipsum
humilem et despectum videris, despicias et tu quid-
quid hoc mundo videtur superbum et sublime. Pro-
ponit tibi infirma Christi, ut cum videris eum tam-
tis vallatum infirmitatibus et miseriis, contempnas
omnia mundi hujus fortia, quæ promittunt aliquam
in se firmitatem. Proponit tibi sermo iste pauper-
tatem Christi, ut cum videris eum vilibus pannis
involvi, non habentem ubi reclinet caput suum, nec
etiam dignum æstimatione iudices quidquid in hac
vita amabile et jocundum possidet. Verumtamen
hanc vivendi viam ipsa natura te docuit ab initio,
quæ multis circumdatum doloribus nudum introduxit
in hanc lucem. Sed semitis quibusdam erroneis
seductus es, et ad tempus ab ea deviasisti. Accessit
enim intus ad te quædam præsumptio spiritus, ut
altum de te sapiens infirma tua non cognosceres.
Accessit foris ad te rerum visibilium species, qui-
bus et iterum illectus es, ut nativæ paupertatis tuæ
oblitus in illis felicitatem æstimares : et propterea
sermo Dei ad te directus est, ut reducat te ad viam
quam perdidisti, quatenus dum in via mortalitatis
hujus nihil appetendum docuerit, et libentius au-
dias, et firmiter commendes memorix verba salutis.
Vis audire quæ verba ? Pauca sunt verba sermonis
hujus : quia brevis et compendiosus est, in tantum
ut sex verborum numero consummatus sit.

Primum verbum sermonis hujus, est ablutio
culpæ, secundum restitutio gratiæ, tertium evasio
exilii, quartum consecutio regni, quintum consor-
tium divinitatis, sextum adeptio æternitatis. O
ut nam tu qui multum discis, vel unum ex verbis
istis retinens, et non in doctis humanæ sapientiæ
verbis, sed in verbis quæ justificant impium, et
justum beatificant disceres gloriari. Scrutare modo
angulos cordis tui, et loquere cum conscientia tua si

forte aliquid ex verbis istis murmuret in illa. Si
plauxisti scelera tua, si vera confessione et digna
satisfactione illa diluisti, primum verbum, quod est
ablutio culpæ, sonat in corde tuo. Si jam justifica-
tus ambulas in mandatis Domini et facis opera ju-
stitiæ, secundum verbum, quod est restitutio gra-
tiæ, pervenit ad aures cordis tui. Cætera verba
quæ sequuntur, in hac vita loquuntur tibi tantum
ad consolationem, ne forte deficias in tribulationi-
bus hujus seculi, quia in futura vita melius illa co-
gnosces, quando audiens ea vives in eis. His verbis
sermo Dei dictante divina sapientia tibi loquitur, et
verbis quibusdam fallacibus repellis ea a corde tuo,
ut eo ipso gravius iudicium portes, qui audiens
verba Dei nolueris ea opere adimplere.

Sunt enim humanæ sapientiæ tres species, quæ
sermoni huic penitus contradicunt. Prima est sa-
pientia mundialis, de qua dictum est : Sapientia
hujus mundi, stultitia est apud Deum (*I Cor. I*).
Secunda est sapientia carnalis, de qua dicitur : Sa-
pientia carnis inimica est Deo (*Rom. VIII*). Tertia
sapientia animalis, pro qua dictum est : Animalis
homo non percipit ea quæ Dei sunt (*I Cor. I*). Sa-
pientia mundi pertinet ad superbiam quæ facit ho-
minem ingeniosum ad ambiendum honores, ad æc-
tandum lucra, ad dilatandas possessiones, et cæ-
tera hujusmodi, ut animus occupatus rebus transi-
toriis, dum nimis concupisceret temporalia, obli-
viscatur æterna. Sapientia carnis ad concupiscen-
tiam pertinet, ipsa est quæ docet hominem facere
carnis curam in desideriis, in comessationibus et
ebrietatibus, in cubilibus et impudicitis, et cæteris
hujusmodi, quæ ad carnis pertinent voluptates, de
quibus scriptum est : Quoniam qui talia agunt, re-
gnum Dei non consequentur (*Gal. V*). Sapientia
animalis ad superbiam videtur pertinere, ipsa
est magistra eorum, qui dictis et exemplis sancto-
rum Patrum dedignantur inniti, et ideo dogmatizant
perversa, et fidei contraria : et dum singulari
præsumptione spiritus sui gradiuntur mysteria Dei
penetrare non possunt, quæ melius vivendo pie
quam ratiocinando subtiliter intelliguntur. O quanti
verbasapientiæ hujus, libenter audiunt, et, contem-
pta sapientia Dei quæ de cælo loquitur, omnem sen-
sum et studium cordis sui ad hoc inclinare nitun-
tur, ut in perficiendis voluptatibus, in supplanta-
tione proximorum, et curis seculi sapientes esse
videantur. Vere comparandi sunt hujuscemodi ho-
mines ei qui piscatur in hamo aureo, quem dum in
aquam turbidam miserit aliqua re vili et infructuosa
detinetur in profundum, nec poterit jactura illius
aliqua præcedenti captura piscium instaurari. Quid
enim aliud est aciem ingenii sui ad studia prava
convertere, quam hamum aureum in aquam turbi-
dam mittere ? Sed cum imago incorruptibilis Dei,
id est humanus animus, qui recte per aurum signifi-
ficatur, in profundum vitiorum detentus fuerit, non
poterit damnum hoc aliquo temporali commodo
æstimari. Quid enim prodest homini si mundum

universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiat? (*Luc. ix.*) Nihil prorsus. Et fortassis hunc hañum aureum mittunt in aquam turbidam hi, qui figmenta poetica, et cætera scripta ethnicorum libenter discunt et docent, et *legem Domini immaculatam et convertentem animas* (*Psal. xviii*) surda aure prætereunt. Frequentem sermonem habent de nuptiis Mercurii et philologiæ, rarum vel nullum de copula Christi et fidelis animæ. Diligenter scrutantur unde macula in luna, sed advertere nolunt si macula sit in conscientia. Certe metuendum est eis, ne cum illis in suppliciis ardeant, quorum studia tanta veneratione et diligentia voluerunt imitari.

Ecce sapientia Dei clamat, dicens: Plange, plange, respisce, respisce, et dicunt omnes: Durus est hic sermo, et quis potest eum audire? (*Joan. vi.*) Vociferatur sapientia humana: Fruere voluptatibus, sequere desideria cordis tui; et dicunt omnes, quoniam bene. Comedamus et bibamus, cras enim moriemur (*Isa. xxi*). Quid tibi, o misera anima, in fluctibus vitæ hujus, vel ipsa vexatio non dat intellectum (*Isa. xxviii*), ubi non pax, non securitas, non ulla vitæ certitudo? Quis unquam in mari constitutus, ventis et procellis jactatus undique fracto gubernaculo de vita securus fuit? Certe tu in fluctibus maris hujus positus es, et ignorasti usque adhuc, vel forte potius dissimulasti. Nam quid aliud est vita humana quam navis quædam, quæ bonis operibus velut quibusdam mercibus onusta, ad diem futuri iudicii tendere debet?

Hujus gubernaculum sermo Dei est, qui in mari vitæ hujus inter prospera et adversa, et varias tentationes, conducere eam debet ad portum salutis. Sed cum anima peccatrix verbum Dei repulerit a corde suo, tunc ventis et procellis irruentibus undique, quasi fracto gubernaculo periclitatur tempestate viciorum.

Ab oriente concutit eam ventus propriæ voluntatis, per inobedientiam. A meridie eam concutit ventus secularis conversationis, per inanem gloriam. Ab occidente concutit eam ventus alienæ vexationis per impatientiam. Ab aquilone concutit eam ventus diabolicæ suggestionis, per malitiam. Vides, ni fallor, quam periculosum sit tibi his jactari fluctibus. Sed una salutis via superest, quia terra continens præ oculis est. Tunica ergo præcinctus mitte te in mare, et hanc terram si potes apprehende.

In ea enim sunt montes excelsi, quibus conscendere expedit propter impetum procellarum. In ea sunt valles humiles, in quibus delitescere potes propter violentiam ventorum. In ea sunt cavernæ, in quibus abscondi potes propter metum hostium. Terra ista homo Christus est, qui terra de terra, homo de Virgine est genitus. Ipse est terra continens, quia contra omnem viciorum alluvionem firmus et stabilis permansit. Hujus terræ montes sunt, eminentiæ virtutum et miraculorum: valles, humi-

lia et infirma nativitatibus ejus: cavernæ sunt, loca clavorum et aperturæ vulnerum ejus, de quibus sanguis nostræ redemptionis emanavit. Ascende ergo in montes virtutum ejus, si magnus es. Delitescere in vallibus humilitatis et infirmitatis ejus, si parvus es. Abscondere in cavernis, id est respice ad medicinam vulnerum ejus, si formidolosus es. In Christo enim ubique salus, ubique protectio invenitur. Et ecce terra ista pro oculis est. Christus enim hodierna die nobis est natus, hodie a regalibus sedibus ad nos venit. Respiciamus ergo in ipsum oculis cordis nostri, ut timeamus ipsum judicem, et diligamus redemptorem. Suscipiamus illum manibus, ut operibus justiciæ et misericordiæ studiis serviamus illi. Suscipiamus inquam eum, nec dimittamus, donec introducat nos in domum matris nostræ, et in cubiculum genitricis nostræ (*Cant. iii*), scilicet supernæ Jerusalem, ubi pax et securitas et lætitia sempiterna, in qua vivit cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

SERMO VII.

IN NATALI DOMINI

Butyrum et mel comedet, ut sciat reprobare malum et eligere bonum (*Esdr. vii*).

Desideratam nati Salvatoris natalis diem devotione potius quam sermone loqui oportet, ubi profunditas rerum magnitudinis mole non solum linguæ, sed et sensus nostri premit officium. Sicut in libro Job scriptum est: Excelsior est cælo et quid faciam? Profundior inferno, et unde cognoscam? (*Job xi*). Longior est terra mensura ejus et latitudo mari. Hinc est quod non loquitur ei Moyses nisi in caligine (*Exod. xvi*). Vidit Helias tamen posteriora transeuntis (*Isa. liii*), nescit Isaias generationem ejus texere, non Joannes calciamenti ejus corrigiam solvere (*Joan. i*), hoc est, mysterium incarnationis ejus explicare. Quia tamen hodie carnis tectus cilicio nobiscum dignatus est discumbere, nobiscum epulari, accedam et ego cum invitatis ad regis nati convivium, recumbens vel in novissimo loco, ut cum catellis de mensa ejus aliquid accipiam, quod et vestræ proponam charitati, et propriæ subministrem devotioni. Libet ergo illud Isaia vaticinium attendere, in quo Verbi Incarnati mysteria continentur, ubi ait: Butyrum et mel comedet, etc. Sed quis iste est tam tenellus, tam delicatus filius, qui pane non pascitur, vinum fastidit, sed et cætera omnia quæ terra marique nutriuntur, tamen butyrum et mel comedet, quorum alterum saginat, alterum delectat? Ipse, ni fallor, magni est regis filius, quem Deus Pater constituit hæredem universorum, per quem fecit et secula (*Hebr. i*). Verumtamen quam diu hæres parvulus est, nihil differt a servo, cum sit Dominus omnium (*Galat. iv*), ideoque lautioribus ferculis pascitur: ne solidis cibis tenera indignata infantia potius cavertat in fastidium quam in nutrimentum. Interim ergo butyrum et mel comedet, ut sciat reprobare

malum et eligere bonum. Sed quod consequentiæ habere videtur, ut si butyrum et mel comedat, ideo sciat reprobare malum et eligere bonum? Quod ideo dictum intellige, quia, juxta sententiam philosophi, idem est sensus contrariorum, id est eo sensu quo unum contrariorum discernitur et reliquum, ut si tactu suave, tactu et asperum: si gustu dulce, gustu et amarum discernitur. Butyrum autem suave est, cui opponitur asperum: mel dulce, cui contrarium est amarum. Ergo Emmanuel noster butyrum et mel comedet, ut in his appetendo suave et dulce sciat eligere bonum, eorundemque sensuum judicio damnet asperum et amarum, quod est reprobare malum. Quia tamen Emmanuelis nostri cibus spiritualis est, videamus quid significent ista fercula, quorum alterum, id est butyrum, de uberibus, reliquum, id est, mel, de floribus elicatur. Sicut ergo in melle Christi divinitas, ita et in butyro ejus humanitas significata est. Et congrua fortassis similitudine, per butyrum humana natura in Christo figuratur. Est enim butyrum pingue, suave, liquefactivum et nutritivum. Pinguedo itaque butyri refertur ad mysterium conceptionis, suavitas ad humilitatem nativitatis, liquefactio ad amaritudinem passionis, relectio ad sacramenta nostræ redemptionis. Nonne in conceptione quamdam butyri pinguedinem Christus homo videtur tibi accepisse, quando unctione charismatum unctus est præ participibus suis, quando vitulus ille saginatus in utero Virginis est præparatus, ut filio prodigo redeunti de terra dissimilitudinis pingue convivium instauraret, et usque adeo pingue, ut omnes electos ad illud convivium invitatos sua pinguedine saginaret? Suavitatem etiam hujus butyri advertere poteris, si recogites humilitatem nativitatis, præcepis diversorium, pannorum vililitatem, pastum mulierculæ, et quod demum is, qui est super omnia Deus benedictus, erat subditus illi. O necessaria suavitas, quæ et remedium pariter nobis attulit et exemplum! Quisquis ergo doloribus anxialis, spinis peccatorum pungaris, si vis doloris mitigationem, appone butyri istius suavitatem. Si nobilitas te extollit, nihil Christo potentius. Si scientia inflat, nihil ipso sapientius. Si divitiis intumescis, nihil eo ditius. Et tamen adeo suavis et humiliatus in mundo apparuit, quod in propria venientem sui non solum non receperunt, sed etiam spreverunt eum. Tandem hoc butyrum igne passionis liquefactum, quædam stillicidia gratiarum in Ecclesiam transfudit: alios fecit charitate pingues, alios humilitate suaves: quosdam fortes constantia passionis, quosdam sacramenti refectione sanctificavit. Accepit Maria Magdalensæ ab hoc butyro unctionem pinguedine devotionis, David suavitatem virtute humilitatis, Petrus sensit ejus liquefactionem cruci appensus per amaritudinem passionis, et quotquot in Christo renati sunt, sacramentorum ejus participatione sunt relecti. Hoc butyrum de duobus uberibus, Judæa videlicet et gentilitate expressum est: quia de utro-

A que populo Christus secundum humanam naturam descendit factus lapis angularis, qui fecit utraque unum, solvens medium parietem inimicitiarum in carne sua (*Ephes. ii*). Neque enim tamen de semine David descendit secundum reppromissionem, sed etiam missus est de petra deserti ad montem siliæ Sion. De petra deserti, id est de duricia et infidelitate gentilitatis. De his uberibus in Canticis sponsus ad sponsam loquitur dicens: Duo ubera tua, sicut duo hinnuli capræ gemelli, qui pascuntur in liliis donec aspiret dies, et inclinentur umbræ (*Cant. ii*). De ubere etiam Synagogæ, in lege Moysi scriptum est: Pecus cum genitum fuerit, septem diebus erit sub ubere matris, ab octavo autem die et deinceps poterit offerri Domino (*Levit. xii*). Ubi per septem dies, vita carnalis, per octavam diem, vita spiritualis designatur. Filii etenim Synagogæ quandiu carnalibus serviebant cerimoniis, tanquam parvuli erant sub ubere synagogæ, donec Christus in carne apparens, fecit sacrificium Domino per vitæ spiritualis novitatem. Unde et Paulus dicit: Postquam placuit ei qui me segregavit ab utero, et vocavit per gratiam suam, ut revelaret in me Filium suum, continuo non acquievi carni et sanguini (*Galat. i*). De his uberibus non solum butyrum, sed et sanguis expressus est. Nam sicut dicit Salomon: Qui fortiter premit ubera ad eliciendum lac, exprimit butyrum, et qui nimis emungit, sanguinem elicet (*Prov. xxx*). Sanguis iste cruenti fuerunt Christi persecutores, qui dixerunt: Insidiamur ejus sanguini, abscondamus tendiculas contra insontem, frustra deglutiamus eum sicut infernus viventem (*Prov. i*): ad ultimum vociferati sunt: Sanguis ejus super nos et super filios nostros (*Matth. xxvii*). Unde et de sanguine fornicantis Jerusalem Ezechiel propheta dicit: Sanguis ejus in medio ejus, super limpidiissimam petram effudit eum (*Ezech. xxiv*). Non est effusus super terram ut posset operiri pulvere. Sanguis enim ejus super limpidiissimam petram effusus est, quando viri sanguinum in Christum, qui est limpidissima petra, suæ crudelitatis malitiam exercuerunt. Non est, inquit, effusus super terram, id est, super terrenum aliquem et peccatorem, ut posset operiri pulvere, hoc est, ut ratione delicti aliquam haberet imaginem excusationis. Vides in butyro suavitatem, quæ tanquam bonum eligenda, et in sanguine asperitatem quæ veluti malum merito reprobanda fuit. Ideoque Emmanuel noster butyrum comedet, ut sciret reprobare malum et eligere bonum. Nec tantum butyrum comedet Emmanuel noster, sed etiam et mel. Mel divinæ naturæ comparatur propter tria. Est enim mel purgativum, conservativum, et dulce. Siquidem et in gustu dulcedinem habet, et corruptiones purgat, et ea quæ in se suscipit, a corruptione illæsa custodit. Est ergo divina natura, mel purgativum, dum remissis peccatis justificat impium. Mel conservativum, quando augendo gratiam dirigit justum. Est et mel dulce, dum in preternis illius vitæ iocunditate largi-

tur præmium. Eo ipse intelligere potes quod Emmanuel noster mel comedendo reprobavit malum et elegit bonum : quia divinitatis suæ natura et mortem nostram moriendo destruxit, et vitam resurgendo reparavit. Flores vero de quibus mel istud extractum est fuerunt opera Dei, quæ operatus est ab initio, ut notum faceret potentiam suam : sempiterna siquidem Dei virtus et divinitas, quæ in se æterna est, mundo quodammodo germinavit sub lege naturali, dum velut aurora quadam consurgente, tantum in creaturis vestigia Deitatis modica apparebant. Floruit vero mel istud tempore scripturæ legis, quando data lege multitudine præceptorum cognitio Dei amplior innotuit. Fructus vero hujus mellis provenit dum eminente plenitudine temporis terra nostra dedit fructum suum : et Christus factus est Emmanuel, id est nobiscum Deus, Deum pariter et hominem se demonstrans, ut in eo quod Deus butyrum comederet naturam humanam assumendo, et in eo quod homo mel comederet, divinitatis dulcedinem in se suscipiendo.

Nec te prætereat quod est mel dulcedo et etiam mel dulcedinis. Est mel dulce et est mel quod dulcoratum potest appellari. Mel dulcedo divinitas est verbi. Mel dulcedini, suavitas est evangelicæ prædicationis. Ideo autem mel istud dulcedinis dicitur, quia evangelica prædicatio a Christo dulcedine ædita est vel alias inspirata. Mel dulce est Scripturarum intelligentia spiritalis. Mel dulcoratum subtilitas est philosophicæ inquisitionis. De primo melle dicitur : Comedi favum cum melle meo (*Cant. v.*) Favus cum melle, humanitas est cum divinitate. De secundo melle Dominus ad Ezechielem dicit : Accipe librum istum et devora eum, et fiet in ore tuo dulcis tanquam mel (*Ezech. iii.*) Joannes etiam in deserto mel silvestre edebat (*Marc. i.*), quando evangelicæ prædicationis dulcedinem incredulis innoterat. Tamen sicut dicit historiographus, non revera mel fuit quo Joannes utebatur, sed sicut asserit, crescit in deserto Judææ arbor quædam humilis albensibus foliis, quæ confricata si gustentur, saporem habent mellis, et hoc ait esse mel sylvestre, quod Joannes in deserto comedebat. Nihil tamen refert dummodo per tale mel evangelica prædicatio figuretur. De tertio melle, quod est spiritalis intelligentia Scripturarum, Salomon dicit : Fili, mel invenisti, comede quod sufficit, ne forte satiatus evomas illud (*Prov. xxv.*) Comede, inquit, quod sufficit, hoc est, ad ædificationem non ad curiositatem arcana Scripturarum perscruteris. Sicut enim alibi dicit Salomon : Qui scrutator est majestatis, opprimetur a gloria (*Prov. xv.*) De quarto melle quod dulcoratum dixi, in lege fit mentio, cum mellis primitiæ prohibentur poni super altare Domini. Emmanuel itaque noster comedit mel dulcoratum, quando divinam et humanam naturam in unam personam univit. Mel dulcedinis comedit, cum prædicando vias vitæ mundo notas fecit. Mel dulce comedit cum Scripturarum mysteria disci-

A pulis aperuit. Mel vero dulcoratum partim comedit partim reprobavit.

Si vis eum videre mel istud comedentem, reduce ad memoriam problema illud Sampsonis : De comedente exivit cibus, et de forti egressa est dulcedo. Sampson etenim de terra Philistiim volens uxorem ducere, dum esset in itinere occurrentem sibi leonem interfecit, et post modicum tempus ad cadaver revertens invenit in ore ejus examen apum et favum mellis, et extractum gradiens per viam comedebat eum (*Jud. xiv.*) Sampson iste ducens uxorem de terra Philistiim, Christus est conjungens sibi Ecclesiam de perfidia gentilitatis. Ipse etenim dum esset in via hujus nostræ peregrinationis leonem interfecit, dum Verbum caro factum est, humani generis inimicum videlicet diabolum prostravit, in quo dum appetit [iste] escam carnis transfixus est aculeo Divinitatis, sicut dicit beatus Gregorius. Examen apum gentium philosophorum est multitudo, qui ideo in ore leonis fuisse dicuntur, quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, et ideo reprobi facti sunt et evanuerunt in cogitationibus suis (*Rom. i.*) Favus mellis suavitas est philosophicæ inquisitionis. Hunc extractum de ore leonis Emmanuel noster comedit : quoniam quæ in sententiis philosophorum bene disputata fuerunt, quæ pertinebant ad honestatem, vel ad morum ædificationem, ad utilitatem Ecclesiæ, quæ est corpus Christi, convertit.

Unde et in lege Domini dicitur, quod virginem captam in prælio, rasis unguibus et capillis Judæus poterat uxorem ducere (*Deut. xxi.*), quia secularem scientiam, quæ per virginem talem designatur, Christianus vere Deum constans, potest ad eruditionem suam assumere, rasis tamen unguibus et capillis, hoc est præcisus sumentis et superfluitatibus, quæ in melle dulcorat ab Emmanuele nostro reprobata sunt, utpote quæ subversioni audientium magis proficiunt quam utilitati. Quid enim habet in se utile de ideis Platonis disputare, Somnium Scipionis revolvere, aut certe illa popularis sophismatum implicatio et cognitio rerum subtilium, in quibus multi finem in debitum statuantes perierunt et exterminati sunt? et omnia palato non sano licet amara sint, dulcia videntur, usque adeo quod amplius redditibus, spatioso patrimonio, et demum vitæ discrimine velint ea comparare. O Græci! Græci, semper pueri estis, nec ulla in vobis cana scientia est. An nescitis quia stultam fecit Deus hujus mundi sapientiam (*I Cor. i.*), in qua pueris tantum radices proponuntur discedendi, non proventis forma bene vendi? Mel etenim dulcoratum permittitur parvulis, mel dulcedinis datur infirmis, mel dulce apponitur pueris, mel dulcedo reservatur beatis, qui in futuro oculis carnis videbunt eum ad gloriam, et spiritalibus oculis videbunt eum ad læticiam, quam nobis præstare dignetur Jesu Christus Dominus noster qui vivit et regnat, etc.

SERMO VIII.

IN NATALI DOMINI.

Verbum caro factum est et habitavit in nobis (Joan. 1).

Satis est pro materia gaudiorum quod cœlestis Regis unicus Filius, hodierna die, de sinu Patris egressus, homo factus venit in hunc mundum quærere et salvum facere quod perierat : et quod humanum genus de meritis suis apud Deum invenire non potuit, ille hoc in thesauro indeficienti misericordiæ suæ clementer invenit. Vere ad reformandam pacem inter Deum et hominem Christus Jesus mediator idoneus, qui divinam naturam et humanam in unam personam socians, tanquam inter duo extrema sibi adversantia, medium se interposuit, in quo medio dum ipsa extrema, videlicet Deus et homo, per unionem concorditer convenerunt, Deus Pater humano generi quasi quoddam reconciliationis porrexit osculum. Nam ut loquamur juxta rerum similitudines, verbum Dei os Patris est, in quo locutus est mundo : homo assumptus, os est humani generis, qui secundum naturam humanam advocatus est hominis, et interpellat pro nobis. Os ergo ori conjungitur, et efficitur osculum : quia natura humana verbo personaliter unitur, et consummatur Incarnationis mysterium. Propter hanc mediationem etiam Filius Dei recte Verbum appellatus est : quia sicut in rebus gerendis et in causis diffiniendis verbum humanum intercurrit medium, sic in causa Dei et hominis Dei Filius mediator fuit : quia, solutis inimicitis, Deum Patrem et hominem ad concordiam reduxit. Vel alia ratione Filius Dei Verbum appellatus est. Verbum enim in sua natura non visu, sed auditu percipitur.

Videamus ergo qualiter Verbum istud multipliciter sonuit, et per auditum usque ad cor humanum pervenit. Sonuit enim quandoque in secretis susurrio in mentibus Patrum per spiritalem revelationem, quibus mysterium Incarnationis Christi revelatum est, quod cæteri carnales audire non potuerunt. Sonuit verbum istud quandoque in jubilo, utpote in illis angelicis spiritibus, qui ab initio gaudio inenarrabili in Verbo Dei exultaverunt. Nam et jubilus sonus est spiritualis læticiæ, qui præ magnitudine verbis explicari non potest. Unde Dominus in Job : Ubi eras, inquit, cum me omnes filii Dei laudarent, et jubilarent astra matutina? (Job xxxviii.) Sonat hodierna die in cantico, cum sancta Ecclesia exultat et cantat spiritale canticum, de generatione Verbi Dei non solum æterna, sed etiam temporali. Siquidem de æterna ejus generatione vigiliis nocturnis canticum Ecclesiæ audivimus cum psallebat : Dominus dixit ad me, Filius meus es tu (Psal. ii). Et alibi : Tecum principium in die virtutis tuæ in splendoribus sanctorum (Psal. cix). Similiter et de humana ejus generatione canticum audivimus Ecclesiæ dicentis : Puer natus est nobis, et filius datus est nobis (Isa. ix). Et ibi : Apparuit benignitas et humanitas Salvatoris nostri Dei (Tit.

A iii). Omnes denique Filii Dei hodierna die cantant hoc canticum, qui spiritualiter gaudent de Christi nativitate. Nam qui gaudent incepta læticia mundi hujus, utpote de voluptatibus carnis, de commensationibus, de fastu et superbia vitæ hujus, cantant vetus canticum, non novum, in quo non Filio Dei nato, sed inimico humani generis obsequium persolvunt.

Hoc igitur Verbum de quo diximus caro factum est. Nomine carnis, non solum homo sed infirmus homo significatur, ratione similitudinis. Caro enim res fragilis est, de facili subjacens corruptioni, utpote quæ modo inciditur, modo crematur, modo atteritur, vel quacunque alia deficit passione. Sic et Verbum Dei caro, id est homo infirmus, factum est nobis, infirmis consimilis, quod formam nostræ fragilitatis assumpsit. Nec aliam formam decebat eum assumere : quia ad visitandum infirmos in hunc mundum venerat. Sicut peritus medicus qui ad visitandum ægrotum ingreditur, formam assumit compatiens ut æger relevetur. Nam si cum risu, cum plausu manuum, cum inepta læticia ad infirmum ingrediatur, non curat eum sed aggravat. Alia etiam ratione ad hominem languidum venit, magis in forma compatiens quam in forma majestatis. Forma siquidem majestatis terribilis est, et signum exigendæ ultionis. Forma vero humilitatis signum est piæ compassionis. Sed compassio de fonte misericordiæ Dei naturaliter procedit : ultio vero de justitia Dei tanquam a remoto provenit. Et ideo Filius qui non ad exercendam vindictam, sed ad exhibendam compassionem in carne apparuit, magis formam humilem quam terribilem nobis voluit exhibere. Cognosce persimile quod diximus : mater modo lactat et nutrit et fovet filium suum, modo flagellat et increpat eundem, magis tamen de pietate materni pectoris procedit nutrire et pascere, quam flagellare et increpare. Hoc enim naturali pietate facit, illud a filio provocata. Sic et Filius Dei naturaliter nobis exhibet pietatem, provocatus per scelera nostra infert ultionem. Unde in Isaia cum planctu dicit se criminosis hominibus illaturum ultionem, ubi ait : Heu consolabor de hostibus meis, vindicabor de inimicis meis. (Isa. l.)

Dicitur etiam Verbum caro factum, quia nutrit et pascit humanitas Christi ad similitudinem carnis : et sunt morsus quidam istius carnis conceptio, nativitas, passio, resurrectio et ascensio, quibus anima spiritualiter pascitur, dum fides nativitatis passionis et cæterorum, quæ diximus, mente retinetur. Ista caro, videlicet humanitas Christi, dum spiritualiter comeditur, carniū diversi generis nobis saporem et esum præterdit. Si enim ad similitudinem Christi innocenter et mansuete conversaris inter homines, carnes Agni comedisti. Si in prælatione constitutus ad Christi similitudinem habes diligentem curam gregis tui, spiritualia et temporalia sollicite eis largiens, carnes arietis comedisti. Si injurias et tri-

bulationes pro Christo pateris, si carnem tuam crucifigis cum vitis et concupiscentiis, sicut et Christus crucifixus est, carnes vituli comedisti. Si sancta devotione in cœlum defers peccata populi interpellans pro eis, carnes hirci emissarii comedisti. Si contemplatione cœlestia penetras, inter angelos conversaris, et Deo adhæres quasi unus spiritus cum eo effectus, carnes columbæ comedisti. Si suspiras presentis vitæ tædio et amore futuræ quam desideras sicut ille qui dixit: Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est (*Psal.*, cxi), carnes turturis comedisti. Sic ergo in carne Christi, id est in ejus humanitate, et compassionem pariter et refectionem invenimus.

Possumus et aliter intelligere quod dicitur, Verbum caro factum est. Siquidem Verbum Dei moraliter habet ossa, similiter et carnem. Ossa verbi virtutes sunt, et spiritalia charismata, quibus anima roboratur ad justificationem. Caro verbi sunt bona corporalia, quibus corpus reficitur ad consolationem. In spiritalibus ergo viris verbum spiritus est, qui Filium Dei propter seipsum diligunt, et contemptis bonis temporalibus ei adhærent in justitia et sanctitate. In amatoribus hujus mundi verbum caro fit, qui Filium Dei non propter se diligunt, sed propter bona temporalia, quæ ab eo accipiuntur: et omnia omnium spiritali dulcedine, bonis temporalibus adhærent summa intentione. Nonne tibi videtur Verbum caro factum in his qui tantum Christiani nominis participes, omni studio vacant voluptatibus vitæ hujus, comessationibus et ebrietatibus, carnis illecebris, divitiis congregandis? Nonne tibi videtur Verbum caro factum in his, qui de patrimonio Crucifixi viventes, exinde pascunt non pauperes sed canes, accipitres, histriones, et erogant illud in pravos usus et sacrilegos, quos verbis explicare inhonestum et audientibus forte scandalum inferret? O anima misera, quæ bonis istis temporalibus per amorem tam pertinaciter insedisti, discere quid facere debeas ab homine qui accipitrem portat in læva ut jactet eum ad dexteram et sic prædam capiat, cui insidias tetendit. Nam si evolare eum faciat ad sinistram, nihil proficit sed perdit operam et impensam. Sic et tu homo secularis, cujus cor in læva, id est, in bonis temporalibus per amorem requiescit, fac evolare accipitrem tuum, id est, animum tuum, ad dexteram, id est, ad capiendam vitam æternam, ut sic a læva ad dextram transeat dum bona temporalia in pias causas erogat: et sic adipiscitur summam illam beatitudinem quæ per dexteram significatur. Nam et isto etiam modo, Verbum caro factum est et habitat in nobis, dum sic diligimus bona temporalia ut in illis erogandis conemur ad cœlestia pervenire. Per virtutem siquidem Verbum habitat in nobis, sicut Paulus dicit: Christum per fidem habitare in cordibus nostris. (*Ephe.* vii.) Sed tu, homo, qui Christum vis in te habere habitatorem, et domum conscientie tuæ per fidem ei præparasti, vide diligenter an fides per charitatem

A vivat in te, sic enim Christus habitat in te. Nam si fides tua sine charitate est, fides tua mortua est, et sic Christus in te mortuus est. Nemo ergo sibi blandiatur de bona spe exterioris conversationis formam pietatis foris prætendens in bonis operibus, si conscientia criminosa est, si desideriis carnalibus intus æstuat, si odio vel invidia cæterisque vitiis spiritalibus intus obsessus est, quia bonis exterioribus Christus non pascitur, quæ charitatis pinguedine non informantur. Et sicut homo mortuus cibos delicatos si ei offerantur, non suscipit ad nutrimentum, sic et Dei Filius opera bona respuit, quæ facta per malos ad bonum finem non tendunt.

Sunt autem tria quæ hominem a domo sua materiali expellunt, scilicet fumus, stillicidium, et mulier litigiosa: et eadem tria spiritaliter intellecta Christum expellunt de cordibus nostris. Fumus ergo vanitas est rerum temporalium, quæ mutabilitate, mortalitate vel omnimodo defectu tanquam fumus evanescent, utpote divitiæ, honores, nobilitas, forma, et potentia hujus seculi, et cætera talia, quæ amatores mundi tanquam perpetua sine mensura super omnia diligunt: quæ dum sicut fumus pertranseunt replentes cor hominis amaritudine, Christum habitatorem de conscientia expellunt. Certe quicquid in mundo isto utile, formosum, vel delectabile apparet, possumus histrioni comparare, qui gestu modo lætantis, modo dolentis in se suscipit, ita ut videatur aliquando summa læticia, aliquando summa tristitia affectus. Sed qui perfecte eum cognoverit, in utroque gestu stultum et quasi dementem reputabit. Eodem modo et bona ista temporalia speciem nobis ostendunt histrionis, dum sua pulchritudine pariter et utilitate ad ineptam nos trahunt læticiam, et in defectu suo mentes nostras ad mœsticiam inducunt. Qui ergo sanum mentis habet oculus, sic ad ista temporalia visum dirigit ut contemnere ea potius velit quam amare. Nam si quis diligit mundum istum, non est dilectio Dei in eo (*1 Joan.* ii). Per stillicidium quod expellit hominem de domo sua, verba discordiæ et de tractionum intelliguntur. Sicut enim guttæ stillicidii cum lectum penetrant non sinunt esse quietos illos super quos ceciderint, sic et verba hujuscemodi D a quiete mentis hominem ejiciunt, cum a malevolis hominibus, in alios jaciuntur. Inde enim nutriuntur discordiæ, commoventur simplices, turbantur discreti, impatientes litigant, et malitiosi fomitem malitiæ suæ inde assumunt, sicque hujusmodi stillicidium pax illa mentis, quæ Deus est, ab homine expellitur: quia non nisi in pace habitat Deus, sicut scriptum est: Et factus est in pace locus ejus (*Psal.* lxxiv). Quicumque ergo vult Verbum Dei in se habere habitatorem, domum suam oportet tecto patientiæ protegere, ut stillicidium istud a tecto defluat in terram, ita ut per virtutem patientiæ protecta quies, cum verbis malevolis non perturbetur. Mulier litigiosa quæ expellit hominem de domo sua, caro nostra est, per carnalia desideria

semper adversus animam militans. Caro enim concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem. (*Gal. v.*) Ista ergo mulier litigiosa, id est, caro nostra, Christum expellit de cordibus nostris, quando carnales cogitationes, delectationes rerum temporalium et amor voluptatum hujus seculi dominantur in nobis. Si ergo experimentum vis capere an Christus in te habet, considera si prævalent in te affectiones pravæ, si facis curam carnis in desideriis. Quia si hujusmodi passionibus subjectus es, Christum quem hospitem susceperas, in tui ipsius confusionem de domo tua expulisti. Econtra Christus habitans in domo tua, id est, in corde tuo, comites suos habet, qui sunt pax, patientia, charitas, longanimitas, benignitas, bonitas, continentia, castitas, et cæteræ virtutes quæ testante Paulo ad fructum spiritus pertinent: quas si habueris, Christus in te habet mansionem, et cum istis tecum perseverat usque ad consummationem vite, ut cui in præsentem vitam tu parasti mansionem, ipse in futura tibi largiatur æternam beatitudinem, quam nobis præstare dignetur Jesus Christus, Dominus noster, qui vivit et regnat, et cætera.

SERMO IX.

IN EPIPHANIA DOMINI.

Hodiernæ solennitatis jubemur eminentia festivo occurrere gaudiis regi nostro adhuc parvulo et delicato, sed et magnifica præparare munera quæ deceant ætatem ipsius parvulam, ac etiam divinam in ipso manentem majestatem: equidem debitores sumus tale ei servitutis obsequium impendere. Quoniam ipse prævenit nos in benedictionibus dulcedinis (*Psal. xx.*) prior ipse nobis offerens et largiens munera, ut tali liberalitate piis mentibus suum affectum commendaret. Quod evidenter ostenditur, si diei istius, quæ Epiphania dicitur, aliarumque solennitatum, quas jam præteritas recolimus id est natalis et circumcisionis beneficia velimus intueri. Die siquidem sæe nativitatis munus paupertatis nobis contulit Christus, quia pauper et modicus huic mundo natus non habuit ubi caput suum reclinaret. Die circumcisionis sæe, munus infirmitatis sæe nobis contulit, dum ipse signaculo circumcisionis præceptum legis implens (*Luc. ix*) per experientiam dolores et angustias humanæ infirmitatis in carne sustinuit. Die hodierna munus humilitatis nobis exhibuit, quando ipse Rex cælorum et dominus servo suo Joanni in tantum humiliatus est, ut sacramentum baptismi ab eo suscipere dignatus sit (*Joan. iii*).

Videamus jam tria dona, quibus Christus ad nos veniens sæe adscriptos militiæ voluit locupletare, videlicet paupertatem, infirmitatem, humilitatem. Ecce parata sunt stipendia, sed jam prodeat in medium bonus Christi imitator et amator paupertatis, qui non vult habere præcepta vel mancipia, non administrationes vel dignitates: qui divitias habitas abjicit, oblatas contemnit: procedat, inquam, in medium et suscipiat munus illud gloriosum paupertatis oblatum sibi a Domino. Sed non est qui titulo

paupertatis suo regi velit militare, eo quod ignominiosum quivis æstimet cum Christo pannis involvi, et urgente inopia reclinari in præsepe Domini Dei sui. Nunc saltem invenitur aliquis amator infirmitatis, quam Christus pro nobis voluit suscipere, qui pro nomine ejus dolores et angustias libenter sustineat, famem et sitim, labores et pericula, qui contumeliis affectus maledictioni non respondeat, et quibuslibet injuriis sentum patientiæ opponat, quia in his omnibus strenuitas apparet servi dominum suum qui hæc omnia fecit fideliter imitantis. Et certe omnes manus suas ab hoc munere excutiant, quia plus videtur asserre oneris quam honoris. At præcipuum illud humilitatis donum, quod tertium in numero diximus, aliquis devotus suscipiet, eoque per illud fiet homo charus Deo et hominibus, dum scilicet humiliatur sub potenti manu Dei (*I Petri ii*), subjectus omni humanæ creaturæ propter Christum, dum vult ministrare omnibus (*I Petri. v*), a nullo ministerium accipere, eligens abjectus esse in domo Dei mei magis quam regnare in tabernaculis peccatorum (*Psal. lxxxiii*). Sed nec hujus muneris aliquis apparet cupidus, eo quod humanæ fecis habeat in se miseriam, elationis potius quam subjectionis amorem, nec sit aliquis qui cum Christo ministrare velit dummodo major cæteris possit æstimari. Liquet, ut arbitror, multos esse hujus regis ministros, si ad divitias et honores, mundique hujus delectationes invitentur, sed paucos admodum si [ad] miseriam et dolores et ad quæque abjecta pro nomine ipsius sustinenda fuerint invitati, nimirum si sit qui acuto intuitu defectus humanos velit respicere. Quia sicut fundamento existente infirmo tota ruit fabrica, sic conscientia languente exterioris conversationis opera prava admodum sunt vel omnino infructuosa. Respiciamus nunc ad radicem arboris, qua viridi et incolumi existente stipes ipsius robustus, rami extensi, densa folia apparent: sed et flores et fructus idonei ex ipsa proveniunt tempore opportuno. Quod si radicem aridam habuerit, truncus arboris stat inutilis, rami sine foliis, et exsiccati siue spe florum et fructus proventuri.

Ut autem simile, quod induximus, nobis adaptemus, bona radix, bona est conscientia: infirma radix, infirma conscientia: hæc Deum super omnia, illa mundum super omnia diligit. Infirmæ conscientiæ offer paupertatem, sed eam non suscipit, quia amor mundi et paupertas non conveniunt: nec dolores et miseriam amplectitur, quia amatores mundi ista non appetunt. Rursus infirma conscientia humilitatem abjicit, quia in mundo vult apparere sublimis: econtra bona conscientia paupertatem appetit, quia ejus desiderium non in divitiis, sed in Deo est. Amat labores et molestias ferre propter Deum, quia non requiem quarrit hominum, sed eam quæ in Deo est. Amat etiam humilitatem, quia hæc est via quæ ad Deum ducit et quæ ex Deo est. Ergo ad hoc ut diligamus dona illa, quæ Redemptor noster nobis præsentavit, necessarium est ut puram habeamus

conscientiam. Quia qualis est radix, talis est et fructus: et qualis conscientia, tale est opus ejus. Munda conscientia nunquam pravum opus facit, infirma conscientia nunquam opus magnum facit. Quia et si magna videatur facere, magna tamen non sunt, eo quod non bono animo nec bona intentione fiunt. Deus autem pensat potius affectum quam censum, sicut scriptum est. Hinc est quod in vinea Domini (quæ est Ecclesia) multi multum laborant, multas faciunt eleemosynas, peregrinationes, orationes et jejunia, et tamen parum proficiunt. Alii parum laborant, pauca foris faciunt, et tamen, quia mundi corde sunt, multum perficiunt, et (ut expressius dicam quod sentio) multi gloriantes in operibus suis magis in profundum inferni demersi sunt, eo quod operum apparentiam magis quam munditiam conscientie fuerint secuti. Ipsa enim puritas conscientie apotheca est virtutum et bonorum operum, de qua omnis qui Deo vult placere, dona debet proferre ad obsequium illius.

De qua etiam hodie tres magi sive reges, qui nato Domino primitias spiritus acceperunt, venientes ab Oriente, aurum, thus et myrrham obtulerunt, nobisque eadem offerenda Deo docuerunt: quoniam non est ignobile exemplum, quia regia autoritate nobis est commendatum. Obtulerunt, inquam, aurum preciosæ voluntatis, thus devotæ orationis, myrrham laboriosæ actionis. Hæc enim tria per tria dona quæ diximus hac ratione intelliguntur. Aurum enim fulget, thus redolet, myrrha est amara. Ergo per aurum recta voluntas significatur, propter ignem in ea lucentis charitatis. Per thus oratio, propter odorem sive affectum devotionis. Per myrrham bonum opus propter amaritudinem laboris. Tres reges munera ista offerunt, quorum primus est vigor rationis, secundus est præceptum sacre eruditionis, tertius radius divinæ aspirationis. Istis regibus in hac vita mortali nos regi et gubernari expedit. Si quæras a ratione quæ Deo offerre debemus, respondet tibi, puram voluntatem, sanctam orationem, bonam actionem. Id ipsum mandatum Dei et gratia aspiratrix acclamabunt. Reges isti veniunt ab Oriente, quia in ratione oritur nobis sol per iudicium discretionis, in præcepto Dei oritur nobis sol per illuminationem veritatis, in gratia aspirante oritur nobis sol per infusionem virtutis. Quod si aliquis reges istos a magnitudine scientiæ magos velit appellare, non dissonat a prædictis: quoniam quæcunque in notitiam nostram veniunt præcipue ad miniculo rationis mandato Dei, et gratia aspirationis innotescunt.

Nos ergo prædicta dona, scilicet aurum, thus et myrrham; Christo sic offerimus, ut corde, ore, et opere Deus glorificetur a nobis: et juxta dictum beati Augustini: Psalmis et hymnis, cum oramus Deum, hoc teneamus voluntate et corde quod ore proferimus, ne dissimilitudo in affectu cordis, tollat virtutem orationis. Veruntamen cogitatio cordis quandoque est in eo quod ore dicitur, quandoque est

ad id quod dicitur, quandoque est sub eo quod dicitur, quandoque est contra id quod est. Tunc autem cogitatio est in eo quod dicitur, quando intentio orantis in virtute psalmi vel alterius orationis, et nihil aliud directe respicit: quæ oratio animata est et Deo accepta, meritum habens juxta mensuram devotionis. Quandoque cogitatio fertur non in id quod ore profertur, sed ad aliud tantæ vel majoris æstimationis utpote ad pascendum pauperem, ad vestiendum nudum, ad ministrandum infirmo, quæ cogitatio est ad id quod ore dicitur, quia id ipsum obtinere contendit: et quoniam per Spiritum Dei promovetur, non minuit, sed auget frequenter meritum orationis. Sub eo vero quod ore dicitur est cogitatio, dum servo Dei orante, cogitatio ipsius ad aliquam necessitatem corporalem relabitur: ut si post multum jejunium orans cogitet de refectione, post multas vigiliis de somno, in infirmitate de proprio dolore. Et hæc cogitatio quia necessitate quadam absque peccato ingeritur, non tollit omnino virtutem orationis: quia tamen ad naturalia respicit, et supra naturam non meretur, ex parte minuit meritum orantis. Ista cogitatio est sub eo quod ore dicitur, quoniam hæc de spiritu hominis, istud, id est dictum oris, de spiritu Dei procedit. Contra id vero quod dicitur est cogitatio cordis, dum labiis Deum orantibus cor ad illicita et turpia cogitanda dejicitur, qualia sunt odia, perjuria, carnales illecebræ, mendacia, simulationes. Neque tunc vox, quæ ore profertur, oratio bona, sed simulatio debet appellari: quia simulata æquitas est duplex iniquitas, sic enim per simile videamus qualiter affectus cordis cum voce convenire debet, sic se habent adinvicem cogitatio et oratio, sicut vigil servans noctis vigiliis ad eos qui sunt in castro. Si enim, hostili manu irruente, vigil ille sollicitè vociferetur ad eos qui in castro sunt, clamans ut surgant, ut evigilent, ut armentur, et se defendant et illi qui deintus sunt nihil horum faciant, ideoque ab inimicis fuerint comprehensi, nonne perit opera tota vigilantis? Tota prorsus. Eodem modo vox exterior quasi vigil et custos est hominis interioris. Dum enim psalmos vel alias orationes ore proferimus, ad hoc utique hoc facimus, ut interiorem hominem ad devotionem, ad charitatem, ad serviendum Deo excitemus, ac si diceremus ei: Surge qui dormis, intende tibi, et illuminabit te Christus. Ad quam vocem si cor in vitiis obdormierit, nihil omnino profuit sonus orationis: nec aliud forte censendum est in his quæ zelo justitiæ videntur dici, utpote perversos corripere, vitia impugnare, malo resistere, et hujusmodi. Quia et in his etiam exigitur puritas conscientie, ut intendant his qui loquuntur prodesse potius quam obesse, et concordie potius quam dissensionis fomitem ministrare. Sic enim et hoc loquendi genus Deo acceptum est, adeo, ut a pusillis et magnis justitiam zelari velit, et verbo defensionis malitiæ resistendo, maxime cum oppressa veritate prævalet falsitas, et injustitia opprimit æquitatem. Unde de

simplicibus quamvis sanctis scriptum est, quoniam quantum exemplo bonæ conversationis prosunt, tantum silentio obsunt. Resistere enim malo, iniquos corrigere, eleemosyna est singularis, quæ extinguit peccatum, sicut aqua ignem: quippe et eleemosyna, aqua Dei interpretatur. Et cum sunt tres species principales eleemosynæ, videlicet largitio temporalium, eruditio ignorantium, et correctio delinquentium. Ultima, de qua diximus, cæteris potior judicatur. Frequenter tamen accidit ut cor humanum sibi mentiens cogitata, dicta vel facta bona reputet, quæ tamen bona non sunt: quod exemplo quodam simplici ad præsens libuit demonstrare. Audivimus in annis puerilibus regem præpotentem concilium hominum et bestiarum adunasse, in quo cognosceret, quod animal parturisset venustiore cæteris genituram. Quo facto simia in medium prodiit trahens natum suum cæteris deformiorem, et dixit illum speciosum præ filiis hominum judicandum. Quid rectius per simiam quam pravum cor accipitur? Cujus nati cum sint cogitationes malæ, stultiloquia et opera perversa, tamen quandoque recte se sentire judicat, ubi vero iudicio probatur desipuisse. Probandi ergo sunt spiritus utrum ex Deo sint (*I Joan.*, iv), hoc modo, ut quandoque ad principium, quandoque ad finem rei, quam proponimus, respiciamus. Principium enim nostræ cogitationis quandoque adeo honestum est, ut statim ex ipso id quod intendimus approbari possit, ut dum cogitamus dicere vel facere, ad quod præcepto divino compellimur, quale est, Deum credere, patrem et matrem honorare. Quandoque principium nostræ cogitationis adeo vitiosum est, ut in ipso principio merito sit cum sine suo abjiciendum, ut dum cogitamus ea dicere vel facere quæ lege Domini prohibentur, ut homicidia, adulteria et his similia. Quandoque vero principia cogitationum nostrarum dubia sunt, ut vel bona mala, vel mala bona appareant: in his iudicium ex fine accipiendum est. Sicut enim Sapiens dicit: Prudentia rerum exitus metitur. Quod si finis inchoatæ deliberationis tibi honestus, proximo utilis, Deo acceptus est, progredi expediens puta, sed cum ipse finis rei, tibi etiam honestus, proximo scandalum, Deo offensam parat, cessare in principio magis necessarium. Et ut prosequar ea quæ zelo correctionis dici videntur, et si amaritudinem foris sapiant, finaliter tamen ad concordiam et unitatem tendere debent, ut expugnatis vitiorum et discordiæ tumultibus, omnes servant unitatem spiritus in vinculo pacis. Unitas etenim custos est cordium, quæ amicos Dei facit etiam illos, qui ad perfectam conversationem attingere non possunt. Prima in reconciliatione cor humanum inhabitans, et ultima deferens, justificatum. Porro superna unitas per unum illum significatur, de quo scriptum est: Urbs de qua egrediebantur mille, egredientur centum, et de qua egrediebantur centum, egredientur decem, et de qua egrediebantur decem, egredientur

unus (*Amos* v). Ibi per millenarium perfectio exempli, per centenarium perfectio consilii, per denarium perfectio mandati, per unum, superna unitas significata est. Qui ergo non potest perfectionem exempli habere quam habuerunt apostoli et martyres, qui præceptis et consiliis aliquid in exemplum aliis addiderunt, teneat unitatem, et in ipsa Deum possidebit. Si non potest habere perfectionem consilii quam habuerunt hi, qui præceptis consilia addiderunt, teneat unitatem; si non potest assequi perfectionem mandati, ut omnia Dei mandata ad unguem custodiat, teneat unitatem: quam si non tenuerit, cum illa etiam cætera perdidit, quæ ad vitam illam conducere videbantur. Quia uno exeunte de civitate, remanet vastitas et desolatio. Ex jam dictis, ni fallor, liquet, quod in divino obsequio cordis et oris, et eadem ratione cordis et operis concordia requiratur, et penes custodiam conscientiæ meritum omne consistere: quoniam ex ipsa vita procedit, et propterea huic custodiæ omnes operam dare debent.

Senes qui mundi cursu pene finito, quasi pedem unum jam extra portam hujus seculi posuerunt, ut purificata mente in gaudium Domini sui intrent (*Matth.* vii). Hoc media ætate gradientes facere debent, qui huic portæ jam appropinquaverunt, ne ducantur per viam illam spatiosam, quæ ducit ad perditionem. Hoc etiam juniores facere debent, qui velut medium sæe peregrinationis iter peregerunt, ne supplantati ab hostibus reliquum tempus vitæ suæ in vanum ducere videantur. Scrutetur unusquisque vitam suam, si responsum habet bonæ conscientiæ, erumpat in confessionem laudis: si pungitur verme pravæ conscientiæ, plangat commissum crimen, accedat ad medicum, ostendat sua vulnera quamdiu prope est, qui ad hoc venit ut sanaret nostros dolores et dimitteret peccata. Nemo confidat in juventute vel in fortudine sua, post diuturnitatem temporis promittens sibi dies penitentiae, et gratiam reconciliationis: quoniam qui hodie est, forsitan non erit cras: et multi longa arripientes itinera, media via substiterunt. Et quid est magis a natura humana alienum, quam in infirmitate non querere sanitatem, in dolore non appetere gaudium, maxime cum sanitas offertur et gaudium promittitur? Et gaudium quidem illud gaudium est quod in tristitiam non convertitur (*Isa.* ltv), singulare, supereminens, summa omnium gaudiorum quod nec oculus vidit nec auris audivit (*I Cor.* ii), etc. Non dicat aliquis in corde suo immensitatem hujus gaudii ad se non respicere, quod sui defectus miseria non meretur, a quo per hujus vitæ mortalitatem tanta distantia separatus est. Illi enim soli hoc gaudium non provenit, cui clausit introitum macula pravæ voluntatis. Sunt siquidem qui hoc gaudium violenter rapiunt, et sunt qui illud mercantur, et sunt qui hoc gaudium furantur, et sunt qui ad illud compelluntur. Violenter hoc gaudium rapiunt viri spirituales, qui contemptis hujus mundi

delitiis soli Deo contendunt placere et famulari. A Qui mercantur illud sunt, divites rebus, et pauperes virtutibus qui gaudium illud cœleste, quod celsitudine vitæ non possunt attingere, largitate eleemosynarum sibi acquirunt. Qui vero gaudium istud furantur, sunt hi, qui post commissa peccata occulto pœnitentiæ fructu volunt accedere ad Dominum. In omnibus bonis quæ aguntunam gloriam et aspectus hominum declinantes, qui recte significati sunt per mulierem illam evangelicam, quæ stans retro tetigit simbriam vestimenti Domini et sanata est (*Matth. ix*). Qui vero ad hoc gaudium compelluntur, sunt contemptibiles hujus mundi, qui urgentibus miseris ab omni humano solatio destituti sunt, necessitate compellente ad Deum, qui neminem abjicit, convertuntur. Accedamus igitur omnes ad regem istum, qui propterea ad nos venit humilis, ut nobis daret hoc gaudium, et in eo nos faceret sublimes. Nec multum pensandum est si in vita ista præsentis suæ paupertatis, infirmitatis et humilitatis facit nos esse participes. Quia pro paupertate divitias inestimabiles, pro infirmitate sanitatem, pro humilitate largietur gloriam, ipse splendor gloriæ et figura substantiæ Jesus Christus Dominus noster (*Hebr. i*), cujus regnum et imperium, etc.

SERMO X.

IN EPIPHANIA DOMINI.

Notum fecit Dominus salutare suum, in conspectu gentium revelavit justitiam suam (Psal. xcvi.)

Hodiernæ diei solennitatem, fratres charissimi, apparitionis festum vocat mater Ecclesia, tum quia hodie stella duce Deus Pater salutare suum, id est Filium suum magis notum facere voluit, tum quia ipse Filius se humilem et pannis involutum eis magis adorandum præbuit: vel quia in Jordane columba super eum descendens Dei Filium esse manifestavit. In prima igitur apparitione traxit exemplo novitatis, in secunda informavit exemplo humilitatis, in tertia, id est in baptismo sanctificavit sacramento necessitatis. Vis videre quo prima traxit apparitio? Stella nova excitavit admirationem, admiratio devotionem devotio obsequium, obsequium præparavit ad cultum. Secunda apparitio, quæ facta est in domo, mensuram bonam, et confertam, et coagulatam, et superfluentem in sinum nostrum contulit (*Luc vi*): quia is qui prius vivere dederat, ibi recte vivere edocuit. Quantam enim humilitatis formam tibi exhibuit, quando rex et regis filius formam servi accipiens semeptisum exinanivit? Quantam æstimas charitatem, quando pro impiis et peccatoribus tam vilem, tam despectum se exhibere voluit?

Attende singula. Sicut enim in ortu novi syderis potestas et claritas demonstrata est divinitatis, sic cum parvulus magorum oculis se exhibuit humilitas et charitas monstrata est humanitatis. Hoc opus profecto nostræ salutis ordo depoposcerat, ut humilitate vinceret superbum, charitate liberaret homi-

nem captivum, potestate hostem spoliaret avarum, claritate glorificaret miserum. Humilitate igitur te docuit, charitate sanavit, potestate protexit, claritate in futuro glorificabit. Tertia in Jordane fuit apparitio, quando baptizandus venit rex ad militem, verbum ad præconem, dominus ad servum, sponsus ad paranymphum. Et hoc quare? Ut vim regenerativam aquis confersens homini perditio redderet innocentiam per peccatorum remissionem, conferret justitiam per gratiæ infusionem, sanctificaret per Spiritus sancti inhabitationem: et si hæc omnia largitus est nobis beneficio sacramenti, quid nobis contulit triumpho passionis? Ibi iter ad cælum paravit, ibi januam regni aperuit. Quia fortassis non est hoc ex virtute sacramenti, sed ex sola virtute passionis, quæret forte aliquis quare in aquis hujus sacramenti virtutem ponere voluit? Hoc interrim si placet, omissis aliis, pro ratione assignare possumus: quia aqua humida, frigida, vaga invenitur. In eo quod humida peccatum carnalitalis, in eo quod vaga peccatum vanitatis, in eo quod frigida peccatum maliciæ sive iniquitatis figuravit. Et hoc triplici genere peccati, si velit quis attendere, omne genus actualis peccati invenitur inclusum. Vides igitur quam rationabiliter hoc factum est, ut aqua quæ in suis proprietatibus omne genus peccati figuraret, tactu Dominici corporis sanctificata per Spiritum sanctum, omne peccati genus emundaret.

Habes igitur quomodo notum fecit Dominus salutare suum. Primo stellæ indicio, secundo cum a magis adoratus est in domo, tertio cum in Jordane baptizatus est a servo. Notum ergo fecit Dominus salutare suum. Primus tamen Deus Pater notum fecerat seipsum, postmodum notum fecit salutare suum. Prius enim Deus Pater severus nimis, et terroribus se innotescere voluit, postmodum notum faciens Filium minas et terrores dulcedine gratiæ temperavit. Notus enim factus est Deus Pater primis parentibus in gravi increpatione dicens uui: Maledicta terra in opere tuo (*Genes. iii*). Alteri: In dolore paries filios (*ibid.*). Notus etiam factus filiis Israel per signa et prodigia, cum in datione legis visa sunt fulgura, et audita tonitrua (*Exod. xix*). Prophetis quoque notus factus est per visiones et somnia: ubique terror ubique comminatio. Primo in Adam et Eva, severæ sententiæ prolatio: secundo filiis Israel sine gratia adjuvante præceptio. Lex enim neminem ad perfectum duxit (*Hebr. vii*), quia præceptum gratiam adjuvantem non habuit. Tertio in prophetis obscura Salvatoris promissio. Unde de prophetarum obscuritate dictum est: Operuit montes umbra ejus, et arbusta ejus cedros Dei (*Psal. lxxix*). Montes, sunt prophetæ, propter revelationis magnitudinem: umbra, velamen litteræ, propter obscuritatem. Igitur montes Dei umbra operuit, quando intellectum prophetiæ obscuritatis involutum palliavit. Sequitur: Et arbusta ejus cedros Dei. Arbusta propter inutilitatem sunt legales ob-

servantiæ: cedri, altitudines promissionum patribus factæ. Arbusta ergo cedros Dei operuerunt, dum veritatem promissionis Dei umbræ legalis observantiæ calaverunt. Vides ergo quantum ubique minæ, terrores, obscuritates. Sic Ægyptiis apparuit Deus Pater in sanguine, Jacob in lactamine (*Genes. xxxii*), Moysi in igne (*Exod. iii*), Helix in turbine (*IV Reg. ii*).

Tandem in fine temporum notum fecit Dominus salutare suum, non in virga furoris, sed in spiritu mansuetudinis. Quomodo? Ut sanaret contritos corde, captivis prædicaret indulgentiam et remissionem peccatorum. Unde dictum est: *In conspectu gentium revelavit justitiam suam* (*Isa. lxi*). Cujus suam? Suam Patris, vel suam salutaris, id est Filii. Ipse enim in conspectu gentium revelavit justitiam suam, habendo innocentiam quantum ad seipsum, pacem ad proximum, devotionem sive dilectionem ad Deum. Vis videre innocentem? Ecce ego in innocentia mea ingressus sum (*Psal. xxv*). Vis videre pacificum ad proximum? Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis (*Joan. xiv*). Vis videre devotum? Et factus in agonia prolixius orabat, (*Luc. xxii*). Hæc omnia cœpit Jesus primum facere et postea docere, quando in conspectu gentium justitiam suam voluit revelare. Sed hominis quæ potest esse innocentia cum sit pulvis et cinis? Mihi ipsi loquor de me ipso. Quomodo custodiam innocentiam et videbo æquitatem qui totiens jaculis concupiscentiæ vulneratus, invidia distractus, inani gloria sum perditus? Quotiens fratrem meum signo scandalizavi, verbo detraxi, opere contristavi? Mihi tamen sicut et cæteris dictum est: Custodi innocentiam et vide æquitatem (*Psal. xxxvi*).

Igitur, fratres dilectissimi, nostra debet esse innocentia, non quidem peccato carere, sed peccato non servire. Qui enim appetit peccatum, servus est peccati: omne autem mortale peccatum, adversarii nostri est obsequium. Unde, vir bone, qui posuisti manum ad aratrum, et jugum Domini suave et onus leve suscepisti, tibi, inquam, opus est pugna, si vis gaudere de innocentia. Si forte carnalis concupiscentia animam tuam invaserit, memento Scripturæ quæ dicit: Quia mors secus introitum delectationis posita est. Quippe cum hostis antiquus illicitæ delectationi aperuerit januam cordis, jam securus est de fructu totius arboris, cujus radicem veneno prævæ delectationis sauciavit. Sicut enim voce prophetica dicitur: Quia sanguis sanguinem tetigit (*Ose. iv*), sic unum peccatum reliquum attrahit et inducit. Cum enim primum quasi de foris prava cogitatio animum pulsat, delectatio sequitur, quæ in lumine posita etiam virilem animum quandoque relaxat: tertio consensus enervat, quarto operatio maculat, quinto consuetudo ligat, sexto contemptus præcipitat. Isti sunt gradus quibus facili descensu pervenitur usque ad portas mortis. Quippe « facilis descensus averti. » Ergo in sensu delectationis siste gradum, si vis evadere periculum. Diligenter attende

A quomodo Abraham pugnaverit, quomodo Paulus in tentatione fortis exitit. Non solum enim ad imperfectos, sed etiam ad perfectos usque injuria ista pervenit. Quidnam esse putas quod scriptum est: quia dum Abraham fruitur angelorum colloquio, Sara ridet in tabernaculo (*Genes. xviii*): quæ tamen dum ab angelo corripitur, repromissionem filii meretur.

Abraham igitur fruitur angelorum colloquio, quotiens pius animus intendit orationi, vacat sancto desiderio. Sed interim Sara ridet post ostium tabernaculi, quando illicitas suggerit delectationes caro repugnans spiritui, quæ postmodum correpta repromissionem accepit de filio: quia carne refrenata per spiritum etiam corpus suam mercedem accipiet in futuro. Sicut et propheta dicit: Cor meum et caro mea exultaverunt in Deum vivum (*Psal. lxxxiii*). Sic etiam Paulus dum a periculo maris eripitur, a serpente in terra invaditur, sed citius avertens periculum manum a bestia excussit, quo facto venenum evasit. Quis putas est Paulus qui de mari liberatur (*Act. xxviii*), nisi bonus claustralis qui de malicia seculi eripitur, qui dum vult ligna in ignem mittere, ab ipsis lignis serpens egreditur? Qui dum priora mala flamma charitatis vult consumere, ex ipsa malorum recodatione tentationis origo generatur. Quid ergo faciendum? citius debet manum excutere, id est prævæ suggestioni consensum operis denegare. Quid plura? si vis inuitens Christi vestigio tenere innocentiam jugem, non solum cum carne, sed etiam cum cæteris vitiis oportet te habere discordiam. De pace autem et concordia quid dixerim: Pax multa diligentibus legem tuam, et non est illis scandalum (*Psal. cxviii*). Duo occurrunt præcipue quæ ad pacem et concordiam debent nos invitare, id est magnitudo remunerationis, et consideratio rei inferioris.

De magnitudine remunerationis dicitur: Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. (*Matth. v*). Quid majus hoc promisso? Si enim filii, et hæreses (*Rom. viii*). Consideratio etiam rei inferioris debet nos trahere, ut qui ad exemplum nostri Redemptoris pacifici esse volumus, saltem a bestiis irrationalibus formam vivendi sumamus. Cum enim cætera omnia quadam lege naturæ teneant concordiam, solus homo superbiendo paci contrarius suo infert Creatori contumeliam. O superbia, peccatum maximum, pestis mortifera, malum singulare! A te omnis peccati est initium (*Eccl. x*), in te etiam Christi sanguine redempti, aut pœnæ omnes paciuntur recidivum. Quælibet enim alia iniquitas, exercetur in malis operibus ut fiant, tu vero in bonis insidiaris operibus ut et pereant. Sicut enim ramusculus trunco superplantatus omnem terræ humorem, omnem virtutem arboris ad se attrahens, totius arboris fructum ad suam naturam reducit: sic quæcunque bona opera facias, si planta superbiæ ad fuerit, totam massam corrumpit. Primum igitur

pacis et concordiae vivum exemplum formica reliquit, quae suam comparem forte plus justo onerata, naturali quadam charitate alleviat, ne supra vires grandi pressum onere modicum corpus deficiat. Sic grues in aere disposito ordine literato praecedentem, et quasi venti portantem impetum, sociali quadam benignitate reficiunt, dum illam jam lassatam ponentes in locum posteriorem, et a violentia ventorum, quasi sub alis suis protegunt. Sicut cervorum multitudo dum loca mutare appetit, quilibet dorso alterius caput suum superponit, ut antecedens omnes sustineat, postremus ab omnibus videatur sustentari, et in hunc modum sibi invicem succedentes alterius portantes onera suo modo implent legem Christi. Conformemur in hoc articulo bestiis terrae, ut quod cor nostrum imponens ex beneficio sui Creatoris non vult accipere, saltem in suam confusionem, in re inferiori possit invenire. Vis tamen exemplo tui Salvatoris admoneri. Audi eum dicentem: Quod perierat requiram, quod abjectum fuerat reducam, quod contractum alligabo, quod infirmum sanabo (*Ezech. xxxiv*). Et Isaias de ipso: Ecce Salvator tuus venit et merces ejus cum eo (*Isa. lxi*). Ergo, fratres dilectissimi, tot exemplis admoniti tanta mercede invitati non blandiatur consideratio propriae virtutis, non extollat nota alienae infirmitatis, non distrahat studium iuvenitiae detractionis. Consideratio enim propriae virtutis non vult habere socium, nota alienae infirmitatis parit contemptum, virus detractionis pullulat in odium. Discamus pro Dei beneficiis humiliari, alienis infirmitatibus misereri, desperantes in Domino consolari, ut sic habitare possimus unius moris in domo. Ecce habemus aliquid de servanda innocentia similiter de pace et concordia.

Tertium dicendorum fuit dilectio Dei, in qua omnis virtutis est consummatio. Unde volenti vitam aeternam possidere, primum mandatum dilectionis insinuatum est a Domino, cum dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et tota anima tua, tota virtute tua, et tota mente tua (*Deut. vi*). Haec inquit Dominus, fac et vives (*Luc. x*). Vide quomodo in his vita, cor, anima, virtus, mens quatuor sunt: Et corde quidem de peccatis conterimur, anima vivificamur, virtute exercemur, mente sursum elevamur. Et qui toto corde Deum diligit, qui omni cordis affectu peccata sua deflet et plangit nihil inconvulsus secundum prophetae consilium: Effunde sicut aquam cor tuum coram Domino (*Thren. iii*). Sicut enim aqua cum effunditur, nihil remanet in vase, sic ubi vera contritio, nihil remanere debet in occulto conscientiae. Similiter tota virtute Deum diligit, qui totis viribus bonis operibus insistit, non improvidus inchoando, non tepidus agendo, non negligens omittendo, ne forte cum spiritu inchoaverit, carne consummatur. Ex qualium persona dicitur: Ascendunt usque ad caelos et descendunt usque ad abyssos. Tota mente Deum diligit,

A qui quasi altior saeculo effectus calcatis terrenis omnibus tantum ad ea quae Dei sunt toto mentis desiderio se convertit. Sed non omnes capiunt verbum hoc. Tota anima Deum diligit, qui in sancta conversatione perseverat quamdiu vivit. Anima enim vivimus, sicut jam dixi. Haec quatuor sunt gradus quidam quibus in caelum ascenditur: cordis enim contritio a peccato liberat, operatio virtutis offensam Dei placat, elevatio mentis sive contemplatio gustu suavitatis confortat, perseverantia boni confirmat, ut neque angeli, neque principatus, neque potestates, neque fauces, neque gladius, neque instantia, neque profundum, neque creatura aliqua possit separare a charitate Dei (*Rom. ix*), quousque comprehendamus cum omnibus sanctis ubi regnat cum Patre et Spiritu sancto, per omnia saecula saeculorum, Amen.

SERMO XI.

IN EPIPHANIA DOMINI.

Habemus ex Scripturis sanctis (*I Cor. ii*), quod adulti solido cibo, sed parvuli lacte nutriendi sunt, et inde nobis significatur, quoniam simplicium corda simplici sermone, qui vero subtilium sunt ingeniorum et magnis eruditi scientiis, altiori quadam verbi Dei virtute sunt erudiendi. Et quoniam multi ex vobis per multam Scripturarum scientiam parvulorum intellectum abunde excessistis, libet ad praesens humili loquendi modo parvulis verbi Dei panem frangere: quoniam sicut non indigentibus dare supervacuum est, ita et indigentibus subtrahere avarum. Nec rusticitas eloquii cuiquam contemptum pariat, vel prurientem indignatione auditum: siquidem scrinia contemptibilia thesaurum quandoque preciosum continent, et vasa stercilia cibos delicatos, et sermo incompositus multa aedificationis suavitate et spiritali dulcedine quandoque repletus est. Sed neque praemioris summi donativa potest minnere defectus eloquii, si non sit in affectu syncerae voluntatis defectus, qui trium magorum parem devotionem pari coronavit praemio, cum tamen muneris quae obtulerunt videlicet aurum, thus et myrrham inaequalis essent aestimationis, et in his quidem muneribus si loquendi sumamus initium, multam nobis praebent materiam laxandi retis in capturam, eo quod plena sint mysteriis divinis. Nam auro rex, thus Deus, myrrha homo mortalis, ipse qui de Virgine natus est Christus Jesus, mystice designatur. Intuere modo, o anima, tuum Salvatorem, quam sublimis est, quam humilis, qui, in se rex omnipotens et Deus aeternus, pro te homo mortalis fieri dignatus est. Certe si purificatae mentis oculo velis ad ipsum respicere, videbis quoniam in eo quod rex, minatur et percutit: in eo quod Deus, justificat et coronat: in eo quod mortalis, admonet et instruit. Tu quoque redde quae sunt hominis homini, quae sunt Caesaris Caesari, et quae sunt Dei Deo; hoc est, regi timorem et spiritalem militiam, Deo amorem et venerationem, homini vero mortali, qui propter te mortem experiri voluit, gratias et redhibitionem.

Longe admodum profectus est a Deo et sui ipsius immemor, qui regem istum tam potentem non metuit, imo qui non contremiscit ad memoriam illius: eo quod terreat minis intolerabilibus, et plagas insanabiles sine misericordia imponat, non parcens ætati vel conditioni, gladio semper extenso transgressores puniens juxta scelera sua. Respiciant ergo amatores hujus seculi regem istum venientem ad se cum ira magna, et paveant indignationem tam crudeliter comminantis, tam aspere ferientis. Respiciant omnes voluptatibus et carnalibus suffocati desiderii ad regem istum, et paveant aspectum tam crudeliter comminantis. Respiciant ad regem istum omnes illi, qui omnium iniquitatum genere latam perditionis viam ingressi sunt, et paveant eum tam crudeliter comminantem, tam aspere ferientem. Neque enim comminatur tantum, sed sine misericordia, sine mitigatione eos subdit suppliciis, testante Propheta, qui ait: Quia non est respectus, id est, misericordia, morti eorum, et firmamentum id est firmitas et stabilitas, est in plaga eorum (*Psal. LXXII*). Et merito: quoniam enim in vita sua cum viris sanctis laboribus et ærumnis propter Deum se subdere noluerunt. Ideo cum ipsis temporaliter puniti non sunt, sed potius dæmoniorum cruciati in futuro reservantur. Et hoc est quod subiungitur. In labore hominum, id est justorum, non sunt in hac vita, et ideo cum hominibus, id est cum justis, in vita præsentis, non flagellabuntur.

Volumus vobis exemplum proponere, si forte persuadeat memoria similitudinis quod non potest virtus imbecillis orationis. Fuit vir quidam qui plantavit arborem secus decursum fluminis cum impetu magno et velocitate decurrentis, quæ crevit et sublimis facta est multis decorata ramusculis, cujus etiam fructus pulcher et ad vescendum suavis erat. Advenit viator quidam transitum per eam faciens, qui fructus illius suavitate allectus ascendit in illam, et dum ramis ejusdem arboris innixus fructu illius avidissime delectaretur, venerunt volucres importunæ et pertinaciter ramum cui ille incumberebat corroderes, et dum carpendis fructibus miser ille totus inhiat, ramus quo sustentabatur corrosus ab avibus evulsus est, et homo ille in flumen corruens impetu ejusdem fluminis in profundum absorptus est. Homo iste qui plantavit arborem, Deus est: arbor, mundus: cujus ramusculi, tempora quarumlibet creaturarum in genere suo accipiuntur: fructus, quælibet curæ et voluptates hujus seculi, quibus mundi hujus amatores libenter occupantur: viator, homo qui quasi fumus cito præterit: flumen vero, mortis impetus accipiendus est: aves, sunt anni et dies quibus vita humana semper corroditur, et ad defectum tendit. Dum ergo homo uni ex ramis istius mundi hujus carpit et colligit, in oblivionem ab inferno deductus ex improvise ab hac vita præcipit, et in flumen mortis decidens cursu veloci, in infernum demergitur. Sicut enim in die-

bus Noe factum est quod hominibus comedentibus et bibentibus et uxores ducentibus subitis aquis diluvii absorpti sunt: et sicut diebus Loth factum est, quod hominibus ædificantibus et plantantibus (*Matth. xxiv*), et voluptatibus hujus vitæ intentis repente supervenit eis sulphur et ignis de cælo, et perierunt omnes qui erant in civitatibus Sodomorum: sic et de his qui curis et delectis seculi hujus spreto Dei timore se involvunt, quasi improvidi ex ipsis voluptatibus suis abstrahuntur mortis discrimine, descendentes ad inferos nihil secum præter peccata portantes. O quanti fructibus hujus arboris nimis intenti oblitii sunt Deum, qui salvavit eos, descendentes in profundum quasi lapis! Et ecce exempla in evidenti sunt. Cum enim homo dives et affluens bonis hujus vitæ factus fuerit, frequenter hanc solam sibi partem reputat, si diebus quos concessit ei Deus ad pœnitentiam utatur, faciens carnis curam in desiderii. Si nobilis et potens fuerit nomen habens juxta nomen magnorum qui sunt in terra, tunc ei cura præcipua ludere in avibus cæli, curialium sequi incuriam, canibus grassari in bestiarum libertatem. Si subtilioris forte fuerit ingenii ad Scripturas investigandas, tunc prætermissa frequenter lege Domini immaculata et convertente animas (*Psal. xviii*), omnibus ad id studiis nititur, ut sciat quadrare circulum, et probare quod non contingit stadium pertransire. Aut certe fingit animam quam non creavit Deus altissimus studiis et vigiliis multis, ex dividua et individua substantia, ex eadem et diversa natura illam compingens, et suam ipsius animam, quæ ad imaginem Dei facta est, capacem summæ et beatæ illius divinitatis neque regit, neque immaculatam custodit propter hujusmodi curas et inquisitiones inutiles, quæ ad vitam perennem neminem perducere possunt. Vere non est timere cælestis regis in hujusmodi, non sunt hæc arma quibus spiritualis militia summo imperatori persolvatur: quin potius hæc et his similia arma sunt iniquitatis, quibus melius dæmoniis quam Deo militatur.

Revochemus, si placet, ad memoriam quibus armis David militiam cælestis regis agens contra Goliath, id est diabolum, dimicaverit (*I Reg. xvii*): Legimus quoniam David contra Goliath dimicaturus cum esset indutus armis Saul, quæ militiae hujus seculi competeabant, deposuit illa quoniam onerosa erant, et accepta funda cum lapide prævaluit Philisteo, et eum interfecit. Certe per Saulem homo quilibet secularis, qui iudicio eorum qui terræ sapient momentis alicujus videtur, significatus est, utpote si dives, si potens, si nobilis fuerit aut sapientiam mundi hujus præ aliis sit assecutus. Arma vero Saul, curæ et occupationes vitæ hujus et delectiarum appetitus quæ omnia gentes inquirunt. Sed David, id est quilibet vir spiritualis, contra Goliath, id est diabolum, pugnaturus, arma Saul, quæ ponderosa sunt, deponit, id est, omnia quibus seculo huic militatur abiciens timore Regis æterni et ac-

sumpta funda cum lapide Philisteum prosternit. Lapis Dei præceptum est : funda vero, sancta mediatio, quæ Dei mandatum semper memoriter tenet : manus vero, qua funda vertitur, bona operatio intelligitur : quoniam qui bene Regi cœlesti militare intendit, oportet ut in lege Dei meditetur die ac nocte (*Psal. i*), et quod in sancta meditatione conceperit bene operando, hoc pie vivendo exequatur. His igitur armis, præceptis scilicet divinis, sancta meditatione, bona operatione Regi cœlesti militare debemus. Sicut Scriptura alibi loquitur dicens : Sol et luna steterunt in habitaculo suo, in luce sagittarum tuarum ibunt, in splendore fulgurantis hastæ tuæ (*Habac. iii*), hoc est, in splendore bonæ operationis de longe coruscantis. Sol et luna, id est, Christus et Ecclesia steterunt in habitaculo suo : ibunt, hoc est proficient, electi in Ecclesia : in luce sagittarum tuarum, id est in iustitia mandatorum tuorum : in splendore fulgurantis hastæ tuæ, hoc est in splendore bonæ operationis de longe coruscantis. Nec te terreat qui Regem cœlestem times, labor hujus militiæ : quia larga sunt hujus regis donativa, larga sunt præmia. Si quæris quæ ? Id in promptu est dicere : quia singulis militibus suis dat singulos denarios. Vel si hoc parvum munus æstimas, divitias gloriæ suæ omnes tibi proponit : imo donat secundum desideria cordis tui, ut eas in delitiis tuis possideas, dummodo timor ejus semper maneat apud te, nec desistas juste et pie vivendo illi militare. Neque tamen in timore Regis hujus finis ponendus est nostræ spei, eo quod ipse rex Deus sit, cui debemus amorem, utique ut ipsum diligamus super omnia, et propter ipsum cætera charitatis affectu amplectamur.

Et quidem amor iste charitatis ignis spiritualis est sicut ipse Dominus dicit : Ignem veni mittere in terram (*Luc. xii*). Et Propheta : Concealuit cor meum intra me, et in meditatione mea exardescit ignis (*Psal. xxxviii*). Ignis autem materialis, sicut nostis, tria habet in se : videlicet ardorem, calorem, et splendorem. Ardet enim ea quæ in se sunt, calefacit quæ prope sunt, et illuminat quæ longe sunt. Similiter et iste ignis spiritualis facit. Ardet enim ignis charitatis vitia, quæ sunt in homine per poenitentiam et veram contritionem : calefacit eos, qui prope sunt per verbum vitæ et spiritalem consolationem : illuminat eos, qui longe sunt a via justitiæ, per bonam operationem. Anima ergo illa quæ Deum diligit, primo necesse est ut igne charitatis consumat vitia quæ in se invenit divinæ voluntati contraria, quæ juxta dictum Apostoli tria esse dicimus, videlicet lignum, fœnum, et stipulam (*I Cor. iii*). Lignum perversæ operationis, fœnum prævæ locutionis, stipulam inordinatæ cogitationis. Igne ergo charitatis perversa opera consumenda sunt, eo quod gehennam ædificent animæ pereunt : quoniam opus perversum aut est iniquum, id est, contra æquitatem et aufert homini proximum, aut est impudicum, et aufert homini seipsum, aut certe simulatorium, et

aufert homini Deum. Sic etiam sermo pravus igne isto comburatur necesse est : quoniam aut est supervacuus carens utilitate et ratione, aut est detractorius in proximorum corrosione, aut est adulatorius in falsi illius olei effusione, de quo scriptum est : Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum (*Psal. cxl*). Inordinatas similiter cogitationes quicumque Deum puro amore diligit exterminare debet, eo quod separant hominem a Deo, nec Spiritui sancto possit esse domicilium in conscientia quæ vulnerata est per inordinatæ cogitationis affectum.

Sunt autem tria genera cogitationum quæ præcipue adversus animas nostras militant. Aut enim sordidæ et turpes sunt cogitationes cordis nostri, et habent originem a luxuria, aut res transitorie nimis appetuntur vel retinentur, et habent originem ab avaricia, aut corda humana contra proximos inflantur vel supra eos eriguntur, et habent originem a superbia. Beatus omnino qui in nulla istarum cogitationum scandalizatus fuerit : quia ipsæ sunt quæ omnes aut pene omnes hujus peregrinationis incolæ a via justitiæ exorbitare faciunt. Et quoniam istæ cogitationes magis infestæ sunt cordi humano quam aliæ, idcirco propheta jussus a Domino scrutari conscientiam hominis, magis istarum mentionem facit, quæ frequentius cordi humano se ingerunt et difficilium hominem relinquunt. Cum enim Dominus Ezechieli dixisset : Fode parietem, post paululum subjungit idem propheta : Vidi et ecce omnis similitudo animalium et reptilium, et idola domus Israel depicta erant in pariete (*Ezech. viii*). Paries iste quem Dominus fodi jussit, obscuritas est conscientie quam sensus hominis hebetatus penetrare quandoque non prævalet, eo quod pondere peccatorum a luce veritatis longe relegatus nescit mala sua cognoscere, intelligere peccata sua, plangere infirmitates quibus opprimitur, ut revertatur ad Dominum et ignoscat ei. Iste profecto est paries quo plurimi putantes se religiosos et justos a via salutis exclusi sunt : quia seipsum non cognoscentes, et cæci effecti erraverunt in invio, et non in via (*Psal. cvi*). Perfosso ergo hoc pariete similitudo animalium et reptilium, et idola depicta inveniuntur in eo : quoniam dum subtilius homo cordis sui latebras rimari satagit, abominationes cogitationum, quæ a Deo separant invenit, ibidem multiplices affectiones depictas, videlicet cogitationes luxuriæ, quæ designantur per similitudines animalium, cogitationes avaritiæ, quæ designantur per similitudines reptilium, eo quod omnino terræ incumbunt : cogitationes etiam superbiæ, quæ per idola recte intelliguntur. Sicut enim humilitas proprie virtus Christi, ita superbia vitium diaboli. In purgandis ergo vitiis cogitationum necesse est ut anima vigilet, eo quod in puritate conscientie vita et fructus exterioris operis consistat : quia sicut a radice procedit virtus totius arboris, sic a cogitatione virtus boni operis. Videmus certe frequenter, accidere, quod

dum radix arboris mala, et fructus ejus malus provenit : si radix bona, et fructus bonus : si radix arida et sicca, fructus ejus aut nullus est, aut omnino infructuosus. Eodem modo cogitationi conformatur opus exterius, ut malæ cogitationi opus malum, bonæ cogitationi opus bonum, aridæ vero cogitationi opus infructuosum superædificetur. Aridas appello cogitationes vanas, quæ non ex proposito vel studio, sed ex levitate, instabilitate cordis humani frequentes et numerosæ insurgunt : quæ licet damuabiles in se non sunt : fructum tamen boni operis aut tollunt aut minuunt. Sicut enim Psalnistæ dicit : Cogitatio hominis confitetur tibi, et reliquæ cogitationis diem festum agent tibi (*Psal. lxxv*). Quare potius cogitatio consistet Deo quam sermo vel opus non quin et opere et sermone Deo confiteamur, sed quia in cogitatione virtus utriusque illorum consistit. Reliquæ vero cogitationis sunt opera bona, quæ diem festum Deo agunt, eo quod ei placeant et gaudeat de profectibus nostris. Consumptis ergo cogitationibus nostris inordinatis per ardorem charitatis, oportet ut is qui Deum vere diligit, ad eos qui circa se sunt, calorem hujus ignis, qui est charitas, emitat, ut doctrina et consolatione spiritali ab amore mundi hujus eos revocet et inflammet dulcedine Spiritus sancti.

Quia sicut terra fructificat secundum naturam facti seminis, et sicut navis dirigitur secundum prosperitatem venti qui eam ducit, sic certe homo moribus informatur secundum modum magisterii quo foris eruditur. Exempla causa, modo ad navem respiciamus, quæ si prospero vento ducitur, incepto itinere proficit, et velociter ad portum perducitur, quem gubernator disposuit expectandum. Si vero ventus fuerit contrarius, cito ad terram, de qua solverat gubernator, illam repercutit, vel quod deterius est, in mediis procellis tam diu colliditur quousque in profundum maris sine spe salutis absorbeatur. Eodem modo anima illa quæ bona doctrina regitur et consolatione spiritali gaudet, et proficit de die in diem, et quasi vento flante prospero pervenit ad portum salutis. Si vero perversis maculetur colloquiis, quæ etiam bonos mores corrumpunt (*I Cor. xv*), et hominem a Deo separant, quasi vento existente contrario, aut ad terram, id est, terrena et carnalia opera revertitur, aut si pravi operis deest opportunitas, tam diu procellis tentationum interius colliditur, quousque demergatur in barathrum desperationis, ut postremo in profundum damnationis absorbeatur. Si ergo in ipso charitatem habes, eam si potes in proximo tuo accende, doce illum qualiter debeat esse custos conscientiæ, amator disciplinæ, sedulus in ministerio aliorum, patiens in injuriis, paratus ad obediendum, humilis ad perficienda quæ a majoribus suis sibi fuerint imperata. Non sit tibi sermo communis cum infirmo de infirmitate spiritali, utpote cum avaro de divitijs, cum ambitioso de dignitate et honoribus, cum superbo de excellentia, cum eo qui rixas

A diligit de discordia, cum carnali de luxuria : neque cum guloso de mensæ delitijs confabuleris. Hoc enim non est calorem charitatis in eo fovere, sed potius extinguere. De hac ædificatione superna et spiritali in lege Moysi scriptum est : Quod si unus e duobus fratribus sine prole moritur, alter ducet uxorem illius, et suscitabit semen fratris sui : quæ si noluerit facere, mulier expuet in faciem illius, et discalciabit illum, et vocabitur domus illius in Israel domus discalciati (*Deut. xxv*). Homo qui mortuus est sine liberis, Jesus Christus est : quia dum in carne est passus, nondum discipuli ejus credebant in eum. Unde vox illa : Nos autem sperabamus quod ipse esset redempturus Israel (*Luc. xxiv*). Frater illius quilibet nostrum est, qui cum ipso identitatem illius naturæ habemus quam ipse assumpsit de beata Virgine. Debemus ergo fratri nostro defuncto id est Christo, filios generare seminando id est in cordibus proximorum nostrorum, et excitando in eis charitatis affectum spiritali exhortatione. Quod qui noluerit facere, mulier, id est Ecclesia, expuet in faciem illius : quia opprobrium in Ecclesia sustinebit. Sed et mulier discalciabit illum. Calceamenta quæ fructus mortui animalis sunt, fructum beatæ illius vitæ significare possunt, quam Christus sanguine suo nobis acquisivit, de qua dictum est : Vivificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos (*Oscæ. vi*). Qui ergo semen fratris sui verbum veritatis seminando, spiritaliter exhortando suscitare negligit, discalciabitur id est fructu vitæ æternæ privatus in facie Ecclesiæ et sanctorum angelorum apparebit, eo quod fratrem suum, quem spiritali doctrina lucrari potuit, perversa doctrina a via salutis separavit.

Sed dum ignis charitatis ardet intus per fervorem devotionis, et dat foris calorem in doctrina et exhortatione spiritali, consequenter oportet ut det splendorem honestate conversationis et exemplo bonorum operum, ut his qui bona faciunt bono exemplo perseverantiam nutriendi, et qui male agunt de luce bonorum operum illuminati mala sua derelinquant. Lux autem ista bonorum operum quandoque radiat desuper candelabrum, quandoque lumine hebetato per vitream egreditur, quandoque vero lucet sub modio, ubi in se ipsa deficit nulli præstans commodi alicujus emolumentum. Candelabrum autem non hoc loco appellamus legalem obscuritatem, quæ significatur per illud candelabrum Moysi, in quo describuntur spherulæ et lilia (*Exod. xxv*), sed neque prophetarum subtilitatem, quæ significatur per candelabrum illud de quo in Zacharia legitur, in cujus cacumine duæ olivæ describuntur (*Zach. iv*). Non etiam evangelicam veritatem, quæ significatur per candelabrum illud de quo Dominus in Evangelio dicit : Nemo accendit lucernam et in abscondito ponit, neque sub modio sed super candelabrum, ut omnes qui in domo sunt lumen videant (*Luc. viii*) : Sed potius candelabrum hic dicimus sanctam Ecclesiam, sicut Joannes in

Apocalypsi ait : Septem stellæ, angeli septem sunt : et candelabra septem, Ecclesiæ septem sunt (*Apoc. 1*). Lux ergo bonorum operum super candelabrum lucet, dum hi qui quodammodo super capita aliorum positi sunt, sive prælatione sive aliqua cura administrationis præsumt cæteris in solitudine, et pro ipsis laborant, eisque prævident majori studio et alacritate quam sibi propria operarentur. Similiter et illorum opera super candelabrum lucent, qui operibus misericordiæ insistentes de aliis curam agunt, qui sibi in suis necessitatibus non possunt adesse. Et generaliter hi omnes super candelabrum lucent, qui proximorum onera in quacunque opportunitate portant : quia hæc est vera illa charitas de qua scriptum est : Quod non quærit quæ sua sunt (*I Cor. xv*), quia communia propriis, non propria communibus anteposit. Lucet etiam lux bonorum per vitream non adeo radianti lumine, ut illa quæ desuper candelabrum coruscat. Vitreæ vero sunt quædam spirituales, utpote virtus charitatis, per quam se infundit lux remissionis peccatorum. Humilitatis quoque puritas vitrea dicitur, per quam se infundit lux securitatis, et removet tenebras diffidentiae. Similiter vitrea dicitur intellectus subtilitas, per quam se infundit lux divinæ cognitionis et repellit tenebras ignorantiae.

Sunt etiam vitreæ corporales, de quibus modo loqui volumus, corpora videlicet humana ætate vel infirmitatibus debilitata, quæ sicut vitrum dure alicui allisum modo frangitur, ita laboribus videlicet, jejuniis, vigiliis cæterisque operibus ad macerationem carnis pertinentibus deficiunt et resolvuntur. Per has ergo vitreas illorum opera sunt et lucent, qui imbecillitate corporis ad strenue pro aliis operandum idonei non sunt, sed tamen in ipsa sua infirmitate id modicum quod sunt, in humilitate operantur : quales sunt senes illi virtutis qui longis libenter intersunt vigiliis, qui baculo subnixi divinis gaudent interesse mysteriis, et illi infirmi qui præ valetudine corporis lectuli spondam non valentes egredi, ibidem quo possunt modo Deum laudant et confitentur, reputantes beatos illos qui crucem Domini laboribus multis portare possunt, et se tanquam criminale aliquid fecerint judicantes quod pondus diei et æstus in vinea Domini nequeunt sustinere (*Matth., xx*). Hi sunt qui vere inter filios Dei computati sunt, et bona aliorum quæ ipsi facere nequeunt, venerando et diligendo sua faciunt. Ex quarum persona propheta David verbum illud consolatorum dicit : Particeps ego sum omnium timentium te, et custodientium mandata tua (*Psal. cxviii*). Ecce jam habemus qualiter Regi nostro timorem, Deo amorem reddere debeamus. Sed in eo quod homo mortalis effectus est, debemus et nos ei redhibitionem. Nec aliam magis competere video, quam ut moriar pro illo, sicut et ipse pro nobis mori dignatus est. Et si forte tormentis vitam finire nolumus, saltem moriamur vitibus et concupiscentiis, ut iustitiæ vivamus. Nam hoc ipso timorem regi, amorem Deo, recompensa-

tionem homini mortali exsolvemus Jesu Christo Domino nostro, cujus regnum et imperium permanet in sæcula sæculorum, Amen.

SERMO XII.

IN EPIPHANIA DOMINI.

Dissipa gentes quæ bella volunt, venient legati ex Ægypto : Æthiopia præveniet manus ejus Deo (Psal. lxxvii). Audistis, fratres dilectissimi, Paulo nos erudiente, quod Christus est pax nostra (*Ephes. 11*), pacificans ea quæ in cœlis sunt et quæ in terris. In cœlis pacem dedit, quando illum superbum et inquietum inde expulit : in terris, quando exsultavit ut gigas ad currendam viam, et lorica nostræ carnis indutus nobiscum stans in acie de inimicis, pace mundo reddita, triumphavit. Si enim veterum credimus historiis, ante Christi Incarnationem bella et opiniones bellorum mundum universum occupaverant, quod probaverunt immutationes regnorum, Judæorum dispersiones, terrarum exterminia, populorum mortes, quæ in serie Scripturarum vos exemplariter didicistis. Sed hæc omnia sub silentio prætereo, bella vitiorum locuturus, quæ pacem cordium, in quibus Deus habitat, usque adeo turbaverant, ut illis undique irruentibus nemo posset de tranquillitate animi vel de puritate conscientiae gloriari. In his bellis Samson ille fortissimus occubuit (*Judi. xvii*). Hic Salomon sapiens, suggerente filia Pharaonis, ad idololatriam ductus est (*III Reg. 11*). Hic David sanctissimus prophetarum prostratus est, cum adulterium pariter et homicidium perpetravit (*II Reg. 11*), sed et omnibus viris justis ante Christi Incarnationem hostes vitiorum plagas intulerunt. Quoniam autem in Christo pax erat mundo reponissa, ideo propheta David cum desiderio ejus auxilium invocat dicens : Dissipa gentes quæ bella volunt. Isaias propheta pacem in ejus adventu nunciaverat cum dixit : Multiplicabitur ejus imperium, et pacis non erit finis (*Isa. 1x*). Et alibi : Dabis nobis Domine pacem, quia in te speravimus (*Isa. xxvii*). Et David : Auferens bella usque ad fines terræ, arcum conteret et confringet arma, et scutum comburet igni (*Psal. xlv*). Usque ad fines terræ bella abstulit Christus, qui hominem intus et exterius pacificavit. Confrigit arma et arcum, destruendo omnes virtutis inimici. Scuta combussit igni, cum dura corda et pene impenetrabilia accendit flamma Spiritus sancti. Si vis scire qualiter Christus gentem vitiorum dissipavit, attende quomodo natus, quomodo conversatus, qualiter demum passus est. Dum enim nascitur in diversorio, dum vitibus involvitur pannis, formam dat paupertatis, per quam destruitur mundi hujus cupiditas. Postmodum vero cum ætate proficiens fuit subditus Joseph, cum tributum solvit Cæsari, cum a servo Joanne est baptizatus, exemplum dedit humilitatis per quam dissipata est vanitas hujus mundi gloria. Per hoc quod dolores et miseriae sustinuit, voluptas hujus sæculi debellata est. Dicit ergo Propheta : Dissipa gentes, quæ bella volunt (*Psal. lxxvii*). Putasne cupiditas gentem modicam pu-

gnaturam secum adduxit quam sequebantur violentiæ et rapinæ, usuræ et simoniæ mendacia et perjuria, doli et injusta judicia? Nec impari comitatu irrui in omnes vana gloria sequentibus illam elatione, superbia, arrogancia, insolentia, contentione, contemptu, contumacia, protervitate, indignatione, irreverentia et majorum inobedientia. Gentem quoque pravam atque perversam secum traxit voluptas, sicut impudiciæ, inhonestatem, inverecundiam, immodestiam, intemperantiam, prodigalitem, gulositatem, ebrietatem, scurrilitates et vaniloquiæ, quæ omnia Christus forma paupertatis, exemplo humilitatis, patientia tribulationum in electis suis destruxit.

Sed respiciamus modo ad statum nostri temporis, utrum aliqui inveniantur qui cum Christo procedant, amore paupertatis contra cupiditatem dimicaturi: quia et ipse ad paupertatem vos invitat cum dicit: Væ vobis qui in præsentem habetis consolationem vestram (*Luc. vi*). Et Paulus ad Timotheum scribens: præcipe, inquit, divitibus hujus sæculi non superbe sapere, nec sperare in incerto divitiarum (*I Tim. vi*). Procedat ergo in medium bonus Christi imitator, qui honores contemnat, non ambiat dignitates: qui relinquat divitias, nec studeat illas adipisci, omnia tanquam stercora reputans ut Christum lucrifaciat (*Philip. iii*): sed non est qui hic illum imitari velit, vilibus pannis indui, reclinari in præsepio domini sui. Si vero humilem quærimus qui eligat esse abjectus in domo Domini Dei sui (*Psal. lxxxiii*), omnium fieri peripsema, ministrare et non ministrari, et extrema vilitate contentus gloriatur ab omnibus se contemni, respondet unusquisque: Fiant novissima mea talium similia: neque enim possum imitari istorum principium vel progressum, cum tamen ipse Dominus dicat: Si quis vult inter vos fieri primus, sit vester servus (*Mar. ix*). Et Isaias: Ingredere, inquit, in petram, abscondere in fossa a facie furoris Domini (*Isa. ii*): per fossam virtutem humilitatis volens significare. Si ad patientiam tribulationum Christus invitat, ubi modo invenitur qui dolores et miseras, famem et sitim, injurias et persecutiones velit sustinere? Nusquam plane, cum tamen multæ sint tribulationes justorum, et Filii Dei voce beati prædicentur, qui patiuntur persecutiones propter justitiam (*Matth. v*). In libro etiam Regum dicitur (*III Reg. vi*), quod lapides templi antequam in edificium ponerentur cæsi sunt et malleati, ita quod neque faber, neque securis audita sit cum in fabrica templi ponerentur. Hoc significante Spiritu sancto, quod qui in pace templi illius spiritualis, quod in cælestibus est regnis, vult componi, hic prius tusionibus et pressuris debeat expoliri.

Dicunt enim delicati nostri temporis: Christus pauper factus est, ut nos divites faceret; humilis factus est, ut nos exaltaret: tribulationes passus, ut nos ab illis liberaret. Sed et patrimonium Ecclesiæ quod suo sanguine acquisivit, divisit per dignitates et alia beneficia, ut nobis, qui in divinis ei

A militamus obsequiis, stipendia conferret. Esto quod tibi qui hæc loqueris Christus dignitates plures, præbendas quatuor, Ecclesias forte septem indulserit, quas tamen contra statuta canonum, contra legem charitatis in tuam ipsius perniciem obtines. Nunquid concessit tibi sellas picturatas, calcaria deaurata, frena sericis loris dependentia, et thalamos variis coloribus depictos? Nunquid mutatoriis vestimentorum perlicam fullonis voluit te vestire et nudam pauperem in asperitate frigoris non operire? Nunquid indulsit tibi in avibus cœli ludere, pascere nimos et joculariores, nutrire filios vel filias et concubinas, quarum non est numerus? Minime. Duplicis ergo sacrilegii necesse est reum te constituas. Primo, quia beneficia Dei male accipis. Secundo, quia in malos usus illa expendis. B Quam ergo portionem in victoria Christi habere putas, quam virtute paupertatis, humilitatis et patientiæ acquisivit electis suis? Ridiculum plane est si in ea aliquid tibi vindicare præsumas, sicut ridiculosum est si mulier, quæ domi columba julat, velit spolia cum milite dividere qui in bello fortiter expugnavit adversarium suum. O utinam exempla istorum justorum trahant te ad Christi imitationem, quo se vestigio olympi novum sydus imitatus in exemplum amatoribus hujus sæculi propheta promittebat dicens: *Venient legati ex Ægypto*. Istos legatos primitias gentium, videlicet tres reges intelligimus, qui hodierna die venerunt cum mulieribus adorare Dominum. Legati fuerunt, qui a Spiritu sancto missi et ab eo inspirati: missi, inquam, non solum propter Christum, sed etiam propter nos, ut nobis prædicarent Christum natum, invitarent ad obsequium, suaderent cultum. Quod et fecerunt. Cum enim dicunt: Ubi est qui natus est rex Judæorum (*Matth. ii*), Christi nativitatem evangelizant: cum offerunt ei munera, suadent obsequium: cum procidunt et adorant, invitant ad cultum. Exeuntes de Ægypto, ubi sunt, ollæ carniæ, pepones et cucumeres, projiciunt voluptatem: offerentes aurum, thus et myrrham, quæ inter præcipua mortales desiderant, damnant cupiditatem. Dum humiliati procidunt, spiritum extinguunt elationis et inanis gloriæ, amplectentes Christi humilitatem. Venient, inquit, legati ex Ægypto, hoc est, de tenebris infidelitatis ad lucem diviniæ cognitionis. De tenebris inquit: Venerunt quidam de tenebris ad Christum, venerunt alii de luce ad Christum, alii venerunt de luce illuminati, alii de tenebris tenebrosi, filii de tenebris illuminati. Qui venerunt de luce illuminati: fuerunt justii viri sub lege qui cognoverant sibi per lucem legis et prophetarum repromissum, et ipsum venientem fideli devotione susceperunt, ut Simeon justus, Anna et multi alii. De luce venerunt ad Christum tenebrosi, qui Scripturarum noverant mysteria, ipsumque esse Messiam quem propheta prædixerant, et tamen iniquitate sua exæcati per invidiam tradiderunt eum, sicut quidam Scribæ et Pharisei. Qui venerunt

de tenebris, tenebrosi gentiles fuerunt, qui nulla luce scientiæ illuminati, manentes in suis tenebris Christum crucifixerunt, videlicet Herodes et Pilatus. Qui venerunt de tenebris illuminati fuerunt tres magi, qui intus docti Spiritus sancti magisterio ex stellæ indicio, fideliter in Christum crediderunt: propter quod dicitur: venient legati ex Ægypto. Audiant amatores sæculi hujus qui tenebras peccatorum suorum adhuc diligunt, et delectantur sceleribus suis inquinari; audiant, inquam, et Christi mirentur clementiam. Dum enim cum legatis istis nolunt exire Ægyptum et Christum sobrie et pie vivendo suscipere, mittit eis legatos in Ægyptum tres, quos non incongrue timorem gehennæ, pudorem culpæ, præsumptionem veniæ possumus intelligere. Peccator enim in profundo vitiorum positus, dum recogitat supplicia, videlicet carcerem illum tenebrosam, fletus et stridorem dentium, catenas ferreas, vincula indissolubilia, quibus impij membris omnibus sunt alligandi, vermem qui non moritur, ignem qui non extinguitur, terram illam oblivionis, in qua præ angustia suppliciorum damnati non possunt Dei remisci, eo quod (juxta Prophetam) non sit in morte qui memor sit tui (*Psal. vi*); dum, inquam, omnia ista peccator in Ægypto vitiorum positus ante oculos suos statuit, timore compungitur, et ipsa scelera sua abhorrere incipit, pro quibus obnoxius tenetur tantis generibus suppliciorum. Istum nuncium (quem timorem diximus) alius in vestigio sequitur, videlicet pudor culpæ. Dum enim impius quilibet recolit Dei erga se beneficia, quod eum in vitam istam perduxit, quod eum sanguine suo de morte redemit, quod eum habuit in periculis defensorum, in paupertate largiorem, quod tot beneficiis temporalibus cum consolatur, quod æterna præmia repromittit; dum, inquam, ista recolit, pudet eum culpæ, per quam offendit Dominum Deum suum, quem sibi tam propitium, tam beneficum, tam plenum pietatis visceribus meminit erga se existisse. Ex ipsa autem recordatione divinæ clementiæ, post pudorem tertius ad peccatorem mittitur nuncius, id est, præsumptio veniæ. Quis enim peccatorum non speret veniam, quando invenit latronis illius contentis, Mariæ lacrymantis, publicani pectus suum tundentis, mulieris Cananæ peccata sua lugentis, Petri denique negantis, Pauli persequentis, qui omnes in plenitudine divinæ misericordiæ post tanta scelera non solum veniam, sed et gloriam consecuti sunt. His legatis peccator in Ægypto admonitus transit de Ægypto in Judæam, ut ad magorum imitationem ibi cum numeribus adoret Dominum.

Per Judæam siquidem transitus est illis, qui ad ipsum tendunt: quia in ea nascitur, et in ea invenitur. Judæa confessio interpretatur, in qua Christus invenitur: quia per veritatem confessionis exit homo de tenebris vitiorum, et attingit ad Christum, qui est verum lumen omnibus in se speran-

ibus. In hac Judæa, hoc est, in vera confessione, invenit homo tria munera, quæ nato Domino offerat, scilicet confessionem humilem, confessionem simplicem, confessionem fidelem. Qui enim nato Domino per confessionem vult appropinquare, primo oportet quod confessio ejus sit humili, nullo elationis vel jactantiæ nevo polluta, quales aliquando audiuntur: ut cum scholaris confitetur se subtiliter socium suum duxisse ad finem redargutionis, advocatus in causa injusta se docte obtinuisse, dum claustralis se plangit tentatum vana gloria quod plus orat, plus vigilet, aut psallat quam ceteri, in quibus omnibus, quia aliquid elationis admixtum est, non veræ confessio, sed confessionis simulatio dici potest. Similiter veram confessionem oportet esse simplicem, hoc est, sine excusatione vel attenuatione peccati. Neque enim illum vere confiteri dixerim, qui declinat cor suum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis: ut dum quis plangit se deceptum, se corruisse in peccatum luxuriæ: gula deliquisse propter familiaritatem et gratiam sociorum, superfluis uti indumentis propter exigentiam temporum. Non enim in his omnibus est vera confessio, ubi simplicitatem confessionis excusatio delinquentis excludit. Oportet etiam confessionem esse fidelem, ut veniam, quam postulant planctus et lachrymæ, peccator impetrare non diffidat ad exemplum filii illius prodigi, qui de loco horroris attritis pedibus ad patrem veniens, dum peccata sua plangit, accipit stolam primam, anulum in manu et in convivio vitulum saginatum (*Luc. xv*). Sic ergo, ut diximus, tribus legatis peccator in Ægypto visitatus transit in Judæam, tria Christo illi offerens munera, id est, humilitatem, simplicitatem, fidelitatem veræ confessionis.

Satis prædictis consonat, quod sequitur *Æthiopia præveniet manus ejus Deo*. Manus ejus manus Dei sunt, una, severitas divinæ ultionis, de qua dicit Job: manum tuam longe fac a me (*Job. xiii*). Altera bonitas divinæ retributionis, de qua scriptum est: Aperis tu manum tuam, et impleas omne animal benedictione (*Psal. cxliv*). Tamen in eo quod dicitur præveniet, aliquid valde necessarium adjungitur, scilicet quod cum festinatione de Æthiopia exeundum, et manus illæ velociter anticipandæ sunt. Cum enim per Æthiopiam ideam quod per Ægyptum significetur, videlicet nigredo et obscuritas iniquæ conversationis, quis inde exire non festinet? Æthiopia ista terra admodum arenosa est carens omni humore charitatis, et ideo ad fructum bonorum operum non proficit, habitatores ejus calore adusti, deterrimi facie, aspectu horribiles, conversatione dissoluti, et omnino peccatorum nigredine deformati sunt, et propterea non modico passu, non incessu lento, sed celeri cursu inde exeundum est. Multi enim passu parvo de Æthiopia exire volentes defecerunt, et in ea mortui sunt: quales illi fuerunt, qui repleti omni iniquitate, sola cogitatione

vix aliquando Dei meminerunt: et interim a vitis suis absorpti sunt. Incessu vero lento inde exire machinati sunt, qui post cogitationem bonam formam induerunt religionis, sed per commoda carnis et illicita desideria distracti, desides effecti sunt: et quanto amplius ætate profecerunt, tanto plus defecerunt religione. Restat ergo ut cursu veloci, hoc est, ferventi desiderio et multo studio bonæ operationis de Æthiopia exeamus et sic præveniamus ultrices manus Dei, scilicet pœnas suppliciorum: quia et tempus breve est et hora incerta et via periculosa per quam ambulandum est: tempus breve est, quoniam vita quotidie nos deserit: hora incerta, quia nescimus quando venturus sit Dominus, ut extendat manum suam in retribuendo (*Psal. LII*): via periculosa, propter multiplices tentationes et seductiones inimici. Exeundum, inquam, est velociter, ut inde egressi, stella, hoc est, puritate conscientie nos præcedente, per angustam viam mandatorum Dei veniamus ad domum illam non manufactam in cælis, in qua est puer, hoc est, in qua impassibilis et invariabilis permanet gloriosus in sua humanitate et in divinitate perfectus, in quam nos perducit Jesus Christus Deus et Dominus noster, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XIII.

IN EPIPHANIA DOMINI.

Vidimus stellam ejus in oriente et venimus adorare eum (*Matth. II*). Non jam verbum istud tanquam ab ore magorum prolatum accipio, sed vox est gratulantis Ecclesie, quæ nato Salvatori lætæbundæ occurrit, et videntis stellam novi luminis, quæ præcedentis noctis terminum et sequentis diei lucem nunciat imminere. Quicumque in Christo spem salutis adepti sunt, videntes hanc stellam gaudent gaudio magno valde: stellam loquor spiritalem, id est Christum, quæ magorum mentibus invisibiliter per fidem illuxit. Nec mirum si Christum nomine stellæ appello, cum etiam quilibet sanctorum in Scripturis sanctis vocetur hoc nomine. De quibus scriptum est in Daniele: Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: et qui ad justitiam crudunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates (*Daniel. XII*).

Et in Genesi Joseph patriarcha fratres suos stellas nominat cum dicit: Videbam quasi solem et lunam et stellas undecim adorare me (*Gen. XXXVII*). In Evangelio etiam Dominus dicit: Sol obscurabitur, et luna non dabit lumen suum, et erunt stellæ decedentes, et virtutes cælorum movebuntur (*Matth. XXIV*). Sic etiam ipse Dominus in Apocalypsi stella matutina vocatus est (*Apoc. II*): et in Job luciferi nomine appellatur, ubi de ipso dicitur: Nunquid adducis luciferum, aut vesperum super filios terræ producere poteris (*Job. XXXVIII*). Et alibi de ipso: Orietur stella ex Jacob, et consurget virga de Israel (*Num. XXIV*). Stella igitur Christus est, stella utique singularis, quoniam coruscat, radiat, et

scintillat. Coruscatio stellæ istius est, splendor divinitatis, lux inaccessibilis, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (*Joan. I*). De quo splendore Abacuc propheta dicit: Splendor ejus ut lux erit, cornua in manibus ejus (*Abacuc III*). et Isaias: Propter Sion non tacebo, donec egrediatur ut splendor justus ejus (*Isa. LXII*). Et Paulus: Qui cum sit splendor gloriæ et figura substantiæ, sedet ad dexteram majestatis in excelsis (*Heb. I*). Hoc ergo splendore coruscavit stella hæc quando totum divinitatis suæ lumen Christus assumptæ humanitati corporaliter, id est, integraliter infudit. Vis videre stellam istam radiantem? Primo considera quoniam radius non est immensitas luminis, sed pars. Neque enim radium solis vel lunæ videre dicimur, quando lucent nobis in virtute sua: sed tunc, cum partem luminis sui per fenestram vel rimam usque ad nos dirigunt. Radiavit igitur stella ista in assumpta humana veritate, ubi infirmitate nostræ carnis divinitas obumbrata, per virtutes et opera tanquam radios quosdam suæ majestatis Christus foris nobis ostendit, vel radiavit de beata Virgine nascendo. Quia sicut radius non minuit integritatem sideris, ita nec Christus nascendo minuit integritatem Virginis matris. Vel ideo radiavit, quoniam sicut radius materialiter non est substantia sideris, ita Verbum Dei de Virgine nascens in eo quod Verbum non fuit de substantia Virginis.

Scintillavit etiam stella hæc dum Christus præcepta justitiæ, verba vite æternæ nos docuit. Quæ ideo scintillæ dicuntur, quia sicut scintillæ ignitæ sunt, et materiam sibi proximam exurunt, ita et verba Dei corda audientium igne divini amoris accendunt. Unde Propheta: Ignitum eloquium tuum vehementer, et servus tuus dilexit illud (*Psal. CXXVIII*). Et discipuli euntes in Emmaus: Nonne, inquit, cor nostrum ardens erat in nobis de Jesu, dum loqueretur nobis in via? (*Luc XXIV*). Ideo cum loqueretur corda ipsorum ardebant, quia verba illius ad amorem eos inflammabant. Propter has scintillas Ezechiel propheta de ipso dicit: Quia aspectus ejus tanquam scintillæ æris candentis (*Ezech. I*). Et alibi de sanctis scriptum est: Fulgebunt justi, et tanquam scintillæ in arundineto discurrunt (*Sap. III*). Sicut enim scintillæ si arundines quæ in altum consurgunt apprehenderint, eas in cinerem redigunt, ita verba sanctorum per prædicationem instantiam, quidquid sublimis fuit in hoc seculo quasi in nihilo redegerunt: Scintillat ergo stella hæc, dicit, ni fallor, mundi philosophus, quoniam stella si scintillat non est planeta. Scintillatio etenim stellæ, signum est quod remotior a terris, cæteris stellis altior et cælo vicinior est. Vere stella de qua loquimur planeta non fuit, quia non erravit per latas hujus seculi vias, eo quod peccatum non fecerit, nec inventus sit dolus in ore ejus (*I Petr. II*): quin potius à summo cælo egressio ejus. Qui de cælo venit super omnes est, Paulo attestante qui dicit: Qui est super omnia Deus benedictus in secula (*Rom. IX*).

De hac ergo stella filii Ecclesiae in voce exultationis pronunciant : Vidimus stellam ejus. Hoc ita dictum intelligamus sicut dicitur, personam ejus, divinitatem ejus, lumen ejus, ita stellam ejus, hoc est, stellam quae ipse est.

Quod sequitur (in oriente) duobus modis determinari potest. Vel ut dicamus positam in oriente, vel positi in oriente. Stella siquidem ista, quae est Christus, quandoque posita fuit in oriente, quandoque in occidente, quandoque ad aquilonem, quandoque ad meridiem. In oriente posita fuit nascendo : in occidente, moriendo : ad aquilonem, ad inferos descendendo : ad meridiem, resurgendo. Ad orientem positam vident stellam, qui humilitatem nativitatis ejus imitantur, qui cum ipso vilius panis involvuntur reclinati in praesepio, qui omne quod despectum est et vile humiliter faciunt propter eum, qui se in tantum humiliavit, ut semetipsum exinaniret et formam servi acciperet (*Philip. 11*). Ex quorum persona David dicit : Factus sum tanquam vas perditum, quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu (*Psal. xxx*). Sicut enim vas abjectum usibus quantumcunque vilibus adaptatur, ita servus Christi vere humilis dum aliis contemnitur et judicatur inutilis, exemplo humilitatis et patientiae omnibus utilis invenitur. Ad occidentem positam vident stellam hanc imitatores passionis Dominicae, qui mortificant membra sua super terram cum vitiis et concupiscentiis, ne serviant peccato (*Coloss. 111*) : et velut Christum in cruce pendentem inter ulnas suas suscipiunt, dum in hac vita custodiendo vias duras non recedunt a vestigio passionis ejus. De quorum numero Paulus erat qui dixit : In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter (*II Cor. xi*). Et in Psalmo : Quoniam propter te mortificamur tota die, aestimati sumus sicut oves occisionis (*Psal. xlii*). Ad aquilonem positam vident stellam illi, qui fortes sunt contra tentationem diaboli, qui non superantur a carne, quos non allicit mundi vanitas, quos spirituales nequitiae non seducunt, sed viriliter stant in praelio Domini fortes ad conterendam potestatem inimici. Ad meridiem vident stellam hanc positam contemptores mundi hujus, qui a terrenis affectibus per virtutem animi cum Christo surrexerunt : et seculo altiores per contemplationem Christum vident, ubi sedet in dextera Dei Patris.

Possumus etiam dicere quod videntium stellam hanc alii positi sunt in oriente, alii in occidente, alii ad aquilonem, alii ad meridiem. Ad orientem positi sunt, noviter conversi : ad occidentem, recidivi : ad aquilonem, obstinati : ad meridiem, perfecti. Nuper conversi ad orientem positi sunt, qui, relictis tenebris peccatorum, lumen gratiae velut ortum cujusdam solis susceperunt : et isti dum per bona opera Deo reconciliari student, velut per desiderium justitiae ad stellam respiciunt. Recidivi ad occidentem positi sunt, qui, relicto Sole justitiae, se

A immerserunt vitiorum tenebris : et isti arguente eos conscientia pro ingratitude beneficiorum Dei, cum servo illo nequam omne debitum praecedentium delictorum a Deo exiguntur. Obstinati ad aquilonem positi sunt, qui attriti frigore malitiae et nequitiae, nullum calorem divinae gratiae sentiunt : et concussi timore divinae ultionis nullam Dei misericordiam, sed potestatem irae ipsius in futuro expectant. Sicut enim nomen misericordiae Dei suave et jucundum est justis, ita et nomen potestatis non solum sanctum, imo terribile his, qui peccando a Deo se elongaverunt. Perfecti ad meridiem positi, qui intus ardent amore et foris lucent bona operatione, exemplo bonae vitae caeteros illuminantes (*Joan. xi11*). Unde et filii lucis dicuntur ubi dicitur : Ut filii lucis ambulate. Et Dominus in Evangelio : Filii hujus seculi prudentiores sunt filiis lucis in generationibus suis (*Luc. xvi*). Illic interim considerare libet, quo visu stella ista intuenda sit : neque enim visus iste corporalis est, sed spiritualis. Est igitur visus iste, quo Christum videmus, invisibilis illustratio mentis per gratiam, qua amando vel cognoscendo ipsum contemplamur. Triplici autem consideratione visus iste exercetur, videlicet consideratione spiritualis naturae, consideratione corporeae creaturae, consideratione sacrae Scripturae.

Consideratione spiritualis naturae, quia in ea lucet vestigium divinitatis, eo quod eapax sit cognitionis et dilectionis. Per cognitionem enim ad imaginem facta est, per dilectionem ad similitudinem ejus. Similiter consideratione corporeae creaturae visus iste exercetur : quoniam in eo quam immensa est Dei majestas, in eo quam pulchra est Dei sapientia, in eo quam utilis Dei bonitas invenitur. Et haec sunt illa invisibilia Dei, quae (sicut Paulus dicit) a creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur (*Rom. 1*). Consideratione sacrae Scripturae exercetur visus iste, in qua non solum ejus divinitas, sed etiam humanitas intelligitur, quam sicut per prophetas repromissam, ita et per legem Evangelii nobis exhibitam videmus. Christus ergo Deus et homo ipse est stella, in quam visus mentis nostrae dirigi debet, imo in quam velut horizonte quodam terminatur, siquidem in humanitate ejus opus nostrae salutis videmus. Habet ergo visus spiritualis horizontem suum, sicut et corporalis. Horizon visus corporalis est, circularis illa conferentia, ubi ex defectu visus caelum terrae quodammodo conjungi videtur. Et, horizon visus spiritualis est, ubi celsitudo divinitatis ad suscipiendam humanam naturam inclinatur, si dicas quomodo visus ibi deficit. Similiter et hic mens humana capere non potest quomodo deitas et humanitas in unam personam uniantur. Christus ergo finis est desiderii nostri, quia, ipso habito, nihil ultra quaerendum est. Nec infra finem istum visus mentis nostrae consistere debet, ne mundanis affectibus, vel quibuscumque illicitis desiderii repellatur a contemplatione sui Creato-

ris. Sunt autem multa impedimenta visus istius. Quandoque enim impeditur de superius, quandoque de inferius, quandoque de exterius. De superius per superbiam, de inferius per avaritiam, de interius per concupiscentiam, de exterius per letalem tristitiam impeditur. Et ut de superbia primo dicamus, quatuor sunt principaliter quæ hominem superbire faciunt, videlicet culmen potestatis, nobilitas generis, magnitudo scientiæ et elegantia formæ. Cum ergo anima misera istis tanquam quibusdam floribus hujus seculi se cæteris præminere videt, statim intus per elationem mentis quasi propria virtute considerata intumescit, et foris per jactantiam proximum suum despicit. Et sic dum superbia velut nubes quædam inter ipsum et Deum ponitur ad illum videndum visus mentis præpeditur. Ideo autem superbiam nube comparavimus, quia sicut nubes de montibus, ita superbia de tumidis cordibus provenit. Sed hoc superbis attendendum est : quia et fulmina montes feriunt, et superbi potenter tormenta patiuntur (*Eccle. x.*) Per avaritiam visus iste de inferius impeditur, quoniam avarus, quo nihil est scelestius, bruto animali comparatus, sicut illud per gulæ desiderium semper oculos in terram deligit, ita et iste pro lucris terrenis, pro bonis hujus vitæ transitoriis oculos mentis semper ad terrena convertit. Qui hujusmodi est, non solum Dei, imo etiam sui ipsius oblitus est. Nec enim homo brutum animal, sed rationale mortale diffinitur. Animal dicitur, ut animam se habere cognoscat : rationale, ut recolens cælestis suæ dignitatissursum ad Deum respiciat : mortale, ut in brevi se moriturum intelligens, bona hujus seculi non concupiscat. De interius per concupiscentiam visus mentis impeditur quia ipsa in homine habitat, et in ipso nascitur, sicut Paulus dicit : *Vidéo aliam legem in membris meis repugnantem legi Dei, captivantem me in legem peccati (Rom. vii.)* Dum ergo anima intus per pravas cogitationes, per illicita desideria æstuat, velut glutino quodam prævæ delectationis intercipitur visus mentis, ne per sanctum desiderium in Deum dirigatur. Unde David propheta conqueritur dicens : *Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra, conglutinatus est in terra venter noster (Psal. xliii.)* Prius enim anima per pulverem malæ cogitationum humiliatur, postea sensualitas conglutinatur in terra, hoc est in carnalibus desideriis, ne ad spiritalem devotionem possit assurgere. De exterius per letalem tristitiam visus mentis impeditur, quando pro adversitate hujus seculi ita anima misera absorbetur tristitia, ut gaudiorum futuræ vitæ immemor ad Deum respirare non possit. Sed purgato mentis oculo filii matris Ecclesiæ, tanquam nullo obstaculo impediante, visum spiritalem libere in Christum dirigunt.

Vidimus stellam ejus in oriente et venimus adorare eum. Sicut visus pertinet ad exercitium mentis, ita venire pertinet ad corporis operationem. Et

A quoniam non omnes bene operando veniunt, dicamus quia alii veniunt, et stellam respiciunt : alii non veniunt, et stellam respiciunt. Primi sunt qui vitam suam tam sancte instituerunt, ut incedentes in omnibus mandatis Domini sine querela a via justitiæ non exorbitent et in dies seipsis meliores effecti per bona opera Deo appropinquant. Unde et venire dicuntur, non venisse : quia obliiti eorum quæ retro sunt in anteriora se extendunt. Secundi id est illi qui non veniunt et stellam respiciunt, sunt qui multa vident et non custodiunt, qui dicunt et non faciunt, videntes Christum in libris et in conscientiis suis nihil inventientes. De quibus Propheta dicit : *Fiat mensa eorum, id est Scriptura, coram ipsis in laqueum, et in scardalum (Psal. lxxvii.)* Isti sunt scilicet illa sterilis, in qua cum Dominus fructum quæreret, non nisi folia invenit. Habent enim folia verborum tantum sine fructu bonorum operum. Sed vereor ne tunc sero fructum facere velint cum sententia erit prolata a Domino : *Jam non nascatur ex te fructus (Marc. xi.)* Dic, anima misera quæ cognoscis Deum, et non sicut Deum glorificas, ubi est fons ille hortorum et puteus aquarum quæ fluunt impetu de Libano? (*Cant. iv.*) Aquæ siquidem sacræ Scripturæ, quæ fons dicitur, ubi est plana, et puteus ubi est profunda? Fluere de Libano, hoc est, de candore bonæ conscientiæ, non de immunditia vitæ : quod Joannes in Apocalypsi confirmat dicens : *Et vox quam audivi tanquam citharedorum citharizantium in citharis suis (Apo. xiv.)* Cujus enim vox docendo vel prædicando auditur, citharizare debet in cithara corporis sui, ut sonum vocis sequatur testimonium boni operis : sic enim veniet in comitatu fidelium adorare eum. Si dixerimus, quod adorare est Deo spiritualiter propter semetipsum servire, non errabimus. Quia tamen finem verbi simplicioribus fratribus volumus proponere, quid sit adorare, vel quomodo adorari debeat simpliciter dicens : adorare igitur est orando salutem, vel ea quæ ad salutem pertinent, devote a Deo postulare. Tu ergo, vir bone, cum vis adorare Deum tria debes considerare, videlicet quis petat, quem petat et quid petat. Circa eum qui petit duo consideranda sunt, id est culpa et miseria. D Culpa, ut pro peccatis suis is qui petit, ante oculos divinæ majestatis semper se reum statuatur, sicut scriptum est : *Justus in principio accusator est sui (Prov. xviii.)*; et in psalmo : *Cogitavi vias et converti pedes meos in testimonia tua (Psal. cxviii.)*. Debet etiam is qui petit ante oculos ponere miseriam suam, ut defectu virium suarum consideratio de se ipso nihil præsumat, et sic his duobus id est culpa et miseria ante oculos positis, adorabit humiliter. Similiter circa eum quem petit, is qui adoratur duo attendere debet, id est Bonitatem et potestatem. Bonitatem, quia justis precibus semper promptus est ad exaudiendum : potestatem, quia potens est ad tribuendum. Et hæc duo, id est bonitas Dei et potestas, faciunt nos orare fiduciali-

ter. Circa id quod petitur similiter duo consideranda sunt, quid sit bonum, et quid sit necessarium, et hæc duo faciunt orare perseveranter. Juxta tenorem ergo prædictorum, fratres charissimi, nos qui Christo in carne apparente gaudemus, mente illustrata videamus stellam ejus, et in oriente veneremur ipsius nativitatem, veniam per lonam operationem, adoremus humiliter, fiducialiter, perseveranter ab ipso petendo salutem, ut is qui operatus est salutem in medio terræ, operetur salutem nostram in sua æternitate Jesus Christus Dominus noster, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XIV.

IN PURIFICATIONE BEATÆ MARIE.

Gaude et lætare Sion occurrens Deo tuo. Qui majoris gratiæ donum acceperunt a Domino, hodie cum sancto Simeone puerum Jesum portant in manibus, vel cum ipso ad templum sanctum suum venientes offerunt par turturum, aut duos pullos columbarum. Ego vero adhuc longe a Deo positus, et vetusta peccatorum rubigine adustus, e vicino ad ipsum accedere non præsumo: non dico ut accipiam eum in ulnas meas, sed neque ut tangam simbriam vestimenti ejus.

Unum reperi mihi consillum, ut cum cæteris fidelibus, vel importunum me feram obvium Domino venienti, et sic celebrando hypapanti Domini præsentem qualemcunque affectum meæ devotionis. Obviabo, inquam, securus in spe, quia neminem devota mente sibi obviantem a misericordia sua excludit. Illos potius qui terga vertunt premit hostiliter, vel illos qui resistentes ei in faciem contradicunt mandatis ejus. Ut autem Græcum vocabulum quod est hypapanti, Latino nomine obviationem interpretemur, obviatum alia est reconciliationis, alia contradictionis, alia examinationis. Obviatio reconciliationis hodierna die facta est, quando sancta mater Ecclesia puerum Jesum diu desideratum devota suscepit, et sublato fœdere, quod pepigerat cum morte in Christo, pacem reconciliationis invenit. Obviatio contradictionis fuit, quando populus ille gravis iniquitate filii alieni menti sunt ei, et expuentes in faciem colaphis eum ceciderunt, et plectentes coronam de spinis super caput ejus genu flexo illudebant ei. Hoc enim et a justo Simeone prophetatum fuerat cum diceret: Ecce hic positus est in ruinam et in resurrectionem multorum in Israel, et in signum cui contradicetur (*Luc. 11*). Obviatio examinationis erit in die magno judicii, quando separabitur argentum a scoria, granum a palea, agni ab hœdis, reprobis ab electis. De qua obviatione in Evangelio dictum: Media nocte clamor factus est, ecce sponsus venit exite obviam ei (*Matth. xxv*).

Invitatur ergo sancta Ecclesia ad gaudium pro pace reconciliationis inventa cum dicitur: Gaude et lætare Sion: et multiplicabitur verbum exultationis oro inventa multiplici pace reconciliationis.

A Est enim per Christum facta reconciliatio inter carnem et spiritum, inter hominem et angelum, inter gentilem et Judæum, inter hominem et Deum. Discordabant caro et spiritus, quia caro carnalia, spiritus cœlestia approbabat. Discordabant homo et angelus, quia homo qui primæ apostasiæ ruinam, quæ in angelis facta est, reparare debuerat, ipse quoque corruens cum tertia parte stellarum cœli in terram tractus est. Discordabant gentilis et Judæus, quia iste idolis, ille Deo serviebat. Discordabant homo et Deus, quoniam homo a servitio Domini sui recedens alienæ se subjecerat potestati. Sed omnes istæ discordiæ in Christo pacificandæ sunt, quando omnes creaturæ rationales per charitatem unitæ, factæ sunt unius spiritus participes et unius regni cohæredes. Propter hoc ergo, gaude et lætare Sion, occurrens Deo tuo.

Libet modo intueri qua via, quibus modis, quali devotione ei occurrendum sit. Viarum enim quibus occurritur Domino, alia est irrigua, alia est inaquosa, alia regia, alia lucida. Via irrigua est, poenitentia: via inaquosa est, sanctimonia: via regia est, misericordia: via lucida est, sacra Scriptura. Per viam irriguam gradiuntur illi, qui, post multos lapsus criminum et circuitus errorum in se reversi, considerant in quantum profundum miseræ devoluti sunt, et lachrymis peccata sua abluentes, cum filio prodigo revertuntur ad Deum dicentes: Pater, peccavi in cœlum et coram te, et non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut unum de mercenariis tuis (*Luc. xv*). Via inaquosa gradiuntur illi, qui non acquiescentes carni et sanguini servaverunt vestimenta sua candida, ne nudi appareant, et immaculatos se custodientes ab hoc sæculo, puero Jesu castitatem offerunt, illud Apostoli mandatum implentes: Habete sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum (*Heb. 12*). Via regia gradiuntur illi, qui pleni sunt operibus bonis et elemosynis, et timorati in mandatis Domini Dei, pedes sunt claudorum, oculi cæcorum, manus debiliū, patres orphanorum illud promissum expectantes: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiani consequentur (*Matth. v*). Via lucida gradiuntur sacre Scripturæ investigatores, legentes librum Dei legis intus et foris: intus per cognitionem veritatis, foris per exercitium boni operis. Intus in hoc libro scripta sunt multiplicia illa verba legis et prophetarum, mandata evangelica, dicta sanctorum Patrum, quæ omnia via sunt eundi ad Dominum. Foris in hoc libro scripta sunt in vita sanctorum bona opera, videlicet agonia martyrum, constantia confessorum, omnium justorum pia conversatio, quibus venit ad cœlum Dei altissimi.

Qui per viam lucidam recte vult incedere, legat librum Dei legis intus per scientiam, foris per experientiam, ut probet quod sapiat maceratio corporis, pallor vigiliarum, patientia tribulationum,

siccit̄s jejuniorum, quorsum tendant pœnitentium lachryuarumque suspiria, asperitas disciplinæ: discant cum sancto David in vili habitu saltare ante arcam fœderis (*II Reg. vi*), et cum Paulo apostolo non solum abundare, sed etiam penuriam pati (*Philip. iv*). Qui enim legunt librum legis Dei latus et non foris, hoc est, qui dicunt et non faciunt, magis incubentes sacre Scripturæ quam investigatores debent appellari. Triplici siquidem lumine per hanc viam incedentes debent irradiari, quorum primum est testimonium bonæ conscientiæ, secundum claritas intelligentiæ, tertium honestas disciplinæ. Testimonio bonæ conscientiæ debent latus illuminari per virtutem, claritate intelligentiæ per veritatem, foris radiare debent honestate disciplinæ per bonam conversationem. Sic ergo directe occurrunt Domino qui per has vias gradiuntur, non omnes tamen uno modo occurrunt ei. Alii enim attrahuntur, alii portantur, alii gradiuntur, alii vero currunt sibi obviam. Sunt multi criminiosi in hoc seculo qui terrena quærunt, carnalia sapiunt, usque adeo sepulti in vitiis, quod nec etiam oculos possunt ad cœlum levare: et squalore peccatorum confecti obliviscuntur patriam cœlestem, ad quam deberent proficisci. Videres eos in voluptatibus vitam ducere, luxu hujus sæculi lascivire, cubilibus et impudicitiiis operam dare, modo scandala, modo turpia operantes: et sanctum Israel blasphemantes statuunt idolum Veneris, ubi adoranda est sacrosancta passio Salvatoris. Quorum confusione pariter et supplicium Propheta commemorat dicens: Contaminaverunt testamentum ejus, divisi sunt ab ira vultus ejus, et appropinquavit cor illius (*Psal. lxxv*), Contaminaverunt, inquit, testamentum ejus, id est, promissionem vitæ æternæ polluerunt, quantum in ipsis est, male vivendo. Ideo, quia divisi sunt a justis et electis præ ira vultus ejus, et appropinquavit cor illius, id est, manifesta est de illis voluntas ipsius, ut manifestum fiat hic, qui modo latent occulti, quam justo Dei judicio in futuro suscipiant sententiam æternæ damnationis. Hos tamen non deserit Dei misericordia, quoniam quod facere non cupiunt libertate spontanea, quandoque flagelli asperitate facere compelluntur: et modo paupertate, modo infirmitate, modo alia tribulatione extrinseca, modo confusione quam pro scelere suis sustinent, violenter attrahi ad Deum revertantur (*Psal. lxxxii*). Sic enim scriptum est: Imple facies eorum ignominia, et quærant nomen tuum, Domine. Aliis tamen modis eisdem criminosos attrahit Dominus, videlicet exhibitione præcepti, ostensione exempli, inspiratione cœlesti. Exhibitione præcepti eos attrahit, quando doctrina verbi Dei a malis suis revocantur: ostensione exempli attrahuntur, dum per bona opera justorum ad meliora provocantur: inspiratione cœlesti attrahuntur, dum invisibili gratia intus illustrati gratis justificantur. Cum ergo quatuor prædictis modis peccatores attrahat Do-

A minus, primo modo, id est, asperitate flagelli violenter, reliquis tribus modis mitius attrahuntur.

Sunt alii qui portantur in occursum Dei, quales sunt illi qui renuntiaverunt operibus mortuis, et quodam fervore spiritus seculum deserentes Domino adhæserunt, sed turbine carnalium desideriorum et secularis vitæ retardati in via, qua ambulabant, procedere non sinuntur. Isti ergo exhortatione verbi Dei et consolatione spiritali portandi sunt; quibus denuo renovati, affectu mentis discant terrena despiciere et amare cœlestia. Quid enim confert flos qui cito decidit, et gaudium quod in momento transit? Ecce quicquid in hoc mundo speciosum est, vilescit, nec aliquid delectabile in eo permanet: quia juvenus præterit, forma cadit, fortitudo debilitatur, potentia descendit, dignitas evacuat, sanitas languescit, divitiæ non possunt permanere: gaudium vertitur in dolorem, et jocunda omnia sine amaritudinis consummantur. Respiciamus qui fuerunt ante nos, quid profuit illis superbia eorum et jactatio divitiarum? Nihil omnino, imo velut fumus pertransierunt. O quam miseri sunt, qui ad modicum nolunt servire ut semper sint liberi, qui modicum laborem subterfugiunt ut semper sint quieti, qui in hac vita plorare renuunt ut in æternum sint jocundi. Nec æstimari debent passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis (*II Cor. iii*): quoniam et negotiatores hujus seculi multo sumptu et labore mercimonia temporalia comparant, in quibus lucri super abundantiam in futuro se sperant adipisci. Tendamus igitur ad pondus gloriæ quod vile est cum emitur, et preciosum cum possidetur, quo membra cum capite Christo felicitate perpetua perfruuntur.

Sunt alii plerique in seculo qui in occursum Domini gradiuntur passu temperato: quia adhuc amantes commoda vitæ hujus ad virtutum eminentiam nequeunt ascendere, sed tamen, quantum valent, declinant peccata gravia, et profundum vitiorum. Per plana ergo campi floridi inter duas aquas positi suaviter incedunt, ubi societas carnis et spiritus mutuo se foveant solatio. Verbi gratia, quando spiritus qui promptus est, festinantius in obsequium Dei graditur, afflictione carnis cohibeatur et caro infirma, dum nimis commoda appetit, vivacitate spiritus ad anteriora promoveatur. Ambulant ergo per campum floridum mundi hujus amantes divitiarum, aurum et argentum possidentes, vestiuntur discoloribus, cæterasque delicias vitæ hujus non aspernantur, et sic eunt inter duas aquas virtutum et vitiorum in occursum ejus. Non tamen usque ad ipsum pervenire possunt, nisi amne transmissa (*Job. xxviii*): quoniam ille non invenitur in terra suaviter viventium, sicut Scriptura dicit. Tenenda est ergo virga Moysi, qua percusso flumine et diviso (*Exod. xv*), sicco pede possunt pertransire: quoniam amatores vitæ hujus virtutem discretionis, quæ est virga Moysi, ita tenere debent, ut fluctus hujus seculi et

carnalia desideria, quæ vitii et concupiscentiis admixta sunt, ita scindunt per medium, ut quod ibi vitiosum est, deorsum sinant fluere in mare, ita quod apud eos non maneat: reliqua vero quæ naturæ sunt necessaria, et corpori utilia, ex parte altera pro munimine teneantur. Sic enim, scisso flumine, sicco vestigio transiri potest ad Dominum, etiam ab his qui bona ista temporalia non spreverunt.

Restant adhuc alii, qui cursu rapido feruntur in occursum Domini, qui videlicet viam perfectionis ingressi sunt renunciantes seculo in omnibus pompis ejus, et fervore spiritus altiores seculo effecti, nihil habere cupiunt, præter ea quæ ad beatam vitam conducunt. Videres eos modo gaudere in Domino, quia segregavit eos a seculo, modo plangere tempora, quæ moram facientes in seculari conversatione inutilia sibi reddiderunt, modo devota precum instantia paradisi portas aperire, modo Scripturæ investigatione voluntatem Dei cognoscere: ad hoc solum studiosi, ut studium vitæ hujus sine Dei offensa possint pertransire. Currentium autem alii currunt cito, alii citius, alii citissime. Cito currunt, qui tota diligentia servant mandata evangelicæ doctrinæ: citius currunt, qui illis superaddiderunt custodiam regularis disciplinæ: citissime currunt, qui privato ducuntur spiritu, et quasi nihil satis sibi æstimantes adjecerint onus singularis vitæ.

Modo non est prætermittendum quali devotione Domino occurrendum sit. Non enim debemus coram Domino vacui apparere, sed obsequio muneris protestari affectum nostræ devotionis. Ei qui inhabitat lucem inaccessiblei satis congruere videtur cæreorum bajulatio, quos hodie portat in manibus sancta Ecclesia, tum quia cæreus Salvatorem nostrum significat, tum quia in cæreo status humani conditio nobis ad memoriam revocatur. Quomodo cæreus figuram Salvatoris nostri teneat, tanquam notum breviter pertranseo: quoniam cæra ad humanitatem, stupeum ad mortalitatem, flamma ad divinitatem, lux quæ circumquaque diffunditur, ad virtutum illuminationem, quæ ab ipso est, cognoscitur pertinere. Illud magis intuendum qualiter in cæreo vitæ nostræ processus significatus sit. Cæra virginea et munda primum statum humanæ conditionis nobis repræsentat, in quo homo per innocentiam similis Deo factus est. Stupeum quod fragile est, mortalitatem nostram significat, per quam homo propter transgressionem punitus est: Lux quæ de flamma procedit, reparationem nostram figurat, quæ per Jesum Christum facta est: Flamma quæ naturaliter sursum tendit, gloriam futuram significat, quæ sanctis præparata est. Cum ergo, homo, vides cæram virgineam, recole dignitatem tuam in qua creatus es: cum vides stupeum incinerari, plange peccata tua propter quæ in condemnationem mortis projectus es. Quando luce irradiaris, lauda et gratias age Deo, per quem misericorditer reparatus es. Cum flammam intueris, festina ad illam glo-

riam quæ tibi in cælis præparata est, largiente Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria in secula seculorum. Amen.

SERMO XV.

IN PURIFICATIONE BEATÆ MARIE.

Postquam ablactaverat Anna puerum, adduxit eum ad domum Domini in Silo (I Reg. i). Verba quæ proposui sumpta de libro Samuelis, Annæ loquuntur historiam, quæ diu infœcunda et sterilis multo desiderio et precum instantia filium petivit a Domino, quem susceptum et ablactatum adduxit eum in Silo ad domum Domini, ut maneret ibi jugiter.

Spiritualiter tamen intellecta hodiernæ festivitati possunt adaptari, eo quod adductio Samuelis ad domum Domini oblationem Jesu Christi in templo congrue designet, sed et Anna, quæ gratia interpretatur, sanctam Ecclesiam. Samuel vero, qui postulatio Dei dicitur, Christum signat, sicut diligenti Patrum explanatione manifestum est. Sicut enim Anna filium, ita et Ecclesia, quæ a primo Abel justo inchoata est, ante Christi Incarnationem, ferventissimo desiderio petivit a Domino dari sibi Sanctum sanctorum, virum unicæ felicitatis, singularis sanctitatis, in quo tolleretur prævaricatio, et auferretur peccatum, et veniret justitia sempiterna. Jam enim omnes voces prophetarum obmutuerant: quia diuturnis clamoribus jam raucæ factæ, non poterant exhibere eum quem promiserant: et ideo omnium vota, universorum desideria in Christum inhiabant, cui repositum erat, qui et ipse erat expectatio gentium (*Isa. LXIII*). Non tamen adhuc videre cupiebant in ea forma qua est speciosus præ filiis hominum, non formosum in stola sua ascendentem in cælum in multitudine virtutis suæ, non proficiscentem ad illa speciosa deserti, ad flores rosarum et lilia convallium, sed potius desiderabant eum accipere, cum Isaia, despectum et novissimum virorum (*Isa. LIII*), et scientem infirmitates, cum Zacharia, sordidis indutum vestibus (*Zach. III*): qualem propheta David eum prænunciat (*Psal. LXXIII*), ubi ex persona ejus dicit: Ego sum pauper et dolens, salus tua Deus suscepit me. Qualem denique vir justus ex persona Ecclesiæ in libro Sapientiæ sibi dari postulat cum dicit: Mitte illam de sede magnitudinis tuæ, ut mecum sit et mecum laboret (*Sap. IX*). Mecum sit, inquit, per similitudinem humanitatis, et mecum laboret, per experientiam passionis.

Ecce tantis motus precibus Dei Filius inclinavit cælos et descendit, et in carne mortali mundo apparens nobis, imo universis datus est, si tamen diu desideratus cum desiderio suscipiatur. An non recte illum nobis datum dixerim, qui pro nobis est natus, pro nobis hodie in templo oblatus, pro nobis tandem mortuus? vis videre quomodo hæc omnia pro nobis? Certe nativitas nostra erat immunda, vita perversa, mors periculosa. Natus est ergo pro nobis, ut per suam nativitatem nostræ nativitatis immundiciam purgaret: oblatus est in templo pro nobis, ut legi subjectus vitam nostram obediendo infor-

mare: mortuus est pro nobis, ut sua morte mortem nostram destrueret. O anima miseræ, quæ tantum Dei gratiam in vacuum recipis, et Salvatorem tuum tibi oblatum male vivendo a te repellis, erubescere et confundere in temetipsa. Nam et si sanctorum desideria duritiam cordis tui flectere non possunt, saltem ipsa dignatio Filii Dei te monere debuit, sed et inæstimabilis illa Patris dilectio, qua, ut servum redimeret, Filium unigenitum exposuit passioni. Respice ergo, respice, et cum parvulo efficere parvulus, cum oblato subditus, et mortuo commoriaris ut carnem tuam crucifigas cum vitis et concupiscentiis, ut cum Paulo dicere possis: Mortui sumus cum Christo, et vita nostra abscondita est cum ipso in Deo (*Colos. iii*). Et ut superficiem capituli quod propositum est ab initio prosequamur, pro nobis etiam Christus ablactatus est, hoc est, a lacte separatus. A quo lacte? Testimonio Scripturarum lac triplex distinguere possumus. Lac humanæ naturæ, de quo Sponsus ad sponsam in Canticis: Mel et lac sub lingua tua (*Cant. iv*), hoc est, divinitas et humanitas sub carne tua. Lac simplicis doctrinæ, de quo Paulus: Tanquam parvulis lac potum dedi vobis, non escam (*I Cor. iii*). Lac mundanæ oblectationis, de quo carnali Judæorum populo per Dominum sit repromissio cum dicitur (*Deut. vi*): Dabo vobis terram lacte et melle manantem. Ut autem de lacte humanæ naturæ primo loquamur, ante Christi adventum sancta mater Ecclesia duo ubera habuit, videlicet legem et prophetas, in quibus lac humanitatis Christi per repromissionem continebatur. Siquidem lex figuris et sacrificiis hominem Christum significabat, prophetæ vero manifestis oraculis ipsum in carne venturum prænuñciabant. Ab his uberibus verbum Dei lac extraxit, quando ipsum Verbum caro factum naturam humanam sibi univit. Unde lacte isto expresso eadem ubera aruerunt: quia in carne Christo apparente, illa suavitas spiritus, ille devotionis affectus, quem sancti Patres ex repromissione legis et prophetarum de Christo habebant, omnino defecit. Ecclesia vero Christum ablactavit, quando ipsum contra carnis jura genitum supra naturam humanam Deum credidit. Unde Evangelista: Quod enim nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei (*Luc. i*). Et Isaias de ipso: Vere tu es Deus absconditus, et absque te non est Deus (*Isa. xlv*). Et alibi: Vidimus stellam ejus in oriente, et venimus adorare eum (*Matth. ii*). Est etiam Christus ablactatus a lacte simplicis doctrinæ, quando literalem legis superficiem spiritualiter intelligendam esse docuit. Possumus tamen et simplicem doctrinam largius accipere, ut simplex doctrina appellatur, omnis illa quæ spirituali intelligentia sæcunda non est: secundum quod lac dici debet philosophica doctrina, et quæcumque alia secularis scientiæ nomine censetur. Unde etiam illi qui lac istud sugunt, parvuli a quodam sapiente vocantur qui dicit: Græci semper pueri estis, nec ulla in vobis cana scientia, etc. Ab isto ergo lacte cum Christo om-

nes adulti ablactandi sunt, ut secularia documenta relinquentes, spiritualibus præceptis tanquam solido cibo nutriantur. Quæ enim in lacte isto potest esse suavitas spiritus, si Platonem, si Tullium intelligis, cum ista scientia amaritudine multa respersa sit, quæ plerunque suis studiosis aufert spacium penitentia, fructum bonæ vitæ, coronam vitæ æternæ? Aut quis finis utilis et honesti, si Aristotelis fallacias subtiliter rimaris? Nisi forte finem tibi statuas, alium redarguere falso inopinabili, cæterisque nugarum ineptiis proximum circumvenire, et sic statuas finem studii attingisse metam falsitatis. Non est iste finis consummans, sed consumens; non perficiens, sed deficiens, hoc est trahens ad defectum virtutum. Ille ergo finis magis nobis querendus est, de quo David dicit: Omnis consummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis (*Psal. cxviii*). Et Paulus: Finis legis Christus est ad justitiam omni credenti (*Rom. x*). Non est finis iste a nobis longepositus, quoniam Christus in se infinitus, pro nobis finitus factus est, et prope positus. Siquidem inaccessibilis, jam aditur, incomprehensibilis manibus justis Simeonis suscipitur: et quem cæli cælorum non capiunt, hodie parvulus in templo præsentatur.

Congaudeamus parvulo, qui nobis secum attulit gaudia æternæ salutis: ostendamus ei faciem hilarem, exhibeamus debitum obsequium, referamus pro beneficiis gratiarum actiones. Primo loco jucundæ facies in hoc spiritali gaudio exhibenda est, ut tamen faciem cordis sive conscientia, non corporis significari intelligas; ista facies, id est conscientia tua, hilaris et pulchra esse debet, a vitis et concupiscentiis purgata, et virtutibus ornata: quia non placet servitutis obsequium, nisi videatur cordis facies spiritali jucunditate decorata. Et quidem geminus est decor animæ, quem homo Deo suo offerre debet, videlicet innocentia a vitis, et virtus humilitatis. Primum decorem animæ a Deo habuit, sed eum peccando perdidit, quando in Adam omnes ita peccaverunt, ut nemo unquam fuerit vel esse possit, qui de innocentia puritate possit gloriari. Propterea ad secundum animæ decorem, quæ est humilitas, necesse habet homo confugere, ut pulchritudo conscientia peccatis denigrata, per matrem virtutum, id est humilitatem, reparetur.

Ad hoc autem triplex humilitas necessaria est, videlicet confessionis, subjectionis et propriae abjectionis. Ut prima humilitas culpam diluat, secunda virtutes nutriat, tertia vero custodiat. Istæ tres humilitatis species in avibus, quæ præ Domino oblatae sunt, hoc est turture et columba, significari videntur. Habent enim gemitum pro cantu, in quo exprimitur humilitas et dolor confessionis. Cedunt si ab alio animali impetantur, et in hoc figuratur humilitas subjectionis. Turtur vero, quæ, amisso compare, nunquam virentibus ramis, sed aridis insidet, humilitatem significat propriae abjectionis. Hæc postrema, præcipua humilitatis species, omnibus

admodum necessaria est, ut sine ea non relinquatur etiam sanctis viris ulla spes salutis. Decorem hujus virtutis Paulus habuit cum diceret (*I Tim. 1*): Venit Christus in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum. Similiter et Petrus cum ait: Exi a me, Domine, quia homo peccator sum (*Luc. v*). Et mulier illa evangelica: Si tetigero, inquit, simbriae vestimenti ejus, salva ero (*Marc. vi*). Quicumque igitur in conspectu Dei pulcher vis apparere, te ipsum vilem et despectum reputes, ita ut, consideratis propriis infirmitatibus, semper alium æstimes te meliorem. Debes enim peccata tua, quæ magna et multa sunt, ante oculos tuos ponere: virtutes vero si quæ in te esse videntur, eo quod tot peccatis permixtæ sint, judicare infructuosas. Aliorum vero bona, quæ manifesta tibi sunt, debes venerari et magna æstimare; et eorum mala, quæ tibi occulta sunt, non debes judicare, vel, si nota tibi fuerint, excusare charitatis affectu: ut sic ex consideratione tuæ infirmitatis, quam manifeste intelligis, te judices despectum et vilem, proximum vero tuum, propter manifesta bona quæ in eo vides, semper judices te meliorem; hæc est jocundi illa facies et hilaris, quam Christo debemus ostendere. Prosequamur modo debitum obsequium, quo ei servire tenemur. Sed de obsequio exhibendo legis mandata servanda sunt, quæ satis distinguunt quale obsequium Deo in templo maxime exhibendum sit, quæ etiam illi ad templum oblato debeant hodie exhiberi.

Jubentur siquidem per legem animalia super altare mactari, thus cremari, oleum purissimum arderi in honorem Dei. Primo ergo qui Christum ad templum venientem digne volunt suscipere, debent in altari cordis sui animalia, id est motus carnales, desideria concupiscentiarum, delectationes pravæ occidere, jugulare eas cultro compunctionis, et cremare ea igne pœnitentiæ, ut sic exhibeant corpora sua Deo hostiam vivam, sanctam, viventem, Deo placentem (*Rom. xii*). Non enim simul conveniunt delectatio carnalis, et jocunditas spiritalis, quæ Deo exhibenda est: sicut non potest de eodem fonte emanare dulcis et amara aqua; nec eadem persona simul tristis et gaudens, ridens et plorans, nec contrariis passionibus uno momento esse subjecta. Animalia igitur, sicut diximus, in templo Dei mactanda sunt. Nam qui bestias in feritate sua volunt aspicere, hi procul a templo Dei ad mundi hujus solitudinem recedant, in qua ursi, leones, aquilæ, quæ de raptu vivunt, reperiuntur. Ursi, inquam, hoc est fœtidi homines, qui luxuria, immunditia seipos inquinaverunt; leones, id est cupidi et avari, qui rapina, furto, ambitione, simonia, cæterisque generibus avaritiæ tam Deo quam proximo suo injuriam intulerunt; aquilæ, quæ in altum volant et de raptu vivunt, ipsi sunt superbi, qui seipos super se elevantes in oppressionibus et dejectione aliorum gloriantur. Thus etiam in obsequium Dei cremari præcipitur, in quo orationes

A sanctorum sunt significatæ congrua similitudine. Quando thus accenditur, tria concurrunt, fumus, odor, ignis, quæ tria et in oratione moraliter inveniri possunt. Qui enim fructuosam orationem Deo offerre intendit, primo miseras et iniquitates suas ante oculos statuere debet, unde oritur fumus compunctionis; secundo misericordiam Dei, quæ magna est, qui tam facilis est ad ignoscendum, pronus ad parcendum benignus ad præmiandum; quibus consideratis, fervor accenditur charitatis, ut homo ardentem eum diligat, sine quo nec evadere suas miseras, nec apprehendere bona illa potest quæ præparavit Deus diligentibus se. Devote ergo Deum orans ex consideratione suæ infirmitatis emitit fumum compunctionis. Considerata Dei misericordia dat odorem sanctæ devotionis; ex quibus consideratis fervor dilectionis sive ignis accenditur, ut jam dictum est.

Ad hæc omnia necessarium est accendi oleum purissimum in lampadibus. Si lampades corda nostra velim appellare, oleum lampadarum non incongrue dixerim cordis dulcedinem, sive pietatis affectum. Sicut enim oleum olivarum ad usum triplicem se extendit, quia dolores mitigat, corpora pascit, et ardet in templo Dei: sic et spiritaliter virtus pietatis ad tria se habet. Ipsa enim dolores mitigat, quoniam subvenit miseris, consolatur pusillanimes, tristes confortat, ignorantem erudit, corrigit delinquentes. Pascit etiam animam refectio spiritalis gaudii, quoniam congaudet alienis profectibus, applaudit proximorum virtuti, eosque dignitatibus sublimari, ampliori honoribus, crescere in religione desiderat, et quidquid gratiosum aliis accesserit, tanquam sibi proprium gaudet accrevisse. Ex his duobus, velut oleo purissimo nutritur, ignis charitatis, qui magis plerumque accenditur ex his pietatis affectibus quæ ad proximum pertinent, quam spiritalibus exercitiis, quæ immediate ad Deum respiciunt, quoniam lectio sine intellectu, oratio sine affectu est, quæ virtute pietatis non conditur. Restat ultimo, Christo nobis præsentato, gratias agere.

Et sunt duo pro quibus maxime illi gratiæ agendæ sunt, videlicet modus nostræ visitationis, et magnitudo remunerationis. Quis enim pii pectoris in laudes et gratiarum actiones non prorumpat, cum Dominum dominantium pro se factum fuisse servum, eum, cujus et orbis terræ et plenitudo ejus, factum egenum, incomprehensibilem, parvulum, et immortalem necessitati mortis addictum? Sic et magnitudo præmii ad gratiarum actiones nos invitat. Quid enim majus dare potuit nobis, quam potestatem suam, gaudium suum, et regnum? Potestatem suam illi habebunt, qui ipso largiente de hoc mundo judicabunt: gaudium habebunt, qui cum servo illo fidei et evangelico intrabunt in gaudium Domini sui: regnum, qui vocem illam audiuri sunt: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est a constitutione mundi (*Math.*

xxv). A quo regno longe relegata sunt dolor et gemitus, infirmitas et miseria, peccatum et omnis malicia spiritalis, quod nunquam hoste concutitur, vel discordia turbatur, ubi tranquilla æternitas et jocunda tranquillitas : Ad quam nos perducere dignetur Jesus Christus Dominus noster, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XVI.

IN PURIFICATIONE BEATÆ MARIÆ VIRGINIS.

Mulier, si suscepto semine peperit masculum, diebus purificabitur septem triginta tribus (Lev. xii). Quid est, fratres et domini mei charissimi? quid, inquam, est, quod sermo incircumcisus eruditis sensibus perfectæ sapientiæ possit apponere. Quid est quod homo peccator et magnus peccator sanctitati vestræ possit proficere? Nihil plane. Siquidem bonorum meorum non indigetis, qui ab eo, qui dat affluenter et non improperat, tum legendo tum orando copiose tempore opportuno accipiatis

Vos enim estis illi veri adoratores, qui adoratis Patrem in spiritu et veritate (*Joan. iv*) : qui concepti Christo, et mortui peccato passionem Jesu Christi portatis jugiter in corpore vestro. Odistis enim animas vestras in hoc mundo, et voce illius beatissimi Thomæ Didymi vociferati estis ardenti desiderio : Eamus et nos, ut moriamur cum illo (*Joan. viii*). Mori mundo, et vivere Deo. Mortui igitur estis mundo, qui regnum hujus mundi et omnem ornatum seculi propter amorem Dei contempsistis : Vivitis Deo, quem mente geritis, opere quæritis, verbo prædicatis. Mihi vero in peccatis nato res versa est in contrarium : quippe quotidie revivisco peccato ut quotidie moriar Deo. Vivo siquidem mundo per superbiam, per vanam gloriam : vivo carni per gulam, per concupiscentiam, vivo peccato per peccandi frequentiam et pœnitentiæ negligentiam. Quid ergo erit de me, Domine Jesu, responde pro me.

O utinam quaratur et mihi speciosa illa David adolescentula, Dei dico sapientia, quæ artus meos peccati frigore torpentes inspiratione divini amoris calefaciat : et quod tantæ solennitati sit idoneum, et vestræ congruum exhortationi, illuminatione veritatis edoceat. Ipsa enim sola est, quæ præstat loquenti fiduciam : quia sola præstat loquenti peritiam. Quoniam igitur ex me non sufficio, ipsa loquatur in me, ipsa imperfectum meum perficiat, quæ os Caiaphæ peccatoris in verba prophetiæ aperuit (*Joan. xviii*), et sermone diserta est per os bruti animalis (*Num. xxi*).

Mulier, inquit, si suscepto semine peperit masculum. Auditis fratres charissimi, quo veteris legis præcepto mulieri parienti masculum, tempus purgationis quadraginta dierum injungitur, ut tandem die quadagesimo cum placatione hostiarum ad templum veniens legali ritu plene et perfecte purificetur. Veruntamen lex ista data est purificandæ, non purificatæ : peccatrici, non ab utero sanctificatæ : mulieri, non virgini : corruptioni, non inte-

*gritati. Quia enim egeret purificatione quam Pater sanctificavit, quam Spiritus sanctus obumbravit, quæ solo verbo Filium Dei concepit, absque dolore peperit? Nulla profecto opus est purificatione, ubi non præcessit aliqua macula culpæ. Debit tamen, licet non purificari, tamen dies purificationis observare : quia et ipsa nata sub lege paritura erat masculum, qui venit non solvere legem, sed adimplere (*Matth. v*). Ipsa etenim est mulier, quæ concepto semine peperit masculum : Mulier dico conditione, non fragilitate : natura non mollitie. Mulier dicitur, quasi mollier [mollior] a mollicie, ergo non mollis fuit sed fortis ; fortis, inquam, illa quam Salomon quærebat dicens : Mulierem fortem quis inveniet? (*Prov. xxx*.) Fortis siquidem debuit esse quæ paritura erat masculum, principem hujus mundi foras egerit : eripiensque inopem de manu fortiorum ejus, propria virtute gloriosos terræ humiliavit. Igitur mulier ista peperit masculum, conceptum tamen semine et quo semine? Illo plane de quo dictum est Abrahæ : Quia in semine tuo benedicentur omnes cognationes terræ (*Gen. xxiii*). Hoc etiam semen significavit nobis Isaias, cum dixit : Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuisset, et quasi Gomorra similes essemus (*Isa. i*). Semen denique non carnale sed spiritale, non culpæ sed gratiæ, non viri sed Verbi Dei, non corruptionis sed credulitatis. Semen quo Dominus dedit benignitatem et terra nostra dabit fructum suum (*Psal. lxxxiv*), ipsum est semen quod cecidit in terram bonam, virginem dico Mariam : et attulit in aliis quidem fructum tricesimum, in aliis sexagesimum, et in aliis centesimum (*Matth. xv*) : in ipsa vero singulari privilegio simul tricesimum, sexagesimum et centesimum.*

Tricesimum siquidem fructum semen hoc attulit, quando Christus sua præsentia nuptias consecravit (*Joan. ii*) : sexagesimum fructum attulit, cum tempore suæ prædicationis, continentiam prædicavit et docuit : centesimum, quando matrem Virginem Joanni virgini in cruce commendavit (*Joan. xix*). Sed, quia nobis illa virgo Israel futura erat mater Dei, thalamus sponsi, dilecta dilecti, unica unici, ideo Dei Filius singulariter, imo mirabiliter in ipsa voluit operari : ut quæ precium universitatis debeat parere, cum statu quolibet universitatis haberet aliquid commune. Et cum conjugatis quidem habuit partum prolis, cum continentibus votum castitatis, cum virginibus perseverantiam virginitatis, ut dum continentes et conjugatas et virgines pariendo redimeret, simul ei fructus tricesimus, sexagesimus, et centesimus proveniret. Sed, o tu vir religiose, qui sentis de beata Virgine in bonitate, non minorem in ea fructum tricesimum quam sexagesimum, vel centesimum intellige. Secure asseras, quoniam non plus meruit pariendo, quam virginitatem conservando : pro varia ergo in ipsa comparatione Dei fructus ei debitus varia sortitur, quantum ad ipsam appellationem. In aliis tamen non sic : quia neque

continent sine difficultate, neque pariunt sine corruptione. Huic expositioni ratio numeri quem prae-misimus concordare alicui videbitur, qui continet dies septem, triginta tres. Triginta etenim ad conjugatos, ternarius, qui parem in sui divisione non recipit, ad continentes; septenarius vero qui sacratus est numerus propter septiformem gratiam, refertur ad virgines. Dies igitur purgationis beata Virgo observavit, non tam pro necessitate purificationis, quam pro sacramento, ut diximus, mysticæ significationis. Non solum autem Mariæ, sed etiam cuilibet fidei animæ verba præmissa morali expositione possunt adaptari.

Quælibet enim anima Deo devota, est illa mulier, quæ, concepto semine gratiæ spiritualis, parit masculum bonæ operationis. Hæc est mulier illa de qua in Apocalypsi legitur quod draco stabat ante mulierem quæ paritura erat masculum, ut cum peperisset, devoraret filium ejus (*Apoc. xii*). Ipsa est mulier Cananæa egressa de finibus Tyri et Sydonis, id est de profundo secularis conversationis, quæ clamat ad Deum pro filia, id est pro peccatrice conscientia dicens: Fili David, miserere mei (*Math. xv*). Ipsa est mulier, quæ patiebatur fluxum sanguinis, id est effusa erat sicut aqua per illicita desideria carnis: tandem simbriam vestimenti ejus tetigit et sanata est (*Marc. v*). Vestimentum Christi, habitus est virtutis: simbria vestimenti, fructus est bonæ operationis. Sicut enim simbria exornat vestem, sic bona operatio exornat virtutem. Mulier ergo illa simbriam vestimenti tetigit, quando anima peccatrix exemplo honorum operum provocata, bene operando pristinos errores derelinquit. Hæc mulier tempus purgationis observare debet septem diebus, et triginta tribus, quæ in summa quadraginta constituunt. In quadraginta vero est denarius per quaternarium multiplicatus: quippe quater decem quadraginta efficiunt. Per denarium ergo propter legis mandata accipimus legem, per quaternarium, quadripartitam legis observationem, id est historiæ, tropologiæ, anagoges, et allegoriæ.

Siquidem legis mandata neminem ad perfectum perduxerunt sine spiritali intelligentia (*Hebr. vii*): nam litera occidit, spiritus autem vivificat (*II Cor. iii*). Hinc est quod Moysi qui figuram legis gerit, terra promissionis ostenditur (*Deut. xxiv*), sed in ipsam non introducitur: quia lex ostendebat per quam viam homines legis ad veram et cœlestem terram promissionis deberent incedere, sed tamen in ipsam eos minime potuit introducere. Alibi quoque manus Moysi graves leguntur fuisse, sed auxilio Aaron sustentantur et eriguntur (*Exod. xvii*), quia carnalia legis opera, quæ per manus Moysi significata sunt, gravia erant et importabilia, nisi cum Aaron noster sacerdos, tamen secundum ordinem Melchisedech, illa temperabat et erigebat spiritali intelligentia. Ergo istorum quatuor observatio, id est historiæ, tropologiæ, anagoges, allego-

A riæ, quibus anima debet purificari, quibus Deo debet reconciliari, necessaria est.

Historia siquidem per mandatum homines foris instruit: tropologia per morum informationem animam intus regit: allegoria, quæ est in contemplatione cœlestium, ad perfectum perducit: historia viam bene operandi demonstrat: tropologia voluntatem informat: allegoria per fidem cor mundat: anagoge interiorem hominem sola ea quæ Dei sunt, contemplando purificat. In historia, propter præceptum invenitur obedientia: in tropologia, disciplina: in allegoria, fidei sinceritas: in anagoge invenitur charitas. Docet te historia qualiter per obedientiam ad superiorem vivas humiliter: tropologia, quomodo ad parem vel ad inferiorem socialiter: allegoria docet te credere fideliter; anagoge docet te amare perseveranter. Et duo prima, ostendunt viam justitiæ ad proximum: reliqua duo cultum pietatis ad Deum. Hæc sunt quatuor alæ cherubin, quarum duabus volant, et duabus tegunt corpora sua (*Ezech. i*). Sancti enim viri qui sunt cherubin, id est plenitudine divini scientiæ illuminati, duabus alis tegunt corpora, quando per historiam et tropologiam, præsentem informant conversationem: duabus alis volant, quando allegoria et anagoge per fidem et charitatem sursum eriguntur ad contemplationem. Istæ sunt illæ quatuor rotæ, quibus arca Dei de terra Philistiim ad tabernaculum fœderis reducit: et hæc sunt illa quatuor quibus anima a regione dissimilitudinis ad gremium matris Ecclesiæ revocatur. Hoc etiam per tempus purificationis ostenditur, ubi nominantur dies septem et triginta tres: et in primis quidem septem diebus admittitur ad consortium hominum, postmodum expletis triginta tribus diebus adducitur ad templum. Per septem itaque dies, quibus universum tempus volvitur, universitatem temporis intellige, quibus debemus ad communionem hominum admitti, hoc est, fraternæ charitati studere. Vide quomodo, si non habes quod tribuas, saltem quod potes, affectum pietatis omnibus benigne impendas. Esto misericors ad miseros, compatiens ad infirmos, consolator ad desperatos. Neminem injusta operatione concusseris, nulli detrahendo calumniam intuleris, non alicui malum pro malo reddas, injuriam tibi illatam in tribulatione gaudens patienter sustineas, benedic maledicentibus, ora pro persecutibus et calumniantibus, ut sis filius Patris tui qui in cœlis est. Semper in corde tuo habeto illam veritatis sententiam: In patientia vestra possidebitis animas vestras (*Luc. xxi*). His et his similibus modis in hoc præsentem tempore purificaberis, si fraternæ charitati operam dederis per affectum misericordiæ et pietatis. Per dies triginta tres illud beatæ purificationis tempus intelligendum puto, quando quasi triginta trium annorum occurremus omnes in virum perfectum juxta mensuram ætatis plenitudinis Christi, quando ingrediemur in Sancta

sanctorum, id est in templum non manufactum in cœlestibus, quando, sicut scriptum est, purificabimur ab omni inquinamento carnis et spiritus (11 Cor. vii). Ibi fratres, plene cognoscentes et cogniti, lux vestra non lucebit in tenebris, sed manifesta luce operum et cordium portabitis lucernas ardentes in manibus vestris: Lucernas dico non solum glorificati corporis, sed conscientiæ lumine divini amoris radiantis. Quod fortassis præfigurant luminaria quæ hodie offertis ad mensam Domini, hoc est ad altare, non sine lumine sed ardentia.

Attende, si placet, ceræ operatricem apiculam qualiter operatur, quomodo negociatur. Volat per plana camporum, per compita hortorum, et condensa nemorum, flores habentes in se sementem dulcedinis quærit: postmodum inventis floribus ore mordaci virtutem saporis ex flore sugendo extrahit, et revertens ad alvearia mirabili artificio favum id est ceram cum melle perducit, sed operatione aliena post modum melle a cera sejuncto, in cereum cera formatur, qui accensus igne ad altare Christi præsentatur. Omnia hæc, o anima fidelis, in te invenies, omnia tibi possunt assignari. Per apiculam enim in te sanctam accipe meditationem, quæ volando huc illucque discurrit, dum misericordias Domini in præsentem seculo, præmia justorum et supplicia malorum in futuro studiosa cogitatione retractat et revolvit. Hæc igitur apicula, id est, sancta meditatio duas alas habet, id est investigationem, et admirationem. Sunt enim quædam noscibilia Dei, quæ a nobis in hac valle miseræ constitutis legendi, meditando, investigari et sciri possunt. Alia sunt profunda et inscrutabilia, qualia sunt quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt (1 Cor. ii), quæ omnia admirari quidem possumus, non scrutari.

Hoc enim est quod sponsus a sponsa in Canticis per fenestras et cancellos quasi laqueatus amore aspicitur (Cant. ii): quippe per fenestras sive cancellos aliam intuetur, nec totum se manifestat, nec totum se abscondit. Sic et Christus in hac vita sponsæ suæ, hoc est, fideli animæ, partim se occultat, ut habeat quo per desiderium se extendat: partim se manifestat, ut ex gustu divinæ suavitatis amplius in amorem ejus inardescat. Si enim totum sponsæ complexibus præberet, ex sui præsentia fortassis fastidium faceret. Sic et in Isaia, seraphin alis suis pedes et faciem Dei velare dicuntur, mediis tantum patentibus (Isa. vi): quia sublimia quædam de Deo nobis incognita sunt et velata, aliis ad nostram noticiam pervenientibus.

Nostra igitur apicula duabus alas, id est investigatione et admiratione in campum pergit. In quem campum? In campum Scripturarum, de quo Dominus ad Ezechielem: Egredere in campum et ibi loquar tecum (Ezech. iii). In Scripturis enim nobis Deus loquitur, cum per ipsas nobis ostendit quid agere debeamus. Iste campus est ager ille, ubi

A invenitur preciosa margarita, quam qui invenit, vendidit omnia quæ habuit et comparavit (Matth. xiii). Ipse est ager, in quo crescit flos campi et liliium convallium. Flos et liliium ipse Christus est: in campo invenitur, quoniam omnis sacra pagina ei testimonium perhibet: et flos quidem propter decorem, liliium propter odorem. Et decor quidem exterius visu dinoscitur: odor non sensu, sed affectu interiorius percipitur. Christus igitur flos est, per manifesta opera justitiæ: liliium est, per occultum desiderium cœlestis patriæ. Vel forte flos est in vita activa, liliium vero in contemplativa. In hoc igitur campo nostra apicula flores quærit diversarum sententiarum, a quibus succum dulcem extrahit: quia intellectum spiritalem ore memoriæ extrahens in alveario cordis reportat et deponit. Postea favum operatur sua industria in quo (sicut diximus) invenitur melle cera admixta. Per ceram humanæ naturæ fragilitatem intelligimus: quia sicut cera quamlibet imaginem facile in se suscipit, sic et nos imaginem modo veteris, modo novi hominis pro varietate temporis in nobis portamus. Unde Apostolus: Sicut portastis, inquit, imaginem terreni hominis, sic portetis imaginem cœlestis (1 Cor. xv). Favum igitur, id est, mel in cera operamur, quando sapore virtutum et gustu quodam divinæ dulcedinis, quam in Scripturis divinis invenimus, fragilitatem nostram Dei cooperante gratia informamus. Quid plura? Tandem suffocata matre apicula, mel a cera sejungitur, et vitæ nostræ imminente termino omni meditationis cessante officio, anima, in qua sedes virtutum est, a corpore separatur. Cera in cereum aliena operatione perducitur, et natura nostra in die glorificationis in verum corpus reformabitur: cereus igne accenditur, et corpus per infusionem animæ iterum vivificabitur. Stupa et cera ab igne consumitur, quia et mortalitas, quæ per ceram intelligitur, virtute penitus exuretur. Modo enim corpus nostrum animale, tunc erit spiritale: tandem cereus ardens ad mensam Domini offertur ubi pane benedictionis reficimur, et nos ad ultimam cœnam illam vitæ cœlestis, quæ est tam interminabilis quam incomprehensibilis, admittimur. Ad quam nos perducere dignetur, quem cum beata matre et Virgine Maria hodierna die veneramus Jesus Christus Deus noster, iudex et salvator noster, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XVII.

IN QUADRAGESIMA.

Adhuc quadraginta dies, et Ninive subvertetur (Jonæ. iii). Multifarie multisque modis, fratres dilectissimi, loquitur nobis Deus, modo scripturis, modo sermonibus et exemplis erudiens nos, ut abnegantes impietatem et secularia desideria sobrie, juste, et pie vivamus in hoc seculo (Tit. ii).

Ecce enim per vocem Domini salutarem jam omnes viam salutis audivimus qualiter ambulandum sit in ea, quæ præmia sint reposita gradientibus

per illam: sed his omnibus minus quam oporteret affecti semper parvuli sensibus invenimur, recte comparati his qui audientes non intelligunt, vel cæcutientes superveniente lumine sunt magis tenebrosi. Nam, etsi monita salutaria, exempla virtutum, viam perfectionis quandoque libenter audimus, sed non amore virtutis, sed non studio imitationis, sed in superficie tantum, more puerorum, qui bellij Trojani picturas in parietibus libenter aspiciunt: in qua si aliquem picturatum hominem videant viribus et armis prementem adversarios, mortibus et plagis hominum sibi nomen comparantem, laudant illum et magnificent dicentes: quia rem fortem fortiter operatus est; verum si ad aliquid simile fuerint invitati dum steterint in acie, et viderint fundi sanguinem, solo timore resoluti deficiunt, et sine commissione pugnae in fugam convertuntur. Simili modo circa nos agitur, si defectus nostros perspicaciter velimus intueri. Nam ut omittens fortes agones militum Christi transeam ad minora, laudamus refectionem panis et aquæ, non in mensa propria sed aliena, placet asperitas cilicii, virga correctionis, sed non in dorso nostro: jejunia et vigiliæ bona esse dicimus, dummodo boni istius cohæredes non efficiamur. Non celestat nos æternæ illius promissionis jocunditas, non sustinemus tribulationes vitæ præsentis, per quas oportet in vitam intrare, sed in utroque deficientes, illud improprium puerorum ludentium in foro suscipimus, qui dicunt: Cantavimus vobis tibiis, et non saltastis: lamentavimus, et non plorastis (*Luc. vii*). Videns tamen propheta in spiritu per dies penitentia reparandam esse peccatoribus viam salutis, repromissionem solatii seculis supervenientibus confidenter denunciabat dicens: *Adhuc quadraginta et cætera*. Quasi diceret: Ducat jam in bonis dies suos, affluat delitiis, sequatur voluptates: adhuc tamen venient quadraginta dies in quibus Ninive subvertetur: Ninive, inquam, illa ampla et spaciosa itinere dierum trium, portis et muris similiter extracta, incluta in regnis, caput Imperii, domina populorum, talis, inquam, et tanta quadraginta dierum numero subvertenda est. Videamus primo, si placet, qualiter civitas ista sit extracta, postea quibus modis subvertenda.

Cum ergo per Niniven, quæ speciosa est interpretata, mundus iste accipiatur, quatuor sunt portæ per quas omnes in amorem hujus mundi ingrediuntur. Prima est, secularis sublimitas: secunda, corporalis voluptas: tertia, habendi cupiditas: quarta, transitoria prosperitas. Nonne vides quomodo hæc quatuor omnia trahant ad se, qualiter currant et festinent omnes ingredi per portas has?

Ut enim de prima porta loquar, quæ est secularis sublimitas, jam non datur sanctitati reverentia, non honor defertur scientiæ aut virtuti: quin studiis et obsequiis unusquisque honorem sibi velit assumere, ne vilis et abjectus esse videatur: parumque est Deo fieri contemptibilem, dummodo sublimis in gloria mundi appareat. Et multi quidem

per hanc portam intrant, sed plures per eam, quam diximus corporalem voluptatem: eo quod ingressus patentior, via planior et suavior quæ ducit ad illam: quod probant hi qui in comessionibus et ebrietatibus, in cubilibus et impudiciis consumunt dies suos: qui induuntur purpura et bysso et epulantur quotidie splendide sternerentes lectos suos et triclinia tapetibus ex Ægypto: qui varia oblectamenta foris sensibus ingerunt, et intus per illicita desideria distrahuntur. Videmus alios siti et cupiditate habendi æstuantes quæstum reputare pietatem, et nullam acquirendi avertere justitiam, dummodo quæsitâ possint adipisci (*I Tit. vi*), furantes idola Laban, id est Satanæ, quæ sunt cupiditas et avaricia: non ut more Rachelis sedeant desuper operientes ea per humilem confessionem (*Gen. xxxi*), sed ut adorent ea et venerentur, et faciant inde deos suos: et hi sunt qui intrant per tertiam portam, quam habendi cupiditatem appellavimus. Successu quoque terrenæ prosperitatis nonnulli radices altius figunt in seculo, dum cuncta prospera et salubria illis proveniunt: eo ipso projecti a Domino, quod non visitantur flagellis infirmitatum, nec foris aliquibus vexationibus pulsantur, arridet mundus, impendit solatia, gaudia multiplicat, ut transitoria prosperitate sepulti, obliviscantur maculas suas tergere, mundare conscientiam, componere mores, ordinare opera, regere vitam, disciplinam servare.

Ecce quatuor portæ Ninivæ, sed adhuc murus in circuitu ejus undique est, ne aliquis potens viribus in magnitudine virtutis suæ illam expugnare possit. Primum latus muri erigit corrupta sensualitas, quæ tantum vana et transitoria sensibus exterioribus percepta appetit. Secundum latus muri construit excæcata ratio, quæ tenebris ignorantia et pondere peccatorum depressa, miseriam suam non valet discernere. Tertium perniciosâ securitas, quæ in profundum vitiorum veniens impunitatem sibi promittit. Quartum indurata perversitas, quæ tantis stipata periculis correctionem non admittit.

Et hæc civitas spaciosa itinere dierum trium. Iter primæ diei est, mundi lascivia, quæ per delectationem homines sibi attrahit: iter secundæ diei facit insidiosa fallacia, quæ attractos falsa felicitate decipit: iter tertiæ diei facit finalis malicia, quæ consummatos in malis sine misericordia ad tormenta transmittit. Habemus jam civitatem illam refugij, Niniven loquor, ad quam omnes rei et criminosi confugiunt, non ut salventur in ea, sed potius ut perdant animas suas. Et ecce adsunt quadraginta dies illi, in quibus subvertenda est, bona tamen subversione: ut destruat in ea regnum peccati, et convertatur ad Dominum Deum suum.

Accedant ergo viri fortes, et prælientur bella Dei sui, portas effringant, destruant muros, habitatores ducant in captivitatem, ne ultra gloriari possit in veneficiis et impietatibus suis. In prima

acie stare debent viri religiosi, tanquam primi certaminis potentes, corrigendo vitia exemplo innocentiae et sanctitatis : ut ipsi qui in specula hujus mundi sunt positi, coram Deo ambulent in justitia et sanctitate omnibus diebus suis : quatenus etiam ipsi peccatores et abundantes in seculo eorum bona conversatione aedificati glorificent Deum Patrem qui in caelis est, dicentes, quoniam vere Deus est qui habitat in illis. Ad hoc hortatur eos religiosus habitus, secretum solitariae conversationis, locus ipse Deo sanctificatus, in quo tanquam ad spirituales nuptias invitatus mansionem sibi praelegit. Vis videre quomodo manet cum illis? In oratorio per devotionem orationis, in claustrum per studium lectionis, in capitulo per humilem confessionem, in refectorio per abstinentiae parcitatem, in xenodochio per hospitalitatem, in infirmaria per fraternam compassionem, in elemosyna per misericordiam; intus et foris per regularem disciplinam: Attende ergo vir bone, et circumspectus esto si operaris ad quod tenisti : pone juxta sancti viri illius consilium, rationem cum operibus tuis, et vide si vitam tuam, imo diem transigis sine invidia, sine superbia, sine murmuratione vel detractioe, si cibo vel potu, somno vel otio es resolutus, si minus legis, minus bras, minus plangis quam oportet, si incipientem aliquid exemplo tuo destruxisti, si majori tuo fuisti inobediens, si ira, vel gula, vel quocumque alio vitio superatus es. Hoc enim non est Niuiven subvertere, sed aedificare.

Assistunt ex parte altera fortes auxiliarii, scilicet poenitentes, exsecrando vitia per lamenta poenitentiae et confessionis, recogitantes annos suos in amaritudine animae suae, confitentes adversum se injustitiam suam Domino, ablucens plactu et lacrimis peccata sua, subjicientes servituti membra, quae exhibuerunt arma iniquitatis ad iniquitatem. Istis dimicantibus vitia Ninivitarum subvertuntur, dum qui furabatur jam non furatur (*Ephes. iv*): superbus efficitur humilis, luxuriosus apprehendit castitatem, impatiens mitis, iracundus suavis efficitur, invidus et avarus caeterique operarii iniquitatis modum ponunt iniquitatibus suis. Sed in hac poenitentium acie alii pugnant fallaciter, alii inutiliter, alii viriliter : quia poenitentia alia simulatoria, alia frustratoria, alia fructuosa invenitur. Simulatoria est illorum poenitentia, qui ex parte contententur peccata sua, et ex parte nolunt ea confiteri : magis volentes ferre maculam conscientiae in conspectu Domini, quam in facie hominum de peccatis suis erubescere.

Sunt tamen quatuor quae hanc imperfectionem poenitentiae praecipue operantur, scilicet pudor, timor, spes, et desperatio. Pudor imperfectionem poenitentiae operatur, quando aliqui vident peccata sua ignominiosa, et praeter communem peccandi legem enormia, ideoque erubescunt ea confiteri, de quibus dicitur : Confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos (*Psal. xxxix*). Timor etiam poenitentiam impe-

dit, quando aliqui ideo nolunt confiteri, quia timent se gravitatem satisfactionis sustinere non posse : quorum personam gerebat Adam ille terrenus cum diceret : Audivi vocem tuam in paradiso et timui, eo quod nudus essem, et abscondi me (*Gen. iii*). Spes etiam imperfectionem poenitentiae operatur, quando aliqui sperant se aliquid emolimenti adepturos in seculo, quod timerent perdere, si hominibus quales sunt interius notum fieret, quibus dicitur : Divitiae si affluant, nolite cor apponere, hoc est, in ipsis sperare (*Psal. lxxi*). Desperatio etiam imperfectam facit poenitentiam, quando aliqui peccandi consuetudine ligati, desperant se a vitiis abstinere posse; de quibus dicitur ab Apostolo : Quia venit ira Dei in filios diffidentiae (*Ephes. v*).

Frustratoria est illorum poenitentia, qui quadam consuetudine temporis tracti ad horam dicunt, sed non desunt peccata sua : quippe statim deponunt onus satisfactionis, revertuntur ad vitia, bibunt calicem confusionis usque ad fecem, et sunt novissima talium pejora prioribus. Videres hujusmodi homines, oblitos mandatorum Dei, etiam ipsos dies jejuniorum in derisum sibi potius, quam in fructum convertere : quia, etsi quandoque jejunent, neque integre, neque pie, neque sobrie jejunant. Non integre, quia semel aut bis in hebdomada jejunantes, caeteris diebus vacant comessionibus et calicibus epotandis : cum tamen omnes a quinto decimo anno et supra ad universum teneantur jejunium, nisi infirmitate vel alia certa et rationabili causa excusantur. Non pie jejunant, quia etsi abstineant a cibis, sed a vitiis nunquam, cum tamen infructuosa sit ciborum abstinentia cui comes non est abstinentia vitiorum. Eo etiam pie non jejunant, quia quod corpori jejunando subtrahunt, in arca reponunt, iterum ventri offerendum : quod jejunium, teste beato Gregorio, non Dei, sed ventris debet appellari : eo quod alienae paupertatis impendi debeat, quod per abstinentiam cibi nobis possumus defraudare. Non sobrie jejunant, quia aut avidius, aut splendidius, aut citius, aut abundantiore cibo et potu, quam oportet, jejunium solvunt. Avide enim comedere reprehenditur in Esau, qui propter avidam comestionem lenticulae primae geniturae perdidit dignitatem (*Gen. xxv*). Sic etiam splendide nimium comedere reprehenditur in divite evangelico, de quo dicitur : quia epulabatur quotidie splendide (*Luc. xvi*). Citius etiam, quam oportet, jejunium solvere, ecclesiastica sanctio probat esse vitiosum, quae stabilivit jejunandum esse usque ad horam nonam. Unde beatus Hieronymus dicit : Tertiam et sextam et nonam, vespere quoque et diluculum nemo est qui nesciat, nec cibus ante sumatur, quam istae orationes Deo solvantur. Quod utique de tempore jejuniorum recte intelligi potest. Abundantior etiam cibus vel potu, quam decet, jejunium solvere, probat ipsa ratio esse vitiosum : quandoquidem hoc non est abstinere sed voluptati operam dare.

Fructuosa vero est illorum poenitentia, qui et

odio victorum et amore virtutis plangunt et confitentur delicta sua, qui fructum pœnitentiæ secum deferunt, jejuniis et elemosynis aliisque bonis operibus, præteritæ vitæ delectationem luctu et dolore commutantes : probatur hoc altis peccatorum suspiriis, ubertate fletuum, tonsionibus pectorum, voce lachrymosa, quibus his diebus resonat aula Dei, dum cessant chori et ludi theatrales, magnus laqueus diaboli projicitur alea, Deo et hominibus detestanda procul stant jocularis illi gestus, quibus etiam viriles animi resolvuntur, silent cantilenæ Veneris, et obscena carmina quoddam idololatriæ genus representantes. Ut tamen hæc pœnitentia perfecta sit, quinque debet habere comites, quæ sunt : Contritio cordis, confessio oris, maceratio carnis, correctio in opere, perseverantia in virtute.

Spiritualis enim languoris cura simile quiddam habet cum operibus curandis, quibus medici primo apponunt purgativa : secundo, mitigativa : tertio, sanativa : quarto, conservativa. Contritio cordis et confessio purgativa sunt, quia contritio peccatum abluit, ne animæ adhæreat per pravam affectionem, quod postmodum confessio purgat et expellit, ne intus remaneat ad pœnæ obligationem : sicut in vase sordibus affecto videmus accidere, cui aqua infunditur ut abluantur sordes, ne vasi adhæreant per viscositatem : quæ tamen postmodum ejiciendæ sunt, ne intus remaneant ad vasi impuritatem. Maceratio vero carnis dolorem mitigat, ne per carnis curam vitia reviviscant in nobis : quin hæc consuetudo familiaris illius inimici, quem semper nobiscum ducimus, scilicet nostri corporis, ut quanto ampliora beneficia ei impendimus, tanto acriorem in suggestione vitiorum illum sentiamus. Correctio vero in opere sanitatem operatur, dum ea tantum facit homo, quæ sibi salubria, proximo utilia, et Deo scit esse accepta : cujus sanitatis conservativa est perseverantia virtutis, sine qua omnis pœnitentia imperfecta debet judicari.

Hæc est vera illa pœnitentia per quam Ninivitarum vitia subvertuntur, cujus verbum pervenit usque ad regem, propter quam parcitur universæ civitati. Ecce enim rex Ninivæ, imo Rex cœlorum et Dominus descendens de solio paternæ majestatis induitur carnis cilicio, jejunat in deserto quadraginta diebus et quadraginta noctibus, ut formam pœnitentiæ suo exemplo ipse demonstraret. Quis enim audiens Filium Dei indutum cilicio, non metuat molli habitu et discoloribus indui ? Quis audiens eum usque ad esuriam jejunasse, non erubescat his diebus delicias et mensæ voluptates ? In deserto etiam jejunat, non in civitate, non in conspectu hominum, ut doceat nos in bonis operibus inanem gloriam et laudes hominum declinare. Neque enim ideo tentationes desunt nobis, quia tentator ipse invisibili specie non apparet nobis, quia verberibus et contumeliis nos non afficit, sicut antiquos Christi agonistas impugnare solebat : imo idipsum in confusionem nostram respicit, quod visibilem se non exhibet uo-

A bis : eo quod tanquam abjectos et viles nominem. Indignos nos violenta tentatione judicet, quos per superbiam et inanem gloriam, vel quibuscumque aliis etiam levibus vitiis a culmine virtutum videt præcipitari. Ut ergo planctu et gemitu Niniven posimus subvertere formam pœnitentiæ, nobis, præostensam a Domino teneamus, abstinentes non solum a cibis sed etiam a peccatis, quatenus carnem nostram crucifigentes cum vitiis per austeritatem pœnitentiæ, perveniamus ad delicias patriæ cœlestis, præstante Domino nostro Jesu Christo, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XVIII.

IN QUADRAGESIMA, LÆTARE.

B *Initium vitæ hominis aqua et panis et vestimentum et domus protegens turpitudinem ejus (Eccl. xv).* Quid est hoc, fratres et domini mei charissimi ? Quid, inquam, est quod facere voluistis ? Quare hominem incircumcisum corde et auribus, in injuriam vestri dispensatorem verbi Dei constituistis ? Non sum ego medicus animarum et panis verbi Dei non est in domo mea (Isa. lv), maxime vobis apponendus, qui pane suavi, pane spiritali soletis refici : præterea sacri temporis observantia, in quo non solum calamitatis nostræ, sed etiam liberationis et læticiæ sit recordatio, sermonem vivum et efficacem exigeret pertingentem usque ad divisionem animæ et spiritus (Hebr. vii). In eo enim quod facies Ecclesiæ immutatur tum in cultu, tum in divini obsequii varietate, tum in frequentia plangendi et jejunii universitate, nostræ miseræ, quia per primum parentem incidimus, quasi captivitate suspirantes, recordamur. In eo vero quod vox hodie prorumpit in vocem exultationis, et læticiæ, quasi liberata de exilio dicens : Lætare, Jerusalem, et conventum facite omnes qui diligitis eam.

Memoria est illius jucunditatis, quam post hujus peregrinationis labores expectamus, transferendæ in libertatem gloriæ filiorum Dei. Licet ergo ad hoc non sim idoneus, dicam tamen aliquid pro tempore, excusatus obedientia, et vestris adjutus orationibus. Et ut de nostræ calamitatis initio loquendi sumam principium : Et quare o Adam, homo perditæ, induxisti super te, et super filios tuos peccatum grande ? Quare a deliciis paradisi in has exilii sedes devenisti ? Vere cum in honore esses, non intellexisti : quia cum in horto voluptatis omnia optata tibi succederent, ecce labor te cruciat, inedia macerat, servitus premit, dolor urit, periculum angustat, mors ad ultimum exterminat. Audi ergo, o filii hominis consilium, qualiter ad vitam redeas, qui in Adam mortis sententiam excepisti. *Initium vitæ hominis, aqua et panis et vestimentum.* Cibus per omnia jejunio et pœnitentiæ congruus, aqua et panis. Sed sunt aquæ quædam nocturnæ valde contrariæ his, qui volunt inchoare bonam vitam, de quibus sponsus in Canticis conqueritur dicens : Caput meum plenum est rore, et ciciini mei guttis

noctium (*Gen. v*) : signat ros iste sive guttæ nocturnæ affectiones carnalium desideriorum. Est alia aqua maris salsa et impotabilis, quæ non vivificat, de qua Propheta : In mari via tua, et semitæ tuæ in aquis multis (*Psal. lxxvii*) : Et hæc est amaritudo iniquæ operationis.

Sed videmus alias aquas salubres, utpote quæ a venis terræ ab imo sursum scaturiunt. Item alias quæ desursum, id est a nubibus cœli ad terram usque descendant. Tertias quæ super cœlos suis sedibus constitutæ usque ad nos non perveniunt. In primis aquis, quæ de terra sursum ebulliunt, significantur lachrymæ pœnitentiæ : quia, dum peccator quilibet malorum suorum reminiscitur, qualiter terrenis operibus semper intentus fuerit, nil Deo, totum se vixisse mundo, quandoque gratia Dei præventus compungitur : et sic evenit ut dum præterita peccata lachrymis abluit, quasi ab imo terræ aquæ fontem producit : Et istæ aquæ sunt initium vitæ hominis. Per secundas aquas quæ a nubibus ad terras distillant, accipimus exempla sanctæ conversationis, quæ a viris justis ad nos usque perveniunt : quia dum eorum vitæ peccatores bene agendo student conformes fieri, quasi ab altitudine nubium usque ad terram aqua descendit. Per tertias vero aquas quæ super cœlos sunt, affluentiam futuræ gloriæ intelligimus, de qua dicit Psalmista : Satiabor cum apparuerit gloria tua (*Psal. xvi*) : Istæ etenim terris sunt incognitæ : quippe quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se (*I Cor. ii*). Potest tamen allucini historialiter videri, quod firmamentum aquas illas continens porosum sit, et per poros ejus guttæ roris ad terras usque perveniunt, in quo rore devotio mentis, quæ est futuræ vitæ prælibatio, non incongrue figuratur. Sicut enim ros quandoque figura est peccati, sicut supra diximus, sic et in bona significatione accipitur, ut tibi : Det tibi Deus de rore cœli, et de pinguedine terræ abundantiam (*Gen. xxvii*).

De hac aqua tripartita prima humectat, secunda lavat, tertia inebriat. Sed videmus multos aquis pœnitentiæ per contritionem cordis ad modicum humectari, qui secundis aquis non lavantur per studium boni operis : ideoque nec tertis quæ super cœlos sunt inebriantur per adeptionem glorificationis. Ecce enim mundi amatores hoc sacro tempore observantiæ quodammodo tracti, stata temporis ad modicum compunguntur, sed, dum peccata sua debent redimere jejuniis, orationibus et eleemosynis, victi sua prava consuetudine ad pristina peccata revertuntur. Toto enim tempore jejunii animus eorum est in patinis, et si jejunant semel in die, comedendo recompensant vices comestionum, tum præveniando horam cœnæ, tum immoderate sumendo, tum lautioris cibi artificio, tum supra modum appetendo. Isti sunt quatuor satellites gastrimargiæ sive gulæ, quibus jejunii meritum minuit, aut certe omnino inutile facit. Corporale siquidem jejunium quatuor hæc observare debet.

videlicet horam jejunii, sobrietatem abstinentiæ, mediocritatem apparatus, et appetitus mensuram. Considerare ergo debet jejunans utrum aliquod istorum sibi desit ; quod si hoc est, non est hoc jejunium quod elegit Dominus ; quin potius sinistra dexteræ commiscetur, potius jejunando ventri quam sobrietati. Jam habemus aliquid de aqua, quæ est initium vitæ hominis, sed ubi est panis ? Initium, inquit, vitæ hominis, aqua et panis, etc. (*Eccli. xxix.*) Quatuor panum genera in sacra Scriptura invenimus autentica : primo panem subcinericium, quem legitur Helias comedisse in deserto (*III Reg. xix*). Item alios tres quod distinguit Moyses in Levitico, videlicet panem coctum in clibano, panem assatum in craticula, et tertium frixum oleo in sartagine (*Lev. ii*). Panis ergo subcinericius propter cinerem significat memoriam mortis, panis coctus in clibano significat tolerantiam tribulationis ; ignis enim tribulationis signum est. Panis in craticula, ubi craticula inter ignem et panem media ponitur, affectum notat compassionis, quia dum aliorum calamitatibus viscera compassionis adhibemus, quasi craticula interposita, ignem tribulationis eorum temperamus. Panis vero quartus defrixus in oleo, dulcedinem notat divinæ consolationis. Vere itaque pœnitenti panis subcinericius admodum necessarius est, hoc est memoria mortis, ut in omni opere suo memoretur novissima sua, quam sit interitus festinus et dubius, quam mutabilis vita, quam sit hora incerta, ut semper memoria mortis præcidat voluptates, quas mundus administraverit. Secundus similiter panis qui coctus est in clibano, et tertius assatus in craticula, ad bene vivendum pertinent, id est tolerantia tribulationis et compassionis affectus. Omnis enim volens bene vivere ad hoc studere debet, ne in illatis injuriis per impatientiam statum suæ mentis immolet, et ut etiam proximorum injuriis compassionis affectu condescendat. Ergo si verbum increpationis, si correctionis flagellum, si detractionis vel opprobrii jaculum per te transierit, patienter sustineas, quia quod in præsentem est momentaneum et leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis (*II Cor. iv*). Væ, inquit Scriptura, his qui perdidit sustinentiam (*Eccli. ii*). Qui enim malos patienter ferre non potuit, ipse sibi per impatientiam suam testis est, quia bonus non est. Vis audire affectum compassionis ? Quis infirmatur, dicit Apostolus, et ego non infirmor ? quis scandalizatur, et ego non uror ? (*II Cor. xiii*.) Disce, homo, in membris corporis tui, quæ sibi invicem subveniunt, qualiter compassionis visceribus necessitate proximi tui debeas subvenire. Nunquid enim si aliquod de membris tuis infirmitate laboret, in ministerium illius oculus negabit visum, auris auditum, pes gressum, manus obsequium ? (*I Cor. xii*.) Nequaquam. Vade ergo, et tu fac similiter erga proximum tuum. Sumus enim, sicut dicit Apostolus, aliter alterius membra (*Rom. xii*). Quar-

tus panis, qui oleo est defrixus, suavitas est divinæ consolationis, qui non solum ad bonæ vitæ initium, verum etiam ad consummationem est necessarius; quod vos cæterique viri sancti bene nostis, qui gustatis quam suavis est Dominus. O panis delicate, o panis dulcissime, quis mihi det ut anima mea esu tuo reficiatur, ut interioris hominis esuries te cibante satiatur? Tu es enim ille panis, qui cor hominis confirmas (*Psal. ciiii*). Attendamus inodo in quibus consistat panis hic spiritalis, videlicet suavitas divinæ consolationis.

Consistit plane in devotione sanctæ orationis, in meditatione divinæ lectionis, in promisso æternæ felicitatis. Quid enim suavius esse potest homini, quam orationis affectu cœlos pulsare, meditatione sancta secreta cœlestia penetrare, et in promissione beatitudinis exultare? Primus subcinericius est sine oleo, quia totus est in luctu; secundus, qui coquitur in cilibano, et tertius qui ponitur in craticula, partim habent oleum, quia, sicut dicit legislator, debent esse oleo lili. Nam tolerantia tribulationis partem habet gaudii, partem mœroris, sicut de apostolâ scribitur: Quia ibant gaudentes a conspectu concilii, quia digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati (*Act. v*). Similiter et compassio proximi oleum habet consolationis; non enim verè compatitur, qui, si potest, non consolatur. Ultimus vero panis et intus et exterius oleo est perfusus, quia totum palato jocundum est, quod infundit dulcedo divinæ consolationis. Et Ecclesia quidem adhuc militans in terris, interim oratione, meditatione, et spe promissionis, quam nondum consecuta est, se consolatur. Sed Jerusalem cœlestis, videlicet sancti qui regnant cum Deo, jam manducat hunc panem adeptæ æternitatis jocunditate. In cujus memoriam hodierna die exultat decantans canticum lætitiæ vox Ecclesiæ cum dicit: Lætare Jerusalem, et conventum facite omnes qui diligitis eam. Ac si diceret filiis suis: Consolamini, popule meus, quia adhuc mœricum, et epulabimini cum fratribus vestris, et satiabimini ab uberibus consolationis vestræ. Jam habemus aquam et panem.

Tertium vero est vestimentum, quia initium vitæ hominis aqua et panis et vestimentum. Vestimentum hoc, ni fallor, est custodia humilitatis. Vestimentum per omnia necessarium quod nuditatem operit, arcet frigoris intemperiem, et nutrit calorem. Vis videre quomodo nuditatem nostram operit? Certe inter omnia malorum genera nihil magis infirmitatem nostram detegit, quam ventus immoderate elationis. Sed hanc nuditatem custodia humilitatis tegit, eum operatur in homine contemptum sui, ut non altum de se sapiat (*Rom. xii*), ut omnibus se inferiore judicet, et non solum voce, sed habitu, vultu, gestu semper sit accusator sui dicens et verbo et opere: Ego sum vermis et non homo, opprobrium hominum, et abjectio plebis (*Psal. xxi*). Arcet etiam hoc vestimentum intemperiem frigoris, id est seminarium æmulationis et discordiæ, quia

A eo ipso quod homo sui contemptor est, habet reverentiam proximi, ut paratus sit ad obsequium omnium, qui omnes se putat antecedere meritorum dignitate, et sic intemperies frigoris tollitur de medio, dum per reverentiam proximi studioso obsequio subjicit se omnium voluntati. Quia, ut dixit quidam, obsequium amicis, veritas odium parit. Nutrit etiam hoc vestimentum calorem per timorem Dei. Sicut enim Scriptura dicit: Bonarum mentium est ibi culpas agnoscere, hoc est timere ubi non sunt. Ut homo in conspectu Dei semper sit pavidus, ne ipsum aliqua interveniente culpa offendant, cui sociari toto mentis desiderio festinat; sicque fit ut dum metuit eum offendere quem diligit, semper magis et magis in ejus fervore dilectionis mens solidetur et crescat. Habet igitur vestimentum hoc, videlicet custodia humilitatis, tria hæc, contemptum sui, reverentiam proximi, timorem Dei. Videbitur forte durum alicui, scilicet humilem et despectum exhibere se omnibus, sed in hoc est consolatio, quia, ut dicit Apostolus: Disciplina in præsentem non est gaudii, sed mœroris, quæ in futuro fructum recipiet paratissimum (*Hebr. xii*). Certe Rachel cum parturiret, egrediente anima, præ dolore, ut dicit Scriptura, vocavit filium suum Bennoni, hoc est filium doloris mei; pater vocavit eum Benjamin, hoc est filium dexteræ (*Gen. xxxv*). Rachel quippe, hoc est anima quælibet videns Deum per sanctum desiderium, non sine dolore parit fructum honorum operum, quæ opera a Deo Patre vocantur filius dexteræ, quia propter ipsam consolationem recipient in æternitate, quæ per dexteram significatur.

Est ergo ad bonæ vitæ initium valde expediens non solum aqua et panis, sed etiam vestimentum, et præterea quartum, scilicet domus protegens turpitudinem hominis. Magna videtur hæc turpitudine, quam nec aqua omnino delet, nec vestimentum ex toto cooperire potest, ut amplitudine domus sit opus qua ista turpitudine possit cooperiri. Non est ista turpitudine in una parte humani corporis, quam unum indumentum non sufficit celare, quin potius usque adeo diffusa est, ut a planta pedis usque ad verticem capitis non reliquerit sanitatem; ipsa est corruptio peccati. De hac turpitudine beatus Job lamentatur dicens: Induta est caro mea putredine, et sordibus pulveris (*Job vii*). Quomodo induta? Omnino circumdata. Offendit enim pes eundo, auris auditu, manus opere, lingua in verbo, visus in aspectu vanitatum, usque adeo, ut possimus cum illo gentili dicere: Non habet in nobis jam nova plaga locum. Hoc quidem jugum grave est super filios Adam a die nativitatis suæ usque in diem sepulturæ. Sub cujus onere gemit vir ille sanctus dicens: Quare exceptus genibus et cur ablactatus uberibus? Nunc enim dormiens silerem, et somno meo quiescerem cum regibus et consulis terræ: aut quasi abortivum absconditum non subsisterem, aut qui concepti non viderunt lucem (*Job iii*). Sed quid dicam? tenuius morbum, necessarium est

quærem remedium. Videmus ergo quæ sit domus illa tam necessaria, ut hanc turpitudinem possit protegere. Ipsa est, ni fallor, disciplina claustralis conversationis, quæ non solum conscientiam cordis, verum etiam omnia opera exterioris hominis moderatur et regit. Verbi gratia: Silentium linguam, claustrum pedem, obedientia manum, solitudo visum, divinus sermo informat auditum, ut in viris sanctis omnia foris fiant disciplinate, et intus pacifice. Quod enim est splendor in igne, serenitas in aere, tranquillitas in mari, amœnitas in terra, hoc est disciplina in congregatione, pax in corde. Hujus domus fundamentum sunt incipientes, parietes laborantes, tectum vero contemplantes. An non vere fundamentum ponunt, qui a mala conversatione conversi formam religionis suscipiunt? Similiter laborantes parietes sunt, qui postquam jachoaverint fortiter agendo non solum in spiritualibus, sed etiam corporalibus administratione, providentia, executione operis Ecclesiæ suæ viriliter subveniunt. Contemplativi vero tectum consummant, qui laverunt pedes suos cum sponsa, nec volunt surgere ut coinquent illos (*Cant. v.*) Quippe a terrenis occupationibus liberi coram Deo astant, et ei serviunt spiritu et mente, meditantes in lege ejus die ac nocte (*Psal. 1.*) Ecce, fratres dilectissimi, passer, id est quilibet infirmus, invenit sibi domum, et turtur nidum sibi, ubi reponat pullos suos (*Psal. lxxxiii.*) id est spiritualis nidum. In hac siquidem domo et infirmus [sanat] præbium, et incolumis sanitatem custodit, quæ in præsentem mortalibus conceditur ad remedium donec ingrediamur in domum non manufactam, quæ in cœlis est, in futuro ad gaudium, cum abscondet nos in abscondito faciei suæ a conturbatione hominum, proteget nos in tabernaculo suo in contradictione linguarum (*Psal. xxx*); quo nos perducatur Jesus Christus, rex noster, homo humilis, et Deus sublimis, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum, Amen.

SERMO XIX.

IN QUADRAGESIMA.

Initium vitæ hominis aqua et panis, et vestimentum, et domus protegens turpitudinem ejus (Eccl. xxv). Sicut gradus sunt descendendi in mortem, sic et gradus ascendendi ad vitam inveniuntur. Et sunt tres gradus quibus in mortem descenditur, quorum primus est, mandata Dei negligere: secundus, voluptatibus carnis vacare: tertius, ad omnia vitia spiritalia pronum se exhibere. Similiter et tres gradus sunt ascendendi ad vitam, quorum primus est, devota conversio: secundus, bona conversatio: tertius, sancta consummatio.

Cum ergo initium vitæ hominis sit conversio ad Deum, dicuntur tamen panis et aqua initium vitæ hominis: quia converso ad Deum necessaria sunt aqua, videlicet poenitentiae, et panis sacrae Scripturæ. Primo aqua lachrymarum necessaria est: quia sicut purgat oculum, ita et lachrymæ purgant mentis affectum: si tamen in modum fontis de imo terræ scaturiant, id est si ex recordatione terrenæ

sive peccatricis conversationis procedant. Necessaria est admodum aqua ista, si tamen habeat comites qui fructuose poenitentem debent comitari, videlicet suspirium, planctum, et plausum: Suspirium de cordibus, planctus de ore, plausus de manibus procedit: ut suspirium sit pro peccato cogitationis, planctus pro peccato locutionis, plausus pro peccato operis: quæ omnia in recordatione peccatorum delenda sunt.

Veruntamen, tu vir bone, qui ad Deum conversus es, scire debes, quoniam frequens peccatorum recordatio quibusdam perniciose est, quibusdam bona. His siquidem, qui spiritu ferventes sunt, et fortes in opere, frequens recordatio peccatorum est utilis: quoniam ex eorum detestatione ad amorem Dei magis accenduntur. Sed sunt alii, qui infirmam habent conscientiam, et ad resistendum vitiis imbecilles sunt, quibus frequenter recordari peccata sua non expedit. Quoniam sicut corpus ex fetore alicujus cadaveris aliquando corrumpitur: ita ægra conscientia per frequentem recordationem peccatorum, contaminatur. Solent dicere physici, quoniam reliquæ infirmitatum, quæ sunt in corporibus, subversiones faciunt, quod similiter evenit in reliquiis spiritualium infirmitatum. Nam sicut is, qui de infirmitate gravi convalescere incipit, si utatur cibo sibi contrario, quandoque recidivat, et in infirmitatem relabatur: ita et anima infirma per recordationem peccati affecta, plurimum ad peccati consensum trahitur.

Panis etiam Scripturarum ad vitam necessarius est, de quo dicitur: Parvuli petierunt panem, et non erat qui frangeret eis (*Thren. iv*). Et alibi de eodem: Quia cognoverunt Dominum in fractione panis (*Luc. xxiv*): de quo etiam pane in Evangelio Dominus multa millia hominum satiasset perhibetur. Sacra siquidem Scriptura voluntatem hominis informat, tum per cognitionem veritatis, tum per amorem virtutis. Iste tamen panis non omnibus uniformiter apponendus est, sed pro modo legentium et capacitate sensuum variandus. Sunt enim alii, qui multa sciunt, et parum diligunt: alii, qui multum diligunt, et pauca sciunt: alii, qui multa cognoscunt et multum diligunt: alii, qui et pauca cognoscunt, et parum diligunt. Qui multa cognoscunt et parum diligunt, debent legere scripturas morales, quæ purgant affectum, charitatem accendunt: quales sunt scripta beati Gregorii, parabola Salomonis, liber Sapientiæ, et cæteræ tales, quæ pertinent ad morum ædificationem. Qui vero multum diligunt et parum cognoscunt, legere debent scripturas pro capacitate sensus sui, quæ ad cognitionem veritatis intellectum illuminant, ut Genesim, Exodum, librum Regum, Paralypomenon, et cæteras tales quæ pertinent ad scientiam veritatis. Qui multum cognoscunt et multum diligunt, legere debent scripturas sententiosas pariter et affectuosas, quibus intellectus et affectus simul nutriatur. Qui autem parum cognoscunt et parum diligunt, quamvis simplices scripturas licite possint legere,

tamen magis eis expedit audire verbum exhortationis ab eo qui scit exhortari in doctrina. Quoniam viva vox docet, et efficacior est ad eruditionem, quam serialis literæ susceptio.

Hanc autem exhortationem facere debent illi, qui non solum per scientiam illuminati, sed etiam per charitatem accensi sunt: quoniam prædicator primo debet filios parturire in visceribus charitatis, postmodum parere verbo prædicationis. Unde Paulus: Filioli, quos iterum parturio, donec formetur in vobis Christus (*Gal. iv*). Criminosus vero, etsi multam habeat scientiam, silentium tamen ei indicitur. Sicut scriptum est: Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant (*Psal. v*). Quia etsi sciant recta loqui per cognitionem veritatis, tamen tortuosa et nociva frequenter loquuntur, impellente affectu pravæ voluntatis.

Et attende, claustralis, quia alio tempore lectione, alio tempore oratione, alio tempore meditatione utendum est. Tempore tribulationis, quando vir bonus in angustia, et persecutione, et quacunquē tribulatione positus est, oratione uti debet, ut ab his liberet eum Dominus. Unde Daniel in captivitate oravit, et Judith contra Holofernem dimicatura: sed et Jacob fratrem suum Esau metueus, oratione contra periculum dimicavit. In tentatione vero peccati, id est quando aliquis in peccatum criminale lapsus est, tunc lectione uti debet: quæ ostendit homini viam justitiæ, mores instruit, aperit tentationes diaboli, et quomodo ei sit resistendum, quibus omnibus homo peccator ad gratiam Dei suscipiendam humilior efficitur. Tempore vero tranquillitatis meditatione utendum est, quæ totam mentem hominis sibi vindicare debet, ut neque exteriori tribulatione, neque tentatione interiori ab eo quod mente cogitat retardetur. Similiter ad vitam proficienti vestimentum necessarium est, ne nudus ambulet et appareat turpitudine ejus. Secundum auctoritates Scripturarum triplex vestimentum distinguere possumus, videlicet vestimentum cilicinum, de quo legitur: quia rex Ninivæ indutus est sacco (*Jonæ iii*): Vestimentum nuptiale, sicut in Evangelio de quodam dicitur: Quomodo hic intrasti non habens vestem nuptialem? (*Matth. xxii*.) Vestimentum jocunditatis, sicut de Judith legitur: quia exiit se vestibus viduitatis suæ, et induit sese vestimentis jocunditatis suæ (*Judith. x*). Est ergo vestimentum cilicinum, dolor contritionis: vestimentum nuptiale, virtus charitatis: vestimentum jocunditatis, gravitas exterioris conversationis. Hoc triplex vestimentum omni claustrali decentissime congruit, videlicet ut dolore contritionis peccata sua defleat; per charitatem ea quæ bona sunt affectuose diligat, per gravitatem conversationis aliis ad exemplum bene vivendo proficiat.

Tria quæ diximus, id est aqua, panis et vestimentum, tria vitia eliminant a claustralibus; per quæ maxime retardantur in via perfectionis, quæ sunt: securitas de præteritis commissis, tepiditas in bonis agendis, levitas in gestu exterioris hominis.

Videmus siquidem multos, qui quando ingressi monasterium debent sibi assumere plangendi officium, præteritæ culpæ jam inmemores adeo securi fiunt, ut videantur non pœnitentiæ fructum, sed quoddam securitatis otium exhibere in sua conversatione. Disce, o claustralis, qui talis es, disce, inquam, in militia seculari quid te oporteat facere. Siquidem terreni imperatoris milites quando stant in acie, si agricolas, vinitores, si quicumque inepta lætitiâ exultantes videant, non eos movent hæc omnia, ad hoc solum solliciti, ut fortiter premant adversarios, et victoria potiuntur. Quanto magistu, claustralis, sollicitus esse debes et non securus, cui non est collectatio adversus carnem et sanguinem, sed potius adversus principatus et potestates, adversus hujus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitia in cœlestibus.

Docet te Jacob, cujus figuram tenere debes in supplantatione vitiorum, in conversatione tua te non debere esse securum. Luctatus est siquidem Jacob cum Esau in utero, luctatus est cum Laban in Mesopotamia, luctatus est in Bethel cum Domino. Cum Esau luctatur Jacob in utero, quando claustralis pugnat contra affectum carnalem, quasi secum genitum in utero pravæ voluntatis: cum Laban pugnat in Mesopotamia, quando in hoc seculo pugnat cum diabolo contra incentivam malitiæ, et secularis vanitatis: pugnat in Bethel cum Domino, quando vir religiosus in domo Dei, hoc est, in claustris, in vigiliis et orationibus, in fame et siti, aliisque laboribus plurimis a Domino regnum cœlorum, quasi per violentiam nititur obtinere. Sicut enim scriptum est: Regnum cœlorum, vim patitur, et violenti diripiunt illud (*Matth. xi*).

Secundum vitium, de quo diximus, id est tepor animi in bonis agendis profectui claustralium maxime contrarium est: quoniam fervorem spiritus extinguit, tollit fructum boni operis, omnemque diligentiam spiritualis studii desidioso quodam torpore et negligentiam divini obsequii corrumpit. Hunc torporem animi etiam ipse Dominus abominatur, his qui tales sunt, exprobrans ubi ait: Utinam esses calidus aut frigidus; sed quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore meo! (*Apoc. iii*). Respice ad aquam tepidam, quæ gustanti nauseam provocat, et fumum de se emittit densiorem, quam aqua calore fervens non facit: Ita et illi, qui tepidi sunt in sua conversatione, dum operibus remissi, et animo pusillanimes, gestu inordinati sunt, velut fumum quandam tæterimum de se emittunt, quo intuentium oculos velut calligine quadam obnubilant, dum exemplum desidii præbent aliis, quo retardantur a conversatione spirituali. O quam miserabilis est vita illius claustralis, qui fratribus secum degentibus non lucem, sed tenebras infundit! Tertium vitium, quod est, levitas gestus exterioris, claustrali admodum fugiendum est, non solum propter peccatum, sed etiam propter scandalum. Cum enim gestus et habitus illius quasi spe-

culum esse debeat eorum qui foris sunt, si sit ad risum facilis, in verbis jocularis, vultu immaturus, gestu incompositus, hæc omnia contra ipsum pronunciant, minus in eo esse virtutis, in quo foris apparent tot argumenta dissolutionis. Siquidem religiosam vitam professus, in fronte portare debet Thau, id est formam Crucifixi : quoniam qui dicit se in ipso manere, debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare (*I Joan. 11*). Sed quicumque ille est, qui foris habitu immaturum se exhibet, non Thau, sed lepram in fronte portat : et propterea sicut leprosus in facie de consortio hominum ejicitur, ita et claustralis, qui talis est, ne alios pravo suo exemplo corrumpat, de collegio justorum est ejiciendus. Tria ergo quæ ab initio diximus, id est aqua pœnitentiæ, panis sacræ Scripturæ, vestimentum maturæ conversationis, quasi tria remedia contra tria vitia (de quibus locuti sumus, videlicet securitatem, tepiditatem, levitatem exterioris habitus) claustralibus data sunt, ut sit dolor pœnitentiæ, contra securitatem : lectio sacræ Scripturæ, quæ illuminat et accendit animum, contra tepiditatem : vestimentum maturitatis, contra exterioris habitus levitatem.

Sed neque abs re est, quod tendenti ad vitam domus necessaria esse dicitur, quæ protegit turpitudinem ejus. Nam si domum istam velimus interpretari Ecclesiam sive congregationem fidelium, de qua dicitur : Sapientia ædificavit sibi domum (*Prov. 1x*); et alibi : In domo Patris mei mansiones multæ sunt (*Joan. xxiv*), in tali domo manere valde necessarium est, valde fructuosum. In ea siquidem paterfamilias, id est, Christus, habet cœnaculum, in quo pascitur : habet thalamum suum, in quo requiescit : habet secretarium suum, in quo disponit consilia sua : habet et sedem judicalem, in qua discernit judicia. Cœnaculum istius domus, sunt viri misericordes, qui eleemosynis cæterisque operibus misericordiæ, quibus Christus libenter vescitur, studiose insistunt. Thalamus ejusdem domus, sunt viri contemplativi, in quibus a curis et voluptatibus hujus seculi revocatis, Christus per tranquillitatem et amorem cœlestium requiescit. Secretarium vero domus hujus, viri perfecti sunt, qui divina sapientia illuminati, dant aliis monita et consilia quomodo ad vitam debeant proficisci. Sedes D judicialis in hac domo, sunt prælati Ecclesiarum, in quibus Christus sedet ad discernendum justa judicia, vel ad correptionem delinquentium, vel ad pacem justorum. Tu ergo quicumque maculam in te vides turpitudinis, id est peccati, in hac domo potes protegere illam. Si es immisericors, et proximi tui compassionem non tangeris, transi ad cœnaculum domus istius, ut discas misericorditer operari. Si curis hujus seculi detraheris, transi ad thalamum domus hujus, ut discas vacare contemplationi. Si munus est tibi consilii vel scientiæ, ut nescias vitam tuam regere, transi ad secretarium domus istius, ut a viris perfectis accipias monita vitæ. Si in peccatum aliquod gravius corruisti, transi ad

A sedem judicalem hujus domus, ut a prælati ecclesiasticis suscipias virgam disciplinæ. Et ut de prælati Ecclesiarum dicam aliquid, ipsos tales esse oportet, ut dum alios judicant, per enormitatem vitæ non appareant judicandi. Sicut enim beatus Gregorius dicit : Nemo est qui in Ecclesia Dei magis noceat, quam qui perverse vivens solum nomen sanctitalis portat.

Quatuor ergo sunt quæ prælatum Ecclesiæ habere oportet : mundam vitam, sanam doctrinam, zelum justitiæ, amorem disciplinæ. Munda vita prælato necessaria est, ut sancte vivat : quoniam cujus vita contemnitur, necesse est ut et doctrina contemnatur. Sed et sana doctrina ei necessaria est, sicut dicitur de prælati : Erudimini, qui judicatis terram B (*Psal. 11*); ut sive loquatur subditis ad exhortationem, sive doceat ad eruditionem, omnia secundum regulam catholicæ religionis faciat, ne in aliquo veritati videatur obviare, qui præco debet esse justitiæ et veritatis. Debet etiam prælatus habere zelum justitiæ, ut his qui in ordinate ambulant, libera voce constanter contradicat, gladio verbi Dei defendens justos, et corripiens inquietos. Iste zelus justitiæ si prælato desit, omnino indignus est honore prælationis. Quartum eorum quæ ad prælatum pertinent, est amor disciplinæ, ut ipse forma sui gregis effectus disciplinam libens habeat, et ad omnia, quæ vitæ regularis ordo exigit, se exhibeat cæteris proniorem, ut quæ docet sermone etiam impleat operis exhibitione; ne forte audiat in se directum illud evangelicum verbum : Quæ dicunt facite, opera autem ipsorum nolite facere (*Matth. xxiii*). His omnibus rite observatis, claustralis tam subditus quam prælatus, invenit quid eum oportet facere, qualiter de sancta conversione nilgret ad bonam conversationem, et inde ad perfectæ vitæ consummationem, quousque perveniat in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei : ubi servis bonis et fidelibus gaudium Domini sui datur, et in hac vita legitime certantibus coronam justitiæ largitur Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

SERMO XX.

IN ANNUNTIATIONE BEATÆ MARIE.

Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion : dominare in medio inimicorum tuorum (Psal. cix). Vellem, fratres charissimi, si benignus Jesus gratiam inspirasset, factis potius quam verbis sermonem vobis facere. Quippe plus ædificatione proficiunt facta quam verba : cum hæc suavitate quadam eloquii virtutis contineant exhortationem, illa vero exemplo bonæ conversationis trahant ad imitationem. Et ego quidem virtutis omnimodo vacuus, dum vestræ charitati qualescunque compellor exhortationis ministerium impendere, prudentis illius dicto me excusabo : Quia fungor vice cotis acutum Reddere quæ ferrum valet, exors ipsa secandi (*Hor. Art. post. v. 304*). Sed nunquid, quia peccator sum solus, non accedam ad Dominum meum, solus nesciam ubi posue-

runt eum? Tu saltem vir bone, vir religioſe, qui ſpiritali ſuſurro cum Deo tuo verboſaris die ac nocte, qui ad menſam conſolationis ejus conſideraſti; tu, inquam, iudica mihi ubi paſcat, ubi cubet in meridie, et tu cum eum inveneris, renuncia mihi, ut et ego veniens adorem eum (*Matth. xi*).

Aut certe, juxta Salvatoris mei conſilium, ne verbi Dei diſpenſationem incermis aggrediar, vendam tunicam meam, et emam gladium (*Luc. xxi*): tunicam peccati, tunicam vetuſtatis. Hanc pro meliori, hoc eſt, pro vitæ novitate commutabo, in qua accipiam arma juſtitia, et gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei (*Galat. vi*). Et a verbo quidem, quod propoſui ſecundum congruentiam ſolemnitatis, congruum mihi videbor ſumpſiſſe exordium. A prophetico illo eloquio Verbi dicitur: *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion*, etc. Quænam putas alia eſt virga, niſi beata Dei Genitrix, de qua proceſſit flos ille campi, flos (dico) fructu, odore, pulchritudine ſingularis? De cujus fructu amica ſponſi in Cantico amoris ſatiata, gratulabunda proclamât dicens: Sub umbra illius quem deſiderabam ſedi, et fructus ejus dulcis gutturi meo (*Cant. ii*): fructum appellans chariſmatum dona. O fructus dulcis, o fructus ſua-vis, quem appetit eſuries ſine tormento, manducat ſine ſaſtidio, quo ſatiatur ſine ſuperfluo, ſanatur ſine recidivo! O fructus hone, fructus ſapidiffime, omne habens delectamentum, omnem ſaporem ſua-vitatis, hiſ tamen qui guſtaverunt, quæm ſua-vis Dominus! In aliis ſiquidem eſt manna propter dulcedinem, in aliis lignum vitæ propter æternitatem, in aliis panis propter fortitudinem, in aliis vinum propter compunctionem, in plerisque autem oleum propter ſpiritus conſolationem. De odore autem iſtius floris in Canticis ſcriptum eſt, ubi fidelis anima loquitur ad Deum dicens: Trahe me poſt te, currenus in odore unguentorum tuorum (*Cant. i*). Et alibi: Ecce odor filii mei ſicut odor agri pleni, cui benedixit Deus (*Gen. xxvii*). Odor ſuper omnia neceſſarius, utpote infirmis purgativus, proſcientibus confortativus, perfectis vero ſanativus. Ecce, inquit, odor filii mei ſicut odor agri pleni. Nonne vides agrum iſtius mundi hoc odore plenum, cum videas alios juſtitia fortes, charitate ſerventes, alios promptos ad obediendum et humilitatis obſequium, hos lachrymis irriguos, et ad eleemoſynas profuſos, pleroſque in laudem prorumpere, non ſolum pro eo quod veniam conſecuti ſunt, ſed etiam pro eo quod gratiam pro gratia reſceperunt? De pulchritudine vero floris illius ſancta Eccleſia ſibi applaudit in Canticis dicens: Dilectus meus candidus eſt et rubicundus (*Cant. v*): vere pulcher, vere ſpecioſus, qui, licet rubicundus fuerit in paſſione, candidus tamen in eſſentia divinitatis permansit. Cujus etiam pulchritudinem Daniel propheta commemorans ait: Veſtimenta ejus candida ſicut nix, capilli albi ſicut lana munda, corpus ejus ſicut chryſolithus, thronus ſicut flamma ignis (*Dan. vii*).

Hujus ergo floris fructu, odore, pulchritudine

A tam præclari, virga beata Dei Genitrix fuit, cujus ſementem angelus Gabriel hodierna die jecit, quando Chriſtum Dei virtutem, Spiritus ſancti operatione de ipſa natiſciturum annunciaſt. Unde Propheta virgam virtutis ejus eam appellat (*Pſal. cix*): quia ipſe Filius, qui eſt Dei virtus et Dei ſapientia, ſicut flos de virga, ſic de beatæ Virginis natura ſecundum carnem proceſſit. Vel virga virtutis appellata eſt, quia in humanitate, quam aſſumpſit de illa, hoſtem illum antiquum potenter proſtravit: ſicut et Abacuc propheta teſtatur dicens: Cornua in manibus ejus (crucis ſubintellige), ibi abſcondita eſt fortitudo ejus (*Habac. iii*). Dicit ergo propheta: O Chriſte Dominus emittet ex Sion, hoc eſt, de gente Judæorum, virgam virtutis ſuæ, videlicet beatam virginem Mariam: Hæc eſt virga illa Moysi, quæ dracones Ægyptiorum devoravit. Quippe beata Dei Genitrix quæ prænunciata eſt a Moyſe et prophetis, venena peccatorum et tenebras hujus mundi per ſolem juſtitia de ſe procedentem illuminavit. Unde et in laudem ejus dicitur: quia cunctas hæreſes ſola interemiſti in univerſo mundo. Ipſa eſt virga Aaron, quæ in tabernaculo poſita, inter cæteras tribuum Iſrael virgas floruit, et germinavit amygdala. Floruit plane pariendo Chriſtum: germinavit amygdala, quando multa Juſtorum millia ſuo exemplo ad vitæ novitatem convertit. Quod ſi diligenti oculo velimus advertere, quare Maria virga ſit appellata, in hoc virgæ ſimilitudinem videmus ei convenire, quia virga eſt flexibilis, gracilis, recta, eminens, ſtatura uniformis: uniformia dico, non ramis vel foliis circunquaque diſuſa. Certe ſicut ſcriptum eſt: Iniquitas ſedet ſuper talentum plumbi: ponderoſa enim eſt, non gracilis, non ſubtilis. Quoniam ergo beata Dei Genitrix ab hac ponderoſitate peccati Spiritus ſancti virtute liberata eſt, recte per gracilitatem virgæ puritas innocentia ejus intelligitur: cujus caro ſic purificata per prophetam nubes levis appellatur, cum dicit: Ecce Dominus aſcendit ſuper nubem levem (*Iſa. ix*). In virgæ autem flexibilitate, virtus obedientia accipitur, quam in Maria invenies ubi dicit: Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum (*Luc. i*).

Disce, o radix peccatrix, favilla ignis æterni, diſce, inquam, exemplo Mariæ Deo humiliari, et eſſe ſubjecta omni humanæ creaturæ propter Deum! An nescis quid Eſaias clamât de ſuperbis, qui ambulât in mirabilibus ſuper ſe: Pro eo, inquit, quia elevatae ſunt filia Sion, et ambulaverunt extento collo, decalcabit Dominus verticem earum, et crinem nudabit (*Iſa. iii*). Digne ſic punitur ſuperbia, quia, ſicut dicit Clara illius vallis magiſter Bernardus, Nec etiam virginitas Mariæ ſine humilitate Deo placuiſſet. In virgæ autem rectitudine opera juſtitia, in longitudine virtutis perfeverantia, in eo quod uniformis, morum concordia figuratur. Ecce virga, quæ omni potenti patriam proponitur imitanda, videat unusquiſque an velit eam imitari: quoniam in virga furoris flagellabit Dominus eos,

qui illam contempserint. Sunt enim et aliæ virgæ Domini, quædam ad justificationem bonorum, quædam ad vindictam malorum. Est enim alia virtutis virga, alia virga hæreditatis, alia virga directionis, alia virga furoris.

Virga hæreditatis est, generatio rectorum, qui sunt hæredes regni, et participes futuræ beatitudinis, de qua Psalinista dicit: Redepisti virgam hæreditatis tuæ (*Psal. lxxiii*). Hæc virga significata est in illo facto Jacob, quando sumpsit virgas populeas et amygdalinas et ex platanis, partimque eas decorticavit, et quasdam unius coloris retinuit, ut oves in aspectu earum, modo varios, modo uniformes conciperent fœtus (*Gen. xxx*). In his quæ partim decorticate fuerant, sanctos illos figurans, qui pellem pro pelle dederunt, passiones, tormenta, injurias sustinendo. In his vero quæ erant unius coloris, exprimens qui sine tormentis, orthodoxa fide, et doctrina, et morum pietate. Ecclesiæ Dei lumen dederunt, quas virgas oves, id est simplices debent inspicere, ut in earum aspectu concipiant. Quia illorum exemplis debent addiscere modo injurias, contumelias, malorum vexationes libenter ac patienter sustinere, aut certe in aliis, modo humilitatem, modo obedientiam, modo mansuetudinem cæterasque virtutes salutis necessarias. Virga autem directionis, rigor disciplinæ accipitur, ut voce, vultu, gestu, habitu, verbo et opere, sancte, juste et pie conversemur. De hac virga dicit Propheta: Sedes tua Deus in seculum seculi, virga directionis, virga regni tui (*Psal. xlii*). Virga furoris est diabolus et angeli ejus, per quos punit Deus eos, qui demersi sunt in lacu inferiori, et in umbra mortis, de qua virga dictum est: Virga furoris mei Assur, per Assur angelos Satanz significando. Ergo virga virtutis, quæ in tentatione defendit infirmos (*1an. x*): virga hæreditatis, quæ dirigit justos: virga directionis est, quæ corrigit tortuosos: virga furoris est, quæ flagellat impios. Elige ergo tibi inter has virgas quam teneas, an velis inter amicos, an inter inimicos Dei computari? Pro quibus dicitur, dominare, id est, dominaberis in medio inimicorum tuorum. Aut enim dominabitur eis convertendo eos ad justitiam, aut puniendo eos ad vindictam.

Sed sunt nonnulli, qui in domo Dei non virga sed columna immobilis volunt apparere. Si enim moneas eos, negligunt; si arguas, contemnunt; si obsecras, non exaudiunt: quin potius murmurant adversus Patremfamilias dicentes: Hi novissimi una hora fecerunt, et pares illos fecisti nobis, qui portavimus pondus diei et æstus (*Matth. xx*). Nos in vigiliis, inquit, nocturnis, nos in horis diurnis, nos in silentio claustris, nos in hymnis et canticis clamamus in cœlum, ut misereatur nostri Deus noster. O utinam, fratres charissimi, psallamus non solum voce, sed et spirita et mente! Sicut enim quidam ait: Cum vox vitæ non remordet, dulcis est symphonia.

Plane musica ista vocalis ad laudem satis con-

A grua, sed est alia quam docet supernus ille musicus, et illa nostræ salutis magis est necessaria. Sed quæ est illa musica, quam docet Deus? Ipsa profecto tripliei specie subdistinguitur: alia est enim animalis, alia spiritalis, alia cœlestis. Animalis est musica, quando sensus exteriores nihil superfluum appetunt, et a ductu rationis nequaquam discordant, ut visus non aspiciat vana, non auris audiat detractiones vel judicium sanguinis, non odoratus quærat suavia, non gustus superflua, non manus extendatur ad illicita. Istæ sunt quinque vocales animalis musicæ facientes harmoniam, quæ dicitur diapente, quod sonat de quinque. Constituitur enim de quinque corporis sensibus ordinate constitutis, sicut jam dictum est. Spiritalis musica consistit in profectu virtutum, in gaudio spiritali et morum suavitate, in timore Dei et amore fraternitatis; per quam harmonia efficitur, quæ distessaron, hoc est, de quatuor, est appellata. Quatuor ergo virtutes principales illam efficiunt, videlicet fortitudo, justitia, temperantia, prudentia, ut sit in omnibus bene agendis fortitudo ad auxilium, justitia ad directionem sive ad judicium, temperantia ad solatium, prudentia ad consilium. Cœlestis vero musica consistit in contemplatione Dei, in adeptione æternitatis, in mentis jocunditate et immortalitate corporis: et facit hæc musica harmoniam quæ diapason dicitur, quod sonat de octo. Siquidem octo beatitudines eam efficiunt, cum paupertati regnum cœlorum, mansuetudini terra viventium, lugentibus consolatio, esurientibus satietas donatur, et sic de cæteris secundum quod in Evangelio describitur. His generibus musicæ, frater mi dilectissime, exercere, quæ docet supernus ille musicus magis in concordia morum, quam vocum decantare, magis eligens fortitudinem mentis præ fortitudine corporis, sicut dicit vir ille sanctus: Non in fortitudine equi voluntatem habebit, nec in tibiis viri beneplacitum erit Domino. Quid ergo beneplacitum est Domino? Super timentes eum, et in eis qui sperant super misericordia ejus (*Psal. cxlvi*).

Postremo, tu qui milias in castris Israel et fortis es in bello Domini, quæro ego a te a qua parte custodis tabernaculum Domini; utrum ad orientem, an ad meridiem, an ad aquilonem, an ad occidentem? Certe, sicut scribit Moyses, ad orientalem plagam tabernaculi excubant Isachar, Judas, et Zabulon: ad meridianam, Ruben, Gad, et Simeon: ad aquilonis plagam, Dan, Neptalim, et Aser: ad occidentalem, Ephraim, Manasse, et Benjamin (*Num. ii*). Hæc omnia ad nostram doctrinam scripta sunt.

Per orientalem plagam tabernaculi significatur ortus, sive inchoatio religionis; ibi excubat Isachar, qui interpretatur memoria Domini: et Judas, qui confitens, et Zabulon, qui habitaculum fortitudinis interpretatur. Omnis ergo qui vitæ novitatem aggreditur, debet habere memoriam Domini per cordis contritionem pro commissis: similiter et

oris confessionem in accusatione sui : debet etiam esse habitaculum fortitudinis, tolerando fortiter asperitatem satisfactionis.

Per plagam vero meridianam intelligitur profectus sive incrementum virtutis, ubi excubant isti tres, videlicet Ruben, qui videns filius, Gad, qui accinetus, Simeon, qui exauditio Domini interpretatur. Qui enim in domo Domini proficere vult in virtutibus, debet esse videns filius, id est, circumspiciendus, ut diligenter videat quæ sit voluntas Domini bona, beneplacens et perfecta : debet esse accinctus cingulo castitatis, per mundiciam carnis : debet etiam esse exauditio Domini, obediendo suo superiori secundum mandatum Dei.

Per plagam aquilonis significatur agonia tentationis, in qua excubant, Dan qui iudicium, Aser qui beatitudo, Neptalim, qui dilatatio interpretatur. Quicumque enim in tentationibus vult esse fortis, debet ante oculos statuere iudicium illud sine misericordia, ubi separabuntur oves ab hœdis : futuram etiam beatitudinem quæ debetur iustis, sed et viam quæ conducit ad illam, scilicet latitudinem charitatis, ut et timor iudicii ab illicitis abstat, et promissa beatitudo in latitudinem charitatis inducat.

Per plagam occidentalem, non ab occasu, sed ab occisione moraliter sic dictam, tranquillitas mentis accipitur, quando occisis vitiiis per mortificationem carnis, caro et spiritus subjiciuntur divinæ voluntati. In qua parte excubant Effraim qui frugifer, Manasses, qui obliuiscus, Benjamin, qui filius dexteræ interpretatur. Quicumque enim mente tranquilla, interfectis jam vitiiis vult Deo famulari, debet esse frugifer in operibus iustitiæ, obliuiscus per deletionem vitæ præteritæ, sed et filius dexteræ per desiderium felicitatis æternæ. Ipsa enim est quæ in Scripturis sanctis per dexteram nobis significatur. Sic ergo, o homo, qui de numero pugnatorum Israel te existimas, sis, inquam, Isachar, id est, memor Domini per contritionem cordis : Judas per confessionem oris : Zabulon, per laborem satisfactionis. Sis Ruben, per circumspectionem : Gad, per castitatem : Simeon, per obedientiam : Dan, per divini iudicii formidinem : Neptalim, per dilatationem charitatis : Aser vero, in spe promissæ beatitudinis : Effraim, per studium boni operis : Manasses, per oblivionem præteritæ conversationis : Benjamin, per desiderium futuræ iocunditatis. Tales enim debent esse qui tabernaculo Dei deserviunt.

Quid ergo erit de illis, qui tabernaculum Dei destruunt per scismata et scandala, per contumelias et detractiones? Timeo ne cum Dathan et Abyron descendant in infernum viventes, hoc est, iniquitatem suam intelligentes et cognoscentes ; quomodo enim ignorare possunt quod per Scripturas divinas, per lectiones nocturnas per psalmos et cantica audiunt et intelligunt? Ideo viri Ninivitarum exurgunt in iudicio contra generationem talem, qui ad prædicationem Jonæ egerunt poenitentiam (Matth. xii).

Prædicavit Jonas subversionem civitatis, et omnes conversi sunt a vitis suis malis ad Dominum. Minatur Christus damnationem æternæ mortis, et non est qui exaudiat. Ergo, fratres dilectissimi, ne in illo tremendo iudicio Christus Dominus loquatur nobis dure, sumamus de optimis terræ fructibus, et seramus ei munera, videlicet, modicum resinæ, mellis, et sūracis, stactes, et terebinti, hoc est, virtutes et opera virtutum quæ per ista significantur : quia forsitan ignoscet et relinquet post se benedictionem. Deus autem meus faciat eum placibilem et remittat, et hunc fratrem vestrum qui loquitur, et eum quem tenet in vinculis, id est illos qui ad obediendum Deo vinculis disciplinæ se astrinxerunt, remittat, inquam, ad Patrem suum, ad summi et æterni illius Patris visionem, ubi vita sine termino, et gaudium sine nubilo : quo nos perducere dignetur ipse Jesus, rex et salvator noster, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum, Amen.

SERMO XXI.

IN ANNUNTIATIONE BEATÆ MARIE.

Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi umbrabit tibi (Luc. 1). Hodiernæ diei solennitas, fratres dilectissimi, Dominicæ Annuntiationis vocabulo honoratur, quia salutis nostræ exordia hodie beatæ Virgini creduntur denuntiata. Sapientia enim, quæ in arcano Divinitatis ab æterno luserat coram Patre, diadema carnis assumendo mundo etiam spectaculum facere voluit, sic attingendo a sine usque in finem fortiter, a sine, inquam, maiestatis summæ usque ad finem extremæ humilitatis. Quippe non satis erat ad restorationem conditionis attigisse finem illum maiestatis et gloriæ, quæ erat angelicæ naturæ ad gaudium, nisi etiam finem humilitatis attingeret, quo peccatoribus fieret remedium.

Ad hujus spectaculi novitatem, videlicet incarnationis Verbi, omnis illa patriarcharum et prophetarum turba, per quos Spiritus sanctus mundo intonuit, venturam generationem invitavit, ut in carne Sanctum sanctorum agnosceret, quem sanctorum multitudo prænucciasset. Quid enim Abraham facto illo significavit cum dixit : Pone manum tuam subter femur meum, ut adjurem te per Deum cœli et terræ, ne accipias uxorem filio meo de filiabus Canaan (Gen. xxiv). Manum quippe, quæ in firmamentum fidei solet porrigi, subter femur ponere, est Christi humanitatem de Abraham descensuram fide tenere ; Jurare per Deum cœli et terræ, eundem esse Deum ore pronunciare, ac si diceret : Tange femur meum, et jura per Deum meum. Eandem Christi humanitatem lumbare illud Hieremiæ significabat, quod ad flumen Euphratem in petreæ foramine absconditum computruit, ita quod nulli aptum usui videretur (Jer. xiii). Lumbare siquidem assumptæ carnis a Verbo ad flumen Euphratem, ad fluxum videlicet nostræ mortalitatis computruit, cum homo ille saturatus opprobriis, confossus pia-

gis. abjectio plebis factus est. Inde beatus Job ex persona Filii Dei dicit : Induta est caro mea putredine et sordibus pulveris (*Job vii*).

Nec hoc prætereundum puto, quod in foramine petreæ lumbare hoc computrulsse dicitur : Foramen siquidem munimentum solet esse eorum, quæ in ipso reponuntur, ne impetu auræ, vel quacunque ventorum violentia dissipentur. In petra ergo Christus, in foramine Christi accipitur obedientia, quæ ipsum ab omni forinseca perturbatione et tentatione custodivit : in quo tamen foramine lumbare computruit, quia factus est obediens Deo Patri usque ad mortem. Dominus quoque summo illi patriarchæ promittit dicens : In semine tuo benedicentur omnes cognationes terræ (*Gen. xxiii*) : mysterium Incarnationis de semine Abrahæ venturum esse prænuncians. Veruntamen quod de semine Abraham sive David, Christus nasciturus esse dicitur, pia mens catholice debet accipere, non secundum seminis traductionem, neque enim Christus sic natus est ex virili semine, sed potius ex semine Abrahæ natum esse dicat secundum generis successionem.

Ipse enim angelus non de viro, sed de Spiritu sancto nasciturum esse Mariæ prædicit, ubi dicit : Spiritus sanctus superveniet in te, et cætera. Suscipe ergo virgo Maria verbum, quod tibi a Domino per angelum transmissum est. Non enim te alloquitur ut exterreat pavidam, ut circumveniat improvisam, ut concutiat infirmam. Quæ enim nosti in secreto cubiculi tui fabulari cum Domino, oratione penetrare cælos, visiones angelorum videre, quid timeas in eorum colloquiis, vel dubites de promissis? Plane Spiritus sanctus superveniet in te, ut executio promissionis nuncii fidelitatem possit comprobare. Superveniet, inquit ; venit certe Spiritus ad Virginem per electionem, festinavit per sanctificationem, appropriavit per allocutionem, superveniens tandem, hoc est, superveniens per illam infabilem incarnationis operationem. Interrogemus omnes filias Evæ, quæ illarum ab illo triplici væ universæ carnis libera fuerat, quod Adam transmisit posteris suis : quorum primum fuit in corruptione carnis : secundum, in prævaricatione animi : tertium, in pena damnationis. Nulli prorsus, donec Spiritus sanctus superveniens, super væ, inquam, fens a beata Virgine, totum illud væ abstulit, usque adeo, ut nec corruptio carnis impuram, nec prævaricatio mentis ream, nec damnatio miseram constitueret. O quam efficax Spiritus sancti medicina, quæ adeo sanam, adeo innocentem fecit illam ! Puto quod in terra suaviter viventium inveniri non poterat, nec in nostræ convallis habitatione exordium sumpsit, et ideo supervenit ; id est, desuper venit de summis ad infirma, ut natura nostra, quæ per causas inferiores tutari non poterat (omnis quippe caro corruerat viam suam), saltem in sui languoris remedium de supernis acciperet medicinam. Placet adhuc medicinæ hujus effectum intueri, et modum languoris cum illo comparare, si forte ex-

pediens fuerit tali morbo tali obviare medicamento

Erant quippe duæ infirmitates in nostra natura sanandæ, quarum una procedebat ex superabundantia humoris, reliqua ex vehementia frigiditatis. Superabundantia humoris, ipsa est inundatio carnalium desideriorum : frigiditas, desperatio cælestium promissorum. His duobus duo contraria Spiritus sancti medicina in se habuit, videlicet calidum et siccum, quatenus contraria contrariis possent curari. Et calidum siquidem fuit, ardor sive desiderium cælestium : siccum vero fuit virtus castitatis, sive virginitatis propositum. Apposuit ergo Spiritus sanctus in beata Virgine calidum contra frigidum, ut ardore cælestium terrena despiceret.

Siccum quoque humido apposuit, ut proposito virginitatis et continentie carnalia desideria in ea prorsus extingueret. Unde etiam subjungitur : *Et virtus Altissimi obumbrabit tibi*. Quod est, ab æstu carnalium desideriorum præstabit refrigerium. Sed si virtutem Altissimi Christum (qui, juxta Apostolum, est Dei virtus et Dei sapientia) appellamus, cum ipse Dei Filius lux inaccessibilis, sol justitiæ, lucifer sive stella matutina appelletur, videtur potius debuisse dixisse : *Virtus Altissimi illucebit tibi, quam obumbrabit* : cum ea quæ sunt lucida, magis claritatem quam umbram præstare soleant. Quod forte verum esset, ubi juxta formam rerum naturalium etiam Dei miracula pensare possemus. Omne siquidem umbrosum corpus in natura rerum, suam umbram jacit in illud quod oppositum est ei, a quo claritas procedit. A simili attende qualiter virtus Altissimi obumbravit beatæ Virgini. Res siquidem, a qua splendor processit, fuit divinitas Verbi ; oppositum huic splendori, fragilitas nostræ mortalitatis ; Christi vero humanitas in conceptione unita Verbo suscepit in se splendorem Divinitatis : sicque Divinitati et nostræ fragilitati interposita non solum Mariæ, sed et universo orbi obumbravit, ut obumbrationem intelligas assumptionis carnis mediationem.

Et sicut radius solaris jubaris umbram oppositorum sibi corporum ad diversa loca transmittit, quod testimonio quotidianæ experientie comprobatur : sic Christus sol justitiæ suæ humanitatis obumbrationem extendit ad diversas partes Ecclesiæ, diversis temporibus. Ad orientem etenim umbram fecit, cum in suæ conceptionis ortu sive principio formam servi assumens, dedit humilitatis exemplum : ad occasum fecit umbram, cum in passione contulit peccati remedium : ad aquilonem fecit umbram, cum descendens ad inferos momordit infernum : ad meridiem fecit umbram, cum ascendendo testes gloriæ suæ transvexit in cælum. O si et nobis, fratres dilectissimi, velit Christus indicare ubi pascat, ubi cubet in meridie, quatenus et nos, non dico modo ut montes, sed tanquam arbusculæ illius umbra operiat. Quis enim in ea quiescit, et est adustus ? quis sedit sub illa, et non est pro-

tecius? Ille calor concupiscentiæ refrigerium, ventus elationis obstaculum, gastrimargiæ temperamentum; quæcunque alia infirmitas remedium invenit; sed est quædam obumbratio, quæ facit propter intemperiem frigoris torpidum: alia contra vehementiam caloris præstat refrigerium. Qui enim in hyeme, longe a nobis sole posito, umbram quærat, manifestum est quoniam eo fortius frigore arctatur. Si vero in diebus æstatis, cum sol nobis vicinius luget in virtute sua, ad umbram quis transeat, obumbrationis habet solatium. An non similiter in illa obumbratione, quam facit virtus Altissimi ut his occasio sit periculi, aliis causa salutis? Est utique Christus, etenim quibusdam remotus per fervorem charitatis, quibus tamen obumbrat per sacramenta fidei, sub alis Ecclesiæ fovens eos, de qua ipsi sunt litera non spiritu, titulo non studio. Hæc autem sacramentorum obumbratio, quia non adest fervor dilectionis, torpidos magis quam refrigeratos facit. Quia melius est viam veritatis non agnoscere, quam agnitæ veritatis studiis et operibus pravis contraire (*II Petr. II*). Quos enim significant alios nisi fratres Joseph, qui ab eo frumenta accepto, pecuniam, quam dare debuerant, et præterea scyphum argenteum, in quo dominus terræ augurari solebat, in saccis suis inclusos retulerunt? (*Gen. XLIV*). Nomine quippe frumenti, eucharistiæ cæterorumque sacramentorum virtus accipitur, ut ibi: Cibavit eos ex adipe frumenti, et de petra melle saturavit eos (*Psal. LXXX*). Pecunia vero ipsa, sunt Dei dona, quibus ipsius beneficia, quæ in unitate percipiunt Ecclesiæ, recompensare debent; et scyphus argenteus in quo augurari solet Joseph, nitor est divini eloquii, in quo præmia justorum, pœnas malorum futuras prædicat. Sed non solum pecuniam, sed et scyphum argenteum in saccis abscondunt, cum et dona Dei accepta, et sacræ testimonia Scripturæ, quæ intelligunt, executione honorum operum foris non ostendunt. Unde etiam et Propheta suspirans conqueritur dicens: In salicibus in medio ejus (Babylonem loquens) suspendimus organa nostra (*Psal. CXXXVI*). Per salices quippe, quæ infuctuosæ sunt arborea, homines peccatores et infructuosos accipimus, in quibus organa sacri eloquii, quasi inutilia suspenduntur, cum leges et prophetas auditu percipiunt, sed tamen modulatione sanctæ devotionis et harmonia bonorum operum minime resonant.

Nunquid in laudem Dei resonare possunt, quos lingua, conscientia, facta quoque simul, condemnant? Qui non offendit in lingua (dicit Scriptura) hic perfectus est vir (*Jac. III*), imo (ut dicam quod sentio) inter omnia quæ lege Dei prohibentur, non est aliud frequentius a Deo separans, quam peccatum locutionis. Vis videre quam frequenter? Inter eos quidem, qui dicuntur susurrones in populis, sunt quidam, qui mala ex se ipsis concipiunt, et postea alii referendo parturiunt. Alii vero ab aliis mala accipiunt, et aliis eadem referunt. Tertii vero sunt,

A qui quidem crimina aliorum non referunt, sed tamen libenter referentes audiunt. Quod genus detractionis notat Propheta cum dicit: Et opprobrium non accepit adversus proximos suos: (*Psal. XIV*) et hos omnes, quos unum genus mortalis peccati involvit, expectat una pœna damnationis, præsertim cum facientes et consentientes pari pœna plectendi sunt. Sed non ideo, inquit, consentio, quoniam audio loquentes, quos non possum prohibere, litigare non volo, non aurem avertere, ne eo ipso contristem fratrem meum. Imo consentis plene et peccatum detractionis omnino consummas, quia nisi esset auditor, non esset detractor. Vis consensum intelligere? sicut certe in aliis, ita hoc peccandi genere, consensus quatuor modis admittitur; videlicet instigando, cum quis alii suggerit ut opprobrium fratri suo objiciat; cooperando, cum defendit eum ut hoc dicendo impunitus maneat; tacendo, cum non admonet ut desistat præstando autoritatem, dum prælatus, qui debet corrigere errantes, detractorem non castigat: et ipse tanto gravius delinquit, quanto facilius posset corrigere, si operam fraterno profectui vellet adhibere. Es tamen vir sine detractionis nota, cum retractare potes crimen fratris tui. Quandoque enim retractatur causa correctionis, quandoque causa communis utilitatis, quandoque causa dejectionis.

Si ergo, te sciente, peccavit frater tuus, etiam occulto existente crimine, cum tuam forte correptionem non admiserit, aut ei qui tenet locum prælationis, aut alicui bono et sancto viro habenti testimonium religionis, vel certe ei qui pollet autoritate scientiæ, secreto potes hoc indicare, de quibus tamen firma opinione teneas quod et secretum custodiant, et charitatis visceribus correptioni fratris operam velint adhibere. Omnis enim, quem admittis ad conscientiam occulti criminis, talis esse debet, ut vel autoritate potestatis coercere, vel autoritate corrigere, vel autoritate scientiæ in his quæ agenda sunt, vel cavenda, instruere possit. Potest etiam causa communis utilitatis sine crimine crimen alterius retractari, ut si forte velint aliqui virum homicidam Ecclesiæ Dei præficere, vel aliquem publico notatum crimine in fraternum inducere consortium, licet his qui contradicere volunt in suæ contradictionis patrocinium crimen illius quod opinione publica celebratum est, in medium proferre. Si vero causa nocendi, ut scilicet vilior et dejectior habeatur, quis crimen illius sive publicam sive privatum retractet, ille qui hoc facit, eo ipso filius geliennæ effectus est, quod contra fraternam egit charitatem, et hoc de locutione.

Ut autem ad testimonium transeam conscientiæ, quis demum est adeo securus, qui non pungatur gladio conscientiæ, audiens illud humilitatis præcenium in Evangelio: Si quis vult inter vos major esse, sit vester minister: et qui vult primus esse, sit vester servus (*Math. XX*). Sicut Filius hominibus

non venit ministrari, sed ministrare. O beata illa A sanctorum tempora, in quibus doctrina humilitatis floruit in opere, ut quidquid propriae excellentiae amor, sive vestitus vanæ gloriæ administraret, totum puritas conscientiae tanquam malum abjiceret! Virtutem quoque patientiae ad salutem esse necessariam, nulli dubium esse debet, quam non solum per seipsum, sed et per servos suos prophetas nobis retinendam mandavit Dominus. Unde et David dicit: In die mandavit Dominus misericordiam suam, et nocte canticum ejus. (*Psal. xli*) In die, inquam, prosperitatis mandavit Dominus ferre misericordiam suam, hoc est, patienter tolerare injurias, vexationes, incommoda, quæ etiam in beato Job nomine misericordiae appellantur, ut ibi (*Job iii*): Nonne dissimulavi? nonne silui et jam quievi? et venit super me misericordia tua, Domine. In nocte vero adversitatis mandavit canticum ejus, hoc est, consolationem æternæ beatitudinis, ne deficiamus in tribulationibus. Consulat ergo unusquisque arcana cordis sui, et invenire poterit quod defleat. Si enim vindicare proprias injurias, in dura verba prorumpere, præceptis majorum contradicere, debent censeri nomine impatientiæ, putasne patientiam invenies super terram? Quandoquidem hæc rara avis est in terris, nigroque similissima cycno. Quis nostrum denique illam comminationem Evangelii timet: Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio: qui dixerit, racha, reus erit concilio: Qui dixerit, fatue, reus erit gehennæ ignis (*Math. v*). Ubique subintellige, sine causa. Sed hoc semper sine causa fit, quando causa correctionis non intervenit, sive communis utilitatis. Et quoniam Domini legem acceptam opere non implemus, videtur illud Joannis in Apocalypsi jam in nobis impleri, ubi dicitur: Et factus est sol niger quasi saccus cilicinus (*Apoc. vi*). Quippe Scriptura sancta, quæ tanquam sol lucet nobis, ostendendo ea quæ ad salutem conducunt, abjecta et vilis, dum non est qui eam opere impleat, reputatur. Ecce enim clamat lex naturæ, quam Deus in corde hominis scripsit: Quod tibi non vis fieri, alii ne feceris, et non advertimus: legem Moysi abjicimus, Evangelii mandata non custodimus. Super quo ergo percuet ultra addentes prævaricationem super prævaricationem? Non habet in nobis D jam nova plaga locum. O si redirent aurea illa secula, et sicut in primitiva Ecclesia, mitteret Dominus ignem illum Spiritus in terram, qui hanc vitiorum rubiginem consumeret, et ferrum induratiæ mentis nostræ posset emollire, ut saltem tusionibus et pressuris, quas quotidie experimur, ad usum Dominici operis posset eliminari.

In rebus materialis videmus, quoniam ea quæ duriora sunt in duobus, videlicet aqua et igne, temperantur, sic certe eisdem duobus spiritaliter acceptis, mentis duritia in suavitatem quandam spiritalis dulcedinis emollitur, per ignem, inquam, charitatis, et per aquam compunctionis. Animadvertite et videte, quoniam faber ferrarius ferri

materiam emollire volens, in ignem eam ponit, et carbonibus ignitis aquam aspergit, non tamen ut ignem extinguat, sed ut amplius faciat reviviscere, donec tandem fervore ignis concepto, ferrum malleationibus ad voluntatem artificis dirigatur. Credo quod non dissimiliter is, qui mentis suæ faber curiosus esse desiderat, debet negotiari in igne et aqua, duram mentis obstinationem emolliendo, ut aqua contritionis et lachrymæ poenitentiae præterita peccata abluant, et ardor charitatis animum ad amorem virtutis accendat. Quid aliud sonant in Ecclesia gemitus contriti cordis, lachrymæ consentium, tusionones pectoris, virga disciplinæ, asperitas cilicii, crebra denique prostratio peccatoris? Omnia enim ista lachrymæ plangentium peccata sua secum trahunt, ut tusionibus hujusmodi homo peccator eliminatus, tandem virtutis amator incipiat existere, quousque ignis ille modicus, qui præveniundo languescentem affectum animi excitavit ad compunctionem, profectibus quotidianis inardescens caminus fiat in zelo justitiæ et amore virtutis. Et quoniam hoc non est currentis neque volentis, sed miserentis Dei qui operatur velle et perficere in omnibus, conemur id præce qua possumus ab eo obtinere, quatenus peccati frigore exterminato, et igne charitatis in cordibus nostris accenso, suæ obumbrationis sentiamus refrigerium, donec tandem abscondat nos in abscondito faciei suæ a conturbatione hominum, ubi est vita sine termino, et gaudium sine nubilo, ipso donante Domino nostro C Jesu Christo, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum, Amen.

SERMO XXII

IN ANNUNCIATIONE BEATÆ MARIE.

Ave Maria gratia plena, Dominus tecum. Spiritus sanctus superveniet in te et virtus Altissimi obumbrabit tibi (Luc. 1). Verbum quod audistis, fratres charissimi, Dominicæ annunciationis continet historiam, in qua Verbum, quod erat in principio apud Deum, venturum in carne annunciatum, sicut Joannes dicit: Verbum caro factum est et habitavit in nobis (*Joan. 1*). Ipsum est illud verbum abbreviatum, quod fecit Dominus super terram, imo vere brevissimum. Nam licet in natura suæ divinitatis incomprehensibile sit et infinitum, in nostra tamen D natura adeo breve factum est, ut legeretur velamine modici corporis, pannis involveretur, et caperetur ab utero virginis, quod a diebus æternitatis totus mundus capere non potuit. Nec immerito Verbum, quod Christus est, annunciatum cum verbo salutationis, quia ipse Christus autor est nostræ salutis. Quod poteris intelligere, considerata ejus nativitate, vita, morte, et resurrectione. Nativitas enim ejus natura nostram purgavit, vita ejus vitam nostram instruxit, mors ejus mortem nostram destruxit, resurrectio ejus salutem nobis contulit.

Propterea cum voce salutationis angelus Virginem alloquitur dicens: Ave, Maria, tres salutatio-

nes celebres in evangelica serie invenimus. Salutat enim Christus discipulos suos cum dicit : Pax vobis (*Luc. xxiv*). Salutat angelus Mariam cum dicit : Ave, Maria, gratia plena (*Luc. 1*). Salutat Maria Elisabeth sicut legimus : quia ascendit Maria in montana cum festinatione in domum Zachariæ, et salutavit Elisabeth. Hac triplici salutatione triplex concordia nobis significata est, videlicet Dei ad hominem, angeli ad hominem, hominis ad hominem. Discordabat enim Deus ab homine propter peccatum primæ prævaricationis. Discordabat angelus ab homine, quia, cum conservi in obsequio Dei esse debuissent, homo se subciderat dominio diaboli. Discordabat homo ab homine, Judæus a gentili, eo quod iste Deum, ille vero idola coleret. In prima ergo salutatione significatur concordia Dei ad hominem, quia Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. In secunda significatur concordia angeli ad hominem, qui per Christum cohæredes vitæ æternæ facti sunt. In tertia significatur concordia hominis ad hominem, quia Judæus et gentilis mediante lapide angulari, qui Christus est, in una fide sociati sunt. Et quoniam hæc triplex concordia per beatam Virginem facta est, dicat Deus, dicat angelus, dicat homo : Ave, Maria. Hæc concordia, ut puto, in hoc etiam significata est, quod nomen primæ matris, id est Eva, mutatur in verbum salutationis. Siquidem hoc nomen Eva duas voces geminam miseriam humanæ naturæ prætendentes in se habet, videlicet, etc. Cum duplici enim miseria homo in hunc mundum nascitur, id est culpa et pœna. Quando ergo nomine illo converso Mariæ dicitur : Ave, per hoc datur intelligi quoniam, per beatam Virginem, et culpa in veniam, et pœna in gloriam commutata est. Et attende si placet quod, ave quandoque est vox optantis, quandoque vox orantis, quandoque congratulantis. Vox optantis est, cum dico proximo meo : Ave, quia opto ei salutem : vox orantis est, cum dico : Ave, crux preciosa. Non enim ligno salutem opto, quam habere non potest, sed oro ut virtus crucis mihi salutem operetur. Vox congratulantis est, cum modo dicit Ecclesia : Ave, Maria, vel cum dicit : Salve, sancta parens. Ac si diceret : Congratulor, vel congaudeo tuæ saluti.

Dicat ergo Ecclesia congratulando, dicat angelus optando : Ave, Maria, quod interpretatur, maris stella. O si detur illius copia, qui eam vocavit stellam maris : o si conserte cum eo loqui liceat : quoniam quisquis fuit ille deorum, qui eam sic vocavit, non solum verbosum, sed et contentiosum me ei impendam. Quare non magis eam cœli stellam, quare non magis eam mundi stellam vocavit? Certe nomen maris amaritudinis significativum est. Nunquid de eodem fonte hauriunt dulcem et amarum aquam? nunquid ipsa, quæ mater est misericordiæ et pietatis, mater est amaritudinis? Absit! Propterea ergo non immerito et cœli stellam, et mundi stellam, et demum stellam maris appellabo eam. Cœli stellam, propter eminentis gloriæ præ-

A mium : mundi stellam, propter justorum solatium : maris stellam, propter miserorum refugium. Stella cœli est, quæ sua claritate cæteros sanctos illuminat : mundi vero, id est justorum, qui propter munditiam cordis recte mundus vocantur : stella est, quia ipsi affectu devotionis ad illum respiciunt, contra pressuras hujus mundi consolationis beneficia consequuntur : maris vero stella est, quoniam omnes miseri, omnes in amaritudine criminum fluctuantes ab ipsa opem refugii exposcunt. Omnes ergo animæ Virgini matri devotæ lætabundæ dicant : Ave cœli stella, ave mundi stella, ave maris stella, ave Maria. Vel ut modo video recte stella maris vocata est. Tempore enim hujus salutationis nulli erant in cœlo beati, in mundo nulli justi, vel admodum pauci, sed omnes erant in mari, hoc est, in amaritudine peccatorum involuti. Et ideo justæ maris stella, id est miserorum stella nuncupata est. Sicut enim stella hæc navigantibus in mari rectæ viæ inditium est, sic et Maria in hoc mundo tortuose viventibus, aliis rectam viam bonæ operationis, aliis rectam viam humilitatis, aliis rectam viam castitatis ostendit. Ob hanc miseriam tollendam Gabriel ad Virginem missus est, qui fortitudo Dei interpretatur. Siquidem opus erat fortitudine, ut genus humanum a tanta miseria liberaretur.

C Et attende quia nuntians fortitudo, nuntius fortitudo, nuntiatus fortitudo, sed nuntians fortitudo Deus, nuntius fortitudo Dei, nuntiatus fortitudo deificata potest appellari. Nuntians dicimus hominem assumptum a Verbo, qui deificatus est, id est Deus factus. Sicut enim magnus ille Hugo sancti Victoris dixit : Qui negat hominem assumptum esse Deum, negat eum assumptum esse in Deum. Nec obviat autoritas illa Hieronymi quæ dicit : Legimus Deum humanatum, non hominem deificatum : quæ sic intelligenda est, quia non prius homo, et postea Deus est factus, sed ex quo fuit, simul et homo et Deus fuit. Nuntians ergo fuit fortis, ut mandatum Dei fortiter impletet : nuntius fortis, ut in carne assumpta diabolum fortiter vinceret : nuntians fortis, ut devictum diabolum fortiter alligaret.

Ut autem ad stellam nostram revertamur, qui in mari sunt vident eam a remoto : qui in mundo, vident eam e vicino : qui in cœlo, vident eam e proximo. Qui aliquid videt a remoto, rem quidem videt, sed neque genus neque personam rei discernit : qui e vicino videt aliquid, rem et genus rei discernit, sed non personam : qui e proximo videt aliquid, et rem et genus rei et personam cognoscit. Qui ergo in mari eunt, stellam nostram a remoto respiciunt : quia homines in magnis criminibus velut in mari fluctuantes, quamvis timore supplicii, affectu tenui quandoque ad Deum, vel ad ea quæ Dei sunt respiciunt, tamen caligine peccatorum involuti, a contemplatione cœlestium repelluntur, sique nihil spiritualis gratiæ in se experientes,

cœlestia quodammodo a longo vident, sed non statim nec præsentiam eorum possunt advertere. Justi vero qui in mundo, id est in mundicia cordis positi sunt, stellam hanc vident e vicino, quia dum sancte vivendo in cœlis habent conversationem, per stillicidia gratiæ futuram vitam prægustantes, etiam statum sanctorum pro modo hujus vitæ concipiunt. Qui vero in cœlo sunt, stellam istam vident e proximo, quia immediate Deo fruentes, oculo contemplationis serenato, perspicaciter sanctorum præsentia pariter et visione delectantur.

Et hoc, pro eo quod dicitur est, ave Maria. Sed quid magnum, quid supereminens Virgini matri attribuitur, cum dicitur gratia plena? Nam et Christus plenus gratiæ et veritatis, Stephanus plenus gratia (*Act. vi*), et apostoli pleni gratia Spiritus sancti fuisse leguntur (*Act. ii*). Idcirco hæc distinctio adhibenda est, quod est plenitudo æqua, est plenitudo apta, est plenitudo superfluens sive effusa. Plenitudo æqua est, cum in re impleta nihil vacuum relinquitur, ut in mensura vini vel olei. Plenitudo vero apta est, quæ replet secundum rei congruentiam, ut cum dicitur : Civitas vel Ecclesia plena populo, non quod ibi nullus locus vacuum relinquatur, sed quia secundum congruentiam ibi existentes loco sufficiunt. Plenitudo superfluens est, quando res quæ implet, mensuræ capacitatem excedit. In beata virgine Maria plenitudo æqua fuit, quoniam spiritali gratia in tantum repleta est, quod in ea nihil vacuum, id est nullus peccandi locus remansit. Unde Hieronymus dicit : Cum de peccatis agitur, nullam de beata Maria volo fieri mentionem. Ex quo enim Christum concepit, adeo est confirmata, quod peccare non potuit. In cæteris sanctis plenitudo apta fuit, non quod peccare non potuerint, quia et apostoli excutere pulverem pedum jussi sunt (*Matth. x*), sed quoniam gratiæ plenitudinem sufficientem ad salutem acceperunt. In Christo plenitudo superfluens fuit, quia ipse accepit gratiam sine mensura, ita ut de plenitudine ejus nos omnes acciperemus. Excellenter ergo Mariæ dictum est, gratia plena. Est autem gratia naturalium bonorum, est gratia spiritualium charismatum, et est gratia cœlestium donorum. Plena gratia fuit naturalium bonorum, quoniam Spiritu sancto ei superveniente, integritatem naturalium secundum dignitatem primæ conditionis sola inter filias Evæ accepit : Plena fuit gratia spiritualium charismatum, quoniam Christo incarnato amplius peccare non potuit. Cœlestium donorum gratia plena fuit, quia virtute contemplandi quodammodo patriæ donata est. Quantum enim distat inter odorem et gustum speciei aromaticæ, tanta inter contemplationem Mariæ, et aliorum sanctorum distantia est. Sicut enim singularem activam a Christo accepit, videlicet humanam ejus naturam portare, lactare, et involvere pannis, cæteraque humanitatis officia ei exhibere, sic (ut dicam quod ministrat cordis mei devotio) etiam dulcedinem suæ divinita-

tis matri singulariter experiendam indulst. Unde subjunxit : *Dominus tecum*. Dominus Pater tecum, quia tu sponsa ejus : Dominus Filius tecum, quia tu mater ejus : Dominus Spiritus sanctus tecum, quia tu amica ejus. Neque enim ipse qui amor est, affectum amoris tibi ostenderet, nisi tu vicem dilectionis ei exhiberes. Pater ergo tecum, cujus Filium conceptura : Filius tecum, quem conceptura : Spiritus sanctus tecum, de quo conceptura es. *Quia Spiritus sanctus superveniet in te*. Primo veniet per sanctificationem virginis, postea superveniet per sanctificationem conceptus virginæ. Superveniet in te, quia de Spiritu sancto concipies. Tu qui hoc audis, quomodo Maria de Spiritu sancto conceperit, fideliter sic intellige : Sicut verbum Dei imago Patris est, sic anima Christi imago est Spiritus sancti : Nec loquor modo de illa imagine, pro qua homo ad imaginem Dei factus esse dicitur. In rebus corporalibus imago alicujus esse dicitur, quod expressè formam illius, cujus est imago, habet. Sicut autem corporalia formas suas habent, ita et spiritalia. Forma autem Spiritus sancti gratia septiformis est, non forma quæ sit in Spiritu, sed quæ de Spiritu sancto : sicut claritas, quæ est in pariete, dicitur claritas solis, non quæ sit in sole, sed quæ est de sole. Homo ergo Christus de Spiritu sancto conceptus est, quia formam Spiritus sancti excellenter accepit, hoc est, septiformem gratiam. Ut ergo *de*, non sit materiale sed formale, Christus de Spiritu sancto conceptus est, non cui Spiritus sanctus materiam seminis attulit, sed cui formam sanctitatis inter omnes creaturas elegantius impressit. Sequitur : *Et virtus Altissimi obumbrabit tibi*. Virtutem hoc in loco accipe, de qua Psalmis a dicit : Notam fecisti in populis virtutem tuam, redemisti in brachio tuo populum tuum, filios Jacob et Joseph (*Psal. lxxvi*). Et de qua Apostolus dicit : Christus est Dei virtus, et Dei sapientia (*I Cor. i*). Hæc ergo virtus Altissimi, quo Christus est, obumbravit quondam filiis illis nequam, populum loquor Judæorum, obumbravit beatæ Virgini, obumbravit etiam nobis. Umbra quæ obumbravit genti Judicæ, literalis sensus velamen fuit, quo spiritalis intelligentia de Christo, et sacramentis ejus in lege velabatur, ne eam intelligerent. Unde cum Moyses loqueretur filiis Israel, velamen ponebat super faciem suam : quia non poterant in eum aspicere propter gloriam vultus ejus, quæ evacuat. Hæc umbra significata est per umbram hederæ, sub qua secludebat Jonas juxta Niniven, ut videret quid accideret civitati. Umbra qua obumbravit beatæ Virgini, infirmitas fuit assumptæ carnis, qua splendor divinitatis ita temperatus pariter et obumbratus est, ut in hac obscuritate caperet eum uterus Virginis, quem in sua claritate omnium rerum amplitudo capere non potuit. De hac umbra ex persona beatæ Virginis in Cantico amoris scriptum est : Sub umbra illius quem desiderabam sedi (*Cant. ii*). Umbra vero qua obumbravit nobis, sicut ignominia passionis, quando

speciosus ille forma præ filiis hominum, deformis et A
umbrosus factus est, ita ut esset lividus plagis, pallidus morte, et omnimodis opprobriis saturatus.

Hæc circa ipsum mutatio, nostra obumbratio fuit, et cum multæ circa ipsum mutationes fuerint, hæc sola obumbravit nobis. Mutata est enim ejus sublimitas in humilitatem, quando formam servi assumpsit: mutata est infirmitas ejus in majestatem, quando assumpsit Petrum, et Jacobum, et Joannem, et duxit eos in montem excelsum, et transfiguratus est ante eos: mutata est ejus mutabilitas in æternitatem, quando a mortuis resurrexit: mutata est ejus speciositas in deformitatem, quando in passione pro nobis in cruce suspensus est. Et hæc est umbra qua nos obumbravit, per quam nos a servitute Ægyptiaca et potestate diaboli liberavit. Sub hac sedebat Helias in solitudine; quia et de eo scriptum est: Sedebat, inquit, sub umbra juniperi, et petivit animæ suæ ut moreretur (*III Reg. xix*): Juniperus enim arbor est humilis et hispida, et signat Christum humiliatum et despectum in passione. Ad hanc umbram invitamur omnes hoc sacro tempore Dominicæ passionis, ut sedeamus sub ea facti imitatores ipsius: nam qui dicit se in ipso manere, debet etiam post ipsum ambulare (*Joan. ii*). Hac umbra modo obumbrata est sancta Ecclesia, dum cessant ab ore ejus cantus lætitiæ, cessat ornatus ministrorum, apparatus altarium, sed et animæ compunctæ super peccatis suis, quod lachrymæ et C
aspiria poenitentium conflentur.

Nunc ergo, o anima Christiana quæ characterem Christi insignita es, reside sub umbra ista, converte gaudium tuum in luctum, et plange Dominum tuum: vel si non vis eum plangere, plange saltem mortuum tuum. Mortuus tuus spiritus tuus est, multitudine scelerum tanquam plagis multis extinctus: Mortuus, inquam, non quia subito casu comparuit, sed cui tu causam mortis intulisti. Nec est hic mortuus quadrumanus in sepulchro, qui a memoria tua jam excederit: non est mortuus in porta qui jam evanescat ab oculis tuis, sed est in domo tua præ oculis tuis, ut semper cum videas, et horrore concutiaris, et indesinenter plangas mortuum, cui viventi parcere noluisti. Judicium æquum a te postulo, tu ne detraxeris veritati. Quidam vir nobilis, et ejus servus contumax in custodia tibi dati sunt hac lege, ut servum pane et aqua more servi, nobilem autem secundum dignitatem natalium suorum splendide procurares. Tu vero in contrarium operatus es, qui nobilem virum fame et siti multisque aliis injuriis confectum subregisti: servum vero omni deliciarum genere fecisti insolentem et superbum, qui insurgens in Dominum suum confossum vulneribus multis occidit eum. Quid respondebis ei, qui utrunque tibi commendavit? Tu hoc crudelis fecisti, tu, inquam, nobilem virum occidisti, qui spiritum tuum nullis virtutibus, nulla pinguedine devotionis, vel bonorum operum refecisti. Tu B
resplacere ergo, o anima misera, sede sub umbra Christi, conformare deformitati ejus; macera carnem tuam jejuniis et abstinentia voluptatum: quoniam per ista spiritus etiam extinctus reviviscit. Si enim umbra Petri potuit suscitare mortuos (*Act. v*), non poterit hoc ipsum facere umbra Christi? Certe si laborares infirmitate aliqua corporali, et mandaret tibi Hippocrates vel Galenus per clientulum suum abstinere a vino et saginatis, modicas oblationes sumere, libenter obediens pro consequenda sanitate corporis. Mandat tibi eadem Deus Pater per Christum suum, ut saneris in anima, et non exaudis: At magis oportebat Deo obedire, quam hominibus, sicut Petrus dicit (*Act. v*). Ne dicas: volo sedere sub umbra Christi, sed non comparet deformitas vel ignominia passionis ejus. Respice omnes tribulatos, infirmos, incarceratos, pauperes fame et siti horridos, in his omnibus Christum vides umbrosam et repletam despectione. Sede ergo sub umbra Christi per proximi compassionem, ut vestias nudum, frangas esurienti panem tuum. Da eleemosynam necessitatem patienti, da, inquam, patienti: imo potius servam tibi, quia in futuro centuplum accipies, et vitam æternam possidebis. Si potens aliquis divitias multas tibi contulisset, et insurgerent in te inimici, qui propter tollendam pecuniam etiam vitam vellent auferre, et diceret tibi is, qui te ditavit: Commenda mihi pecuniam tuam, liberabo te ab hostibus, conservabo tibi vitam tuam, et pecuniam ad integrum resignabo, nonne multas gratias agens acquiesceres illi? Ecce bona temporalia accepisti a Christo, insurgat in te luxuria, partem illorum sibi vult vendicare, et vitam tibi auferre: hoc ipsum facit gula, comessationes et ebrietates appetendo: facit hoc superbia, luxum vestium et pompam secularem ambiendo. Da ergo pauperi bona temporalia, imo Christo in paupere ea commenda, quo facto vitam conservasti tibi, et recipies ea in die necessitatis. Et ne forte grave videatur diu sub umbra Christi residere, et conformari passionibus ejus, scito quia non solum in umbra, sed etiam in speculo, et quandoque in facie se

exhibet cernendum. Speculum sacra Scriptura est, in qua imaginem suam speciosam valde ostendit nobis ad consolationem. In speculo isto videt anima, quam sit pura Christi divinitas, quam dulcis ejus bonitas, quam diuturna ejus æternitas, quam inestimabile gaudium, quod pro se patientibus repro-mittit. Nondum in speculo isto videtur species ejus sicuti est : ex parte enim cognoscimus, et ex parte prophetamus, sicut dicit Apostolus. Res siquidem, cujus imaginem in speculo videmus, retro nos est (I Cor. xiv). Sic et Christus cujus speciem in sacra Scriptura videmus, adhuc in magna gloria venturus est, quando videbimus eum facie ad faciem. Sed eamus ergo modico tempore sub umbra passionis ejus per imitationem, videamus formam ejus in speculo ad consolationem : ut tandem videamus eum in decore suo gaudium percipientes, quod nec voce exprimi, nec corde excogitari potest, quod nec luctu obumbrabitur, nec defectu finem accipiet, præstante Domino nostro Jesu Christo, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XXIII.

IN PASSIONE DOMINI.

Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus (I Petr. ii). Ecce, fratres dilectissimi, Christianæ religionis vexillifer Christus Jesus pro salute hominum dimicaturus procedit : fortis utique propugnator ad salvandum, qui fortem illum armatum custodientem atrium suum, fortior ipse superveniens de cœtu sanctorum ejecit, ita ut non sit amplius in eo inventus locus. Hujus autem signum victoriæ in ligno crucis constituere voluit, quia et juxta dictum prophetæ, ibi abscondita erat fortitudo ejus (*Habac. iii*) : in qua dum hostis antiquus appetiit escam carnis, transfusus est aculeo divinitatis. Et si vultis scire, quibus armis divini potentia Christus diabolum vicerit, ipsa fuerunt sapientiæ ejus plenitudo, charitatis amplitudo, humilitatis fortitudo, misericordiæ magnitudo.

Sapientiæ plenitudo superavit fraudulentum, qui dolosa suggestione hominem innocentem creatum seduxerat, sicut ex historia libri Genesis manifestum est : Charitatis amplitudine devicit invidum, qui hominem fraudulenter seductum ab æternitatis felicitate per invidiam dejecerat : Humilitatis fortitudinem devicit superbum, qui hominem nihil sibi debentem in injuriam Creatoris sui contumaciter possidebat : Misericordiæ magnitudine devicit crudelium, qui hominem injuste possessum sine misericordia vexabat. Sed jam vertamus considerationis oculum, id diligentius attendentes, qua dispensationis ratione, Christus crucem subire voluerit, et tam ignominiosam mortem sustinere, quæ utique et Judæis scandalum, et Græcis stultitia reputata est. Tres interim rationabiles causæ videntur posse assignari, quare Christus crucem subire voluerit, quarum prima est, communis omnium miseria : se-

cunda, filialis, quam Deo Patri debebat, obedientia : tertia, singularis de hoste victoria. Primam causam, hoc est, communem omnium miseriam, propheta David commemorat dicens : Propter miseriam inopum, et gemitum pauperum nunc exurgam, et manifestabor, dicit Dominus (*Psal. xi*). Ponam causam humani generis in salutari, hoc est, in Christo, et non tepide, imo fiducialiter agam in eo, quod in hora passionis factum est. Ista miseria tripartita fuit, quia ponderosa, quia generalis, quia perennis. Ponderosa fuit, quia hominem mole peccatorum adeo presserat, ut nec cælum, nec cœli numina posset respicere. Unde Psalmista : Filii hominum, usquequo gravi corde ? (*Psal. iv*). Et beatus Job de hac gravitate dicit : Utinam appendentur peccata mea, quibus iram merui : et calamitas, quam patior in statera, quasi arena maris hæc gravior appareret ! (*Job. vi*). Et alibi : Grave jugum super omnes filios Adam a die nativitatis suæ, usque in diem sepulturæ (*Eccle. xl*). Illa etiam miseria generalis fuit, quia mors quæ per unum hominem in mundum intraverat, adeo late pervagata erat, quod omnes justos et injustos, bonos et malos pariter involveret : ut universos puniret unum supplicium, quos unum involvebat paternæ prævaricationis delictum. Fuit etiam illa miseria perennis, quia homo sine termino, et sine remedio illam miseriam sustinisset, nisi mediator Dei et hominum Christus Jesus, morte sua interveniente, illi miseriæ finem imposuisset. Secunda causa quare crucem subire voluit, fuit filialis, quam Deo Patri debebat, obedientia, de qua Apostolus dicit : Christus factus est Deo Patri obediens usque ad mortem, mortem autem crucis (*Philipp. ii*). Et ipse Filius ad Patrem : Ego manifestavi te super terram : opus consummavi, quod dedisti mihi ut facerem (*Joan. xvii*). Pro ista obedientia crucem subire voluit, ut per eam primæ inobedientiæ piaculum solveretur : et Christus usque ad crucem humiliatus pro homine satisfaceret, qui superbiendo usque ad æqualitatem Creatoris sui per inobedientiam se extulisset. Tertia causa, quare crucem subire voluit, fuit singularis de hoste victoria, ut ipse moriendo mortis autorem evinceret : et victoria potius non solum ipse esset victor, sed etiam suos imitatores faceret victores. De qua victoria Joannes dicit in Apocalypsi : Vicit leo de tribu Juda, radix David (*Apoc. v*). Et Isaias : Quomodo cecidisti Lucifer, qui mane oriebaris ? corruisti in terram qui vulnerabas gentes (*Isa. xiv*).

Nunc ergo o anima Christiana, quæ vexillum tenes hujus victoriæ, sic portes crucem Domini, ut etiam crucifixum imiteris : quia vera crucis bajulatio, crucifixi imitatio est. Quatuor cornua crucis, quæ sunt longitudo, latitudo, sublimitas, et profundum, quatuor nobis passionum genera demonstrant, quibus Christum debemus imitari, quorum primum est, passio corporalis angustia : secundum, continua mortificatio carnalis concupiscenti-

tix: tertium, patientia illatæ contumeliæ: quartum, renunciatio voluntatis propriæ. Primo passionum genere crucifixum imitati sunt fortes illi vitæ hujus triumphatores, quos neque mors, neque vita, nec periculum, nec gladius, nec creatura alia separare potuit a charitate Christi, tradentes corpora sua ad supplicia propter Deum, de quibus dictum est: Isti sunt, qui venerunt ex magna tribulatione, et laverunt stolas suas, et dealbaverunt eas in sanguine Agni (*Apoc. vii*). Secundo genere passionum imitantur illum, qui voluntaria attritione mortificant membra sua super terram: et ne peccatum dominetur in mortali ipsorum corpore, carnem suam crucifigunt cum vitiis et concupiscentiis. Tertio genere passionum imitantur illum, qui pro causa justitiæ sustinent injurias, opprobria et vexationes alienæ malitiæ, patientiæ virtute illum imitantes, qui tanquam ovis ad occisionem ductus est, et coram tondente se obmutuit, et non aperuit os suum. Quarto genere passionum imitantur Christum, qui cum mundo, et his quæ in mundo sunt, etiam propriæ renunciavit voluntati, et nihil sibi de seipsis reservavit: sed propter Deum alieno se subjicientes in perlo, illius tenent vestigia, qui non venit ministrari, sed ministrare, et animam suam dare in redemptionem pro multis. Unde alibi ipse Salvator dicit: Non veni facere voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me (*Joan. v*). Qui his passionum generibus imitantur Christum, ipsi illius sanguinem venerantur quasi loco vulneris: cum tamen sint alii, qui venerantur Christi sanguinem distillantem in membris ejus. Nonnulli etiam sunt, qui venerant ipsum Christi sanguinem, pulverulentum et dilapsum in terram. Sed Christi sanguis in loco vulneris triumphalis est: in membris ejus distillans, medicinalis: lapsus in terram, consolatorius et subsidialis est.

Qui ergo minus fortes cum Christo crucem ascendere nequeunt, ipsi venerantur illius sanguinem distillantem in membris ejus: quod sit cum in sacramentis Ecclesiæ, quæ de latere ejus effluerunt, peccatorum quærent veniam et causam salutis. Nam quod de latere ipsius sacramenta Ecclesiæ emanaverunt, ipse Evangelista testatur cum dicit: Unus militum lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua (*Joan. xix*). Quod verbum expositor manifestans ait: non dicit percussit, non dicit vulneravit, sed aperuit, ut in latere ipsius ostium panderetur unde sacramenta Ecclesiæ emanarent, sine quibus ad vitam non intratur. Membra vero illius sunt fideles quilibet, qui eodem spiritu cum capite suo vegetantur, et per charitatem in corpore Christi firmiter radicati, corporis illius, id est, Ecclesiæ, diversa gerunt officia secundum divisiones gratiarum. Oculus enim Christi est, qui locum regiminis bene administrat: lingua Christi est, quæ divinis affluens eloquiis, alios erudit et informat: auris, qui præceptis divinis et mandatis obedientiæ libenter auditum inclinat: humerus, qui in vinea

A Domini portat pondus dici et æstus: pes Christi est, qui satagit circa frequens ministerium ad subveniendum necessitatibus aliorum, et sic de cæteris. Per hæc igitur membra sanguis Christi decurrit, dum filii Ecclesiæ modo per aquam sanctificationis, modo per corpus et sanguinem ejus, modo percipiendo alia Ecclesiæ sacramenta, redemptionis illius fiant participes, quam in passione sua operatus est Dominus in medio terræ.

Sed occurrit verbum plenum doloris et angustix, quia sicut quidam juste et pie vivendo corpus Christi construunt, ita alii per vitæ enormitatem destruunt illud, eo utique Judaicam superantes perfidiam. Quoniam illi suspenderunt Jesum in patibulo, isti vero membratim illum dilaniant, et dejectum in terram conculcant pedibus suis. Manum siquidem in corpore Christi præcidunt fures, prædones, scelerati, contaminati, fornicarii, homicidæ, ignominiosi, quidam bonis operibus seipos subtrahunt, quasi manum a corpore Christi præcidunt. Sunt alii mendaces, perjuri, blasphemii, detractores, verba turpia et scurrilia proferentes: et isti dum sanctis exhortationibus, et verbis ædificationis proximum non ædificant, procul dubio linguam a corpore Christi amputant. Aures Christo opilat, qui obedientiæ mandatis auditum non inclinat, et de cæteris in hunc modum. Quid est anima misera quod agis? Ipse Pilatus veteret Christum crucifigere dicens: Regem vestrum crucifigam, (*Joan. xix*), et tu non times illum membratim dilaniare? Certe si videres hominem prope te assistere orbatum oculis, labiis præcisis, truncatis auribus, capulatum lingua, vel cruore suo perfusum undique, æstimo quia abhorreres aspectum illius, et detestereris autorem sceleris, qui hæc facere præsumpsisset. Quare similiter et tu non abhorres manum mittere in Christum Dominum, et cum Juda traditore conspirare in necem ejus? Certe vel hoc exterere te debuerat, quod ipsa arma tua, quibus corpus Christi lanias, in te ipsum convertuntur, telis tuis confoderis, sagittis tuis vulneraris et ipsa scelerata tua, quibus te a corpore Christi præcidis, animam tuam miseram membratim lacerant, et inflictis vulneribus eruentant illam. Nonne putas membra quædam spiritalia animæ esse sensum, memoriam, voluntatem, rationem, et intellectum? Istis membris anima mutilatur, quando nec sensus Deum quærit, nec memoria recollit, nec voluntas appetit, nec ratio eligit, nec intellectus comprehendit, et sic anima misera, quam Deus tibi dedit sociam, ubicunque locorum fueris, si dormis, si vigilas, si ambulas, si sedes, contra te clamant volutata in suo sanguine quem tu efflucisti. Revertere homo miserabilis ad Dominum Deum tuum. Nunquid cunctis filiis Israel in sanguine agni de Ægypto liberatis, tu solus Pharaoni servies? Nunquid petra producente aquas largissimas, ita ut bibant populus et jumenta, tu solus siti aresces? Nunquid patre-

familias vitulum saginatum occidente, tu solus ex-
pers hujus convivii fame peris?

Ecce vidua de Sarepta colligit duo ligna, ut de farinula, quam habet penes se reconditam, faciat panem subcinericium (*III Reg. 17*). Pete ab ea buccellam panis hujus, ne forte inedia consumaris. Panis iste subcinericius Christus est mortalis, vel potius pro nobis morti addictus: duo ligna quibus iste panis coquitur, crux Domini est, in aqua ipse passionis igne torretur. Istum panem vidua de Sarepta de subtili farinula conficit, cum de spiritali intelligentia legis et prophetarum Christum nasciturum et moriturum comprehendit. Panis vero istius buccellæ sunt Christi incarnatio, nativitas, passio, resurrectio, et ascensio. De his ergo buccellis vel unam postula, id est, Christi passionem, et eam in ore tuo rumina, et in ventre memoriæ diligenter recorde, si forte vel ipse Christi sanguis duritiam cordis tui possit emollire.

Sed etiam ipse Moyses in deserto erigit tibi serpentem æneum (*Num. xxi*), quem si vis aspicere, recipies sanitatem, et ablutionem criminum tuorum, medicinam vulnere, augmentum virtutum: et perfectæ sanitati restitueris, si fideli mentis oculo velis illum intueri. In eo invenies fidei præsidium, spei solatium, charitatis solium, gratiæ titulum, pietatis augmentum, misericordiæ vehiculum, pacis vexillum. Hunc ergo serpentem æneum in pertica erectum respice, hoc est, Christum crucifixum fidei devotione recognosce. Respice illum oculo cognitionis, ut cognoscas eum verum Deum qui pro salute hominum missus est. Respice eum oculo dilectionis, ut charitate amplectaris eum qui pro te passus est: et sic sanguis illius super te quoque diffuset, si per charitatem membris illius unitus fueris.

Sunt alii qui venerantur Christi sanguinem non in loco vulneris, non distillantem in membris ejus, sed potius dilapsum in terram. Christi vero sanguinem tunc in terram distillasse dixerim, quando terrena ista et transitoria, quæ Christi patrimonium appellamus, videlicet amplas possessiones, statuta decimarum, oblationum proventus, et cætera stipendia Ecclesiæ, sanguine suo acquisivit, quæ ad consolationem illis dari voluit, qui essent cum ipso tribulationum participes, et imitatores passionum ejus. Illis etenim beneficia ista vult conferri, qui sic eis utuntur ut spiritalia non omitant: sicque comedunt peccata populi, ut obsequia mortuorum, celebra missarum, orationum, statuta solvendo pro animabus fidei intercessores inveniantur. Si, inquit Paulus, spiritalia vobis seminavimus, magnum est si carnalia vestra metamus (*I Cor. ix*). Et propheta David: Sumite, inquit, psalmum, et date tympanum, psalterium jocundum cum cithara (*Psal. lxxx*). Et ipse Dominus: Qui manducat, inquit, carnem meam, et bibit sanguinem meum, habet vitam æternam (*Joan. vi*). Christi carnem comedere est, corporalia Ecclesiæ beneficia ad consolationem

A percipere: sanguinem vero illius bibere est, tribulationibus illius et passioni communicare. O quanti in ecclesia Dei per characterem clericalem in sortem vocati Domini libenter comedunt, qui sanguinem ejus summopere detestantur, quæstu divitiarum clericos, habitu milites, conversatione neutros exhibentes, et dum ipsi corporalia beneficia ad voluptatem percipiunt, pro salute animarum semper benefacere cessant. Frequentius enim eos in foro, quam in choro videas, et sæpius carmina decantare, quam peccata sua plangere, soli Samaritano custodiam animarum, sibi vero summam voluptatum reservantes. Huc accedit, quod ecclesiastica beneficia, quæ non ad proprietatem, sed commodata pauperibus, pupillis et viduis eroganda acceperunt, non indigentes, sed potius canes, accipitres, parasi, joculatores accipiunt, et in patrimonium Christi admittuntur non solum filii et filii, sed etiam consortes thori. Videres illos de eleemosynis pauperum comparare frena deaurata, calcaria nitentia, sellas picturatas, in quibus effligiatae virgines gestuunt in lasciviam, vestes pictas variis coloribus, non compatientes Christo, qui pro ipsis in cruce suspenditur.

O amici Dei, qui per varia tormenta vitam finistis quare et nos per hanc viam delictosam ad crucem Domini non accessistis? Sed iste modus adorandæ crucis nondum propalatus fuerat, Spiritu sancto temporibus istis eum reservante. Quid tu homo perditæ non consideras, quoniam crucifixus te videt? Videt certe modo, et in futuro arguet, et statuet contra faciem tuam, ut vel in tormentis agnoscas te non fuisse Christi hæredem sed violentum patrimonii ejus invasorem. Ubi exemplum, ubi vestigia, quæ nobis imitanda reliquit, vobis, inquit, relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus (*I Petr. ii*). Forte et adhuc aliqua inveniemus vestigia, si velimus ea imitari. Ut grossius loquamur nos, qui subtilia videre non possumus, vestigium est locus in quo pes viatoris ponitur, indicativus quodam modo prætereuntis. Et quis alius fuit iste viator, nisi Christus de quo scribitur: Exultavit ut gigas ad currendam viam (*Psal. xviii*). Et alibi: De torrente in via bibit, propterea exaltavit caput (*Psal. cix*). Pes ejus viatoris est, sanctum animi desiderium, equo trahuntur viri justii ad bene operandum, de quo pede scriptum est: Pes meus stetit in directo, in ecclesiis benedicam te Domine (*Psal. xxv*). Vestigia igitur Christi sunt, viri sancti, qui per sanctum desiderium ducentur ad militandum Deo viventi. Vestigium Christi fuit Petrus per amorem voluntariæ paupertatis cum dixit: Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te (*Math. ix*). Paulus fuit vestigium Christi per fortitudinem exercitii corporalis, qui ne aliquem gravaret, propriis manibus victum quæsit. Joannes Baptista fuit vestigium Christi per abjectionem preciosi habitus, qui habebat vestimentum de pilis camelorum, et zonam pelliceam ad lumbos suos. Helias fuit Christi vestigium

per austeritatem abstinentiæ, David per contemptum mundanæ vitæ, Job per virtutem patientiæ : sancti quoque martyres Christi fuerunt vestigia, quibus usque ad tolerantiam passionis pedem impressit. Talibus ergo vestigiis nos Christus ad viam revocat, ut si forte per amorem mundi, vel alias quas-cunque voluptates illicitas aberravimus, istorum exemplo ad viam redeamus, quæ Christus est : in quo et laboris nostri terminum, et perennis vitæ præmium accipiemus. Ipso præstante Domino nostro Jesu Christo, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XXIV.

IN DIE PALMARUM.

Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo (Galat. vi).

Vos fratres charissimi, vos ipsa unctio docet de omnibus, sed et universi vos, qui scripturas memoriter retinetis, et hoc etiam bene recolitis, quoniam est tempus flendi, et tempus ridendi, et hæc ipsa tempora spaciis quibusdam mediantibus a se invicem solent distingui. Verum hodie rationabili quadam discordia tempus flendi et tempus ridendi pariter conveniunt, dum facies Ecclesiæ modo dilatatur gaudio, nunc contrahitur dolore, ipso autore temporum per ea quæ circa ipsum gesta sunt, hujus varietatis causam nobis exhibente. Quia enim hæc die Domino ingrediente in sanctam civitatem, pueri Hebræorum exierunt obviam clamantes: Hosanna filio David, aliis cædentibus ramos de arboribus, aliis sternentibus vestimenta sua in via (*Matth. xxi*): inde gaudium festivæ processionis. Et recordatione vero Dominicæ passionis, in qua nobis revocatur ad memoriam quando is, qui peccatum nec fecit, neque inventus est dolus in ore ejus, saturatus est opprobriis : et ipse autor vitæ, qui morti nihil debebat, pro nobis gustavit mortem : inde causa doloris. Quamvis enim Christus hodierna die historialiter passus non sit, tamen hodie passio ipsius merito recolitur, eo quod ipse voluntarius hac die venit inter manus peccatorum, ipso Patre illum exponente passioni, qui proprio Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Non incongrue tamen dicere possumus unam rem, scilicet passionem Domini, diversis de causis simul esse materiam doloris et lætitiæ. Doloris, quia nos illi fuimus causa mortis : lætitiæ, quia ejus passio fuit nobis causa salutis. An non etiam ad gaudendum in passione Domini nos invitat typica illa et legalis historia, quæ narrat agno paschali imolato populum Israel liberatum fuisse de Ægypto? Pharaon siquidem ipse est diabolus, decem plagis, hoc est, decem mandatis divinæ legis percussus, ad plenum superatus non est, sed adhuc populum Dei in captivitate tenuit, quousque agno paschali imolato, hoc est, Christi sanguine effuso, populus Dei cum gaudio egreditur de domo servitutis in terram promissionis, sicut David propheta dicit : et eduxit

A populum suum in exultatione, et electos suos in lætitia (*Psal. civ*).

Sic et mulier Sunamitis non gaudet de filio suo resuscitato, quousque Helisæus magnus ille propheta contrahitur ad mensuram pueri mortui, quo incumbente super puerum ille vitalem spiritum recepit. (*IV Reg. iv*) Helisæus etenim magnus ille propheta, hoc est, Christus, in natura suæ divinitatis immensus et infinitus, ad mensuram pueri mortui contractus est, quando pro nobis mortalis fieri, imo pro nobis in natura humana mori voluit : ipsoque incumbente super puerum, hoc est, passionibus humani generis communicante, ipse puer, videlicet genus humanum, vitalem spiritum recepit : oscitavitque septies quando in multiplices Dei laudes prorupit. Unde et mulier Sunamitis, hoc est, mater Ecclesiæ gavisata est. Symphonia quoque et chorus non audiuntur in domo patrisfamilias, donec, redeunte filio prodigo, vitulus saginatus occisus est (*Luc. xvii*) : quia Deus Pater gentili populo non nisi in morte unigeniti Filii sui reconciliatur. His igitur exemplis quælibet anima ad lætandum in cruce Deum invitata dicat :

Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi. Ibi enim ancora spei nostræ, pretium redemptionis, cataplasma vulneris, medicina sanitatis. Quis demum infirmus non gaudet de præsentia medici, aut vulneratus de medicina sanitatis? Vere ipsa Domini passio medicina fuit non solum sanativa, sed etiam penetrativa, et purgativa, Penetrativa, quia in morte ejus velum templi scissum est, terra mota est, et petra scissæ sunt, et monumenta aperta. Penetrativa, quia portæ mortis per illam contractæ sunt, et cathenæ ferreae, et vincula illa durissima, quibus captivi in inferno tenebantur, rupta sunt. Et carcer tenebrosus apertus est, quando dictum est his, qui in vinculis erant, exite, et his qui in tenebris erant, revelamini. Miror ego si et tu aliquando vim penetrativam hujus medicinæ non es expertus : tu, inquam, homo peccator, qui jacebas sepultus in sepulchro mordacis conscientia, et eras ligatus inistitis peccatorum, faciem habens velatam sudario illo pessimo oblivionis Dei, cum Lazaro jam fetens in monumento (*Joan. xi*). Hæc siquidem medicina penetrativa effudit te de sepulchro turpis conscientia per contritionem cordis, rupit vincula peccatorum quibus ligatus eras per remissionem peccati : Sudarium vero abstulit, quando velamen iniquitatis, quod tanquam chaos magnum inter Deum et te positum fuerat, misericorditer removit, ut revelata facie ad Deum respiceres, qui aliquando oblitus fueras Domini creatoris tui. Omnis ergo anima Deo devota, qui passionem Domini fide tenet, et pio affectu veneratur, dicat :

Mihi autem absit gloriari, nisi, etc. Et quamvis omnes gloriari debeamus in cruce Domini, tamen sunt aliqui qui specialiter gloriantur in Domino, alii qui specialiter gloriantur in cruce Domini. Qui

specialiter in Domino gloriantur, sunt viri sancti et perfecti, quibus familiaritas ausum accedendi ad Deum contemptus rerum temporalium præbuit, etiam et aspiratio divinæ gratiæ dulcoravit affectum. Qui contemplantur naturam divinitatis, tanguntur spiritali dulcedine, oratione loquuntur cum Deo, devotione pulsant cælos, et intersunt secretis cœlestibus, et cum Paulo dicere possunt: Nostra autem conversatio in cœlis est (*Philipp. iii*). Sunt alii, qui rubigine peccatorum adhuc obscuratam habent conscientiam, et illicitis desideriis tracti a contemplatione Dei repelluntur, quos tantis delictis indignos judicat Dominus, ut suavitate contemplationis futuræ vitæ gaudia possint prægustare.

Isti ergo tanquam infirmi devote respiciunt Christi humanitatem, in qua suæ salutis causam recognoscunt: stant juxta crucem Domini, et cum Thoma mittunt manum suam in loca clavorum, et devotissime suscipiunt sanguinem, qui effusus est in ablutionem peccatorum. Accedat igitur ad crucem Domini omnis, qui conscientia pavidus coram Deo reus assistit. Quo enim securius confugere poterit, quam ad refugium crucis? Ubi demum miles Christi tutior esse potest, quam sub vexillo sui imperatoris? Hic robor cœlestis militiæ, hic vulnerati in prima acie, et criminibus dejecti receperunt pristinam virtutem. Hic siquidem est justitia patriarcharum, hic constantia martyrum, hic omnium justorum innocentia, qui laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine Agni: Illic etiam magni illi peccatores, qui prophetas occiderunt, qui Christum pupigerunt, qui Ecclesiam Dei sunt persecuti: et omnes consecuti criminum suorum veniam, tibi quoque dant fiduciam veniæ consequendæ. Quid ergo moraris? cur venire trepidas? nulla est enim peccati enormitas, quam Christi sanguis expiare non possit. Si terret te magnitudo supplicii, apprehende crucis profundum: si delectat te celsitudo præmii, apprehende crucis sublimitatem: si anima tua arida est, et indiges beneficio virtutum, apprehende crucis latitudinem: si tentationibus pulsaris, apprehende crucis longitudinem. In profuso enim crucis exterminatio supplicii, in sublimitate celsitudo præmii, in latitudine amplitudo beneficii, in longitudine robor auxilii.

Cum ergo omnes ad crucem Domini invitentur, tamen sunt aliqui qui a cruce Domini se elongant, sunt alii qui eidem appropinquant. Qui autem se elongant alii sunt remoti, alii remotiores, alii remotissimi: et qui appropinquant alii prope, alii propiores, alii proximi. Remoti sunt a cruce Domini, qui dediti vanitatibus hujus seculi, velut e dorso crucifixum respiciunt, in passione ipsius pascentes oculos magis, quam illam imitantes. Dum enim ad vitæ hujus delicias per secularem conversationem se extendunt, quasi a cruce Domini elongantur. Sed quando in beneficiis ecclesiarum consequendis caractere crucifixi insigniri volunt, velut e dorso crucem Domini respiciunt. Tales sunt

A delicati nostri temporis, qui in adeptione beneficiorum volunt esse clerici: in vestitu, principes: in tonsura, milites: in vita, nec hi nec illi volunt apparere. Neque enim pugnant ut milites, neque subditos suos regunt ut boni principes, et si de vita quaeritur frequentius in choreis saltantium, quam in choro Deo psallentium inveniuntur. Quærat modo ab istis Christus, sicut olim a filiis Zebedæi, Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum (*Matth. xx*): Quid respondebunt ei, nunquid dicent, possumus? Videamus ergo: Bibit Christus calicem patientiæ et laboris, bibit calicem angustiarum et doloris, bibit calicem lætitiæ et consolationis. Primum bibit quando maledicta, injurias, opprobria, et labores plurimos ante passionem in nostra natura patienter sustinuit: ad cujus calicis potationem si invitentur illi de quibus jam diximus, prorsus illum fastidiunt: eo quod hanc partem suam reputent, uti delictis, et frui bonis. Bibit Christus calicem doloris et angustiarum, quando sputa et vincula, spineam coronam et mortem crucis expertus est. Sed hunc calicem nequaquam bibere poterunt, eo quod in illo sit exterminatio omnis temporalis gaudii, quod illi summo studio sectandum decreverunt. Sed nunquid poterunt bibere calicem lætitiæ et consolationis, quem bibit Christus in resurrectione? Dicunt omnes, possumus. Sed hoc non esset calicem Domini bibere, imo potius confundere: quia juxta dictum sancti viri, tempora regnandi non possunt prævenire tempora patiendi.

Sunt alii a cruce Domini remotiores, utpote illi qui disciplinam regularis vitæ devoti suscipiunt, sed eam obedienter non prosequuntur. Disciplina regularis recte cruci comparatur, quia sicut crux mundum reparavit ad vitam, ita vita regularis hominem reparat ad innocentiam: et sicut Christus in cruce obedit usque ad mortem, ita et homo disciplinæ regulari debet obedire usque ad carnis mortificationem. Sed ab hac obedientiâ videmus quosdam remotiores fieri, quibus si injunguntur aliqua, ubi sint vestigia Dominicæ passionis, habentia gustum amaritudinis et laboris, nuditatis et paupertatis, et obedire renuunt, murmurantes cum Jona fugiunt a facie Domini, dicentes: Non est hic homo a Deo qui talia mandata decernit. Si vero injungatur eis obedientia, in qua sit seculare gaudium, et locus quidam dominationis, illam non solum humiliter, sed et libenter et velociter suscipiunt. Obedientiam illam loquor, ubi inireta messibus, torcularia vino abundant, ubi curia frequens est famulis et fabulis, ubi mensa plena poculis et ferculis, ubi phase cum fermentato celebrant, et agnum paschalem comedunt sine lactucis agrestibus. Isti ergo, quia per disciplinam regularem ad morum perfectionem non corriguntur, recte crucem Domini quam assumpserunt projicere dicuntur. Disciplina tua, inquit David, corripuit me in finem et disciplina tua ipsa me docebit (*Psal. xvii*). Habet certe malum finem suum, consummationem

virtutum. Disciplina ergo regularis corrigere debet in finem, quia hominem a profundo viti-
 orum perducere debet ad consummationem virtutum.

Remotissimi vero sunt a cruce Domini qui velut in profundo viti-
 orum absorpti sunt, et atrocitate scelerum, fœditate, immundicie, flammis cupidita-
 tum longius cæteris a Christo recesserunt, et sicut enormiter vivendo sunt magis peccatores cæteris, ita etiam a crucifixo remotiores. Sed veniat Babylon illa magna quandoque in memoria ante Deum, quæ veneficiis et fornicationibus suis inebriavit terram, ut bibat de calice iræ Dei et fiat habitatio dæmoniorum, et omnis immundiciæ plangatque tandem in suppliciis, quod hic vestigia Dominicæ passionis noluit imitari.

Sunt alii prope crucifixum, utpote illi qui stant juxta crucem Domini : alii propiores ut illi qui membra supplicii myrrha et aloë condunt. Proximi vero sunt qui bajulant crucem ejus. Juxta crucem igitur stant, qui affectu devotionis et desiderio patiendo ad Christum veniunt cupientes pro nomine ipsius injurias et tribulationes sustinere : sed, considerata infirmitate propria, quod sunt infirmi et debiles et impatientes laborum, hoc quod per desiderium affectaverant, per experientiam aggredi non præsumunt. Isti ergo ab effectu Dominicæ passionis omnino alieni non sunt, quoniam etsi per experientiam tribulationum illam non imitantur, tamen bonis quibusdam affectibus ad ipsum venientes desiderio juxta crucem stare videntur. Quamvis autem affectionibus hi, qui dura pro Christo pati non possunt, cruci approximare debent, videlicet recordatione peccatorum, memoria suppliciorum, consideratione hujus peregrinationis quod non habent hic manentem civitatem, spe futuræ retributionis. Recordatio siquidem peccatorum in conspectu Dei facit eos humiles, memoria suppliciorum facit eos sollicitos ad bene agendum et in mandatis Dei obedientes. Consideratio hujus peregrinationis quod non habent hic manentem civitatem, revocat eos a nimio appetitu rerum temporalium. Spe vero retributionis quandoque suspenduntur in amore cœlestium honorum. Et isti stant juxta crucem Domini. Alii tanquam propiores membra sepulti condunt myrrha et aloë, ut Joseph ab Arimathia fecisse legitur (*Matth. xxvii*). Membra sepulci recte vocantur miseri, et contemptibiles hujus seculi, qui suis calamitatibus oppressi, quasi inter mortuos computantur : et sicut unione charitatis uniuntur membris Christi, ita et per angustias tribulationum illi consepulti sunt. Myrrha vero et aloë sunt affectus compatiendi, et sollicitudo subveniendi. Qui ergo compatiuntur et subveniunt necessitatibus pauperum, anxietatibus oppressorum, perturbationibus tristium, doloribus infirmantium, cæterisque miserorum calamitatibus, Christi membra crucifixi myrrha et aloë recte condire dicuntur.

Qui vero sunt proximi, ipsi bajulant crucem ejus. Ideo autem dixi crucem ejus, quia non omnis

A crux, Christi crux appellari debet. Est enim crux latronis qui pendeat a sinistris : est crux latronis qui pendeat a dextris : est crux Salvatoris qui pendeat in medio illorum. Crux latronis qui fuit a sinistris, pœna est finaliter peccantium : crux latronis qui fuit a dextris, pœna est post lapsum pœnitentium : crux Salvatoris est pœna innocenter viventium. Illi ergo bajulant crucem Domini, qui cum vitæ innocentiam teneant, et in justitia et sanctitate ambulent coram Deo, tamen ac si omnium criminum rei sint, tribulationibus multis et miseriis voluntarie propter Deum se ipsos subjiciunt, aut vexatione alienæ malitiæ modo detractionibus linguarum, modo injustis oppressionibus : aut etiam a persecutoribus perfusionem sanguinis cum Christo mortificantur gloriantes in cruce Domini, per quem eis mundus crucifixus est et ipsi mundo. Mundi crucifixio contemptus est rerum temporalium : sicut crucifixio sanctorum tolerantia tribulationum. Sanctis ergo viris qui portant crucem Domini mundus crucifixus est, quia omnem terrenam gloriam propter ipsum despiciunt, omnia tanquam stercora reputantes, ut Christum lucrificent (*Philipp. iii*). Sed et ipsi mundo crucifixi sunt, hoc est, amatoribus mundi a quibus sustinent amaritudines passionum. Et quoniam de reliquo reposta est eis corona justitiæ, gaudent evestigio conformes fieri Dominicæ passioni, scientes quod per patientiam tribulationum perveniunt ad gloriam Dominicæ resurrectionis, ipso præstante Domino nostro Jesu Christo, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XXV.

IN PASSIONE DOMINI.

Expundit librum coram me, qui erat scriptus intus et foris, et in eo scriptæ erant lamentationes et carmen et vœ (Ezech. ii). Vos fratres dilectissimi qui spiritum adoptionis filiorum accepistis, et sancta conversatione induistis Dominum nostrum Jesum Christum, memoria et moribus pariter retinetis, quod omnis Christi actio nostra lectio est, et propterea iose recte libri censetur nomine, quia in ipso formam vitæ nostræ legere debeamus.

Sed hujus libri seriem, qui totam reparationis nostræ continet historiam, aliquis sanctus vir et pauper spiritu, cujus cor ardens esset de Jesu, melius exponeret : quia melius illum intelligit qui sanctius vivit : et lectione istius libri digni sunt, non hi qui pium nomen Domini Jesu summis labiis pronunciant, sed qui pietatem ejus vita et moribus assequuntur. Quia tamen scire non licet, et loqui nescio, loquatur in me Dominus Deus, et clavis David aperiat mysteria, quæ potest aperire librum et solvere signacula ejus. Liber ergo cujus habita est mentio Christus est, de quo in Apocalypsi dicitur : Vidi in dextera sedentis super thronum librum qui erat scriptus intus et foris, signatum sigillis septem (*Apoc. v*), de quo etiam in Daniele dicitur : In tempore illo salvus erit populus

tuus, omnis qui inventus fuerit scriptus in libro : A et multi ex his, qui in terræ pulvere dormiunt, evigilabunt (*Dan. xii*). Ipse est liber de quo Ezechiel dicit : Expandit librum coram me et cætera (*Ezech. ii*). Liber utique sufficiens omnibus qui et quantum delicatis ad delectationem proponit, et studiosis ad exercitium lectionem. Quæntus libri istius ineffabilis illa unio Dei et hominis, ubi tanquam per septem reales voces ab imo usque ad summum ascenditur, ita ut humilitas homines usque in Deum sublimetur, et econtrario descendendo, celsitudo Dei usque ad humilitatem hominis inclinetur. Vis audire septem sonos cantus istius? Recole quam humilis, quam despectus Christus nascente quam apparuit, et reddidit tibi cantus iste sonum humilem. Recole quam mansuetum, quam pium verbo et opere se exhibuit, et reddidit tibi sonum dulcem. Ad memoriam revoca quantis signis et virtutibus claruit, et audis sonum subtilem : ad memoriam revoca, quod humanam et angelicam naturam in una charitate conjunxit, quod hominem Deo reconciliavit, et audis sonum concordem. Si recolis qualiter contumeliis affectus, vulneribus confossus, coronatus spinis, et tandem cruci affixus, reddidit tibi cantus iste sonum gravem. Quando vero per divinitatis potentiam devicta morte resurrexit a mortuis, reddidit cantus iste sonum acutum : Quando vero victoriosus ascendit in cælum, reddidit sonum superacutum. Et quidem cantus iste non delicatis hujus seculi, sed delicatis Dei proponitur, qui talia meditando delectantur sicut in omnibus divitiis. Lectio autem libri istius non minus necessaria : Neque enim docet decreta Gratiani concordare, non ponderare leges Justiniani, argutias sophismatum exsufflare, non semper discere et nihil proficere, sed potius docet culpas agnoscere, suspirare ad veniam, componere mores, ordinare vitam, salutem querere, Deum invenire.

Estque lectio ista modo in evidenti, sed non ita semper. Fuit enim liber iste quandoque signatus, quandoque clausus, sed modo apertus est. Ante Christi incarnationem liber iste septem sigillis signatus erat, quia ejus repromissio quibusdam obscuritatibus adeo involuta erat, quod vel nulli, vel admodum pauci mysterium Incarnationis cognoscerent. Quid enim aliud, nisi sigilla quædam fuerant personales illæ patriarcharum exhibitiones, apparitiones angelicæ, oblationes hostiarum, imagines revelationum, quæ omnia Christum vel actu vel similitudine præfigurabant : quibus si adicias obscuritates Scripturarum, dilationem promissionis, desperationem adimplendæ veritatis, in summa septem sigilla invenies, quibus liber iste ante Incarnationem signatus fuit. Christo vero incarnato liber iste apparuit, sed clausus tenebatur : quoniam potentia divinitatis ejus per infirmitatem humanæ naturæ obumbrata foras non prodiit. Quoniam et si propheta potens in opere et sermone diceretur, non hoc divinæ potentia, sed meritis virtutum sancti

viri putabant adscribendum. (Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent (*I Cor. ii*). Tandem in passione liber iste apertus est, et sempiterna virtus et divinitas, quæ latebat in homine, foras erumpere cœpit, quando creaturæ Creatoris sui senserunt imperium, et petrae scissæ sunt; terra contremuit, velum templi scissum est a summo usque deorsum. Rejecto siquidem sacco cilicino, quo sol veri luminis claudebatur, idem sol lucere cœpit in virtute sua, ita ut radios suos circumquaque effunderet, et illuminaret non solum illos, qui sedebant in tenebris et umbra mortis, sed etiam cordibus multorum infidelium fidei lumen infunderet. Unde centurio ille evangelicus videns mirabilia quæ fiebant, clamavit, dicens : Vere Filius Dei erat iste.

Aperto ergo libro isto in passione, Scriptura ejus legi cœpit, erat autem scriptus intus et foris. Et fuit scriptura interior, verbum Dei quod in carne Christi scriptum fuit operatione Spiritus sancti : exterior vero scriptura fuit, quam impii persecutores injuriis et plagis, sanguinis effusione et crucis ignominia, non auribus sed tetrīs literis corpori ejus indiderunt. Ista ergo scriptura extunc lecta, sed non ab omnibus intellecta est. Habet siquidem scriptura hæc, sicut aliæ scripturæ tria, literam, sensum et sententiam. Et ut primo loquar de exteriori scriptura, litera ipsius est historialis passio Domini : sensus vero, qui ex illa litera concipitur, imitatio est Dominicæ passionis : sententia, quæ juxta sensum perpenditur, fructus est nostræ redemptionis. Qui passionem Domini sola fide, et non operando tenet, puer est, et quod legit non intelligit : qui autem passionem Domini patientia et laboribus propter nomen Jesu custodiendo vias duras imitatur, legit scripturam hanc, et intelligendo proficit : qui vero usque in finem perseverat bajulando crucem Domini, hic est qui scripturam istam perfecte cognoscit. Similiter scriptura interior tria hæc habet, cujus litera est, puritas fidei de verbo Dei : sensus est, affectus piæ devotionis : sententia, gaudium divinæ contemplationis. Hujus scripturæ lectio maxime perfectis convenit, quorum conversatio in cælis est, qui contempta terrena consolatione amore cælestium honorum accenduntur. Et videmus quiddam mirabile circa hanc scripturam contingere, quoniam hic docet puer senem, insipiens prudentem, balbutiens disertum, magistrum discipulus, idiota literatum. Ecce aliquis vilis homuncio, pauper muliercula, carnem suam cilicio domant, vigiliis et jejuniis mortificantur tota die, panem, quem manu et arte quarerant, pauperibus distribuunt, et omnino non recedunt a vestigio Dominicæ passionis, cum econtrario nobiles et prudentes hujus seculi in luxu divitiarum, in voluptatum affluentia, et in desiderii hominum consumant dies suos, in tantum elongati a cruce Domini, ut illos soles rui-

seros repitent, qui Dominicæ passionis miseriam A fideliter imitantur.

Qui putas ex istis Scripturam, de qua locuti sumus, melius intelligunt? Æstimo quod illi qui melius afficiuntur, utpote qui melius affectu, quam intellectu comprehendunt. Sed jam utilius erit considerare, utrum aliquis librorum, quos legimus, ad exemplar libri vitæ scriptus sit: quoniam quod scriptur commendatur, et frequentius quandoque inspicitur, et memoriæ melius commendatur. Nec incongrue omnes justorum conscientias, quæ virtutibus Christi bene institutæ sunt, libros dixerim, eo quod in illis imago quædam virtutum Domini Jesu repræsentetur, de quibus libris in Daniele dicitur: Sedit iudicium et aperti sunt libri (*Dan. vii*). Et alibi: Audi Israel mandata Dei tui, et ea in corde tuo, B quasi in libro scribe. Et Propheta dicit: Lex Dei ejus in corde ipsius (*Psal. xxxvi*). Isti libri ad exemplar libri vitæ scripti sunt: quia de plenitudine ejus omnes accepimus, et quidquid boni, quidquid gratiæ in nobis aspiciamus, totum ab ipso, tanquam rivulus a fonte, in nos usque derivatum est. Videat ergo unusquisque si liber conscientiæ ejus recte scriptus, bene virtutibus distinctus sit: ne falsarius ille qui mendax fuit ab initio, aliquam maculam criminis superduxerit scripturæ veritatis. Si enim odio vel livore torqueris, liber tuus mendosus est: si æstus ambitione vel avaritia, liber tuus mendosus est: si quæcumque inmunditia corporis pollutus es, liber tuus mendosus est: imò quidquid in te inveneris C Christo contrarium, hoc in libro tuo reputa vitiosum. Tu ergo Christiane, diligenter inspicere librum conscientiæ tuæ, et illum virtutibus Salvatoris tui inscribe: ut illum præsentem semper in corde teneas, cujus innocentia similitudinem per conscientiam mundam studes retinere. Nam quid prodest libros, quos in area reponimus, tam studiose ornare, tanto labore corrigere et librum conscientiæ, a qua vita procedit, relinquere incorrectum? Videmus multos in psalmis David preciosis coloribus citharædum depingere, in prophetis senes quosdam canicie venerandos, et sparsim codices literis aureis facere preciosos, et librum conscientiæ adeo neglectum, adeo sædum relinquere, quod lumine gratiæ suæ non dignetur illam inhabitare Spiritus sanctus. D

Sunt et alii, qui, abjecta vitali scientia Christi, toto studio seculari philosophiæ se tradiderunt, et ne quid desit officii, imposuerunt eam portandam in humeros hominum festino quodam comitatu eam prosequentes. Recole vehiculum illud philosophiæ, quod duobus pueris, qui sunt labor et amor, totidemque puellulis, quæ sunt vigilia, et cura, portandum commiserunt, hoc significantes, quod ad philosophiæ cognitionem non nisi per laborem et amorem, per vigiliam et curam potest perveniri. O labor infructuosus, o amor erroneus, o vigilia stulta, o cura superflua. Vere labor infructuosus est, qui nulla requie relevatur: amor erroneus, qui nullo igne

spirituali accenditur: stulta vigilia, quam nulla sequitur utilitas: cura superflua, quam nulla comitatur securitas. Dic anima misera, quod in his omnibus solatium spiritus, quod boni adminiculum, quæ causa salutis? Nulla prorsus. Et propterea conscientiam tuam repara, librum vitæ intueri, ut quod in tuo minus invenis per illum docearis. Ibi siquidem verba quædam consolatoria, verba vitæ æternæ invenies, quæ te ad viam salutis reducant, a qua ambulando per latas vias seculi vias deviasti.

Et cum in libro illo scripta sint lamentationes, carmen et væ, habet singulum istorum verba sua, quibus tibi loquitur, vel ad terrorem, vel ad correctionem, vel ad consolationem. Lamentationes igitur pertinent ad imitationem Dominicæ passionis: carmen, ad gloriam resurrectionis: væ, ad iudicium extremæ ultionis. In lamentationibus invenies verba aspera, pertinentia ad labores pœnitentiæ, utpote: In sudore vultus tui vesci pane tuo (*Gen. i*). Effunde sicut aquam cor tuum coram Domino, planctu et gemitu te ipsum affligere, et in maceratione corporali corpus tuum redigere in servitutem, et cætera hujusmodi, quibus crucem Domini imitatur homo in hoc mortali corpore. In væ autem reperiuntur verba quædam terribilia, quæ sunt fletus et stridor dentium, acerbitas flammarum, tenebrarum densitas, crudelitas tortorum, et cætera tormentorum genera, quæ parata sunt diabolo et angelis ejus. Carmen vero loquitur verba consolatoria, verba jœcunda, quæ sunt plena absolutio culpæ, restitutio gratiæ, evasio exilii, collatio regni, consortium Divinitatis, adeptio æternitatis. Si ergo adhuc peccator es, et in sepulchro mordacis conscientiæ cum Lazaro adhuc foetidus jaces, lege verba illa terribilia, quæ ad væ pertinent: ut saltem terrore suppliciorum concussa, a sceleribus tuis respicias. Si vero super peccatis tuis contritione fructuosa punctus es, respice ad verba aspera, quæ in lamentationibus reperies: ut per opera pœnitentiæ Deo, quem offendisti, satisfacias. Quod si bonis operibus jam justificatus es, intende verbis consolatoriis, quæ ad carmen pertinent, in præsentî vita proposita ad consolationem, in futura, ad plenam joëunditatem. Omnis ergo Christi imitator, qui adherere Deo bonum est, sic in libro vitæ exerceatur, ut evitatis gehennæ suppliciiis, per tribulationes multas, et angustam viam tendat ad vitam, in qua omnes sancti evacuato quod ex parte est, librum vitæ perfecte intelligentes, cognoscent Christum sicut ab eo cogniti sunt: ad cujus cognitionem nos perducatur ipse Jesus Christus, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XXVI.

IN RESURRECTIONE DOMINI.

De torrente in via bibit, propterea exaltavit caput (Psal. cix). Inter tot Christi triumphantis præcones laude impari, quasi voce quadam discordi, metuo dissimilis apparere: et dum Hosanna filio David digne cantare non valeo, ab his qui præcedunt in-

crepari potius ut taceam, quam ad confessionem laudis invitari. Veruntamen cæci illius informati exemplo, vel verecundus, vel importunus sedebo et ego juxta viam et clamabo, et cœlesti turba Jesum re-urgentem suscipiente cum gaudio sequar affectu, sequar desiderio, dicens: Fili David miserere mei. Neque enim aliter sequi possum, quousque torrens iste, de quo et Christus bibit, separat me ab illo, qui in tantum præceps, in tantum profundus est, ut qui volunt hinc transire ad Jesum non possunt, neque inde huc transmeare.

Est autem torrens iste, decursus hujus vitæ mortalis, qui decurrit a propagine conceptionis, in carcerem mortalitatis, et inde in miseriam nativitatis, unde rursus progreditur in angustias mortis. Ad ultimum vero terminantur, nisi subveniat misericordia supplicio æternæ damnationis. Periculosus est torrens iste plane, et ideo magis periculosus est, quoniam aquis quibusdam accessoriis excrescit in fluvium magnum. Unde et beatus Job hunc torrentem nomine fluvii appellat, cum de serpente illo antiquo loquitur dicens: Absorbebit fluvium, et non mirabitur: et spem habet, quod Jordanis fluat in os ejus (*Job xl*). Quasi diceret, non magnum, non mirum reputat hostis humani generis si fluvium, hoc est, humanam naturam, peccatis et criminibus irretitam absorbeat secum in partem suæ damnationis: sed etiam spem habet quod Jordanis, id est, populus in Christo renatus, influat in os ejus.

Ascendunt itaque, ut dixi, aquæ quædam insipidæ ad hunc torrentem, quæ intumescere faciunt fluctus ejus. Hinc aquæ palustres, quæ ipsum limosum et turbulentum faciunt: illinc aquæ marinæ, quæ illum faciunt amarum: inde aquæ nivium, quæ præ nimio frigore eundem impotabilem reddunt. Sunt autem aquæ palustres, carnalia desideria, quæ hunc torrentem, id est, hujus vitæ decursum, limosum quodammodo et turbulentum faciunt: quia quotiens anima a contemplatione sui creatoris carnis delectatione repletur, totiens quasi limosis quibusdam aquis corporeæ paludis ingurgituratur. Aquæ vero marinæ, sunt curæ et occupationes hujus sæculi, quibus anima vacans inquietudine quadam distracta, in se ipsa amarescit velut absinthium, dum amor hujus impellit, ut cupiat: labor, ut acquirat: timor anxius, ne perdat: dolor si vel affectata non obtineat, vel acquisita derelinquat. Aquæ vero nivium sunt affectatæ malitiæ cordis humani, utpote invidiæ, sectæ, hæreses, odia, et fraternæ unitatis discordia: quæ ideo magis frigidæ cæteris dicuntur, quoniam amplius a fervore charitatis recedunt. Vides quod aquæ nivium desursum in terram descendunt, eamque diutius occupant, nisi caloris beneficio resolvantur. Spiritualia etenim vitia sursum, id est, in angelica natura, prius nata suggerente auctore ipsorum diabolo in terram, id est, in terrenos, et peccatores homines descendunt, eosque diutius detinent, nisi flante clementiore spiritu per contri-

tionem cordis relaxentur. Ecce quam limosus, quam amarus, quam frigidus torrens iste est, et quis unquam bibit de illo? Christus utique, sed de torrente non de fluvio. Torrens enim respicit cursum naturæ, fluvius vero prævaricationem culpæ. Bibit, inquam, de torrente hoc Christus, dum infirmitate humanæ naturæ assumpsit, dum gustavit amaritudinem passionis: Bibit, inquam, et pertransiit, et invitavit te ut sequaris ipsum.

Si ergo vis expeditus transire, ne forte demergat te tempestas hujus aquæ, vel absorbeat te profundum, fac tibi pontem de lignis levigatis, columnas in eo eriges, et utrinque impones illis latera, tabulata sternens desuper, et firmabis clavis, sicque consummabis eum. Sunt autem columnæ istæ, viri sancti, viri perfecti, quos in torrente hujus vitæ sursum erigere, id est ante mentis nostræ aciem statuere debemus: ut quicquid laboris, quicquid tentationis in hac vita nobis provenerit, æquanimitè tolerantes exemplo virtutis eorum in bono opere non deficiamus. Et recte columnis tales comparantur: Sicut enim columnæ non violentia ventorum, non alluvione imbrium, non procellarum impetu, a stabilitate sua moveri possunt: sic istos non tribulatio, non angustia, non periculum, non gladius, non demum calamitas aliqua separare potuit a charitate Christi. Istæ, ni fallor, sunt columnæ, quas Dei sapientia in domo, id est in massa humani generis, septem numero excolit: quia per septem sæculos unquam defuerunt viri sancti, qui exemplo bonæ conversationis infirmiores quosque ad cœlestia desideria provocarent, de quibus columnis in Apocalypsi scriptum est: Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei (*Apoc. iii*).

Istis columnis superponi debent latera, ut ab ipsis portentur, et tabulata desuper portent. Hæc sunt duo latera candelabri illius aurei, hoc est duo testamenta in Christo fundata, de quorum utroque tres calami egrediuntur, id est historia, tropologiæ, allegoriæ, trinus intellectus. Hæc sunt duo latera scilicet Jacob, quæ inferius terram tangere dicuntur, sursum vero cœlos (*Gen. xxviii*). Eloquia enim Dei quasi inferius terram tangunt, quando per comminationem pœnæ terrenos homines in timorem concitant: cœlos vero tangere videntur, dum per repromissiones Dei justorum corda ad amorem cœlestium inflammant. Portant autem prædictæ columnæ hæc latera quasi sinistra parte, dum viri sancti testimonio Scripturarum ostendunt impiis quæ sit ira venientis judicis, tenebræ carceris, crudelitas tortoris, immanitas supplicii, diuturnitas æternæ illius damnationis. Quasi a dextera vero parte columnæ istæ hæc latera portant, dum secundum promissa Dei denunciant electis quæ sit vita illa interminabilis, beatorum societas, immensitas præmii, jocunditas regni, quod paratum est sanctis a constitutione mundi. Quibus columnis et lateribus sic ordinatis, tabulata debent poni desuper: quia bona opera, quæ per tabulata accipiuntur, præceptis divinis de-

bent inuit, ut ea studeat facere strenuitas militis, quæ voce præconaria mandari sibi noverit jussu imperatoris. Mandata siquidem Dei decreta quædam sunt summi regis, quæ præcones verbi Dei mundo huic intonuerunt, ut facientes ea vivant in eis, contemptores vero puniantur: quia quantumcunque recti speciem teneant opera, si formam evangelicæ doctrinæ non tenent, a summo iudice reproba judicantur.

Sunt certe nonnulli singularis vitæ, qui jejuniis, vigiliis, orationibus extraordinariis multa sibi facere bona videntur, quæ tamen bona non sunt: quia occasione scandali contra divina præcepta inveniuntur: alius immoderatum habens zelum justitiæ, contra voluntatem Apostoli (*Rom. xiv*) iudicat servum alienum, alius specie mansuetudinis zelum subvertit justitiæ et æquitatis. Quæ omnia mala sunt, licet bona videantur, quia contra divina præcepta inveniuntur. Hoc est quod in templo Salomonis mare æneum dicitur poni, in quo sacerdotes oblaturi hostias, manus suas lavabant. Ubi per mare æneum lex divina, per manus operationes accipiendæ sunt. Quicumque ergo sacrificium dignum Deo vult offerre, debet manus suas lavare in hoc mari æneo, id est operationes suas secundum præcepta divina dirigere: hoc mare alibi crystallo comparatur, ut in Apocalypsi: Et in conspectu sedis, inquit, erat tanquam mare vitreum simile crystallo. Sicut enim crystallus lapis clarissimus, obiectu solis scintillulas ignis ex se emittit, sic lex divina opere adimpleta, exemplo bonorum operum in cordibus fidelium ignem charitatis accendit.

Sunt etiam et clavi necessarii, ut firmiter coheræreat machina totius operis, qui sunt quatuor virtutes principales: justitia, fortitudo, prudentia, temperantia, in quibus vita bonorum operum consistit, ut in his quæ bene agenda sunt, justitia præbeat rectum iudicium: fortitudo, auxilium: prudentia, consilium: temperantia, solatium. Ponte igitur hoc sic consummato, torrentis hujus patet transitus: nec est jam cur desperet pusillanimis, cur desistat debilis, cur deviat ignarus, cur paveat formidolosus, cur non incipiat parvulus, cur non perveniat adultus. Christus enim dux viæ factus est fortis, ut custodiat: sapiens, ut dirigat: potens, ut perducatur.

Si ergo vis hunc torrentem pertransire, si Christum cupis imitari, per hujus pontis medium iter tuum dirige: et si vis cavere præcipitium, non declines ad dexteram vel ad sinistram. Sunt enim aliqui, qui per hunc pontem e transverso gradiuntur, et ideo corruunt: alii per ipsum oblique gradiuntur, et deficiunt: alii directe, et pertranseunt. Qui e transverso super hunc pontem gradiuntur, sunt illi qui per lamenta confessionis et poenitentiae vias suas mala deserentes, iter bonæ vitæ quod ad Christum ducit, arripiunt: sed in ipsis principiis ad vitia, quæ reliquerant, revertentes, modo luxuria dissoluti, modo superbia elati, modo ambitionibus cæte-

A risque vitiorum tumultibus distracti, quasi e transverso gradientes in præcipitium ruunt, de quibus in psalmo scriptum est: Verumtamen propter dolos posuisti eis, dejecisti eos dum allevarentur (*Psal. lxxii*). Propter dolos, inquit, hoc est, quod dokisi sunt et in veritate non persistent, posuisti eis delectationes istas temporales, ut in ipsis fallantur: dejecisti eos in ipsis suis delectationibus, dum allevarentur, id est dum sibi alleviati viderentur. Qui vero oblique per hunc pontem incedunt sunt hi, qui multa devotione bona opera incipiunt, et assiduitate bonæ conversationis Deo serviunt: nec recedentes a templo ejus die ac nocte, sed tempore tentationis imminente, dum vultus incipit pallere vigiliis, corpus jejuniis marcescere, dum hinc asina

B gemit sub onere, illinc quandoque pungit vexatio alienæ maliciæ, retardari incipiunt, et in tentatione, ubi fortes esse debuerant, ibi a bono opere desistunt, de quibus scriptum est: Filii Ephrem intendentes et mittentes arcum, conversi sunt in die belli (*Psal. lxxvii*). Filii Ephrem, id est fructificationis, qui fructum facere debuerant, intendentes et mittentes arcum, hoc est, pugnam fortiter aggredientes, conversi sunt retrorsum in die belli, hoc est, in tempore tentationis. Qui vero directe per ipsum gradiuntur sunt hi, qui in terra hujus mortalis vitæ adhuc positi torrente interposito terram viventium voto et desiderio respiciunt: et exemplis sanctorum accensi, mandatis divinis eruditi, virtutes et opera, quæ mente conceperunt, student bene vivendo adimplere, bibentes cum Christo de torrente passionis, ut cum ipso inebrientur gaudio futuræ resurrectionis. In hoc enim Christus de torrente in via bibit, in hoc exaltavit caput, ut hi qui per hujus seculi agones, per amaritudines passionum in præsentis vita humiliantur, in jocunditate futuræ gloriæ cum ipso capite suo exalcentur. Est autem caput istud Christus, de quo dicit Apostolus, quod constituit eum caput Ecclesiæ, quæ corpus ipsius est (*Ephes. v*). Caput Ecclesiæ autoritate creationis, caput Ecclesiæ plenitudine gratiæ et veritatis, caput Ecclesiæ principio Christianæ religionis. Hoc caput quatuor modis a nobis exaltatur: primo, immensitate suæ majestatis; secundo, velamine nostræ infirmitatis; tertio, cruce voluntariæ passionis; quarto, per gloriam hodiernæ resurrectionis.

Immensitate suæ majestatis a nobis exaltatur, quoniam in sui natura immensus et infinitus omnem creaturam excellit, unde Job: Excelsior est celo, et quid faciam? profundior inferno, et unde cognoscam? Longior est terra mensura ejus, et latitudo mari (*Job xi*). Velamine nostræ infirmitatis a nobis exaltatur, quoniam anima humana nube corporeæ infirmitatis a nobis obscurata, non nisi per speculum et in enigmate ipsum contemplari prævalet, unde David: Accedet homo ad cor altum, et exaltabitur Deus (*Psal. lvi*). Hoc est quod sponsa sponsum in Canticis per fenestras et cancellos, quasi stantem retro parietem, intuetur

(Cant. II). Per fenestras quippe et cancellos, hoc est, ex parte eum respicit, quem pariete sive muro suæ infirmitatis interposito ad plenum non comprehendit. Hoc etiam est, quod transeunte Domino Helias pallio suo vultum operuit. Iste transitus aspiratio quædam divinæ gratiæ, qua anima ad horam visitatur, accipiendus est. In quo transitu Helias, id est vir quilibet contemplativus, pallio vultum suum cooperit (III Reg. XI), quando velamine humanæ infirmitatis interposito, cognitionem, quæ per vultum accipitur, ad Deum plenarie non extendit.

De exaltatione voluntariæ passionis in Evangelio scriptum est: Ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum (Joan. XII). Et de hac exaltatione sponsus in Canticis dicit: Ascendam in palmam, et apprehendam fructus ejus (Cant. VII). De exaltatione vero hodiernæ resurrectionis præsens solemnitas multa profert testimonia, quæ non solum scientia, sed etiam firmiter tenent hi, qui a vana sua conversatione abstracti, justitia et sanctitate Christum induerunt: et in mortali corpore adhuc positi, profectu virtutum et honorum operum cum ipso capite suo spiritali quadam resurrectione exaltantur. Si enim solum caput exaltatur, ubi pedes et manus? ubi cætera Ecclesiæ membra, quæ capiti suo desiderant copulari?

Exaltantur igitur et electi quatuor modis: primo, cum per contemptum mundi a terrenis affectibus abstrahuntur: secundo, dum ad invisibilia Dei per fidem et cognitionem eriguntur: tertio, dum ad Deum quem super omnia diligunt, affectu devotionis sublevantur: quarto exaltabuntur, cum utriusque stolæ, corporis videlicet et animæ jocunditate cum capite suo fruuntur. Istæ sunt exaltationes, quas sanctus ille vir in psalmo nobis significavit, dicens: Beatus vir, cujus est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum, in loco quem posuit (Psal. LXXXIII). Istæ etenim exaltationes sunt gradus quidam, quibus a vita ista mortali ad Deum ascenditur, dum a contemptu mundi transitur ad Dei cognitionem, a cognitione ad amorem, ab amore ad fruitionem. Tres primæ exaltationes habentur in valle ista lachrymarum, in loco videlicet hujus nostræ peregrinationis. Quarta vero reservatur in loco illo quem posuit, id est, in loco quem ad fruendum Deo sanctis suis præparavit, in quo modo regnat Christus cum angelis, et in futuro regnabit cum omnibus sanctis, cujus regni cohæredes nos faciat ipse Jesus Christus, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XXVII.

IN GENERALI CAPITULO.

Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso (Psal. LXVII). Quando per rerum similitudines de Christo loqui volumus, convenientius id facimus per infirmas creaturas, quam per eas quæ sunt excellentioris dignitatis: quoniam in his hoc est abjectioribus

creaturis, comparatio similior quandoque invenitur. Quamvis ergo Christum solem appellem, (Quia sicut sol mundum, ita ipse illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum) aptius secundum aliquid cum Propheta illum vermem appellabo, qui ex persona ipsius dicit: Ego sum vermis, et non homo (Psal. XXI): quia sicut vermis de terra sine patre nascitur, ita Christus de beata Virgine sine viri operatione progenitus est. Eodem modo et causa simili, rectores ecclesiarum convenientius plerunque per indigniores creaturas figurantur. Licet enim eos boves recte appellare possimus, quia prædicando, operando, ministerium implendo, terram Domini, hoc est, corda fidelium fortiter excolant, expressius tamen illos canes appellabo: quia canum ad illos major similitudo invenitur. Unde ipse Dominus in Evangelio canes eos appellat, ubi de Lazaro dicit: Sed canes veniebant, et lingebant ulcera ejus (Luc. XVI). Et Propheta: *Lingua, inquit, canum tuorum ex inimicis ab ipso.* Quod est dicere, ex inimicis tuis flant canes tui, et hoc a te ipso et non ab alio. Tobiam quoque enntem in Rages, civitatem Medorum, canis prosequitur (Tob. VI): quia Christum in hunc mundum venientem, doctorum multitudo comitatur. Et videte similitudinem animalis. Canis enim animal blanditiis domesticum, latratu extraneum, morsu lupum insequitur, lingua sanat, et cura diligenti noctis excubias observat. Ut autem ista omnia prælati et subditis assignemus, sicuti per canes ecclesiarum rectores, ita per domesticos boni ordinis observatores, per extraneos infirmi ordinis transgressores, per lupos contumaces ordinis invasores intelliguntur. Lingua canis, medicina poenitentialis: cura excubiarum, sollicitudo pastoralis est. Usualiter domesticum solemus appellare eum, qui per affectum præcordialem, habitationem communem, vitam socialem conjunctus est. Sic et in Ecclesia domesticum recte vocamus illum, qui charitate omnibus est devotus, in congregatione assiduus, bona operatione quasi vita sociali omnibus acceptus. Talis ergo domesticus canum, hoc est, prælatorum blanditiis fovendi debet, videlicet dulci affectu animi, impensa corporalis beneficii, exhibitione spiritalis solatii. Non enim debent prælati sanctos viros opprimere terrore potestatis, sed potius amicos et socios se illis exhibere. Quia sicut lex non est justo posita (I Tim. I), ita nec potestas, quæ magis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum ordinata est. Unde beatus Gregorius dicit, quod conditione naturæ omnes homines æquales sunt, sed quia statu meritorum sunt dispares, necesse est quod ad vitia comprimenda alii ab aliis regantur. Antiqui etiam patres nostri non reges gentium, sed pastores ovium dicti sunt. Noe etiam et filiis ejus a Domino dicitur: Sit terror et tremor vester super cuncta animantia et bestias terræ (Gen. IX). Non dicit super homines, ut ex hoc detur intelligi, quia non sancti viri et justii, sed potius bestiales et criminosi terrore potestatis præ-

mendi sunt. Inter ipsos tamen sanctos viros quidam A sunt parvuli, quidam adulti, quidam proveeti. Parvulli vocantur simplices illi, qui multam habent sanctitatem, et modicam discretionem : adulti, qui sanctitatem habent pariter et discretionem : proveeti vero, qui cum his diuturnam habent honorum operum exercitationem. Qui multam habent sanctitatem et parvam discretionem, dilectione quidem et beneficiis fovendi sunt, sed in his quæ minus discrete dicunt vel faciunt cum severitate quadam sunt reprimendi, ut ex tali repulsa vel correptione prudentiores et magis discreti fiant : Sicut magister scholarium parvulum innocentem postulanti ne vapulet, non exaudit, sed potius flagellat eum et corrigit, ut asperitate verborum et verberum ad meliora postmodum enutriatur. Qui vero sanctitatem habent cum multa discretionem, illos esse arbitror, qui de profunda æculi conversatione ad vitam claustralem venerunt, in qua seculari conversatione seculi prudentiam, et astutiam rerum gerendarum didicerunt. Sed postquam vocati sunt a Domino et iustificati relicta seculi vanitate, prudentiam seculi retinuerunt, de quibus dictum est a Domino : Quoniam filii hujus seculi prudentiores sunt filiis lucis in generationibus suis (*Luc. xvi*). Et isti non solum diligendi, sed etiam magis familiares cæteris haberi debent eo quod Ecclesiæ magis utiles sunt. Qui autem longa exercitatione honorum operum sunt proveeti, ipsi sunt specularia quædam sanctæ Ecclesiæ, in qua lumine divinæ gratiæ excellentius coruscante, alii se mirari debent et respicere : ut ex tali speculorum intuitu corrigant in se quod vitiosum, et reservent quod virtuosum est. Et isti honore et reverentia magis digni sunt. Extranei autem sunt illi, quos neque unio charitatis, neque unitas communionis, neque uniformitas actionis nobis conjungit. Extraneum ab unione charitatis faciunt odia, invidiæ, iræ, rixæ, dissensiones, et scissuræ mentium, in quibus non habitat Deus : Extraneum ab unitate communionis faciunt lautiora cibaria, stramenta molliora, vestes inordinatæ, tonsuræ irregulares, quorum contraria ad communionem pertinent : Extraneum ab uniformitate actionis faciunt singularia jejunia, intempestivæ vigiliæ, insolitæ orationes, et cætera hujusmodi, quæ in libertate Spiritus juste videntur posse fieri. Tales ergo latratu canum, hoc est, duris prælatorum increpationibus corripiendi sunt, primi propter peccatum, quia scindunt regnum charitatis : secundi propter periculum, ne illorum exemplo cæteri trahantur : tertii corripiendi sunt propter scandalum, quia vix homini per quem scandalum venit (*Math. xviii*). Oritur tamen scandalum quandoque de malis, quandoque de necessariis, quandoque de indifferentibus. Si de malo scandalum oritur, statim malum resecandum est : si de necessariis, hoc est, de his quæ ad vitam æternam sunt necessaria, scandalum oritur, ibi melius admittitur scandalum, quam veritas relinquatur. Sed si de indifferentibus, id est de his, quæ licite fieri vel omitti possunt, scanda-

lum oritur, distinguendum est. Si enim de talibus oritur scandalum universitati, vel magnæ parti universitatis, tunc ab hujusmodi etiam bonis cessandum est. Quod si pro nobis indifferentibus, quæ facio uni alicui, oritur materia scandali, non propter hoc cessabo satisfacere propriæ devotioni.

Corripiendi sunt ergo tales extranei, diversis tamen modis secundum diversitatem delinquentium. Sunt enim alii qui peccantes, qui timore Dei postposito, peccatum non metunt : sunt alii, qui concupiscentiis illecti, nimis ardentur peccare diligunt : sunt alii, qui ita peccant, quod peccata sua non intelligunt. Illum, qui timore Dei postposito peccare non metuit, tu qui solus etiam peccatum illius nosti, corripere : non tamen per te, imo per alium, ut si privatus es, intimes illud prælato Ecclesiæ, ut ab eo correptus coerceatur timore potestatis. Illum, qui peccare nimis, ardentur diligit, tu qui solus nosti peccatum illius, intimare potes alicui sancto viro, ut ab eo correptus trahatur in odium peccati exemplo sanctitatis. Illum, qui peccatum suum non intelligit, etiam si solus nosti peccatum illius, per virum aliquem sapientem et literatum corripere potes, ut ab eo correptus et instructus veniat ad cognitionem delicti sui.

Lupi vero morsu canum insequendi sunt. Lupi sunt contumaces, justitiæ invasores, qui non tracti infirmitate præcepta Dei transgrediuntur : sed potius per rebellionem et contumaciam, quasi hostes ea diripiunt, parum æstimantes se ipsos a justitia cadere, nisi statum justitiæ videant secum pariter corruisse. Qui lupis propter duo comparandi sunt : lupus enim non solum lacerando laniat, sed etiam hominem, quem prius aspexerit, visu venenato rancum facit, ita quod non nisi voce obscura et imperfecta loqui possit. Similiter contumaces, justitiæ invasores, non solum vivendo corpus Ecclesiæ laniant, sed etiam malis colloquiis semine discordiarum, jaculis detractionum, cæteros adeo elingues reddunt, ut in causa Dei pro libertate justitiæ loqui non possint. Tales ergo lupi morsu canum, id est severitate disciplinæ ecclesiasticæ appetendi sunt, ut modo per excommunicationem, modo per suspensionem, aliquando disciplina corporali, aliquando tædio silentii, quasi dentibus quibusdam fracti et comminuti correptiores in corpus Ecclesiæ trajiciantur. Sic enim cera durior ad ignem liquefacta, in quamlibet imaginem facile vertitur, sic rubigo de ferro excutitur, sic vasa Domini inter malleum et incudem fabricantur, sic byssus attritione multa in caudorem vertitur : et vinea quæ longo astricta gelu gemmas emittere non potuit, adveniente calore postmodum fructum facit uberrimum : et peccator qui longo peccatorum gelu induratus est, accedente æstu tribulationis, et cum illo calore gratiæ, postea emendatior efficitur. Lingua canis medicina penitentialis est, qua sanantur illi, qui post graves lapsus peccatorum et criminum fortiores resurgunt. Dum

enim a prælatis ecclesiarum fructuosæ pœnitentiæ visitantur consiliis, quasi linguatæ canis pristinæ restituntur sanitati. Ad hanc sanitatem consequendam duo præcipue necessaria sunt, vera scilicet humilitas delinquentis, et pia compassio pastoris : ut dum is qui deliquit, planctu et gemitu, confessione et lachrymis se ostendit correctum, bonus prælatus sic humiliatum et compunctum pia compassione benigne suscipiat, et consolatione paterna mulceat justificatum, quem prius amiserat criminis. Sic bonus ille pastor ovem perditam reportavit in humeris suis gaudens, sic pater filio suo prodigo ad se revertenti occidit vitulum saginatum (*Luc. xv*), sic Petrus lachrymantem Dominus misericorditer respexit, et Mariæ Magdalenzæ dimissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multum (*Luc. vii*). Et si per similitudinem rerum loquimur, bonus agricola terram, quæ spinis extirpatis copiosum fructum portat, magis diligit, quam illam, quæ nunquam spinas habuit, et nunquam uberem fructum fecit. Solet etiam dici, quoniam corvi pullos suos dum vident eos nigrescere, et sui similes effici, diligenti solitudine provident illis et pascunt eos, sed quam diu vident eos albescere et recedere a forma paterni coloris, in providendo illis alimoniam non sunt solliciti. Eodem modo prælatus Ecclesiæ dum videt subditum suum contritionem et operibus pœnitentiæ nigrescere, et confundi in peccatis suis, debet illum consolatione spiritali, et consilio salubri pascere, et in melius nutrire. Si vero criminis subditum prælatus videat albescere, hoc est, seipsum justificare, aliis se anteferre, et tanquam re bene gesta cæteros judicare, hunc non blanditis, sed potius flagellis et scorpionibus cædi justum est. Quia cum laudatur peccator in desideriis animæ suæ, et iniquus benedicatur, exacerbatur Dominus peccator.

Super hæc omnia sollicitudo pastoralis necessaria est. Ut autem de hac sollicitudine pastorem colligamus aliqua ex rerum similium collatione operæ pretium est : Bonus bubulcus, qui terram suam bene vult colere, diligenter aratrum suum sequitur, minuat boves ut perficiat opus diei : ne forte torpens somno vel otio non recipiat fructum laboris sui, provida solitudine boves aliquando cantu recreat, aliquando pungit aculeo, aliquando pabulo reficit, ut his omnibus adjuti, terram bene excolant reddaturam fructum suum in tempore opportuno. Eodem modo bonus pastor sive prælatus gregi suo cura pastoralis debet assistere, ut forma gregis sui per exemplum bonæ conversationis efficiatur. Sic cum fratribus in claustris ad lectionem, in oratorio ad orationem, in refectorio ad cibos communes, in dormitorio ad duriciam lectuli, in capitulo ad correctionem culparum, et ea quæ ipse jubet alios facere, opere primus adimplere : habeat in ore suo cantum, id est promissionem futuræ beatitudinis, societatis angelicæ, ut ex tali promissione illi qui juste et sancte vivunt, in laboribus suis recreentur. Teneat etiam aculeum hoc est comminationem æterni supplicii

A ignis inextinguibilis, ut male conversantes timore supplicii a sceleribus suis coerceantur.

Debent etiam pabulo reficere, id est doctrina sana et spiritali exhortatione confortare pusillanimes, qui minus ferventes in divinis obsequiis inveniuntur, ut sic in prælato Ecclesiæ facta et dicta, vita et doctrina conveniant : ne si forte dicat et non faciat, audiat illud verbum Domini contra se directum : Super cathedram Moysi sederunt scribæ et pharisæi, quæ dicunt facite, opera autem illorum nolite facere (*Matth. xxi*). Dic quæso quid mihi proderit si tu bibas aquam puram, mihi vero porrigas illam turbidam, et pedibus conturbatam ? Hoc non est me reficere, sed magis potum mortis propinare. Cum ipsi, inquit propheta, aquam lymphidissimam biberetis, reliquam turbabatis pedibus vestris, et oves meæ quæ conculcata erant, vescebantur, et quæ pedes vestri turbaverant, hoc bibebant (*Ezech. xxxiv*). Pastores siquidem aquam lymphidissimam bibere est, rectores ecclesiarum præcepta Dei, viam veritatis mente retinere. Eandem vero aquam pedibus conturbare est, ipsos Ecclesiæ rectores quæ recta dicunt vel sapiunt malis operibus confundere. Oves vero aquam pedibus conturbatam bibunt, quando subditi non ex his quæ prælati recte sapiunt, sed ex his quæ male faciunt, formam vivendi accipiunt. Sunt ergo in vestimento Aaron inalognata inserta tintinnabulis, id est virtutum et bonorum operum adiunctio cum sono prædicationis, ne forte alios volens instruere, seipsum judicare videatur.

Vis ergo scire qualis doctrina prælati esse debet ? Necessè est ut cum usuali moneta habeat aliquid commune. Moneta usualis tria habere debet, materiam, pondus, et formam : Ut sit materia probata, pondus æquale, forma autentica. Similiter doctrina pastoris hæc tria debet habere, ut sit probata, id est, justa ut non doceat nisi ea quæ justa et bona sunt : ut sit etiam ponderosa, id est, ut ipse cum pondere doctrinam proponat, hoc est, ut studeat ea facere quæ verbis vult dogmatizare. Similiter necesse est, ut doctrina prælati sit autentica, id est, auctoritati sanctorum Patrum in nullo contraria, sed ea doceat quæ auctoritas sanctorum protulit, vel quæ Christi veridica sententia promulgavit. Propter quod in rationali, quod pontifex legalis gestabat in pectore, duodecim nomina filiorum Israel inscripta erant, cum his duobus nominibus doctrina et veritas, ut eo ipso significaretur doctrinam prælati sanctorum Patrum vestigiis debere inniti. Sic ergo rectores ecclesiarum exemplo bonæ operationis subditos trahere et sana eruditione informare debent, ut bene vivendo et recta docendo sibi ipsis præmium, subditis vero proventum acquirant, et pro bona administratione temporalis officii in die retributionis una cum subditis mereantur intrare in gaudium Domini sui, præstante Domino nostro Jesu Christo, cujus regnum et imperium peruanet in secula sæculorum. Amen.

mendi sunt. Inter ipsos tamen sanctos viros quidam sunt parvuli, quidam adulti, quidam proveci. Parvuli vocantur simplices illi, qui multam habent sanctitatem, et modicam discretionem : adulti, qui sanctitatem habent pariter et discretionem : proveci vero, qui cum his diuturnam habent honorum operum exercitationem. Qui multam habent sanctitatem et parvam discretionem, dilectione quidem et beneficiis fovendi sunt, sed in his quæ minus discrete dicunt vel faciunt cum severitate quadam sunt reprimendi, ut ex tali repulsa vel correptione prudentiores et magis discreti fiant : Sicut magister scholarium parvulum innocentem postulantem ne vapulet, non exaudit, sed potius flagellat eum et corrigit, ut asperitate verborum et verberum ad meliora postmodum enutriatur. Qui vero sanctitatem habent cum multa discretionem, illos esse arbitror, qui de profunda aculi conversatione ad vitam claustralem venerunt, in qua seculari conversatione seculi prudentiam, et astutiam rerum gerendarum didicerunt. Sed postquam vocati sunt a Domino et iustificati relicta seculi vanitate, prudentiam seculi retinuerunt, de quibus dictum est a Domino : Quoniam filii huius seculi prudentiores sunt filiis lucis in generationibus suis (*Luc. xvi*). Et isti non solum diligendi, sed etiam magis familiares cæteris haberi debent eo quod Ecclesiæ magis utiles sunt. Qui autem longa exercitatione honorum operum sunt proveci, ipsi sunt specularia quadam sanctæ Ecclesiæ, in quorum lumine divinæ gratiæ excellentius coruscante, alii se mirari debent et respicere : ut ex tali speculorum intuitu corrigant in se quod vitiosum, et reservent quod virtuosum est. Et isti honore et reverentia magis digni sunt. Extranei autem sunt illi, quos neque unio charitatis, neque unitas communionis, neque uniformitas actionis nobis conjungit. Extraneum ab unione charitatis faciunt odia, invidiæ, iræ, rixæ, dissensiones, et scissuræ mentium, in quibus non habitat Deus : Extraneum ab unitate communionis faciunt lautiora cibaria, stramenta molliora, vestes inordinatæ, tonsuræ irregulares, quorum contraria ad communionem pertinent : Extraneum ab uniformitate actionis faciunt singularia jejunia, intempestivæ vigiliæ, insolitæ orationes, et cætera huiusmodi, quæ in libertate Spiritus juste videntur posse fieri. Tales ergo latratu canum, hoc est, duris prælatorum increpationibus corripiendi sunt, primi propter peccatum, quia seindunt regnum charitatis : secundi propter periculum, ne illorum exemplo cæteri trahantur : tertii corripiendi sunt propter scandalum, quia vix homini per quem scandalum venit (*Math. xviii*). Oritur tamen scandalum quandoque de malis, quandoque de necessariis, quandoque de indifferentibus. Si de malo scandalum oritur, statim malum resecandum est : si de necessariis, hoc est, de his quæ ad vitam æternam sunt necessaria, scandalum oritur, ibi melius admittitur scandalum, quam veritas relinquatur. Sed si de indifferentibus, id est de his, quæ licite fieri vel omitti possunt, scanda-

lum oritur, distinguendum est. Si enim de talibus oritur scandalum universitati, vel magnæ parti universitatis, tunc ab huiusmodi etiam bonis cessandum est. Quod si pro nobis indifferentibus, quæ facio uni alicui, oritur materia scandali, non propter hoc cessabo satisfacere propriæ devotioni.

Corripiendi sunt ergo tales extranei, diversis tamen modis secundum diversitatem delinquentium. Sunt enim alii qui peccantes, qui timore Dei postposito, peccatum non metuunt : sunt alii, qui concupiscentiis illecti, nimis ardentem peccare diligunt : sunt alii, qui ita peccant, quod peccata sua non intelligunt. Illum, qui timore Dei postposito peccare non metuit, tu qui solus etiam peccatum illius nosti, corrippe : non tamen per te, imo per alium, ut si privatus es, intimes illud prælato Ecclesiæ, ut ab eo correptus coerceatur timore potestatis. Illum, qui peccare nimis, ardentem diligit, tu qui solus nosti peccatum illius, intimare potes alicui sancto viro, ut ab eo correptus trahatur in odium peccati exemplo sanctitatis. Illum, qui peccatum suum non intelligit, etiam si solus nosti peccatum illius, per virum aliquem sapientem et literatum corripere potes, ut ab eo correptus et instructus veniat ad cognitionem delicti sui.

Lupi vero morsu canum insequendi sunt. Lupi sunt contumaces, justitiæ invasores, qui non tracti infirmitate præcepta Dei transgrediuntur : sed potius per rebellionem et contumaciam, quasi hostes ea diripiunt, parum æstimantes se ipsos a justitia cadere, nisi statim justitiæ videant secum pariter corruisse. Qui lupis propter duo comparandi sunt : lupus enim non solum lacerando laniat, sed etiam hominem, quem prius aspexerit, visu venenato rancum facit, ita quod non nisi voce obscura et imperfecta loqui possit. Similiter contumaces, justitiæ invasores, non solum vivendo corpus Ecclesiæ laniant, sed etiam malis colloquiis semine discordiarum, jaculis detractionum, cæteros adeo elingues reddunt, ut in causa Dei pro libertate justitiæ loqui non possint. Tales ergo lupi morsu canum, id est severitate disciplinæ ecclesiasticæ appetendi sunt, ut modo per excommunicationem, modo per suspensionem, aliquando disciplina corporali, aliquando tædio silentii, quasi dentibus quibusdam fracti et comminuti correptiores in corpus Ecclesiæ traficiantur. Sic enim cera durior ad ignem liquefacta, in quamlibet imaginem facile vertitur, sic rubigo de ferro excutitur, sic vasa Domini inter malleum et incudem fabricantur, sic byssus attritione multa in candorem vertitur : et vinea quæ longo astricta gelu gemmas emittere non potuit, adveniente calore postmodum fructum facit uberrimum : et peccator qui longo peccatorum gelu induratus est, accedente aestu tribulationis, et cum illo calore gratiæ, postea emendatior efficitur. Lingua canis medicinalis est, qua sanantur illi, qui peccatorum et criminum for-

enim a pœlatis ecclesiarum fructuose pœnitentiæ visitantur consiliis, quasi linguatu canis pristinae re-
stituantur sanitati. Ad hanc sanitatem consequendam
duo pœcipue necessaria sunt, vera scilicet humilia-
tio delinquentis, et pia compassio pastoris : ut dum
is qui deliquit, planctu et gemitu, bonus pœlatus sic
chrynis se ostendit correctum, bona pœlatus sic
humiliatum et compunctum pia compassione beni-
gne suscipiat, et consolatione paternâ mulceat justi-
ficatum, quem prius amiserat criminisum. Sic bonus
ille pastor ovem perditam reportavit in humeris
suis gaudens, sic pater filio suo prodigo ad se re-
vertenti occidit vitulum saginatum (*Luc. xv*), sic
Petrum lachrymantem Dominus misericorditer re-
spexit, et Mariæ Magdalenz dimissa sunt peccata
multa, quoniam dilexit multum (*Luc. vii*). Et si per
similitudinem rerum loquimur, bonus agricola ter-
ram, quæ spinis extirpatis copiosum fructum portat,
magis diligit, quam illam, quæ nunquam spinas ha-
buit, et nunquam uberem fructum fecit. Solet etiam
dici, quoniam corvi pullos suos dum vident eos ni-
grescere, et sui similes effici, diligentî solitudine
provident illis et pascunt eos, sed quam diu vident
eos albescere et recedere a forma paterni coloris, in-
providendo illis alimoniam non sunt solliciti. Eodem
modo pœlatus Ecclesiæ dum videt subditum suum
contritionem et operibus pœnitentiæ nigrescere, et
confundi in peccatis suis, debet illum consolatione
spiritali, et consilio salubri pascere, et in melius
conducere. Si vero criminisum subditum pœlatus
se anteferre, et tanquam re bene gesta cæteros ju-
dicare, hunc non blanditiis, sed potius flagellis et
scorpionibus cædi justum est. Quia cum laudatur
peccator in desideriis animæ suæ, et iniquus bene-
ficiur, exacerbat Dominum peccator.

Super hæc omnia sollicitudo pastoralis necessaria
est. Ut autem de hac solitudine pastorum colliga-
mus aliqua ex rerum similium collatione operæ pre-
sentiam est : Bonus bubulcus, qui terram suam bene
colere, diligentem aratrum suum sequitur, mi-
serum vel otio non recipiat fructum laboris sui,
pœvula solitudine boves aliquando cantu recreat,
aliquando pungit aculeo, aliquando pabulo reficit,
et his omnibus auxiliis, terram bene excolant reddi-
torem fructum suum in tempore opportuno. Eodem
modo bonus pastor sive pœlatus gregi suo cura
pastorali debet assistere, ut forma gregis sui per
exemplum bonæ conversationis efficiatur. Sic cum
lucubratos in chastro ad lectionem, in oratorio ad
orationem, in refectorio ad cibos communes, in dor-
nitio ad duriciam lectuli, in capitulo ad correctio-
nem culpæ, et ea quæ ipse jubet aliter fecerit.

deatur. Vis ergo scire qualis doctrina pœlati esse debet?
Necesse est ut cum usuali moneta habeat aliquid
commune. Moneta usualis tria habere debet, mate-
riam, pondus, et formam : Ut sit materia probata,
pondus æquale, forma autentica. Similiter doctrina
pastoris hæc tria debet habere, ut sit probata, id
est, justa ut non doceat nisi ea quæ justa et bona
sunt : ut sit etiam ponderosa, id est, ut ipse cum
pondero doctrinam proponat, hoc est, ut studeat ea
facere quæ verbis vult dogmatizare. Similiter au-
tentici autoritati sanctorum Patrum in nullo contrarius, sed
ea doceat quæ autoritas sanctorum patrum, et
D quæ Christi veridica sententia pronuntiavit, vel
quod in rationali, quod postea legibus approbavit in
pectore, duodecim nomina filiorum Israel inveniri
erat, cum his duobus nominibus doctrina æsser-
tas, ut eo ipso significet doctrinam pœlatis esse
rectores ecclesiarum exemplo bonæ conversationis
citas tractare non eruditione informare declamandi
ut bene mundum fecerit. Informare declamandi
militis non proferunt proprie, ut per locum
una res ubi necesse est, in die tribulationis
Domi in pœlatis. Informare declamandi
que res et imperium per
sum boni.

A ignis inextinguibilis, ut male conversantes timore
supplicii a sceleribus suis coerceantur.
Debet etiam pabulo reficere, id est doctrina sana
et spiritali exhortatione confortare pusillanimes, qui
minus ferventes in divinis obsequiis inveniuntur,
ut sic in pœlato Ecclesiæ facta et dicta, vita et do-
ctrina conveniant : ne si forte dicat et non faciat,
audiat illud verbum Domini contra se directum :
Super cathedram Moysi sederunt scribæ et pharisæi,
quæ dicunt facite, opera autem illorum nolite facere
(*Matth. xxiii*). Dic quæso quid mihi proderit si tu
bibas aquam puram, mihi vero porrigas illam tur-
bidam, et pedibus conturbatam? Hoc non est me
reficere, sed magis potum mortis propinare. Cum
ipse, inquit propheta, aquam lympidissimam bibe-
retis, reliquam turbatis pedibus vestris, et oves
meæ quæ conculcata erant, vescebantur, et quæ
pedes vestri turbaverant, hoc bibebant (*Ezech.*
xxxiv). Pastores siquidem aquam lympidissimam
bibere est, rectores ecclesiarum pœcepta Dei, viam
veritatis mente retinere. Eandem vero aquam pe-
dibus conturbare est, ipsos Ecclesiæ rectores quæ
recta dicunt vel sapiunt malis operibus confundere.
Oves vero aquam pedibus conturbatam bibunt,
quando subditi non ex his quæ pœlatis recte sa-
piunt, sed ex his quæ male faciunt, formam vendi-
ciatam accipiunt. Sunt ergo in vestimento Aaron malogra-
nata inserta tintinnabulis, id est virtutum et bono-
rum operum adiunatio cum sono prædicationis,
ne forte alios volens instruere, seipsum judicare vi-

SERMO XXVIII.

IN GENERALI CAPITULO.

Facies vectes de lignis setim, quos operies auro purissimo, inducesque eos per anulos aureos, qui sunt in lateribus arcæ ut portetur in eis (Exod. xxv). Quæ in lege Moysi historialiter scripta sunt et mandata, nos qui filii gratiæ sumus, spiritaliter debemus opere adimplere: ut facientes mandata Dei non secundum literam occidentem, sed secundum spiritum vivificantem ambulemus. Quid enim utilitatis confert nobis de arca fœderis, de vectibus quibus portatur, de anulis aureis, quibus vectes inserti sunt, de lateribus arcæ quibus adherent anuli aurei, historiam habere noticiam, nisi et spiritaliter intelligantur. Per vectes igitur prælatos, per quatuor anulos aureos quatuor exercitia prælatorum, per arcam Ecclesiam, per quatuor angulos arcæ quatuor virtutes principales, id est prudentiam, temperantiam, fortitudinem, justitiam, per quas Ecclesia fortius roboratur, debemus accipere. Facies, inquit, vectes, etc. Ad vectem faciendum tria necessaria sunt, lignum, ferrum et humanum exercitium. In Scripturis per lignum vir justus frequenter significatur, sicut in libro Job: Lignum si præcisum fuerit, rursum virescit, et pullulant rami ejus (Job xiv). Et in Evangelio Christus dicit: Si hæc faciunt in viridi, subauditur ligno, in arido quid fiat? (Luc. xxiii.) Et in Psalmo: Erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum (Psal. i). Ad vectem ergo faciendum lignum necessarium est, quia in prælatum vir justus et bonus est eligendus. Vectis iste non de quolibet ligno fit, sed de ligno setim. Lignum setim imputribile est et leve, albæ spinæ, ut dicitur, habens similitudinem: sic prælatus imputribilis esse debet per mundiciam mentis, id est a corruptione vitiorum immunis. Debet etiam esse levis, ut a pondere peccatorum liberatus, sursum feratur desiderio cœlestis beatitudinis. Prælatus etiam albæ spinæ comparatur: sicut enim spina pungit, ita et ille severitate disciplinæ vitia pungere debet zelo justitiæ, non livore malitiæ, quod notatur in eo quod non cuilibet spinæ sed albæ comparatur. Ferrum etiam ad vectem faciendum necessarium est, quod rami superflui præcitantur. Hoc ferrum iudicium discretionis accipiendum est, quod prælatus delitias et voluptates hujus sæculi a se præcidere debet, puta luxum, superfluitatem ciborum, verba et facta secularium hominum vitam redolentia: ne in istis tanquam in ramis quibusdam a sua conversatione procedentibus subditi ipsius offendant. Nam si quis in via ab hominibus frequentata lignum ramosum ex transverso poneret, transeuntes in illo pedibus offenderent et plerumque lapsum paterentur. Sic etiam prælatus qui alios in via Dei præcedere debet, si voluntate seculari tanquam ramis quibusdam vita ejus pulveraverit, offensionem præstat his qui debent eum imitari. Ponamus exercitium cum duce suo constitutos in acie, et cum hostibus congressuros, si dux

A belli forte oberraverit, milites in fugam convertuntur: Ita etiam prælatis et subditis cum steterint in prælio Domini contra spirituales nequitas pugnaturi. Hinc Dominus in Evangelio dicit: Qui scandalizaverit unum ex his pusillis, expedit ei ut mola asinaria suspendatur in collo ejus, et demergatur in profundum maris (Math. xviii): testante beato Gregorio, per molam asinariam circuitus vitæ secularis, per profundum maris, extrema damnatio intelligitur: et est sensus, prælato qui prava conversatione scandalizat alium quem de pusillis, id est subditis suis, expedit ei magis in seculo solum perire, quam sibi subditos secum in perniciem trahere.

Ad vectem etiam faciendum humanum exercitium exigitur, per quod exempla priorum Patrum debent accipi. Moderni enim prælati qui illis successerunt, vitam et doctrinam illorum debent imitari, ut potius imitatores illorum, quam in dignitate successores esse gloriantur. Illi enim lucernæ sunt non sub modio, sed super candelabrum positæ, ut omnes qui ingrediuntur, lumen videant. Mandat etiam Moyses, ut vir fratris sui defuncti uxorem ducens suscitaret semen fratris defuncti, ita ut liberi defuncti nomine nascantur: per quod significatur, quia prælati moderni tales filios nutrire debent, qui antiquorum Patrum vitam et mores imitentur, facies, inquit, vectes de lignis setim, quos operies auro purissimo.

Per aurum purissimum, divina sapientia designatur, per quam in præsentis vite erudimur ad sanctitatem, et ad futuræ vitæ amorem accendimur, quam continet lex et prophetæ et Evangelia et cæteræ sacræ Scripturæ, de qua scriptum est: Sapientia quæ desursum est, primo quidem pudica, deinde pacifica (Jac. iii). Hæc scientia prælatus quodammodo operiri debet, ut sciens mandata Dei, faciat ea: quia intellectus est bonus facientibus eum. Hoc est, quod sacerdos legalis in pectore portabat rationale, in quo erat scriptum doctrina et veritas. In superhumerali quod et super humeros portabat, scripta erant duodecim nomina filiorum Israel: quia prælatus doctrinam et veritatem debet portare in pectore, et nomina filiorum Israel in humeris, id est exemplo eorum benefaciendo vivere. Est et alia sapientia, quæ dicitur industria in gerendis negotiis, de qua Paulus dicit: Quod oportet episcopum esse prudentem, et domus suæ bene præpositum (I Tim. iii): et ista sapientia prælato necessaria est, ut possit claustralibus, qui contemplationi vacant, necessaria ministrare. Dicitur etiam sapientia cognitio de causis creaturarum, quam Salomon haluisse legitur, ubi de eo scriptum est: Quia disputavit de omnibus ab hyssopo usque ad cedrum (III Reg. iv), id est de minimis et maximis. Aristoteles etiam hæc habuit sapientiam, qui dum causas rerum omnium sapienter investigasset, ad causam supremam quæ causa erat omnium causarum, inquirendo perveniens, dum causam illius causæ supræ non inveniret

dixit: **O** causa causarum fac me tibi acceptabilem. Pastor ergo ecclesiasticus licet habeat industriam rerum secularium, vel cognitionem de causis creaturarum, non tamen in istis summam suæ religionis ponere debet, sed operire potius auro purissimo, hoc est divina sapientia, ut in omnibus quæ agit sive intus sive foris sit, semper in eo reluceat forma sanctitatis.

Ut autem prælatum Ecclesiæ ratione similitudinis auro purissimo comparemus, attende quod aurum in sole positum lucet, flammascit, et scintillat: sic pastor ecclesiasticus in sole, hoc est, in evidenti supra Ecclesiam Dei constitutus, lucere debet exemplo bonæ operationis, sicut scriptum est: Luceat lux vestra coram hominibus, etc. (*Matth. v*). Flammascere debet intus igne charitatis, ut sit lucerna non solum lucens sed etiam ardens, sicut Propheta dicit: Qui facit angelos suos spiritus, et ministros suos flammam ignis (*Psal. ciii*). Sic etiam et prælatus scintillare debet, ut sicut fomes ignis scintillas ex se emittit cum tangitur, sic et iste de igne charitatis scintillas sanctæ devotionis, et meditationis emittere debet, cum a Deo per gratiam visitatur. Operies, inquit, eos auro purissimo, non dicit argento, sed auro.

Sicut enim per aurum sapientia, ita per argentum eloquentia designatur. Non enim debent rectores ecclesiarum vacare eloquentiæ, allegationibus studere, tumulus causarum procurare, litibus a mane usque ad vesperum interesse, totum se aliis impendere nil sibi, quæ omnia magis Justiniani quam Augustini decent imitatore. Jubentur autem veteres per quatuor anulos aureos induci.

Quatuor anuli aurei, quatuor sunt exercitia prælatorum in Ecclesia Dei: legimus enim in Levitico quatuor fuisse officia sacerdotum, scilicet imolare carnes animalium, aromata accendere, orare pro populo, semel in anno cum sanguine intrare in Sancta sanctorum. Is ergo qui præest primo debet carnes imolare per macerationem carnis, ut offerat corpus suum hostiam sanctam viventem, Deo placentem, ut castiget corpus suum et in servitutem redigat, ne cum aliis prædicaverit ipse reprobus efficiatur. Ad hoc valet experiri dietam rectorii, duritiam lectuli in dormitorio, longos tractus matutinorum, assiduitatem claustrum, vestium asperitatem, et cætera huiusmodi quibus domatur corpus, et animæ subijcitur imperio. Debet etiam prælatus aromata accendere, hoc est, virtutes animi igne charitatis inflammare, ut dum omnes virtutes animi charitate moventur interius, reddant odorem suavissimum quo delectetur Deus. Et attende quoniam aromata quandoque accensa in altari, quandoque in manu gestata, quandoque pilo contrita in pulverem, odorem reddunt. Igne accensa reddunt odorem in altari, quando charitate cooperante, virtutes in mente moventur affectu devotionis: in manu gestata reddunt odorem, quando foris moventur ad fructum bonæ operationis: pilo vero

contrita reddunt odorem, quando homo vir: utibus acceptis seipsum parvulum et humilem computat, et propria æstinatione in pulverem se redigit, ut Paulus: Venit, inquit, Jesus in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum (*I Tim. i*). Et Propheta: Ego sum vermis et non homo (*Psal. cxi*). Tertium prælati officium est, orare pro populo, ut sit mediator Dei et hominum et orando avertat indignationem illius ab eis. Talem ergo se exhibere debet is, qui præest ut delectetur Deus in orationibus ejus, et postulata tanquam filio delicato libenter tribuat, sive pro se, sive pro populo eranti. Nam scriptum est: Si is qui displicet ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur. Quartum prælati exercitium est, cum sanguine intrare in Sancta sanctorum, quod est sanguine fuso pro Christo regnum cælorum obtinere. Sicut enim scriptum est: Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis (*Joan. x*), ut tempore tentationis imminente ipse magis velit mori in corpore quam permittat aliquem de subditis suis anima perire. Unde Beatus Gregorius exponens illum locum Apostoli, qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat (*I Tim. iii*), dicit per bonum opus ibi martyrium designari. In primitiva enim Ecclesia tantæ perfectionis erant prælati, ut in ecclesiasticis dignitatibus magis coronam martyrii quam culmen honoris affectarent. Prædictis ergo anulis aureis veteres inseri jubentur, ut nunquam abstrahantur ab eis: quia prælato non sufficit vita interrasilis, id est, vita intercisa, ut modo bonus, modo malus sit, sed semper formam sanctitatis et bonorum operum debet habere, in quibus subditi eum imitentur.

Per quatuor angulos arcæ perfectos viros, qui in corpore sunt Ecclesiæ, per quos firmiter consistit, intelligere debemus, qui etiam et ipsi quatuor spiritalibus vacant exercitiis quos superius prælatis assignavimus. Vel per quatuor angulos, quatuor principales virtutes accipiendæ sunt, scilicet prudentia, temperantia, fortitudo, justitia. Istæ enim roborant Ecclesiam contra quatuor vitia, quæ illam impugnant, quæ sunt ignorantia boni, immoderata delectatio seculi, timor adversitatis, affectus inordinatæ dilectionis. Sunt enim aliqui, qui tenebris ignorantie cæcati, viam vitæ ignorant, et ideo nec diligunt, nec sequuntur eam: quibus prudentia necessaria est, quæ illis depulsa ignorantia viam salutis et cognitionem veritatis, ostendit. Alii sunt, qui rebus hujus seculi ad usum sibi concessis immoderata delectatione abutentes in voluptates uxoris dejiciuntur, quibus temperantia necessaria est, per quam rebus licitis utendo ad sobrietatem revocantur. Sunt etiam plerique, qui fracti adversitatibus hujus seculi, scilicet infirmitate corporis, sine damno rerum temporalium, vel quacunque alia tribulatione quæ in mundo sunt, intus virtutibus animi deficiunt: et istis fortitudo necessaria est, quæ ad toleranda adversa constantiam animi in eis

operatur. Trahuntur alii dilectione inordinata illorum qui natura sive affinitate, vel quocunque familiaritatis vinculo ipsis conjuncti sunt, et ideo a via rectitudinis deviant: quibus justitia necessaria est, quæ in neutram partem declinans unicuique quod suum est tribuit, et illibatam custodit.

Nec præterire debemus, quod non solum vectes, sed et ipsa arca erat de lignis setim, quod non solum prælati, imo tota Ecclesia subditorum immunes a vitiis, et imputribiles virtutibus esse debent. Legimus autem (*Hebr. ix*) quod in arca fœderis tria hæc reposita erant, videlicet tabulæ testamenti, virga Aaron quæ floruit, manna quod de cælo descendit. Cum autem per arcam, quantum ad ædificationem nostram, Ecclesiam, quæ nos sumus, possumus intelligere, non incongrue per tabulas testamenti duplex statutum ordinis accipiemus, quorum unum velut tabula una præcepta continet, quæ sunt ad solatium: alterum vero, velut alia tabula secunda, continet præcepta ordinis ad ædificationem mentis. Qui carnales sunt, in prima tabula legunt victus, vestitus, aliorumque quæ ad solatium corporis pertinent, scilicet loquendi, spaciandi quærent abundantiam, sæpe fabulis magis quam canticis, ferculis quam jejuniis operam impendentes. Nam quod in secunda tabula est spiritale, vel in modico vel in nullo respiciunt, in qua studiosissime legunt viri spirituales, qui curam corporis postponentes, in jejuniis, vigiliis et orationibus serviunt Deo die et nocte. Claustralibus tamen utriusque tabulæ locutio necessaria, ut et temporalia habeant in præsentî vita ad subsidium, et spiritalia exercent opera ad vitam obtinendam. Per virgam quæ in arca posita erat, disciplina regularis severitatis accipienda est, congrua satis similitudine. Virga siquidem recta est, gracilis, et flexibilis, sic et disciplina seu vapulationis, seu clamoris, sive increpationis, vel quæcunque alia ad correctionem fratris in medium venerit, recta, id est, justa esse debet, ut non ex malignitate cordis prodeat, sed potius ex radice charitatis. Sic et disciplina gracilis esse debet, id est, humilis quantum ad sustinentem, ut humiliter pœnam sustineat, quæ ipsius diluit culpam ne si forte rebellis et impatiens fuerit, etiam profereudo disciplinam magis provocet iram Dei quam misericordiam. Sicut autem virga flexibilis est, ut ad voluntatem tenentis hinc inde flexi et curvari possit, sic et disciplina claustralis flexibilis, id est, non nimis rigida esse debet: ne immolerata severitas deteriorem faciat eum qui corripitur, et vulnus fiat de medicina. Manna in arca repositum, quod in ore comedentis dulce erat tanquam mel, consolatio divinæ gratiæ est in Ecclesia, per quam inter labores vitæ præsentis viri justî spiritaliter reficiuntur, ut mundi hujus tribulationes patienter sustineant, quousque ad bona æterna et invisibilia finito vitæ hujus stadio perveniant. Hoc cibo (quem manna diximus) nutrita est omnis illa sanctorum

A constantia, qui intus per gratiam Dei consolati tradiderunt corpora sua propter Deum ad supplicia. Iste est cibus religiosorum, qui propria voluntate ad sustinendam famem et sitim, frigus et nuditatem, vigiliis aliosque labores plurimos in claustrali carcere seipso sepelierunt. Quæ enim virtus hominis ad hæc toleranda sufficeret, nisi gratia divinæ consolationis roboraret hominem interiorem? Deus ergo in præsentî Ecclesia electos suos roborat per gratiam, quibus daturus est in futuro vitam æternam, quæ nullo dolore turbatur, nec aliquo termino finitur, præstante Domino nostro Jesu Christo, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XXIX.

IN GENERALI CAPITULO.

Est puer unus hic qui habet quinque panes hordeaceos, et duos pisces (*Joan. vi*). Non invitamus vos, fratres dilectissimi, ad mensam illius divitis, qui epulabatur quotidie splendide, non ad ollas carniùm, vel ad vitulum saginatum, quia hæc cibi delicatiorum sunt, sed potius ad cibum tenuem spiritalibus viris idoneum: non procuratum a multitudine servulorum, sed quem puer unus secum attulit, habens quinque panes hordeaceos et duos pisces.

Puerum istum virum religiosum sive claustralem sive prælatum intelligi volumus, qui per vitæ innocentiam pueri debet imitator existere. Tria siquidem puero necessaria sunt, nutrimentum naturæ, puritas innocentæ, custodia disciplinæ. Primo ergo claustralis debet habere nutrimentum naturæ, ut victum et vestitum habens his contentus sit, quatenus is qui in vestigio crucifixi pedem posuit, voluntaria paupertate teneat formam crucifixi. Sed debet etiam puritatem habere innocentæ, quia et puer a puritate est dicitur, ut mente et corpore purus immaculatum se custodiat ab hoc seculo, et sic innocenter vivendo se ipsum offerat hostiam sanctam, viventem, Deo placentem. Debet etiam habere custodiam disciplinæ, ut regularia præcepta diligenter custodiens ab istis excessibus absteineat, et sancta conversatione aliis exemplum proficiendi exhibeat. Ista pueritia claustralis tria bona habet sibi adminiculantia, spiritum libertatis, gaudium securitatis, fortitudinem dilectionis. Spiritum libertatis, ut spiritus liber ab interioribus vitiis, mente non serviat legi peccati: gaudium securitatis, ut per bona opera exteriora securus, non pertimescat maliciam alienæ iniquitatis: fortitudinem dilectionis, ut Deo fortiter adhæreat per affectum charitatis. Sicut enim scriptum est, fortis ut mors est dilectio (*Can. viii*): quia sicut animam separat a consortio carnis, ita dilectio Dei separat animam a carnalibus desideris.

Sed sunt tria vitia, quæ tribus supradictæ pœnitentiæ bonis adversantur, avaricia, quæ adversatur necessitati naturæ: concupiscentia, quæ adversatur puritati innocentæ: negligentia quæ adversatur cu-

stodiæ disciplinæ. Avaricia corrumpit necessitatem A naturæ, quando claustrales superflua appetunt, et contempta forma paupertatis honores, prælationes, et divitias habere volunt, quando prælati de usuris et rapinis munera accipiunt, quando pro susceptione novitiorum proventus quærent, quando de re communi, de thesauro Dei indeficientes loculos sibi faciunt: qui potius mercenarii quam pastores debent appellari, eo quod quærent quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi; de talibus scriptum est: Nihil est iniquius, quam amare pecuniam et hi venalem habent animam suam, quoniam in vita sua projecerunt intima sua (*Eccle. x*). Qui etiam comparantur recte idolo Dagon, quod juxta arcam fœderis positum, truncatum manus et pedes in terram projectum est (*1 Reg. v*). Quid enim per arcam fœderis, nisi sanctorum collegium intelligitur? Et quid per idolum Dagon, nisi quilibet avarus designatur? Unde et avaritia, idolorum servitus dicta est (*Coloss. iii*). Idolum ergo Dagon juxta arcam fœderis collocatur, quando quilibet avarus sanctorum collegio sociatur. Quod truncatum manus et pedes in terram projicitur, quia avaro temporalia bona, quæ per avaritiam appetit, præciuntur, et in terram mortuorum, ubi internus interitus est, in fine præcipitatur.

Concupiscentia verò adversatur puritati innocentie, dum claustralis a concupiscentia sua abstractus et illectus, desideria carnis sequitur, et miserabili commercio puritatem innocentie in maculam luxurie commutat. Talis recte significatur per ipsum Moysen, qui a matre Hebræa genitus, et contra persecutionem Pharaonis in alveo fluminis positus, a filia Pharaonis invenitur, a qua adoptatus in filium matri Hebræe denuo traditur nutriendus (*Exod. ii*). Puer a matre Hebræa genitus, claustralis est ab ecclesia in novitate vitæ institutus: nomine fluminis, affluentia disciplinæ regularis intelligenda est: alveus fluminis, carceralis custodia claustrii. Persequente ergo Pharaone puer iste in alveo fluminis ponitur, quando contra tentationes diaboli mancipatur carceralis custodiæ claustrii. Qui evadens persecutionem Pharaonis ibidem a filia ejus, quæ est concupiscentia carnis invenitur. Quoniam frequenter accidit, ut qui non superatur a tentationibus diaboli, enormiter succumbat tentationibus carnis. D Adoptatur ergo a filia Pharaonis in filium, et tamen matri Hebræe nutriendus datur: quia talis claustralis bonis temporalibus foris ab Ecclesia nutritur, et tamen intus ei concupiscentia carnis dominatur.

Negligentia verò custodiæ disciplinæ adversatur, dum claustrales inordinate viventes regularia præcepta non custodiunt, dum prælati negligentes in custodia subditorum, pro excessibus suis illos non corripiunt: et qui se ipsos omnibus formam vitæ exhibere debuerant, potius exemplum dissolutionis, quam exemplum religionis prætendunt. Tripliciter siquidem solertia gregi suo intendere debuerant, correptione, consolatione, oratione. Correptione,

corripiendo inquietos: consolatione, consolando pusillanimes: oratione, ut pro suis subditis jugiter deprecantur Dominum, ne a tentationibus inimici seducantur. Quod etiam per prophetam recte nobis demonstratur, ubi dicit: Suscitabo super eam septem pastores et octo primates, et in gladio depascant terram Assur (*Mich. v*). Per septem pastores et octo primates universi prælati ecclesiæ intelliguntur, qui gladium verbi ex utraque parte incidentem habere debent, hinc per increpationem, inde per consolationem, et sic depascere terram Assur, id est, terrenos diabolo servientes, per verbum prædicationis eos ad viam veritatis convertendo. Prædictis ergo vitiis, id est, avaricia, concupiscentia, et negligentia remotis a claustrali, recte potest de eo dici: Est puer unus hic, etc.

Attende quod claustralis unus debet esse unitate, unus uniformitate, unus unanimitate. Unitate unus esse debet, ut mens et vita, conscientia et opera conveniant, ne per hypocrisiam vel per simulationem alius sit intus, alius exterius speciem religionis ostendendo hominibus ut videatur ab eis, magis hominibus quam Deo placere desiderans. De illis enim, qui sua opera in facie hominum per hypocrisiam faciunt, dicit Dominus in Evangelio: Quia receperunt mercedem suam (*Math. vi*). Et contra hypocrisis propheta David de justis dicit: Domine, in lumine vultus tui ambulabant, et in nomine tuo exultabant tota die, et in justitia tua exaltabantur (*Psal. lxxxviii*). Sicut stulti in lumine vultus tui ambulant, dum errore vel ignorantia decepti secundum suam æstimationem mala pro bonis eligunt, sic hypocritæ ambulant in lumine vultus hominum, dum bona quæ faciunt foris, pro laude humana commutant. Sed justii in lumine vultus Dei ambulant, quando per bona opera quæ faciunt, soli Deo placere volunt, cum Paulo dicentes: Si hominibus placeremus, servi Christi non essemus (*Gal. i*).

Debet etiam claustralis esse unus uniformitate, ut eorum gravitate æqualem conversationem semper habeat, ne secutus levitatem animi sui in nullo certo domicilio conversationis fundatus esse videatur. Tales enim multos videmus, qui in claustro verocundi, in plateis dissoluti sunt: inter clericos apparentes, inter milites seculares, inter pueros pueriles, inter stultos insipientes: qui per hanc formam conversandi magis histriones, quam claustrales imitantur.

Debet etiam claustralis esse unus unanimitate, ut cum cæteris concordiam habens sollicitus sit servare unitatem spiritus in vinculo pacis, ad quam unitatem ipse pater Augustinus nos invitat ubi dicit: Primo propter quod in unum congregati estis, ut unanimes habitetis in domo, et sit vobis cor unum, et anima una in Deo. Et in Actibus apostolorum: Multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una (*Act. i*), ubi etiam scriptum est: Erant omnes unanimiter perseverantes in orationibus cum mulieribus, et parvulis, et Maria matre Jesu. Ista unanimitas bonorum, fundamentum

est religionis, nutrimentum virtutum, consummatio bonorum operum, in qua omnes religiosi pacifice viventes, filii Dei appellantur.

Est alia unanimitas malorum, qua mali in persecutione justorum conföderantur, quæ est fundamentum dissolutionis, nutrix scelerum, malleus justorum. Per hanc unanimitem multi justusque ad mortem vexati sunt, per hanc religio claustralis frequenter destructa est, et (quod sine gemitu dici non debet) per hanc multa monasteria acervus lapidum facta sunt. Unde sicut concordia bonorum, ita et discordia inter malos optanda est: discordia malorum, pax bonorum esse debet. Quod egregius prædicator Paulus sciens, cum a Phariseis et Saduceis unanimiter impeteretur, nisus est inter eos discordiam facere dicens: Ego Phariseus sum filius Phariseorum, de spe et resurrectione judicor hodie (*Act. xv*): quod audientes Pharisei, qui credebant resurrectionem, cum saduceis qui eam non credebant, facti sunt discordes, et solutum est concilium: sicque factum est ut Paulus qui in unanimitate illorum impetebatur ad mortem, per discordiam illorum illæsus evaderet. Ille ergo claustralis vere unus est, qui unitatem, conformitatem, et unanimitatem bonorum tenet, de quo dicitur: Est puer unus hic, etc.

Demonstrativa dilectione ad locum disciplinæ, qui est capitulum, fit demonstratio, in quo puericia claustralis tribus modis reformatur et custoditur, videlicet confessione, correctione, vapulatione. Confessione, dum claustralis pure, integre, ordinate ibi peccata sua confitetur Domino: pure, id est sine admixtione falsitatis, simulationis, et excusationis: integre, id est sine truncatione veritatis, ne sit dimidiata confessio, nec ibi conscientiam quærat angulum, ubi omne delictum suum Deo facere debet manifestum. Nemo enim, sicut in Evangelio Dominus ait, mittit commissuram panni rudis in vestimentum vetus: alioquin vestimentum vetus rumpitur, et pejor scissura fit (*Matth. ix*). Vetus vestimentum, peccatrix conscientia est: novus pannus, lamentum exterioris pœnitentiæ est. Si ergo exteriori pœnitentiæ, quæ novo vestimento comparatur, videlicet confessione oris, ubertate lachrymarum, gemitu et tunsione pectoris peccata sua quis plangat, et interius conscientiam criminiosam occultando peccata sua retineat, quasi novum pannum veteri vestimento conjungit, et vetus vestimentum rumpitur: pejor scissura fit, cum deterior fit macula conscientiam per occultationem veteris culpæ. De tali conscientiam propheta dicit: Ibi foveam habet ericius (*Isa. xxxiv*). Ericius qui plenus est spinosis aculeis, peccatori qui callide occultat peccata sua, comparatur. Siquidem ericius cum comprehenditur, caput, pedes et cætera membra quasi in unum globum contrahit, et cum prius distincte viderentur omnia, quando comprehenditur ab occultis evanescunt universa. In hoc ergo ericius recte peccatori similis est, qui peccata sua in corde

A suo abscondit, dum timet ea manifesta fieri. Frequenter enim accidit ut peccata alicujus signis vel indicis aliorum manifesta fiant, sed dum in confessione sua a prælato suo super illis convenitur, ille se totum excusando, imo celando, quasi in unum angulum conscientiam se contrahit, et qui prius erat manifestus per certa indicia criminis callida tergiversatione totus ab oculis evanescit. Confessio etiam debet esse ordinata, ut claustralis suo prælato, et non alii culpas suas notas faciat: quia illius præcipue est adhibere remedium, qui in cura suscepit ægrotum. Si enim princeps terrenus in singulis civitatibus suis singulos judices ordinaret, qui ibidem causas emergentes deciderent, peccata puniant, nonne ille, qui prætermissio judice suæ civitatis ad alium transiret, apud principem pariter et suum judicem reum se constitueret? Sic ceres summus ille imperator et Dominus, dum in singulis Ecclesiis prælatos ordinat, quibus curam animarum committit, Dei ordinationi resistunt, qui, alios judices conscientiam suam quærendo, suis pastoribus peccata sua abscondunt. Sed est aliquis claustralis, qui in diversis monasteriis frater effectus licite putat se confiteri prælato cuilibet, qui in consortium suæ fraternitatis eum admisit: quod omnino esse illicitum et contrarium veritati, ratio evidens demonstrat. In illa enim Ecclesia claustralis tenetur ad debitum confessionis, in qua habet titulum professionis: quia in aliis Ecclesiis, in quibus canonicatus est, tantum habet fraternitatis consortium, nec tenetur in illis ad alicujus subjectionis vel confessionis debitum.

Reformatur etiam in capitulo pœnitentiæ claustralis correctione, quæ fit tribus modis, arguendo, denunciando, proclamando. Arguendo, cum quis corripit fratrem suum inter se et ipsum solum: denunciando, cum aliquis fratris sui delictum prælato occulte denunciatur, quem per se intelligit corrigi non posse; hoc enim non est perditio criminis, sed correctio, dummodo bona intentione fiat: proclamando correctio fit, dum quis pro excessu suo proclamatur in capitulo coram universis, qui voluntaria confessione noluit confiteri per se. Sed hæc proclamatio de venialibus tantum faciendâ est: quia de criminibus in capitulo non debet mentio fieri, nisi frater confessus, vel a duobus, vel a tribus testibus prius convictus fuerit.

Sunt alii in claustris, qui paci suæ potius, quam aliorum utilitati studentes, clamores facere subterfugiunt, dicentes illum non debere clamorem facere, qui seipsum videt culpa simili, vel majori esse obligatum, in sui erroris patrocinium profertentes in medium Scripturas, quæ hoc videntur astruere. Primo illam evangelicam autoritatem quæ dicit: Ejice primo trabem de oculo tuo, et tunc videbis ejicere festucam de oculo fratris tui (*Matth. vii*). Et alibi: Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat (*Joan. viii*). Et Paulus: In quo alium judicas, teipsum condemnas (*Rom. ii*).

Sed istæ auctoritates contra illos sunt, qui non A zelo justitiæ alios corripiunt, sed magis ea intentione, ut cum iniqui sunt, justii appareant ex aliorum reprehensione. Licet ergo claustrali etiam occulte criminoso fratrem suum in manifesto proclamare, dummodo suam justitiam statuere nolit, sed principali intentione fratris sui quærat correctionem. Verum manifeste criminosi proclamatio talis interdicitur, quia [quando] in eo non est correctio fratris, sed scandalum universitatis. Vapulando etiam in capitulo pœnitentia claustralis reformatur, cum pro delicto suo quis punitur pœna corporali. Hoc tamen diligenter omnes notare debent, quod vapulatio hic non passive, sed active intelligenda est: ut dicatur vapulatione puritatem innocentie reformari, non quia pœna claustrali infligitur, sed quia patienter sustinet ipsam pœnam corporalem. Qui enim pro excessu suo punitur, si non tamen patienter sustinet, non tantum non meretur, sed murmurando et se defendendo pœnam murmurantium incurrens, etiam deterior efficitur. His ergo secundum formam prædictam servatis dicamus:

Est unus puer hic, qui habet quinque panes hordeaceos et duos pisces. Per quinque panes hordeaceos, quinque principalia vota intelligimus, quæ claustrales in initio suæ conversionis faciunt, quæ sunt renunciatio seculi, renunciatio proprietatis, votum castitatis, votum obedientie, votum communis vitæ. Quæ panibus hordeaceis bene comparantur, quia sicut de hordeo, quod frigida nature esse dicitur, sit potus et esca febricitantibus ad caloris refrigerium, sic prædicta vota observantur contra incentiva vitiorum. Vel ideo, quia sicut hordeum foris paleam habet tenacem et intus granum vite, sic vota prædicta foris austeritatem continent, sed observata intus fructum habent suavissimum, sicut Paulus dicit: Omnis disciplina in præcepti videtur esse mœroris, sed in futuro fructum habet pacatissimum (*Hebr. xii*).

Primus panis hordeaceus est renunciatio seculi. Multi hoc votum facientes, se ipsos non intelligunt, eo quod nesciant quid seculi nomine debeant intelligere. Si enim seculum machina mundi intelligatur, si non renunciamus seculo, quo cum cæteris hominibus fruimur: vel si seculi nomine peccata secularia intelligantur, illis non solum nos, sed et omnes boni jam renunciaverunt. Dicimus ergo quod seculum ibi appellatur secularitas, id est forma vivendi seculariter. Renunciamus ergo seculo, cum propter Deum abjicimus formam vitæ secularis. Forma autem vitæ secularis est, quod homo vivit pro arbitrio suo: indumenta, cibos, lectualia, somnum, vigilias, iter, et actus, seria et otia, et omnia quæ ad ipsum pertinent, pro arbitrio suo disponit. Hic formæ vitæ secularis claustralis ex voto renunciat, dum ista abjecta certam formam vivendi propter Deum assumit, in omnibus quæ ad ipsum pertinent certam et determinatam tenens regulam, et hoc non pro suo arbitrio, sed pro alieno.

Secundus panis est renunciatio proprietatis. Claustrali proprietas est, quidquid habet contra præceptum regulæ vel ordinis institutum, nisi per indulgentiam prælati excusetur: claustralium autem alii sunt officiales, alii simplices claustrales. Officiales, qui bona Ecclesiæ recipiunt et custodiunt, et non habent ea tanquam propria, sed tanquam deposita. Quia sicut de deposito aliquid fraudare apertissimi sceleris, ita si officialis de rebus Ecclesiæ, præterquam officii necessitas, vel forma sibi data ab Ecclesia requirit, quid expendat, instar sacrilegii est. Sunt tamen officiales, ex quorum officio non pendet receptio vel custodia temporalium, quibus præter formam prescriptam ab ordine habere nihil licitum est. Simples igitur claustrales nihil, præterquam necessitas ordinata requirit, habere debent, nisi forte aliquid spiritalis operis eis injungatur, ut scribendi, libros ligandi, vel aliquid tale. Tunc enim etiam licentia non accepta, licet eis habere ad usum ea sine quibus quod injunctum est non perficitur, ut cultellum, pergamenum, incaustum, etc. quæ ad hujusmodi officium pertinent. Sicut autem proprietas nummi omnibus inhihetur, ita et proprietas vestimenti. Macula proprietatis a vestimento multipliciter contrahitur, aliquando a substantiæ rei, aliquando a colore, aliquando a subtilitate, aliquando a forma. A substantiæ rei contrahitur proprietas, ut si quis per agnina pellicia vel pinam vel leporinam induit: a colore vestimenti proprietas contrahitur, si claustralis vestem aliter coloratam habeat, quam ordo vel usus Ecclesiæ ordinaverit: a subtilitate macula proprietatis contrahitur, si claustralis subtilioribus indumentis quam cæteri uti velit. Verbi gratia, si camisia, si tunica, si cappa pluvialis de subtiliori vel meliori materia fuerint quam consuetudo requirat: A forma vestimenti macula proprietatis contrahitur quando claustralis aliam formam vestimenti suis præ cæteris impingi facit, ut si calciamentis, caligis, aut etiam manicis strictioribus quam cæteri singulariter uti velit. In quibusdam istorum dispensatio non debet admitti, utpote vel in substantia vel in colore, quia nulla hoc exigit utilitas vel necessitas, cum et ibi etiam sit materia scandali. In subtili vero aut forma honesta, dum subest et justa causa, potest dispensari.

Sunt et aliæ proprietates, videlicet propriæ voluntatis, et privatæ familiaritatis. Inveniuntur siquidem claustrales, qui dum propriam voluntatem in omnibus retinere volunt, prælati inobedientes, et fratrum suorum contradictores non metuunt fieri. Ex hac proprietate iræ, rixæ, dissensiones, et contumeliæ frequenter emergunt, dum eam habere volentes suam justitiam statuere volunt, et ideo justitiæ Dei non sunt subjecti. De quibus Paulus dicit, quod obscuratum est insipiens cor eorum, et evanuerunt in cogitationibus suis, et putantes se esse sapientes, stulti facti sunt (*Rom. i*). Proprietatem privatæ familiaritatis retinent claustrales, qui familiaritates cognatorum, sociorum quos habebant

in hoc seculo, vel principum secularium segregati a seculo habere cupiunt. Ista proprietas admodum perniciosa est, quoniam ex ea proveniunt peccata multiloquii, negligentia divini servitii, fastidium claustris, dissidium fraternitatis, et quandoque affectus inordinatæ charitatis. Debet ergo claustralis renunciare non solum proprietati rei, sed etiam proprietati propriæ voluntatis et proprietati privatæ familiaritatis.

Tertius panis est votum castitatis, id est continentia. Vovit autem claustralis continentiam actus, non affectus corporis, non mentis. Unde si per cogitationes, vel quæcunque desideria carnis usque ad consensum carnalis operis perducatur absque opere, peccat quidem mortaliter, sed votum non transgreditur: Sicut virgo, quæ vovit virginitatem, non est rea voti si consentiat in animo nubere vel fornicari, dummodo in actu servet integritatem corporis. Sicut autem vir religiosus vovet continentiam distincte, ita et in voto quinto, quod est communis vitæ, vovet abstinentiam non distincte, sed implicite: per quæ duo vota, scilicet continentia et abstinentia, dignitas corporis reformatur, sicut per duo vitia illis contraria, videlicet appetitum gulæ et fluxum luxuriæ, corporalis dignitas corrumpitur. Continentia siquidem refrenat fluxum luxuriæ, abstinentia appetitum gulæ.

Obedientia quæ ad quartum pertinet votum, tantum de bonis est. Quia si prælatus subdito præcipiat aliquid, quod ad peccatum pertinet, eo ipso quod in præcepto errorem suum exprimit, nullam vim habet ejus jussio, et ideo nulla obedientia debet comitari. Sicut si prælatus excommunicet subditum suum pro eo quod faciat pietatis opera, quod credat in Deum, eo ipso quod stulticiam suam exprimit, non ligat ejus excommunicatio. Sed neque in bonis omnibus subditus tenetur obedire prælato suo. Si enim ei præcipiat, quod ponat se in carcerem pro aliquo ibi captivo, quod ad vitam arctiorem transeat, quod eat in Hispanias prædicare verbum Dei, et si ista omnia sint bona, non tamen tenetur subditus obedire: quia obedientiam tantum secundum instituta ordinis et consuetudines Ecclesiæ promittit. Unde cum vovet obedientiam et communem vitam, in fine votorum istorum additur, secundum instituta Ecclesiæ, vel quæ jam instituta sunt, vel quæ in futuro de consensu Ecclesiæ instituentur, quæ terminatio non solum ad communem vitam, sed etiam obedientiam referenda est. Quintum votum est communis vitæ, et appellatur ibi vita, non vita qua vivimus, sed modus vivendi secundum quem vivimus, ut dicatur ibi vita communis ille vivendi modus, secundum quem omnes vivimus aut vivere possumus sine justa reprehensione. Hoc ideo adjuncti, quia alium modum vivendi habent in cibis, in lectualibus infirmi in infirmaria, quam sani in congregatione. Infirmi tamen communem vitam tenent, quia sani pro simili causa vivere possunt sicut illi, sine reprehensione. In

conventu autem si in cibis vel vestimentis aliqui delicatius quam cæteri tractantur, hoc non est vita communis, sed vitæ communis dispensatio. Attenditur autem præcipue vita communis in his tribus, videlicet cibariis, vestimentis, lectualibus. In quibus communem servare debent, nisi indulgentia dispensationis excusentur. Secundum prædicta videtur prævaricator voti, qui aliis bibentibus vinum ipse aquam biberit, qui aliis comedentibus pisces utitur herbis, qui aliis camisias induentibus ipse induitur cilicio: quoniam hunc vivendi modum non tenent cæteri. Sed non potest dici voti transgressio, quod voti est melioratio. Non ergo ille qui talia facit, reus est voti, cum homini proficere in melius licitum sit, nisi propter scandalum proximi desistere cogatur. Si enim propter vitam austriorem aliquis fratribus scandalum facit, ad communem vitam redire debet de necessitate, non propter transgressionem voti, sed propter vitiationem scandali. Quod si absque infirmitate vel alia justa causa aliquis delicatius vivat quam cæteri, ut dum alii vinum positivum ipse superlativum bibat: dum alii fabam, ipse gallinam comedat: et dum gobione alii, ipse psalmone utatur, ille prævaricator voti est, quia sine justa causa a rigore communis vitæ discedit. Vere vota prædicta de substantia ordinis sunt, personis in statu suo permanentibus sine peccato mortali relinqui non possunt, nisi quantum in voto ultimo, quod est communis vitæ, pro necessitate emergente dispensative toleratur.

In primis siquidem quatuor votis, videlicet renunciatione seculi, renunciatione proprietatis, voto castitatis, voto obedientia, personis claustralibus in suo statu permanentibus non admittitur dispensatio, quia circa illa non emergit justa causa dispensationis. In quinto, quod est communis vitæ, Regula beati Augustini dispensat, ita quod prælatus non sit dispensator, sed executor dispensationis. Circa communem vitam ipsa regula dispensat cum dicit: Si his qui venerunt ex moribus delicatioribus, aliquid alimentorum, vestimentorum datur, quod aliis fortioribus et ideo felicioribus non datur, cogitare debent quibus non datur, quantum illi a sua seculari vita ad istam descenderint, quamvis usque ad aliorum frugalitatem, qui sunt corpore firmiores pervenire non potuerint. Et alibi: Qui infirmi sunt ex pristina consuetudine, si aliter tractantur in victu, non debet aliis molestum esse: quia non æqualiter omnibus dandum, cum non æqualiter valeant omnes. Sicut Augustinus dicit: Vide quoniam in his omnibus dispensat Regula, sed sic ut prælatus pro qualitate personarum executor sit dispensationis.

Omnes reliquæ traditiones conventualis observantia scriptæ vel non scriptæ, non sunt vota vel præcepta vivendi, sed demonstrationes: quia demonstrant claustralibus formam honestæ conversationis: et licet in omissione illarum non sit trans-

gressio, quæ est præcepti aut voti, tamen in earum omissione delinquent illi, qui secundum tales traditiones vivere instituerunt. In omissione tamen aliarum traditionum non mortaliter, sed venialiter peccant claustrales, nisi ex contemptu omitantur. Contemptus vero est, quando claustralis ex proposito non vult eas servare. Ut si dicat in corde suo: Nolo servare silentium, nolo interesse processioni, nolo sedere, stare, ambulare sicut cæteri; tunc si quidem in talibus omissionibus peccatum mortale facit contemptus pravæ voluntatis. Cum quinque panibus hordeaceis habentur, et duo pisces. Pisces, sicut notum est, nutriuntur in aquis, sed non omnibus vesci licitum est secundum legem, sed illis tantum qui saltum dant super aquas. Per aquas vero Scripturam sacram intelligimus, sicut ibi: Imple hydrias aqua (Joan. 11). Et alibi: Fons hortorum, puteus viventium quæ fluunt in Libano.

In his aquis Scripturarum duo pisces nutriuntur, id est, allegoricus et moralis intellectus. Qui duo pisces secundum mandatum legis saltum dant super aquas, quia inspectorem Scripturarum extra literalem sensum ad altiora provocant. Allegoricus siquidem intellectus Scripturarum claustralem divinæ Paginæ vacantem, per mysteria Christi et Ecclesiæ pascit ad roborandam fidem, quia justus ex fide vivit. Moraliter vero intellectus, qui a morum informationem pertinet, pascit eum ad bonam operationem. Sic ergo vir religiosus cum quinque panibus hordeaceis debet habere duos pisces, ut fide et operatione in Deum tendens, tandem cursu consummato in fine apprehendat, cui se probavit, Dominum nostrum Jesum Christum, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XXX.

IN GENERALI CAPITULO.

Facies candelabrum ductile ex auro purissimo, calamos et scyphos et sphaerulas, et lilia ex ipso procedentia (Exod. xxv). Vobis, fratres dilectissimi, quibus datum est nosse mysterium regni Dei, qui mel de petra, spiritum de litera, lucem evangelicæ veritatis de umbra legis novistis elicere, vobis, inquam, notum putamus quod omnia fere præcepta legis Mosaycæ fuerunt umbra futurorum, et Ecclesiam vel ea quæ geruntur in Ecclesia, mystice significabant.

Ex quibus unum est quod, jubente Domino, in figuram Ecclesiæ, candelabrum aureum præcipitur, quæ etiam candelabri nomine in pluribus Scripturarum locis designata est. Unde Joannes in Apocalypsi ad angelum Ephesi scribens dicit: Veniam cito, et movebo candelabrum tuum de loco suo (Apoc. 11). Ubi per candelabrum Ecclesiam spiritaliter vult intelligi. Et Dominus in Evangelio: Nemo, inquit, accendit lucernam, et in abscondito ponit, neque sub modio, sed super candelabrum, ut omnes qui ingrediuntur, lumen videant (Matth. 5). Ubi per lucernam lumen evangelicæ prædicationis, per candelabrum Ecclesia designatur. Siquidem super

A candelabrum lucerna accenditur, quando Ecclesia præsens, quæ in imo posita est luce evangelicæ prædicationis ad cœlestia desideria accenditur. Congrua autem similitudine Ecclesia candelabri nomine vocatur: sicut enim candelabrum ex se non lucet, sed lucernam sibi superimpositam portat, sic et Ecclesia ex natura humanæ fragilitatis quodammodo tenebrosa radio divinæ gratiæ cœlitus irradiante, luce virtutum splendida redditur et illuminata. Sicut ergo per candelabrum Ecclesia, sic et per hastile candelabri Christus homo, per calamos prælati, per scyphos literati viri capaces verbi Dei, per sphaerulas simpliciores in Ecclesia, per lilia æternæ vitæ remuneratio recte figurantur; quæ omnia dicuntur esse ex auro purissimo.

B Primo videndum est quare prælati Ecclesiæ auro comparantur, ut eandem rationem similitudinis ad cætera coaptemus. Et quidem illi aurum dicuntur propter splendorem sanctitatis, sicut in Hieremia scriptum est: Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus (Thren. 14). Et alibi de cœlesti Jerusalem dicitur: Plateæ ejus sternentur ex auro mundo (Apoc. 21). Propheta etiam David auri nomine sanctos viros per Arabicam gentilitatem designans dixit: Dabitur ei de auro Arabiæ (Psal. 121). In tribus ergo comparisonem auri ad prælatos Ecclesiarum intellige, tum quia purum, tum quia fulgidum, tum quia preciosum. Purum est aurum, quoniam in terra depositum, neque rubiginem, neque maculam a terra contrahit, sed suam omnimodo servat puritatem: sic etiam prælati Ecclesiæ in terra, id est inter terrenos et peccatores conversans, nullam maculam peccati ab illis contrahere debet, sed omni diligentia servans cor suum, mundiciam mentis, et puritatem conscientiæ retinere. Si enim manus, quæ sordes ab aliqua re extergere debet, munda non fuerit, sed inquinata, in eadem re potius sordes auget quam minuit. Sic et ille qui aliis prælatus est, si immundam gerat conscientiam, a subjectis immundicias tollere idoneus non est.

C Est enim aurum fulgidum usque adeo, quod radio solis reverberatum res sibi vicinas fulgentes facit: Sic et prælatus fulgere debet exterius bona operatione, ita tamen ut radio divinæ gratiæ opera ipsius luceant, et tali luce illuminata cæteros ad bene agendum illuminent et accendant. Lux siquidem divinæ gratiæ ipsa est, quæ opera hominum vere lucida facit, quod propter quandam falsam lucem hypocrisis et simulationis adjecimus, quæ fucata et adulterina specie quorundam opera videri facit bona cum sint mala, longe distantia in veritate ab operibus quæ prætendunt in simulatione. Donum siquidem divinæ gratiæ facit videri opera justorum qualia sunt, hypocrisis vero facit videri opera malorum qualia non sunt. Nam si quæras ab hypocrita qualis ipse sit, vel opera ejus, teste conscientia sua dicere compelletur quoniam et ipse malus, et opera ejus mala sunt. Non ergo opera simulatorum ful-

mendi sunt. Inter ipsos tamen sanctos viros quidam sunt parvuli, quidam adulti, quidam proveci. Parvuli vocantur simplices illi, qui multam habent sanctitatem, et modicam discretionem : adulti, qui sanctitatem habent pariter et discretionem : proveci vero, qui cum his diurnam habent honorum operum exercitationem. Qui multam habent sanctitatem et parvam discretionem, dilectione quidem et beneficiis fovendi sunt, sed in his quæ minus discrete dicunt vel faciunt cum severitate quadam sunt reprimendi, ut ex tali repulsa vel correptione prudentiores et magis discreti fiant : Sicut magister scholarium parvulum innocentem postulante ne vapulet, non exaudit, sed potius flagellat eum et corrigit, ut asperitate verborum et verberum ad meliora postmodum enutriatur. Qui vero sanctitatem habent cum multa discretionem, illos esse arbitror, qui de profunda seculi conversatione ad vitam claustralem venerunt, in qua seculari conversatione seculi prudentiam, et astutiam rerum gerendarum didicerunt. Sed postquam vocati sunt a Domino et justificati relicta seculi vanitate, prudentiam seculi retinuerunt, de quibus dictum est a Domino : Quoniam filii hujus seculi prudentiores sunt filiis lucis in generationibus suis (*Luc. xvi*). Et isti non solum diligendi, sed etiam magis familiares cæteris haberi debent eo quod Ecclesiæ magis utiles sunt. Qui autem longa exercitatione honorum operum sunt proveci, ipsi sunt specularia quadam sanctæ Ecclesiæ, in quælumine divinæ gratiæ excellentius coruscante, alii se mirari debent et respicere : ut ex tali speculorum intuitu corrigant in se quod vitiosum, et reservent quod virtuosum est. Et isti honore et reverentia magis digni sunt. Extranei autem sunt illi, quos neque unio charitatis, neque unitas communionis, neque uniformitas actionis nobis conjungit. Extraneum ab unione charitatis faciunt odia, invidiæ, iræ, rixæ, dissensiones, et scissuræ mentium, in quibus non habitat Deus : Extraneum ab unitate communionis faciunt lautiora cibaria, stramenta molliora, vestes inordinatæ, tonsuræ irregulares, quorum contraria ad communionem pertinent : Extraneum ab uniformitate actionis faciunt singularia jejunia, intempestivæ vigiliæ, insolitæ orationes, et cætera hujusmodi, quæ in libertate Spiritus juste videntur posse fieri. Tales ergo latratu canum, hoc est, duris prælatorum increpationibus corripiendi sunt, primi propter peccatum, quia seindunt regnum charitatis : secundi propter periculum, ne illorum exemplo cæteri trahantur : tertii corripiendi sunt propter scandalum, quia vix homini per quem scandalum venit (*Math. xviii*). Oritur tamen scandalum quandoque de malis, quandoque de necessariis, quandoque de indifferentibus. Si de malo scandalum oritur, statim malum resecandum est : si de necessariis, hoc est, de his quæ ad vitam æternam sunt necessaria, scandalum oritur, ibi melius admittitur scandalum, quam veritas relinquatur. Sed si de indifferentibus, id est de his, quæ licite fieri vel omitti possunt, scanda-

lum oritur, distinguendum est. Si enim de talibus oritur scandalum universitati, vel magnæ parti universitatis, tunc ab hujusmodi etiam bonis cessandum est. Quod si pro nobis indifferentibus, quæ facio uni alicui, oritur materia scandali, non propter hoc cessabo satisfacere propriæ devotioni.

Corripiendi sunt ergo tales extranei, diversis tamen modis secundum diversitatem delinquentium. Sunt enim alii qui peccantes, qui timore Dei postposito, peccatum non metuunt : sunt alii, qui concupiscentiis illecti, nimis ardentem peccare diligunt : sunt alii, qui ita peccant, quod peccata sua non intelligunt. Illum, qui timore Dei postposito peccare non metuit, tu qui solus etiam peccatum illius nosti, corripere : non tamen per te, imo per alium, ut si privatus es, intimes illud prælato Ecclesiæ, ut ab eo correptus coerceatur timore potestatis. Illum, qui peccare nimis, ardentem diligit, tu qui solus nosti peccatum illius, intimare potes alicui sancto viro, ut ab eo correptus trahatur in odium peccati exemplo sanctitatis. Illum, qui peccatum suum non intelligit, etiam si solus nosti peccatum illius, per virum aliquem sapientem et literatum corripere potes, ut ab eo correptus et instructus veniat ad cognitionem delicti sui.

Lupi vero morsu canum insequendi sunt. Lupi sunt contumaces, justitiæ invasores, qui non tracti infirmitate præcepta Dei transgrediuntur : sed potius per rebellionem et contumaciam, quasi hostes ea diripiunt, parum æstimantes se ipsos a justitia cadere, nisi statum justitiæ videant secum pariter corruisse. Qui lupis propter duo comparandi sunt : lupus enim non solum lacerando laniat, sed etiam hominem, quem prius aspexerit, visu venenato rancum facit, ita quod non nisi voce obscura et imperfecta loqui possit. Similiter contumaces, justitiæ invasores, non solum vivendo corpus Ecclesiæ laniant, sed etiam malis colloquiis semine discordiarum, jaculis detractionum, cæteros adeo elingues reddunt, ut in causa Dei pro libertate justitiæ loqui non possint. Tales ergo lupi morsu canum, id est severitate disciplinæ ecclesiasticæ appetendi sunt, ut modo per excommunicationem, modo per suspensionem, aliquando disciplina corporali, aliquando tædio silentii, quasi dentibus quibusdam fracti et comminuti correptiores in corpus Ecclesiæ trajiciantur. Sic enim cera durior ad ignem liquefacta, in quamlibet imaginem facile vertitur, sic rubigo de ferro excutitur, sic vasa Domini inter malleum et incudem fabricantur, sic byssus attritione multa in candorem vertitur : et vinea quæ longo astricta gelu gemmas emittere non potuit, adveniente calore postmodum fructum facit uberrimum : et peccator qui longo peccatorum gelu induratus est, accedente æstu tribulationis, et cum illo calore gratiæ, postea emendatior efficitur. Lingua canis medicina potentialis est, qua sanantur illi, qui post graves lapsus peccatorum et criminum fortiores resurgunt. Dum

enim a prælatis ecclesiarum fructuosæ pœnitentiæ visitantur consiliis, quasi linguatu canis pristinæ restituantur sanitati. Ad hanc sanitatem consequendam duo præcipue necessaria sunt, vera scilicet humiliatio delinquentis, et pia compassio pastoris : ut dum is qui deliquit, planctu et gemitu, confessione et lachrymis se ostendit correctum, bonus prælatus sic humiliatum et compunctum pia compassione benigne suscipiat, et consolatione paterna mulceat justificatum, quem prius amiserat criminisum. Sic bonus ille pastor ovem perditam reportavit in humeris suis gaudens, sic pater filio suo prodigo ad se revertenti occidit vitulum saginatum (*Luc. xv*), sic Petrum lachrymantem Dominus misericorditer respexit, et Mariæ Magdalænæ dimissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multum (*Luc. vii*). Et si per similitudinem rerum loquimur, bonus agricola terram, quæ spinis extirpatis copiosum fructum portat, magis diligit, quam illam, quæ nunquam spinas habuit, et nunquam uberem fructum fecit. Solet etiam dici, quoniam corvi pullos suos dum vident eos nigrescere, et sui similes effici, diligenti sollicitudine provident illis et pascunt eos, sed quam diu vident eos albescere et recedere a forma paterni coloris, in providendo illis alimoniam non sunt solliciti. Eodem modo prælatus Ecclesiæ dum videt subditum suum contritionem et operibus pœnitentiæ nigrescere, et confundi in peccatis suis, debet illum consolatione spiritali, et consilio salubri pascere, et in melius euntire. Si vero criminisum subditum prælatus videat albescere, hoc est, seipsum justificare, aliis se anteferre, et tanquam re bene gesta cæteros judicare, hunc non blanditiis, sed potius flagellis et scorpionibus cædi justum est. Quia cum laudatur peccator in desideriis animæ suæ, et iniquus benedicatur, exacerbat Dominum peccator.

Super hæc omnia sollicitudo pastoralis necessaria est. Ut autem de hac sollicitudine pastorum colligamus aliqua ex rerum similium collatione operæ pretium est : Bonus bubulcus, qui terram suam bene vult colere, diligenter aratrum suum sequitur, minat boves ut perficiat opus diei : ne forte torpens somno vel otio non recipiat fructum laboris sui, provida sollicitudine boves aliquando cantu recreat, aliquando pungit aculeo, aliquando pabulo relcit, ut his omnibus adjuti, terram bene excolant reddaturam fructum suum in tempore opportuno. Eodem modo bonus pastor sive prælatus gregi suo cura pastoralis debet assistere, ut forma gregis sui per exemplum bonæ conversationis efficiatur. Sic cum fratribus in claustro ad lectionem, in oratorio ad orationem, in refectorio ad cibos communes, in dormitorio ad duriciam lectuli, in capitulo ad correctionem culparum, et ea quæ ipse jubet alios facere, opere primus adimplere : habeat in ore suo cantum, id est promissionem futuræ beatitudinis, societatis angelicæ, ut ex tali promissione illi qui juste et sancte vivunt, in laboribus suis recreentur. Teneat etiam aculeum hoc est comminationem æterni supplicii

A ignis inextinguibilis, ut male conversantes timore supplicii a sceleribus suis coerçantur.

Debent etiam pabulo reficere, id est doctrina sana et spiritali exhortatione confortare pusillanimes, qui minus ferventes in divinis obsequiis inveniuntur, ut sic in prælato Ecclesiæ facta et dicta, vita et doctrina convenient : ne si forte dicat et non faciat, audiat illud verbum Domini contra se directum : Super cathedram Moysi sederunt scribæ et pharisæi, quæ dicunt facite, opera autem illorum nolite facere (*Matth. xxi*). Dic quæso quid mihi proderit si tu bibas aquam puram, mihi vero porrigas illam turbidam, et pedibus conturbatam? Hoc non est me reficere, sed magis potum mortis propinare. Cum ipsi, inquit propheta, aquam lympidissimam biberetis, reliquam turbabatis pedibus vestris, et oves meæ quæ conculcata erant, vescebantur, et quæ pedes vestri turbaverant, hoc bibebant (*Ezech. xxxiv*). Pastores siquidem aquam lympidissimam bibere est, rectores ecclesiarum præcepta Dei, viam veritatis mente retinere. Eandem vero aquam pedibus conturbare est, ipsos Ecclesiæ rectores quæ recta dicunt vel sapiunt malis operibus confundere. Oves vero aquam pedibus conturbatam bibunt, quando subditi non ex his quæ prælati recte sapiunt, sed ex his quæ male faciunt, formam vivendi accipiunt. Sunt ergo in vestimento Aaron malograna inserta tintinnabulis, id est virtutum et bonorum operum adunatio cum sono prædicationis, ne forte alios volens instruere, seipsum judicare videatur.

Vis ergo scire qualis doctrina prælati esse debet? Necessè est ut cum usuali moneta habeat aliquid commune. Moneta usualis tria habere debet, materiam, pondus, et formam : Ut sit materia probata, pondus æquale, forma autentica. Similiter doctrina pastoris hæc tria debet habere, ut sit probata, id est, justa ut non doceat nisi ea quæ justa et bona sunt : ut sit etiam ponderosa, id est, ut ipse cum pondere doctrinam proponat, hoc est, ut studeat ea facere quæ verbis vult dogmatizare. Similiter necesse est, ut doctrina prælati sit autentica, id est, auctoritati sanctorum Patrum in nullo contraria, sed ea doceat quæ auctoritas sanctorum protulit, vel quæ Christi veridica sententia promulgavit. Propter quod in rationali, quod pontifex legalis gestabat in pectore, duodecim nomina filiorum Israel inscripta erant, cum his duobus nominibus doctrina et veritas, ut eo ipso significaretur doctrinam prælati sanctorum Patrum vestigiis debere inimiti. Sic ergo rectores ecclesiarum exemplo bonæ operationis subditos trahere et sana eruditione informare debent, ut bene vivendo et recta docendo sibi ipsis præmium, subditis vero proventum acquirant, et pro bona administratione temporalis officii in die retributionis una cum subditis mereantur intrare in gaudium Domini sui, præstante Domino nostro Jesu Christo, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XXVIII.

IN GENERALI CAPITULO.

*Facies vectes de lignis setim, quos operies auro purissimo, inducesque eos per anulos aureos, qui sunt in lateribus arcæ ut portetur in eis (Exod. xxv). Quæ in lege Moysi historialiter scripta sunt et mandata, nos qui filii gratiæ sumus, spiritualiter debemus opere adimplere: ut facientes mandata Dei non secundum literam occidentem, sed secundum spiritum vivificantem ambulemus. Quid enim utilitatis confert nobis de arca fœderis, de vectibus quibus portatur, de anulis aureis, quibus vectes inserti sunt, de lateribus arcæ quibus adhærent anuli aurei, historialem habere noticiam, nisi et spiritualiter intelligantur. Per vectes igitur prælatos, per quatuor anulos aureos quatuor exercitia prælatorum, per arcam Ecclesiam, per quatuor angulos arcæ quatuor virtutes principales, id est prudentiam, temperantiam, fortitudinem, justitiam, per quas Ecclesia fortius roboratur, debemus accipere. *Facies*, inquit, *vectes*, etc. Ad vectem faciendum tria necessaria sunt, lignum, ferrum et humanum exercitium. In Scripturis per lignum vir justus frequenter significatur, sicut in libro Job: Lignum si præcisum fuerit, rursus virescit, et pullulant rami ejus (Job xiv). Et in Evangelio Christus dicit: Si hæc faciunt in viridi, subauditur ligno, in arido quid fiat? (Luc. xxiii.) Et in Psalmo: Erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum (Psal. 1). Ad vectem ergo faciendum lignum necessarium est, quia in prælatum vir justus et bonus est eligendus. Vectis iste non de quolibet ligno fit, sed de ligno setim. Lignum setim imputribile est et leve, albæ spinæ, ut dicitur, habens similitudinem: sic prælatus imputribilis esse debet per mundiciam mentis, id est a corruptione vitiorum immunis. Debet etiam esse levis, ut a pondere peccatorum liberatus, sursum feratur desiderio cœlestis beatitudinis. Prælatus etiam albæ spinæ comparatur: sicut enim spina pungit, ita et ille severitate disciplinæ vitia pungere debet zelo justitiæ, non livore malitiæ, quod notatur in eo quod non cuilibet spinæ sed albæ comparatur. Ferrum etiam ad vectem faciendum necessarium est, quod rami superflui præciantur. Hoc ferrum iudicium discretionis accipiendum est, quo prælatus delicias et voluptates hujus sæculi a se præcidere debet, puta luxum, superfluitatem ciborum, verba et facta secularium hominum vitam redolentia: ne in istis tanquam in ramis quibusdam a suæ conversatione procedentibus subditi ipsius offendant. Nam si quis in via ab hominibus frequentata lignum ramosum ex transverso poneret, transeuntes in illo pedibus offenderent et plerumque lapsum paterentur. Sic etiam prælatus qui alios in via Dei præcedere debet, si voluntate seculari tanquam ramis quibusdam vita ejus pululaverit, offensionem præstat his qui debent eum imitari. Ponamus exercitium cum duce suo constitutos in acie, et cum hostibus congressuros, si flux*

A belli forte oberraverit, milites in fugam convertuntur: Ita etiam prælati et subditi cum steterint in prælio Domini contra spirituales nequitiæ pugnaturi. Hinc Dominus in Evangelio dicit: Qui scandalizaverit unum ex his pusillis, expedit ei ut mola asinaria suspendatur in collo ejus, et demergatur in profundum maris (Matth. xviii): testante beato Gregorio, per molam asinariam circuitus vitæ secularis, per profundum maris, extrema damnatio intelligitur: et est sensus, prælato qui prava conversatione scandalizat aliquem de pusillis, id est subditis suis, expediret ei magis in seculo solum perire, quam sibi subditos secum in perniciem trahere.

Ad vectem etiam faciendum humanum exercitium exigitur, per quod exempla priorum Patrum debent accipi. Moderni enim prælati qui illis successerunt, vitam et doctrinam illorum debent imitari, ut potius imitatores illorum, quam in dignitate successores esse gloriantur. Illi enim lucernæ sunt non sub modio, sed super candelabrum positæ, ut omnes qui ingrediuntur, lumen videant. Mandat etiam Moyses, ut vir fratris sui defuncti uxorem ducens suscitet semen fratris defuncti, ita ut liberi defuncti nomine nascantur: per quod significatur, quia prælati moderni tales filios nutrire debent, qui antiquorum Patrum vitam et mores imitentur, facies, inquit, vectes de lignis setim, quos operies auro purissimo.

Per aurum purissimum, divina sapientia designatur, per quam in præsentī vita erudimur ad sanctitatem, et ad futuræ vitæ amorem accendimur, quam continet lex et prophetæ et Evangelia et cæteræ sacræ Scripturæ, de qua scriptum est: Sapientia quæ desursum est, primo quidem pudica, deinde pacifica (Jac. iii). Hæc scientia prælatus quodammodo operiri debet, ut sciens mandata Dei, faciat ea: quia intellectus est bonus facientibus eum. Hoc est, quod sacerdos legalis in pectore portabat rationale, in quo erat scriptum doctrina et veritas. In superhumerali quod et super humeros portabat, scripta erant duodecim nomina filiorum Israel: quia prælatus doctrinam et veritatem debet portare in pectore, et nomina filiorum Israel in humeris, id est exemplo eorum benefaciendo vivere. Est et alia sapientia, quæ dicitur industris in gerendis negotiis, de qua Paulus dicit: Quod oportet episcopum esse prudentem, et domus suæ bene præpositum (I Tim. iii): et ista sapientia prælato necessaria est, ut possit claustralibus, qui contemplationi vacant, necessaria ministrare. Dicitur etiam sapientia cognitio de causis creaturarum, quam Salomon habuisse legitur, ubi de eo scriptum est: Quia disputavit de omnibus ab hyssopo usque ad cedrum (III Reg. iv), id est de minimis et maximis. Aristoteles etiam hæc habuit sapientiam, qui dum causas rerum omnium sapienter investigasset, ad causam supremam quæ causa erat omnium causarum, inquirendo perveniens, dum causam illius causæ supræ non inveniret

dixit : O causa causarum fac me tibi acceptabilem. Pastor ergo ecclesiasticus licet habeat industriam rerum secularium, vel cognitionem de causis creatorum, non tamen in istis summam aë religionis ponere debet, sed operire potius auro purissimo, hoc est divina sapientia, ut in omnibus quæ agit sive intus sive foris sit, semper in eo relucent forma sanctitatis.

Ut autem prælatum Ecclesiæ ratione similitudinis auro purissimo comparemus, attende quod aurum in sole positum lucet, flammascit, et scintillat : sic pastor ecclesiasticus in sole, hoc est, in evidenti supra Ecclesiam Dei constitutus, lucere debet exemplo bonæ operationis, sicut scriptum est : Luceat lux vestra coram hominibus, etc. (*Matth. v*). Flammascere debet intus igne charitatis, ut sit lucerna non solum lucens sed etiam ardens, sicut Propheta dicit : Qui facit angelos suos spiritus, et ministros suos flammam ignis (*Psal. ciii*). Sic etiam et prælatus scintillare debet, ut sicut fomes ignis scintillas ex se emittit cum tangitur, sic et ille de igne charitatis scintillas sanctæ devotionis, et meditationis emitte debet, cum a Deo per gratiam visitatur. Operies, inquit, eos auro purissimo, non dicit argento, sed auro.

Sicut enim per aurum sapientia, ita per argentum eloquentia designatur. Non enim debent rectores ecclesiarum vacare eloquentiæ, allegationibus studere, tumultus causarum procurare, litibus a mane usque ad vesperum interesse, totum se aliis impendere nil sibi, quæ omnia magis Justiniani quam Augustini decent imitorem. Jubentur autem vectes per quatuor anulos aureos induci.

Quatuor anuli aurei, quatuor sunt exercitia prælatorum in Ecclesia Dei : legimus enim in Levitico quatuor fuisse officia sacerdotum, scilicet imolare carnes animalium, aromata accendere, orare pro populo, semel in anno cum sanguine intrare in Sancta sanctorum. Is ergo qui præest primo debet carnes imolare per macerationem carnis, ut offerat corpus suum hostiam sanctam viventem, Deo placentem, ut castiget corpus suum et in servitutem redigat, ne cum aliis prædicaverit ipse reprobus efficiatur. Ad hoc valet experiri dietam rectorii, duritiam lectuli in dormitorio, longos tractus matutinorum, assiduitatem claustrii, vestium asperitatem, et cætera hujusmodi quibus domatur corpus, et animæ subjicitur imperio. Debet etiam prælatus aromata accendere, hoc est, virtutes animi igne charitatis inflammare, ut dum omnes virtutes animi charitate moventur interius, reddant odorem suavissimum quo delectetur Deus. Et attende quoniam aromata quandoque accensa in altari, quandoque in manu gestata, quandoque pilo contrita in pulverem, odorem reddunt. Igne accensa reddunt odorem in altari, quando charitate cooperante, virtutes in mente moventur affectu devotionis : in manu gestata reddunt odorem, quando foris moventur ad fructum bonæ operationis : pilo vero

contrita reddunt odorem, quando homo viriutibus acceptis seipsum parvulum et humilem computat, et propria æstinatione in pulverem se redigit, ut Paulus : Venit, inquit, Jesus in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum (*I Tim. i*). Et Propheta : Ego sum vermis et non homo (*Psal. xxi*). Tertium prælati officium est, orare pro populo, ut sit mediator Dei et hominum et orando avertat indignationem illius ab eis. Talem ergo se exhibere debet is, qui præest ut delectetur Deus in orationibus ejus, et postulata tanquam filio delicato libenter tribuat, sive pro se, sive pro populo cranti. Nam scriptum est : Si is qui displicet ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur. Quartum prælati exercitium est, cum sanguine intrare in Sancta sanctorum, quod est sanguine fuso pro Christo regnum cælorum obtinere. Sicut enim scriptum est : Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis (*Joan. x*), ut tempore tentationis imminente ipse magis velit mori in corpore quam permittat alquem de subditis suis anima perire. Unde Beatus Gregorius exponens illum locum Apostoli, qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat (*I Tim. iii*), dicit per bonum opus ibi martyrium designari. In primitiva enim Ecclesia tantæ perfectionis erant prælati, ut in ecclesiasticis dignitatibus magis coronam martyrii quam culmen honoris affectarent. Prædictis ergo anulis aureis vectes inseri jubentur, ut nunquam abstrahantur ab eis : quia prælato non sufficit vita interrasilis, id est, vita intercesa, ut modo bonus, modo malus sit, sed semper formam sanctitatis et bonorum operum debet habere, in quibus subditi eum imitentur.

Per quatuor angulos arcæ perfectos viros, qui in corpore sunt Ecclesiæ, per quos firmitus consistit, intelligere debemus, qui etiam et ipsi quatuor spiritalibus vacant exercitiis quos superioris prælati assignavimus. Vel per quatuor angulos, quatuor principales virtutes accipiendæ sunt, scilicet prudentia, temperantia, fortitudo, justitia. Istæ enim roborant Ecclesiam contra quatuor vitia, quæ illam impugnant, quæ sunt ignorantia boni, immoderata delectatio seculi, timor adversitatis, affectus inordinatæ dilectionis. Sunt enim aliqui, qui tenebris ignorantie cæcati, viam vitæ ignorant, et ideo nec diligunt, nec sequuntur eam : quibus prudentia necessaria est, quæ illis depulsa ignorantia viam salutis et cognitionem veritatis, ostendit. Alii sunt, qui rebus hujus seculi ad usum sibi concessis immoderata delectatione abutentes in voluptates noxias dejiciuntur, quibus temperantia necessaria est, per quam rebus licitis utendo ad sobrietatem revocantur. Sunt etiam plerique, qui fracti adversitatibus hujus seculi, scilicet infirmitate corporis, sine damno rerum temporalium, vel quacunque alia tribulatione quæ in mundo sunt, intus virtutibus animi deficiunt : et istis fortitudo necessaria est, quæ ad toleranda adversa constantiam animi in eis

die ac nocte. Dum enim his qui in tenebris sunt ignorantiae, orthodoxa eruditione lumen divinae cognitionis infundunt, quasi ab oriente flatum spiritalem emittunt. Venti flantes ab occidente sunt hi admiratores secretorum caelestium, qui pondus aeternae gloriae non sufficiunt capere, et ideo intellectu velut sole quodam intelligibili in eis occidente, conversi in admirationem tanquam ab occasu flatum mittunt: venti flantes ab aquilone sunt, qui inter tribulationes et mala praesentis vitae suspirantes, desiderio futurae patriae ad Deum respiciunt: venti flantes a meridie sunt hi qui, remoto omni turbatione et nubilo, mente tranquilla velut caelo sereno flatum sanctae devotionis tanquam a meridie emittunt.

Habent autem venti isti pennas suas, videlicet investigationes Scripturarum, admirationem caelestium, desiderium dilectionis, contemplationis gustum; quibus spiritali quodam volatu ad caelum ascendunt. Sed his pennis altior est, qui ponit nubem ascensum suum, qui ambulat super pennas ventorum. Videbitur forsan alicui, quod Salvator noster non uno modo super has pennas ascendit: quoniam quandoque sedet, quandoque ambulat, quandoque volat super pennas ventorum. Sessio autem Christi in natura humanitatis, ambulatio in sacramentis, volatus in natura divinitatis consideratur. Cum enim intellectus, sive quilibet affectus cordis nostri circa humanam Christi naturam, aut ea quae gessit in corpore versatur, quibus se inclinans nostrae cognitioni se voluit manifestare, tunc sedet super pennas ventorum. Quando vero circa sacramenta ejus corde versamur, in quibus sensus noster infirmus est, ubi ex parte cognoscimus, et ex parte prophetamus, tunc ambulat super pennas ventorum. Per celsitudinem vero divinitatis, qua omnem humani generis capacitatem supergreditur, nec ad noticiam nostram pervenit, volat super pennas ventorum. Tu ergo si volentem sequi non potes, tene sedentem, sequere ambulantem. Quoniam et si super te est divinitas, sed certe juxta te est humanitas. Juxta te, inquam, est, ut si te ostendas miserum, si plangas tua peccata, faciat tecum misericordiam. Super te est ut faciat tecum iudicium sine misericordia, si inveniat contumacem et a via iustitiae alienum. Et propterea fugiamus omnes ad misericordem, qui prope nos est, ut in ipso consolati et confortati in futuro non metuamus iudicem, sed expectemus beatitudinis, quam repromisit nobis, cohaereditem Jesum Christum Dominum nostrum, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XXXII.

IN ASCENSIONE DOMINI.

Beati qui ad cenam nuptiarum Agni vocati sunt (Apoc. xix). Videntur nuptiae istae inauditis quibusdam delictis eminerere. In quibus non vinum electum, non fercula hujus creationis, non sacietas corporis, non temporalis laetitia, sed beatitudo repromittitur, et talis beatitudo, quae est pax aeterna,

A thesaurus indeficiens, summa gaudiorum, consummatio omnis consummationis.

Non ergo accipiendae nuptiae illae hominis regis, quas fecit filio suo, quia ad illas caeci et claudi, et quique debiles compelluntur intrare (Math. xxii); non illae quae factae sunt in Cana Galilaeae (Joan. ii), ad quas vocatus est Jesus cum discipulis suis, quoniam ibi deficiente vino, aliquid minus inventum est, sed potius nuptiae Agni, sunt aeterni Regis delictae, ad quas Christus cum victorioso beatorum spirituum agmine hodierna die assumptus est. Multum ergo distant nuptiae istae a praedictis, quia ad primas vocantur miseri, ad secundas justis, ad tertias vero beati. Quod si et nomine et numero nuptias velimus distinguere, dicemus tria esse genera nuptiarum: primas desponsationis, secundas propagationis, tertias consummationis. Nuptias desponsationis appellare possumus, primam reconciliationis gratiam, qua anima peccatrix ad Deum revertitur, ut jam legi peccati non serviat: nuptias propagationis, vitae innocentiam, quando jam justificata fructum bonorum facere contendit: nuptias consummationis, futurae vitae gaudia, cum jam intraverit ad praesentiam Domini sui.

Ut autem de primis nuptiis primo loquar, quae sunt desponsationis, jam nunc, o anima misera, quae sola ad has nuptias vocata es, jam, inquam, ingredere secretum cordis tui, et considera qualis fuisti antequam ad nuptias istas vocata esses, quando in rota hujus mundi movebaris sine stabilitate, laborabas sine requie, currebas sine perventione, vivebas sine ordine, usque adeo criminum tuorum equalore confecta, ut nec etiam ulla imago Dei tui in te reluceret. Vilis utique tunc eras et foeda, et longe projecta a facie Dei tui, nec immerito. Ut enim statuum te ante faciem tuam, tu es quae super caput Sponsi tui posuisti coronam spineam, et data in manu ejus arundine, flexo genu illudebas ei. Quod melius intelliges, si coronam spineam, aculeos peccatorum et circuitus erroris tui, caput vero Christi bonae vitae principium velis accipere. Sicut enim in corpore materiali initium corporis caput est, sic et in corpore spiritali, quod est vita bona, principium bonae vitae caput Christi non incongrue appellatur. Tunc ergo spineam coronam posuisti super caput ejus, quando bonae vitae principium, quod per sacramentum regenerationis sive per lamenta poenitentiae Deus in te operatus fuerat, reversus ad vomitum male vivendo destruxisti. Similiter virgam illam ferream inflexibilis iustitiae Dei, in arundinem quae intus vacua est, commutasti, dum justum Dei iudicium quod iniquis pro sceleribus suis repositum est, temeraria praesumptione veniae evacuandum existimasti. Quid demum aliud est genuflexio quam humiliatio corporis, vel illusio, quam contumacia mentis? Ergo genuflexio Deo illudere fuit, corpore laboribus poenitentiae humiliato, per reditiva vitia mente contumaci Deo ingratum existere. Et ecce tam honorabilis facta es in

conspectu Dei, ut non solum te tam vilem redimere, sed etiam in sponsam sibi sociare voluerit, nisi forte tam pertinacis sis impudicitiae quod nuptiis ejus et ferculis tibi praeparatis nolis delectari.

In ipsa ergo desponsationis tuae die tibi tria fercula apponit Sponsus tuus, quorum primum est ablutio criminum, secundum aemulatio virtutum, tertium reparatio bonorum naturalium. His epulis pasci te oportet, ut Sponso tuo placeas, cui te probasti. Primo ut per ablutionem criminum munda et immaculata appareas in conspectu ejus, quia non ad hoc tam deformem redemit ut talis remaneres, sed ut lotam aquis poenitentiae siue omni naevo foeditatis sponsam sibi possideret. Nec solum mundam a vitiis, sed etiam virtutum aemulatione oportet te esse ornatam : quia totus pulcher totam pulchram desiderat. Et ipse speciosus forma praefiliis hominum, ad hoc ut et tu speciosa sis te concupivit, et ne aliqua forte excuseris inopia jubet Sponsus de thesauris suis tibi proferri ornamenta, dicens : Cito proferte stolam primam et induite illam, et date anulum in manum ejus, et calciamenta in pedes ejus (*Luc. xv*). Illic per anulum signaculum fidei, per calciamenta mortificationem carnis, per stolam primam, consolationem futurae repositionis debemus accipere. Tunc ergo anulum in manu tua dat Sponsus tuus, quando fides, quae per defectum bonorum operum in te fuerat mortificata, studio bonae operationis reformatur. Calciamenta vero dat in pedes tuos, dum per mortificationem carnis castigas corpus tuum et in servitatem redigis, ut membra quae exhibuisti arma iniquitatis ad iniquitatem, serviant justitiae in sanctificationem. Stola prima indueris, dum in pressuris et laboribus hujus mundi futurae vitae repromissione consolaris. Et, ut melius te ipsam cognoscere possis, vultum, gestum, habitum, in speculo sacri eloquii vult te faciem tuam componere, et admirari : quia sicut in speculo materiali forma et deformitas cognoscitur, sic et in speculo verbi Dei virtutes et vitia cognoscuntur. Ibi ergo oportet te ornatum quaerere, ut in mandatis Dei cognoscas qualiter vivendum, vel in via Dei ambulandum sit, quid tibi, quid Deo, quid proximo debeas, et omnino ea quae ad electionem et fugam pertinent, id est sive ad amorem virtutum, sive ad odium vitiorum. Postea tertium apponitur ferculum, quod est reparatio bonorum naturalium; ipsa sunt memoria, voluntas, ratio et intellectus : ut videlicet memoria Deum recolat, voluntas appetat, ratio inquirat, intellectus comprehendat.

Jam nunc ad secundas transitur nuptias, scilicet propagationis, in quibus nihil amarum, nihil in jocundum, nihil inhonestum reperitur : quippe sponsa in secretarium Sponsi sui admissa, illum cogitat, illum amat, et castis ejus inhæret amplexibus dicens : Dilectus meus mihi, et ego illi (*Cant. ii*). Jam longe sit antiqua peccatorum delectatio, cessat amor mundi, non trahit illam affectus sanguinis, nec quicquid desiderari potest super terram : quia

A in illo omnia se possidere aestimat, quem in omnibus et super omnia praelegit. In his ergo nuptiis similiter apponuntur tria fercula sponsae delicata valde, quorum primum est, sacrae disciplinae eruditio : secundum, orationum supplicatio : tertium, supernae vitae praelibatio. Istis ferculis anima per amorem Deo firmiter adhærens; pascitur ad fructum bonorum operum faciendum, quia sacrae disciplinae eruditio docet eam bona cognoscere, orationum supplicatio bona custodire, supernae vitae praelibatio bona amare docet : ut, sic in via mandatorum Dei usquequaque perfecta, jam non sterilis sed foecunda in Israel nominetur. Videres hic multiplicem propagari sobolem, scilicet aestimationem propriae infirmitatis, humilitatem subjectionis, comparisonem melioris, reverentiam Creatoris. Is enim qui vere Deum diligit, primo infirma sua ante oculos ponit, ut nihil de se altum, nihil sublime sapiat : quin potius veretur omnia opera sua, semper portans secum conscientiam infirmitatis suae, et cum omnia benefecerit, dicit se esse servum inutilem, et pigrum operarium in ministerio Dei sui. Post hanc nascitur humilitas subjectionis, ut is qui parvus est in oculis suis, humiliet seipsum subditus propter Deum sublimiori potestati, et totum se alieno imperio committat, nihil propriae reservet voluntati. Tertio nascitur comparatio melioris, ut in omnibus bene agendis semper aestimet alium se meliorem, aliorum bona, sua mala ante oculos ponat, ut, perspectis bonis aliorum, amet et veneretur proximum : propriis vero malis consideratis, in conspectu divini Judicis accuset seipsum. In hoc enim vere differunt isti, et illi qui falsam sectantur justitiam, quod isti parvi in oculis suis seipsum humiliant, illi magnificantes seipsum, cum nihil sint, ceteros omnes se aestimant inferiores. Reverentia vero Creatoris est, ut omnia quae bene fecerit homo, Deo et non propriae virtuti attribuat, illum rectorem viae suae et auxillatorem ponat : et si quid dubium vel suspectum, si quid laboriosum vel periculosum provenierit, illum primo loco aestimet consulendum.

Et quidem ad has nuptias invitati justii sunt, sed beati, qui ad coenam Agni vocati sunt. Forte ideo beati, quia non esurient neque sitient amplius : eo quod Agnus, qui in medio ipsorum est, reget illos, ipse praecingat se et faciet illos discumbere, et transiens ministrabit illis. Et in his ergo nuptiis tria fercula sponsae apponuntur, quorum primum est naturae incorruptio : secundum, corporis glorificatio : tertium, pereantis Dei visio. Quid hac beatitudine beatius esse potest, in qua incorruptio vitium, glorificatio incommodum, Dei visio luctum et dolorem tollit? Beati ergo qui ad coenam nuptiarum Agni vocati sunt, in qua plena satietas, consummata voluptas, et beata jocunditas invenitur, ut convivae illius coenae extra illam nihil possint appetere, qui Deum, qui est omnia in omnibus (*I Cor. xviii*), perfecte ibi noscuntur possidere. Beati ergo

in spe, qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati, id est prædestinati sunt : vel beati in re, qui ad cœnam illam vocati, id est admissi sunt. Ideo autem futuræ vitæ gloria cœnæ comparatur, quia sicut cœnam alia non sequitur refectio, ita et futuræ vitæ alia non succedit. Ecce, fratres dilectissimi, nuptiæ istæ præparatæ sunt, ad quas Christus hodiernæ diæ cum beatis spiritibus hominum et angelorum recedit, nos similiter ad illas invitans, dummodo evestigio viam, per quam ad illas ascendit, tenere velimus.

Et quidem via, qua exaltatus est, via fuit orientis, sicut de eo scriptum est : Qui ascendit super cœlum cœli ad orientem (*Psal. lvi*). Unde et omnes qui ad nuptias illas cum ipso discumbere volunt, per viam orientis oportet eum imitari. Consideret ergo unusquisque viam suam per quam ambulat, ne forte gradiatur in invio, et non in via : quia sicut diversa sunt hominum genera, ita et diversæ vivendi viæ reperiuntur. Alii enim tenent viam orientis, alii viam meridiei, alii viam occidentis, alii a quilonis. Via orientis bona est, eo quod securior, rector, et brevior fit cæteris : via meridiei periculosa est, quia nimio calore viatorem suum exurit, et debilitatum descere facit in via : via occidentis periculosior, quia tenebræ ab occidente emergentes claritatem diei tollunt, ut is qui per illam graditur, pedibus offendat : via a quilonis periculosissima, quoniam frigus nimium ab illa cœli plaga veniens, adeo induratum et pigrum reddit gradientem, ut nec etiam aspirare velit ad viam illam rectam, quæ respicit ad orientem. Est autem via orientis, via Salvatoris, quia de eo scriptum est : Ecce vir oriens nomen illi (*Zach. vi*). Via meridiei, delectatio carnis, ut in Canticis dicitur : Indica mihi ubi pascas in meridie (*Cant. i*). Via occidentis cæcitas est ignorantie, ut per Salomonem dicitur : Oritur sol et occidit, et ad locum suum revertitur (*Eccl. i*). Via a quilonis frigus est malitiæ, sicut in Ezechiele dicitur : Vidi, et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone (*Ezech. i*).

Qui ergo per viam meridiei gradiuntur sunt hi, qui amant carnis suæ desideria et voluptates hujus vitæ, vacantes comessionibus et ebrietatibus, omnibus hujus mundi delitiis, quæ ad delectationem corporis pertinent, se totos offerentes, ex qua voluptate calor immoderatus accenditur, videlicet affectiones malæ, carnales voluptates, luxuriæ et immundiciæ, quæ ita exurunt animam miseram, ut nulla consolatione vel delectatione spiritali recreari possit. Nam sicut spiritus et caro inter se contraria sunt, sic delectatio carnalis et delectatio spiritalis, in tantum, ut quantum augetur in anima spiritalis delectatio, minuatur in illa delectatio carnalis, et quantum crescit in illa delectatio carnalis, minuatur delectatio spiritalis. Hinc est quod hujus vitæ sectatores magis carnales homines quam spirituales diligunt, jocos magis quam seria, turpia verba quam honesta magis accepta habent : quia unus-

quisque id magis diligit, quod moribus suis magis aptum esse cognoscit.

Qui vero per viam occidentis gradiuntur, hi sunt, qui mala sua non vident, et ideo non poenitent, neque bona cognoscunt : et ideo non diligunt illi, qui periculosius errant quam cæteri, eo quod nesciant quærere viam salutis : sicut in agro videmus accidere, quod hi qui morbum suum non sentiunt, et ideo non quærunt remedium sanitatis, periculosos laborant quam illi qui graviter quidem infirmantur, sed morbo cognito subvenire student consilio medicinæ. De hoc genere hominum sunt hi qui errantes in tenebris impios justificare, et pios opprimere student, mortificantes animas quæ non moriuntur, vivificantes animas quæ non vivunt. Inter cæteras vero ignorantias illa deterior est, dum homo vult ignorare quod potest et debet scire : ut si avertat quis aurem a mandatis Dei, ne, cum intellexerit, obnoxius sit ea adimplere : vel cum vult ignorare delictum proximi sui, quia [non] vult illum corrigere : vel gratiam ipsius negligit, quia non vult illum commendare.

Qui vero ad aquilonem vadunt, hi sunt, qui malitia cordis, id est, odio, invidia, rancore animi, adeo indurati sunt, quod proximum suum, sicut Deus præcipit, amare non possunt, tota intentione in id semper tendentes, ut aliis noccant, et illos supplantent : quod si forte non possunt in opere, tamen id faciunt studio perversæ voluntatis, de quibus dicit beatus Augustinus : Videmus in quibusdam vitia cessare, non desse. Cessant in eis, dum non implent ea opere, quia non valent : nec tamen in eis desunt, quia perversæ voluntatis studio illa amant et cupiunt. Tales ergo recte ab aquilone veniunt, quippe ab illa cœli plaga quandoque et ver scensus, et ventus frigidus perpenditur. Sic et hujus vitæ sectatores exterius plerumque speciem bonæ conversationis protendunt, sed intus frigore iniquitatis astricti adeo projecti sunt, ut nihil horum acceptum habeant, quæ bona videntur in exteriori conversatione. Sicut enim potens homo obsequium exterius et studiosum ministri sui contemnit, quem erga se habere cognoscit odii affectum, ita et Deus illos judicat, qui foris obsequium se ei præstare simulant et per cordis malitiam longe ab eo sunt separati. Ecce tres vias habemus distinctas, quæ ducunt hominem ad perditionem. Nec volo ut aliquis me austeritatis arguat, eo quod illas distinguendo asperius forte quam debui sum locutus. Sicut enim ille qui virgam tortuosam vult dirigere, quandoque in alteram plus justo eam reducit, quia reflexum metuuit : et ita illi qui vitia persequuntur, quandoque plus justo invehuntur in illa, quia timent recidivum.

Restat ut viam teneamus orientis, id est, vitam imitemur Salvatoris nostri. Vita autem ipsius fuit, seipsum abjicere et alios exaltare. Quomodo autem se ipsum abjecerit, cognosces si in qua paupertate natus, si quales persecutiones et contradictiones

sustinuit, si deinde improprium crucis velis attendere. Similiter quomodo alios exaltavit liquidum est, si et vitam justorum in hoc seculo, et gloriam in futuro perpendere velis. Ut ergo vitam imitemur Salvatoris nostri, viles et abjectos nos esse oportet, quia talem vivendi modum ipse nobis præfixit. Mortui estis, inquit Apostolus, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo (*Coloss. iii*). Si mortui sumus, et mortui imaginem tenere debemus, qui contumeliis affectus non exasperatur, non provocatur injuriis, nulla demum vexatione atrectatus immitem se ostendit, quin potius omnia suffert, eo ipso nobis vivendi modum repræsentans, ut et nos abjectos et viles reputemus in contumeliis et pressuris, et in omni demum adversitate patientes, magis parati ministrare quam ministrari, et injurias ferre quam inferre: quia hæc est via illa orientalis, quæ ad nuptias cœlestis regni perducit. Legitis de quodam philosopho, quod dum iret per viam stipatus lateribus comitum, mulierem fatuam panem in manu sua tenentem obviam habuit, a qua dum instanter panem peteret repulsus est, et adhuc perseverans in petitione multis verborum contumeliis ab illa objurgatus est. Cumque a sociis interrogaretur, cur hoc faceret? respondit: Disco repulsam ferre, in virtute patientiæ viam considerans esse perfectionis.

Nec solum debemus nos abjicere, sed etiam et alios exaltare, proximorum mala corrigentes, et illorum bonis congraudentes, docere eos qui nesciunt, supportare eos in Domino qui minus possunt, ut semper velimus aliis facere, quæ ab ipsis nobis fieri postulamus. Respicite fundamentum ædificii, quod in loco viliori, id est terra fundatum est, et tamen totam fabricam parietum, et ipsum tectum portat et exultat, vento autem vehementi irruente frequenter accidit, ut tecto et pariete ruentibus, fundamentum immobile perseveret. Similiter est de illis, qui seipso viles æstimantes, cæteros propter Deum exaltant et sustinent, quando vento tentationis irruente cæteris succumbentibus illi immobiles confirmati a Domino perseverant. Stat inconcussa illa sententia Domini qua dicit: Qui se humiliat, exaltabitur (*Luc. xiv*). Exaltat enim vere humiles illa exultationis via, qua per orientem convivas cœlestis regni ad cœnam nuptiarum Agni perducit (Jesus Christus Dominus noster, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XXIII.

IN ASCENSIONE DOMINI.

Comedite, amici mei, et bibite, et inebriamini, charissimi (Cant. v). Hodie, fratres dilectissimi, Redemptor noster super cœlos exaltatus, et in locum æterni illius convivii ingressus, electos etiam suos ad divitias gloriæ suæ invitat, ut et ipsi edant et bibant super mensam ejus in regno Dei.

Non enim tantæ beatitudinis convivium capere poterat locus iste horroris et vastæ solitudinis,

A cujus amatores quotidie appetunt, et quotidie fastidiunt, utpote qui egestati præparatus est, non satiati. Omnia siquidem quæ in regno hujus mundi dulcia videntur, sine clauduntur amarissimo, usque adeo ut nec gustanti sapiant, nec reficiant esurientem, suæque amaritudinis secum ferentia testimonium, modo noxia sunt, modo injocunda, vel si quid invenitur in eis quod delectet, quia momentaneum est et cito transit, inter fugienda reputandum. Unde Paulus apostolus ab amore talium nos revocans, et ipse etiam ad delicias æternitatis nos invitat dicens: Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram (*Coloss. iii*). Sicut enim Christus mortuus pro peccatis nostris, et resurrexit propter justificationem nostram, ita quoque ascendit, ut nos ascendere faceret de his tenebris in admirabile lumen suum ad illas beatitudinis delicias, quas præparavit electis suis a constitutione mundi.

Quia tamen durum est et difficile valde homini adhuc mole corporea prægravato æquis passibus imitari Deum, qui ponit nubem ascensum suum et ambulat super pennas ventorum (*Psal. ciii*), duo adhuc alia convivia præparavit ei Deus, ne desiceret in via, ut sic triplici edulio tandem consummaretur. Fuit autem primum convivium in paradiso voluptatis, secundum est in hac valle peregrinationis, tertium erit in beatitudine futuræ felicitatis. Primum fuit ad auxilium, secundum est ad remedium, tertium erit ad gaudium. Ad primum convivium invitati sunt primi parentes nostri inter quos serpens ille antiquus, quasi architriclinus medius consedit, qui ligam foetidum male eis ministrando seduxit eos per oblivionem Dei, unde prævaricatores constituti tunicam immortalitatis perdiderunt et vestem nuptialem. Et fructus quidem ejus, o Adam, dulcis gutturi tuo, sed timeo ne faciat amaricare ventrem tuum. De prima enim eadem arbore subsecutus est alius fructus amarus valde, ino amarissimus. Vis videre qualis? Languor naturæ, afflictio spiritus, appetitus mali, calamitas supplicii, ut sit languor sine remedio, afflictio spiritus sine solatio, appetitus mali sine modo, pœna supplicii sine termino. Jam ipsa vexatio potest tibi dedisse intellectum, ut per experientiam sentias fœcus malas, malas valde, quas conviva tuus hostis humani generis tibi apposuit, quarum gustu malum perversitatis expertus es in culpa, postmodum vero malum adversitatis in pœna. Ecce mors in olla tibi oblata est, et non cognovisti. Comedisti enim et mortuus es. Quanto prudentius filii prophetarum olim convivati sunt, qui dum sylvestres herbas amaritudine plenas in ollam concidissent, consilio Helisei mortem, quam in olla invenerunt, admixtione farinæ dulcoraverunt, usque adeo ut nihil amaritudinis apposita farina remaneret (*IV Reg. iv*). An non etiam tibi mors in olla apposita est, quando suggestio venenata serpentis præmeditatione, quasi in olla decocta, præceptum Dei tui prævaricari te fecit (*Gen. iii*)? Sed consilio

Helisæi, videlicet Dei prohibentis ne de fructu ligni comederes, debueras hanc mortem admixtione farinæ, id est subtili rationis examine temperasse, ut quodam modo dulcis tibi fieret dum victrix conscientia de hoste triumphato tentationi non consentiendo gauderet.

Sed jam tardum est consilium postquam corruisti, sed nec tamen adhuc obliviscitur tui misereri Deus, quoniam et in præsentī miseria, secundum tibi convivium præparavit, et pro ligno vitæ quo in paradiso voluptatis conservare debueras vitam temporalem, aliud quoddam lignum vitæ tibi offert, cujus fructus longe melior, excellenter efficacior est, utpote cujus esu æternam beatitudinem assequeris. De hoc ligno Joannes in Apocalypsi scribit dicens: Qui vicerit dabo ei edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei (*Apoc. 11*). Hoc lignum vitæ, ni fallor, crux Christi est sive imitatio passionis ejus. Hoc lignum plantatum est in paradiso Dei, videlicet in Ecclesia ut de ejus fructu omnes laborantes et onerati reficiantur: et qui in Adam mortui sunt, extendant manum ad hoc lignum et vivant in æternum. De hoc ligno beatus Job dicit (*Job. xiv*): Quia si præcisum fuerit, rursus virescit, et pullulant amplius rami ejus: quippe quilibet gerens crucem Domini in corpore suo, et existens imitator passionis ejus, dum per corporales molestias atteritur, spe futuræ remunerationis revirescit fortior effectus, et sic pullulant amplius rami ejus, dum propter ipsum, cui se probavit, ad ampliora et majora sustinenda, animus per patientiam roboratur.

Est igitur fructus istius ligni, quo secundum hominis convivium instauratur, opprobria sustinere, paupertatem amare, laboribus et ærumnis corpus macerare, pro fratribus in necessitate animam ponere (*Luc. xix*). Comedit de fructu hujus arboris Zachæus, quando factus amator paupertatis, dimidium bonorum suorum dedit pauperibus, et in quo aliquem defraudavit, restituit quadruplum. Similiter et illi de hoc fructu comederunt sustinendo opprobria, de quibus Apostolus scribit, dicens: Sustinetis, inquit, si quis in servitutem redigit, si quis devorat, si quis accipit, si quis vos in faciem cædit (*II Cor. xi*). Joannes quoque Baptista, vestitus pilis camelorum, et pastus melle silvestri, ad hoc convivium resederat per macerationem carnis. Sic et autor vitæ eodem convivio refectus est, quando pro fratribus animam posuit. Plura sunt exempla talium, sed nunc tibi loquor, homo, qui vovisti votum Deo Jacob: dum contumeliis afficeris, dum vilibus pannis te indutum aspicias, dum pallet vigiliis vultus, dum jejuniis corpus atteritur, placeat ne convivium hoc ad quod Christus te invitavit? O utinam placeat, et non fastidias in præsentī sic convivari, ut in futuro fructum recipias pacatissimum: quia licet gustus hujus refectionis amarus sit, est tamen fructus dulcis. Sic certe potio amara dum sumitur, cauterium pungit cum inciderit, pu-

gna in agone periculosa est dum committitur, et tamen hinc adeptio sanitatis, illinc mitigatio doloris, inde vero jocundus victoriæ finis consequitur.

Sed non omnes capiunt verbum hoc. Quippe diversi diversis modis fructum ligni, quem prædiximus, comedunt. Alii enim comedunt et amplius appetunt, alii comedunt et fastidiunt, alii vero non comedunt sed contemnunt. Comedunt et appetunt veri imitatores Christi, quos delectat silentium claustrī, labor corporis, parcitas ciborum, diuturnitas vigiliarum, rigor disciplinæ, libertas inopiæ, non æstimantes condignas passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in eis. Comedunt et fastidiunt illi, qui pondus diei et æstus portant, sed tamen quasi rota plaustrī murmurant sub onere, prælati inobedientes, cum aequalibus discordes, ad minores contumaces, impatientes disciplinæ, amatores discordiæ. Et ut de ciborum loquar fastidio, si apponas eis fabam, non placet, quia nutrit melancholiam: si porros, fastidiunt propter choleram; caseus obest pectori, indigestionem pariunt fructus arborum, et ut brevi verbo cætera comprehendam, hoc solum diligunt, quod sederit arbitrio propriæ voluntatis.

Tertii vero, qui de hoc convivio non comedunt sed contemnunt, sunt reges gentium, principes provinciarum, pastores Ecclesiarum, imo desertores cæteri quoque amatores hujus seculi, qui mollihus vestiuntur, et epulantur quotidie splendide, quibus parum est vestigia passionis Christi non imitari, nisi vita et conversatione crucem Christi quantum in ipsis est persequantur; horum plane convivium figuratur recte in illo Herodis facto, de quo in Evangelista legitur: Cum adesset enim dies natalis ejus, fecit convivium principibus, et tribunis suis, et primis Galilææ, quibus convivantibus, Herodias saltavit coram rege, et placuit simul discumbentibus, cui dum rex offerret munus pro arbitrio, illa petiit caput Joannis Baptistæ (*Math. xiv*). Herodes pelliceus, Herodias gloriosa, Joannes Dei gratia interpretatur. Natalis Herodis successus est terrenæ prosperitatis: principes et tribuni et primi Galilææ, præeminentes sunt animi virtutes, per quas de vitiis ad virtutes debeat transmigrare: Galilæa enim transmigratio dicitur. Igitur Herodes est quilibet homo vitæ voluptatibus et desideriis carnis involutus, unde et pelliceus congrue dicitur: pellem, inquit Job, pro pelle, et omnia quæ possidet homo dabit pro anima sua: pellem vocans divitias et voluptates, quibus voluptuosi quique in hac vita foventur. Iste Herodes natali suo primatibus suis convivium facit, quando in successu terrenæ prosperitatis animus carnalis virtutes animæ, videlicet rationem, memoriam, voluntatem, ad delectationes rerum temporalium inducit. Herodias, quæ interpretatur gloriosa, ipsa est superbia: saltat coram discumbentibus, quando mentes pravorum eo ipso quod voluptatibus et illicitis desideriis effluunt, ventum inanis gloriæ quærunt et favorem

humanæ laudis : sicque evenit , ut ad petitionem illius, Joannes decollatur. Joannes Dei gratia dicitur. Caput ergo Joannis est recta intentio virtutis. Joannes ergo, ad petitionem Herodiadis, decollatur, dum pulsante superbia mentes secularium, intentio operis ipsorum in nullo virtutis corpore solidatur.

Ergo de convivio Jesu sancti viri comedunt et appetunt, falsi fratres comedunt et fastidiunt : seculares vero non comedunt, sed contemnunt. Ideoque non perveniunt ad tertium illud æterni Regis convivium, cujus in principio mentionem fecimus, quod hodie caput nostrum principiumque præcessit, in quo præcinget se Jesus, et faciet illos discumbere, et transiens ministrabit illis. Cujus beati convivii Salomon meminit dicens : Exultabimus et delectabimur in te, memores uberum tuorum super vinum (*Cant.* 1). Et David propheta : Satiabor cum apparuerit gloria tua (*Psal.* xvi). Ne autem aliquis ab hoc convivio esset excusatus, misit Paterfamilias servos suos prophetas, qui annuntiarent in populis, et notum facerent. Venit demum architriclinus hora cœnæ dicere invitatis ut venirent, quia tauri et altilia occisa sunt, et parata sunt omnia (*Matth.* xii). Vere parata sunt omnia, nisi illi qui invitati sunt fuerint imparati. Quid enim deesse potest illi convivio, in quo charitas satiat, jocunditas inebriat, prudentia dispensat, justitia ministrat, immortalitas vestit, impassibilitas custodit, sanitas appetit, æternitas impendit, veritas illuminat, concordia pacificat. Ecce, fratres dilectissimi, ad hoc convivium vocavit nos Dei Filius et venire tardamus, compellit intrare et renitimur, præcessit ascendendo in cœlum et non imitatur.

Certe si exisset edictum a Cæsare Augusto ad principes et tyrannos, ad quosque terrigenas, et filios hominum, ut se præsentis suæ præsentarent, urgerent, festinarent, concurrerent omnes regio edicto parituri, ubi forte laboribus essent periclitandi, vel morituri in bello, vel pro crimine læsæ majestatis, rei familiaris vel honoris discrimen essent perpassuri. Similiter si decretum concilii a sede Romana processisset, videres rectores Ecclesiarum non jam asinas sternere, sicut in diebus antiquis, sed equos et mulos quibus non est intellectus, de thesauris Ecclesiæ marsupia imprægnare, quatenus honorati apparerent, in conspectu sui judicis, tristem forte sententiam audituri. Et tu, o anima Christiana, ad delicias Regis æterni invitata, quare non festinas ingredi in illam requiem, ubi mors non erit, neque luctus, neque clamor, neque ullus dolor, quæ priora transierunt? An nescis quontam quo vocat te Redemptoris tui gratia, etiam natura cœlestis te adducit? Cœlestem enim habes originem, quæ imaginem summi Regis portas, scilicet rationem et intellectum. Unde Paulus : Scimus, inquit,

quoniam filii Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus. Philosophus etiam mundi tuam tibi denunciatis originem de te tuisque similibus dicit :

*Ignæ vis illius est et cœlestis origo,
Seminibus (hoc est animabus) quantum non noxia
[corpora tardant (4),
Defessique gravant artus moribundaque membra.*

Attende ergo, o anima misera, et vide, si dolor similis sicut dolor tuus. Omnes enim creaturæ legi naturæ obediunt : quippe oritur sol et occidit, et ad locum suum revertitur naturaliter : intrant flumina in mare, et ad fontem suum revertuntur, ut iterum fluant. Omnia gaudent in suis similibus, tu sola facta ignobilis, a conditionis tuæ dignitate te deiecasti, quia terrena in habitatione prægravata, passionibus carnis compelleris deservire. Quod et poeta ille Mantuanus ostendit, dicens :

*Hinc metuunt, cupiunt, gaudentque, delentque, nec
[auras
Aspiciunt, clausæ tenebrisque et carcere cæco (5).*

O utinam vel in hoc carcere constituta saperes et intelligeres, quia eo ipso quod in miseris non subsistis, quod labore et dolore fatigaris, eo ipso, inquam, admoneris non tibi statuere hic momentem civitatem, sed futuram inquirere. Et ut de visibilibus ad invisibilia fiat collatio, sicut dicit quidam :

*Serum [cum] bene sit clausæ cavea Pandione natæ
[hoc est Philomelæ
Nititur in silvas illa redire suas.
(Ovid. De Ponto, l. III, v. 39 40.)*

Sume quamvis aviculam et include eam in caveam, largire potum, ministra cibum in abundantia, non his omnibus mansuescit : quin dilectas sibi solitudines repetat, si habeat locum effugiendi. Quare hoc? quia suæ naturæ magis videt competere deserta quam urbana. Et tu, o anima Christiana, non dico modo in cavea, sed in horrendo ergastulo corporis captivata, non festinas redire ad tuum principium a quo processisti? Sed quid dixi festinas, imo nec sursum respicis, confecta squalore carceris et putredine pulveris, quem induisti. Vellem ego exemplo tuæ siccariæ, hoc est carnis quam inhabitas, disceres qualiter te oportet conversari. Nam de ea dicit Aristoteles in Metaphysicis, quod fatigato corpore, contraria positione solvitur. Quod est dicere, quod fatigatio corporis contraria positione recreatur, ut si corpus fuerit fatigatum sedendo, recreatur stando : si jacendo, recreatur surgendo : si ambulando, recreatur quiescendo. Oportebat similiter, te, o anima misera, hæc custodire, ut tu fatigata, contraria positione recreareris, quærens in labore requiem, in timore securitatem, affluentiam in penuria, felicitatem in miseria, in infirmitate remedium, in dolore gaudium.

(4) *Ignæus est ollis vigor et cœlestis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant,
Terrenique hebetant artus moribundaque membra.
(Virgil. Æncid., l. vi, v. 731-33.)*

(5) *Hinc metuunt cupiuntque, dolent, gaudentque,
[nec auras
Dispiciunt, clausæ tenebris et carcere cæco.
(Ibid., v. 734-38.)*

Vade ergo, o piger homo, non dico modo ad fornicam, quæ tamen in exemplum vitæ homini proponitur, sed ad phœnicem avem Arabiæ, quæ natura mirabilis est, id est essentia singularis, hæc dicit tibi quid te oporteat facere. Nam cum quingentis et eo amplius annis vixerit, videns se senio deficere, collectis lignis aromatum struem extruit, et conversa ad radium solis exagitatis alis ignem voluntarium sibi facit, et in ignem se projiciens tota exurit, et redacta in pulverem, de ipso cinere postmodum vivificatur, sicque multo periculo et discrimine mereatur vitæ novitatem. Nos ergo, fratres charissimi, qui defectu vitæ hujus corruptibilis quotidie ad similitudinem phœnicis in interitum tendimus, colligamus et nos ligna aromatum, hoc est odorem virtutum et bonorum operum et cooperatores Dei effecti accendamus in nobis ignem spiritus Dei, quo exurantur mala nostra quæ militant adversus animam, ut, veteri homine accinerato, resurgamus in illam vitæ novitatem, ubi Christus sedet in dextera Dei Patris, quo nos perducere dignetur Jesus Christus, qui nos invitavit, Dominus noster, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XXXIV.

IN DIE PENTECOSTES.

Vidi angelum fortem descendentem de cælo, amictum nube, et iris in capite ejus, et facies ejus ut sol, et pedes sicut columna ignis (Apoc. x). Hodie, fratres charissimi, maledictum terræ antiquum immutatum est, cum tempore propitiationis imminente pluvia voluntaria, quam segregavit Deus hæreditati suæ, descendit super terram : et bonus ille cultor cordium Spiritus sanctus, rore quodam spiritualis gratiæ terrenam gratiam in habitudinem fecundavit, ne tanquam sitientem et aridam agricola in fructum non possit eam excolere.

Hæc pluviam salutarem Joannes apostolus in nube illa siebat contineri, de qua dixit : Vidi Angelum fortem descendentem de cælo amictum nube, Angelum magni consilii de sinu Patris descendentem, et indutum carne. Hæc nubes a sole vaporaliter attracta et ventorum collisionibus diu multumque propulsata, tandem caloris beneficio in pluviam resoluta est. Vis videre quomodo ? Attraxit certe sol invisibilis nubem istam, cum Spiritus sancti radio utero Virginis se infundente sub nube carnis latens, visibilem se exhibuit, ne oculis ægris odiosa lux fletet, cum aspicerent Filium Dei sub carne, solem sub nube, radium in umbra, lumen in laterna. Quomodo autem nubes ista ventorum turbine concussa sit manifestum est, si ad memoriam revocemus ventum Herodianæ persecutionis, quo urgente Dominus in Ægyptum fugatus est (Matth. 11) : ventum diabolicæ suasionis, quo in deserto est tentatus, cum audivit : Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant (Matth. 14). Nonne etiam validissimi venti fuerunt scandalum crucis, lancea militis, lingua proditoris ? Sed jam tempestate sedata, nubes ista

A caloris beneficio in pluviam resolvitur, quia propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, charismatum donis mentes fidelium uberes fecit, ut non germinet spinas et tribulos peccatorum sicut in diebus antiquis.

Vere cessavit exactor, quievit tributum, cum homo libertati restitutus et reconciliatus Deo, signum fœderis, pignus hæreditatis, arram propitiationis accepit, quæ eo ipso significata est, quod iris in capite angeli esse perhibetur. Iris arcus cœli est apprensus in die pluvie, de quo Dominus dicit : Ponam arcum meum in nubibus, et erit signum fœderis inter me et terram (Gen. 9). Certe cum radius solaris ad elementa hujus mundi pervenit, idem radius in nubem repercussus talem colorem nubi imprimit, qualem in obstaculo a quo repercussus est invenit, utpote a terra terreum, ab aqua ceruleum, ab aere hyacinthinum, ab igne vero igneum. Quæ quatuor varietates in arcu illo gloriæ reperiuntur. Cum igitur arcus ille signum sit propitiationis, nonne colorem terræ divini consilii propitiationis nonne tibi videtur, cum terram nostræ carnis et defectus mortalitatis nostræ induit, ut participatione miseriæ nostræ miseriam nostram sanaret ? Nonne etiam quasi aquæ colorem traxit, quando diluivium illud nostræ sanctificationis, aquam videlicet baptismi, de latere suo super terram inhabitare fecit, ut culpam nostram tolleret et innocentiam repararet ? Similiter et aeris colorem, qui et ipse color cœli est, induit, quando terrenis affectibus mitigatis fide, spe, et charitate animos fidelium erexit ad appetenda cœlestia, cum Apostolo dicentium : Nostra autem conversatio in cœlis est (Philip. 3). Color vero ignis divinæ propitiationis non deficit, cum hodierna die corpus suum, id est Ecclesiam igne Spiritus sancti accendit, usque a cælo, ut hi qui primitias Spiritus acceperant, confortati nihil trepidantes portarent nomen ejus coram gentibus et regibus, et coram filiis Israel. Quare enim pedes dicti sunt apostoli, nisi quia portaverunt ? Eorum quippe ministerio facies ejus, hoc est, cognitio, sicut sol facta est : quia cum prius tantum in Judæa notus esset Deus, prædicatione apostolorum non solum Judæis, sed etiam gentibus lumen fidei, et Evangelii veritas illuxit. Attende si placet quod iris non in nube, sed in capite angeli esse perhibetur. Cum enim caput Christi sit Deus (I Cor. 15), iris recte in capite angeli esse dicitur : quia propitiationem nostram operatus est Deus secundum naturam divinitatis mediante, tanquam instrumento, natura humanitatis. Unde Apostolus : Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi (II Cor. 5).

Pedes ejus, inquit, sicut flamma ignis. Ignium interim tres species occurrunt, tria Spiritus sancti dona figurantes. Est enim ignis ardens, ignis fovens, ignis lucens. Ignis ardens est, qui subjectam materiam consumit, sicut in quotidianis incendiis videmus fieri : ignis fovens est, calor ingenitus, qui corpora subjecta mulcet et nutrit : ignis lucens est,

splendor lucidorum corporum qui expellit tenebras et inducit claritatem. Nonne hoc igne triplici tria dona Spiritus sancti recte figurantur? Per eum enim ignem, qui dicitur ardens, accipitur spiritus amoris: per eum qui appellatus est fovens, spiritus consolationis: per tertium vero qui dicitur splendens, spiritus veritatis. Primi spiritus calore urebantur, qui dicebant: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis de Jesu, dum nobis loqueretur in via (*Luc. xxiv*). Spiritus consolationis habebat propheta David, cum diceret: Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam (*Psal. xciii*). De spiritu autem veritatis dicit Dominus: Cum autem venerit ille Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem, et quæ ventura sunt annuntiabit vobis (*Joan. xvi*). Primus spiritus operatur in desiderio cœlestium, secundus in patientia tribulationum, tertius in cruditione sive illuminatione prædicantium. Quæ tria figurata sunt per hoc quod Spiritus sanctus in linguis igneis super apostolos descendit (*Act. ii*). Lingua enim doctrinam prædicationis notat; ignis in eo quod ardet, fervorem sancti desiderii; in eo quod lucet, suavitatem divinæ consolationis. O quam dulcis Paracletus, quam bonus consolator, qui calefacit et confortat quod metuit, illuminat quod tenebrescit! Unde vobis talis nuncius? a quo mittitur? cui infunditur? Certe Christus Dominus eum de cœlo mittit, et servo infundit, ut per eundem Spiritum illuc perveniat humilitas servi, ubi sedet majestas imperantis. Esto ergo circumspicua, o fidelis anima, et sic curre ut comprehendas, quatenus in eo tuum finem constituas, a quo Paracletus tuus, dux viæ tuæ et gubernator, processit.

Finis autem tuæ peregrinationis debet esse Christus finiens vero tu vel quilibet alius justus, finitor Spiritus sanctus. Putasne finitor iste parum est necessarius? nequaquam. Ipse siquidem visum mentia conducit ut in eum finiatur cui se homo probavit, infra quem nihil optimum, supra quem nihil appetendum, ad quem Propheta desiderans pervenire dicit: Notum fac mihi, Domine, finem meum (*Psal. xxxviii*). Sed sunt nonnulli qui ad finem debitum non tendunt, quia non habent finitorem qui eos conducat Spiritum sanctum, sine quo nesciunt quo vadunt, sine quo non possunt viam scire. Sicut enim homo spiritualis Christum sibi ponit finem ita et carnalis finem sibi constituit voluptatem, sæcularis, vanitatem. Matus est iste finis qui non consummatur, sed potius consumit, de quo dicitur, quia finis eorum interitus et gloria in confusione (*Philip. iii*). O homo insensate, radix amaritudinis, vas contumeliæ, inimica honestatis, ut quid tibi cordi est relinquere finem omnis consummationis, videlicet Christum, et torqueri ambitione, intumescere honoribus, negligere disciplinam, perdere castitatem? cum novissima eorum amara sint quasi absinthium, et acuta quasi gladius bicens; eorum, in-

quam, qui in cubilibus et impudicitis consumunt dies suos, studentes ferculis, et saporibus, et calicibus epotandis, ac perficere curam carnis in desideriis.

Vis audire quomodo mentitur iniquitas sibi? Veni, inquit, alter alteri, satiemur uberibus, fruamur cupitis amplexibus, donec illucescat dies (*Prov. vii*). Quis enim novit si spiritus filiorum Adæ ascendat sursum, et spiritus jumentorum descendat deorsum? (*Eccl. iii*) Nostrum, inquit, totum est quod vivimus. Quid ergo? pone merum et talos, pereat qui crastina curat. Vellem ego merum quod tibi apponi præcipis non esset de vinea Ægypti, sed de vinea Sorech, vel certe de vinea Engaddi. Vineam enim Ægypti generat vinum confusionis, quod operatur oblivionem Dei in hominibus, vinea Engaddi vinum compunctionis, vinea Sorech vinum exultationis. An experimentum quæritis quomodo vinum Ægypti operatur oblivionem Dei? Tradidit eos, inquit Apostolus, in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt, repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritia, nequitia, invidia, homicidiis, contentione, dolo, malignitate; susurriones, detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inventores malorum, parentibus non obedientes, insipientes, incompósitos: sine affectione, absque misericordia (*Rom. i*).

Quousque, anima misera, vino isto Ægypti ebria eris? Quin potius transfer te ad vinum, quod propinat Engaddi vinea, vinum scilicet lacrymarum et compunctionis. De hoc genimine vitis bibit Petrus, cum recordatus est verbi, quod dixerat Jesus, et egressus foras flevit amare (*Matth. xxvi*). De hoc bibit et ille publicanus, qui percutiebat pectus suum dicens: Deus, propitius esto mihi peccatori (*Luc. xviii*). Tunde similiter et tu pectus tuum, funde lacrymam per diem et noctem, quia irritasti iram Dei et malum fecisti in conspectu ejus. Nunquid in vanum fundis illas? Nequaquam. A maxilla enim ascendunt usque ad cœlum, nec est alia hostia magis acceptabilis in conspectu Dei. Tristicia vestra, inquit Dominus, vertetur in gaudium, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis (*Joan. xvi*). O dolor necessarius, tristicia fructuosa, quæ vertitur in gaudium, et tale gaudium in quo recumbentibus propinatur de vinea Sorech vinum lætitiæ et exultationis. Sorech enim interpretatur *electa* vel *optima*. Ipsa est vinea quæ germinat illud vinum bonum, de quo architriclinus ad sponsum dicit: Tu autem servasti vinum bonum usque adhuc. (*Joan. ii*). Ecce in futuro gaudium expectat te vinum hoc jocunditatis, expectat te panis ille angelorum, et vitulus saginatus, in cujus crassitudine delectetur anima tua, ita tamen si ejusdem vituli sanguine in præsentem fuerit expiatus [expiata]. Nam, sicut cives cœlestis patriæ hujus vituli saginantur adipe, sic et in præsentem expiantur ejus sanguine. Alii nutriuntur carnibus, alii ventilantur cornibus. Expiantur ejus sanguine qui stigmata passionis ejus portant in corpore suo in vigiliis et abstinentia, et aliis bonis operibus

parati ad omnes injurias pro nomine Jesu sustinendas : carnibus ejus nutriuntur, qui viam peregrinationis suæ muniunt fida perceptione sacramentorum ejus in remissionem criminum, et incrementum virtutum. Cornibus ejus ventilantur, qui passionem Christi scandalum sive stultitiam reputantes, crucis ejus persecutionem patiuntur, dejecti in tenebras exteriores, ubi est fletus et stridor dentium. Intellexistis, fratres dilectissimi, jocundam illam mansionem, quam Deus vobis præparavit, misit Spiritum sanctum vobis qui vos conducat ad illum, et vix est qui sequatur illum. Venit alius nuncius, de potestate tenebrarum, videlicet spiritus carnis, quæ trahit ad supplicium, et omnes sequuntur illum. Transi, homo, ad insulas Cedar, ad regna Cethim, et ad barbaras nationes, nunquid aliquem invenies adeo hostem naturæ, contemptorem felicitatis, doloris cupidum, et amatorem paupertatis, ut si proveniant gaudia, abnuat : si divitiæ, contemnat : si felicitas, non suscipiat illam. Ecce quod in nullo aliquo alio quod in te ipso, o Christiane, invenis, qui in filium Dei adoptatus regni hæreditatem non quæris a Deo tibi præparatam, a Deo et repromissam, quin potius tibi ipsi factus adversarius hostem tuum foves et pascis, ipsum amas, illum sequeris, nec est aliquis tibi familiaris super illum. Quem hostem? Carnem tuam, siccariam pessimam, cui impendis curam super omnia, non solum necessaria sed etiam superflua offerendo. Unde enim ira Dei venit in filios perditionis, vermis qui non moritur, ignis qui non exstinguitur, nisi propter opera carnis? Cum enim mollibus induta fuerit, lectulum ejus straveris tapetibus ex Ægypto, et omnibus deliciarum generibus enutrita fuerit, statim insurgit in spiritum, suadet desidiam, voluptates ingerit, perficat carnis desideria, finemque suæ constituit victoriæ eum, qui benefecit sibi, præcipitasse. O si solus civis Babylonis hunc hostem sentiret, et non David, neque alicui religioso quandoque prævaleret?

Legitur David tres hostes habuisse, videlicet Goliath Philisthæum, Saul regem, et proprium filium. Goliath hostis fuit extraneus, Saul civilis, filius domesticus. Per Goliath, manifestæ intelliguntur insidiæ eorum, qui foris sunt : per Saul, familiares vexationes falsorum fratrum : per filium, ingenitæ affectiones carnalium desideriorum. Quis istorum hostium plus nocuit? Certe David Goliath occidit, Saul patienter sustinuit, sed a filio de sede regni ad tempus ejectus est. Quandoque enim contingit ut, dum aliquis vir religiosus exteriorum insidias vicit, injustas vexationes fratrum patienter sustinuit, de sede regni per filium expellitur, quoniam per innata sibi desideria illicita a culmine virtutum præcipitatur. Quoniam igitur, fratres dilectissimi, spiritus carnis Spiritui sancto semper resistit, mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, et ei qui hodie replet orbem terrarum præparemus secreta cordium nostrorum, ut eo ducente et docente, velimus quæ-

re, Dominum nostrum Jesum Christum, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XXXV.

IN DIE PENTECOSTES.

Emitte verbum suum et liquefaciet ea, stabit spiritus ejus, et fluent aquæ (Psal. cXLVII).

Scio, fratres dilectissimi, quoniam hodiernæ solemnitatis sublimitas et reverentia vestræ sanctitatis strennum dispensatorem verbi Dei exigeret, ut qui testimonium resurrectionis Jesu Christi, et adventus Spiritus sancti virtute magna perhiberet.

Oporteret enim, ipso docente Spiritu, a viro spiritali hoc fieri, qui gustasset quam suavis est Dominus, qualem insinuat Apostolus dicens : Ipse spiritus testimonium perhibet conscientiæ nostræ quoniam in ipso manemus (*Rom. VIII*). Utinam ergo obtulissem et non aperuissem os meum, præsertim cum non sit speciosa laus Dei in ore peccatoris, ipso Spiritu sancto dicente peccatori : Quare tu enarras justitiam meam, et assumis testamentum meum per os tuum? (*Psal. XLIX*.) Quia tamen annus Jubilæus nunc est, id est, remissionis, spero et ego, secundum præceptum Dei, liber reverti ad Dominum meum, suæ inuitens promissioni quæ dicit : Gratis venudati estis, gratis redimeimini (*Isa. LI*). Vere annus remissionis iste, et tempus gratiæ, quando agr hujus mundi diu infructuosus Spiritum sanctum cultorem suscipit, et violento possessore exterminato in libertatem spiritus corda fidelium ad Dominum suum revertuntur. Emisit enim, id est de cælo misit in terras Deus Pater Verbum suum et Filium suum et liquefecit ea, id est liquida fecit, cum per verbum Unigeniti sui et operationem Spiritus sancti, corda prius dura et lapidea ad obediendum Deo emollivit. Unde subjungitur : *Flabit spiritus tuus, et fluent aquæ*. Illum accipe Spiritum, de quo per Apostolum dicitur : Caritas enim diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis (*Rom. V*). Et alibi : Effundam de Spiritu meo super omnem carnem. Iste spiritus flavit flatu multiplici. Primus flatus fuit, in creatione mundi : secundus, in Incarnatione Verbi : tertius, in renovatione hominis. De primo flatu dictum est, quia Spiritus Domini ferebatur super aquas (*Gen. I*), quo spirante fluxerunt, hoc est, confluxerunt, id est in unum locum fluxerunt. Quia congregatæ sunt aquæ, quæ sub cælo erant, in locum unum, ut appareat arida. Elementa siquidem hujus mundi naturali quadam confusione sibi erant adversanti. Quippe frigida pugnabant calidis, humentia siccis, donec tandem Spiritus sancti magisterio stabili fœdere pacis condecorerent, sollicita suo modo servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Quippe terra aquam in gremio suo suscepit instabilem per se et vagam. Aqua terram rigat per se sitientem et aridam, ignis calor beneficio fructus terræ educit, aer sua temperie inviolata conservat.

Secundus flatus Spiritus sancti fuit, cum Verbum

Dei Filius Patris hominem assumpsit, et assumptæ naturæ Spiritus sancti operatione plenitudinem gratiæ infudit. Nec solum flavit tunc iste spiritus, sed et conflavit. Quippe duas naturas, tam diversas Dei et hominis sua spiratione in unam personam redegit. Hujus autem fabricæ artifex fuit persona Patris : officina, uterus Virginis : folliculus, angelus annuntians : flatus, Spiritus sanctus operans, natura humanitatis, massa ignis rubiginem purgans flamma divinitatis. Hoc autem flante Spiritu fluxerunt aquæ, id est emanaverunt testimonia Scripturæ. Ante incarnationem enim Verbi hortus fuit conclusus, et fons signatus. Hortus fuit conclusus, quia sacramenta Ecclesiæ nondum manifestata fuerant : sed et fons signatus, quia spirituales intelligentiæ Scripturarum nondum emanaverunt.

Tertius flatus sancti Spiritus est, suavitas quædam divini inspirationis, quæ cordibus virorum spiritualium se infundit, et secundum divisiones gratiarum alium sic, alium autem sic in via mandatorum Dei deducit. Hoc autem flante Spiritu quasi per septem rivulos fluunt aquæ, quia secundum mensuram donationis Christi unicuique conferuntur donum gratiæ. De primo rivulo bibunt pauperes Spiritu, qui eligunt abjecti esse in domo Dei magis quam habitare in tabernaculis peccatorum (*Psal. LXXXIII*) : et ipsi parati ad obediendum, studiosi ad ministrandum, honore alios prævenientes, honoris et gloriæ ipsi contemptores. De secundo rivulo hauriunt mites, de quibus dicitur : Mansueti autem hæreditabunt terram, et inhabitabunt in sæculum sæculi super eam (*Math. v*), qui sunt in verbo temperati, in aspectu pudici, in gestu compositi, in operatione tranquilli. De tertio bibunt lugentes, de quibus Job : Antequam comedam suspiro, et tanquam inundantis aquæ sic rugilus meus (*Job III*) : et tales sunt ex conscientia peccatorum pavidi, suspiriis anxii, lacrymis perflui flagellis et verberibus attriti. De quarto misericordes bibunt, de quibus dicitur : Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur (*Math. v*). Et isti ad ignoscendum faciles, ad subveniendum hilares : compatientes miseris, congaudentes his qui prosperantur in via virtutis. De quinto rivo hauriunt esurientes justitiam, ex quorum persona propheta dicit : Domine, memorabor justitiæ tuæ solius. Et isti sunt spiritu ferventes, et operatione fortes, æmulatores justitiæ, custodes, imo cultores disciplinæ. De sexto rivo, scilicet munditia cordis, bibunt mundi corde, ex quorum persona beatus Job dicit : Non reprehendit me cor meum in omni vita mea (*Job XXIV*), et isti sunt mundis cogitationibus puri, meditatione erecti, operatione discreti, oratione devoti. De septimo inebriantur pacifici, de quibus Propheta : Pax multa diligentibus legem tuam (*Psal. CXVIII*). Isti sunt in prosperis quieti, in adversis securi, et carne non repugnante spiritui ab omni tentatione vitiorum abstracti. Istæ sunt aquæ spirituales, de quibus bibunt viri spirituales,

quas hodierna die biberunt apostoli, cum acceperunt virtutem supervenientis spiritus, qui eos inspiratione divini amoris inflammavit, cognitione veritatis illuminavit, certitudine præmii roboravit. Hæc tria videntur fuisse significata per hoc quod in igne, quod in linguis, quod tali dierum numero id est quinquagesimo Spiritus sanctus apparuit. Ignis enim, signum est divini dilectionis : lingua, cognitionis : numero quinquagenarii, quo secundum legem fiebat remissio, signum est libertatis sive remunerationis. Hæc tria sunt quæ visum interioris oculi semper in Deum dirigunt, nec ullis intervenientibus tenebris ipsum aberrare permittunt. Videmus ad exteriorem visum tria esse necessaria, scilicet lumen interius, quod per fenestras oculorum emittitur : lumen exterius, scilicet claritas quæ interiori, de qua diximus, sociatur : res aliqua corpulenta, in quam visus ipse dirigitur. Lumen siquidem interius non proficit ad videndam sine exteriori, quod probatur in tenebris, sed neque exterius sine interiori, quod manifestum est in cæco. Sed neque ista duo conjuncta aliquid valerent, nisi aliquid videndum obtulit nostro obviam. Similiter ad illuminationem interioris hominis tria oportet convenire, scilicet lumen interius, quod est radius divini amoris : lumen exterius, hoc est, quod extra nos debet dirigere cognitio veritatis. Sed et res, in quam spiritalis visus debet dirigi, certitudo est remunerationis. Tolle lumen interius, hoc est, flammam charitatis, et lucerna tua cito extinguitur, et cum virginibus fatuis audire mereberis : Amen dico tibi, nescio te. Adsit lumen exterius, scilicet cognitio veritatis, sine charitate quid proficit? Nihil. Ubi est, inquit Esaias, verba legis ponderans? (*Isa. XXXIII*.) Et Apostolus : Si habuero omnem scientiam et omnem fidem, ita ut montes transferam, sine charitate nihil sum (*I Cor. XIV*). Desit certitudo remunerationis, existimo quia cito deficit lumen charitatis. Attendat ergo quilibet apostolorum filius, si igne divini amoris intus ardeat. Iste enim in altari cordis nostri debet esse perpetuus, nec unquam extingui, quandiu in hac vita militamus.

Audistis quia filii Aaron offerentes ignem alienum coram Domino, mortui sunt (*Levit. X*). Quis est iste ignis alienus? Ignis alienus est luxuria, qui est in cubilibus et impudicitia : ignis alienus est iracundia, qui est in dissensionibus et contumeliis : ignis alienus est invidia, qui est in detractone alienæ virtutis. De hoc igne per Prophetam dicitur, quia incensa igni et suffossa ab increpatione vultus tui peribunt (*Psal. LXXIX*). Discutiat quilibet vestrum cor suum, si cognitione veritatis diriguntur opera sua ad debitum finem, id est ad bravium æternæ remunerationis, ut nulla interveniat ruga duplicitatis, nullus dolus simulationis. Balaam ille qui cadens apertos oculos habebat, et vidit revelationes Domini, dixit : Non est idolum in Jacob, nec simulacrum in Israel (*Num. XXIII*). Per

Jacob qui *supplantator* dicitur, *supplantatores* vitiorum; per Israel, qui *vir videns Deum* interpretatur, contemplativos volens significare. Est autem idolum proprie statua, quæ propter formarum diversitatem nullius creaturæ tenet similitudinem, ut forte Humano capiti cervicem pictor equinam Jungere si velit. (HONAT. *Art. poet.* v. 1-2), Unde etiam dicit Apostolus quia idolum nihil est (*I Cor.* viii), hoc est nullius creaturæ similitudinem tenet. Simulacrum vero, quod a simulando dicitur, statua est ad alicujus creaturæ similitudinem facta. Per idolum ergo intelliguntur opera prava, qui nullorum bonorum operum similitudinem habent: per simulacrum opera mala, qui tenent bonorum operum similitudinem, non etiam veritatem. Non est ergo idolum in Jacob, quia veri *supplantatores* vitiorum criminalia non admittuntur: Nec simulacrum in Israel, quia veri contemplativi similitudines operum non recipiunt. Quia Spiritus sanctus disciplinæ effugit fictum, nec habitat in corpore subdito peccato, et hoc de spiritu libertatis dixerim. Sunt enim alii spiritus errorum, qui Spiritui sancto semper resistunt, et inimici libertatis misera servitute hominem sibi subjiciunt. Primus est spiritus hujus mundi, qui captivat in servitute vanitatis; secundus, Spiritus carnis qui trahit in servitute voluptatis; tertius est Spiritus adversarii, qui facit servum iniquitatis. Quam multi sunt in sæculo, qui Spiritum mundi prona mente sequuntur, in hoc se liberos æstimantes, si dies suos in vanitatibus hujus vitæ consumant, non reducunt ad memoriam, quoniam extrema gaudii luctus, occupat, et novissima talium in interitum vadunt. Induuntur siquidem sericis, palatia exstruunt, convivia instaurant, munera largiuntur. Et ista quare? Ut faciant sibi nomen, juxta nomen magnorum, qui sunt in terra (*Prov.* xiv). Nomen dico inane, quod est, vapor ad modicum parens, fumus deficiens, nebula pertransiens. Ubi enim sunt illi famosi a sæculo et potentes viribus, qui hunc spiritum vanitatis secuti sunt? Perit memoria eorum, et si aliqua forte adhuc superest non in benedictione, sed in maledictione relicta est. De talibus recte per Prophetam dicitur: Erraverunt in solitudine in iniquo, viam civitatis habitaculi non invenerunt (*Psal.* cvi). Erraverunt in solitudine quia soli, id est a Deo derelicti: in iniquo, id est in arido, id est corde rore Spiritus sancti non irrigato. Unde et viam civitatis habitaculi non invenerunt. Invenerunt quidem viam civitatis tabernaculi, id est viam hujus mundi, quæ est instabilis et transitoria, sicut olim tabernaculum mutabiliter ferebatur de loco ad locum, sed non invenerunt viam civitatis habitaculi, id est viam perpetuæ habitationis, de qua Apostolus: Non habemus hic manentem civitatem (*Hebr.* xiii). Et utinam hoc spiritu vanitatis contenti essent, et non sequerentur spiritum carnis, qui eos distrahit per illicita desideria carnis, voluptatis. De eis etenim per Ezechielem dictum est: Ubi erat impetus spiritus, illic gradie-

A bantur (*Ezech.* i). Et certe impetus bestię spiritus carnis est, qui ad illicita quæque et turpia miserum hominem in desiderijs animæ suæ abducit. Sed unde tibi, homo insensate, radix peccatrix, hæc infatuata sapientia, ut rei rationalis ductu postposito, bestiam imiteris? quis inde non stupeat? quis inde non expavescat? Statue tibi hominem exsulem a patria, viam ignorantem, nonne tibi abusivum videbit, si relicto tramite, quem vir sapiens ei indicaverit, pecudum et bestiarum invia comitetur? Invia plane, quia relicta via veritatis abducunt ad invia æternæ damnationis. Unde in libro Machabæorum de bestia scribitur, quæ ab Eleazaro Machabæi filio per fossa occubuit, quod suo casu turrim et armatos, quos ipsa ferebat, secum præcipitavit (*Mach.* i, vi). Sic et spiritus carnis cum morte præventus fuerit, sibi insidiantes, id est quoscunque carnales carnis suæ impetum sequentes, ad inferni profunda demergit.

Assumunt autem et hi duo spiritus, tertium scilicet diaboli secum nequiores se, et ingressi habitant ibi. Fiunt quoque novissima hominis illius pejora prioribus. Pejora quo? Insiditur enim adversarius, ut in fine rapiat cum peccatorem reddit, aut desperatione induratum, aut præsumptione securum. Ilorum damnationem propheta intelligens, in spiritu dixit: Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian. Vidi, inquit, hoc est spiritu intellexi tentoria Æthiopiæ (*Habac.* iii), id est corda iniquorum, quæ sunt receptacula demonum. Æthiopes enim demones significant. Et quid amplius vidisti, prophetarum sanctissime? pro iniquitate turbabuntur pelles terræ Madian. Quæ sunt istæ pelles, et quod est terra Madian? Madian interpretatur iudicium. Terra ergo Madian, quilibet terreni in iudicio æternæ damnationis addicti: pelles, quæ abstrahuntur de animalibus mortuis, opera sunt mortua sine virtute charitatis. Ergo pro iniquitate turbabuntur, id est punientur pelles terræ Madian, id est opera iniquorum, qui jam per iudicium sententiam æternæ damnationis acceperunt. Hoc enim, id est præsumere de misericordia vel desperare de venia, peccatum est, quod scribitur stilo ferreo et ungue adamantino quod neque dimittitur hic, neque in futuro, nisi in sonitu spiritus vehementis, id est væ adimentis, qui solus illustrat cor peccatoris ad penitentiam. Ipse enim ubi vult spirat, et a medio Babilonis peccatis servientem ad libertatem gratiæ revocat. Revertamur ergo, fratres dilectissimi, ad cor, quæramus hunc spiritum dum inveniri potest, invocemus eum dum prope est. Quæramus eum per humilitatem penitentis et confessionis, invocemus eum per instantiam devotæ orationis. Ecce enim prope est. Jam Spiritus Domini replet orbem terrarum, replet hodierna die corda fidelium. Supplicemus huic Spiritui veritatis, ut qui orbem terrarum replet per sui præsentiam, corda nostra visitet per inhabitantem gratiam, donec eum quem videmus

per fidem, in futuro cognoscamus per speciem, Dominum nostrum Jesum Christum, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XXXVI.

IN FESTO PENTECOSTES.

Surge, aquilo, et veni, auster, perfla hortum meum, et fluent aromata illius (Cant. iv). Inter cætera amoris cantica hoc magis videtur congruere solemnitati hodiernæ ubi sponsa dilecti sui desiderio fatigata, non jam querit sicut a principio, ut ipse osculetur eam osculo oris sui, sed ne absentia ejus pariat divortium. Pignus amoris postulat spiritum oris sui, parvum ne pignus existimas spiritum oris ejus? Des aurum, des argentum, quidquid humano satis est desiderio, parum est. Unum est quod amanti sufficit, dum sponsus veniat, spiritus oris ejus. Sed quid sibi vult quod tam aspera increpatione contra aquilonem erigitur, cum dicit: Surge, aquilo! quasi diceret, recede, tuum fugio consortium, detestor præsentiam, paveo duritiam, laboravi sustinens. Credo quod in aliquo molestus ei fuit, quem tanto conamine a se repellere contendit. Quid mirum si molestus? Sicut enim austri nomine Spiritus sanctus, ita nomine aquilonis, si ejus proprietates velimus advertere, spiritus malignus intelligitur. Est enim aquilo ventus frigidus, violentus, et siccus. In frigore vero gelu infidelitatis, in violentia æstus persecutionis, in siccitate defectus gratiæ spiritualis intelligitur. Quis enim alius ventus fuit de quo in beato Job legitur: Quia ventus irruit regione deserti, et concussit quatuor angulos domus, et oppressit filios Job et mortui sunt (Job 1). Quatuor profecto angulos domus scilicet Ecclesiæ, quibus Ecclesia contra spiritalia nequitiae roboratur, sunt incarnatio Verbi, passio, resurrectio, ascensio: qui anguli per impietatem infidelitatis flante aquilone, id est suggerente diabolo corruerunt, quando filii Job, id est hi, quos Deus in filios adoptaverat, fidem Verbi incarnati non receperunt. Ideoque sub ruina suffocati sunt, qui in infidelitate sua morientes secum nihil præter peccata portaverunt. Vis videre violentiam turbinis? Et vidi, inquit Ezechiel, et ecce ventus turbinis venit ab aquilone (Ezech. 1). Quando? Quando alii ludibria et verbera experti, alii eculeo suspensi, alii ignibus traditi, alii in occisione gladii mortui sunt. De siccitate vero aquilonis dicit Salomon: Quia ventus aquilo dissipat nubes (Prov. 25). Et quæ sunt istæ nubes, nisi spiritalis intelligentia legis, et prophetarum? Certe istæ nubes per aquilonem dissipate sunt, quando, sicut dicit Scriptura, tenentes legem nescierunt (Jer. 2), et ea quæ secundum spiritum de Christo prænuntiata fuerant, omnino evacuantes, ab omni pinguedine spiritali, quæ in lege continebatur, sicci et vacui remanserunt. Intellexit charitas vestra qualiter ventus aquilonis Ecclesiæ adhuc infideli contrarius extitit, sed postea prædicatione apostolorum edocta, miraculis excitata, promissione erecta, clamat ad Dominum a facie tribulationis, et

A jam se nil scire judicans, nisi Dominum Jesum, et eundem crucifixum (1 Cor. 1), quem præsentem habere non potest in corpore, præsentem in spiritu vult habere cum dicit: *Veni, auster.* Austri nomine, si ejus proprietates advertantur, Spiritus sanctus recte intelligitur. Est enim ventus humidus, lenis et calidus. Hæc tria sunt quæ omnem terræ fructum enutriunt: calore siquidem et humore omnia procreantur, lenitate sive temperie conservantur. Fomentum enim est ex humore, incrementum ex calore, firmamentum vero habent ex temperie. His tribus, triplex Spiritus sancti donum accipitur. Primum purgans, quod significatur per calorem: secundum inflammans, quod significatur per humorem: tertium pacificans, quod significatur per lenitatem sive per temperiem. Et primum quidem peccata abluit, secundum per sancta desideria sursum rapit, tertium per quietem animi cor hominis in pace disponit. Et ut de primo gratiæ dono loquar, quod purgans appellatur, datum est illud aliis in effusione proprii sanguinis, aliis in fonte baptismatis, aliis in sola contritione cordis. In primitiva Ecclesia, apostolis et martyribus per effusionem proprii sanguinis sui: et si quid maculæ fragilitas humanæ conditionis intulit, totum pii crucis effusio detersit, emundavit. Et apostolorum et martyrum siliis collatum est hoc donum in fonte baptismatis, qui ex aqua et Spiritu sancto renati, remissionem peccatorum consecuti sunt, et vestem innocentiae sancta conversatione immaculatam servaverunt. Nobis vero qui post regenerationem baptismi, recidivum passi sumus, datur hoc munus gratiæ in contritione cordis. Non enim nostri temporis est palma martyrii, non iteratur remedium sacramenti. Unicum igitur nobis superest remedium, poenitentiae et compunctionis.

Secundum etiam Spiritus sancti donum, quod inflammans appellavimus, triplici specie subdividitur. In aliis enim Spiritus sanctus est flamma, in aliis lux, in aliis scintilla. Unde Ezechiel dicit: Quoniam in medio quatuor animalium erat ignis, et de igne fulgur egrediens, et scintillæ quasi aspectus æris candentis (Ezech. 1). Per ignem flamma intelligitur, naturaliter sursum tendens: per fulgur, lux in latum se diffundens: per scintillas, ignei quidam carbunculi, qui levi aliquo impulsu sursum feruntur, sed in se cito deficientes ad ima iterum relabuntur. His ergo qui primitias Spiritus acceperunt, quasi flamma datus fuit, quia desiderio cælestium præmiorum sursum erecti, toti tendebant ad coronam: postmodum Ecclesiæ doctoribus spiritus quasi lux fuit, dum verbo doctrinæ, et semine fidei in latum se extenderunt, usque adeo, ut per quatuor mundi partes novos Deo filios generarent. Nostro vero tempore spiritus scintillæ comparantur, quia, etsi sunt qui bona affectione animi quandoque ad Deum respiciunt, tamen continuum annum fervorem non habentes, a suo proposito cito tepescunt. Tertium similiter Spiritus sancti donum,

quod pacificans dicitur, aliis datur ad pacem reconciliationis, aliis ad pacem mutuae dilectionis, aliis ad pacem aeternae felicitatis. Ad pacem reconciliationis apostolis, de quibus canitur: Quia erant portantes pacem. Deus enim erat in ipsis mundum reconcilians sibi. Universis autem datum est ad pacem mutuae dilectionis, quibus datur servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unde dicitur: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis (*Joan. xiv*). Solis autem electis in futuro dabitur ad pacem aeternae felicitatis. Habemus jam donaria illa, quae a Sponso suo in dotem accepit Ecclesia. Quid restat? Ut probet seipsum homo, qui filium Ecclesiae se nominat, si ipsa donaria jure haereditario suscepit, quibus dotata est Ecclesia in die desponsationis suae, utrum videlicet per donum purgans fleat quod commisit, utrum per donum inflammans desideret quod perdidit, utrum per donum pacificans, quod in se discordat pacificat et componit. Sed quomodo probabimus nos habere haec dona? Respicendum est ad ipsa opera. Siquidem ipsa opera fenestras quaedam sunt Spiritus sancti, per quas foras erumpit, et in homine esse cognoscitur. Et ut mihi videtur, lux ista visibilis habet similitudinem aliquam cum luce spiritali, id est, gratia Spiritus sancti. Cum enim lux ista, quam videmus domum hanc orationis, vel aliam quamcumque radiis suis percutit, satis videtis quia non solum foris, sed etiam intus viam sibi facit, per ostia intrat, fenestras penetrat, foramina circuit, et ubicunque invenit aditum, lumen suae claritatis infundit. Eodem modo, fratres dilectissimi, fenestras quaedam Spiritus sancti sunt in nobis, per quas lux ejus foras egreditur, scilicet bona opera, manus, pedes, oculi, lingua, quae in ministerium Dei sanctificata semper habere debemus: ut lingua loquatur ad exhortationem, manus operetur ad aedificationem, oculi videant ad circumspeditionem, pedes ambulent ad utilitatem. Quid demum aliud in viris religiosis sunt signa ista exteriora, nisi fenestras quaedam Spiritus sancti? Utpote expansio manuum, flexio genuum, tunsio pectoris, inclinatio capitis. Expansio manuum enim desiderium significat caelestis gratiae: flexio genuum signum est reverentiae: tunsio pectoris, poenitentiae: inclinatio capitis, obedientiae. Verumtamen multos videmus dona Spiritus sancti accipere, quae quia ad debitum finem non referunt, occasione gratiae qua boni esse debuerant, deteriores fiunt. Quod et Propheta nobis significat cum dicit: In mari via tua, et semita tuae in aquis multis, et vestigia tua non cognoscuntur (*Psal. lxxvi*). In mari quod salsum est et amarum, peccata illa significantur, quae secum amaritudinem afferunt, utpote irae, rixae, dissensiones, invidiae, contentiones, aemulationes. Per alias aquas quae dulces sunt, caeterae passionnes animi, quae secum afferre videntur delectationes: ut fornicatio, immunditia, luxuria, comessationes, ebrietates et caetera talia. In hoc ergo mari

A et in his aquis quandoque est via Dei sive semita per collationem donorum, sed vestigia ejus non cognoscuntur, quia per ipsa dona Deus non sicut oportet glorificatur. Quis dubitat dona Spiritus sancti esse peritiam Scripturarum, facundiam verborum, legere distincte, cantare acute? Et tamen, cum his donis multi sunt sermone impudici, aspectu lascivi, dissoluti in opere, incompositi habitu et conversatione. Quid ergo prosunt ista? imo magis obsunt. Quod ex verbis Ezechielis etiam conjici potest, qui dicit se vidisse librum, in quo scriptum erat, lamentationes et carmen et vae: Expandit, inquit, librum coram me, qui erat scriptus intus et foris, et in ipso scriptum erat lamentationes, et carmen, et vae. Certe lamentationes spectant ad veniam, carmen ad gloriam, vae ad gehennam. His itaque Scripturae sunt lamentationes, qui in ipsis sive legendo, sive cantando, sive orando materiam plangendi peccata sua inveniunt. Illis sunt carmen, qui cum attestatione honorum operum, per promissiones Scripturarum spem futurae gloriae concipiunt. Illis autem sunt vae, qui dum legendi sive psalleudi gratiam accipiunt, eo ipso vanitatem sectantes in cogitationibus suis evanescent. Vis ergo bene psallere? ad psalmum necesse habes adjungere psalterium. Quod ergo psalmus sonat in ore, psalterium consonat in corde. Nec loquor modo psalterium decem chordarum, quo olim psalmi decantabantur in Veteri Testamento, imo aliud quoddam psalterium septem chordarum, psalterium spiritale, quo psalmi in Novo Testamento decantantur, scilicet spiritum septiformis gratiae. Ipse ergo Spiritus sanctus est psalterium: septem chordae ipsius, septem dona Spiritus sancti, scilicet spiritus timoris Domini, spiritus pietatis, spiritus scientiae, spiritus fortitudinis, spiritus consilii, spiritus intellectus, spiritus sapientiae. Primum donum spectat ad humilitatem, secundum ad mansuetudinem, tertium ad cordis contritionem, quartum ad desiderium justitiae, quintum ad affectum misericordiae, sextum ad munditiam cordis, septimum ad quietem contemplationis. Ergo prima chorda reddit sonum gravem, secunda suavem, tertia lugubrem, quarta sonorum, quinta concordem, sexta acutum, septima vero superacutum. Tange ergo primam chordam psalterii, et psalles humiliter; secundam, et psalles suaviter; tertiam, et canes prudenter: quartam, et canes viriliter: quintam, et psalles concorditer: sextam, et psalles sinceriter: tange septimam et sic psalles sapienter.

Concordent ergo necesse est psalmus et psalterium, verba ad animum. Si enim verbis tantum (nam et virtutibus et factis honoramus) timeo ne forte dicatur nobis: Vox quidem vox Jacob est, sed manus, manus sunt Esau (*Gen. xxvii*), quasi diceret: Verba quae profertis, verba quidem Dei, sed opera, opera sunt carnis. Manus enim pertinet ad operationem. De manu quidem dicitur: Manus, inquit, Esau pilosae sunt; pili sunt pravae cogitationes,

illicita desideria; nec reprehenduntur manus Esau, A quia in ipsis pili oriebantur, sed quia non præcidebantur. Erant enim pilosæ, id est plenæ pilis; possumus enim facere, ne pravæ cogitationes in nobis prævaleant, sed non possumus facere ut non surgant. Unde Levitis præcipitur (*Nam. viii*), pilos carnis suæ radere, non evellere. Quomodo ergo cum illicitis desideris dimicandum? Certe bonus campi doctor, dum adversarius ejus jacula intendit, manum objicit, ut declinet vulnus cordis. Similiter homo quilibet qui spiritu Dei agitur, ne jacula inimici suscipiat in corde, manum objicere debet, hoc est, boni operis exercitationem; circumeat altaria non tantum pede, sed devotione, pulset precibus aures Dei, suffragia sanctorum interpellat, fratribus suis benignum, prælatis promptum, Deo vero B pium exhibeat obsequium; et cum tali opere securum invocet Spiritum sanctum, cultorem hortus sui dicens: *Veni, auster, perfusa hortum meum*. Quis est iste hortus? hortus Ecclesiæ, congregatio fidelium; horti singulorum secreta sunt cordium. Dicat ergo Ecclesia, dicat qualibet fidelis anima, perfusa hortum meum. Primo infla per inspirationem, effusa per sanctam conversationem, perfusa per virtutum consummationem; perfusa dico, et fluent aromata horti.

Et quæ sunt aromata horti, quæ Spiritus sanctus excollit? Interrogemus apostolum Paulum: Fructus autem Spiritus est, inquit, gaudium, charitas, pax, patientia, longanimitas, benignitas, bonitas, fides, modestia, continentia, castitas (*Gal. v*). Quomodo C fluunt aromata, in quibus est fructus spiritus? Gaudium in Spiritu sancto facit hilarem, charitas ferventem, pax quietum, patientia probatum, longanimitas perseverantem, benignitas gratiosum, bonitas sanctum, fides securum, modestia disciplinatum, continentia purum, castitas pudicum. Hæc est, fratres dilectissimi, prælibatio quædam spiritus, quæ in præsentî vita datur ad consolationem, in futuro cum apparuerit Christus, vita nostra, dabitur ad satietatem. Sicut enim dicit Salomon in Proverbiis: Vir non est in domo sua, sed abiit via longissima, sacculum pecuniæ secum tulit, in die plenæ lunæ reversurus (*Prov. vii*). Vir id est Christus, non est in domo sua id est in Ecclesia per D corporalem præsentiam, sed abiit via longissima, quando in cælo ascendit; sacculum pecuniæ secum tulit, quia in ipso sunt omnes thesauri sapientiæ, et scientiæ, quæ secum referet in die plenæ lunæ, id est in die judicii, id est in consummatione Ecclesiæ, quando est reversurus, ut qui in præsentî sponsæ suæ contulit gratiam, in futuro largiatur gloriam, quam nobis præstare dignetur Jesus Christus Deus et Dei Filius, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XXXVII.

IN FESTO PENTECOSTES.

Spiritus Domini replevit orbem terrarum, et hoc, quod continet omnia, scientiam habet (Sap. I)

vocis. Sicut Joannes Evangelista nos docet: In hoc sci-
mus quoniam in Christo manemus, quia de spiritu
ejus accepimus. Et utinam mihi pars sit in ser-
mone hoc, ut ego in Christo manens, de spiritu
acceperim, præsertim de Spiritu sancto locuturus
quia nemo nisi in Spiritu Dei loquens dignus lau-
dator illius potest inveniri. Tangat igitur idem Spi-
ritus cor meum dulcedine præsentis suæ, imo
sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea, et
unctio spiritalis doceat omnia, quæ et tantæ solem-
nitati congruant, et nostræ proficiant devotioni.
Et quidem ista unctio spiritus multifarie promissa
est, videlicet singulari, spiritali, et generali promissio-
ne. Singularis promissio Christo facta est,
qui singulariter Spiritum sanctum accepit, ubi
dicitur: Requiescet super eum Spiritus Domini,
spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et
fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis: et reple-
bit eum spiritus timoris Domini (*Isa. xl*). Specialis
promissio facta est apostolis, qui primitias Spiritus
acceperunt sicut in Actibus apostolorum legitur,
ubi dictum est de illis: Et accipietis virtutem Spi-
ritus sancti supervenientis in vos, et eritis mihi
testes in Judæa, et Jerusalem, et usque ad ultimum
terræ (*Act. i*). Generalis promissio omnibus in Chri-
stum credituris facta est, ubi dicitur: Effundam
de Spiritu meo super omnem carnem, et propheta-
bunt filii vestri et filiæ vestræ (*Joel. ii*). His au-
tem gradibus promissionis ordo donationis figura-
tus est, quia a Christo in apostolos, et per illos in
omnes filios Ecclesiæ Spiritus sanctus erat descen-
surus.

Continet autem capitulum quod præmisimus gene-
ralem Spiritus promissionem: et non solum gene-
ralem, imo et generalissimam, ita ut per orbem
terrarum vel Ecclesiarum universitas, vel universi-
tas creaturarum intelligatur. Secundum ergo ge-
neralem promissionem per orbem terrarum, Eccle-
siarum universitas accipienda est et repletio spiritus.
Illa spiritalium charismatum est abundantia quæ
tempore gratiæ in filios Ecclesiæ facta est. Hanc
vero repletionem triformis spiritus operatur in Ec-
clesia, qui tamen in se unus est, id est, spiritus
compunctionis, spiritus compassionis, spiritus ado-
ptionis. Terra peccatorum quæ inculta est, spinas
et tribulos germinans, repletur spiritu compunctio-
nis: terra miseriarum quæ arida et tenuis est, re-
pletur spiritu compassionis: terra perfectorum quæ
pinguis et secunda est, repletur spiritu adoptionis.
Ad spiritum compunctionis pertinent suspiria et
gemitus, afflictio corporalis, ubertas lacrymarum,
labores penitentiæ, et luctus illi, pro quibus bea-
tudo et consolatio repromittitur, ubi dicitur:
Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur
(*Matth. v*). Ad spiritum compassionis pertinet sub-
venire anxietatibus infirmantium, calamitatibus
oppressorum, necessitatibus pauperum, sed et om-
nia opera misericordiæ quæ misericordes impen-
dunt miseris quibus et ipsi misericordiam conse-

quentur. Spiritus vero adoptionis perfectorum est, et specialiter filios Dei facit sicut Apostolus dicit: Non accepistis iterum spiritum servitutis in timore, sed spiritum adoptionis filiorum, hoc est, per quem adoptati estis in filios, et arram æternæ hæreditatis accepistis. Habet iste spiritus opera sua, quæ sunt gaudere lætitia spiritali, fervere spiritu, devote orare, vigilanter insistere lectioni, et sancta meditatione rimari cœlestia et alia hujusmodi, quibus in tantum dulcoratur anima, ut vilescat ei mundus cum delectationibus suis. Si spiritalia cum corporalibus velimus comparare, dicemus quia spiritus compunctionis ferramentum est: spiritus compassionis, unguentum: spiritus adoptionis, electuarium. Spiritus compunctionis ferramento comparatur, quia sicut medicinale ferrum morbum corporis pungit et præcidit, ita et spiritus compunctionis morbum animæ pungit per dolorem et quodam modo expellit per humilem confessionem. Spiritus compassionis unguento comparatur, quoniam, sicut unguentum ad mitigandos dolores corporis foris apponitur, ita ad sublevandas necessitates miserorum opera misericordiæ exterior apponuntur. Spiritus adoptionis recte dicitur electuarium, quod ex speciebus aromaticis conficitur et dulce est palato, et conservativum sanitatis; quia præ cæteris spiritalium gratiarum habet abundantiam, quibus anima dulcoratur, et vigorem accipit internæ sanitatis, sicut Paulus dicit: Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas (*Gal. v*). Et, quoniam hanc multifariam plenitudinem unus Spiritus operatur in Ecclesiis Dei, dictum est:

Spiritus Domini replevit orbem terrarum. Hoc est Ecclesiarum universitatem. Quod dicitur replevit, præteritum pro futuro positum intellige, propter certitudinem adimplendæ promissionis, sicut alibi legitur: Omnia quæcunque audivi a Patre meo, nota feci vobis (*Joan. v*), et in multis aliis locis simile invenitur. Attende quia spiritus ab initio non orbem terrarum, sed angulos quosdam hujus mundi implevit. Angulos autem terrarum mundi dixerim viros justos, patriarchas videlicet et alios, qui fuerunt in antiquis seculis paucitate rari, et obscuri præ multitudine malorum inter quos conversabantur. In quibus spiritus Dei manens dum neque prophetali voce, neque miraculorum signis foras proliabat, finibus interioris conscientiæ contentus, velut angulos quosdam replebat. Antiquis ergo temporibus Spiritus sanctus parcus quodammodo fuit, ne dicam avarus, quia tunc nobis thesaurizavit et congregavit divitias, ut tempore gratiæ illas exponeret, et fons divinæ bonitatis per gratiam abundantius emanaret: et unctio spiritalium charismatum cum omni plenitudine in filios Ecclesiæ descenderet. Quomodo enim non descenderet? In vertice montis positum erat, ad cuius radicem campi et valles undique, accessit ignis, et lique-

factum est unguentum, sicque ad omnia mentis confinia decurrit [decenrit]. Mons siquidem Christus erat; mons, inquam, ille coagulatus et pinguis, in quo misericordia et veritas obviaverunt sibi, iustitia et pax osculatæ sunt: in quo unctio spiritalium charismatum posita fuit cum omni plenitudine. Accedente autem igne Spiritus sancti unguentum hoc a vertice montis in plana descendit, quia pro operationem sancti Spiritus a Christo in omnes Ecclesiæ filios Spiritus sancti gratia effusa est. Hoc denique est unguentum unctionis, quo tabernaculum et omnia vasa ejus inunctum est (*Exod. xxx*), hoc est unguentum quod a capite in barbam Aaron, et inde in oram vestimenti ejus descendit (*Psal. cxxxii*). Merito utique descendit a barba in oram vestimenti, quia unguentum non erat barbæ sed capitis. Caput autem non tantum barbæ, sed omnium membrorum erat: ideoque unguentum recte a capite in barbam, et a barba in cætera membra debuit effluere.

Videtis, ut opinor, quomodo Spiritus Domini replevit orbem terrarum spiritalium charismatum plenitudine, qui sive dicatur spiritus Domini, hoc est, Dei Patris, vel Domini, id est, Christi, una veritas est. Si verba prædicta generalissimam contineant promissionem, tunc per orbem terrarum universitas creaturarum est intelligenda, et sic illa universitas distinguenda est, ut dicamus: quia est terra mundanæ fabricæ, est terra præsentis Ecclesiæ, est terra cœlestis patriæ. De prima dicitur: In principio creavit Deus cælum et terram etc. (*Gen. i*). De secunda dicitur: Visitasti terram, et inebriasti eam, multiplicasti locupletare eam (*Psal. lxxv*). Et in Job: Qui extendit aquilonem super vacuum et appendit terram super nihilum (*Job. xxvi*). Terram siquidem super nihilum appendere, est Ecclesiam super gentes dilatare, quæ nihilum in Isaia appellantur ubi dicitur: Omnes gentes quasi non sint sic sunt in conspectu Dei, et tanquam nihilum et inane reputatæ sunt (*Isa. xl*). De terra cœlestis patriæ scriptum est in psalmo: Credo videre bona Domini in terra viventium (*Psal. xxvi*). Si vis scire quomodo hæc terrarum universitas repleta sit, considera opera Dei: quia sunt opera conditionis, opera restaurationis, opera reparationis. Opera conditionis sunt, cælum et terra et quæcunque continentur in illis; opera restaurationis sunt, per quæ homo in sanctitatem vitæ reformatur, ad quæ pertinent Christi incarnatio, passio, resurrectio, et omnia opera interiora, quæ electi faciunt a tempore incarnationis Christi, usque ad finem seculi; opera reparationis sunt, quæ totum innovant hominem in futura vita, ad quæ pertinent glorificatio corporis, jucunditas mentis, et felicitas gaudiorum, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit. Inter opera restaurationis et opera reparationis hæc distantia est, quia hæc faciunt et opera reparationis hæc perdita non sint, illa ut quæ restaurata sunt, beata sint. Spiritus ergo Domini replevit terram mun-

causæ fabricæ per opera conditionis, terram præsentis Ecclesiæ per opera restorationis, terram celestis patriæ per opera reparationis. Non mireris quod opera conditionis Spiritui sancto attribuimus, cum Patri potius ascribantur videantur secundum Augustinum, qui dicit : Si quæris per quem? per Verbum : si quæris quare? quia bonus est, quasi diceret propter Spiritum sanctum, et sic idem spiritus non videtur esse auctor, sed causa creaturarum. Absque dubitatione tamen verum est, quod Pater et Filius et Spiritus sanctus sicut sunt in substantia unum, ita nihil habent in operatione divisum. Unde Dominus in Evangelio : Pater meus usque modo operatur et ego operor (Joan. v). Et in Ecclesia canitur : Te laudent, te glorificent omnes creature tuæ, o beata Trinitas. Recte ergo dicitur, quod spiritus Domini replevit orbem terrarum, et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. Per hoc generalis sit demonstratio, non personalis, id est, ad multa, non ad unum, sicut in Ecclesiaste, ubi dicitur : Deum time et mandata ejus observa, hoc est omnis homo (Eccl. xii). Ibi enim ad omnem hominem fit demonstratio, non ad unum solum, quasi diceret Salomon : Non quæras cui loquar, cum dico : Deum time et mandata ejus observa. Non enim loquor uni, sed omni. Eodem modo intelligendum est hoc, id est, universalis Ecclesia, quæ continet omnia, id est, omnem spiritus plenitudinem. *Scientiam habet vocis.* Cujus vocis? Tria sunt hic : sonus, vox et verbum. Sonus est strepitus ille qui sine instrumento linguæ et adminiculo oris efficitur ut collisio lapidum vel aliquid tale. Vox autem est sonus, qui instrumento linguæ et oris formatur. Verbum vero est significatio vocis, quæ in ejus prolatione concipitur in mente rationali. A principio mundi usque ad Moysen sonus fuit, a Moysse usque ad Christum sonuit vox, ab Incarnatione Christi usque ad finem seculi sonat verbum. Vis scire quomodo sub lege naturali sonus sine adminiculo linguæ et oris fuit? Lingua Dei Spiritus sanctus est, de qua dicitur : Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis (Psal. xlii). Os vero est sapientia Dei, id est, Christus, de quo dicitur : Osculetur me osculo oris sui (Cant. i). Et in prophetis sæpe legitur quod os Domini locutum est. Quia ergo loquela, qua utebantur homines ante legem, nullam Dei sapientiam, nihil spiritualis gratiæ continebat, quasi ad tumultum sæculi, tantum sonum sine adminiculo linguæ et oris faciebant. Sub lege scripta vox sonuit, et fuit ista, lex et prophetæ, quæ velut oris et linguæ adminiculo, id est sapientia Dei dictante et Spiritu sancto docente, edita sunt. Illis autem qui legem acceperunt, vox tantum sonuit, quia mysteria legis, et spiritalem intelligentiam non accipiebant. Hoc est quod Urias Ethæus epistolam mortis suæ signatam secum tulit, quia populus Judaicus accepit sacram Scripturam, et spirituali intelligentia sibi clausam ad cumulum damnationis suæ (II Reg. ii). Hoc significabat velamen

A quod erat super faciem Moysi dum lequeretur filiis Israel (Exod. xxxiv), imo usque hodie velamen super corda ipsorum positum est, dum filius ille senior foris stans audit symphoniam et chorum, id est, spiritalem lætitiâ Ecclesiæ in Scripturis re-promissam, quam non intelligens intrare contemnit.

Tempore gratiæ verbum sonat, quia filiis Ecclesiæ mysteria legis et prophetarum patefacta sunt, ut jam non carnaliter, sed spiritualiter ea intelligant. Hoc est ergo quod dicitur : *Quod continet omnia, scientiam habet vocis.* Hoc est verbum vocis, id est, spiritalem intelligentiam legis et prophetarum, sacramentorumque Christi et Ecclesiæ, quæ per Spiritum sanctum in Scripturis sunt revelata. Vel cum dicitur : Hoc quod continet omnia, per hoc demonstratio fit ad cor humanum, quod hac ratione continet omnia. Primo Spiritum sanctum continet, qui ei invisibiliter illabitur, angelicam naturam continet per similitudinem creationis, quia rationem et intellectum, cognitionem Dei et dilectionem accepit in sua creatione. Continet etiam omnem corpoream creaturam per cognitionem causarum, eo quod causas omnium scrutetur et intelligat. Secundum hoc ergo cor humanum continens Spiritum sanctum, contentum dicere possumus. Est ergo cor humanum quasi vas quoddam gratiæ Dei, et necesse ut vas purum et politum sit quod tantum thesaurum debet continere.

Respiciat ergo unusquisque ad vas suum utrum sincerum sit, et utrum factum sit in honorem an in contumeliam. Vasorum enim hujus modi aliud est purum et politum, aliud purum et non politum, aliud politum et non purum, aliud nec politum neque purum. Vas purum et politum habet, qui intus mundus est mente, et foris honestus religiosi conversatione, ut in ipso quodammodo luceat gratia divina, ita ut cum videris eum, dicere possis quia Deus habitat in illo. Vas purum et non politum habet, qui virtutibus animi bene institutus est, sed, dum sæculari quadam conversatione in victu et vestitu, et mundanis negotiis se egerit inter homines foris, quodammodo est impolitus. Vas politum et non purum habet falsus religiosus, qui, virtute animi vacuus, simulatam quamdam speciem religionis portat in corpore, gestu humilitatem, verbo benignitatem, vultu simplicitatem, mentiensque, eo usque apparens religiosus, quousque nacta opportunitate vere iniquus esse possit. Effunde enim vas illius, et inuenies invidias, detractiones, dolosas machinationes, exquisitas malitias, absque eo quod intrinsicus latet, et ita spirituali dilectione alienum inuenies, ut nec etiam diligenter se possit diligere. Vas neque politum neque purum habet, qui intus per vitia, et foris per scandala deformatur, et iste manifeste malus est.

Cor ergo humanum quod continet omnia, scientiam habet vocis. Attende quod Deus ab initio docuit creaturas duas voces : unam vocalem, alteram realem. Vox vocalis fuit, qua omnes homines ab

initio usque ad divisionem linguarum usi sunt. Vox rectis fuit dignitas conditionis creaturarum, per quam Deus ostensus est laudabilis. Omnis autem creatura habuit in sua conditione unde Deus vere laudari posset. Unde scriptum est : Laudant illum cælum et terra et mare, et omnia reptilia in eis. Hujus realis vocis scientia soli homini ad exemplum vivendi data est : Ut intelligens qualiter aliæ creaturæ servata dignitate suæ conditionis Deum loquerentur, ipse quoque in sua dignitate perseverans, Deum reali voce prædicaret. Sed ecce mirabile quid, imo miserabile factum : quia, cæteris creaturis servata naturali conditione Deum loquentibus, in solo homine labium universæ creaturæ confusum est, ita quod nullum naturæ donum sit in eo, quod dicere possit Deo, tale me fecisti. Vide criminosos homines, in quibus iniquitas monstrifero quodam tumultu confundit omnia. Nonne in quamdam confusionem linguarum videntur incidisse, cum, spiritalibus vitis contra carnalia, et carnalibus contra spiritalia tumultuantibus, imaginem Dei prorsus deformatam, etiam ad quid facti sunt non possint agnoscere? O quanti stuporis, imo quanti pudoris, imo quanti sceleris est, imaginem Dei, quæ est, animam Christianam sic deformare, ut species ejus etiam histrionem non deceat, quæ summi Regis formam debuerat exhibere. Quis denique summi Regis fidem, regalibus dignam nuptiis, prostituit meretricari, et fuit impunitus? Anima Christiana summi Regis est filia, quia et ipsa eum Patrem nominat cum dicit : Pater noster qui es in cælis (*Matth. vi*). Hanc revera homo nefarius venundatus sub peccato prostituit omni spiritui iniquo, dum alius polluitur luxuria, alius superbia, alius avaritia, et postremo in tantum barathrum vitiorum demergitur, ut honesta vitia dedignantur ei dominari, sed horrendis et ignominiosis criminibus subiaceat, quæ vel nominare audientium esset injuria. Tu ergo, homo, [qui] per culpam sic deformatus es, et a voce illa, qua omnis creatura laudat Deum, obmutuisti, frange silentium, disce loqui, et usum vocis recupera, cujus scientiam retinuisti. Doceant te loqui creaturæ insensibiles, et bruta animalia, quæ in statu suæ conditionis manentia Deum laudant : et si parum est magisterii, doceat te Spiritus sanctus, qui per gratiæ infusionem auctor est nostræ regenerationis. Præpara cor tuum ad vitæ novitatem, ut accepta Spiritus Sancti gratia reparatis in te bonis naturalibus cum cæteris creaturis in præsentia vita laudes Deum : ut, stadio præsentis vitæ decurso, operante eodem Spiritu in futura vita cum sanctis omnibus Deum glorifices, præstante Domino nostro Jesu Christo, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XXXVIII.

IN DEDICATIONE ECCLE-IE.

Domus mea domus orationis vocabitur (Matth. xxi). Verbum abbreviatum, fratres dilectissimi, vobis proponere disposui, quoniam festinata obedientia et

A brevis temporis, non sinebat diligentius procurare quod dicerem, eo quod hodiernæ diei exhortatio torrenti linguæ, et læcundo pectori commissa fuerit. De cujus plenitudine sperabimus nos omnes accepturos.

Ne tamen tantæ solemnitati, vel potius charitati vestræ videatur injuriosum, si secundum morem diei verbum Dei non procedat, dicam aliquid, et in tabernaculo Dei, non quod volo, sed quod valeo, sumens in hoc loquendi fiduciam, quia Deus munus quantumlibet parvum non despicit, quod oblatum fuerit bonæ voluntatis affectu.

Et, ut a solemnibus hodiernæ diei loquendi sumam principium, videtur festivitas Dedicationis aliquid habere cæteris eminentius. In quibus ornato sanctuario per cultum altaris, apparatu ministrorum, laudibus divinis in cælum resonantibus satis est diem festum agere. Sed in hac tota templi superficies lumine illustrata nobis exhibetur jucundior, unde et universalis Ecclesiæ gaudia nobis hodie representari videntur. Habet enim in ea anima peccatrix unde gaudeat, cui contra sævitiam inimicorum persequentium constituitur civitas refugii. Habet anima proficiens et justificata unde gaudeat, cui contra tentationes varias in auxilium defensionis construitur turris fortitudinis. Habet anima perfecta unde gaudeat, cui in secretarium contemplationis dedicatur domus orationis. Sive enim Ecclesiam, civitatem, sive turrim, sine domum orationis appelles, non errabis, ut tamen dictorum causa ex rerum similitudine colligatur. Nomine civitatis appellatur Ecclesia prophetæ testimonio ubi dicit : Fundatur exultatione universæ terræ mons Sion, latera aquilonis et civitas Regis magni (*Psal. xlvii*). Et alibi : Convertentur ad vesperum, et famem patientur, ut canes circuibunt civitatem (*Psal. lvi*). Unde et in lege veteri Ecclesia per tres civitates refugii recte significata est. Tres, inquam, plurali numero, quia etiam una est Ecclesia, et plures Ecclesiæ, unde dicitur in Canticis : Una es columba mea, formosa mea (*Cant. ii*). Et alibi : In Ecclesiis benedicite Deo Domino, de fontibus Israel (*Psal. lxxvii*). Est ergo una unione charitatis, plures propter diversas fidelium congregationes.

D Possumus tamen dicere quod Ecclesia per tres civitates refugii significata est propter tria remedia quæ in ea peccatoribus conferuntur, videlicet regenerationis, confessionis, et conversationis. Ista tria remedia contra væ triplex instituta sunt, videlicet væ originale, væ actuale, væ pœnale. Remedium regenerationis contra væ originale institutum est, ut culpa nativitatæ, per quam natura filii iræ omnes efficiuntur, non noceat illis qui per sacramentum baptismi Christum induerunt : remedium confessionis contra væ actuale institutum est, in qua peccata actualia relaxantur et restituuntur merita priora, ne remaneat macula criminis, quam humilitas lacrymosæ confessionis detersit. Remedium conversationis contra væ pœnale institutum

est; væ, inquam, ignis gehennalis, vel ignis purgatorii, ut hi qui, abjecta sæculari conversatione, laboribus pœnitentiæ et honorum operum exercitiis peccata sua in seipsis puniunt, et post excessum vitæ hujus nihil puniendum in se relinquentes, sine impedimento dirigant spiritum ad Deum qui fecit illum.

Est etiam Ecclesia turris appellata in Canticis ubi comparatur turri, quæ ædificata est cum propugnaculis (*Cant. iv*). Et alibi: Vos qui in turribus estis, aperite portas, quia nobiscum Deus (*Judith. xiii*). Comparatur autem turri propter tria, quia munita, quia sublimis, quia fortis. Munita est Ecclesia, non solum quia super montem constructa, sed quia flumine et muro vallata est; supra montem, inquam, constructa est coagulatum et pinguem, coagulatum passione, pinguem charitate: de quo monte Esaias dicit: Venite, ascendamus ad montem Domini et ad domum Dei Jacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis ejus (*Isa. i*). Mons iste Christus est, in quo tanquam in fundamento Ecclesia fundata est, unde scriptum est: Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Jesus (*I Cor. iii*). Flumen quod Ecclesiam circuit, est spiritualium donorum abundantia, qua fideles irrigantur secundum mensuram donationis Christi, de quo flumine Propheta dicit: Fluminis impetus lætificabit civitatem Dei (*Psal. xlv*). Murus, quo civitas ista ambitur, fortitudo est continentię, qua in Ecclesia Dei sancti viri contra desideria carnis muniuntur. Sublimitas autem turris, quam Ecclesiam diximus, altitudo est ecclesiasticæ dignitatis: fortitudo est rigor ecclesiasticæ severitatis. Tu ergo, anima proficiens, quæ in hac turri vis defendi, sic in Ecclesia Dei conservare, ut his qui in dignitate supra te positi sunt humiliter per obedientiam, in excessibus tuis corrigendis disciplinæ te subicias per patientiam, iasuper virtutibus munita vitæ teneas innocentiam.

Est etiam Ecclesia domus orationis his, qui, relicto sæculari tumultu, soli Deo vacare desiderant, et, purgata conscientia ab omni inquinamento carnis et spiritus, non solum voce, sed sancta devotione, pio mentis affectu psallunt Deo in cordibus suis. Illis etenim Ecclesia spiritualiter est domus orationis, qui linguam, affectum, studium orationi impendunt, quos ipse Dominus in Evangelio (*Joan. iii*) veros adoratores appellat, qui adorant Patrem in spiritu et veritate. Tale profecto orationis genus propheta David postulabat, cum diceret: Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea, et labiis exultationis laudabit os meum (*Psal. lxxii*). Et alibi: Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo (*Psal. cxi*). Quare sicut incensum? Incensum cum accenditur, fumum, flammam, odorem ex se emittit: sic et oratio Deo grata, modo fumum compunctionis per recordationem peccatorum, modo flammam charitatis per amorem cœlestium, modo odorem devotionis per bonum mentis affectum in Deum emittit. Quid enim valet littera sine spiritu,

vox sine sensu, cibus sine appetitu, oratio sine affectu? Nam si spiritualium ad corporalia fiat comparatio, sicut cibus corporalis refectio est corporis, ita et oratio cibus est animæ. Certe, si absque appetitu cibum corporalem accipias, magis detrimentum quam nutrimentum tibi acquiris, eo quod superflue infusum aut noxium fiet aut injucundum. Simili modo oratio sine affectu, quæ cibus debet esse animæ, illam non reficit, quia sine fructu est oratio, quæ immundis sædata cogitationibus, et spiritualibus plagis odii, invidiæ, elationis, et ceterorum talium sauciata, caret devotione. Tibi ergo loquar nunc, o anima mea misera, quæ in domo orationis, imo inter orandum, tot turpia, tot curiosa, tot vana cogitasti, quid respondebis Deo tuo cum tecum ponet rationem, quod opus suum feceris fraudulenter? quid respondebis piis animabus, quarum peccata portare debueras, quarum bona percepisti in vita tua, ut averteres indignationem Dei ab illis? quid demum angelicis spiritibus respondere poteris, quorum non es reverita præsentiam, contempsisti auxilia, officia neglexisti? solent enim spiritus angelici orantibus assistere, non solum ut defendant eos ab infestationibus inimici, sed etiam ut orationes illorum ante thronum Dei repræsentent, sicut Propheta dicit: Prævenierunt principes conjuncti psallentibus in medio juvenularum tympanistiarum (*Psal. lxxvii*). Principes siquidem isti; qui sunt angelici spiritus, psallentes præveniunt modo auxiliando, modo suggerendo quæ postulent, et hoc in medio juvenularum tympanistiarum, id est, Ecclesiarum, carnem suam per abstinentiæ virtutem, et labores plurimos mortificantium. Et alibi in id ipsum Propheta consonat, dicens: Principes Juda duces eorum, principes Zabulon, principes Neptalim (*Psal. lxxvii*). Angelici siquidem spiritus, qui aliis juste et pie viventibus principes sunt, regendo eos et auxilium præbendo, orantibus etiam duces dicuntur, eo quod in hoc amplius veris oratoribus [vere orantibus] sint propitii, quod illorum devotionem pariter et preces ante Deum dirigant et deducant. Unde dicitur quia principes Juda duces eorum, id est, continentium; principes Zabulon, hoc est, continentium; principes Neptalim, hoc est, contemplantium; principes Zabulon, hoc est psallentium. Judas enim, qui interpretatur constans, significat constantes: Zabulon, qui interpretatur habitaculum fortitudinis, significat continentes: Neptalim, qui interpretatur cervus emissus, significat contemplantes. Istorum ergo principes sunt duces devote orantium in his quæ Deo placita sunt eos dirigentes. Timeo vehementer ne animas pias pro quibus fideliter non intercessisti, invenias accusatrices tui ante Deum, angelos testes, ipsum Deum judicem experiaris, qui in divinis obsequiis tam negligens tam indevota convinceris extitisse.

Resipisce ergo tandem, anima mea, et quæcunque es mei similis anima peccatrix, ut in divinis officiis sedula psallas spiritu, psallis et mente, et, relicti's

his quæ adversus te militanti, subdita esto Domino, et ora eum, ora, adora, exora. Ora sinceriter, adora fideliter, exora perseveranter. Si in domo orationis es, ora : si meritis tuis exigentibus foris es, pulsa ad portas domus hujus, et aperientur tibi. Sicut autem in domo orationis diversæ sunt mansiones, ita et portarum diversitates. Domus siquidem Dei, quæ est Ecclesia, tribus mansionibus distinguitur. Prima est intrantium, secunda pugnantium, tertia regnantium. Primæ ergo mansionis portæ sunt sacramenta Ecclesiæ, per quæ criminiosi quicumque in gremium Ecclesiæ recipiuntur, de quibus portis dicitur : Diligit Dominus portas Sion, super omnia tabernacula Jacob (*Psal. lxxxvi*). Portæ secundæ mansionis sunt doctrinæ et veritatis, scilicet Evangelii, legis et prophetarum, per quas erudiuntur justi ad opera justitiæ, et pie vivendum in hoc seculo, de quibus dicitur : Aperite mihi portas justitiæ et ingressus in eas, confitebor Domino (*Psal. cxvii*). Portæ tertiæ mansionis sunt virtutes, videlicet caritas, pax, bonitas, et cæteræ quæ permanent hic et in futuro. Et istæ sunt portæ æternales, de quibus dictum est : Attollite portas, principes, vestras; et elevamini, portæ æternales, et introibit rex gloriæ (*Psal. xxv*). Ingressi ergo has portas ad mansiones omnes adorant, sed non uno modo. In prima enim mansione orantes prosternuntur pedibus Domini, in secunda adorantes quasi elevati inhiant manibus ipsius, in tertia exorantes erecti respiciunt faciem ejus semper.

Qui in prima mansione adorant prostrati, sunt nuper conversi qui adhuc malorum suorum conscii, carnalibus obnoxii desideriis, vallati tentationibus, lacrymosas preces pro peccatis fundunt ad Dominum. Nec enim illi qui recentes adhuc cicatrices criminum suorum aspiciunt, præsumere debent postulare a Deo puritatem angelicam, vitam illam beatam, quam nec oculus vidit, nec auris audivit; sed potius cum lacrymis veniam peccatorum, spacium pœnitentiæ, lacrymarum imbrem, quibus lavent peccata sua, debent postulare. Hanc orandi formam docuit nos propheta David, cum diceret : Amplius lava me, Domine, ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me (*Psal. l*). Similiter et beata illa peccatrix, quæ prostrata in faciem suam, lacrymis lavit pedes Domini, et capill's suis exersit. In secunda vero mansione adorantes justificati manibus inhiant Domini, manum defensionis et auxilii ab eo postulantes. Dum enim viri justi adhuc in præsentis vite militantes a Deo postulant contra carnis desideria fortitudinem continentiae, contra invidias sibi illatas virtutem patientiæ, velut manibus Dei intendunt, per quas sibi beneficium ab ipso donari cupiunt, unde scriptum est : Aperis tu manum tuam, et implebis omne animal benedictione (*Psal. cxliv*). Adorantes in tertia mansione, quæ est triumphans Ecclesia, respiciunt in faciem ejus semper, affectu laudationis et exultationis, Deo semper adhaerentes, pro nobis etiam voto et desiderio supplicant, et quos aliquando

habuerunt socios tribulationum, regni etiam quandoque habeant cohæredes, largiente Domino nostro Jesu Christo, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XXXIX.

IN DEDICATIONE ECCLESIAE.

Zachæe, festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere (*Luc. xix*). Festivo quodam gaudio, et, ut ita dicam, gaudio gaudiorum hodiernæ diei solemnitas suscipienda est, quia diebus cæteris, etsi cujuslibet sanctorum digne pro merito recolitur gloria, sed certe in hac totius Ecclesiæ gaudia sunt nobis representata.

Ipse enim templi materialis decor, qui oculis nostris foris ingeritur, templi spiritualis, quod est Ecclesia, nobis figurat sanctificationem, quam nomini suo per sanguinem redemptionis consecratam, quasi quoddam salutis refugium, animæ cui benedixit Deus, in medio terræ collocavit. Hoc est quod ipsa Ecclesia, in Scripturis, modo domus refugii, modo turris, modo domus orationis appellata est. An non ipsa est domus refugii, ad quam de potestate tyranni, de carcere mortis, de peccatorum vinculis rei confugiunt et liberantur? Hæc est quæ in lege veteri (*Deut. iv*), per tres illas civitates refugii significata est, ad quas rei confugientes tam diu morabantur, quousque in morte summi pontificis vel anno jubilæo ad possessiones pristinas redirent. Ipsæ quippe tres civitates refugii Ecclesiam figurabant propter tria remedia, videlicet regenerationis, confessionis, et conversionis, quæ peccatoribus in Ecclesia conferuntur contra triplex vae quo mundus corrui. Quorum primum, videlicet regenerationis, contra vae originale; secundum, id est confessionis, contra vae actuale; tertium, id est conversionis, contra vae pœnale institutum est. In his civitatibus, quæ sunt in Ecclesia Dei, rei commorantes ad possessiones pristinas, quæ sunt præsentis vite innocentia et gaudia futuræ, tandem revertuntur, quia et hic per mortem summi pontificis, id est Christi ad innocentiam, et in anno jubileo, qui resurrectionis gloriam præfiguratur, ad felicitatem beatitudinis reformabuntur. Est etiam Ecclesia turris vocata propter tria, videlicet propter altitudinem, fortitudinem, et pulchritudinem. Et spectat altitudo Ecclesiæ ad sublimitatem dignitatis, fortitudo ad sæveritatem potestatis, pulchritudo ad venustatem virtutis. Unde per Salomonem turri comparatur, quæ ædificata est cum propugnaculis. Mille, inquit, clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium (*Cant. iv*). Propugnacula hujus turris, sunt perfecti viri et Ecclesiæ doctores, qui in sublimi constituti exemplo bonæ vite cæteros regunt et defendunt : clypei vero dependentes sunt quique inferiores, qui scuto humilitatis et patientiæ ab incursu hostium seipsos custodiunt. Domus etiam orationis ecclesiæ dicitur, propter eos qui vel pro conscientia delicti, vel desiderio præmii obsecrationibus et orationibus vacantes, non recedunt a templo Dei die ac nocte. De

qua domo scriptum est: Etenim passer invenit sibi domum, et turtur nidum sibi ubi ponat pullos suos (*Psalm. LXXXIII*). Ubi per passerem volatus contemplativi viri, per turturem gemitus peccatoris designantur.

Hæc est domus illa, in qua Christus cum Zachæo vult manere dicens: *Zachæe, festinans descende*, etc. Sed quæ est arbor de qua jubetur descendere Zachæus antequam recipiat Christum in domum suam? Ipsa est sycomorus, ficus videlicet fatua exuberans, cortice et foliis fructum ferens inutilem. Et significat hujus vitæ delectationem ferentem ficus malas valde, ficus, inquam, voluptatis, corticem vanitatis et folia levitatis. Fructus arboris hujus plenius noverunt, qui implicuerunt se voluptatibus hujus vitæ, ducentes in bonis dies suos, et hanc sibi partem statuerunt uti deliciis et frui bonis. Sed, o Zachæe, quis te docuit de hac arbore descendere? quis fugere a ventura ira. Ipse certe, qui te justificavit. Zachæus enim justus vel justificatus interpretatur. Justificatus plane, et hoc justicia triplici, scilicet justicia præcepti, justicia exempli, justicia consilii. Justicia præcepti est, secundum mandata Dei vias suas dirigere, quod Zachæus fecit, sicut de seipso dicit: Et si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum. Justicia exempli est præ er mandata Dei ad exemplum virtutis imitandæ relinquere testimonium boni operis, ut ibi: Ecce dimidium honorum meorum do pauperibus. Justicia vero consilii est, spretis rebus transitoriis Deo firmiter per contemplationem adhærere, sicut de Zachæo scriptum est: Et descendit festinanter, et excepit illum gaudens. Et certe prædictis verbis nobis qui per Zachæum signati sumus, in Zachæo loquitur Christus, jubens nos prædictis passibus justiciæ de arbore sycomoro descendere, ne aliqua remaneant in nobis vestigia voluptatis, vanitatis, sive levitatis, quibus domus nostra, id est ecclesia sordidata advenientis offendat reverentiam majestatis.

Oportet ergo domum hanc in qua Christus vult manere triplici apparatu præparari, ut sit domus pulchra, mensa locuples, idonei ministrantes. Ad domus hujus pulchritudinem sufficit proponere, quod universus lapis preciosus in structura ejus locatur, jaspis, saphyrus, chalcedonius, smaragdus, sardonius, sardius, chrysolitus, beryllus, topazius, chrysoprasus, hyacinthus et amethystus. Jaspis qui colore est mediocriter viridis, et in fundamento hujus domus primo ponitur, imperfectos quosque significat in Ecclesia, qui summam virtutum viam nondum attingentes, sola fidei virent simplicitate, quibus scriptum est: Justus autem meus ex fide vivit (*Habac. II*). Huic superponitur saphyrus, qui colorem habens aerium maculis quibusdam distinguitur, significans eos qui plerumque rapiuntur desiderio cælestium, sed terrena sollicitudine et negotiis hujus seculi, quasi quibusdam maculis afficiuntur. Tertium locum obtinet chalcedonius colorem habens rubeum, sed obscurum, qui si cavatus fuerit,

A eum colorem quem prius habebat obscurum exhibet clarissimum: significans eos qui parati sunt ad omnia pro nomine Jesu sustinenda, tempore tranquillitatis obscuri, sed si æstus persecutionis eos pupugerit, tunc quales intus latuerint, patientia et pugna manifestum faciunt. Quartus smaragdus fundamentum perficit, qui colore usque adeo est viridis, quod circumjacentes herbas et folia viriditate sua afficit: significans sanctos Ecclesiæ doctores, qui fidei vigore perfecte virentes, verbo prædicationis et exhortationis cæteros afficiunt, et ad viam veritatis convertunt. Quintus sardonius hujus domus parietes erigere incipit, qui colore candidus, et quodammodo vergens in colorem rubeum, figurat sanctos viros in Ecclesia, qui licet innocentia et puritate vitæ sint candidi, tamen vigilando, jejunando, cæterisque tribulationibus voluntarium sibi martirium, quod per rubeum colorem exprimitur, propter Deum imposuerunt. Huic superponitur Sardius, qui totus rubeus, significat sanctos martyres, qui per multas persecutiones et injurias, tandem hostiam vivam sanguine suo perfusus seipsos Deo obtulerunt. Septimus chrysolitus totus est aureus, in auro vero cælestis donum sapientiæ exprimitur, et significat iste lapis eos qui hoc donum civitatis peremerunt, ut Joannes in Apocalypsi, et Paulus qui per revelationem, et prophetæ qui per inspirationem Christi et Ecclesiæ mysteria ordinaverunt. Octavus est beryllus eximie claritatis colorem cæruleum habens admistum, viros significat claustrales et religiosos, qui sancta conversatione puri, tamen ne aliqua seculi contagione maculentur, se ipsos a terrenis occupationibus, soli Deo vacantes, sequestraverunt. Parietibus vero consummatis, tectum domus inchoat. Topazius, qui aereo et aureo colore intermixtus, eos designat, qui in utraque vita perfecti, ab activa ad contemplativam transierunt. Color enim aerius, qui et cælestis, designat contemplationem. Color vero aureus eo quod ad rubeum accedat colorem vitæ activæ tribulationes, ut in isto loco: et quandoque fulgorem miraculorum ut in sequentibus dicitur, designat. Decimus aut chrysoprasus viridi aureoque colore distinguitur, virtutem habens (aiunt physici) medicinalem, et significat eos, qui præter fidei virtutem, etiam operationem miraculorum acceperunt, ut illi qui sanare infirmitates, suscitare mortuos, fugare dæmones meruerunt. Undecimus est hyacinthus qui totus cælestis sive aërii coloris est, et significat viros summæ contemplationi deditos, solum Deum et ea quæ Dei sunt meditantibus, totique absorpti in spiritum, corpore sunt in terris et conversatione in cælis. Duodecimus amethystus tectum consummat, purpureum habens colorem; purpura vero regum ornamentum esse solet, et propterea per amethystum apostoli recte designantur, qui verbo et martyrio Christum per universum mundum circumferentes præ cæteris singulariter mundo eum innotuerunt. Et hæc de domus pulchritudine.

Mensa vero hujus domus est sacra Scriptura, de qua Salomon ait : Sedisti ad mensam divitis, diligenter attende quæ apponuntur tibi, ut et tu similia præpares (*Eccli. xxxi*). Hæc est mensa veteris tabernaculi super quam duodecim panes propositionis ponebantur, quibus sacerdotes et eorum filii reficiebantur (*Lev. xxiv*). Duodecim illi panes apostoli fuerunt et cæteri viri apostolici, qui in mensa divinæ Scripturæ meditati sunt die ac nocte, cæterisque Ecclesiæ filiis verbum vitæ ministraverunt, cibantes illos pane vitæ et intellectus, et aqua sapientiæ salutaris potantes illos. De qua aqua et cibo alibi Propheta dicit : Flumen Dei repletus est aquis, præparati cibum illorum, quoniam ita est præparatio ejus (*Psal. lxiiv*). Hujus mensæ quatuor fercula distinguere possumus, videlicet sensum historiale, qui instruit ad veritatem, morale, qui informat voluntatem; allegoricum, qui roborat fidem; anagogicum, qui sursum trahit per contemplationem. Vel possumus secundum Apostolum hujus mensæ fercula aliter distinguere. Divisiones, inquit, gratiarum sunt. Alii enim datur sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ, alii interpretatio sermonum, alii mysteriorum revelatio, alii prophetiæ, quæ omnia fercula apponit unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult (*I Cor. xiv*). Possumus et aliter mensam hanc intelligere, videlicet sacramentum altaris, de qua scriptum est : Ponam in conspectu meo mensam, adversus eos qui tribulant me (*Psal. xxii*). Et de qua Apostolus : Non potestis communicare mensæ Christi, et mensæ dæmoniorum (*I Cor. x*).

In hac mensa diligenter attendenti quatuor panum genera sunt quæ apponuntur. Primus est sacramentalis, de quo Apostolus : Panis quem frangimus, nonne communicatio corporis Domini est? (*I Cor. x*). Secundus corporalis, de quo propheta dicit : Mitamus lignum in panem ejus (*Jer. ii*). Tertius spiritalis, ipse est Verbum Dei, de quo dicitur : Ego sum panis vivus qui de cælo descendi (*Joh. vi*). Quartus intellectualis, ipse est vinculum ecclesiasticæ unitatis, de quo dicitur : Crede et manducasti. Primus panis foris per speciem nutrit fidem, secundus naturæ humanæ exhibet veritatem, tertius intus operatur justificationem, quartus ecclesiasticæ charitatis fovet unionem. Sic et vini diversitates scrutator diligens poterit invenire.

Domo igitur et mensa præparatis, restat disponere ut hujus mensæ ministri sint idonei ad exhibendum obsequium, Christo discumbente. Vere omnino idonei esse debent, qui astant ante Dominum terræ, qui gestant puerum Jesum, qui ponuntur mediatores inter Deum et homines, ut propitiatur iniquitati eorum. Quanto autem virtutum decore minister altaris ornatus esse debeat, veteris sacerdotii cultus mysticæ figurat. Sacerdos siquidem legalis octo ornamentorum generibus in figuram

A virtutum utebatur : quæ erant fœminalia, tunica byssina, baltheus, tunica hyacinthina, superhumeralis, rationale, cidaris, et lamina aurea (*Exod. xxviii*). In fœminalibus ergo significata est munditia carnis, in tunica byssina munditia mentis, in baltheo quo vestes stringuntur, utriusque custodia, in tunica hyacinthina virtus contemplationis, in super humerali fortitudo boni operis, in rationali, quod erat ornamentum pectoris, discretio scientiæ, in cidari, quæ caput tegebatur, regimen quinque sensuum, qui præcipue in capite sedem habent, in lamina aurea, quæ imminet fronti memoria sive crux Dominicæ passionis, ut sacerdos nihil agat per contentionem vel inanem gloriam, sed omnia ejus opera in nomine Domini fiant. His ornamentorum generibus ad mensam Christi debet quisque accedere, his signis et armis regi suo militare, ut et ex ipso cœlesti habitu militiæ manifestum sit quo tendat finis victoriæ.

Certe hi, qui terreno imperatori militant, signa quædam portant singularis militiæ, ut puta alii aquilas, alii leones, quidam rosas vel lilia, quidam lunulas, et cætera in hunc modum, ut cum aliquid strennue gesserunt, ejus nomini ascribi debeat per hæc indicia cognoscatur. Tu quoque, qui cœlesti regi militas, tua signa tecum portare debes, ut sit tibi pro aquila eminentia charitatis, pro leone fortitudo operis, pro rosa patientia tribulationis, pro lilio candor castitatis, pro lunula perseverantia perfectionis. Qui autem virtutibus hujusmodi ornatus non est, ille idoneus minister Christi esse non potest : quippe maculam habet, et ideo a ministerio Domini repellendus est. Unde et in lege Domini a sacerdotio talis prohibetur, ut scriptum est : Sacerdos de semine Aaron maculam habens non ministret in tabernaculo, neque offerat panes Domino Deo suo : ut, si fuerit cæcus, si claudus, si grandi vel parvo vel torto naso, si fracto pede vel manu, si gibbosus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si jugem scabiem, si impetiginem, si ponderosus (*Lev. xxi*). Non enim debet sacerdos ministrare ad mensam Domini, si fuerit cæcus per ignorantiam divinæ legis; si claudus, per dissimilitudinem conversationis, ut quod verbis dicit, contradicat factis; si parvo naso per indiscretionem boni et mali; si grandi vel torto naso, per nimiam prudentiam secularem; si fracto pede, id est sine affectionibus misericordiæ, et veritatis; si fracta manu, id est sine exercitio boni operis; si gibbosus, id est oneratus vitio curiositatis; si lippus, id est mente turbatus carnalibus desideriis; si albuginem habens in oculo rationis; si jugem scabiem per scandala luxuriæ; si impetiginem, per æstum avaritiæ; si ponderosus, occularum cogitationum pondere depressus. Hinc est quod in lege homo pollutus nocturno semine id est occultata maculatus cogitatione, jubetur immundus esse usque ad vesperam (*Lev. i*). Nam, si alicujus talium sibi conscius quis mensam Domini frequentare præsumit, benedictio-

nes ejus in maledictiones sibi convertuntur, quia non judicat corpus Domini.

Quicumque ergo offers laudes Deo sive missarum solemnia, sive diurnas horas, sive nocturnas, immaculato corpore et mundo corde imple ministerium tuum, ne si alterum defuerit, illa Pharisæorum comminatio intonet adversum te: Væ vobis, Scribæ et Pharisæi, qui mundatis quod foris est calicis, intus autem immunditia plenum est (*Matth. xxiii*). Psallas ergo voce, psallas opere, psallas et mente. Sicut enim debes Domino horas vocales, sic debes horas reales, et spirituales. Horæ vocales sunt septem, quæ in Ecclesiis Dei singulis diebus decantantur, de quibus dicitur: Septies in die laudem dixi tibi (*Psal. cxviii*). Horæ reales sunt, quæ bonis operibus non verbis decantantur, ut largitio elemosynæ, peregrinorum susceptio, vestire nudum, visitare infirmum, sepelire mortuum, et his similia. Horæ spirituales sunt virtutes animæ, quæ ipsam movent ad bene agendum, ut humilitas, charitas, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, modestia, continentia, castitas, et cæteræ in hunc modum. In his virtutibus in præsentem jugiter exerceri, et in futuro earum fructum feliciter apprehendere nobis concedat Conditor noster Jesus Christus, Dominus noster, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XL.

IN DEDICATIONE ECCLESIAE.

Sapientia ædificavit sibi domum, excidit columnas septem (*Prov. ix*). Non est, fratres dilectissimi, domus ista materialis sed spiritualis, in qua sponsus sponsam, dilectus dilectam, speciosus speciosam, spiritali sibi necit matrimonio, despondens eam uni viro virginem castam exhibere Christo.

Ne igitur per vicos et plateas quæreret eam quam anima sua diligit, præcepit domum sibi fieri in qua solemnia nuptiarum flant, ubi filia Jerusalem regem Salomonem in decore suo conspiciant, ubi denique laudent eum in choro, in tympano et psalterio psallant ei. Nec ad hoc opus consummandum sapientem aliquem, sed ipsam sapientiam, quæ est Verbum Patris, virtus et fortitudo, direxit, ut verbum operetur velociter, fortitudo, sapientia eleganter. Sapientia igitur ædificavit sibi domum. Domum istam sapientia sibi ædificavit, quoniam quidquid proprietati Sponsi accedit a possessione suæ sapientiæ nequequam recedit: quia cum ipso genita ejusdem essentia, pari voluntate et potentia semper ei assistit. Domus hæc triplici mansione distinguitur. Prima est laborantium, secunda desiderantium, tertia vero fruuentium. Ut autem de prima mansione primo dicamus, laborantium alii sunt inferiores, alii superiores (*Exod. iii*). Primi sunt qui ad similitudinem Moysi a filia Pharaonis adoptati, et in flumine Ægypti repositi, postmodum adoptionem ejusdem detestantur, et Ægyptios relinquentes ad filios Israel revertuntur. Per carnis enim concupiscentiam in flumine vitiorum enutriti,

A cum adulti fuerint, non secundum carnem, sed secundum Spiritum ambulare incipiunt, et vias suas malas relinquentes, ad filios Israel, id est ad videntes Deum redire cupiunt: attendentes enim in quos fines seculorum, hoc est, fines secularitatis deveniunt, quasi in se ipsos invectiva facientes, voce prophetica exclamant, dicentes: Filia Babylonis misera, beatus qui retribuet tibi retributionem tuam quam retribuisti nobis, (*Psal. cxxxvi*), de filia Babylonis, hoc est, de voluptate carnis, conqueruntur dicentes ei: Beatus est qui dignam reparationem tibi exhibuerit, ut sicut tu spiritum in carne mortificasti, sic et tu per spiritum in carne mortificeris. Abjiciunt ergo gregem porcorum, quem pascebant in regione dissimilitudinis, et in domum Patris sui, ubi mansiones multæ sunt redeunt, et conventionem facta ex denario diurno, id est pro viæ æternæ præmio, operarii fundamenti in domo Dei constituuntur. Primo ergo terram effodiunt, postea ordine tripartito lapidum fundamentum disponunt. Terram effodiunt, dum quidquid terrenitatis latei in corde, per confessionem oris manifestum faciunt. Fundamentum tripartita distinctione lapidum ornant, dum primo per compunctionem animi, secundo per detestationem mali, tertio per cautelam mali futuri se in proposito bono confirmant. Cæmentum de lacrymis et fervore devotionis conficiunt, ne imminente tentatione et spiritu procellarum sibi disjungi possit tanti operis artificium. Attende tamen quia et hoc fundamentum terræ profundius infixum, a terra hinc inde collitur: quoniam is qui a consuetudine prava in novitatem vitæ evadere nititur, exterius per mundi oblectamenta, interius per illicita desideria frequentissime pulsatur. Istæ sunt aquæ exteriores et interiores, quæ nostræ domui frequenter allidunt, quæ tamen ad spiritalem ingressum Dei ad cor hominis metunt et recedunt. Viderunt, inquit, te aquæ, Deus, viderunt te aquæ et timuerunt, et turbati sunt abyssi (*Psal. lxxvi*). Est abyssus interior, et est abyssus exterior. Interior abyssus est, abyssus cordis: exterior abyssus est, abyssus mundi. Aquæ abyssi interioris, vanæ cogitationes, pravæ delectationes; aquæ abyssi exterioris, vana gloria, concupiscentia oculorum et superbia. Istæ ergo aquæ primo vident Deum, quando iudicium metunt, et hoc est: Viderunt te aquæ, Deus, viderunt te aquæ et timuerunt. Turbantur abyssi, dum pace vanitatis interrupta, cor retrahi incipit ab amore mundi.

Sunt et de alio genere laborantium, qui, etsi non gradiuntur per viam universæ carnis (*Gen. vi*), hoc est, universæ carnalitatæ (quippe omnis caro viam suam corrumpit), per sensum tamen exteriorem delectationes hauriunt, quæ inter sensum exteriorem et sensum interiorem positæ, animam usque ad invisibilia Dei ascendere non permittant. Audi Ileremiam conquerentem de illa sensus delectatione: Oculus meus, inquit, deprædatus est animam meam in cunctis filiabus urbis meæ (*Thren. iii*), nec

solum visus, verum etiam quilibet alius sensus in his delectatur. Siquidem visus reficitur in cursu fluminum, risu camporum, condensis nemorum, et cæteris hujusmodi quæ ad nostræ mortalitatis spectant solatium. Auditus in hymnis et canticis, in verbis quandoque otiosis, in lyris et tympanis, et cæteris musicis instrumentis. Gustus in olla carnum cum Ægyptiis, in numero volatilium cum Hebræis. Cum Esau in edulio lenticulæ, cum Loth in sapore vineæ raro, cum Elia appetit convivium panis subcinericii, nunquam cum filiis prophetarum ollam Elisei. Similiter et alii sensus, utpote odoratu redolentia, tactu suavia et lenia. Secundum autem vanitates sensuum effectus dirigatur operationum. Vult enim operari visus quod recreat, auditus quod delectet, gustus quod sapiat, odoratus quod afficiat, tactus quod mulceat. Hujusmodi delectatio sensuum quandoque animam omnino dejicit, quando a gradu perfectionis ex parte retrahit. De primo habemus exemplum in Dalida [sic] illa de terra Philisthiim, quæ Samsoni fortissimo crinem fortitudinis abscedit, qui supervenientibus inimicis captivatus et privatus est oculis (*Judic. xvi*). Dalida enim interpretata pauperula, hoc est, delectatio brevis et transitoria, Samsoni, hoc est cuilibet viro forti crinem fortitudinis abscedit, dum quoslibet viriles animi motus ad executionem perfecti operis ascendere non permittit. Unde et supervenientibus inimicis privatur oculis: primo oculo rationis ne possit verum cognoscere, postmodum oculo contemplationis, ne possit Deum diligere. De secundo habemus exemplum in Genesis historia de Juda (*Gen. xxxviii*), quia, cum vellet in Thamnias ascendere ad tondendas oves, Thamar ei in via occurrit, et depositis viduitatis vestibus, bonis ornata indumentis ipsum in amorem suum traxit. Judas confitens, Thamar amaritudo, Thamnias signum vel opertum interpretatur. Dum ergo quilibet corde et opere confitens vult in Thamnias ascendere id est, profectu virtutum priores excessus operire, bona conversatione signum et exemplum se aliis præbere, molliciem rerum temporalium ab operibus innocentie separare, Thamar in bivio occurrens in amorem suum trahit, quia delectatio rerum temporalium, quæ vere est amaritudo animæ, inter sensum exteriori et sensum interiori media interveniens, a gradu perfectionis retrahit. Hi tamen, etsi vanitate rerum temporalium delectantur, per opera tamen pietatis et misericordiæ de his quæ citra perfectionem egerint, Deo reconciliantur.

Secunda vero mansio mirabili quodam disponitur artificio, secundum Ezechielis disertionem, quanto prima mansio est altior, tanto eadem est humilior. Viri enim contemplativi quanto cæteris sunt charitate excellentiores, tanto paupertate spiritus omnibus sunt humiliores. Excelsi siquidem charitati vacant, sanctæ meditationi student, imo desiderant eum qui salvos se fecit a pusillanimitate spiritus et tempestate. Hi sunt qui phialas odoramentorum plenas ante conspectum Dei semper offerunt,

et incensum devotionis super aram cordis sui, igne charitatis accendunt. Omni quoque creaturæ propter Deum se subjiciunt, et in humilitate spiritus ambulantes, alieno imperio semper addicti propriæ voluntati nihil relinquunt. Ea itaque, quæ sursum sunt sapientes, tanquam fortes armati atrium suum custodiunt, et in equis suis ascendentes in arcu et sagitta, in funda et lapide inimicis suis prævaluerunt.

Quorum victoriam et fortitudinem Joannes in Apocalypsi descripsit, cum diceret: Et ecce, inquit, equus albus, et qui sedebat super eum habebat arcum, et data est ei corona, et exivit vincens ut vinceret (*Apoc. v*). In equo sensualitatem, in sesso rationem accipe: quæ ratio super equum sedere dicitur, quoties nec caro adversus spiritum, nec spiritus adversus carnem concupiscit. Sed quidquid animale est in homine, imperio rationis usquequaque subjicitur. Et qui sedebat super illum habebat arcum. In arcu dno, lignum scilicet et chorda inveniuntur. In ligno ergo, quod per se non flectitur, propriam accipe voluntatem: in chorda, obedientiæ necessitatem. Per chordam lignum intenditur, dum ex præcepto obedientiæ, libertas voluntatis a finibus suis recurvatur. Huic arcui tres sagittæ sunt necessariae; prima est, obedire humiliter: secunda, obedire velociter; tertia, obedire sapienter. Obedientia enim humilis vulnerat superbiam, velox desidiæ, sapiens maliciam. Hoc arcu non quilibet obediens utitur, sed tantum ille qui in hoc obediendo Simonem Petrum imitatur.

Tria enim obedientium genera Simonis nomine, qui obediens interpretatur, nobis in Evangelio designantur. Legitur enim de Simone Cyrenæo, de quod dicitur: quoniam hunc angariaverunt ut tolleret crucem ejus (*Math. xxvii*). Legitur etiam de Simone leproso, in cujus domo Jesus discubuit, cui dictum est: Oleo caput meum non unxisti, aquam pedibus meis non dedisti (*Math. xxvi*). Legitur etiam de Simone, qui cognominatus est Petrus, qui propria passione passionem Christi est imitatus. De primo obedientium genere sunt, qui portant quidem crucem Domini jejuniis, vigiliis et cæteris disciplinæ institutis, sed ad omne id quod fieri oportet nihil faciunt voluntarie, sed quasi serventes ad oculum, non spiritus libertate, sed sola feruntur ordinis distinctione. Unde et dicitur: Et hunc angariaverunt, id est, coegerunt, ut tolleret crucem ejus. De secundo obedientium genere sunt, in quorum domo discubuit Jesus, per inspirationem conversi inis, sed adhuc leprosi apparent exemplo pravæ conversationis, minus habent devotionis ad Deum, parum, imo nihil dilectionis ad proximum, et quod apud Deum et homines est detestabile, lucem in tenebras, bonum in malum, bonis etiam insidiantes operibus student convertere. De quibus Psalmista loquitur: Quoniam peccatores intendentes arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra, ut sagittent in obscuro rectos corde (*Psal. x*). De pharetra

etenim iniqui cordis sagittas mittunt mordacis de-
tractionis. Audi qualiter: Ut sagittent, inquit, in ob-
scuris rectos. Recte dicit in obscuris, quia dum adi-
tum veræ reprehensionis non inveniunt, falsa tamen
murmura quasi palpitando componunt. Caveat ergo
unusquisque ne efficiatur similis viris Sodomorum
pessimis, qui Loth habitantem in domo subvertere
cupiunt, sed percussi cæcitate fores tabernaculi in-
venire non possunt. Viri siquidem iniqui dum Loth,
hoc est declinantem a malo expugnare moluntur
(Gen. xix), fores tabernaculi, hoc est aditum re-
prehensionis non inveniunt: quia cujuslibet honesti
bona conversatio excæcati ad ipsum introire non
possunt. Timeat unusquisque nostrum et caveat
illam Isaie sententiam, quæ dicit: Quia dilatavit
infernus animam suam et aperuit os suum absque
ullo termino, et detractores descendunt ad ipsum,
et sublimium oculi deprimentur (Isa. v).

De talibus enim dicitur: Oleo caput meum non
unxistis, id est desiderio devotionis ad dulcedinem
divinitatis meæ non ascendistis. Oleo caput meum
non unxistis, est oleum quo nos Christus, et est
oleum, quo nos Christum inungimus (Math. xxvi).
Oleum quo nos Christum inungit, dulcedo est divinæ
inpirationis, qua anima per se sicca et arida sagi-
natur, dum gratia, qua prius carebat, sola Dei be-
nitate ei infunditur. Sicut adipe, inquam, et plu-
guedine repleatur anima mea. Duplex est oleum,
quo nos Christum inungimus. Primum est oleum
exultationis, dum quælibet anima jam percepta gra-
tia, in spe futuræ gloriæ exultat et lætatur. Secun-
dum est oleum devotionis, dum toto mentis deside-
rio oratio nostra, sicut incensum in conspectu Dei
dirigitur. De quo maxime dicitur: Oleo caput meum
non unxistis, quasi orationis devotione ad celsitudi-
nem divinitatis meæ non ascendistis, et subjungitur:
Aquam pedibus meis non dedisti (Ibid.). Sicut ca-
put inungere spectat ad desiderium contemplativi,
sic pedes lavare ad reconciliationem peccatoris:
Duobus siquidem pedibus Deus ad peccatores venit,
scilicet pede misericordiæ, et pede justiciæ. Pede
misericordiæ venit, dum gratis immeritum impium
justificat: pede justiciæ venit dum unumquemque
pro merito justiciæ damnat aut coronat: quos pedes
aqua illi non perfundunt, qui nec pro commissis
suis Dei misericordiam implorant, nec futuræ exa-
minationis judicium reformidant.

De tertio vero obedientium genere sunt qui in corde
bono et optimo verbum obedientiæ audiunt, et quæ
de his, quæ secundum Deum sunt, imperata fuerint,
solo amore justitiæ implent et perficiunt. De tali
autem obedienti recte subjungitur: Et data est ei
corona, et exivit vincens ut vinceret (Apo. vi).
Tres sunt coronæ, quæ vero obedienti donantur.
Prima est corona victoriæ, secunda est dignitatis
et potentiae, tertia est gloriæ corona. Prima habetur
de triumphato hoste, secunda pro imperii adep-
tione, tertia pro beatitudinis consecutione. Primam
habent, qui pugnaverunt contra hostem et vice-

runt. Secundam habent, qui seipsos regunt, se ju-
dicant, sibi imperant, ne aliqua causa vel occa-
sione inimicus possit de cordibus eorum pacem
tollere. Et exiit, inquit, vincens ut vinceret.
Primo siquidem egrediuntur vincendo inimicos,
postmodo egrediuntur et vincendo seipsos.

Tertia vero mansio, quam fruentium diximus,
eorum est qui replentur in bonis domus ejus, et
servo illi bono et fideli annumerati jam intraverunt
in gaudium domini sui. Ut autem gaudium eorum
sit plenum, agnus qui in medio eorum est, duplici
eos vestimento induit, quorum primum est splendor
æternæ claritatis, secundum jocunditas divinæ con-
templationis. Si illuminarentur sine jocunditate,
bonum esset imperfectum, si jocundarentur sine
illuminatione, et hoc quoque bonum minus plenum
esset: et ideo utrumque datur, alterum ad gloriam
corporis, alterum ad jocunditatem mentis.

De refectione eorum Psalmista loquitur, dicens:
Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, et torrente
voluptatis tuæ potabis eos (Psal. xxxv). In præ-
senti quidem vita sancti reficiuntur, sed non inebri-
antur: in futura et reficiuntur, et inebriantur.
Hic refectio particularis, ibi refectio universalis,
cum præcinget se et faciet illos discumbere, et
transiens ministrabit illis (Luc. xii). Est una re-
fectio animæ in sacramentis, secunda in Scripturis,
tertia in virtute orationis, quarta in beatitudine
glorificationis. In prima refectione vitulus sagina-
tus occiditur, in secunda liber signatus septem si-
gillis aperitur, in tertia scala Jacob erigitur, in
quarta cæna nuptiarum agni instauratur. In prima
refectione anima in sacramenta passionis deponit
vetustatem, in secunda per consolationem Scriptur-
arum apes accipit fortitudinem, in tertia quasi
per scalam graditur de virtute in virtutem, in
quarta æterni illius convivii consequitur beatitu-
dinem. Beatitudinem dico in corpore, et beatitu-
dinem in mente, utraque enim substantia, scilicet
corporea et incorporea, sua ibi habet bona. Duo
sunt autem ibi bona præcipua, videlicet cognitio
veritatis, et perfectio charitatis. Similiter et duo
corporis, quorum unum est decor pulchritudinis,
reliquum est integritas sanitatis: primum est in
glorificatione corporis, secundum est in abiectione
corruptionis. Istæ autem virtutes, etsi ibi inter se
sint diversæ, in usibus tamen fortassis nullæ sunt
differentiæ. Quia singulæ virtutes usum omnium,
et omnes usum singularum habebunt, ut implentur
illud propheticum: Omnia ossa, id est omnes vir-
tutes nostræ dicent: Domine, quis similis tui? (Psal.
xxxiv.) Isti fortassis significati sunt per mulierem
illam amictam sole, habentem lunam sub pedibus
suis, et coronam de stellis duodecim (Apo. xii).
Circumamicti siquidem sole justiciæ lumen inhabi-
tant inaccessibilem, et nullam sui partem extra
ipsum relinquentes. Lunam sub pedibus calcant, id
est vitæ hujus mortalitatem, sive rerum mundanarum
vanitatem: unde et coronam de stellis duodecim

habere dicuntur. In corona neque principium neque finis, per quam potest gaudium intelligi interminabilis æternitatis. In stellis vita et doctrina apostolicæ prædicationis. Recte ergo coronam de stellis duodecim habere dicuntur, quia quorum vitam et doctrinam in hac vita sunt imitati, ad eorum similitudinem coronati sunt in cælis. Hæc de triplici illa mansionem secundum seriem propositi diximus. Multa alia adhuc dici possent de septem columnis, de ornatu sponsæ et sponsi, de apparatu convivii, si esset qui aurum de terra educeret, et instantia solennitatis pro reverentia debiti officii non urgeret. Interim igitur his omissis in illam cælestem mansionem, in tabernaculum non manufactum, totam mentis nostræ intentionem, dirigamus, ut tandem ab hac servitute corruptionis transferamur in libertatem gloriæ filiorum Dei. Iter nostræ peregrinationis, fratres dilectissimi, in timore Dei et dilectione proximi proficiamus, ut in illa cælesti patria mereamur fieri hæredes Dei, cohæredes autem Christi, præstante Domino nostro Jesu Christo, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XLI.

IN DEDICATIONE ECCLESIE.

Facta sunt encenia in Jerosolymis (Joan. x). Multos ex vobis, fratres dilectissimi, clavem scientiæ accepisse, et legem Domini immaculatam et convertentem animas digito Dei scriptam in cordibus vestris jamdudum agnovi. Si quidem illa clavis David quæ claudit et nemo aperit, aperit et nemo claudit, profunda Dei et mysteria Scripturarum vobis aperire voluit, vobis, inquam, quibus datum est nosse mysterium regni Dei, cæteris autem in parabols. Me itaque sequentem ut parvulum, sapientem ut parvulum, lacte adhuc, non solido cibo nutriendum, timor dissolvit, ignorantia arguit, verecundia denique confundit. Inter perfectos enim loqui sapientiam, et spiritalibus spiritalia, comparare oportebat, qui eorum quæ retro sunt obliti, toto sensu cogitant circumspectionem Dei, et in lege ejus meditantur die ac nocte. Quoniam ergo tantorum virorum præsentiam etiam verbo offendere summa injuria est, in vocem lamentationis potius quam sermonis libet erumpere, paratus quantum valeo fonte lachrymarum satisfacere his, quos necessitate obedientiæ licet invitus cogor offendere. Veruntamen quia viri estis misericordiæ, gens sancta, populus acquisitionis (*Osee. vi*), scientes quid est, misericordiam volo et non sacrificium, misericordiam vestram potius quam judicium respicio, magis securus de venia, quam formidolosus de offensa. Libenter enim suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes, quia vestræ virtutis est parcere, non punire, excusare non judicare, in his maxime quorum eventum urget necessitas, et finem exequendi prohibet rei imparatæ difficultas. Sed ne tum per sermonis incuriam, tum prolixitatis vitium, usque in fastidium decurrat oratio, studeamus finem brevitate

A apprehendere, ut qui subtilitatem ingenii, profunditatem sententiarum, pulchritudinem eloquii desiderant, accelerato sine orationis minus fastidire incipiant.

Facta sunt, inquit evangelista, encenia in Jerosolymis. Encenia quantum ad etymologiam nominis, quasi encenia dicuntur, quod sonat innovationem sive dedicationem. Hæc autem solennitas a Juda Machabeo instituta est (*II Macha. viii*) quantum ad veritatem historiæ, quando ejectis idolis et eorum cultibus de templo Domini, divino cultui illud iterum mancipavit. Scltis, fratres charissimi, quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt (*Rom. xv*), ut per patientiam et consolationem Scripturarum spem habeamus. Vos maximo qui novistis vitulum Libani comminuere, et quinque de panibus hordeaceis multa millia hominum satiare; in hujus templi visibilis structura alicujus invisibilis templi investigatio, ni fallor, nobis proponitur. Quod ædificandum et post subversionem mundandum nobis insinuat, ut si omnis ædificatio constructa crescat in templum sanctum in Domino. Non inconvenienter ergo templum Dei animam justi dicimus, quæ imago et similitudo Dei est, et sacrarium Spiritus sancti. Primo ergo videamus quomodo templum istud tribus modis ædificatur. In altum surgit et consummatur, scilicet dilectione et bona operatione: cognitio in fundamentum jacitur, dilectio in parietes erigitur, bona vero operatio quasi tectum, parietes in summitate amplectitur. Sicut enim dicit Augustinus: Quantum cognoscis, tantum diligis, tantum operaris: non enim potest quis diligere quod non cognoscit, vel operari quod non diligit.

Tribus autem modis ad perfectam cognitionem pervenimus, scilicet meditatione, exercitatione, eruditione. Est autem meditatio frequens cogitatio animi in dubiis ad investigationem veritatis. Exercitatio frequens usus inquisitionis sive per seipsum, sive ad alterum. Eruditio autem est studiosa animi informatio, vel ad agendum quod oporteat, vel ad sciendum quod ignorat. Cognitio autem alia est sub homine, alia est de homine, alia vero supra hominem. Ea quæ est sub homine, est de rebus creatis propter hominem, per quam cognoscit homo dignitatem suæ conditionis. Per eam vero quæ est de homine, cognoscit homo vitium propriæ infirmitatis. Per eam quæ supra hominem, gratiam bonitatis. Per primam cognoscis quid acceperis, per secundam quid perdidideris, per tertiam quid accepturus sis.

Post cognitionem dilectio quasi sapiens architectus, fundamentum erigit, in ingressu ponens discretionem, in capite devotionem, in sinistro latere compassionem, in dextro vero mansuetudinem. Primo ponitur discretio, ut sciamus discernere mundum ab immundo, sanctum a prophano, malum a bono, ne ex conjunctione virtutis et vitii prophanetur in terra sanctuarium Dei. Nam mala sunt vicina bonis errore sub ipso. Pro vitio virtus crimina sæpe tulit. (OVID.)

In omni ergo sacrificio tuo sal offeras, hoc est discretionem habeas, sicut præcipit tibi Dominus (*Levit. II*), ne si onera importabilia alligaveris citius oneri succumbas : aut si inutiles collegeris lentiscas, et desidiosus fias sicut in Apocalypsi legitur : Utinam calidus esses, aut frigidus : sed quia neque calidus es neque frigidus, incipiam te evomere ex ore meo (*Apoc. III*). Post discretionem sequitur devotio in oratione, compassio in proximi infirmitate, devotio quantum ad Deum, compassio quantum ad proximum, mansuetudo quantum ad te ipsum. His quatuor parietibus omnis ædificatio constructa concrescit in templum sanctum in Domino, quoniam discretio ædificat sapienter, devotio diligenter, compassio misericorditer, mansuetudo decenter. Fructum vero mansuetudinis Propheta nobis aperit, dicens : Diriget mansuetos in iudicio, docebit mites vias suas (*Psal. xxxiv*). Et in Evangelio : Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram (*Matth. v*). Et alibi : Super quem requiescet Spiritus meus, nisi super mitem et humilem et cætera (*Isa. Lxvi*). Isti sunt quatuor annuli aurei, qui erant in angulis arce testamenti, quibus elevabatur cum castra essent movenda, et deponebatur cum essent figenda tentoria. Sancta enim anima, quæ arca testamenti dicitur, quia legem Dei retinet corde, et implet bona operatione, his quatuor supradictis virtutibus a terrenis affectibus sursum erigitur, et devictis tentationum motibus, in tranquillitate mentis quieta custoditur. Ad devotionem nos exhortatur sponsus in Cantico amoris, dicens : Comedite et bibite, amici mei, et inebriamini charissimi (*Cant. v*). Comedite de fructu bonæ operationis, bibite de vino compunctionis, inebriamini in gaudio sanctæ devotionis. Compassionis exemplum dedit nobis Samaritanus ille misericors, qui prætereuntibus sacerdote et levita, fecit misericordiam in illum, et accuratis plagis ejus infudit oleum et vinum (*Luc. x*). Et quid aliud obstetrices Hebræorum nobis contulerunt, nisi compassionis exemplum, quæ non metuebant mandato Pharaonis contraire, ut filios Hebræorum de morte possent eripere (*Exod. 1*) ?

Sequitur de ultima parte spiritualis ædificii, hoc est, de bona operatione, legitur in historia veteri (*Levit. 1*) tria animalium genera in sacrificio Domini offerenda, de animalibus, de pecoribus, et de avibus. In his tribus animalium generibus, tria genera operum insinuantur. Quædam enim agimus ad mortificationem carnis, quædam ad custodiam virtutis, quædam ad officium charitatis. Prima et ultima agimus propter nos, media vero propter proximos. Ea quæ sunt ad mortificationem vitiorum, debent esse laboriosa, et aspera in fortitudine animi, et humiliatione corporis, in fame et siti, in frigore et nuditate, in jejuniis multis, in charitate non ficta. Quæ vero sunt ad officium charitatis, debent esse pia, mansueta, plena misericordia, facta in hilaritate, studiose et absque dilatione.

Quæ vero sunt ad custodiam virtutis, debent esse simplicia, casta cum dejectione sui, et contemptu seculi. Simplicia et casta quantum ad custodiam hominis interioris cum dejectione sui, et contemptu seculi, quantum ad cautelam hominis exterioris. Ea quæ primo loco diximus, referuntur ad sacrificium de armentis, quæ sunt laboriosa et fortia : quæ secundo loco dicta sunt, ad sacrificium de pecoribus, quæ sunt mansueta et innocentia : quæ vero tertio loco ad sacrificium de avibus, quod est in turture et columba, quia sunt simplicia et casta.

Ædificata est domus Domini prout potuimus, consequenter ejus dedicationem breviter perstringamus. In materiali templo tres legimus factas dedicationes. Unam sub Salomone, secundam post captivitatis reditum de Babylone, tertiam vero per Judam Machabeum in templi desolatione. In hunc modum templum nostrum spiritale habet tres dedicationes. Unam in baptisate, secundam in renunciatione sæculi, tertiam in depositione carnis. In baptisate siquidem Deo dicata est anima rationalis, dum per depositionem vetustatis mundatur, per inhabitantem gratiam Spiritus sancti sanctificatur, per confessionem fidei armatur, per unctionem olei corroboratur. De secunda templi dedicatione Paulus gloriatur, cum dicit : Mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo (*Gal. vi*). Videmus quosdam habere contemptum mundi, quos non contemnit mundus, quosdam contemni a mundo, qui non contemnunt mundum, quosdam et contemnere mundum, et contemni a mundo, quosdam nec contemnere mundum nec contemni a mundo. Hi qui contemnunt mundum et non contemnuntur a mundo, sunt qui et si corpore sunt in mundo, conversatione tamen sunt in cælo, quorum vitam admiratur mundus propter difficultatem, et veneratur propter sanctitatem. Qui vero contemnuntur a mundo et non contemnunt mundum, sunt quos abjicit mundus propter rerum paupertatem, pauperum vililitatem, personæ dejectionem, et vitæ enormitatem : qui et si relinquunt mundum necessitate, omnia possident voluntate. Sunt et alii qui contemnunt mundum et contemnuntur a mundo, quales fuerunt sancti, qui ludibria et verbera experti, insuper et vincula et carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt pro Christo, per quem mundus eis crucifixus erat : quia propter ipsum mundum contemnebant, et ipsi mundo, quia propter Christum mundus eos abjiciebat. De his vero qui non contemnunt mundum, nec contemnuntur a mundo non oportet exempla subjicere, quorum et in misericordia est multitudo, et manifesta conversatio. Hanc secundam spiritus innovationem tribus modis oportet comparari, scilicet abjectione propriæ voluntatis, patientia tribulationis, et desiderio patriæ cælestis, quæ tria et ipse Salvator præscripsit, dicens : Qui vult venire post me, abneget semetipsum et tollat

crucem suam, et sequatur me (*Luc. ix*). Abneget A semetipsum, deponendo propriam voluntatem : tollat crucem suam, patientiam habendo tribulationis : et sequatur me, desiderio patriæ et operis imitatione. Qui enim dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare (*I Joan. ii*).

Ultima innovatio spiritus est in carnis depositione, cum inebriabuntur ab ubertate domus suæ, et torrente voluptatis suæ potabit eos, cum ingredientur in lumine tuo ad videndum Deum deorum in Sion. Ista spirituum innovatio quanto est excellentior cæteris, tanto est cæteris magis admirabilis : tunc enim superveniet quod perfectum est, et evacuabitur quod ex parte est. Sive enim sensus destruetur, sive intellectus purificabitur, sive dona gratuita perficientur et confirmabuntur, deposito siquidem corpore mortis hujus sensuum alii destruentur, et quantum ad usum, et quantum ad habitum, ut tactus qui spiritali creaturæ non convenit, cum tantum in rebus corporeis ipsum oporteat exerceri. Alii destruentur quantum ad usum, quem nunc habent, non quantum ad habitum, ut gustus et odoratus. Gustus etenim tunc erit, illa æterna beatitudine satiari : odoratus erit officium, in ea delectari : visus vero et auditus destruetur quantum ad instrumentum, non quantum ad usum vel quantum ad habitum. Animæ siquidem beatorum deposito corpore mortis, et vident opera hominum, et audiunt voces Deum laudantium. Ad hoc ut videamus quomodo purgetur intellectus, necessarium est sumi de lignis Lybani ad ædificationem templi.

In Thimæo Platonis scriptum asserunt, quoniam intellectus solius Dei est, et admodum paucorum hominum : sed si paucorum hominum est intellectus, cum multi sint homines, consequens est ut aliqui sint sine intellectu. Sed intellectum alius est ex creaturis, alius ex Scripturis, alius ex infusione supernæ veritatis. Primus est vulgi, secundus philosophi, tertius viri religiosi. Primus omnium, secundus multorum, tertius est admodum paucorum hominum. Tunc ergo intellectus noster purificabitur, cum non per creaturas intelligemus, sed ex sola infusione illius summæ veritatis, in quam et per quam omnia intelligentes erimus, sicut scriptum est in prophetis : Et erunt omnes docibiles Dei (*Joan. vi*). Sed et charitas tunc perficietur, quia nec aliud nec aliter quam debeat tunc diligetur.

Est autem duplex perfectio charitatis, una in constantia diligendi, altera in intentione dilectionis. Prima perfectio, ut fortis sit contra adversaria toleranda, ut paratus quis sit pro Christo in carcerem et in mortem ire, et pro proximo animam ponere. Secunda, ut tantum incensa sit, ut amplius inflammari non possit. Prima perfectio est viæ, secunda, patriæ. Habemus tres innovationes spirituum distinctas, primam jam accepimus, in secunda per gratiam ambulamus, tertiam vero adhuc expecta-

mus, quam nobis præstare dignetur Jesus Christus Deus et Dominus noster creator et redemptor, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XLII.

IN FESTO SANCTI VICTORIS.

Isti sunt qui venerunt ex magna tribulatione, et laverunt stolas suas, et dealbaverunt eas in sanguine Agni (Apoc. vii). Ab initio nascentis Ecclesiæ, quæ in sanguine justorum fundata est et plantata, sancti martyres spectaculum facti sunt mundo, et angelis, et hominibus. Et quidem spectaculum facti sunt mundo, quando tyranni et persecutores Christi in effusione sanguinis eorum delectati sunt : hominibus, cum justii et fideles in patientia eorum ædificati sunt : angelis, cum spiritus angelici de eorum victoria pariter et gloria gavisi sunt : Ad hoc spectaculum, fratres dilectissimi, nos invitat angelus, qui Joanni loquitur, et in Joanne omnibus conservis, et fratribus ejus habentibus testimonium Jesu. Invitat, inquam, cum dicit :

Isti sunt qui venerunt. Vos ergo qui ad spectaculum hoc invitati estis, intueamini agones martyrum, virtutes eorum, et gloriam eorum. Intueamini agones eorum et admiramini, quod in carne fragili, in vase fictili, in corpore mortis hujus, tanta potuerunt pati supplicia. Intueamini virtutes eorum, signa et prodigia, et mirabilia quæ Deus operatus est per eos, et in sanctis martyribus laudate Dei beneficia. Intueamini gloriam eorum, qua in caelis perfruuntur, et implorate eorum subsidia. Nec estis ad hoc spectaculum de longe invitati, quod prope vos demonstratur, cum dicitur : Isti sunt, vere prope nos esse dicuntur, quos oculo spiritali videtis, crebris orationibus alloquimini, manibus per imitationem boni operis quoquo modo attractatis, cordis devotione firmiter retinetis. Merito prope vos, quia spirituales estis, demonstrantur : quia spirituales viri ea quæ spiritalia sunt de prope vident, utpote quæ diligunt, quæ affectant et habere cupiscunt. Temporalia vero de longe vident, utpote quæ non cupiscunt, et quibus frui in hoc mundo non cupiunt, tanquam stercora ea reputantes, ut Christum lucrifaciant.

Hoc est quod quando spiritalibus viris loquitur Deus sive angelus, separat eos, et seorsum ducit a tumultu, et voluptate seculi. Sicut Dominus Jesus Christus, Petrum, et Jacobum, et Joannem duxit in montem excelsum solos, quando transfiguratus est coram eis (*Matth. xvii*), ita Dominus, quando Moysi legem dedit, separavit eum a turba, et in caligine montis locutus est ei (*Exod. xix*). Eodem modo locutus est Deus cum Abraham, Isaac, et Jacob, et angelus cum Helia in solitudine, quibus omnibus docetur, quod hi qui spiritalia prope intuentur, longe fieri debent a temporalibus. Et contra, carnales homines, qui carnalia affectant et habere cupiunt, ea oculo cordis vicino intuentur. Sed spiritalia vident de longe, quia si cum carnali

homine de sanctitate, de religione, de vita futuri seculi conferas, videris ei quasi in somnis loqui, et oculum cordis ad ista non dirigunt, quia amore talium non afficiuntur. Legitur de Heli sacerdote, cujus caligaverant oculi quod non poterat videre lucernam Dei antequam extingueretur. (*I Reg. ii*). Quod ad litteram sic accipiendum est: Quia natura cæcutientium oculorum est, quod flammam lucernæ propter nimiam claritatem intueri non possunt, sed extincta flamma lucernæ carbonem melius intuentur. In flamma vero spiritales viri intelliguntur, qui intus ardent charitate, et foris lucent bona operatione. Per carbonem vero qui non lucescit, quique carnales accipiendi sunt. Heli ergo per quem carnales designantur, non lucernam, sed carbonem lucernæ videre potest: quia carnales homines magis acutum habent visum cordis ad videndum carnalia, quam spiritalia, propterea quæ diximus, sancti martyres spiritalibus viris prope demonstrantur, cum dicitur: Isti sunt qui venerunt.

Sed attende quod spiritalis visus cordis duas exigit claritates, ad hoc ut spiritaliter sanctos Dei possit intueri. Unam exteriorem, in qua sancti sunt cum Christo in patria: alteram interiorem, quia iusti viri per virtutes intus illuminantur in anima. Illi enim soli qui intus per gratiam illuminati sunt, illam claritatem per contemplationem intuentur, in qua sancti martyres, et alii iusti gloriosi pariter et illuminati cum angelicis spiritibus in Christo vivunt. Qui ergo in tenebris est peccatorum, sanctos martyres in claritate positos non videt. Per tenebras siquidem nemo claritatem videre potest: Imo per tenebras nec ipsas tenebras aliquis videt, eo quod per solam claritatem non solum claritas, sed et tenebræ videantur. Illuminatum ergo necesse est ut habeat oculum, qui ad spectaculum istud admittitur, ad quod invitati sunt illi quibus dictum est: Isti sunt qui venerunt ex magna tribulatione et cætera. Ubi et recte appositum est, sunt, qui ad verum esse pervenerunt, quod nec laboribus frangitur, nec infirmitate corrumpitur, nec mutabilitate transit, nec aliquo sine deficit, sed immutabilitate semper idem, æternitate sine fine subsistit: Isti ergo sunt, qui venerunt ex magna tribulatione. Prius tamen venerunt ad tribulationem, postea ex tribulatione. Ad tribulationem venerunt, quando tormenta passi sunt. Congrue dicitur venerunt, quia non attracti, non coacti, sed voluntate spontanea venerunt ad supplicia passionis. Sancti enim martyres ad hoc sponte nitentur, ut in hac vita pro Christo patiendo cito ab hoc seculo eruerentur. Sicut e contrario carnales homines ad hoc nituntur, ut fugiendo tribulationes huius vitæ, diu in hoc seculo radicentur.

Venerunt ergo sancti viri ad tribulationem vite istius, fugiunt carnales homines tribulationes vite huius, nec tamen effugiunt, quia et si evadant tribulationes magnas huius seculi, tamen ad maximas illas tribulationes æterni supplicii, non dico ve-

niunt, sed funibus peccatorum suorum vel inviti pertrahuntur. Primo vide in luxuriosis verum esse quod dico, et attende in eis ardorem libidinis, ingluviem ventris, luxuriam vestium, resolutionem otiorum, quæ vincula quædam sunt, quibus ad tormenta mortis æternæ pertrahuntur. Idem invenies in avaris, si attendas rapacitatem eorum, inhumanitatem, contemptum Dei, oblivionem mortis, quibus quasi vinculis quibusdam ad pœnas gehennæ pertrahuntur. Similiter et in aliis peccatoribus, quia cum dixerint, pax et securitas, tunc repentinus eis supervenit interitus (*I Thess. v*). Ut autem exemplo vos doceam, quoniam martyres sponte ad tormenta venerunt, attendite invicti martyris nostri Victoris miram victoriam, flagellis B cæditur, suspenditur eculeo, equorum rabie per mediam trahitur civitatem, et in mola pistorali toto confractus corpore, ad ultimum gladio consummatus est. Sed hæc omnia sponte sustinuit, et est probatio in evidenti, quia manu angelica eductus de horrore carceris, sponte rediit ad locum passionis. Sic Laurentius insultat carnificibus, Vincencius invitat tortores. Hoc Dionysius et alii martyres fecerunt, qui per immanitatem tormentorum pervenerunt ad societatem angelorum. Venerunt etiam ex tribulatione, quando superatis tortoribus pariter et tormentis, victores et gloriosi ad cœlestia regna migraverunt. Victores plane fuerunt, et tortoribus suis superiores effecti, quando ipsis ad gloriam translatis, illi in æternis suppliciis demersi sunt. C Ubi vero et Maximianus, ubi Datianus, Fecenninus et alii martyrum persecutores certe victi sunt, et exterminati usque adeo, quod nec inter mortuos memoria eorum remansit.

Venerunt ergo sancti martyres ad tribulationem, venerunt ex tribulatione, utrunque istorum memoriter retinendum est. Quia pro utroque solennizat Ecclesia. In vigiliis sanctorum martyrum recolit Ecclesia, quod sancti martyres venerunt ad tribulationem, quando vigiliis, jejuniis, et aliis macerationibus carnis passiones sanctorum quodammodo imitatur. In diebus vero natalitiis eorum in gaudio spiritali recolit Ecclesia, quod venerunt ex magna tribulatione, dum solenniter decantat ea quæ spectant ad gloriam, sicut hodie facimus in laudem beati Victoris martyris, quando dicimus: In virtute tua, Domine, lætabitur justus, posuisti super caput ejus coronam de lapide precioso, et alia hujusmodi quæ in laudem et venerationem ipsius hodierna die decantantur. Tertio videlicet in octavis eorum solennizat Ecclesia pro futura glorificatione corporum, in quibus tormenta pertulerunt. Tripliciter ergo pro sanctis martyribus solennizat Ecclesia. In vigilia, in natali, in octavis eorum pro causis quas diximus. Venerunt ergo ex magna tribulatione.

Magna tribulatio martyrum appellatur, respectu aliarum tribulationum huius seculi, quæ respectu martyrii omnes parvæ non immerito esse dicuntur.

Dicitur autem pœna martyrii magna tribulatio, non propter diuturnitatem temporis, quia multæ aliæ pœnæ tempore longiores sunt, sed dicitur magna, tum propter acerbitatem, quia in hac vita nulla pœna acerbior est martyrio, tum propter effectum, quia nulla alia pœna seculi hujus tam efficax est ad peccatorum purgationem. Quantumcunque enim criminosus quis fuerit, si contritus corde et in fide Jesu Christi martyrium pertulerit, statim rosecato per gladium martyrii quicquid in eo purgandum fuit, transit ad gloriam æternæ beatitudinis, quod in nullo alio genere supplicii generare invenitur.

Sed quid causæ esse potest, quod in pœna ignis purgatorii, quæ incomparabiliter major est quolibet martyrio, etiam illi qui minus peccaverunt non tam cito purgantur, sicut qui plus peccaverunt, et tamen per pœnam martyrii quæ multo minor est purgatorio, statim liberantur. Sed attendendum quod pœna martyrii purgatoria est, et meritoria, pœna purgatorii ignis purgatoria, et non meritoria: pœna gehennæ nec purgatoria nec meritoria. Pœna martyrii purgatoria est propter passionem, quam martyr patitur: meritoria est propter actionem, qua sustinet martyrium. Sustinere enim agere est. Nec est alia actio tam efficax ad merendum, quam homo statim in ipso martyrio meretur purgari, et consummato martyrio ad gloriam transferri. Sed ignis purgatoria purgatorii quidem est, quia purgatur quis eam patiendo, sed non est meritoria, quia nihil meretur quis, qui sustinet eam agendo, cum post hanc vitam non sit locus merendi: et ideo aliquem liberari de pœna purgatorii, non est de merito hominis, sed de sola ordinatione divinæ voluntatis. Quod vero pœna gehennæ nec purgatoria nec meritoria est, constat, quia nemo qui pœnæ illi addictus fuerit, ab ea potest ultra liberari.

Sicut ergo prædiximus: Venerunt ex magna tribulatione, et laverunt stolas suas. Stola genus vestimenti, et possumus triplicem stolam distinguere. Quia est stola pœnitentialis, stola nuptialis, stola triumphalis. Stola pœnitentialis est satisfactio peccati, de qua dicitur: Cito proferte stolam primam, et induite illum (*Luc. xv*). Stola nuptialis est dilectio Dei et proximi, de qua stola scriptum est de Juda: Lavabit in vino stolam suam, et in sanguine uvæ pallium suum (*Gene. xlix*). Stola vero triumphalis in qua sancti martyres triumphaverunt, indumentum est corporis, de qua hic dicitur: Laverunt stolas suas in sanguine Agni. Stola pœnitentialis lavatur aqua, quando peccator peccata sua plangit, et ubertate lachrymarum prævenit futurum fletum et stridorem dentium. Stola nuptialis lavatur in vino, cum sanctus vir diligens Deum et proximum, per fervorem spiritus devotior et magis ardens efficitur. Fervor enim spiritus vinum illud est, de quo chitriclinus in Evangelio dicit: Tu autem servas vinum bonum usque adhuc (*Joan. ii*). Dicitur autem charitas lavari vino, non ut macula

A charitatis diluatur, sed ut per fervorem spiritus sincerior et purior efficiatur. Stola vero triumphalem sancti martyres sanguine laverunt, quando passionis Christi imitatores effecti, pro ipso sanguinem suum fuderunt. Et attende, quia sicut dicitur: quod Judas lavit in vino stolam suam, ita dici potest, quod Judas lavit in aqua stolam suam: similiter et quod Judas lavit in sanguine stolam suam. Cum enim Judas constans interpretatur, triplicem confessionem distinguere possumus, confessionem criminis, confessionem laudis, et confessionem fidei. Judas ergo qui est confessor criminis lavit in aqua stolam suam. Judas, qui est confessor laudis et pro acceptis virtutibus Deum laudat et gratias agit, lavat in vino stolam suam. Judas vero qui est confessor fidei utpote beatus Victor et alii martyres, qui ante reges et præsides fidem Christi confessi sunt, laverunt in sanguine stolas suas.

Utrumque notandum est, quia dicitur laverunt stolas suas et dealbaverunt eas, lavatio enim spectat ad peccatorum remissionem. Siquidem tunc remissionem peccatorum consecuti sunt, cum in passionibus suis corpora sua in sanguine suo abluerunt. Dealbatio vero spectat ad glorificationem corporum, quam sancti martyres expectant in futuro. Haec etenim glorificationem sanguinem suum fundendo meruerunt, et propterea dealbaverunt stolas suas in sanguine Agni. Illud forte movere potest aliquem quod dicitur: Laverunt stolas suas in sanguine Agni, cum potius in proprio sanguine laverunt et dealbaverunt eas; sed non immerito sanguis sanctorum martyrum, sanguis Agni, sive Christi esse dicitur, qui sunt membra Christi. Sicut enim sanguis qui fluit de manu tua vel de latere, vel quocunque alio membro, vere sanguis tuus dicitur esse, ita et sanguis ille qui fluxit de membris Christi, scilicet beato Victore, et aliis martyribus vere sanguis Agni esse perhibetur. Vel ideo sanguis sanctorum martyrum, sanguis Agni esse dicitur, quia in martyrio eum Christo obtulerunt. Potest etiam per sanguinem Agni intelligi virtus passionis Christi cum dicitur: Laverunt stolas suas in sanguine Agni. Merito etenim passionis Christi abluti sunt sancti martyres, id est, a peccatis suis mundati. Eiusdem etiam passionis merito dealbati sunt, quia per eam glorificationem corporum in futura vita consequentur. Et hoc est quod dicitur, laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine Agni, id est in virtute passionis Christi, cujus merito et in præsentibus peccatorum remissionem, et in futuro glorificationem corporum assecuti sunt.

Nemo enim quantumcunque justus futuram gloriam potest promereri, et ideo totum illud bonum quod in alia vita sancti expectant, totum est de gratia, et de merito passionis Christi. Nemo quicquid boni faciat, quicquid supplicii patiat, mereri potest futuram gloriam, ita quod ei quasi de jure debeatur, vel quasi Deus ei injuriam faciat, si non dederit. Quod hac ratione ostendi potest: Omnia

bona quæ facimus, dona Dei sunt, et ideo per ea non obligatur nobis Deus, sed nos magis Deo. Nam cum aliquis dona tribuit alicui, certum est non illum qui dat, sed illum qui accipit obligari. Recte ergo lavationem et dealbationem sancti martyres expectant de merito passionis, quam de propriis meritis habere non possunt sicut prædiximus. Sed quid speciale martyribus attribuitur, cum dicitur: laverunt stolas suas, et dealbaverunt eas in sanguine Agni, cum non solum ipsi, verum etiam virgines, confessores, et cæteri iusti merito passionis Christi sint loti a peccatis, et glorificati. Sed aliud est dicere, Christus lavit stolas eorum in sanguine suo, et aliud, ipsi laverunt stolas suas in sanguine Christi. Omnes enim justos virtute passionis suæ Christus lavit et dealbavit, sed soli martyres se ipsos laverunt, et dealbaverunt in sanguine Agni: quia sanguinem suum quodammodo sanguini Christi commiscuerunt, et in fide passionis ejus ad ipsius similitudinem corpora sua sanguine perfuderunt. Prius autem dicitur laverunt, postea dealbaverunt, quia sicut scriptum est: Tempora regnandi non possunt prævenire tempora patiendi. Et propterea sancti martyres per angustam viam martyrii incesserunt, ut eo ipso nobis ostenderent quoniam per multas tribulationes, iter nobis est ad cælum. Quo itinere gradientes si in hac vita eorum fuerimus imitatores, in futura vita erimus gloriæ consortes, præstante Domino nostro Jesu Christo, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XLIII.

IN ASSUMPTIONE GLORIOSÆ VIRGINIS MARIE.

Quæ est ista quæ progreditur, quasi aurora con-surgens, pulchra ut luna, electa ut sol? (Canti. vi.) Ordinem reparationis nostræ diligenter advertenti, videntur quædam salutis nostræ radiasse principia, cum beata Dei Genitrix velut aurora diei jam eminentis prænuncia, ortu suo mundo illuxit, et noctis præcedentis facta terminus, primitias quasdam spiritus, et dona gratiarum singulariter accepit. Ipsa etenim medio quodam noctis et diei exorta est confinio cum tetra mortis et peccati caligine, mundum involvente ante solis ortum, id est Christi adventum, mundo apparuit, ut paulatim crescente lumine, nox auroram, aurora vero solem produceret, qui exortus non solum ea quæ in cælo sunt, sed et quæ in terra lumine claritatis illustraret.

Certe nox admodum longa ab Eva usque ad Mariam decurrit, quæ licet peccatorum tenebris esset obscura, suis tamen vigiliis quasi fulgoribus quibusdam distinguebatur: quarum prima fuit illuminatio occultæ inspirationis: secunda, sanctio legalis eruditionis: tertia, certitudo propheticæ prænunciationis: quarta vehemens desiderium jam adimplendæ promissionis. Has noctis vigilias observabant sancti ab initio, non dico super gregem suum, sed quando hanc auroram aspicerent, sicubi pareret, si usquam sui proferret judicia, quia hanc et rebus mysticis præfiguram, et prophetis pro-

missam esse intelligebant. Primam hujus noctis-vigilam servabant Noe et cæteri illius temporis, quæ occulta inspiratione fuerunt illuminati: secundam Moyses et alii sancti patres, qui per legem spiritaliter fuerunt eruditi: tertiam prophetæ, qui beatam Virginem nascituram prædixerunt: quartam sancti illi, qui velut in puncto jam erumpentis auroræ constituti, non solum ipsam, sed et Christum de ea nasciturum videre ardentissime gesticunt, sicut Anna, Elizabet, Simeon ille justus, et cæteri qui expectabant redemptionem Israel. Et ut illam figuris fuisse præsignatam per exempla ostendamus, quænam alia fuit columba illa, quæ de arca Noe tempore diluvii egressa ramum virentis olivæ in illam deulit? (Gene. viii.) Columba etenim de arca Noe, Maria est de Ecclesia orta, quæ ramum olivæ tempore diluvii in illam retulit, quia aquivitiorem mundum involventibus, Christum de se incarnatum in Ecclesia effudit. Quænam bene virentis olivæ, quæ signum pacis et concordie esse dicitur, quia Christus pacificavit ea quæ in cælo sunt et in terra, solvens medium parietem inimicitiarum in carne sua. De ipsa quoque Job oraculum texuit, dicens: Habet argentum venarum suarum principia, et auro locus est in quo conflatur (Job. xxviii). Argentum quippe fuit Christi humanitas, quæ a sanctis patribus tanquam a venis quibusdam secundum carnem successive descendit. Aurum vero, Verbi fuit divinitas: et ejus conflationis locus, beata Dei Genitrix in qua Spiritus sanctus ineffabili operatione divinam et humanam naturam, in unam personam conflavit.

Virga quoque Moysi per quam fecit signa in Ægypto (Exod. iv), Maria est, per quam Deus fecit mirabilia in mundo, e quibus unum de maximis est quod versa in colubrum dracones Ægyptiorum devoravit: quia cum de se Christum in similitudine carnis peccati genuit, omnia crimina, omnes hæreses impiorum quæ Ægypto hujus mundi illudebant, tum virtute prolis, tum exemplo suæ sanctitatis delevit. Nec aliam puto per amygdalum illam significari, de qua Salomon loquitur dicens: Florebit amygdalus, et impinguabitur locusta, dissipabitur caparis (Eccl. xii). Amygdalus enim quæ ante cæteras floret arbores, Mariam significat, quæ præ cæteris sanctis, floribus virtutum emicuit, imo et ante cæteros florem illum specie et odore excellentem, Christum videlicet de se protulit qui dicit: Ego sum flos campi, et lilium convallium (Canti. ii). In hujus ortu impinguata est locusta, quia instabilis gentilitas sæcunda est per gratiam: et dissipatus est caparis, quia Judæa aculeis peccatorum spinosa, a pinguedine spiritali vacua perman-sit. Sic in arca testamenti, quæ operiebatur auro purissimo significata est, ut ita loquar, Maria et ejus virginitas. In rubo ardente et non adusto, Maria et ejus sœcunditas. In throno Salomonis, cui alius in universis regnis comparari non poterat, significata est Mariæ regalis sublimitas. Tot ergo

rebus mysticis. et vaticiniis designatam Salomon A videns in Spiritu, in vocem admirationis erumpit, dicens: *Quæ est ista quæ progreditur*, etc. Possunt tria ista, aurora, luna, sol, Mariæ sic adaptari, ut aurora ejus nativitatem, luna illam Spiritus sancti, quæ in ipsa fuit obumbrationem, sol vero gloriosam ejus assumptionem respiciat. Ideo autem aurora nativitati ejus congruit, quia illa surgente quodammodo, et nox lucida, et dies videtur obscura. Et solet plerunque per noctem mortalis vitæ fragilitas designari, sicut scriptum est: *Anima mea desideravit te in nocte (Psal. xli)*. Et per diem divinæ gratiæ illuminatio, teste Paulo, qui dicit: *Nox præcessit, dies autem appropinquavit (Rom. xiii)*. Nascente ergo Maria quasi aurora quædam surrexit, quia et nox humanæ fragilitatis in ea fuit lucida per gratiam, et dies divinæ gratiæ quodammodo obcuratus fuit per fragilem naturam. Pulchra quoque ut luna propter hoc esse dicitur, quoniam sicut luna in se naturaliter obscura suscepto in se solis radio, alieno lumine accenditur; sic Maria in mortali adhuc corpore constituta, suscepto in se Spiritu sancto, tanquam summæ illius majestatis radio, vero lumine Dei Filio fecundatur: luna lucet de nocte, et tenebras ejus imminuit, et Maria Spiritu sancto fecundata tenebras peccatorum abstergit. Sicut autem luna lucet de nocte, ita et sol lucet de die. Per diem autem quandoque claritas futuræ vitæ designatur, ut ibi: *Quoniam melior dies una in atriis tuis super millia (Psal. lxxxiii)*. Recte ergo electa ut sol esse dicitur beata virgo Maria, quia sicut sol claritate luminis et majoritate cæteris syderibus antefertur, sic in cœlestis vitæ gaudio illa sanctis omnibus jucunditate et gloria supraonitur. Fuit ergo quasi aurora consurgens in nativitate, pulchra ut luna in illa Spiritus sancti obumbratione, electa ut sol in sua assumptione.

Sed adhuc modicum auroram istam inspicimus. Invenimus in ea tria quædam quæ nostræ ædificationi proficiant, scilicet terminum soporis, principium operis, et indicium sereni. Solent enim fortes operarii, surgente aurora, de somno surgere, et quasi sereno illucescente exire ad opus suum, ne forte veniens Paterfamilias inveniat eos stantes in foro ociosos. Unde rex Salomon hac aurora ponit finem D sopori, et exit ad opus suum, intuetur speciosam, miratur immaculatam, laudat Mariam, dicens: *Quæ est ista quæ progreditur et cætera*. Ut autem moraliter tria ista intelligamus, potest referri terminus soporis ad poenitentiam, principium operis ad activam, indicium sereni ad contemplativam. Si vis habere formam poenitentis in Maria, lege eam stantem juxta crucem. Si vis habere formam activi, lege illam Elizabeth visitantem. Si vis habere formam contemplativi, lege eam cum apostolis orantem in cœnaculo, cum Gabriele colloquentem in cubiculo. Quicumque ergo criminum sopore jaces depressus, exemplo regis Israel pone et tu finem sopori, expergiscere et huc usque dormisse sufficiat, sta cum

Maria matre juxta crucem, et per labores poenitentiae passionem Christi quantum vales imitare, a te ipso cruciatibus exigens, quod male vivendo crucifixum denegasti. Intuere delicta tua, et memento unde excideris, sic tamen ea respice, ne tristitia vel diffidentia absorbearis; sic porta crucem latronis, ut paradisi expectes de promisso Salvatoris. Sunt enim nonnulli, qui peccata sua nimia luce intuentur, et hi præ magnitudine scelerum desperant de venia.

B Alii sunt qui minima ea luce respiciunt, et dum prava vel nulla ea reputant, semper durant in culpa. Sed vere poenitentes temperata luce debent peccata sua intueri, ut sic per lamenta ea defeant, ut spem concipiendo poenitentiae præmium se assecuturos confidant.

C Hanc poenitentiae formam præsignavit nobis patriarcha Jacob, qui benedictionem patris volens hæreditare, tulit de grege duos hœdos optimos, pelliculasque eorum circumdedit manibus, et colli nuda protexit, indutusque vestibus Esau valde bonis, ad patrem ingressus est; a quo atrectatus, et tandem benedictione est confirmatus (*Gen. xxvii*). Hœdi quippe opera sunt poenitentiae, quibus Deus Pater libenter vescitur, qui debent decoqui aqua lachrymarum et igne tribulationis. Pelliculæ hœdorum sunt mortificatio carnis, et abjectio propriæ voluntatis, quas Jacob debet circumdare manibus: quia verus supplantator vitiorum nihil debet habere in operibus poenitentiae, quod carni placeat, vel quod propriam delectat voluntatem. Protectio colli, cautela est futuri. Vestes vero Esau id est peccatoris, vitiis criminum hispidi et pilosi, quibus Jacob debet iudui, sunt honestas vitæ, et maturitas disciplinæ. Qui enim vere vult supplantare vitia, oportet ut per honestatem vitæ, quod carnale est in se occidat, et natura conversatione proximorum oculos foris non offendat. Quibus gestis ad patrem ingreditur affectu devotionis, atrectatur a patre instinctu secreta inspirationis, tandem benedicitur ab illo præmio æternæ remunerationis.

D Habes nunc in aurora nostra terminum soporis, vide nunc principium operis. Est autem principium operis in aurora exemplum vitæ activæ in Maria, idoneum valde hujus rei exemplum. In illa est quæ triplici activæ vitæ genere invenitur enituisse, quarum primum jucundum, secundum curiosum, tertium lachrymosum potest appellari. Ad primum pertinent opera illa quæ beata Virgo infantis Salvatoris exhibuit, qualia fuerunt, illum gestare brachiis, lactare et pascere, pannis involvere, quæ omnia et suavia et dulcia ac plena jucunditatis extiterunt. Ad secundum genus activæ pertinent purificatio in templo, hostiarum oblatio, visitatio Elizabeth, peregrinatio in Ægypto, et hujusmodi quæ plena fuisse curæ et laboris nemo est qui ambigat. Ad tertium pertinent opera illa Mariæ, quæ plena fuerunt doloris et miseræ, ut puta astare crucifixo, plangere mortuum, declinatio persecutionum, et cætera his

similia. Tu ergo qui vis esse activus, sed non potes A primum genus activæ vitæ attingere, quia supra te es, neque tertium, quia amarum est, saltem medium. quod curiosum diximus, velis attentare, et cum beato Job esto oculus cæcus, pes claudus, pater pauperum, consolator pupillorum (*Job xxiii*). Vide si Christum peregrinum compulsi intrare, si cæcum mendicantem juxta viam misericorditer respexisti, si vulneratum qui incidit in latrones cum sacerdote et levita non præteristi, si in curam illius rogasti denarios: quia hæc sunt infirma Christi membra per quæ Deus vult tibi operari salutem, et illis per te impendi consolationem. Certe plerunque solet accidere ut membro quod vulnere, fractura adustione, vel livore attractatum fuerit, molliora fomenta, et curam medicinalem majorem adhibeamus: Similiter est in Christo et Ecclesia, quia infirma membra sua majori obsequio vult foveri. Unde in vanum jaecat silentium claustrum, pondus diei et æstus, orationes, obsecrationes, qui affectu compassionis necessitatibus aliorum nescit inclinari. Neque enim dedignatur esse Anna cum Phenenna, non Rachel cum Lia, non Joannes cum Cepha, non Maria cum Martha, non dextera cum læva, non contemplativa cum activa, quarum utraque in beata virgine Maria auroræ nostræ excellenter fuit.

Contemplativa siquidem est serenitas illa, quæ cum aurora nostra apparuit, ideo sereno comparata, quia tranquilla est et quieta, quia habitat in silentio a perturbationibus sæculi longe est remota. Unde et dictum est, quod Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Optimam dixit, non feliciorum forte, sed suaviorem: quia bonum quandoque suave appellatur, et secundum hoc nomen comparationis elective, non comparative accipiendum est. Sic enim contemplativa est suavis quod non activa, cum potius laboriosa et gravis sit. Illud potius movere potest, quod subjungitur, quæ non auferetur ab ea. Sicut enim alia est affectio animi rem desiderantis, et alia affectio animi ipsa re potentis, sic alius est sensus pomi dum odoratur, et alius dum gustatur. Sicut alia est visio imaginaria dormientis et alia visio præsentaria vigilantis, sic alia est contemplatio hujus vitæ quæ fit in enigmate, et alia futuræ quæ erit in spe. Sicut ergo fides evacuabitur, sic et spes in futuro non erit: sicut scientia destruetur, ita et contemplatio hujus vitæ auferetur. Quod ergo dicitur quod non auferetur ab ea, ad statum præsentis vitæ respicit, non futuræ. Cum enim contemplativa ad Deum, activa ad proximum pertineat, potest in hac vita auferri activa, quia deesse potest facultas et possibilitas bene operandi ad proximum. Sed in hac vita non potest auferri contemplativa, quia in quocumque statu hujus vitæ sit homo, habet facultatem contemplandi Deum.

Vel si velimus referre ad statum futuræ vitæ, quod dictum est non auferetur ab ea, ponamus tres species contemplationis, quarum duæ primæ auferuntur in hac vita, tertia vero manet in hac et in

futura. Prima est in creaturis, secunda in Scripturis, tertia in secretis divinis. Prima est investigationis, secunda illuminationis, tertia admirationis. Prima est quando per creaturas Creator inquiritur, et invisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur. Quem modum contemplandi etiam philosophi gentium habuerunt, sicut Aristoteles qui in theologia sua causas rerum, imo causarum causas investigans, unam causam supremam reperit, cujus nulla alia causa, sed ipsa omnium causarum causa fuerat, de qua idem dixit: O causa causarum, fac me tibi acceptabilem. Secunda quæ est in Scripturis, fit, quando animus vel legendo ad cognitionem, vel orando ad devotionem illuminatur. Tertia vero fit dum ineffabilia Dei mysteria, quæ animus humanus ratione non valet comprehendere, supra se facta intuetur et retractat devota admiratione, quale est quod manens Virgo filium peperit, quod Verbum Dei carnem assumpsit, quod immortalis est mortuus, quod temporalis factus est æternus, et hujusmodi quæ rationi magis sunt admiranda quam perspicua. Hunc contemplandi modum beata Maria habuisse legitur, cum ipsa dixit ad angelum: Quomodo fiat istud, angele, quoniam virum non cognosco (*Luc. 1*). Neque enim hoc dubitando dixit, sed rei magnitudinem admirando. Quem etiam contemplandi modum forte Job habuit cum diceret: Elegit suspendium anima mea, et mortem ossa mea (*Job vii*). Suspendium quippe eligere est, secretis celestibus per admirationem inhærere. Hæc est optima pars Maria quæ nec in futura vita auferetur ab ea, ubi quanto familiarius secretis divinis admittitur, tanto ferventius ea admiratur. Prima quæ est in creaturis, auferetur, quia est imperfectionis, id est, ex parte: tertia est perfectionis, quæ in hac vita inchoatur, et in futura perficitur, ubi erit admiratio jocunda, et jocunditas admiranda, præparata cohæredibus Christi, qui in sanctorum regno sunt ascripti, quod nobis præstare dignetur ipse Jesus Christus, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XLIV.

IN ASSUMPTIONE GLORIOSÆ VIRGINIS MARIE.

Revertere, revertere, Sunamitis, revertere, revertere, ut intueamur te (Cant. vi). Hodie, fratres dilectissimi, ad commune gaudium ea quæ in cælo et quæ in terra invenitur, cum beata Dei Genitrix mundi agone consummato, ad consessum Dei Patris assumitur, et festivus angelorum chorus ei occurrit, matre Ecclesia cum laudibus eam prosequente.

Magna nimirum læticiæ materia ubi Filius Dei, Verbum Patris, illam reginam inter choros virginum speciosam, in cunctis tribubus Israel præelectam, in cellam suam vinariam introduxit, divitiis cælestis Jerusalem ei communicans, in qua regnat Rex regum et Dominus dominantium. Neque tamen illum in pari præconio extollendum dixerim, utpote divitiis copiosum, bonitate benignum, sapientia disertum, potestate cunctis viventibus tremendum, genere illustrem, forma desiderabilem

immensitate incomprehensibilem, æternitate indeficientem, cujus imperium attingit a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terrarum. Talis itaque talem alloquitur, ut veniat hortatur, rogat ut non differat introire in cubiculum suum, ut revertatur de terra ad cœli curiam, de exilio ad patriam, de morte ad vitam, de miseria ad gloriam. Sed quæ est hæc virgo singularis illa qua summæ majestati adeo complacuit, ut ad æterni Regis consessum hodie assumatur, et diadema regni, imo regnorum diademata accipiat, ne solum regina mundi, sed etiam cœlorum regina merito debeat appellari.

Ipsa est Maria utrique regno admodum necessaria. Et terris quidem regina hæc omnino appetenda, quæ in via hujus seculi, imo vitæ hujus dispendio triplici semita pœnitentes ad Deum convertit, videlicet interventu reconciliationis, exemplo imitationis, et auxilio protectionis: quatenus peccatori intercedendo impetret veniam, ignorantia exemplo bene vivendi ostendat disciplinam, fortiter agendi opem impendendo præstet fiduciam. O Maria, o maris stella, quæ recte viantes dirigit, errantes reducis, periclitantes ad portum salutis restituis. Juste maris stella appellata es, quæ ratione quadam similitudinis, sicut illa mari ita et tu mundo profutura eras. Plane ipsa, quam diximus, maris stella tribus modis stellis cæteris præeminere invenitur, videlicet altitudine, immobilitate, et luminis communionem. Altitudine, quia in vertice mundi posita, sicut caput membris, ita et illa cæteris stellis super extollitur. Unde et poeta dicit: Hic vertex nobis semper sublimis, at illum (hoc est ejus oppositum). Sub pedibus styx atra videt manesque profundi. Immobilitate, quoniam quasi in centro firmamenti constati ut cæteris vario motu modo ad occasum tendentibus, ipsa immobilis persistit. Communionem luminis, quia cæteris vicissim lumen suum præbentibus, hæc sine vicissitudine, semper æquali radio, quantum in se est, cunctis viventibus claritatem effudit. Hæc de stella, sed illa eadem diligens investigator invenies in Maria.

Universis quippe creaturis quæ in cœlo sunt et quæ in terra, illa est altior: quia cæteri sancti migrantes secundum meriti modum recipiuntur inter choros angelorum, Maria vero excellenti quadam majestate gloriæ exaltatur super choros angelorum. Vis videre Mariam cæteris sanctis altiozem? Vidi, inquit Isaias, Dominum sedentem super solium excelsum et elevatum, et plena erat domus majestate ejus, et quæ sub ipso erant replebant templum (*Isa. 11*). Certe hoc solium excelsum et elevatum recte videbor interpretari Virginis uterum, sessionem sedentis, mysterium Incarnationis: Vidi, inquit, Dominum sedentem super solium excelsum.

Adverte si placet tres Domini sessiones, et tria solia pro numero sessionum. Prima ejus sessio creaturæ perfectio, de qua dicitur: quia requievit Deus die septima ab opere quod patrarat (*Gen. 1*).

A Secunda sessio est in mente rationali, Dei habitatio, de qua in Cantico: Cum esset rex in accubitu suo, nardus mea odorem dedit (*Cant. 11*). Rex quippe in accubitu suo est, cum menti insidet per quietem contemplationis: nardus dat odorem, cum ex suavitate boni operis proximus provocatur ad æmulationem virtutis. Tertia vero sessio est Verbi Incarnatio, de qua dicitur: Tu cognovisti sessionem meam, et resurrectionem meam (*Psal. cxxxviii*). Primæ ergo sessionis solium est fabrica hujus mundi, secundæ sessionis solium est anima justi, tertiæ sessionis solium est uterus Virginis. Primum solium est excelsum, propter dignitatem conditionis: secundum est elevatum, propter prærogativam virtutis: tertium, hoc est beatæ Virginis thalamus, superexaltatum propter unionem Verbi et humanitatis. Hujus tertii solii altitudinem propheta videns in spiritu, dicebat: Vidi Dominum sedentem super solium excelsum et elevatum (*Isa. 11*). Subintellige etiam superexaltatum, et assigna beatæ Virgini tria hæc. Non enim defuit ei dignitas conditionis, pro qua solium ejus fuit excelsum: non prærogativa virtutis, pro qua fuit per gratiam elevatum: non Fili Dei in se susceptio, pro qua superexaltatum et plena erat domus, hoc est Ecclesia majestate ejus quia de plenitudine ejus omnes accipimus, et ea quæ sub ipso sedente vel solio erant, hoc est, angelica et humana natura, replebant templum, hoc est consummabant, templum illud loquor ruinam passum, quod primo factum est ex novem ordinibus angelorum.

C Vis etiam videre immobilem maris stellam, loquor beatam virginem Mariam? Verte ergo visum ad cæteros filios hominum, qui sua mobilitate corruerunt, et sic videre poteris qualiter immobilis illa immutata permansit. Quadripartito quippe mota homo a sua stabilitate motus est per superbiam, per inconstantiam, per impœnitentiam, per impatientiam. Per superbiam motus est, quando præceptum Dei prævaricator contempsit: per inconstantiam, quando tentationi serpentis succubuit: per impœnitentiam, quando peccatum suum obstinatus excusavit: per impatientiam, quando inter flagella divinæ ultionis rebellis murmuravit. Nonne ab his omnibus immunis tibi videbitur Maria? Si propositum, si actum vel animam ejus consideres, ipsa demum est immobile illud castellum quod intravit Jesus, cum mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum suam (*Luc. 10*). Quadripartito plane robore castellum hoc stat immobile, videlicet fossa, flumine, muro, et colle. Hæc enim sunt quæ omnem munitionem insuperatam reddunt et immobilem, multo magis castellum illud quod intravit Jesus, principem hujus mundi et armatum fortem delibellaturus. In fossa ergo ubi ejecta humo in unum tenditur, virtus figuratur humilitatis, sicut per Isaiam dicitur: Ingrederere petram, abscondere in fossa a facie furoris Domini, et a gloria majestatis ejus (*Isa. 11*). In flumine, quod in latum se diffundit,

latitudo studiosæ bonæ operationis intelligitur, sicut Job dicit: Qui scrutatur profunda fluviorum, et abscondita in lucem producit (*Job xxviii*). Muri Armitas, integritas virginitatis, sicut in Ezechiele: Vidi, inquit, et ecce murus in circuitu domus undique (*Ezech. xl*), cujus domus, nisi illius quam supra castrum appellavimus: sicut enim Dei virtus virginalem aulam introivit quo murum castitatis ejus non effregit. In collis celsitudine, sublimitas superni desiderii ac devotionis, sicut per Isaiam dicitur: Super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion (*Isa. xl*). O castrum forte, castrum immobile, ubi humilitas superbiam, operatio desideriam expugnat, integritas corruptionem, sancti desiderii devotio vanitatem. Multo magis tamen flet tibi mirabile, si hujus castelli incolis velis advertere, Martham scilicet et Mariam. Martha igitur civis hujus castelli, sollicitudo est boni operis: Maria, dulcedo divinæ inspirationis. Domus Marthæ pura conscientia, ut nulla se ingerat simultas in opere: domus Mariæ tranquillitas mentis, ne amarescat aliqua extrinseca perturbatio. Intravit Jesus hoc castellum, quando in Virgine carnem assumpsit, excipitur a Martha in domum suam, dum conformatur conscientia Virginis studio bonæ operationis.

Videamus modo tertium illud maris stellæ privilegium, quomodo cæteras stellas præcellit luminis communiōne. Et hoc quidem primo ad id pertinere videtur, quod cæteri sancti differenti modo impendunt mortalibus suffragia, quippe plus illis possunt prodesse, qui ipsis jure quodam patronatus specialiter sunt commissi, utpote Petrus Romæ, Thomas martyr Cantuariæ, Massiliæ Victor, Turoni Martinus, et de similibus similiter. Nam pro rege suo quilibet sanctorum plus potest in curia Altissimi, quam pro alieno. Maria vero sicut est omnium regina, sic et patrona, et quantum in se est, æque exorabilem se præbet omnibus, quæ super omnes plenitudinem accepit dignitatis. Ergo longe positos illuminat radio misericordiæ, eos qui prope sunt, hoc est viros religiosos consolationis suavitate, ceteros qui secum sunt in patria excellentia gloriæ. Sive enim justis, sive peccatores exorant Mariam, sive angeli, sive archangeli respiciunt in Mariam. Talis ergo est dilecta illa dilecti, quam vocat in amplexus suos summi regis Filius dicens: Revertere, revertere sunamitis et cætera. Sed cur totiens repetito reversionis verbo vocat, aut unde vocat? Videtur enim vis verbo sonare longe in exilio relegatam, quæ tanquam ad patriam reditura, consolationem accipiat captivitatis pariter et finem. Unde Sunamitis ibidem dicitur, quod interpretatur captiva.

Ne incongrue dicetur illam ab exilio revocari, cum humana natura, quam diu peregrinatur a Domino, quadripartito exilio sit damnata. Et primum quidem video exilium pœnalitatis, secundum voluptatis, tertium vanitatis, quartum curiositatis.

A Et mens quidem sana recte pronuntiare videbitur, quia in pœnalitatis exilio habet aliquid de nomine jumentum amplius. Dum enim jumentum primo vitæ suæ capit initium, seipsum quodammodo regit, calcet terram, et super eam graditur, naturali vestitur habitu, sine adminiculo alterius accipit sufficientiam naturæ. Cum e converso homo natus de muliere, impotens sui, nudus corpore, alieno indigens auxilio, peccatis onustus, virtutis vacuus, et omni plenus miseria effundatur super terram. Sed utinam huic exilio sufficeret malitia sua, ne adhuc miserabilius dejiceretur in exilium voluptatis, tantis enim primi exilii valatus miseriis voluptate quærît redimere quod patitur, ut dum voluptate mulcetur corpus, tolerabilior fiat sarcina pœnalitatis quam portat. Vult itaque pretiosa indui, molli strato quiescere, ferula habere exquisita, effluere illicitis desideriis, loqui scurrilia, operari turpia, ac si diceret cum pagano: Jupiter esse pium statuit, quodcumque juvaret. Sed, o tu aceleratissime, qui in lege Jovis sic meditaris die ac nocte, quid dicis de mandatis Jesu, quæ prohibent omne dictum, factum, vel concupitum contra legem Dei? Hæc est perverso peccatore cura minor.

Sed ecce sequitur tertium exilium, quod adhuc longius a Deo projicit hominem, videlicet exilium vanitatis, quando videlicet incipit extra se in vanitatibus hujus mundi quærere quibus satisfaciat suæ voluptati. Accedunt ergo mortis præambuli, videlicet possidere superflua, amare transitoria, impelli aura populari, honores ambire, paupertatem contemnere, regum fortunas laudare, cum tamen Salomon dicit: Quia melior est puer pauper et sapiens rege stulto (*Ecll. iv*), eo quod hic de carcere et cathenis quandoque ad regnum progreditur, et qui in regno natus est quandoque consumatur inopia. Attende ergo, homo ambitiose, homo superbe, quam digne Salomonis tibi præjudicet sententia, ut videlicet puer pauper et sapiens, id est quilibet innocens pauper spiritu et pacificus, de carcere subjectionis et cathenis obedientiæ egrediatur ad regnum prælationis, vel potius ad regnum consummatæ virtutis, cum tu in regno virtutum natus per regenerationem, sponte dejectus consumaris inopia vitiorum. Nunquid enim si spiritu pauper, non ideo dignus regno? Certe sicut idem dicit Salomon: Stellio nititur manibus, et moratur in domibus regum (*Prov. xxx*). Est autem Stellio vermis, qui pennarum adminiculo non potest in altum extolli, sed tamen reptat pedibus in altum, ut in regum turribus faciat sibi mansionem. Sic quilibet humilis et parvus in oculis suis dum non pennis superbiæ, ambitionis, vel etiam scientiæ secularis in altum extollitur, reptando tamen manibus humiliter operando in domibus regum est, id est in consortio sanctorum.

Quartum et ultimum animæ exilium est, malum curiositatis, quippe multis vanitatibus animo affecto

sequitur cura superflua, et quod apud Salomonem difficillimum invenitur, investigat modo viam aquilæ volantis in cælo, modo viam colubri super terram, modo viam navis in mari, modo viam viri in adolescentia sua (*Ibid.*). Circa ista quatuor præcipue curiositatis vitium videtur occupari, per aquilam vero volantem in cælo, virum contemplativum : per colubrum super terram, quemlibet lubricum et criminisum : per navem in mari, negotiatores seculi : per adolescentiam viri, bonæ conversationis initium. Quærent ergo hi qui sequuntur curas superfluas, simultates in religiosis ut eos inducant, excusationes in criminosis ut illos iustificent, utilitates in secularibus negotiis ut similia faciant, instabilitatem in noviter conversis, ut evertant, sicque fit ut dum se totos impendunt curis superfluis, circa ea quæ foris sunt nihil sollicitudinis sibi ipsis vel Providentiæ impendunt. Propter hæc igitur quatuor animæ exilia quadripartita vocatione reverti iubetur beata Dei Genitrix, cum dicitur : Revertere, revertere soluminis et cætera. Sed nunquid ipsa supradictis modis, maximo voluptate, vanitate, curiositate, adeo credenda non exulata? absit. Nam ab his vocatur exiliis non propter coinquinationem, sed propter cohabitationem quæ quasi unus spiritus per cæleste desiderium cum Deo effecta, captivitatem reputabat, habitare cum habitantibus Cedar, et differri ab illa corona gloriæ quam sibi repositam cognoscebat.

Vel quater iteratur verbum revocationis, quia si diligenter attendimus beatæ Virgini conveniunt quatuor genera assumptionis. Primo enim assumpta est per electionem, secundo per purificationem, tertio per confirmationem, quarto per sublimationem. Per electionem assumpta est, quando mulierem fortem, diu a Salomone quæsitam Gabriel invenit et elegit præ cæteris omnibus dicens : Benedicta tu inter mulieres (*Luc 1*). Assumpta est per purificationem, dum a cæteris filiis hominum sequestrata, ab originali et actuali peccato Spiritus sancti mundatione est purificata : per confirmationem assumpta est, dum eandem virtutum confirmationem accepit in via, quam angelus bonus possidet in patria : per sublimationem assumpta est hodiernam, dum super omnem creaturam exaltata est in regno cælorum.

Cum corpore dicam exaltatam, an sine illo? Vere dicam cum corpore, quoniam et si hac parte erravero, ipse error est mihi gratissimus, qui fonti pietatis Matri misericordiæ incumbit excusandus. Nunquid enim dicam Dei Filium honorem matri denegasse, quem servo noluit impendere? Elias in cælum curru levatur igneo, et Mater Dei computruit in tumulo? Præterea si spiritu migrante sacro sanctum ejus corpus terra detinuit, cur Filii venerationem illam denegavit in terris reliquit matri, quam cuiuslibet martyri vel confessori voluit exhiberi? Plane caput Joannis, vel cuiuslibet alterius

A sancti reliquæ in terris maxima veneratione voluit haberi, sed beatæ Virginis corpus nec in terris veneratione, nec in cælis honore dignum voluit æstimari. Propterea nonne Dei Filius dedit hoc præceptum? Honora patrem et matrem, et magis de patre et matre quam de cæteris, quia major honor quam cæteris debet illis exhiberi. Sed ecco secundum eos qui æstimant eam non migrasse cum corpore, ipse suo præcipue præcepto videtur obviasse, qui majorem honorem voluit in terra exhiberi reliquiæ martyris, quam sacrosanctæ corpori suæ Matris. Longe aliter sonare videtur illa universalis Ecclesiæ oratio, in qua de ipsa dicitur : Nec tamen mortis nexibus deprimi potuit, quæ Dominum nostrum Jesum Christum de se genuit incarnatum : quod si verum est, consequitur quod devicta morte, cum corpore glorificata ascenderit. Et, ut brevi verbo loquendi finem faciam, cum soluto mortis debito terræ consistit cum corpore commendatam aut sepultam reddunt, aut resurgentem, imo sublimatam cum corpore venerentur nobiscum orantes, ut ejus interventu mereamur transferri ad eandem gloriæ felicitatem, quam ipsa hodierna die ingressa est, præstante Domino nostro Jesu Christo, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XLV.

IN ASSUMPTIONE GLORIOSÆ VIRGINIS MARIÆ.

Plantaverat Dominus Deus paradysum voluptatis a principio, in quo posuit hominem quem formaverat. De hodiernæ solennitatis præconio multa jam olim, fratres charissimi, diligenter pertractata cognovistis, quæ et foris verborum flore vernantia, et intus spiritali dulcedine plena sunt.

Tantia ergo laudibus aliquid minus idoneum adjuccere, videbitur forsitan quibusdam derogatio potius quam cumulus laudis, ut si quis cimbalis concorditer sonantibus fracti tintinnabuli sonum adjiciat, melodix suavitas potius colliditur quam juvetur. Quia tamen aliorum divitias nostra paupertate scimus sædari non posse, præsertim cum in tabernaculo Domini quidam aurum et argentum, alii hyacinthum, purpuram, et byssum, nonnulli etiam pilos caprarum, quæ res abjectæ sunt et viles, obtulisse leguntur, nos pro vili portione offerimus Domino quæ possumus, ei contenti hostia pauperum satis nobis arbitramur cessisse muneris, si quantum lacunque devotione inveniamur occupati in laudibus Virginis matris.

Ut autem revertamur ad verbum quod præmisimus, tres paradisos voluptatis propter hominem factos sacræ Scripturæ meminit diligentia. Primus est paradysus terrestris, de quo scriptum est : Domine, audivi vocem tuam in paradiso, et abscondi me (*Gen. iii*). Secundus est paradysus præsentis Ecclesiæ, de quo in Canticis dicitur : Emissiones tuæ paradysus malorum Punicorum (*Cant. iv*). Tertius paradysus est futuræ gloriæ, cujus meminit Paulus cum dicit se raptum in paradysum Dei, et

ibi audisse arcana verba, quæ non licet homini loqui (II Cor. xii).

In primo paradiso positus est homo creatus, in secundo positus est homo reparatus, in tertio ponendus est homo glorificatus. Sunt autem tres paradisi quasi tres quidam hortj deliciarum, in quibus divinæ plantationis fructus crescunt, maturescunt, et colliguntur. Nam si humani generis primordia, primos scilicet parentes ad memoriam revocemus, ipsi fuerunt quædam divinæ plantationis virgulta in paradiso terrestri, ad hoc posita ut ibi crescerent, et bene operando fructum facerent in obsequium Creatoris sui. Sed postquam virgulta hæc primæ prævaricationis merito aruerunt, et fructum fecerunt noxium, transplantata sunt in paradysum Ecclesiæ, ut igne charitatis quasi æstivo quodam sole desuper radiante crescerent, et fructum suum producerent ad maturitatem, et sic tandem per manum summi hortulani, qui Christus est, in tertium paradysum qui est gloriæ, cum fructibus suis transferentur. In hoc etenim paradiso Deus a principio posuit hominem, id est disposuit ponere eo loquendi modo quo dicitur, fecit quæ futura sunt et agnus qui occisus est ab origine mundi.

Quia tamen sine humore virgulta hæc crescere non poterant, accesserunt quatuor paradisi flumina, quibus irrigata fortius invalescerent, ut sic firmiter radicata nullo tentationis vento deinceps commoveri possent. Primum paradisi flumen, accipe mundationem sacramentorum : secundum, seriem divinarum Scripturarum : tertium, stillicidium spiritualium donorum lachrymarum : quartum, gratiarum dona in bonis confirmantia. Natura siquidem humana vitiiis infecta, primo opus habebat, ut per sacramenta Ecclesiæ a peccatis purgaretur. Secundo quia viam ignorabat justitiæ, necesse erat ut per mandata Dei illuminaretur. Tertio expediebat ut accepta veritatis noticia, planctu et lachrymis bonis operibus exerceretur. Quarto, ut per dona gratiarum in bonis confirmaretur. Inter virgulta autem paradisi illius nobilis quædam virga exorta est, videlicet virgo Maria, ad quam fluvius spiritualium charismatum abundantius quam ad cætera derivavit, utpote quæ fructum meliorem et sublimiorem cæteris erat productura, quo in terris homines, et in cælo spiritus angelici pascerentur. Quid enim aliud fuerunt Spiritus sancti obumbratio, plenitudo gratiæ, fervor fidei, castitas virginalis, quam stillicidia quædam gratiarum in ipsam descendunt ut cresceret et faceret fructum? Crevit itaque et fructum fecit, et in tantum crevit, ut jam non virga humilis, sed arbor sublimis et fructifera nominetur. Sublimis, quia super cælos ascendit; fructifera, quia fructum fecit multiplicem, scilicet fructum amarum, fructum dulcem, fructum delitiosum.

Si vis scire ubi arbor ista fructum amarum, protulit, recole amaritudines illas amarissimas quas sustinuit, dum astitit crucifixo, dum vidit mortuum,

A dum secuta est fugientem in Ægyptum, dem persecutiones sustinuit cum cæteris qui fuerunt imitatores viarum ejus. In his omnibus fructum amarum protulit, quando per has et alias multas tribulationes secuta est præsentiam Creatoris sui. De hoc fructu amaro gustaverunt omnes sancti, qui modo regnant cum Christo, quorum vita fuit mundum contemnere, tolerare adversa, crucifigere carnem suam cum vitiiis et concupiscentiis, opprobriis saturari, quæ omnia licet plena essent amaritudine, tamen in his expectabant fructum pacatissimum, id est visionem Dei sui. Sed jam via hæc ærumnosa videndi Deum per amaritudinem vitæ hujus in solitudinem redacta est, quia nunc fugiunt homines a facie Domini, ut amara effugiant, ne inveniant tribulationes, ut delectationes et hujus vitæ dulcia consequantur, parumque reputant videre bona Domini in terra viventium, dum consolationibus vitæ hujus perfruantur. Annon vere est a facie Domini fugere, repellere mandata Dei, sequi concupiscentias, laxare frena pudicitæ, et a nulla prohibere animum voluptate? Et in his quidem omnibus gustus in principio dulcis est, sed novissima eorum amara sunt tanquam absynthium, quia multas delectationes, multæ sequuntur miseriæ, et extrema gaudiorum luctu et dolore commutantur.

Tunc enim homo primo vinum bonum posuerit et eo inebriatus fuerit, tunc demum sequitur quod deterius est. Vinum bonum quod homo, id est quilibet carnalis ponit, principium lætitiæ suæ, concupiscentia carnis est concupiscentia oculorum, et superbia vitæ, et cæteræ hujus vitæ delectationes, sed cum istis inebriatus fuerit, hoc est cum biberit calicem confusionis et ignominie usque ad fecem, tunc sequitur vinum quod deterius est. Quod vinum? stimulus prævæ conscientie, timor gehennæ, horror districti Judicis, obduratio mentis, desperatio salutis. Ecce dulcia vitæ hujus, ecce amara, formida ergo contingere dulcia, si vis vitare amara. Sic enim pisces, sic volucres, sic bestie capiuntur, quia modicus cibus qui delectat hamo aut vinculo imponitur, ut cum illum apprehenderint, postmodum ferri, aut vinculi amaritudine teneantur. Cave ergo ne tu fallaci cibo hujus vitæ inescatus captivus tenearis; quod si ita est, solve vincula colli tui, plange miseriam tuam, curre ad medicinam. Quis demum tam degenerantis nature insipientiam incurrit, ut si e duobus concedatur optio, melius non æstimet eligendum? Proponantur modo duo hæc, videlicet amaritudo hujus vitæ, et delectatio ejusdem, docet te mundi philosophus, utrum istorum melius debeat æstinari. Juxta documentum enim Aristotelis, si dubitetur utrum melius, respiciendum est ad consequens utriusque, et cuius consequens fuerit melius, illud etiam et melius æstimandum. Vide ergo quid sequitur ad delectationem hujus vitæ. Certum est quia luctus sempiternus, unde scriptum est: Extrema gaudii luctus occupat (Prov. xiv). Ad amaritudinem vero hujus vitæ, sequitur

gaudium æternum, unde dicitur: Tristitia vestra A
vertetur in gaudium (*Joan. xvi*). Melius est gaudium luctu sempiterno, quare amaritudo hujus vitæ potius quam delectatio eligenda. Omnimodo ergo dulcia vitæ hujus fugienda sunt, quorum finis tam amarus est, aut si dulcia delectant, mittant manum suam hi qui talia desiderant ad fructum illum, qui ad edendum dulcis est, et ad reficiendum necessarius.

Ecce enim arbor nostra fructifera, scilicet virgo Maria ramos suos extendit, in quibus fructum dulcem copiosissime invenire possint, nisi forte languente appetitu tanquam regroti quæ suavia sunt et dulcia fastidiant. Sic enim plerunque solet accidere, quod palato non sano pœna sit panis, et ægris oculis odiosa lux est, quæ puris est amabilis. Tria siquidem beneficia beata Dei genitrix nobis contulit, de quibus velut ramis quibusdam omnia respiciunt opera justiciæ, et dependent fructus totius spiritualis exercitationis. Primum autem beneficium est, quod jugum antiquæ captivitatis a nobis abstulit: secundum, quod iram divinæ indignationis nobis remisit: tertium, quod notam humanæ iniquitatis delevit. Ecce captivus tenebaris o homo, et per Mariam liberatus es: offensam Dei tui incurrebas, et per Mariam reconciliatus es: iniquus et peccator fuisti, et per illam justificatus es. Quid est dulcius libertate post captivitatem, et reconciliatione post impietatem? Huc ergo omnis vita justorum, sancta desideria, meditationes, bonæ operationes, gratiarum actiones respiciunt, ut in his omnibus præcipue honoretur beata Dei Genitrix, quæ præ cæteris sanctis nobis operata est causam salutis. Nunc ergo age tu qui in tantis beatæ Virginis respiras beneficiis, ad ipsam vota tua et desideria converte, et dulce sit tibi sub umbra illius arboris quiescere, quia hactenus longo itinere prævæ conversationis laborasti.

Tria sunt quæ viatores ad arboris protectionem fugere compellunt, videlicet æstus, turbo, et pluvia. Similiter tria sunt quæ ambulantibus in via Dei, quietem animi auferunt, videlicet concupiscentia, superbia, et discordia. Et respicit æstus ad fervorem concupiscentiæ, turbo ad tumorem superbiæ, pluvia ad jurgia discordiæ. Protegit ergo beata Dei Genitrix ab æstu concupiscentiæ exemplo castitatis, protegit a tumore superbiæ exemplo humilitatis, protegit a pluvia discordiæ exemplo mansuetudinis. Certe mala nostra quæ fecimus docere nos possunt, quam jucundum sit sub ramis hujus arboris quiescere, quam ignominiosum sit premi servitute diaboli, et quam dulce sit obsequium præstare Deo.

Quoniam nauta multis jactatus fluctibus in regenda navi sapienter efficitur, miles post multa susceptæ vulnera in congressu belli cautior redditur: gratior serenitas post imbrem, quies post laborem, et per experimenta malorum crescit amor virtutum. Respiciamus ad eos qui ad frugem dulcem spiritualis vitæ manum miserunt, et videbimus ve-

rum esse quod dicimus. Aliqui enim ex ipsis post multa forte scelera commissa in seculo ad Deum conversi sunt, alii vero cum ipsa vitæ innocentia quam tenuerunt, seipsos Deo sacrificium obtulerunt. Et videmus accidere quod hi qui fuerunt in seculo peccatores et magni peccatores, frequenter sunt in vigiliis promptiores, in abstinence parciores, in oratione magis devoti, in bono opere magis solliciti, et in omni fructu vitæ spiritualis magis circumspecti, quam illi qui de puritate conscientiæ suæ gloriantes a tramite justiciæ nunquam ceciderunt. Nullus ergo timeat ad fructum dulcem spiritualis vitæ manum mittere, quoniam bonum quod tardius apprehenditur, quandoque ferventius acquisitum tenetur.

B Est et tertius fructus hujus arboris quem supra delitiosum appellavimus, et ideo forte delitiosus quia rarus, quia pretiosus est, et quoniam fructus iste in summitate ramorum colligitur, oportet eum qui fructu isto vescitur sursum ascendere, ut quod in eo mortale est, absorbeat a vita, quod humile in gloriam, quod triste est in læticiam commutetur. Cæteri etenim fructus, id est amarus et dulcis, quos supra distinximus, finitimi terris sunt, utpote quibus vescuntur hi, qui adhuc induuntur corpore mortis hujus. Sed fructus delitiosus, quo soli fruuntur beati, sursum est in adeptione supernæ felicitatis, quem nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit. Et quidem his qui in vita ista mortali adhuc peregrinantur a Domino, fructus iste futuræ beatudinis in spe repromissus est. His vero qui vitæ hujus cursu consummato vicerunt seculum, jam in re appositus, ut secundum reprobationem factam a Domino in cœlesti paradiso sint hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, Christi, inquam, qui est fructus benedictus, fructus singulariter delitiosus, in quo sunt omnes delitiæ sanctorum qui cum beata virgine Maria ad paradysum cœli assumpti sunt, cujus et nos participes faciat ipse Jesus Christus Dominus noster, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XLVI.

DE SANCTO AUGUSTINO.

D Boves arabant et asinæ pascebantur juxta illos (*Job 1*). In re familiari provide gubernanda, quæ agriculturæ necessaria sunt, paterfamilias solerter acquirit, ut gleba studio et labore ad fructum ex-culta, futuri temporis inopiam annua fertilitate possit declinare.

Huic autem negotio boves et aratra præcipue necessaria sunt, in quibus cum terram operatus fuerit exeat qui seminat seminare semen suum, ut tempore opportuno aliud referat fructum tricesimum, aliud sexagesimum, aliud centesimum (*Matt. xiii*). Quod si juxta veritatem evangelicam semen est verbum Dei, sator autem Christus, non incongrue terram corda hominum, dispensatores verbi Dei accipiemus, ut Augustinum et cæteros Ecclesiæ doe-

tores. Quatuor enim sunt in bove per quæ doctores Ecclesiæ recte comparatur. Carnibus enim pascit, pelle munit, cornu pugnat, fimo terram sterilem impinguat. Et est caro exhibitio debitæ humanitatis, pellis custodia disciplinatæ conversationis, cornu rigor ecclesiasticæ severitatis, fimo verbum justæ increpationis. Hæc quatuor doctores Ecclesiæ necessaria sunt. Primo ut affectu humanitatis inferioribus condescendens, studeat eos pascere non premere, regere non diripere, et quodammodo carnalis affectus parvus cum parvulis, infirmis cum infirmis, omnibus omnia sit ut omnes Christo lucrifaciat. Custodia etiam disciplinatæ conversationis necessaria est, per quam et seipsum regere et aliorum mores bono exemplo informare possit: ut sit gravitas in vultu, mediocritas in habitu, maturitas in incessu: in verbo veritas, in opere utilitas eluceat, nihilque fiat in omnibus quæ ad ipsum pertinent, quod cuiusquam offendat aspectum, sed quod ipsius deceat sanctitatem. Nam et beatus Gregorius de ipsis doctoribus dicit: Quia nosse debent ex suscepto officio, nec peccandi licentiam, sed bene vivendi necessitatem se esse assecutos.

Sunt autem duo cornua quibus doctor Ecclesiæ pugnare debet. Primum est autoritas divinæ legis, secundum austeritatem vindictæ pœnalis. Primo cornu, id est autoritate divinæ legis, hæretici extra Ecclesiam feriendi sunt, qui a nobis exierunt, sed non erant de nobis. Secundo cornu, id est austeritate pœnali, contumaces et rebelles qui nobiscum sunt, in Ecclesia debent puniri.

Verbum etiam justæ increpationis necessarium est, per quod vitia et excessus inordinate ambulantium corriguntur, ut terra peccatrix verbo increpationis quasi fimo quodam fecundata ad faciendum fructum boni operis magis idonea fiat. De hoc enim scriptum est: Stercore boum lapidandus est piger (*Eccle. xxii*). Neque enim aliud est stercore boum pigrum lapidare, quam per doctores Ecclesiæ peccatricem animam contumeliis afficere, vitia ejus ad memoriam revocare, contraire moribus, vitam redarguere, ut sic confusione plena a tali vexatione accipiat intellectum et formam pariter sanctæ conversationis. Isti ergo ad aratrum doctrinæ evangelicæ vinculis sapientiæ sunt ligandi, quibus astricti forma gregis sui effecti, neque ad dextram neque ad sinistram declinare possunt. Sunt autem quatuor vincula sapientiæ, quibus doctores Ecclesiæ debent ligari, videlicet amor sanctitatis, zelus justitiæ, humilitas in prosperis, constantia in adversis. De istis vinculis in libro Jesu filii Syrach scriptum est: Fili, injice pedes tuos in compedes Domini, et non accideris vinculis illius, et postea de vineis sapientiæ subjungit: Decor enim vitæ in illa est, et in vinculis illius alligatura salutis (*Eccle. vi*). Primum vinculum, quod est amor sanctitatis, doctores Ecclesiæ cum bonis facit pacificos, et hoc vinculum stringit suaviter. Secundum, quod est zelus justitiæ, cum perversis facit severos, et

A hoc vinculum stringit fortiter. Tertium quod est humilitas in prosperis, in tranquillitate facit gratiosum, et hoc vinculum stringit dulciter. Quartum quod est constantia in adversis, in tentatione facit probatum, et hoc vinculum stringit firmiter. Rebus istis ad aratrum Domini sic conjunctis, sequitur Paterfamilias, id est Christus qui regit illos, habens in ore suo cantum, cum dextera sua tenens aculeum, quatenus per suavitatem cantus, promittendo bona æterna, vitam immortalem, gloriam interminabilem, laborem illorum minuat, hæc est suavitas illa cantus. Et per aculei punitionem, id est per comminationem æterni supplicii, gehennæ inextinguibilis, pigritantes magis laboriosos efficit. Videres boves istos ad aratrum Domini sic copulatos terram incultam, infructuosam fortiter excolere, nec retardat eos aliqua terræ species, non flos, non viriditas, non quæcunque alia amenitas quin omnia scindant, omnia evertant, ut fructum faciant, imo quanto amplius jocunda apparent eo validius ea extirpare machinantur.

B Tu ergo terra infructuosa et sterilis, homo, inquam, peccator, vel sero ad fructum te præpara, boves istos arantes libenter suscipere, et audi vocem speculatorum tuorum dicentium tibi: Omnis caro fœnum, et omnis gloria ejus tanquam flos fœni (*Isa. xl*). Non jam delectet te flos terræ prosperitatis, non viriditas fallacis juventutis, non amenitas dignitatis hujus seculi, quæ omnia frequenter accedunt potius ad cumulum damnationis quam ad fructum salutis. Si quis enim in talibus color felicitatis apparet, fallax est, fucatus est, artificialis est, et cito præterit, imo non præterit, nisi prius immanitate scelerum et veneno mortifero, afficiat dilectorem suum. Recogita, quæso, et reduc ad memoriam quæ frequenter audisti et vidisti, quia loca florida et amœna frequenter ad fructum minus idonea sunt: imo sub specie florum quandoque latent scorpiones, lacertæ, et serpentes, et dum volueris capere florem, calcabis serpentem. Si ergo delectat te recreatio floris, terreat suspitio veneni: quia admodum fugienda est delectatio quæ periculo veneni comparanda est. Quod si sub flore isto venenum quandoque expertus es, cave tibi, et sollicitus esto ne quid deterius contingat, quia et pisciculi curiosius escas declinant, in quibus quandoque fallacis hami cauterium deprehenderunt. Si vero in delitiis hujus mundi adhuc innocenter vivis, doceant te exempla multorum, qui per talia abierunt in exterminium, doceant, inquam exempla, quoniam pestilente flagellato semper sapiens corrigitur, et verbera minus sentiuntur in dorso alieno.

C D Credisne ita esse ut dico? an adhuc vis exemplo doceri quam umbratilis sit felicitas hujus mundi, et quam miserabilis consummatio illius? Respice navem onerariam in multa superbia mare transvolantem, vides eam mercibus et deliciis opulentam, velo et remigiis diligenter munitam, nauta-

rum studio prudenter gubernatam, nec aliquid periculum metuentem sibi imminere. Et ecce vento irascente turbatum est mare, et procellæ insurgentes allisæ sunt navi illi, et absorbit illam mare in profundum, usque adeo quod nulla navis illius indicia super faciem maris inspectantibus appareret. Nonne recte navi huic videntur tibi comparari, qui in voluptatibus hujus vitæ consummati sunt, et hanc partem suam æstimaverunt uti delitiis, et frui bonis, non cogitantes indicium mortis et adventum gloriæ magni Dei? Ideoque absque sui nominis memoria in profundum inferni descenderunt. Quod si aliqua illorum superest memoria, certe non in benedictione, sed in maledictione remansit. Quoniam ergo speciosa istius mundi ad fructum vitæ non proficiunt, excinde illa et funditus evelle, ut terra tua fructum faciat, ut segetes multas afferat, et in te eluceat fortitudo bovis laborantis, quia, ut dicit Salomon: Ubi plurimæ segetes, ibi manifesta fortitudo bovis (*Prov. xiv*).

Veruntamen et cum in terra tua fructum vis facere, considera quem in ea fructum facias: quia non omnis terra uni et eidem fructui convenit, sed hæc fructum unum, et illa alium melius facit: Est enim terra aspera et inculta, conveniens hordeo quo pascuntur servi: est et terra delicata conveniens frumento quo pascuntur domini: est terra mediocris, conveniens semitritico, quo pascuntur illi qui neque ad delicias dominorum ascenderunt, neque ad conditionem servorum dejecti sunt. Sunt autem terra aspera et inculta, peccatores sero ad pœnitentiam vocati: terra delicata, sunt viri contemplativi: terra mediocris, sunt activi. Item hordeum, labores accipe pœnitentiæ: frumentum, fructus vitæ contemplativæ: semitriticum, opera misericordiæ. Terra ergo aspera fructificare debet hordeum, quoniam peccatores laboribus pœnitentiæ, scilicet vigiliis, jejuniis, et aliis castigationibus onerandi sunt: onus enim et palea asino, virga et opus servo debentur. Terra delicata fructificare debet frumentum, quoniam viri contemplativi fructus debent facere vitæ contemplativæ, scilicet orare, legere, meditari, et his similia, terra mediocris ferre debet semitriticum, quia activi debent facere opera misericordiæ, scilicet pascere egenos, vestire nudos etc., quæ in Evangelio describuntur (*Matth. xxv*).

Liquet, ni fallor, quomodo ea quæ de proprietate bovis dicta sunt, venerabili Patri Augustino conveniant. Est adhuc aliud in bove quod eidem Augustino specialius assignari possit. Bos etiam escas devoratas iterum in os revocat, et ruminando subtilius eas comminuit, ut eas magis nutritivas efficiat. Hæc autem multiplex ruminatio multa et subtilis est Scripturarum disquisitio. In qua Augustinus cæteris Ecclesiæ doctoribus præeminuit. Quadripartita enim Scripturarum serie tanquam quatuor paradisi fluminibus faciem terræ irrigavit, quas si nominibus veis distinguere, alia naturalis, alia juridicalis,

alia speculativa, alia disciplinalis, potest appellari. Naturalis ad artes liberales pertinet, quæ omnes excepta grammatica et rhetorica naturales sunt, eo quod naturali quadam rerum connexionem sibi cohæreant. Juridicalis est rhetorica, quæ ad legem fori, et controversias causarum pertinet, pro qua de Augustino dictum est, quia discipulos suos sine dolo docebat dolos. Speculativa est per quam scholares docuit divinæ legis veritatem. Disciplinalis est, per quam claustrales docuit religionis virtutem. Duæ priores sunt ancillæ, sequentes vero duæ sunt dominæ, eo quod illæ doceant hominem scire, istæ vero vivere.

Ex his autem studiis tam diversis, diversa imitatoribus suis studia Augustinus reliquit. Sunt enim alii qui discunt bene vivere et non scire, alii semper discunt scire et nunquam bene vivere, alii et scire et vivere discunt. Qui discunt vivere et non scire, sunt sancti et simplices viri, magis sanctitatis quam scientiæ cupidi, eo quod in multa scientia multa sit indignatio. Ideoque discunt ab alio humilitatem, ab alio patientiam, ab alio mansuetudinem. Ille docet eos silentium, ille gravitatem, alius frequens ministerium, sicque in schola virtutum exercitati, legem Domini immaculatam et convertentem animas, virtutibus non literis scribunt in cordibus suis. Istæ ni fallor sunt asinæ de quibus dictum est: *Boves arabant, et asinæ pascebantur juxta illos*. Asinæ siquidem sunt tales, quia primo mane intrantes vineam Domini portant pondus diei et æstus sine murmure et simulatione. Asinæ sunt, quia patientes in injuriis sustinent omnia pro eo cui se proaverunt. Asini sunt, quia extrema vilitate contenti gaudent abjecti esse in domo Dei, imo in hoc accipiunt responsum conscientiæ, si omnibus inferiores videantur.

Qui vero semper scire et bene vivere discunt, sunt illi qui tumentes inani philosophia, gaudent se multa subtiliter investigasse, scilicet genera problematum, angulos syllogismorum, dispositionem orbis terræ, verticem elementorum, initium et consummationem temporum, vicissitudinum permutationes, anni cursus, dispositiones stellarum, naturas animalium, iras bestiarum, vim ventorum, differentias virgultarum, virtutem radicum, et his similia: finem studiorum suorum in hoc constituentes, ut rerum causas perspicaci mentis oculo videantur attigisse. Verum causam illam causarum, quæ est principium et finis omnium, lippo, imo cæco oculo potius respiciunt, utpote quam non philosophando, sed bene vivendo oportet investigare: quod genus studii solis justis repositum nondum isti apprehenderunt, nisi forte bene vivere dicamus, eo modo quo periti homines dicunt in sæculo, quoniam bene vivit qui bene se pascit: vel eo loquendi modo, quo illi dicuntur habere bonum sæculum, qui de voluptatibus hujus vitæ in quantum valent nihil omitunt. O utinam tu qui multa discis, quandoque te ipsum doceas, nec a summo

cœli, sed potius a teipso philosophari incipias, ut videas quid es, quid esse debueras, et quid futurus es. Neque enim modica scientia est seipsum cognoscere, eo quod de cœlo descenderit *γῶθι σεαυτὸν*, quod est: Cognosce teipsum. Forte si quaeratur a te quid sis, philosophice respondebis animal mortale rationale, quia hæc vera hominis definitio est. Et ecce animal dat tibi peccati vetustatem, mortale pœnæ necessitatem, rationale cœlestem dignitatem. Cum ergo audis animal, plange miseriam tuam, quia animal et peccator es. Cum audis mortale, formida ignem æternum, quia in brevi moriturus es. Cum audis rationale, recole dignitatem tuam, quia ad imaginem Dei factus es. Audi homo et intellige, quod rationalis et mortalis appellaris, siquidem rationale ad vitam, mortale ad mortem pertinet. Ergo si tuam ipsius definitionem intelligis, mors et vita circa te dimicant, cujus illarum potius futurus sis. Nunc ergo sapienter philosophare et circumspectus esto, utrum potius eligas, an filius mortis, an filius vitæ esse et nominari? Quod si magis vitam quam mortem eligis, cave ne male vivendo ab illo, qui vera vita est, discedat, ipso dicente: Ego sum via veritas et vita (*Joan. i*). Quoniam ergo et hoc oportuit facere, et illud non omittere, sic discas ut etiam bene vivas, sic ama sapientiam ne perdas justitiam. Nam et si discere bonum est, sed certe bene vivere magis necessarium. Ut ergo finem loquendi pariter audiamus, Deum timere, et mandata ejus observare, hoc est, omnis homo. Ideoque studii nostri propositum et vitæ progressum in hoc conemur consummare, ut scientia vitam nostram regat, et vita scientiam custodiat, ut sic in utroque proficientes recta via gradiamur ad illam beatitudinem æternam, in qua est plenitudo scientiæ et inæstimabilis jucunditas vitæ, quam neque oculus vidit nec auris audivit, neque in cor hominis ascendit, ut Deus præparavit diligentibus se. Quam nobis præstare dignetur ipse Dominus noster Jesus Christus, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XLVII.

IN NATIVITATE BEATÆ VIRGINIS MARIE.

Quasi oliva speciosa in campis, et quasi platanus exaltata sum juxta aquam in plateis (*Eccli. xxvii*). Hodiernæ diei festivitas divinis laudibus et obsequiis nos movet esse intentos, in qua autor mirabilium Deus æternæ prædestinationis arcanum, et promissionis suæ veritatem per beatam Virginem mundo voluit reserare. Omnibus ergo animi votis amplectenda sunt gaudia, quæ Mariæ navitatem festivam faciunt, ut non solum portemus ea in corpore, sed et mentis affectu interius, ac foris attestatione bonorum operum prosequamur, ne similes illis inveniamur qui ludos et gestus theatrales libenter aspiciunt: quos tamen judicio rationis improbantur eo quod merito in reprehensionem veniunt, minime cupiunt imitari. Et quæ potest major esse spiritualium gaudiorum materia quam nostræ redemptionis arram suscepisse, quæ paternæ præva-

licationis delictum ablueret, repararet innocentiam, placaret iram districti Judicis, aperiret portam cœli, et captivis conferret libertatem. In ipsa enim omnia gratia vitæ et veritatis, et in ipsa omnis spes vitæ et virtutis. Non talis mater illa quæ super faciem universæ terræ decretum maledictionis et væ quadrifarium induxit, quo premuntur omnes filii Adam a die ortus sui usque in diem sepulturæ suæ.

Si non recolis primum væ, quod per Evam damnata est humana posteritas, suggerit tibi illud languor corruptionis corporeæ. Secundum, temporarium pressurarum molestiæ. Tertium, occulti hostis insidiæ. Quartum, extremæ ultionis angustia. O Eva mater impia, quæ filias tuas ante necas quam parias, ut quid hoc fecisti? Quare induxisti super te et super illas peccatum grande? Sed ad te beata Virgo Maria respiciunt ruinæ istius levamina, quæ jam olim in lege et prophetis reprovissa, signis multiplicibus præstensa es, ut in tuo ortu epem veniæ peccatores ponerent et ex promissione jam facta de te patientius suæ miseræ cumulum tolerarent.

Vis ergo, o peccator, audire Mariam tibi repromissam? Recole virgam Jesse de qua Esaias loquitur (*Isa. ii*), et ecce in ea promittitur tibi nativitas Mariæ. Recole arcam testamenti, quæ operiebatur auro purissimo (*Exod. xxxvii*), et in ea figuratur tibi Mariæ virginitas. Recole florentem amygdalum, de qua Salomon loquitur, et ibi tibi significatur Mariæ fecunditas. Recole ferculum Salomonis, cujus columnæ argenteæ, reclinatorium aureum, ascensus purpureus (*Cant. iii*), et ibi ostenditur tibi Mariæ regalis dignitas. Unde etiam et olivæ comparata est propter plenitudinem gratiarum, in capitulo quod præmisimus in hæc verba: Quasi oliva speciosa in campis et cætera. Si enim olivæ proprietatem inspiciamus, in hoc primo eleganter satis beatæ Mariæ congruit, quia viret hyeme et æstate, nec aliqua frigoris sive tempestatis, aut etiam æstivi caloris intemperantia speciem suæ viriditatis amittit. Æstate autem futura vitæ claritas accipiendæ est, sicut in Evangelio Dominus dicit de arboribus: Cum producent ex se fructum, scitis quoniam prope est æstas, quæ ideo æstati comparatur, quia ea adveniente, et mæroris nostri nubila transeunt, et vitæ dies æterni solis claritate fulgescunt. Hyemis vero nomine præsens vita accipiendæ est, quæ et mortalitatis astringitur frigore, et diversis tentationum ventis impellitur, de qua in Canticis scriptum est: Jam enim hyemis transit, imber abiit et recessit. Oliva ergo nostra et æstate et hyeme virorem suum retinet, quia beata Virgo Maria humore spiritualium gratiarum perfusa præsentis vitæ torpore non aruit, et æternæ vitæ amœnitatem inter omnes filias Evæ gloriosa suscepit. In hac oliva ramos, folia, fructum, et oleum pariter considera. Rami siquidem ejus sunt viri justi, quos Dominus in Evangelio ramos vocat, ubi dicit de grano sinapis, quod factum est in arborem magnam, et volucres cœli requieverunt in ramis ejus (*Matth. xiii*),

Rami, inquam, sunt sancti viri, qui imitatione virtutis et sanctitatis proposito beatæ Virgini quodammodo inserti sunt, longitudine spei et latitudine charitatis circumquaque diffusi. Folia vero verba sunt evangelicæ veritatis, quæ ipsa apostolos et alios nascentis Ecclesiæ filios docuit. Hæc enim sunt folia ligni vitæ, de quibus in Apocalypsi dicitur, quia sunt ad sanitatem languentium (*Apoc. xxii*): quia in verbis evangelicæ prædicationis medicina est, et salus languentium animarum. Fructus autem olivæ istius sunt opera ætilvæ et contemplativæ, utpote aures Dei orationibus inclinare, secretis divinis interesse, puerum Jesum lacte pascere, et his similia.

De hac oliva oleum diversi generis emanavit, oleum videlicet effusionis, oleum puritatis, oleum læticiæ, oleum unctionis. Oleum effusionis (de quo scriptum est: Oleum effusum nomen tuum [*Cant. i*] innocentia est exterioris conversationis, qua cæteri ad vitam bonam invitantur. Oleum puritatis de quo præcipitur in Exodo, quod purissimum de arboribus olivæ ardeat in tabernaculo Domini (*Exod. xxvii*), et est puritas bonorum operum. Oleum læticiæ (de quo scriptum est: Unxit eum Deus oleo læticiæ præ consortibus suis [*Psal. xliiv*] fervor est charitatis. Oleum unctionis quo jubetur inungi labrum illud æneum, in quo lavabant se sacerdotes ingressuri tabernaculum, affectus est misericordiæ et pietatis (*Exod. xl*). Labrum enim æneum cum aqua, pœnitentiam lachrymis irrigatam significat. Oliva igitur nostra, id est, beata Dei Genitrix, distillavit oleum effusum simpliciter viventibus: oleum purissimum, fortiter operantibus: oleum læticiæ, ardentem amantibus: oleum unctionis, id est misericordiæ criminosis post lapsum redeuntibus.

Vides igitur quoniam oliva ista speciosa est in ramis, speciosa in foliis, speciosa in gèrmine, speciosa in liquore. Sed quare potius speciosa est in campis, quam in sylvis? Idcirco quoniam sylvæ spinas et vepres nutriunt, et frondium densitate umbram faciunt, qua radius solis excluditur, et omnimodo sylvestres arbores utilitati hominum minus idoneæ reperiuntur. Quid ergo per sylvas, nisi mentes sylvestres peccatorum debemus accipere, quæ caligine vitiorum tenebrosæ solem justiciæ a se excludunt, et a fructu bonorum operum omnino steriles, vepres et spinas nutriunt? Præcæ conscientia metuentes in se immanitatem criminum, super se potestatem Judicis, subtilem se crudelitatem tortoris. In hujusmodi sylvis prædones et sicarii et serpentes et scorpiones, id est vitiorum multitudo magna nimis invenitur, ut nullus possit ibi locus esse justiciæ, aut accessus sanctitati. Ne ergo in loco isto horrore et vastæ solitudinis inveniatis adæqua sylvam itam in campum, et præcide proceras illas vitiorum arbores quæ surrexerunt, fastum videlicet mundanæ elationis, ambitionis malum, flammam luxuriæ, invidiæ tabem, et cætera genera vitiorum, ut excisis vitibus campi æqualis facies, id est conscientia pura appareat, et sic libere olivam istam

respicias, et sine nubilo possis intueri Mariam.

Campi siquidem mentes humiles, et a timore secularis conversationis metu divini judicii adæquatæ intelliguntur, ut ibi: Ascendunt montes et descendunt campi, in locum quem fundasti eis (*Psal. ciii*). Sed forte in campo isto nondum apparuisti, eo quod in tenebris peccatorum sis usque adhuc, et lumen justiciæ non illuxit tibi. In ipsis tamen tenebris tuis eo quo potes respectu beatam Mariam intueri, in lectulo tuo illam cogita, et tene in memoria cordis tui: quoniam et res in quam directe radius solis non dirigitur, ex repercussione luminis quandoque irradiatur, et infirma conscientia quæ radio aspirantis gratiæ non tangitur, per vitam justorum et exemplo bonorum operum quandoque mutatur in melius. Quid enim aliud sunt justis cum impiis conversantes, quam fulgur quidem lucens in tenebris?

Fulgebunt, inquit Scriptura, justis, et tanquam scintillæ in arundinetis discurrent (*Sap. iii*). Fulgor iste, id est claritas sanctitatis cum ad injustos dirigitur, quandoque in eis excitat fumum, quandoque ignem, quandoque caliginem, Fumus, cum exemplo in se ipsis confunduntur, et scelera sua erubescere incipiunt, et sic in lachrymosam compunctionem resolvuntur (*Cant. iii*). Fumus enim sanctarum mentium compunctio designatur, ut ibi: Quæ est ista quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ et thuris? Quandoque vero fulgor iste ignem excitat in peccatoribus, ut quando audita vita illa beata invisibilem bonorum amore, velut igne quodam accenduntur, de quo igne Moysi præcipitur (*Levit. vi*), ut in altari Domini jugis sit ac perpetuus. Aliquando etiam fulgor iste in reprobis excitat caliginem, ut dum visa justorum ardua conversatione, se ad illam ascendere posse diffidunt, et sic caligine desperationis excæcantur. De hac caligine in Psalmo dictum est: Inclina vitæ cælos, et descendet et caligo sub pedibus ejus (*Psal. xvii*). Ex metu enim extremæ ultionis (quæ per pedes Domini recte accipitur) in reprobis mentibus oritur cæcitas desperationis.

Fulgebunt igitur justis, ut diximus, et tanquam scintillæ in arundinetis discurrent. Scintillæ vero viros sanctos significant, qui foris lucent bono opere, et intus ardent charitate. Arundo vero peccatores designat, qui omni virtutum humore siccati, merito suæ iniquitatis ignibus æternis sunt præparati. Sed in arundinetis viri sancti, sicut scintillæ discurrent, quia sicut scintillæ ignis arundines consumunt, et redigunt in favillam, sic viri sancti exemplo bonæ vitæ, quod animale et vetustum est in peccatoribus destrunt, et stipulam vitiorum adhibita flamma charitatis exurunt. Sic ergo mali inter bonos, sicut arundines juxta scintillas, et plateæ arentes juxta aquas positi sunt. Impii enim homines plateæ illæ sunt de quibus in planctu Hieremiæ scriptum est: Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, lapides sanctuarii dispersi sunt in capite

omnium platearum (*Jer. iv*). Ex his plateis quedam A juxta aquam positæ sunt. Sunt enim plerique criminosi latas hujus seculi vias tenentes, qui aliquando per verba sanctæ exhortationis, aliquando per virtutum dona quæ in aliis aspiciunt, aliquando ad lachrymas et gemitus vere pœnitentium corde compunguntur. Qui ergo verba sacre Scripturæ exhortationis devotus suscipit, etiam vitam præteritam non deserens, juxta aquam sacri eloquii positus est, de qua dicitur: Cibavit illum pane vitæ et intellectus, et aqua sapientiæ salutaris potavit illum (*Eccl. xv*). Qui vero dona gratiarum quæ in se non habet, in aliis veneratur et diligit, juxta aquam gratiæ spiritualis positus est, de qua dicitur: Effundam super vos aquam mundam et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris (*Ezech. xxxvi*). Qui ad lachrymas pœnitentium in seipso erubescit et confunditur, juxta pœnitentiæ aquam positus est, de qua scriptum est: Antequam comedam suspiro, et tanquam inundantis aquæ, sic rugitus meus (*Job. iii*). Sic igitur et plateæ sunt, et tamen quodammodo juxta aquas ponuntur, quoniam etsi latas hujus vitæ vias teneant, eo quod Dei dona venerantur in aliis et diligunt, suscipiendæ gratiæ habiliores et promptiores sunt.

Videre jam potes qualiter Virgo mater, quæ prius comparata est olivæ speciosæ in campis, sit quasi platanus exaltata juxta aquam in plateis, subintellige constitutis. Platanus siquidem arbor lata est, expansis ramis, umbram faciens uberiorem, quæ idoneum est umbraculum his qui calore solis intemperato fuerint fatigati. Umbra illius platani nihil aliud confidentius accipitur, quam incarnatio Verbi de qua dicitur: Et virtus Altissimi obumbrabit tibi (*Luc. i*). Si enim umbræ naturam enucleatius inspiciamus, ex lumine et corpore elicitor. Tunc ergo platanus hæc umbram copiosissimam reddidit, quando lumen incorporeæ divinitatis in beata Virgine assumpsit corpus nostræ humanitatis. In plateis autem umbra platani hujus diffusa est, quoniam omnibus criminosis, et sub peccati onere gementibus, opem suæ protectionis porrigit, omnibus, inquam, post lapsum redeuntibus et desiderantibus viam salutis. Considerate modo omnes plantas, quæ de radice matris Evæ prodierunt, si aliqua tam sublimis sit, ut Maria, quæ, et si pro conditione naturæ æqualis sit cæteris, tamen donis et meritis supra omnes exaltata est. Tribus plane modis eam super omnes filias Evæ videmus exaltari, videlicet per sanctificationem, qua exaltata est ab omni affectu terrenæ corruptionis: per cognitionis plenitudinem, qua exaltata est ab omni nubilo erroris: per summam contemplationem, qua exaltata est ab omni tumultu mundanæ actionis. Nobis igitur, fratres charissimi, qui ad hanc virtutum eminentiam assurgere non possumus, sub umbra ejus pausandum est, ubi in æstu vitiorum refrigerium, in pressuris seculi umbraculum, et in omnibus laboribus quæ huic vitæ fastidium ingerunt, quietem assequamur. Fe-

stinet ad umbram protectionis ejus qui longe est, teneat nec dimittat qui jam apprehendit: quia ipsa est dux securitatis peregrinantibus, et pervenientibus ad viam portus salutis, quæ nobis ejus interventu largiatur Jesus Christus Dominus noster, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XLVIII.

IN FESTO OMNIUM SANCTORUM.

Fiant luminaria in firmamento cæli, et dividant diem et noctem, et luceant in firmamento cæli, et illuminent terram (Gen. i).

Sicut ex Scripturis sanctis cognovimus, omnia opera Domini benedictant ei, quoniam nulla creatura tam despecta est quæ non aliquo singulari beneficio laudem Dei videatur continere. Excellentius tamen benedictus est in firmamento cæli, non solum quia cæteris creaturis supereminet, verum etiam quoniam stellarum aliorumque luminum ornatu multiplici, miram Dei potentiam mirabiliter ostendit: quæ in eo posita sunt, non tantum ut ibi luceant, sed etiam ut distinguant inter diem et noctem, et illuminent terram. Licet ergo in hoc firmamento visibili et ornatu ejus nobis occurrat multa materia laudis, tamen verba quæ præmissimus ad firmamentum spiritale, et luminaria spiritalia, in quibus magis elucet Dei virtus et Dei sapientia, libet convertere, ut et festivitati hodiernæ magis congruant et proficiant devotione. Firmamentum ergo de quo loqui volumus, homo Christus Jesus est qui sicut firmamentum aliis operibus conditionis specie, magnitudine, sublimitate præminet: ita ipse cæteris sanctis præminet specie, quia ipse est speciosus forma præ aliis hominum; in magnitudine, quia magnitudinis ejus ipse est finis; sublimitate, quia ipse est super omnia Deus benedictus in secula. Ideo etiam Christus firmamentum appellatus est, quoniam sicut firmamentum naturam aquæ tenet, secundum beatum Gregorium quæ gelu constricta in glaciem, et postmodum in crystallum solidata est, ita Christus homo ante resurrectionem velut aqua fuit, qui fame, siti, multisque aliis infirmitatibus, videlicet nascendo, patiendo, moriendo, velut aqua defluxit. Unde Psalmista ex persona ejus: Sicut aqua effusus sum, et dispersa sunt omnia ossa mea (*Psal. xxi*). Post resurrectionem vero tanquam crystallus firmatus et solidatus fuit, eo quod impassibilis et immortalis, sicut David propheta dicit: Fiat manus tua super virum dexteræ tuæ, et super filium hominis quem confirmasti tibi (*Psal. lxxix*). Unde Ezechiel propheta ipsum appellat firmamentum, et crystalli speciem dicit habere, ubi sic loquitur: Super capita quatuor animalium similitudo firmamenti, quasi aspectus crystalli horribilis extendit super capita ipsorum quatuor (*Ezech. i*).

Luminaria vero hujus firmamenti omnes sancti sunt, qui in eo sunt fundati. Primo in hac vita fide, spe, charitate, cæterisque virtutibus, quas ab ipso acceperunt, et in illa cælesti gloria sunt in eo re-

dicati beata illa fructione visionis ejus, unde ipse Dominus: Qui manet in me, et ego in eo, hic fert fructum multum (*Joan. xv.*) Et Joannes: In hoc scimus, quoniam in ipso manemus, quia de Spiritu ejus accepimus (*I Joan. iv.*): Et Apostolus: Per ipsum et cum ipso, et in ipso sunt omnia (*Rom. xi.*). Sancti ergo omnes luminaria sive stellæ dicuntur, sicut Paulus dicit de eis: Inter quos lucens tanquam luminaria in hoc mundo, verbum vitæ continent (*Philip. ii.*) Et alibi: Stella differt a stella in claritate (*I Cor. xv.*). Et in Job Dominus loquens, ait: Ubi eras cum me jubilarent omnes filii Dei, et laudarent astra matutina? (*Job xxxviii.*) Qui ideo stellæ appellantur, quia sicut stella aliam modo pulchritudine, modo claritate, modo rubore, modo puritate antecedit, ita et inter electos Dei. Virgines enim commendat species, confessores claritas, rubor sive flamma charitatis apostolos et martyres, puritas vero naturæ spiritus, facit excellentiores.

Virgines ideo decore commendantur, quoniam in hac vita pudicitiam carnis et castitatem servaverunt, retinentes vestimenta sua candida, nulla corruptione concupiscentiæ carnalis ea inquinantes. Unde et sine macula sunt ante thronum Dei et sequuntur Agnum quocumque ierit (*Apo. xiv.*). Ipse enim speciosus est, et speciosas libentius aspicit, alloquitur, tangit, osculatur, et amplexibus stringit, et illæ speciosi desiderio sequuntur eum quocumque ierit. Videt eas in hac vita oculo electionis, alloquitur promissione futuræ beatitudinis, tangit eas tactu divinæ aspirationis, osculatur osculo internæ dilectionis, amplexatur largitione supernæ contemplationis.

Confessores vero stellæ sunt cæteris clariore, qui doctrina sana et claritate verbi Dei illuminaverunt et eos qui erant in tenebris perfidiae, ad lumen ecclesiasticæ fidei perduxerunt. Illuminaverunt sursum docendo quæ essent in cælo justis præmia reposita, deorsum ostendendo quæ in inferno impiis expectarent supplicia: a dextris monstrando virtutes et bona opera, per quæ ad vitam tenditur: a sinistris quando docuerunt vitare scelera, per quæ ad supplicium descenditur. Retro illuminaverunt, docendo cavere versutias et fraudes diaboli: ante, cum docuerunt nos spernere mundum cum delectationibus suis. Isti sunt montes illi, de quibus Propheta dicit: Illuminans tu mirabiliter, a montibus æternis turbati sunt omnes insipientes corde (*Psal. lxxv.*) Sicut enim montes prius solis claritatem excipiunt, et ab ipsis montibus in vallem descendit, ita et montes isti æterni, id est vitam æternam annunciantes, mirabiliter, hoc est miraculis comitantibus, illuxerunt, dum ipsi velut altiores cæteris vitam et merito fidei lumen susceperunt, et suo postmodum ministerio infirmis et ignorantibus id ipsum lumen communicaverunt. Quo respersi lumine turbati sunt insipientes corde, vitam æternam, de qua non audierant, stupebant annuntiari. Nec solum in vallibus, imo ubique locorum lumen istud radiabat:

A quia illorum doctrina fulguri comparata est, quod omnia circumquaque illuminat, sicut de sanctis animalibus dicitur: Ibant et revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis (*Ezech. i.*)

Stellæ vero ardentiores et igne charitatis magis inflammatae, sunt apostoli et martyres, qui tanto fervore dilectionis Dei accensi sunt, ut sicut flamma materialis subjectum suum consumit et redigit in cinerem ita et eos flamma charitatis consumeret, quod utique factum est quando tradiderunt corpora sua propter Deum ad supplicia. Postmodum vero eadem flamma accinerati sunt, dum morte gloriosa vitæ hujus corruptibilis terminum, cum Christo cupientes vivere consecuti sunt: fervor autem charitatis, qui in sanctis martyribus eminebat, ratione similitudinis flammæ comparatur. Flamma etenim quandoque urit ardore, quandoque intuentes se excæcat nimia claritate, quandoque e vicino posita, et illustrat lumine, et calefacit calore. Simili modo ad flammam charitatis, quia ardebant apostoli et martyres,usti sunt persecutores et tyranni, qui eis pœnas et tormenta intulerunt: quia dum eos vita privari conati sunt, primo in anima malitiæ ardore sunt adusti, postmodum vero justo Dei judicio gehennæ incendiis mirabiliter sine remedio cruciati sunt. Alii ad aspectum flammæ illius cæci facti sunt, qui dum viderent sanctos Dei reserare carceres, solvere catenas, sanare infirmos, mortuos suscitare, non hoc divinæ virtuti sed magicis artibus ascribebant, et sic occasione luminis, quo illuminari debuerant, lumen perdiderunt. Cæteri vero qui devote illorum facta et dicta venerati sunt, per eos illuminati sunt ad fidem, et iosorum exemplo accensi sunt ad dilectionem.

Sanctos autem angelos stellas puriores recte dixerim, qui eo quod spiritualis naturæ sint, subtilitate cæteris sanctis præponuntur. Unde et apostata angelus, quia prima puritate et subtilitate Deo erat similior, in superbiam elatus, aliam similitudinem quæ Deo erat inimica, habere concupivit cum dicit: Ascendam in cælum, ponam sedem meam ad aquilonem, et ero similis Altissimo (*Isa. xiv.*) In hoc Deo similis esse volens, ut sicut ille super se non habebat alicujus potestatis dominium, ita et ipse ab omni emancipatus dominio, ad Deum noluit habere alicujus obedientiæ respectum. Propter eam autem similitudinem, quam cum Deo habent angeli sui, qui majorem puritatem assecuti sunt, divinæ contemplationi semper assistunt. Alii vero qui in conditione suaj minus subtilitatis acceperunt, quandoque ad terras ad consummanda Dei opera transmittuntur: sicut legimus de angelo, qui revolvit lapidem ab ostio monumenti (*Matth. xxviii.*) de angelo, qui descendit in piscinam, dum moveretur aqua (*Joan. v.*) de angelis, qui operati sunt incendium Sodomorum (*Gen. xix.*) et in aliis multis locis. Alii ad nos destinantur, ut gerant curam salutis nostræ, suggerant nobis bona quæ agere debemus, præsentent orationes nostras ante Deum. Isti sunt principes qui stant

orantibus levantibus puras manus ad Deum, de quibus per Psalmistam dicitur: Prævenērunt principes conjuncti psallentibus in medio juvenularum tympanistriarum (*Psal. LXVII*). Sic ergo propter diversa eorum officia, alios contemplatorios, alios operatorios, alios administratorios spiritus possumus appellare.

His stellis spiritalibus quas in firmamento, quod Christus est, positas diximus, duas alias miræ pulchritudinis libet adjicere, quarum una stella maris, altera stella matutina nuncupatur. Stella maris est beata virgo Maria, quæ in mari hujus seculi nos regit et protegit, et meritis suis cum precibus ducit ad portum salutis. Stella matutina Christus est, quia sicut stella matutina mane oritur, et sequentis diei signum est, ita Christus mane ortus est, dum ipse primus resurrexit a mortuis, et sequentem diem,

hoc est nostram resurrectionem, ipse resurgendo præsignavit. Neque eidem firmamento de quo locutus sum, lunam et solem deesse crediderim, quæ sunt luminaria illa magna, facta ut præsent diei et nocti. Et luna quidem ipsa est Ecclesia, de qua dicitur: Sol et luna steterunt in habitaculo suo (*Habac. III*). Et alibi: Fecit lunam in tempore, sol cognovit occasum suum (*Psal. CIII*). Hæc luna in firmamento posita est, quia in Christo constructa et fundata. Recte autem sancta Ecclesia luna appellata est, quia sicut luna non nisi a sole lumen accipit, ita Ecclesia non nisi a Christo habere potest lumen virtutis. Solem etiam, hoc est virtutem divinitatis, in firmamento jam dicto positam esse non ambigimus, quoniam in Christo homine, secundum verbum Apostoli, habitat plenitudo divinitatis corporaliter (*Coloss. II*). Sed licet sanctos cum Christo regnantes stellas dixerim, subtilius eos intuens possum vere dicere stellis omnibus eos clariores: quoniam sicut lux eos illuminans, quæ Deus est, omni alia luce est clarior, ita et per illam illuminata cæteris luminibus clariora sunt.

Siquidem in regno illo superno impletum est quod dixit, qui sedebat in throno cum ait: Ecce nova facio omnia (*Isa. XLIII*). Sancti etenim Dei ibi renovati sunt in ratione, quia perfecte Deum cognoscunt, ideoque sunt sine omni errore. Renovati sunt in voluntate, quia pacem plenam, quæ ex Deo est, assecuti sunt, ideoque Deum diligunt sine omni perturbatione. Renovati sunt in memoria, ut affectum suum semper in Deum dirigant, ideoque Deum cogitant sine intermissione. Ratio, inquam, renovata est, quæ solam illam scientiam ibi tenet per quam intellectus ad cognoscendum illuminatur, et affectus ad diligendum accenditur. Videmus in hac vita quod sicuti quædam claritas est sine calore, et illa illuminat et non calefacit, alia est cum calore, quæ et illuminat et calefacit, ita est in scientiis. Sunt enim quædam scientiæ quæ illuminant intellectum, et non accendunt affectum, quales sunt artes liberales, dogmata philosophorum, et his similia: et ista scientiam faciunt, non sapientem. Est alia scientia quæ illuminat intellectum, et ad diligendum accen-

dit affectum, qualis est scientia de Deo habita, et de statu cælestis vitæ, quæ sola intellectu sanctorum tenetur et comprehenditur quantum ad usum. Omnis alia scientia, secundum dictum Apostoli, ibi destruetur, quoniam seculares scientiæ et si in cognitione ibi forte habendæ sunt, nullum tamen in scientibus habebunt effectum. Voluntas etiam in Deo pacificata erit ab omni perturbatione aliena, quia nec prosperitas secularis turbabit eam per ineptam læticiam, nec adversitas per ingruentem molestiam, nec cupiditas affectando habere quod deest, nec timor metuendo perdere quod habet. De quibus quatuor passionibus philosophus dicit: Gaudia pelle, pelle timorem, spemque fugato, nec dolor adsit. Nubila mens est, vincitaque frenis, hæc: ubi regnant. Et poeta:

*Hinc metunt, cupientque, dolent, gaudentque, nec
{auras
Dispiciunt, clausæ tenebris et carcere cæco.*

Sed et memoria ibi semper in Dei recordatione erit continua, ut quæ in hac vita longe a Deo relegata, per creaturas hujus mundi, quæ infinitæ sunt, cogitationibus infinitis distrahiur, tunc omnibus quæ hujus mundi sunt in oblivionem traditis, solum Deum diligat, ideoque Jesum solum meditetur. Tunc ergo adimplebitur quod dictum est, quia Deus erit omnia in omnibus (*Coloss. III*). Erit enim Deus in ratione claritas, in voluntate charitas, in memoria perennitas.

Unde satis evidenter colligitur quod sancti Dei non solum stellis similes, sed etiam stellis omnibus sunt clariores. Habemus ergo luminaria quæ posuit Deus in firmamento cæli, ut dividant diem et noctem, sicut in rerum natura videmus quod sol diem, luna et stellæ noctem illuminant. Nox autem vita præsens, dies autem futura vita intelligitur. Sol ergo diem illuminat, quia Deus qui est verus sol, vitam illam beatam supra præsentia clarificat, et sicuti ipse totus lux est, ita et illa vita tota est dies sine omni nube obscuritatis. Noctem vero illam luna et stellæ illuminant, quum in vita præsentia sancta Ecclesia, et sancti Dei in ea militantes sive triumphantes miraculis, eruditione, conversatione eam illuminant, longe tamen aliter, quam dies illuminata sit. Cum enim nox illuminatur, et claritas

videtur quodammodo obscura et obscuritas clara: quoniam in vita præsentia, nec bona sine malis, nec vitia sine virtutibus omnino esse possunt, ita ut etiam justi quodammodo clari, et quodammodo tenebrosi esse videantur. Sicut enim macula semper est in luna, ita et in Ecclesia. Inde est quod propter nubem peccati, cælum, et cæli lumina perspicaciter non possumus intueri, imo quod plangendum est, quandoque nec oculos ad cælum levare possumus, ubi nostra spes reposita esse debuerat, peccatorum nubilo præpediti.

Ecce multi dum oculis corporalibus cælum et stellas corporales volunt respicere, non valent, vel quia contracti, vel quia obstaculo præpediti, vel quia lumine privati sunt. Contractos illos esse

dixerim, qui cupiditate terrena curvati sola transitoria cupiunt, et ideo oculos cordis semper in terram figentes, eos ad cœlestia elevare non possunt: plane sicut amor ad faciem, timor ad manum, ita cupiditas ad terram semper oculos dirigit, verbi gratia: Filius semper intendit in faciem patris quem diligit, servus ad manum domini sui respicit, ne flagelletur pro excessibus quos commisit, avarus vero cor semper apponit divitiis, quoniam ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum (*Matth. vi*). Ipse etiam Dominus in Evangelio, ubi loquitur de semine quod in spinis cecidit, avaros significans ait: Illi sunt qui audiunt verbum et a sollicitudinibus et a voluptatibus vitæ euntes suffocantur nec referunt fructum (*Matth. xiii*). Qui vero obstaculo impediuntur ne cœlum videant, superbi sunt, et elati spiritu, qui superbiam mentis operimentum quoddam inter se et Deum statuerunt, sicut David propheta dicit: In labore hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur (*Psal. lxxxi*). Ideo tenuit eos superbia, operi sunt iniquitate et impietas sua, hoc est duplici superbia, ut impletas dicitur superbia, qua homo non humiliatur Deo: iniquitas, superbia qua homo cupit anteferri proximo. Superbia ergo operimentum est, quo impeditur homo ne Deum videat, in quo et se habere videtur illa beneficia, quæ a Deo per humilitatem erant impetranda. Dum enim elati cordis homo de virtutibus cogitat, dictante superbia, illas se habere præsumit; cum de scientia illam, arroganter sibi præcæteris ascribit; cum de honoribus, aliis se æstimat omnibus digniorem; et infirmitatis suæ defectus non aspiciens, bona etiam quæ non habet in se ponderans, semper contempitor est aut æmulus alienæ virtutis. Quare hoc? Quoniam impediente superbia ad Christum respicere non potest, ut in ipso videat quam humilis, quam patiens, quam suavis, quam bonus est Dominus: ut sic ad suas infirmitates respiciens, deploret humiliter quod sibi intellexerit deesse, sicut beatus Job fecisse legitur cum diceret: Auditum auris audivi te, nunc autem oculus meus videt te, idcirco ipse me reprehendo, et ago pœnitentiam (*Job xlii*). Superbia igitur quoniam ad Deum non respicit, ut in lumine ejus tenebras suas agnoscat, ideo inter omnia peccata difficilior ad pœnitentiam inclinatur. Siquidem prima est in recedentibus a Deo et ultima in redeuntibus ad præassumptas virtutes, sicut Scriptura dicit. Inde est etiam quod diabolus principaliter superbis imperare dicitur, Scriptura attestante quæ dicit: Omne sublime videt, et ipse rex est super omnes filios superbiæ.

Sunt alii qui deficiente lumine oculorum tenebroso cœlum videre non possunt, quales sunt simplices et idiotæ, omnes habiles quidem de ratione ut Deum cognoscant et diligant, et ambulent in mandatis ejus, sed deficiente lumine exteriori, hoc est, doctrina et prædicatione, quæ pastorum ministerio eis exhiberi debuerant, remanent in peccatorum tenebris, eo quod non sint qui salutem animarum ope-

retur, et doceat formam sanctæ conversationis. Clerici enim nostri temporis qui cum ecclesiasticis beneficiis curas animarum suscipiunt, solo quæstu clericos, habitu milites, sed vivendo et prædicando neutros se exhibent, quod opera ipsorum loquuntur. Cum de eleemosynis pauperum regales equos, vestimenta secularia, calcaria et frena deaurata, stellas picturatas comparare non erubescunt, mensa ferculis, thalamus jocis impudicis jocundus est: in palatio ubique resonat cantus de gestis Hectoris, et in sancta Ecclesia silentio damnantur verba Salvatoris. Sic ergo evenit ut infirma Ecclesiæ membra, quæ pastorum antecedente lumine ad Deum conduci debuerant, subtracta eis prædicatione veritatis, in tenebris perseverent.

B Tollantur igitur necesse est de medio contractio avaritiæ, superbiæ operimentum, cæcitas ignorantia, ut Deum Deique sanctos mentis oculis possimus intueri, et tendere ad cœlestem illam gloriam, quam constat nobis esse repromissam. Ut tamen fructuose valeamus visum ad cœlum dirigere, oportet nos non retrorsum vel a latere, sed potius ante nos directe oculos ad cœlum levare: quoniam a dorso vel a latere cœlum respicientes aut offendunt pedibus, aut errant in via. A dorso vero cœlum respiciunt illi, qui in vita sua præterita et bonis operibus quæ fecerunt, nimis confidunt, cum magis ea quæ retro sunt deberent oblivisci, et se in anteriora extendere. Statuentes enim ante oculos suos quomodo vitia reliquerint, pugnaverint contra tentationes, majoribus fuerint sociales, quomodo demum disciplinam tenuerint, et portaverint pondus diei et æstus, eo ipso se dignos æstimantes in charitate tepere incipiunt, et dissoluti esse in disciplina et circa vitæ terminum cum ferventiores spiritu esse debuerant pene frigidi et sine virtute inveniuntur. Non sic certe exul qui tendit ad patriam, qui semper fortius iter agit donec perveniat: non operarius diurnus, qui continue laborat donec opus diei perficiat: non sic sitiens, qui fontem aquæ desiderat, quousque perveniat ad illum. Sed neque anima Deum sitiens cessare debet a cursu boni operis, quousque ad eum perveniat, quo frui concupivit. A latere vero cœlum respiciunt, qui propter

D bona temporalia et voluptates vitæ istius, in quibus quietem sibi habere videntur, Deum venerantur, largiuntur eleemosynas, et ecclesias frequentant, magis devoti Deo pro eo quod acceperunt, quam pro spe vitæ æternæ quam minus diligunt. De quorum numero Satan beatum Job existimans dixit: Nunquid Job frustra timet Deum? Operibus manuum ejus benedixisti, et possessio ejus crevit in terra (*Job i*); quasi diceret: Qui tot bona a Domino in terra accepit, non est mirum si pro eis innocenter se gerit. Qui ergo sic a latere Deum respiciunt, nequaquam visum mentis per viam dirigunt quæ ad Deum conducit. Via enim recta est, ut per illos labores, incommoda, persecutiones, et injurias sustineamus: quia a deliciis ad delicias tendere iter

ominino tortuosum est, nec viatorem aliquando ducit ad metam salutis.

Directe ergo ante faciem nostram cœlum nos respicere oportet, ut faciem, oculos, aures, os, manus, et pedes ad Deum convertamus: faciem ipsam, cognoscendo, oculos; mentis intentione in ipsum dirigendo, aures obediendo, os recta et bona loquendo, manus justa operando, pedes bona cogitando: nec aliquid membrum nostri corporis desit in ministerium sui Creatoris. Ut quid enim recta via non ambulemus? Siquidem et laboris præmium, et contra pericula subsidium a sanctis Dei nobis proposita sunt. De ipsis enim dicitur: quia lucent in firmamento cœli, et illuminant terram: lucere respectu luminis, illuminare respectu illuminati dicitur. Lucent ergo sancti Dei, quia claritatem visionis Dei jam assecuti sunt. Illuminant terram, dum miraculis, eruditione, conversatione, in terra peregrinantes informant, ut sic eorum exemplo et cœleste speremus præmium, et ab ipsis habeamus sanctæ vitæ documentum. Quis ergo tam inops est recti consilii, ut a paupertate non festinet ad sufficientiam, a tristitia ad læticiam, ab angustiis ad voluptates? Hæc enim tria sanctis in præmium reposita sunt, videlicet æterna sæcietas de qua dicitur: Sociabor cum apparuerit gloria tua (*Psal. xvi*). Interna jucunditas, de qua scriptum est: Exultent iusti in conspectu Dei (*Psal. lxxvii*). Jucunda voluptas, de qua dicitur: Delectationes in dextera Dei usque in finem (*Psal. xv*). Ut qui in hac vita pro Christo fuerunt miseri, in illa vita recipiunt omnium honorum sufficientiam, qui pro eo luxerunt perfectam consequantur læticiam, et qui pro eo calamitates passi sunt, ibi delicias possident sempiternas, præstant Domino nostro Jesu Christo, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO XLIX.

IN FESTO OMNIUM SANCTORUM.

Duæ pennæ singulorum jungebantur, et duæ tegerant corpora eorum (Ezech. i).

Verbum quod audisti, fratres, et læticiæ materiam in se continet, et doloris. Quod enim animalium illorum corpora pennis tegi dicuntur, indicium est infirmitatis; quod autem reliquæ jungebantur, signum est futuræ glorificationis. Quoniam ergo in vita præsentis mens peccati conscia opus habet protectione, monemur universi per verbum istud infirma nostra tegere, ne nudi appareamus, ut in futuræ illius vitæ gloria expediti, pennas assumamus præparatas non infirmitati, sed consummatæ sanitati. Anima igitur adhuc infirma pennis opus habet, non quibus volet, sed quibus se tegat et muniat, ut adhuc fragilis corpore, mente lubrica, dissidens moribus, errore implicita, ad studia iners, ad voluptates prona, tarda ad sapientiam, velox ad impietatem: de præteritis nuda, de præsentibus exigua, de futuris incerta, de natiuitate rea, de vita labori et dolori addicta.

Dantur itaque ei duæ alæ in hac vita sua, quibus nuda sua possit tegere, videlicet intellectus Scripturarum, quo se muniat per cognitionem veritatis, et speculatio creaturarum qua se muniat per vinculum charitatis. Sub his pennis manus habere debet, ut et cognitionem Scripturæ, et dilectionem creaturæ approbet semper testimonio boni operis, prius exercitio et labore ambulet, postmodum volet: quia prius laborandum, postmodum vero bravium accipiendum est. Sic prius occurrit Dominus Martha, quam Maria: sic prius datur lex servitutis, quam lex libertatis: sic prius habitatur in Sion, quam in Jerusalem: sic prius nubit Lia quam Rachel: sic prius Petrus, quam Joannes a Domino vocatus est: sic demum a leva transitur ad dexteram: quibus omnibus demonstratur per exercitationem præsentis vitæ ad futuræ gloriæ quietem esse transcendendum. Proponitur itaque homini divina lex, ut iuxta illam informet vitam suam, et ambulet in ea, pennæ duplici ratione comparata. Duo etenim in penna considerantur, venustas et utilitas: venustas, quia ornat; utilitas, quia protegit. Eodem modo mandata Dei venustatem habent in luce scientiæ, utilitatem in mandatorum adimplerione.

Diligens ergo scrutator mandatorum Dei primo in lege Domini debet illuminare intellectum suum, ut sciat qualis sit, quid desit sibi, quanta infirmitas propria, quis defectus virtutum, quam longa miseria, quam brevis consolatio, quot debet Domino suo, et quam pauca potest restituere. Istæ enim sunt divitiæ filiorum Adam a die natiuitatis suæ usque ad diem sepulturæ suæ. O quam vilis thesaurus iste, quam reprobata pecunia ei qui decem milium talentorum debitor est, nihil nisi iram et indignationem sibi omnibus diebus thesaurizasse! Quid factura, o misera anima, quando reddes rationem negotiationis tuæ? Respice adhuc ad thesaurum scientiæ tuæ, si forte aliquid tibi invenias quo possis hoc debitum redimere. Est tibi forsitan aliquid tibi admodum utile, quoniam scriptum est: Qui apponit scientiam, apponit dolorem (*Ecl. i*). Hoc probatæ monetæ denario filius ille prodigus, qui dissipaverat bona sua vivendo luxuriose, defraudatam pecuniam patri suo restauravit, dicens: Pater, peccavi in cœlum et coram te, et non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut unum ex mercenariis tuis (*Luc. xv*). Hunc denarium doloris reponere in marsupio conscientiæ tuæ, hunc foris ostende per studium, intus per affectum, et a te ipso tormentis et cruciatibus exige, quod de commissa pecunia Domino tuo defraudasti. Certè si rogas ignoscit, si doles miseretur, si plangis et ipse parcit, si aperis ipse tecum commorabitur: quia ejus delitiæ sunt esse cum filiis hominum. Et in hoc præcipue divinæ legis tibi commendatur utilitas, ut ipsum qui docet illum tecum habeas commorantem.

Quod si diligenter velis inveni, triplici via tibi divinæ legis commendatur utilitas, scilicet per zelum, studium et affectum. Zelum intellige compunctionis,

studium operationis, affectum devotionis : ut per zelum compunctionis, quasi gladio, veterem hominem in te occidas, per studium boni satisfacias, per affectum vero ei semper adhæreas, quem expectas in præmium, ut nulla rerum temporalium ambitione retarderis quo minus festines, quo minus impetres, quo minus denique curras ut comprehendas. Sed hanc divinæ legis pennam quidam habent tantum ad venustatem, alii vero habent eam ad utilitatem. Ad venustatem illos habere eam dixerim, quibus mysteria Scripturarum sunt pervia, non latent eos præcepta virtutum, non prohibitiones vitiorum. Sed in his omnibus magis volunt illuminare intellectum, quam affectum mundare, non se legi inclinantes, sed potius legem sibi : non cor in lege, sed legem in corde retinentes : de mandatis Domini facientes non medicinam, sed pecuniam. Ut quid, o anima misera, mensa divinæ legis coram te in laqueum facta est? Ut quid fontem scaturire aspicias, et aquam non bibis? Ut quid favum in ore tenens, ceram conteris, abjicias mellis dulcedinem? Utile tibi erat, ut juxta mandatum Domini sumeres librum istum et devorares illum, ut faceret amaricare ventrem tuum, et in ore tuo fieret dulcis tanquam mel (*Apoc. x*). Sumere certe debueras librum divinæ legis, et sancta meditatione devorare illum, ut in ore memoriæ dulcis fieret dum ventrem infirmæ conscientiæ ad amaritudinem compunctionis provocaret. Sicut enim speculum intueri et non componi, sicut ignem respicere et non calefieri, aut certe escam præparare et non refici, nihil habet in se utile : sic et in lege Domini nisi his solis, qui memores sunt mandatorum ipsius ad faciendum ea. (*Psal. cx*). Intellectus enim bonus est facientibus eum. Sed o utinam hi tales velint meminisse Samaritani illius misericordiam, diligentiam stabularii, usum duorum denariorum (*Luc. x*)! Æstima quia et ipsi duos veteris et novæ legis denarios non reponebant in pecuniam, sed potius ægroto apponerent medicinam. Nonne profanum valde æstimares, si videres aliquem affectum veneno secum portantem antidotum, si non utatur illo? Clamat Apostolus omnem legem Domini eruditus nihil se scire nisi Dominum Jesum et eundem crucifixum (*I Cor. ii*). Et Ezechiel de spiritali templo spiritaliter loquens : Quanto, inquit, erant altiora, tanto erant humiliora, hoc spiritu significante, quod quanto quis altiora percepit dona gratiarum, tanto humilior esse debet conversatione : ne inde oriantur vulnera, unde provenire debuit medicina.

Sicut enim qui bene vivit et bene docet, alium instruit quomodo vivere debeat : sic bene docens et male vivens, Deum instruit quomodo se condemnare debeat. Sic olim Urias Ethæus a David destinatus in prælium, epistolas mortis suæ secum ferens, ubi fortior erat belli impetus, occubuit : quia quilibet in Ecclesia Dei qui lucem divinæ cognitionis accepit (sic enim interpretatur Urias, lux mea Deus) sententiam suæ damnationis secum portat,

dum legem Dei, quam corde, quasi in arca clausam tenet, foris opere non vult adimplere.

Sunt alii quibus mandata Dei potius ad utilitatem libet intueri, recte comparati columbæ residenti juxta fluentia plenissima : quia sicut illa in aspectu fluminis præcavet accipitris insidias, sic et isti insidias diaboli, delicias mundi, carnis illecebras, per mandata Dei præcavere utuntur, studiosi semper ad prosequenda illa quæ lege Domini vident sibi imperari, et ne hostis domesticus in aliquo eos retardare possit, corpus suum servituti subjiciunt, carnem suam crucifigentes cum vitis et concupiscentiis. Vis ergo videre exempla, præsto sunt. Juxta hæc fluentia sedebant illi, de quibus dicitur : quod erant incedentes in omnibus mandatis Domini et justificationibus sine querela. Juxta hæc fluentia etiam sedebat Daniel propheta, cui Babylonii occasione invenire non poterant, nisi tantum in lege Dei sui. Sic et ille qui dixit : In corde meo absconli cloquia tua, ut non peccem tibi (*Psal. cxvii*).

Isti comparantur a Joanne ligno afferenti fructum, cujus folia sunt ad sanitatem gentium : Ostendit, inquit, mihi flumen aquæ vivæ splendidum tanquam crystallum, procedentem de sede Dei et Agni. et ex utraque parte fluminis lignum afferens fructum, et folia illius ad sanitatem gentium (*Apoc. xxi*). Ligna quippe ex utraque parte fluminis posita, sanctos viros designant meditates in utraque pagina Veteris et Novi Testamenti. Flumen enim mandata divinæ legis significat, fructus ligni exempla bonorum operum, folia verba exhortationum accipiuntur. Quæ tunc sunt ad sanitatem gentium, cum ea quæ per verba exhortationis aliis proponimus in nobis ipsis exemplis bonorum operum attestamus.

Speculatione vero creaturarum, quam secundam diximus alam, quia operienda infirmitati nostræ necessariam, ut tamen creaturæ nomine homo intelligatur, quasi ejusdem alæ expansione duobus modis nuda nostra protegimus, videlicet vinculo charitatis, exhibitione reverentiæ et timoris, quorum primum est ad subsidium necessitatis, alterum ad custodiam humilitatis. Vinculum siquidem charitatis ad subsidium necessitatis ideo esse dixi, quia nullus adeo sibi sufficiens, adeo nullius indigens est, qui hic charitatis vinculis cæteris non egeat copulari. Nam quamvis primo loco diligendus sit Deus per affectum dilectionis, magis tamen proximus diligendus in multis secundum exhibitionem operis. Adeo quippe charitas nobis erga proximum servanda est per exhibitionem operis ut etiam ab oratione, a sancta meditatione, ab hymnis et canticis spiritalibus cessare debeamus imminente proximi necessitate. Ecce ante mensam Domini oculis ac manibus in cælum te intentum constitue, si videris Christum in paupere fame mori, nunquid non panem dabis illi? si fratrem tuum lecto decubentem, in agone positum, non visitabis illum? vel eum cadentem in foveam non sustinebis illum? Facies utique, quia tibi alligatus est charitatis vin-

culo : nec, te præsentè, corruiere potest, nisi tu cum eo corruas, maxime si potes eum sustinere. Hujus exempla plurima sunt in sanctis martyribus, vivum securi charitatis relinquuntibus exemplar. Cum enim securi divinis colloquiis et oratione sibi soli vivere possent, elegerunt tamen prodesse aliis, exhortari, docere, sanguinem suum fundere, ut vitam illam beatam quam sibi solis in pace poterant quærere, vinculo charitatis astricti, per tormenta passionis aliis communicarent.

Ex hac radice charitatis emanare debet exhibitio reverentiæ et timoris, ut eos quos tanto charitatis affectu amplecti tenemur exhibitione reverentiæ et timoris offendere timeamus. Quod etiam in illo beatorum spirituum principatu docemur facere, ad quorum normam præsens Ecclesia disposita est, qui se ipsos secundum summæ illius potestatis dispositionem honore præveniunt, inferiores singuli superioribus suis obediens, id sibi a summo illo imperatore imperatum reputantes, quod a præsidente potestate angelica sibi fuerit imperatum. Nam si angeli dicerent archangelis, throni dominationibus, aut certe cherubin ad seraphin : Non tibi obediemus, nolumus te præesse nobis, putasne placeret summæ illi majestati? nequaquam. Propter hoc enim præcipitatus est rex ille superbix, quia voluit esse similis Altissimo (*Isa. xiv*), non participatione deitatis, sed similitudine, hoc est sine domino sicut ille, ne alicui superiori exhiberet reverentiam debitæ subjectionis. Nunquamne legisti quoniam David Sauli divergenti in speluncam, præcidit oram chlamydis? Unde et postea seipsum vehementissime reprehendit : cum enim in Saule gradus superior, in David vero inferior, et in chlamyde potestas intelligatur, oram chlamydis præcidere est debitæ reverentiæ sui superioris aliquid detrahere (*II Reg. xxiv*). Quam David Sauli abstulisse se doluit, quando in eum cui reverentiæ honorem debebat aliquid præsumpsisse penituit. Sic olim dum arca Domini a Gabaa deferretur in Jerusalem, dum arca inclinatur, Oza Levites manum apposuit, et ideo a Domino percussus interiit. Ubi per arcam prælati, per Ozam subditi accipiuntur. Arcæ vero inclinatæ Oza manum adhibet, dum prælati aliorum ætati sive infirmitati condescendentibus subditi obviare præsumit. Ideoque a Domino percutitur, vel in præsentem ad correctionem, vel in futuro ad damnationem. Expediit ergo magis ut penna charitatis velemus infirma propria, sustineamus aliena, ne nudi appareamus cum id, quod mortale est, in nobis absorptum fuerit a vita : et pennæ illæ assumendæ sunt, quibus non protegi, sed sublevari necesse erit.

Et videntur istæ pennæ ipsum caput nostrum ad cælos extulisse, quas si cognoscere desideras, ipsæ sunt innovatio naturæ, et consessus dexteræ. Ipse etenim Redemptor noster has alas primus assumpsit nobis in futuro eas collaturus, quando similes ei erimus. Unde et in Apocalypsi alæ aquilæ magnæ dicuntur, ubi scriptum est : Datæ sunt mulieri duæ alæ

aquilæ magnæ, ut volaret in desertum locum : per aquilam Christum, per mulierem fidelem animam, per desertum cælum volens significare. Hæc autem naturæ innovatio quæ erit in corpore, si ad naturam corporum respicimus, secundum elementa hujus mundi probatur attendenda. Videmus enim quod terra in præsentem ponderositatem suam corpus aggravat, aqua humorum inæqualitate infirmat, aer spirandi necessitate affligit, ignis caloris immoderantia consumit. Ista ergo innovari necesse erit, non tolli de medio, ut non infirmitas quæ aggravat, sed naturæ veritas integra reformetur, sicut Dominus ait : Capillus de capite vestro non peribit (*Luc. xxi*). Habebunt ergo tunc corpora mortis hujus, imo vere mortua ab elementis hujus mundi, naturæ veritatem, non corruptionem, videlicet ut sint a terra palpabilia, ab aqua mobilia, ab aere levia, ab igne vero splendida. Magis tamen ab aere et igne accipient quam de reliquis, quia levitas eorum levitati cogitationum, et splendor ipsorum splendori stellarum comparabitur : dicente Apostolo : Stella differt a stella in claritate, sic et resurrectio mortuorum (*I Cor. xv*).

Sicut e contra reprobi, qui dilexerunt terrena super omnia, et passionibus concupiscentiarum se subdiderunt, de his inferioribus elementis, terra scilicet, et aqua, magis accipiunt ut in his quæ passionibus magis sunt accommodata corporum recipiant passiones. O quam infelix illa anima quæ triplici carcere, videlicet conscientix, corporis, et gehennæ torquetur, ut nec intus sit sine angustia, nec foris sine pœna : cui immortalitas in essentia et possibilitas semper durabit in pœna : nec aliquid illius muneris accipiat, quod sanctis in impassibilitate conferet superni gratiam largitoris. Et erit impassibilitas et immortalitas supra naturam mirabilis, quibus vita et essentia, imo totus naturæ cursus erit naturalis, ut ipsa natura de sua integritate gaudeat, et in eo quod amplius accipit, in amorem largitoris amplius inardescat.

Sed huic reformationi nostræ naturæ accedet consessus dexteræ, qui consistit in plenitudine cognitionis, dilectionis, et jocunditatis : ut nec cognitio erronea, nec dilectio illicita, vel jocunditas tristitia admittere possit. Ibi enim scientiam informabit justitia, ne sit elata : ibi jocunditatem producet indeficiens æternitas, ne aliquo doloris nubilo quandoque possit obfuscari. Omnia ergo bona animæ in se nunc diversa in Deo tunc erunt unita, ut cognitio diligat et charitas cognoscat, et uno affectu in Deo finiatur omnia, quæ unum finem Christum sibi constituerunt. Hoc est quod mundi philosophus animam constare dixit ex dividua et individua substantia, ex eadem et diversa natura, quia et nunc divisus affectus habet, ad diversa se applicans : sed indivisæ sive ejusdem naturæ erit, dum cognitione et amore in Deum tota intendens, uno virtutum affectu in illo erit unita.

Unde etiam et Dominus omnes virtutes animæ, quibus Deo fruendum est, propter identitatem affectus sub uno cognitionis nomine comprehendit dicens: Est autem, inquit, vita æterna, ut cognoscant te verum Deum, et quem misisti Jesum Christum (Joan. xvii). Osi quando illius scientiæ veniat copia, cujus usus non ad investigationem, sed potius ad beatitudinem spectat: non enim illa scientia quæstiones involvit, non regulas proponit, non causas rerum naturalium, vel obscura manifesta facit, quia id solum ibi tenet scientia, quod facit ad fruitionem jucundæ illius beatitudinis. Triplex perfectio scientiæ ibi est, scilicet Creatoris, ut per creaturæ dignitatem laudemus Dei sapientiam: restorationis, ut per assumptæ humanitatis opera laudemus Dei bonitatem: deitatis quoque perfecta erit ibi cognitio, ut in illa veneremur Dei majestatem. Ecce audivistis, fratres charissimi, qualis sit ille consessus dexteræ, qui sanctis omnibus repromittitur, quem accepit Christus, accepit et beata virgo Maria, accipiet et universalis sanctorum Ecclesia, sed differenti modo. Sedet enim Christus a dextris Patris, sed ipse solus sedet etiam in dextris Filii beata Virgo, sed ipsa sola. Cæteri vero sancti erunt omnes quidem a dextris ejus, sed non sedebunt a dextris ejus. Sedere enim a dextris Patris, hoc est esse æqualem vel esse in potioribus ejus bonis, quod solus Filius ejus accepit. Sedere in dextris Filii est præ cæteris, affluere charismatum donis, quæ singulariter accepit beata Dei Genitrix. Esse vero a dextris Dei, est participem esse illius gloriæ, sicut scriptum est: Tunc dicit rex illis qui a dextris ejus erunt (Matth. xxv). Hoc autem erit commune omnibus eis qui ad cœnam Regis æterni vocati sunt. Erunt ergo omnes beati a dextris Filii, imo sedebunt omnes ad dexteram ejus, non a dextris, attestante qui dicit: Sedere ipso Filio ad dexteram meam vel ad sinistram meam non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a Patre meo (Matth. x). Sedere enim ad dexteram, ad gloriam spectat: sedere a dextris, ad gloriæ præminentiam, quam Christus hodie Matri suæ contulit, dum eam extulit super potestates angelicas. Ubi illa sedet regina beatorum spirituum, et mediatrix peccatorum semper interpellans pro nobis, ut et nos accipiamus eundem consessum dexteræ, quem ipsa accepit hodierna die migrans a corpore, quem nobis præstare dignetur Dominus noster Jesus Christus. Amen.

SERMO COMMUNIS L.

IN DIE OMNIUM SANCTORUM.

Reddet Deus mercedem laborum sanctorum suorum, et deducet illos in via mirabili (Sap. x.). Audiant verbum hoc omnes qui voluntarie pressuras mundi hujus sustinent, qui participes sunt poenitentiae et tribulationis Jesu. Audiant, inquam, verbum hoc et consoletur, quia finis laborum pariter et merces eis repromittitur non qualiscunque, sed quam præparavit Deus diligentibus se. Quid preciosius, quid appetibilius, quid majus hac mercede promitti potuit, pro qua sancti martyres, et alii justi certave-

runt usque ad mortem, qua etiam sancti omnes qui regnant cum ipso præmiati sunt. Vos ergo qui iatus vobiscum aliquid boni agitis, et propter verba laborum ejus custoditis vias duras, non vos poeniteat laboris hujus: quia vita brevis est, laboris venit finis, supremus ille Judex imminet ut reddat mercedem laborum sanctorum suorum.

Mercedem, inquit, laborum. Laborant in seculo quibus vita ista dulcis est, laborant et illi quibus vita ista amara est. Quibus vita ista dulcis est laborant agendo, licita operatione providentes quid comedant, quid bibant, et corpori quo induantur, et hæc omnia ut seculo isto diu potiantur. Sed labor istorum reprehenditur Domino ubi dicit: Nolite solliciti esse quid manducetis vel quid bibatis, aut quo induamini (Matth. xv). Scit enim Pater vester quoniam his omnibus indigetis. Quibus autem vita ista amara est laborant patiendo, sicut laboraverunt sancti illi, qui fuerunt eculeo distenti, rigoribus algidi, carceribus squalidi, sanguine perfusi, plagis lividi, inedia macerati, ad ultimum morte consummati: et hæc omnia ut ab hoc seculo citius exciperentur.

Reddet ergo Deus mercedem laborum sanctorum suorum, illis qui in voluntaria sui afflictione, aut in violenta persecutione impiorum patientiam Domini Jesu imitati sunt. Non blandiantur igitur sibi homines criminosi, tanquam ipsi mercedem suam recepturi non sint, quia sicut Deus reddet mercedem justis, ita et injustis. Imo secundum quatuor genera hominum, quatuor mercedum genera inveniuntur. Est enim merces immoderate bona hujus seculi amantium, est merces enormiter mala hujus seculi committentium, est merces juste et pie in hoc seculo viventium, est et merces cum Deo regnantium. Prima merces est temporalis beneficii, de qua dicitur: Repperunt mercedem suam. Secunda est æterni supplicii, de qua dicitur: Secundum opera manuum eorum tribue illis, redde retributionem eorum ipsis. Tertia est spiritualis gratiæ, de qua ipse Dominus dicit: Qui reliquerit domum, vel agros, filios, aut parentes propter me, multo plura accipiet in præsentem seculo, et vitam æternam in futuro (Matth. xix): per multo plura, dona gratiarum quæ sanctis in hac vita conferuntur, volens significare. Quarta vero merces est æternæ gloriæ, de qua dicitur: Ecce enim merces vestra multa est in cœlia (Matth. v). Quam multi homines sunt in hoc seculo vigiliis multas, orationes et eleemosynas, et alia pietatis opera facientes, qui dum pulchritudinem creaturarum hujus mundi et earum delectationes attendunt, statim concupiscentia oculorum suorum capiuntur in eis, et velut patriam de exilio facientes, temporalia bona super omnia appetunt et diligunt, quæ tantum ad necessitatem in obsequium divinum illis collata sunt. Quare hoc? quia imaginem Dei, qui summe pulcher est, in seipsis non vident, et decorem amantis suo oculo exæcato intueri non possunt: quem si aspicerent, utique om-

nia ista exteriora contemnerent, quæ etiam ex suo defectu cito prætereunt, aut novis supervenientibus illorum comparatione vilescent. His ergo hominibus dat Deus mercedem bona temporalia, quæ summo studio appetunt, ut in ipsis bona quæ faciunt, remunerentur. Sed væ illi infelicis animæ, quæ in fine mundi, sanctis omnibus regnum percipientibus, pro consolatione auditura est: *Recepisti mercedem tuam.* Sed et illorum qui mala hujus mundi enormiter committunt, infinitus est numerus, quorum exempla sunt fures, prædones, fornicatores, immundi, Simoniaci, ambitiosi, et multa hujuscemodi monstra hominum, qui toto extincti spiritu festinant in interitum, ut sepulti in vitis suis non adjiciant ultra ut resurgant. Quomodo enim resurgerent, qui scelera sua non abhorrent et quodammodo insensibiles effecti, etiam seipsos non sentiunt: propterea nec compunctione scinduntur, nec confessione lavantur, nec pietate molliuntur, non moventur precibus, non cedunt minis: imò si aliquando eos corripias, deteriores efficiuntur. Quæ creatura propter hoc non miretur? Ecce homo ad imaginem Dei factus Patrem suum in cælis non agnoscit, et filii indignus nomine, cœlestem patriam jure hæreditario sibi debitam contemnit quærere et possidere: et toto studio in infernum demergitur, ut partem cum illis habeat, de quibus scriptum est: *Dominebuntur eorum justi in matutino, et auxilium eorum veterascet, in inferno a gloria eorum (Psal. XLVIII).* Plangite ergo, omnes angeli Dei, et vos animæ justorum concives vestros perditos, qui in regno Dei domesticis vestri, et cohæredes Christi esse debuerant: quoniam, relicta terra promissionis, Pharaoni in luto et latere et palea servire decreverunt, et tanquam inter mortuos computati, deleti sunt de libro viventium, et cum justis non scribentur. Resipisce, anima misera, et vel sero convertere ad Dominum Deum tuum, quia sicut maternus affectus sordes infantuli sui non abhorret, ita Christi pietas non abhorret scelera tua dummodo ab illis velis mundari. Trahat te sursum signaculum naturæ, quia ad imaginem Dei factus es: trahat te sursum commissum fidei, quæ in specie bona invisibilia tibi repromittit. Quod si claustralis es, trahat te sursum titulus tuæ professionis, cujus vinculis ad servitium Dei mancipatus es. Si hæc omnia te non movent, respice ad corpus tuum fragile, vas lutæum, dices enim tibi quid te oporteat facere.

Ecce enim corpus tuum dignitatem conditionis suæ servans sursum erigitur, oculos ad cælum levat, manus utrasque extendit ad Dominum, ut his omnibus te moneat desiderio ad cælum aspirare. Obstupescite, cæli ejus omnes qui habitatis in eis, quoniam caro infirma quodammodo dedignatur consortium sui spiritus, quem tanta ignobilitate a sua dignitate videt degenerasse. Transeamus modo ad pie viventes in hoc seculo, qui et ipsi gemina mercede donantur, una in præsentem, altera in futuro. Accipiunt enim viri justi in hac vita dona

A gratiarum pro mercede ad consolationem, ne in tribulationibus deficiant, quod fit quando accenduntur charitate, quando tanguntur dulcedine devotionis, quando sursum rapiuntur ad eminentia contemplationis, multisque aliis modis quibus roborantur, ut pressuras hujus mundi possint sustinere. Quomodo enim nisi gratia Dei confirmati sancti martyres, et alii justi in causa Dei tam constantes esse potuissent, ut gladio imminente cervices flecterent, aperto carcere nolent evadere, mortem ultro appetere, persecutores provocarent? Illud interius utilius erit considerare, qui gratia Dei in hac [via] præventi sunt, quibus moris vitam suam regere debeant, ut ad mercedem æternæ gloriæ possint pervenire.

B Omnis ergo vir bonus recte Deo militans circa vitam suam quatuor circumspectiones habere debet. Primo, ut in expectatione finis sui sit suspensus: secundo, ut pro satisfactione peccatorum suorum sit timoratus: tertio, ut in opere Dei sit devotus: quarto, ut in multiplicatione talenti sit sollicitus. Debet, inquam, esse in expectatione finis sui suspensus, et quia hora mortis nil est incertius, dicere in corde suo: *Ecce dies mei prætereunt, hodie vel cras moriar, venit jam Judex ille supremus.* Vigilabo ergo, vigilabo, præparabo me in occursum ejus, ne cum venerit inveniat me imparatum. Vigilabo prima noctis vigilia, ut præterita peccamina dolore et penitentia diluam: vigilabo secunda noctis vigilia, ut per bona opera Deo meo satisficiam: vigilabo tertia noctis vigilia, ut caute in futuro similia non committam. Quod si venerit in prima vigilia, etsi in secunda vel tertia venerit, et ita invenerit, beatus est servus iste. Debet etiam vir justus pro satisfactione criminum suorum esse timoratus, dicens intra se: *O quoties Deum offendi, quot crimina commisi, credo quia nondum plene confessus sum, nondum satis planxi, adhuc projiciam me ad pedes Domini, et cum Publicano percutiam pectus meum, cum Petro negante flebo amare, ut uberitate stectuum abluiam maculam peccati mei.* Sit etiam vir bonus in opere Dei devotus, ut in omni actione sua, quam propter Deum facere [debet], affectu devotionis ad ipsum respiciat, ne opus Dei maculent prava desideria, curiositas et vana gloria confundant, sed potius ad illum dirigatur operis intentio, a quo expectat operis retributionem.

Sane affectus devotionis oculus animæ est, quo ad Deum respicere debet, de quo dicitur: *Melius est tibi cum uno oculo intrare ad vitam, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis (Matth. v).* Imo potius duo sunt animæ oculi, videlicet intellectus, et affectus, quorum altero, id est intellectu Deum videre debet per cognitionem, altero, id est affectu, per devotionem. Primus ergo animæ oculus illos scandalizat, qui cum multa de Deo cognoscant, prava conversatione ab ipso recedunt, de quibus scriptum est: *Qui cum cogno-*

visissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, et ideo stulti facti sunt et evanuerunt in cogitationibus suis (*Rom. 1*): quibus utique melius esset uno oculo. hoc est simplici affectu devotionis ad vitam intrare, quam duos oculos habentes mitti in gehennam ignis.

Multiplicatio etiam talenti necessaria est his, qui volunt ad vitam intrare. Talentum est omne Dei donum, sive corporale sive spiritale, quo homo salutem suam potest operari, quod tanquam pecuniam suam Dominus nobis committit, ut exinde a nobis usuras bonorum operum recipiat: sicut de servis fidelibus in Evangelio legitur (*Matth. xxv*), quoniam alius quinque talenta, alius duo superlucratu est. Sed sicut pecunia est a Domino, ita et usura bonorum esse a nobis debet. Qui ergo accepit divitias hujus mundi, sit sollicitus in subveniendo egenis: qui potentiam, in subveniendo oppressis; qui accepit justitiam, in causa Dei det rectum iudicium: qui prudentiam, det bonum consilium: qui claritatem, ostendat eam per exhibitionem boni operis: ne si in aliquo Dei dono multiplicando minus sit sollicitus, improprietur illius nequam audiat a Domino: Quare non dedisti pecuniam meam ad mensam, ut cum usuris utique exegissem illam (*ibid.*). Quoniam ergo continuatio bonorum operum necessaria est, nemo in præterita vita sua confidat, dicens: Fortiter operatus sum, modo quiescam. Fortis enim David, qui ursum et leonem manu propria interfecerat: blanditis mulieris dejectus est Sampson, qui in mandibula asini mille viros stravit, oculis orbatus, privatus virtute ad molam ductus est. Filius mulieris viduæ, quem Helias suscitavit, in multa sanctitate nutritus, in sinu mulieris defunctus est. Quibus omnibus significatur quoniam multi bene inchoantes miserabiliter consumantur, et propterea multiplicatio talenti usque in finem exigitur Salomone dicente: Quicquid potest manus tua, incessanter operare (*Eccle. ix*), et maxime Domino præcipiente: Negotiamini, dum venio (*Matth. xxv*). Qui istis circumspectionibus vitam suam munierit, sicut a laboribus sanctorum alienus non est, ita et mercedis illorum particeps erit. Sed quid est illud gloriæ, quod in mercede sanctorum iusti in hac vita tantum desiderant, quo in futura tanto cumulo felicitatis beatificantur.

Tria plane summe bona in illa mercede electi præstolantur, videlicet summam voluptatem, internam societatem, æternam jocunditatem. Tria dico summe bona, propter triplicem fruitionis experientiam, non propter rei essentiam, secundum quam unum solum summe bonum est, secundum quem modum septem dicuntur beatitudines, cum non nisi una beatitudo sit. Habent enim sancti in cœlesti patria summam voluptatem, ut deliciis Dei fruente nulla amplius amaritudine exasperentur. Sicut scriptum est: Delectationes in dextera Dei usque in finem (*Psal. xv*). In sinistra Dei, hoc est in præsentis vite, sunt quædam delectationes, sed

A non usque in finem: quia omnis delectatio vitæ istius amaritudine terminatur. Sed in dextera Dei delectationes sunt usque in finem, amaritudinem consummantem, non deficientem, eo quod nulla amaritudine subsequente finiantur. Est enim finis sub fine et finis extra finem, sicut scholares dicere solent. Habent etiam sancti internam societatem, quia replentur in bonis donis Dei, et omnino desiderium suum in seipsis habentem nullius rei defectu angustiantur. De hac societate Propheta dicit: Satiabor cum apparuerit gloria tua (*Psal. xvi*). Et in Canticis: Comedite, amici, et inebriamini charissimi (*Cant. v*). Latantur etiam æterna jocunditate, quæ nullo dolore vel tristitia minui vel auferri possit, de qua Dominus in Evangelio dicit: Tristitia vestra vertetur in gaudium, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis (*Joan. xvi*). Erit autem voluptas in dulcedine mentis, satietyas in visione Dei, jocunditas in plenitudine divini amoris. Una tamen merces omnium Christus erit, qui erit voluptas in mentis dulcedine, satietyas in visione Dei, jocunditas in plenitudine divini amoris, ut sic impleatur quod scriptum est: Erit Deus omnia in omnibus (*Ephes. iv*). Et quia Deus mirabilis in sanctis suis, tunc deducet illos in via mirabili.

Via ista Christus est de qua dicitur: Viam pacis non cognoverunt (*Rom. iii*). Et alibi: Ego sum via, veritas et vita (*Joan. xiv*). Si enim opera reparationis nostræ attendamus, Christus in omnibus mirabilis apparuit. Quod enim Deus incarnatus est, mirabile fuit: quod impassibilis passus, mirabile fuit: quod mortuus resurrexit, mirabile fuit: ergo deducet illos in via mirabili, quia a fide incarnationis ad imitationem suæ passionis, et ab imitatione passionis deducet illos ad præmium resurrectionis. Possumus tamen per hanc viam, transitum sanctorum ab hac vita in requiem intelligere. Si enim ingressus in hanc vitam recte dicitur via miserabilis, dum ad labores et miserias hujus mundi nascimur, et progressus in hac vita recte dicitur via difficilis, in qua Deo reconciliamur (arcta enim est via quæ ducit ad vitam [*Matth. vii*]), non incongrue via mirabilis dicitur egressus ab hac vita. Mirabilis ideo, quia insolita et nova, et omni mortali homini in hac vita incomparata, quia denique egressus ille sit miris et invisibilibus modis. Deducet ergo illos in via mirabili, qua a mundicia ecclesiasticæ puritatis ad consortium angelicæ subtilitatis, et inde deducet illos ad visionem incircumscriptæ deitatis, in qua sancti omnes requiescent a laboribus suis, regnant cum Deo et Agnus Dei cum illis, ipso præstante, cujus regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

SERMO LI.

IN NON PESTO.

Fovit perdis quæ non peperit, fecit divitias et non in iudicio (Jer. xvii).

Sicut invisibilia Dei a creatura mundi, per ea quæ

facta sunt intellecta conspiciuntur (*Rom. 1*), sic et suas in creaturis figuras, et similitudines filius perditionis habere dinoscitur, in quibus et per quas exemplum malitiæ ejus de aliis ad imitationem, aliis vero ad cautelam Dei sic disponente judicio, proponitur. Quod in uno perdicis nomine satis datur intelligi, qui naturam ejus et actus morali ædificatione velit interpretari. Sicut enim aiunt hi quos agitat talis labor, perdix ova aliena furatur, sovet, cum diligentia nutrit pullos, et educat tanquam suos, non metuit conscientiam sceleris: quin potius gloriatur cum male fecerit, et exultat in rebus pessimis. Sed cum usque in animam viventem ea prouderit, parvulique ætatis beneficio in robur exaverint, consilio naturæ dolum furtivæ illius matris deprehendunt, eaque derelicta, naturales quæerunt parentes et inveniunt et agnoscunt, quos amplectantes amore ingenito, jam ultra vocari filii sub nomine adoptionis detestantur et contemnunt. In perdice itaque filius ille perditionis, autor mortis, inventor fraudis, caput totius malitiæ nobis significatur. Qui ova aliena furatur, et sovet, nutrit, et possidet, dum homine a Deo factum, nihil sibi debentem fraudulenter seducit tentatione, sovet delectatione, nutrit malo opere, libere possidet desperatione.

Fovet, inquit, perdix quæ non peperit. Duæ sunt alæ ejus quibus non solum impios, verum etiam sibi adunare nititur electos. Prima est delectatio peccati, secunda desperatio prænitendi: prima a dextris, secunda a sinistris. Prima ad fovendum utitur, dum voluptatis delectatione anima intra seipsam quodammodo delectatur: secunda, cum difficultate laboris et asperitate pœnitentiæ, quasi desperatione victa quævis anima terretur, ut juxta verbum Apostoli: Ira Dei veniat in filios dissidentie (*Rom. 1*). Et alibi Scriptura dicit: Maledictus homo qui peccat in spe. Primo per delectationem affectu illicito intus corrumpitur, postea sensualitas ad appetendum illicita excitatur, ad ultimum ratio per concupiscentiam devicta voluntati carnis subjicitur. Unde Jeremias conqueritur dicens: Vetustam fecit, inquam, pellem meam et carnem meam, contrivit omnia ossa mea (*Thren. 3*). Pellem siquidem vetustam facere est, veteris hominis desiderio, sive prava delectatione affectum animæ corrumpere: carnem vetustam facere est, sensualitatem quæ ex carne inest, secundum voluntatem carnis dirigere: ossa vero conteri, virtutes animi sive viriles motus rationis per desideria prava ad nihilum redigere. Eam vero quæ a sinistris est alam filius perditionis extendit, cum primo pœnitentiæ asperitatem, secundo carnis timorem, tertio virium imbecillitatem, quarto consummationis desperationem ante oculos ponit. Primo excitat negligentiam, secundo ingerit carnis curam, tertio desidiam, quarto pravi operis perseverantiam. Statuere ergo debet homo ante aciem mentis qui hujusmodi circumvenitur tenta-

tionibus Pauli sententiam, qua dicit: Quoniam et vetus homo noster corrumpitur, tamen novus die in diem renovatur (*II Cor. 4*). Quanto magis enim laboribus et arumnis, fame et siti exteriori caro atteritur, tanto magis per consolationem spiritus et augmentum virtutum anima saginata in Dei amore solidatur. Unde Propheta non vetustatem, sed potius juventutem renovandam animæ suæ promittit dicens: Renovabitur ut aquilæ juvenus tua (*Psal. 104*). Vetustas est quicquid ex carne contrahimus, juvenus est quicquid a Deo per infusionem gratiæ accipimus. Ex quo nobis evidenter significare voluit, quia non secundum carnem, quæ de terra et in terram ibit, sed potius secundum spiritum, qui de sursum est, ambulare nos expedit. Ut ergo, o homo, ab his tentationibus possis eripi, ad ipsum recurre qui non permittit te tentari supra id quod poteris, et dicas: Sub umbra alarum tuarum protege me (*Psal. 142*): prius tege, ut inimicum lateam: postea protege, ne sustineam violentiam. Tege quantum ad meam iniquitatem, protege quantum ad tuam pietatem. Si enim non subvenis, sovet perdix quæ non peperit.

Primo sovet, secundo educit, tertio nutrit. Dum sovet, partus adhuc latet: dum educit, jam apparet: dum editos nutrit, fœtus manifestus est. In his si sit qui attendat, tria tentationum genera nobis sunt significata. Prima enim est occulta, secunda apparens, tertia manifesta. Prima est, cum offendimus et nescimus: secunda, cum partim culpam cognoscimus, partim ignoramus: tertia est, cum culpam cognoscentes libere peccamus, et tamen resistere non possumus. Prima igitur tentatione circumveniuntur illi, qui zelum Dei habent, sed non secundum scientiam, qui dum nimio zelo obsequium se Deo præstare credunt, vineam in labruscam, argentum suum in scorium convertunt. Dum enim omnes homines sibi similes secundum Paulum esse volunt, infirmos corripunt, debiles impellunt, ea quæ charitate sustinenda essent, per impatientiam fratribus suis objiciunt. Audi quid tibi præcipitur (*Exod. 22*): Si videris bovem aut asinum fratris tui cecidisse in via, non despicias, sed sublevabis cum eo. In casu asini infirmitas corporis, et in ruina bovis defectus bonæ operationis potest intelligi. Ne ergo despicias, sed sublevabis cum eo, quia corporali infirmitati fratris tui obsequio et solatio debes subvenire, et infirmitatem animæ exhortando, confortando qualiter potes, et verbo et opere curare. Sed nec aliter tu offerre potes sacrificium Deo gratuitum, cum etiam alio loco (*Deut. 15*) præcipiatur tibi: Non offeres Domino Deo bovem, et ovem habentem maculam, aut quippiam alterius vitii: est enim abominatio Domini. In bove igitur operatio studiosa, in ove vero puri cordis innocentia intelligitur. Si ergo dum tibi innocens in oculis tuis videris, alienum servum in anima tua judicare præsumis, jam ovem habentem maculam, id est innocentiam tuam offers Domino

in sacrificium, et te reum transgressionis constituens, in ipsa tua oblatione facis te poenæ obligatum. Similiter si dum te aliquid fortiter agere æstimas alios provocare, imo scandalizare volueris, jam obscuratur aurum tuum, mutatur color optimus: quia jam tuo sacrificio habente maculam, Non est tale sacrificium quod elegi, dicit Dominus. Ut si forte aliquis vestrum jugum Domini ab adolescentia sua portaverit, fortis robore, potens et pondus diei et æstus sustinere, consiliatur in locutorio, litigat in claustro, clamat in capitulo: hunc queritur minus psallere, illum plus quam oportet claustro abesse, alium horæ non interfuisse: et tanquam criminale aliquid commiserit, subversorem vocat ordinis, si forte processioni non interfuit, sicque eventit dum magister ordinis videri appetit, efficitur turbo et auctor murmurationis.

Memnisse igitur debet qui talis est illius patrifamilias, qui peregre profectus divisit suis servis bona sua, unicuique secundum propriam virtutem: unum dans quinque talenta, alii duo, alii vero unum. Sunt itaque quinque talenta quæ Paterfamilias servis suis distribuit (*Matth. xxv*): Primum est ut possis, secundum ut velis, tertium ut diligas, quartum ut facias, ultimum ut perseveres. Quæ omnia uni tribuit, dum voluntate et possibilitate bene operandi concessa bene operatur quis ex dilectione, et in bono perseverans, in virum perfectum consummatur sine boni operis intermissione. Duo vero tribuit, dum quis habita bona voluntate bona quidem opera facit, sed dum possibilitate virium destituitur, ad perfectionem consummationis nequaquam pervenit. Is vero qui potest et non vult, est ille qui accepto uno talento abscondit pecuniam Domini sui, quam quia ad usuram non exposuit, ligatis manibus et pedibus in tenebras exteriores retrudi meruit (*Matth. xxv*).

Quilibet ergo acceptam pecuniam studeat multiplicare, nec ei qui minus accepit velit onerosus esse: ne si nimium curiose alienum servum iudicare præsumat, sui ipsius immemor, de talentis acceptis in reditu Domini sui rationem reddere non valeat. Sed et hoc potest contingere, quia si ille est fortior corpore, ille quem causatur sit sanior mente: si hic clamorior in choro, ille devotior in cordis cubiculo: hic per impatientiam in diversa scinditur, ille habens patientiam in infirmitatibus suis gloriatur: hic per superbiam omnibus se anteponit, ille per humilitatem omnibus se subjicit. Probemus igitur, fratres, spiritus utrum ex Deo sint an non. Si videamus nos habere æmulationem Dei, advertamus an sit secundum scientiam, si surgit calumniandi motus in animo, consideremus originem unde surgat, attendamus finem ad quem tendat. Investigemus in nobis an si in statu illius quem arguimus constituti essemus, nos de similibus juste calumniari possemus: et sic proprio iudicio animi possumus dicere, quam fraudulenta sit ista inimici tentatio, quæ nos impugnat tam occulte.

Est alius tentationis modus, qui fit quasi a latere: quod a latere nobis est partim videmus, partim non videmus simili sunt quedam tentationes diaboli, quas quidem advertimus, quoniam vitium est talia agere, sed quoniam non esse mortalia arbitramur, negligimus ea corrigere: potius respicientes Dei misericordiam quæ remittit, quam ejus justiciam quæ pro offensis juste punit. Ut si forte homini abjicienti seculum in furore mentis suæ gratia intelligendi Scripturam data fuerit, si acumen ingenii in divisione gratiarum acceperit, frequenter plus appetit revolvere numerum quæstionum quam librum confessionum: plus versutias sophismatum inquirere, quam ruinas mentis circumferre: frequenter disputare, quam orare: plus legere quam canere, et (ut breviter dicam) legem vult habere in corde, non cor in lege: verba ejus bestiali more ruminans, saporem spiritus intus nequaquam sentiens. Cui recte dicitur: Hic homo labiis me honorat, cor autem ejus longe est a me (*Matth. xv*). Et alibi: Et cor ejus non erat rectum cum eo, nec fideles habiti sunt in testamento ejus (*Psal. lxxvii*). Nolite ergo errare, fratres, Deus non irridetur, sicut scriptum est: Scrutans corda et renes Deus (*Jer. xvii*).

Loqui enim aliud in corde, et aliud ore promere, falsitatis est, tantum Deo loqui devotionis est, idem vero loqui corde quod ore, veritatis est. De eodem exemplum subjiciam: Est aliud genus hominum qui dum benignitatis favorem quærunt, vitium dissolutionis incurrunt, plus amantes gaudere quam plangere, ridere quam lugere, loqui quam tacere, plus vagari quam contemplari: causantur asperitatem vestimenti, duritiam lectuli, tædium claustrum, diuturnitatem silentii, prolixitatem vigiliarum. Aiunt Loth e Sodomis ereptum in Segor, quæ interpretatur parvula, salvatum, sic et so liberatos de mari magno hujus seculi, mediocri conversatione posse salvari. Ergo, fratres dilectissimi, cum talia nobis in mente veniunt, debemus illam Pauli sententiam ponere ante oculos mentis, qua dicitur: Quoniam non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis (*Rom. viii*). Audiamus Prophetam dicentem: Quoniam propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oves occisionis (*Psal. xliii*). Si ergo inimicus noster percusserit in una maxilla, præbeamus ei et alteram: si percusserit in sinistra, objiciamus dexteram. In sinistra profecto maxilla nos percutit, cum tentationum molestias, vel per recordationem præteritarum delectationum, vel suggestionem præsentium incommodorum inducit, cui debemus dextram præbere, id est contra adversas tentationes, scilicet delectationes transitorias, gloriam sanctorum, æterna illa dona quæ legitime certantibus promisit Deus (*II Tim. ii*), constanti mente objicere, ut quantitas præmiorum vincat angustias præsentium dolorum.

Revocemus ad memoriam quod in lege veteri

(*Num. viii*) præcipitur Levitis in ministerio domum consecrandis. Jubentur enim purgari a qua lustrationis, radere omnes pilos carnis, vestimenta sua lavare, et postea duos boves, alterum pro peccato, alterum in holocaustum offerre. Qui enim se ipsos sacrificium Deo in odorem suavitatis offerre volunt, primo debent vehementi cordis contritione et fluvio lacrymarum imbre priores excessus corrigere, et sic per aquas lustrationis diluent et lavabunt maculas, quas peccando contraxerunt in mente. Deinde debent pilos carnis radere, hoc est omnes cogitationes superfluas et illicitas a facie mentis pro viribus amovere. Tertio vestimenta lavare debemus, id est bonæ opinionis testimonium intus et foris honesta conversatione comparare, ut luceant bona opera nostra coram hominibus, et glorificent Patrem nostrum qui in cælis est (*Matth. vi*). Per duos boves quorum alter pro peccato, alter vero in holocaustum offertur, duo operationum genera nobis significantur, quorum primum spectet ad mortificationem carnis, alterum vero ad devotionem mentis. Cum enim corpus nostrum castigamus, et in servitatem redigimus, Deoque dignos fructus penitentiae offerimus, bovem pro peccato mactamus. Cum vero igne charitatis inflammati per contemplationis affectum sursum elevamur, tunc bovem in holocaustum Domino sacrificamus. Si ergo Levitis quibus nondum via sanctorum nota fuerat, quos adhuc veritas sub umbra figurarum latebat, ista præcipiuntur, quanto magis ministri Novi Testamenti ista servare tenentur, quibus illud sacramentum angelis et archangelis tremendum, oculis videre, manibus tractare, ore contingere permittitur? Castigemus igitur vitium securitatis per flagellum timoris, quia nescit homo in hac vita an amore an odio dignus sit (*Eccle. ix*).

Tertia est tentatio, quam manifestam diximus, eo quod manifeste cognoscamus unde surgat, et ad quem finem quasi ad consummationem tendat. Tales sunt delectationes carnis, sive cujuslibet alterius impietatis, cum ex recordatione peccati, quod gessimus, vel etiam illicito affectu rei, quam sensu exteriori comprehendimus, misera anima afficitur, usque adeo, ut jocundum sit ei de talibus cogitare, et tanquam delicias voluptatis hæc et similia memoriarum altius imprimere. Hujusmodi autem delectatio si sit absque consensu et cito pertransierit est venialis: si autem diutius immoremur, sit procul dubio mortalis. Si ergo, fratres dilecti, per delectationem pravam inimicus erigitur, quasi in facie caveamus, ne per consensum....nobis in capite. Vide, Domine, inquit propheta, et considera, quoniam erectus est inimicus meus (*Thren. i*). Ecce conqueritur quoniam inimicus ejus erigitur, id est per delectationem pravam in consensum; ideo auxilium Domini postulat, ne ad consensum perduca-

tur. Contra hanc tentationem hæc sunt præcipue necessaria, scilicet exercitium operis, et solitudo conversationis; per exercitium custoditur animus, ne ad præterita per recordationem recurat et per solitariam conversationem ne sensus exterior vanitatem hauriat. Si enim David cum cæteris contra hostes in bello dimicasset, non in amorem Bersabeæ per incendium libidininis exarsisset (*II Reg. xi*). Et si senes Babylonis visum a vanitate cohibuissent, non specie Susannæ deceptos concupiscentia cor eorum subvertisset (*Dan. xiii*). Quoniam ergo hostis ille humani generis suggestionem sive tentationem iniqua animas multorum suo subjicit imperio, recte de eo propheta dicit: *Fecit divitias et non in judicio*. Divitias dico non pecuniarum sed animarum, non possessionum, sed possessorum, et non sibi. Quandoque etenim tibi divitias facis, o homo,.... quandoque sibi. Et tibi quidem divitias facis, quandoque cupiditate sive avaritia dominante per omnia illicita te distrahit, ut vel si gloria domus tuæ eo stimulante multiplicari possit, ut animam in divitiarum vanitate, quasi incarnatam, totam possideat, quam absque divitiis forsitan ad suum Creatorem quandoque respirare existimat. Has divitias tibi congregas, ut tuæ delectationi in illis per omnia satisfacias. Siquidem luxuriant animi rebus plerumque secundis, nec facile est æqua commoda mente pati. Et hæc omnia ad hunc finem tendunt, ut cum interieris non sumas omnia, neque descendat tecum gloria tua: quin potius omni virtutum fructu destitutum, portionem tibi destinet cum descendentibus in lacum, ubi absque spe liberationis possideat, absque remedio supplicii afficiat: sicque fiat, ut jam tibi non faciat divitias ad consolationem, sed sibi ad maliciæ suæ qualemcumque executionem. Quod tamen ad majorem damnationis cumulum ei accidit, quia has divitias iniquitate et dolo, non in judicio sibi facit. Fecit, inquit, divitias et non in judicio. Judicium profecto tenet electionem justis, et abjectionem contrarii, id est Injusti. Qui ergo autor est iniquitatis et injusticiæ, quomodo potest justo judicio quicquam vindicare? Facit ergo divitias, et non in judicio, cum primo callide mala suggerit, postmodum animam delectatione et consensu corrumpit, ex hinc consuetudine pravi operis ligat et constringit, ad ultimum libere, etsi injusto illam possidens, in loco horroris et vastæ solitudinis secum trahit. Hujus domini tam crudelis jugum, fratres dilectissimi, studeamus effugere, et semper vigilantes, animo, ei qui nos elegit in hæreditatem sibi, in timore Dei et amore proximi nosmetipsos commendare: ut in die ultionis impiorum evitantes sententiam, cum benedictis Dei Patris in vitam admittamur æternam. Amen.